Bundel van de Politieke Avond van 10 oktober 2018

Agenda bijlagen

Agenda Politieke Avond 10 oktober 2018

A - RAADZAAL van het gemeentehuis

A.1 19.30 – 20.30 - Kruising Broekstraat - Oostsingel - debattafel (voor fracties)

- Behandeladvies (2) Kruising Broekstraat-Oostsingel incl. opbrengt 11-9.docx
- Raadsvoorstel 1 - Kruising Broekstraat Oostsingel
- Concept Raadsbesluit 1 - Kruising Broekstraat Oostsingel
- Raadsvoorstel 2 - Voorbereidingskrediet kruising Broekstraat - Oostsingel.pdf
- Concept Raadsbesluit 2 - Voorbereidingskrediet kruising Broekstraat - Oostsingel.docx
- Bijlage 1 - Adviesrapport kruising Oostsingel - Broekstraat
- Brief Chris Gradussen Jumbo Duiven
- Inspraakreactie ronde tafel gesprek Broekstraat - Gebr van Huet
- Inspraaktekst dhr Aan de Meulen Politieke Avond 11 september 2018
- Antwoorden vragen PvdA.docx
- Bijlage - Aanvulling op zienswijze Broekstraat.mht

A.2 20.40 – 21.40 - Presikhaaf/MGR sociaal domein - ronde-/debattafel

- Dossier 295 voorblad
- Behandeladvies Wijzigen MGR sociaal domein
- Raadsvoorstel Duiven wijziging MGR
- Bijage 1 - Gewijzigde regeling Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gld incl toelichting
- Bijlage 2 - Brief wensen en bedenkingen Regeling MGR
- Concept Raadsbesluit Duiven Wijziging MGR
- MiniconferentieMGRsept definitief
- Presentatie nieuwe module WsW voor de MGR
- Presentatie Presikhaaf.cleaned

A.3 21.50 – 22.50 Meerjarenbegroting gemeente Duiven 2019-2022 - ronde-/debattafel

- Dossier 296 voorblad
- Behandeladvies Meerjarenbegroting gemeente Duiven 2019-2022
- Raadsvoorstel Meerjarenbegroting gemeente Duiven 2019-2022
- Bijlage 1 - Programmabegroting Duiven 2019-2022
- Concept Raadsbesluit Meerjarenbegroting gemeente Duiven 2019-2022
- Antwoorden vragen D66.docx
- Antwoorden vragen Lokaal Alternatief.docx
- Overzicht verwerking amendementen moties nav vragen Lokaal Alternatief.xlsx
- Antwoorden vragen VVD.docx
- Bijlage - Ingekomen stuk B6. Dhr. Faber - Brief aan gemeenteraad inzake hondenbeleid.pdf
- Bijlage - Ingekomen stuk A10. College van B&W - Kennisgeving betreffende Septembercirculaire 2018 Duiven.pdf

A.100 Geluidsopnamen publieksruimte

B - PUBLIEKSRUIMTE van het gemeentehuis

B.1 19.30 – 20.30 - Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Duiven - rondetafel (presentatie)

- Dossier 292 voorblad
- Behandeladvies Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Duiven

Raadsvoorstel Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Duiven

Bijlage 1 - Strategisch Huisvestingsplan gemeente Duiven versie definitief

Bijlage 2 - IHP Bijlage 1 Totaal Rapport Condiplan

Bijlage 3 - IHP Bijlage 2 Samenvatting Rapport Condiplan

Bijlage 4 - IHP Bijlage 3 Notitie Financiering IKC's

Bijlage 5 - IHP Bijlage 4 Concretisering huisvestingsvoorstel po-raad-vo-raad-vng

Bijlage 6 - IHP Bijlage 5 BENG wettelijke eis voor energie neutraal bouwen

Bijlage 7 - IHP Bijlage 6 TCO en IHP welke kansen zijn er

Bijlage 8 - IHP Bijlage 7 Omgevingsanalyse PO

Concept Raadsbesluit Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Duiven

Beantwoording vragen CDA.docx

Beantwoording vragen LA aangevuld.docx

Presentatie - IHP Duiven - Informatiebijeenkomst Raad Duiven.ppt

B.2 20.40 – 21.40 - Vivare Vertelt - rondetafel (presentatie)

Behandeladvies Vivare vertelt

Presentatie - Inleiding - Presentatie huisvestingsverordening gemeente Duiven.ppt

Presentatie - Vivare Vertelt - 20181010 Presentatie gemeenteraad.pdf

B.100 Geluidsopnamen raadzaal

Agenda Politieke Avond woe. 10 okt. 2018.

Raadzaal	Publieksruimte
Tijdstip: **19.30 – 20.30** Onderwerp: **Broekstraat - Oostsingel** Debattafel Port.houder: Spaargaren Voorzitter: H. Egtberts	Tijdstip: **19.30 – 20.30** Onderwerp: **Integraal Huisvestingsplan** Rondetafel (presentatie) Port.houder: Knuiman Voorzitter: M. Holtus
Tijdstip: **20.40 – 21.40** Onderwerp: **Presikhaaf/MGR sociaal domein** Ronde-/Debattafel Port.houder: Knuiman Voorzitter: G.J. Schrijner	Tijdstip: **20.40 – 21.40** Onderwerp: **Vivare Vertelt** Rondetafel (presentatie) Port.houder: Goossen Voorzitter: R. Looijs
Tijdstip: **21.50 – 22.50** Onderwerp: **Begroting gemeente Duiven 2019-2022** Ronde-/Debattafel Port.houder: Goossen/college Voorzitter: H. Albers	

Behandeladvies Kruising Broekstraat/Oostsingel (2).

Onderwerp	Kruising Broekstraat/Oostsingel		
Registratienummer		Portefeuillehouder	Ton Spaargaren
Historie	In 2017 is een verkenning uitgevoerd naar de kruising Broekstraat/Oostsingel. De uitkomst van deze verkenning is gedeeld en besproken aan een drietal ronde tafels te weten op: 14 november 2017, 6 december 2017 en 9 januari 2018.		
Termijn	n.v.t.		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	Raadsvoorstel Kruising Broekstraat / Oostsingel: Keuze maken uit één van de scenario's: - Fietstunnel met alternatieve route voor landbouwverkeer (scenario 1) - 0-variant (huidige situatie continueren, scenario 2) - Ongelijkvloerse kruising voor alle verkeer (scenario 3) Indien gekozen wordt voor scenario 3 wordt de middels het Raadsvoorstel Voorbereidingskrediet de vraag voorgelegd of de raad een voorbereidingskrediet beschikbaar wil stellen uit de Algemene Middelen ter hoogte van €200.000,- voor een nadere uitwerking.		

Politieke Avond	10 oktober		Debat tafel	
Voorzitter	Griffie	Zaal	Domein	Duur
Hans Egtberts	Josien van Buren	Raadzaal	Omgeving	60 minuten
Opbrengst van de tafel 11-09-2018	*Ronde tafel* Aan de ronde tafel hebben een aantal bewoners en externen hun visie over de scenario's gedeeld. Bereikbaarheid en verkeersveiligheid werden als argumenten genoemd. De bijdragen van de externen die schriftelijk aangeleverd zijn, zijn aan de stukken toegevoegd. *Debat tafel* Aan de debattafel bleek een meerderheid van de raadsfracties te neigen naar een voorkeur te geven aan scenario 3: een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeer. De fracties die geen voorkeur hebben voor dit scenario lopen o.a. tegen de kosten aan die voor rekening van de gemeente Duiven komen. De wethouder heeft toegezegd dat hij in gesprek gaat met de provincie over een provinciale bijdrage voor scenario 3. Ook zal de informatie aan de raad verstrekt worden over de kosten die gemaakt moeten worden voor het uitwerken van de verschillende opties naar een kredietvoorstel. In afwachting van deze informatie wordt het onderwerp Kruising Broekstraat/Oostsingel voorlopig geagendeerd voor een debattafel op de politieke avond van 10 oktober.			
Behandeladvies voor 10-10-2018	**Debattafel voor de fracties** Vervolg van het debat dat gevoerd is op 11 september. De toegezegde informatie is op 2 oktober beschikbaar gekomen in de vorm van een tweede raadsvoorstel genaamd Voorbereidingskrediet Broekstraat Oostsingel. In dit			

	tweede raadsvoorstel wordt voorgesteld om als gekozen wordt voor scenario 3 aansluitend een besluit te nemen over het beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet van €200.000,- . Met deze informatie is de vraag aan de fracties om hun voorkeursvariant of eventuele wijziging in voorkeursvariant aan te geven en met elkaar het debat te voeren over het voorkeursscenario en het al dan niet beschikbaar stellen van een voorbereidingskrediet. De beide raadsvoorstellen zijn gezamenlijk geagendeerd voor deze debattafel. Als het debat is afgerond zal de tafelvoorzitter een conclusie trekken over de formulering van het concept raadsbesluit van het voorstel m.b.t. de keuze uit drie scenario's (zie onderstaande aanvulling). Daarnaast zal de tafelvoorzitter inventariseren of de voorstellen als hamerstuk, eventueel met een stemverklaring, geagendeerd kunnen worden in de raadsvergadering. Of dat een fractie een motie of amendement wil indienen, waardoor de voorstellen als bespreekstuk worden geagendeerd. Waarbij opgemerkt wordt dat allereerst besluitvorming zal plaatsvinden over het voorstel met de keuze uit drie scenario's en daarna over het voorstel met betrekking tot het voorbereidingskrediet in deze volgorde worden de raadsvoorstellen ook geagendeerd. Eventuele technische/informatieve vragen over de verschillende scenario's en het voorbereidingskrediet kunnen vooraf ingediend worden via griffie@duiven.nl.
Spreekrecht publiek	Het spreekrecht heeft invulling gekregen aan de ronde tafel van 11 september jl. De debattafel van 10 oktober is specifiek voor de fracties.
Raadsvergadering	23 oktober 2018

Aanvulling bij behandeladvies kruising Broekstraat/Oostsingel.

In het raadsvoorstel en concept raadsbesluit Kruising Broekstraat-Oostsingel legt het college de raad de keuze voor uit drie opties. Deze keuze ruimte voor de raad maakt het traject van besluitvorming in de raad lastig. Dit ligt in het feit dat de gemeentewet formeel - bij besluiten die niet over de voordracht van personen gaat - alleen voorziet in een voor of tegen stem.

Om toch als raad de keuze ruimte die nu voorligt te benutten en een helder besluitvormingstraject te doorlopen zijn er een aantal mogelijkheden:

1) Aan de debattafel blijkt dat een meerderheid van de fracties (in zetel aantal) voor één bepaald scenario is. Het concept raadsbesluit wordt aangepast naar dit scenario. Alleen dat scenario wordt in stemming gebracht. Het staat fracties vrij om amendementen op dat raadsbesluit in te dienen.

2) Aan de debattafel blijkt dat er (nog) geen meerderheid van fracties (in zetel aantal) is voor één bepaald scenario. In dat geval kan het concept raadsbesluit door naar de raad waar de scenario's in stemming gebracht worden naar mate van verstrekkendheid (conform

werkwijze van amendementen). Als één van de scenario's een meerderheid van stemmen heeft behaald, worden de andere scenario's niet meer in stemming gebracht. Eventuele andere opties dan de 3 scenario's zoals nu omschreven in het raadsvoorstel kunnen als amendement ingediend worden.

3) Aan de debattafel blijkt dat er geen meerderheid van fracties (in zetel aantal) is voor een keuze uit drie scenario's. In dat geval wordt het raadsvoorstel niet besluitrijp geacht. In dat geval is het advies van de debattafel aan de raadsvergadering om het voorstel van nadere informatie of aanpassing terug te geven aan het college. Bij het vaststellen van de agenda van de raad kan de raad dan besluiten om het voorstel van de agenda af te voeren met inachtneming van het advies van de debattafel.

Aan de tafelvoorzitter van de debattafel is de taak om de uitkomst van de debattafel helder te formuleren.

*ZFB2980F78
6*

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Kruising Broekstraat - Oostsingel

Zaak- & documentnr. : Z/18/037259
Portefeuillehouder : T. Spaargaren

Opsteller : Paul Groenen
Team : Realisatie en Beheer
Telefoonnr. : 088 - 695 3120

Samenvatting

Naar aanleiding van het dodelijke ongeval in 2016, heeft de gemeenteraad het college gevraagd om te komen met voorstellen om de kruising Broekstraat-Oostsingel veiliger te maken. Dit heeft geleid tot een verkenning, die samen met de provincie is uitgevoerd.

Deze verkenning komt tot de aanbeveling om een fietstunnel aan te leggen en de oversteek voor het overige verkeer te sluiten. Dit is scenario 1.
Bij de presentatie van de resultaten van de verkenning afgelopen winter aan de gemeenteraad, zijn door inwoners uit “Het Broek” vraagtekens gezet bij de noodzaak van een zo grootschalige ingreep in relatie tot de grootte en aard van het probleem. Dat leidt tot scenario 2, de 0-variant.
In de ronde tafel gesprekken met de gemeenteraad naar aanleiding van diezelfde verkenning, is door leden van de gemeenteraad geopperd om een tunnel te maken voor al het verkeer. Een tunnel in de Broekstraat of een verdiepte ligging van de Oostsingel of een combinatie van beide. Dit leidt tot scenario 3, een tunnel voor al het verkeer.

De gemeenteraad wordt nu gevraagd een keuze te maken voor een van deze 3 scenario’s, zodat dat scenario, indien nodig, verder uitgewerkt kan worden en kan leiden tot een kredietvoorstel.

Beslispunten

De raad besluit tot één van onderstaande beslispunten:

1. De raad geeft het college opdracht om scenario 1: fietstunnel met alternatieve route voor landbouwverkeer, uit te werken.

   of

2. De raad besluit voor scenario 2, de 0 variant.

   of

3. De raad geeft het college opdracht om scenario 3: een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeer verder uit te werken.

Aanleiding

De kruising Broekstraat/Ooststingel is een verkeersknelpunt binnen de gemeente Duiven. Er vinden bovengemiddeld veel ongevallen plaats en de kruising is reeds meerdere malen punt van discussie geweest. In het verleden is de kruising in een aantal stappen geoptimaliseerd. Het dodelijke ongeval eind 2016 heeft geresulteerd in een nieuwe maatschappelijke en bestuurlijke vraag om de situatie te beoordelen.

Situatie

De Broekstraat is in het Mobiliteitsplan 2016-2026 geclassificeerd als Erftoegangsweg, een weg die hoofdzakelijk dient ter ontsluiting van aanliggende percelen en gebieden, en geen verbindende functie heeft. Voor erftoegangswegen geldt een bovengrens van 6000 voertuigen.
De gemiddelde etmaalintensiteit ter hoogte van de kruising is ca. 1600 motorvoertuigen (telling juni 2013). Van alle ingangswegen van Duiven neemt de Broekstraat ca. 4% van al het autoverkeer voor zijn rekening.
De intensiteit van de Oostsingel is ca. 19.000 motorvoertuigen op een werkdag in 2015.

Gebruik van de kruising
Roodlichtnegatie treed vrijwel uitsluitend op de Broekstraat op, door zowel automobilisten als fietsers. Dit gebeurt met name aan het begin en het einde van de roodfase.
De kruising is overzichtelijk en de verkeersregelinstallatie is eenvoudig te begrijpen. Hierdoor bepalen gebruikers van de Broekstraat relatief vaak op eigen inschattingsvermogen of men over kan steken, en niet op basis van de kleur van de verkeerslichten. Gebruikers van de Oostsingel vertrouwen op de verkeerslichten, wat in combinatie met de roodlicht negatie veel gevaar oplevert.
Naast de roodlichtnegatie wordt er ongeoorloofd afgeslagen, wat het veiligheidsrisico verhoogt.
Er is geen aanwijzing dat de maximumsnelheid op de Oostsingel of de Broekstraat structureel overschreden wordt.

Ongevallen
Er is een ongevallenanalyse uitgevoerd op de door de politie geregistreerde ongevallen tussen 2012 en 2016. In de periode vonden 15 geregistreerde ongevallen plaats, waarvan 4 met letsel en 1 met dodelijke afloop. Hierin vallen de volgende zaken op:

- 7 van de 15 gevallen was er sprake van roodlichtnegatie, bij 6 keer een gebruiker van de Broekstraat. 6 van de 7 gevallen betrof het een auto, de 7^{e} was een bromfietser.
- 5 van de 7 ongevallen vonden plaats op relatief rustige momenten, 2 tijdens de spits
- 5 van de 7 ongevallen toen het donker was
- In 1 ongeval was er sprake van ongeoorloofd afslaan (geen roodlichtnegatie)
- 5 keer was er sprake van kop-staart botsingen op de Oostsingel, waarbinnen geen patroon te ontdekken is.

Het dodelijke ongeval van november 2016 wijkt in veel opzichten af van het patroon, qua tijdstip, roodlichtnegatie en snelheid.

Sinds november 2016 is er één ongeval geregistreerd, in mei 2018, waarbij er sprake was van roodlichtnegatie op de Oostsingel, mogelijk door onwel worden van de bestuurder.

Verkenning

In de verkenning worden de volgende vragen gesteld en beantwoord:

Is het mogelijk de kruising in zijn bestaande vorm verder te verbeteren?

- Nee, de kruising is afgelopen jaren meerdere malen geoptimaliseerd door middel van aanpassingen. Nieuwe aanpassingen zijn geanalyseerd en ineffectief gevonden. (voor een overzicht van de kleinschalige oplossing zie verkenning, vanaf pagina13)

Is een gelijkvloerse kruispuntvorm wenselijk (bijvoorbeeld volwaardige kruising of rotonde)?

- Technisch is dit mogelijk, maar hiermee wordt sluipverkeer van de A12 in de hand gewerkt en zal de Broekstraat als toegangsweg richting centrum Duiven worden gebruikt. Deze is hier niet op ingericht.
  Andere kruispuntvorm op deze locatie is dus niet wenselijk.

Zijn er typen weggebruikers voor wie het noodzakelijk is om ter hoogte van de Broekstraat de Oostsingel te kunnen kruisen?

- Fietsers: Broekstraat is een hoofdroute voor fietsers, mede doordat dit de enige doorgang onder de A12 is. Omrijden via Roodwilligenstraat betekent 2 extra kilometers en 8 minuten extra reistijd. Kruising Laarstraat/Oostsingel is que verkeersveiligheid voor fietsers geen structurele verbetering.
- Autoverkeer: er zijn alternatieve routes beschikbaar, met een omrijdtijd tot 3 a 4 minuten.
- Landbouwverkeer: met het openstellen van de slagboom aan de Jochemstraat is er nauwelijks extra reistijd voor het grootste deel van het landbouwverkeer. Voor het loonbedrijf aan Ploenstraat 17 is de alternatieve route via de Rijksweg, wat niet gewenst is. De route kost 6,3 minuten extra reistijd. Hiervoor zijn mogelijkheden denkbaar om een alternatieve ontsluiting richting het Broek te creëren.

De verkenning geeft het volgende advies:

- Voer een ongelijkvloerse fietskruising uit (in de vorm van een fietstunnel)
- Stel de Jochemstraat open voor landbouwvoertuigen
- Onderzoek de mogelijkheden voor een ontsluiting van Ploenstraat 17

Proces

In 2017 is gestart met een verkenning naar een verkeersveilige oplossing. Deze verkenning is uitgevoerd in samenwerking met Provincie Gelderland en er is gebruik gemaakt van de expertise van de politie, brandweer en landbouworganisaties.

Het voorstel uit de verkenning is het aanbrengen van een fietstunnel op de locatie van de huidige kruising en het onderzoeken van een omrijdroute voor landbouwverkeer t.b.v. Ploenstraat 17. Deze oplossing wordt gedragen door provincie en politie. We noemen dit in dit voorstel scenario 1.

In drie politieke avonden in november 2017, december 2017 en januari 2018 zijn de raad en bewoners geïnformeerd over de uitkomsten van de verkenning en aanbevolen oplossing.

Tijdens deze presentatie hebben inwoners van het Het Broek hun twijfels uitgesproken over de noodzaak van een zo grootschalige ingreep in relatie tot de grootte en aard van het probleem. Dit heeft geleidt tot een tweede scenario, de 0-variant.

De gemeenteraad heeft naar aanleiding van diezelfde verkenning geopperd om een tunnel te maken voor al het verkeer. Hierin is het mogelijk de Oostsingel verdiept aan te brengen, de Broekstraat volledig verdiept, of een half verdiepte Oostsingel en half verhoogde Broekstraat. We hebben deze oplossingen samen genoemd in scenario 3: een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeer.

Een mogelijk 4e scenario dat is geopperd, de kruising voor autoverkeer en landbouwverkeer open houden en een tunnel voor het fietsverkeer aanleggen, vinden wij ongewenst. Uit de ongevallenanalyse blijkt dat 6 van 7 ongevallen door een roodlichtnegatie van een automobilist op de Broekstraat plaats vonden. Hiermee biedt deze suggestie geen substantiële bijdrage aan het verbeteren van de verkeersveiligheid, terwijl wel een forse investering moet worden gedaan.

Vervolg

Het stadium waarin we nu zitten bij het aanpakken van de kruising, betekent dat nu keuzes gemaakt moeten worden voor de uitwerking van het scenario dat de voorkeur krijgt. Er ligt in dit stadium nog geen volledig uitgewerkt plan en nog geen gedetailleerde kostenraming. Dat betekent ook dat nu nog geen definitief besluit wordt gevraagd om welk scenario dan ook nu te realiseren. Daarvoor is (voor scenario 1 en 3) een verdere uitwerking nodig, die zal leiden tot een kredietaanvraag. Op dat moment wordt een besluit tot daadwerkelijk realisatie gevraagd. Wij verwachten dat dit medio 2019 zou kunnen zijn.
Het stadium waarin we nu zitten, betekent ook dat we nog geen duidelijkheid hebben over de provinciale bijdrage voor de kruising. De verkenning is samen met de provincie uitgevoerd, omdat de provincie ook samen met de gemeente probleemeigenaar is. De provincie is eigenaar en beheerder van de Oostsingel. Standaard in dit soort gevallen, waarin gemeente en provincie ieder “twee poten” van een kruising in beheer hebben, is dat de kosten 50/50 worden verdeeld. De provincie neemt de rol als probleemeigenaar zeer serieus en wij hebben de indruk dat de provincie bereid zal zijn een grotere bijdrage te leveren dan 50%. De provincie heeft in het overleg ook duidelijk laten blijken dat scenario 1 een afdoende oplossing is voor de problematiek en zal daarom naar onze verwachting niet bereid zijn om voor grootschaliger ingrepen meer geld op tafel te leggen. Dat betekent dat wij verwachten dat de bijdrage voor de provincie voor scenario 3 duidelijk onder de 50% zal liggen. Nogmaals gesteld, onder voorbehoud van uitwerking van een scenario en nader overleg met de provincie daarover en onder voorbehoud van bestuurlijke goedkeuring door de provincie.

Onderstaand worden de 3 scenario’s met argumenten en kanttekeningen toegelicht.

Scenario 1: Fietstunnel met alternatieve route voor landbouwverkeer

Argumenten

1.1 Gegarandeerde veiligheid
De grote hoeveelheid ongelukken vraagt om een structurele oplossing. Alles is gedaan om de veiligheid van de kruising in zijn huidige vorm te optimaliseren. Om veiligheid te garanderen is een ongelijkvloerse oplossing noodzakelijk.

1.2 Betere doorstroming
Het weghalen van de verkeersregelinstallatie (VRI) op de kruising zal zorgen voor een betere doorstroming voor zowel fietsverkeer op de Broekstraat als verkeer op de Oostsingel.

1.3 Ondersteuning provincie en politie
De Provincie Gelderland, die als wegbeheerder van de Ooststingel betrokken is bij het project, ondersteunt het plan voor een fietstunnel en zal, onder voorbehoud van bestuurlijke goedkeuring, een substantiële financiële bijdrage doen aan de uitvoering hiervan. Ook de politie staat achter deze oplossing.

Kanttekeningen

1.1 *Het opheffen van de kruising betekent extra reistijd voor autoverkeer*
Er zijn 3 alternatieve routes voor autoverkeer (Rivierweg, Doesburgseweg of Roodwilligenstraat). Afhankelijk van de gekozen route neemt de reistijd met 2,3 of 3,7 minuten toe. Route Roodwilligenstraat/Laarstraat wordt onderzocht op verkeersveiligheid en wordt indien nodig aangepast. In het kader van de snelfietsroute wordt de Roodwilligenstraat voorzien van een vrij liggend fietspad.

1.2 Extra reistijd voor landbouwverkeer
De reistijd voor landbouwverkeer neemt toe. Afhankelijk van het vertrekpunt en de bestemming varieert dit van ca. 2 tot 4 minuten. Voor het bedrijf aan de Ploenstraat 17 heeft een afsluiting de grootste impact: reistijd neemt met ca. 6 minuten toe. Het is wenselijk hiervoor een alternatieve route te bepalen. Landbouwverkeer door het centrum geniet niet te voorkeur, alternatieve routes worden bij verdere uitwerking onderzocht.

1.3 Extra aanrijdtijd brandweer richting het Broek
De aanrijdtijd van de brandweer richting woningen in het Broek neemt met maximaal 2 minuten toe, bovenop een bestaande overschrijding van de norm.
De norm en reistijd varieert per bestemming, zie hiervoor pagina 21 van de verkenning.

1.4 *Geen volledig draagvlak*
Er is weinig draagvlak bij bewoners van het Broek en agrariërs voor het afsluiten van de kruising voor auto- en landbouwverkeer, bovenstaande gevolgen zijn volgens de bewoners te ingrijpend.

1.5 *Het Duivense Broek wordt steeds verder afgezonderd van het dorp*
Door de komst van de Ooststingel is de bereikbaarheid tussen het Duivense Broek en het centrum van Duiven al verslechterd. De kruising Broekstraat/Oostsingel moet in stand blijven om de bereikbaarheid niet verder te verslechteren.

Financiële paragraaf scenario 1

De kosten voor een fietstunnel met een alternatieve ontsluiting voor Ploenstraat 17 wordt geschat op 6 miljoen (marge +/- 30%).
Indien voor deze oplossing wordt gekozen wordt deze oplossing verder uitgewerkt in samenspraak met de provincie. Dat zal leiden tot een kredietvoorstel dat medio 2019 aan de raad zal worden voorgelegd.

SCENARIO 2: 0 - situatie handhaven

Argumenten

1.1 De kruising is fysiek veilig ingericht.
De kruising is veilig ingericht; een verkeersregelinstallatie regelt de voorrang en de kruising is overzichtelijk en duidelijk. Als er ongevallen plaatsvinden zijn deze veelal door verkeerd menselijk handelen, dat niet wordt veroorzaakt door een onduidelijke inrichting.

1.2 Ernstige ongevallen zijn allen bijzondere situaties
De meest recente ernstige ongelukken hebben allemaal plaats gevonden onder bijzondere omstandigheden. Het is niet nodig hierop structurele maatregelen te nemen.

1.3 Voorgestelde oplossingen zijn te groot gezien de aard en omvang van het probleem
Hierdoor zou onnodig overheidsgeld worden gespendeerd omdat gebruikers zich niet aan de regels houden.

1.4 Geen extra reistijd voor bewoners, landbouwverkeer en brandweer.
Indien de huidige situatie in stand wordt gehouden is er geen overlast en extra reistijd voor bewoners uit het Broek, landbouwverkeer en de brandweer.

Kanttekeningen

1.1 Veiligheidsrisico blijft bestaan
Drie keer eerder is de afweging gemaakt om met verbeteringen aan de kruising de veiligheid te verbeteren. De ongevallencijfers hebben hierin geen verbetering laten zien. Met het in stand houden van de huidige kruising blijft het risico op ongevallen aanwezig.

1.2 Gevolgen bij nieuwe ongevallen
Bij nieuwe ernstige ongevallen zal de bestuurlijke druk op gemeente en provinciebestuur opnieuw toenemen en is het niet uit te sluiten dat er binnen de provincie ambtelijk wordt geadviseerd de kruising af te sluiten zonder passende oplossing voor het verkeer op de Broekstraat.

1.3 Geen draagvlak bij ander deel gebruikers
De 0-situatie zal draagvlak vinden bij bewoners van het Broek, maar geen draagvlak bij een ander deel van de gebruikers van de kruising. Ook bij de provincie en de politie is er geen draagvlak om de huidige situatie in stand te houden.

Financiële paragraaf scenario 2

Het in stand houden van de huidige situatie betekent dat er geen extra maatschappelijke kosten geïnvesteerd hoeven te worden.

SCENARIO 3: Ongelijkvloerse kruising voor alle verkeersstromen

Argumenten

1.1 Verkeersveilige oplossing
Een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeersstromen is de meest verkeersveilige oplossing.

1.2 Geen extra reistijd
Met het aanbrengen van een volledige ongelijkvloerse kruising is er geen extra reistijd voor alle verkeerssoorten, door het weghalen van de verkeersregelinstallatie neemt de reistijd zelfs iets af.

1.3 Geen alternatieve route landbouwverkeer benodigd
Bij het aanbrengen van een oplossing op de locatie Broekstraat/Ooststingel is het niet noodzakelijk een alternatieve route voor Ploenstraat 17 te onderzoeken.

Kanttekeningen

1.1 Grote investering in relatie tot aantal vervoersbewegingen.
De oplossing is voor zowel de aanleg als het beheer een grote investering van overheidsgeld voor het relatief klein aantal voertuigbewegingen, 1600 voertuigen per etmaal (4% van alle verkeer richting centrum Duiven).

1.2 Alternatieven beschikbaar
Voor autoverkeer zijn er voldoende alternatieven beschikbaar. Afhankelijk van de bestemming kan worden gekozen voor de Rivierweg, Doesburgseweg of de Roodwilligenstraat.

1.3 Grotere overlast tijdens bouwtijd
De overlast tijdens de bouw zal voor zowel de gebruikers van de Broekstraat als de Oostsingel ingrijpender zijn dan andere scenario's.

Financiële paragraaf scenario 3

De kosten voor een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeersstromen variëren van 13 tot 19 miljoen (marge +/- 30%). Indien voor deze oplossing wordt gekozen wordt deze oplossing verder uitgewerkt in samenspraak met de provincie. Dat zal leiden tot een kredietvoorstel dat medio 2019 aan de raad zal worden voorgelegd.

Planning

Indien de gemeenteraad kiest voor scenario 1 of 3 wordt het plan technisch verder uitgewerkt en medio 2019 een kredietvoorstel gedaan. Daarna wordt gestart met voorbereiding en uitvoering van het project.

Beoogd effect

Met dit voorstel wil het college een duidelijk vervolg vaststellen dat gedragen wordt door de raad.

Samenwerking en communicatie

De verkenning is tot stand gekomen in samenwerking met de Provincie Gelderland en er is gebruik gemaakt van de expertise van de politie, brandweer en landbouworganisaties. Eind 2017 en begin 2018 is middels politieke avonden informatie opgehaald bij de raad en bewoners.

Bijlagen

201363101 – *adviesrapport verkenning – 20-09-2017*
201368107 – *concept raadsbesluit*

Duiven, 21 augustus 2018

Burgemeester en wethouders van Duiven,

J.L.M. Scholten	drs. H.B.I. de Lange
loco-secretaris	burgemeester

*ZFB486B312
∩*

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/18/037259

Datum besluitvorming : 25 september 2018

Onderwerp : Kruising Broekstraat - Oostsingel

Samenvatting

Naar aanleiding van een dodelijk ongeval in 2016, heeft de gemeenteraad het college gevraagd om te komen met voorstellen om de kruising Broekstraat-Oostsingel veiliger te maken. Dit heeft geleid tot een verkenning, die samen met de provincie is uitgevoerd.

Deze verkenning komt tot de aanbeveling om een fietstunnel aan te leggen en de oversteek voor het overige verkeer te sluiten. Dit is scenario 1.
Bij de presentatie van de resultaten van de verkenning afgelopen winter aan de gemeenteraad, zijn door inwoners uit “Het Broek” vraagtekens gezet bij de noodzaak van een zo grootschalige ingreep in relatie tot de grootte en aard van het probleem. Dat leidt tot scenario 2, de 0-variant.
In de ronde tafel gesprekken met de gemeenteraad naar aanleiding van diezelfde verkenning, is door leden van de gemeenteraad geopperd om een tunnel te maken voor al het verkeer. Een tunnel in de Broekstraat of een verdiepte ligging van de Oostsingel of een combinatie van beide. Dit leidt tot scenario 3, een tunnel voor al het verkeer.

De gemeenteraad wordt nu gevraagd een keuze te maken voor een van deze 3 scenario’s, zodat dat scenario, indien nodig, verder uitgewerkt kan worden en kan leiden tot een kredietvoorstel.

De raad besluit

1. De raad geeft het college opdracht om scenario 1: fietstunnel met alternatieve route voor landbouwverkeer, uit te werken.

   of

1. De raad besluit voor scenario 2, de 0 variant

   of

1. De raad geeft het college opdracht om scenario 3: een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeer verder uit te werken.

de griffier, de voorzitter,

G.J. (Josien) van Buren-van den Berg drs. H.B.I (Rik) de Lange

ZFB6F03408E

Gemeente Duiven

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Raadsvoorstel voorbereidingskrediet Broekstraat Oostsingel

---

Zaak- & documentnr. : Z/18/037259
Portefeuillehouder : T. Spaargaren

Opsteller : Paul Groenen
Team : Realisatie en Beheer
Telefoonnr. : 088 695 31 20

Samenvatting

Met ons raadsvoorstel van 21 augustus hebben we drie scenario's voorgelegd voor de kruising Broekstraat – Oostsingel. Hierin heeft de grote meerderheid aangegeven het scenario van een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeer verder te willen onderzoeken. Hiervoor is een voorbereidingskrediet nodig van € 200.000,-. Met deze middelen kunnen we een variantenstudie maken (tunnel in de Broekstraat, tunnel in de Oostsingel of deels tunnel en deels verhoogd), de belangrijkste risico factoren inzichtelijk maken en een nauwkeurigere raming opstellen.

Beslispunten

1. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 200.000,- voor een nadere uitwerking van een volledige ongelijkvloerse kruising op de Broekstraat-Oostsingel
2. Het benodigde krediet te dekken uit de Algemene Middelen

Aanleiding

Met ons raadsvoorstel van 21 augustus 2018, hebben wij u drie scenario's voorgelegd voor de kruising Broekstraat – Oostsingel. Op de politieke avond van 11 september heeft daar een debat over plaatsgevonden. Dat debat is weliswaar niet tot een finale afronding gekomen, maar duidelijk bleek dat een grote meerderheid van de fracties het principe huldigt "alles of niets". Ofwel een grote tunnel voor al het verkeer of geen tunnel. Ook werd duidelijk dat een definitieve keuze voor de aanleg van een tunnel voor al het verkeer pas wordt gemaakt als het plan verder is uitgewerkt, de kostenraming nauwkeuriger is en duidelijk is welke bijdrage de provincie Gelderland zal verstrekken.
Aan het einde van de betreffende debattafel is geconcludeerd dat een nieuwe debatronde nodig is, omdat aan het einde van het debat nog nieuwe informatie op tafel kwam over de voorbereidingskosten. Graag brengen wij voor deze nieuwe ronde dit voorstel in, dan kunnen we direct de besluitvorming naar de volgende stap in dit proces mogelijk maken.

Beoogd effect

Met dit voorstel wordt gehoor gegeven aan de wens van de raad voor het onderzoeken van een volledige ongelijkvloerse kruising.

Argumenten

1. Om een bestuurlijke afweging te kunnen maken is meer duidelijkheid nodig over hoe de ongelijkvloerse kruising er uit komt te zien
2. Om een bestuurlijke afweging te kunnen maken is een meer nauwkeurige kostenopgave nodig

3. De bijdrage van de provincie speelt een belangrijke rol in de afweging, hierover moet meer helderheid zijn
4. Door de complexiteit van het vraagstuk en de beperkte capaciteit van eigen mensen wordt het uitvoeren van de studie door externen uitgevoerd.

Kanttekeningen

1. Met het voorgestelde krediet is nog geen volledig uitgewerkt ontwerp beschikbaar.
   Na de politieke avond van 11 september hebben we doorgedacht over welke informatie we nodig hebben om de raad te vragen een meer definitieve keuze te maken voor de uitvoering van de tunnel en daarvoor een kredietaanvraag te kunnen doen.
   We denken dat er geen compleet voorlopig ontwerp (kosten 3 ton) nodig is, maar een technische en financiële variantenstudie van de drie onderstaande varianten. Dit, samen met inzichtelijk maken van de risico's, geeft voldoende informatie om een uitvoeringskrediet aan te vragen. Dat betekent overigens ook dat het laatste deel van de voorbereiding t.z.t. onderdeel zal uitmaken van het uitvoeringskrediet.

Financiële paragraaf

Er zijn op dit moment drie varianten van een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeer denkbaar:

variant A: verdiepte Oostsingel
variant B: verdiepte Broekstraat
variant C: half verdiepte Oostsingel, half verhoogde Broekstraat

Omdat we in deze fase eerst meer duidelijkheid willen geven over de technische en financiële (on)mogelijkheden stellen we voor een variantenstudie uit te voeren. Hierin worden de volgende zaken onderzocht:

- studie naar de drie varianten, voor- en nadelen per variant
- inzichtelijk maken bijdrage op uitvoeringskosten door provincie
- inventarisatie bestaande situatie
- verkeerskundig onderzoek, relatie snelfietsroute
- inventarisatie risico's flora en fauna
- inventarisatie risico's archeologie
- inventarisatie grondeigendommen
- inventarisatie stakeholders
- inventarisatie kabels en leidingen
- quick scan fasering en uitvoeringsplan

Het resultaat van de studie is een vergelijking van de drie varianten, een inschatting van de risico's, een kostenraming met een marge van 20% en een dekkingsvoorstel. We verwachten rond de zomer van 2019 hiervan een voorstel te kunnen doen in de raad.

De kosten voor deze studie bedragen € 200.000,-
We zijn in gesprek met de provincie of deze een bijdrage willen doen aan deze kosten, hierover verwachten we op de politieke avond van 10 oktober meer informatie te kunnen geven.

Communicatie
n.v.t.

Intergemeentelijke samenwerking
n.v.t.

Duiven, 2 oktober 2018.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J. (Chris) Papjes	drs. H.B.I (Rik) de Lange
secretaris	burgemeester

*ZFB6FC1588
3*

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/18/037259

Datum besluitvorming : 23 oktober 2018

Onderwerp : beschikbaar stellen voorbereidingskrediet

Samenvatting

Met ons raadsvoorstel van 21 augustus hebben we drie scenario's voorgelegd voor de kruising Broekstraat – Oostsingel. Hierin heeft de grote meerderheid aangegeven het scenario van een ongelijkvloerse kruising voor alle verkeer verder te willen onderzoeken. Hiervoor is een voorbereidingskrediet nodig van € 200.000,-. Met deze middelen kunnen we een variantenstudie maken (tunnel in de Broekstraat, tunnel in de Oostsingel of deels tunnel en deels verhoogd), de belangrijkste risico factoren inzichtelijk maken en een nauwkeurigere raming opstellen.

De raad besluit

1. Een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen van € 200.000,- voor een nadere uitwerking van een volledige ongelijkvloerse kruising op de Broekstraat-Oostsingel;
2. Het benodigde krediet te dekken uit de Algemene Middelen.

de griffier, de voorzitter,

G.J. (Josien) van Buren-van den Berg drs. H.B.I (Rik) de Lange

Kruising Oostsingel – Broekstraat te Duiven

Een structurele oplossing voor het veiligheidsknelpunt

provincie Gelderland

Gemeente Duiven

Martijn van de Lindeloof

20 september 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding **3**

2. Beschouwing situatie **4**

2.1 Wegennet 4

2.2 Weggebruikers en hun routes 5

2.3 Gebruik van de kruising 7

2.4 Ongevalsanalyse 9

2.5 Toekomstverwachting 10

2.6 Probleemdefinitie 11

3. Trechteringsproces maatregelen **12**

3.1 Stap A: In stand houden bestaande kruispuntvorm? 12

3.2 Stap B: Keuze hoofdvorm kruispunt 14

3.3 Stap C: Route-alternatieven voor betrokken typen weggebruikers 16

3.3.1 Formuleren route-alternatieven 16

3.3.2 Beoordeling (om)reistijden route-alternatieven 18

3.3.3 Beoordeling verkeersveiligheid route-alternatieven 21

3.3.4 Beoordeling verkeersafwikkeling route-alternatieven 22

3.3.5 Conclusies stap C 23

4. Advies voorkeursmaatregel **25**

1. Inleiding

De kruising van de provinciale weg N810, de Oostsingel, met de Broekstraat bij Duiven is voor de provincie Gelderland en de gemeente Duiven een knelpunt op het gebied van verkeersveiligheid. Een recentelijk dodelijk ongeval heeft voor de beide wegbeheerders andermaal bevestigd dat er sprake is van een verhoogd risico op dit punt. In 2015 heeft de provincie hier al een reconstructie uitgevoerd, waarbij de nodige pijnpunten zijn verholpen zoals de vorm van de middengeleiders en de instelling van de verkeerslichten. Feiten en cijfers laten echter zien dat een structurele daling in het aantal verkeersongevallen achterwege is gebleven. Het recente dodelijke ongeval (12 november 2016) bevestigde dit beeld. Reden genoeg voor Gelderland en Duiven om nogmaals de situatie te analyseren, de problematiek en haar oorzaken te duiden en te bepalen of en zoja welke maatregelen voor een structurele en duurzame aanpak van het probleem kunnen zorgen.

De provincie Gelderland en de gemeente Duiven hechten waarde aan verkeersveiligheid, bereikbaarheid, robuustheid en leefbaarheid. Waar we ook waarde aan hechten is dat we maatregelen nemen waarvan we weten dat deze:

- Niet alleen in theorie maar ook in de praktijk effectief zijn, o.a. door rekening te houden met het verwachte verkeersgedrag.
- Het knelpunt bij de oorzaak aanpakken.
- Geen negatieve bijeffecten genereren die we niet accepteren. Om die reden kijken we in de effectbeschrijving verder dan alleen dit kruispunt maar ook naar de effecten van eventuele maatregelen op andere wegen en kruisingen.

Bij een vraagstuk als deze vereist dit een goede analyse van de situatie en van de rol die het menselijk verkeersgedrag hierin speelt. Van hieruit stellen we ons in staat om te bepalen wat nodig is om het probleem effectief aan te pakken.

Deze rapportage is opgesteld door de provincie Gelderland, in nauwe samenspraak met de gemeente Duiven en de politie. Gebruik is gemaakt van input aangeleverd door diverse stakeholders, zoals LTO, Cumela (inclusief een aantal agrariërs cq omwonenden die deze organisaties vertegenwoordigen) en de hulpdiensten.

Figuur 1: Overzichtsfoto van de kruising N810 Oostsingel - Broekstraat

2. Beschouwing situatie

In dit hoofdstuk worden alle verkeerskundige aspecten rond de kruising Oostsingel – Broekstraat beschreven: De inrichting en het gebruik van de kruising, de typen gebruikers en hun routes, en bovenal: een nadere duiding van het verkeersveiligheidsprobleem en haar oorzaak.

2.1 Wegennet

Het kruispunt Oostsingel – Broekstraat ligt in een omgeving waar veel verschillende typen wegen en verkeersstromen samenkomen (zie figuur 2). De N810 is voor de kern Duiven een belangrijke verbindende schakel tussen de kern Duiven, de omliggende kernen Westervoort en Zevenaar, de A12 en het bedrijventerrein Centerpoort. Zowel in de gemeentelijke wegennetvisie als de provinciale Trajectvisie heeft de gehele N810 dan ook de functie van Gebiedsontsluitingsweg. Bij deze functie past een maximumsnelheid van 80km/h, en een bijbehorende inrichting. In de uniforme herkenbaarheidskenmerken, die als uitwerking van de provinciale Trajectvisie zijn opgesteld, is voor gebiedsontsluitingswegen buiten de bebouwde kom opgenomen dat a) aansluitingen van zijwegen zoveel mogelijk gebundeld dienen te worden en b) dat overstekende fietsers en voetgangers zoveel mogelijk ongelijkvloerse of bij volwaardige geregelde kruispunten dienen te worden gefaciliteerd.

Op werkdagen is de huidige etmaalintensiteit ter hoogte van de kruising met de Broekstraat ca. 19.000 motorvoertuigen (gemiddelde werkdagen 2015).

De Broekstraat wordt zowel qua functie als qua gebruik lager ingeschaald. Hij dient vooral als verbinding tussen Duiven en het achterland ten noorden van de A12 tussen Duiven en Giesbeek. In het Mobiliteitsplan Duiven 2016 – 2026 heeft de gemeente de Broekstraat geclassificeerd als Erftoegangsweg, een weg die hoofdzakelijk dient ter ontsluiting van aanliggende percelen en gebieden, en geen verbindende functie heeft. Voor erftoegangswegen geldt een bovengrens van ca. 6.000 voertuigen. De gemiddelde etmaalintensiteit ter hoogte van de kruising is ca. 1.600 motorvoervoertuigen (kruispunttelling juni 2013). Van alle ingangswegen van Duiven neemt de Broekstraat ca. 4% van al het autoverkeer voor zijn rekening (bron: Intensiteiten uit Mobiliteitsplan Duiven 2016 – 2026).

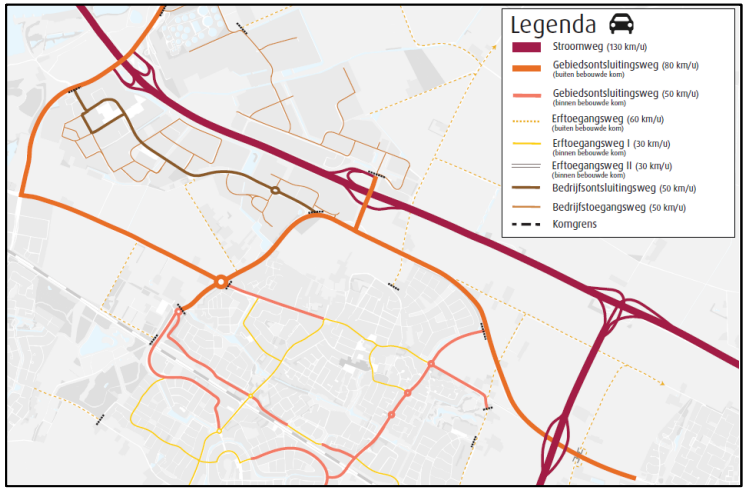

Figuur 2: De plaats van de kruising Oostsingel – Broekstraat in het omliggende wegennet (bon: Mobiliteitsplan Duiven 2016 – 2026)

De Broekstraat is voor een aantal verkeersdeelnemers een essentiële schakel, omdat het in de nabije omgeving de enige weg is waar de A12 gekruist kan worden. In paragraaf 2.2 meer hierover.

2.2 Weggebruikers en hun routes

Auto

Zoals in paragraaf 2.1 aangegeven is de Broekstraat hoofdzakelijk voor lokaal gebruik bedoeld, en niet voor doorgaand gebruik. Een blik op het wegennet leert dat automobilisten op de Broekstraat niet alleen bestemmingsverkeer zijn. Voor automobilisten komende uit Giesbeek, Angerlo en Doesburg (en, bij filevorming op de A348 voor Velperbroek, zelfs uit Dieren e.v.) vormt de Broekstraat deel van de snelste en kortste route naar het centrum van Duiven. De wenselijke route vanuit deze kernen loopt via de N338 Rivierenweg en de A12 bij Westervoort, of via de N336 en de A12 bij Zevenaar. Geografisch zijn dit echter aanzienlijke omwegen. Op de route via de Broekstraat treedt praktisch geen vertraging op, met uitzondering van enige wachttijd bij de oversteek van de N810 Oostsingel.

Net ten noorden van de oversteek over de Oostsingel ligt de kruising Broekstraat – Roodwilligenstraat – Tullenersweg. De uitwisseling tussen deze Broekstraat en de Roodwilligenstraat is beperkt. Van alle 1.600 automobilisten op de Broekstraat die de Oostsingel oversteken komen / gaan er slechts ca. 30 van/naar de Roodwilligenstraat.

Tussen de Roodwilligenstraat en de noordtak van de Broekstraat is meer uitwisseling; ca. 250 motorvoertuigen per etmaal. De Tullenersweg is voor autoverkeer een doodlopende weg en biedt alleen toegang tot enkele weidepercelen.

Fiets

Voor fietsers ligt de oversteek van de Oostsingel op een kruispunt van twee belangrijke routes (zie ook figuur 3):

- De noord-zuidverbinding tussen Giesbeek en Duiven. De Broekstraat is voor fietsers de enige route om vanuit Duiven naar het gebied ten noorden van de A12 (Giesbeek, Doesburg) te komen. In het Mobiliteitsplan Duiven 2016 – 2026 is deze route dan ook aangewezen als Hoofdfietsroute. Dagelijks steken op de Broekstraat ca. 1.200 fietsers de Oostsingel over, waaronder veel scholieren die naar het Candea College fietsen.
- De nieuw te realiseren oost-westverbinding tussen Zevenaar – Westervoort en Arnhem, de snelfietsroute F12. Deze loopt via de Roodwilligenstraat (via een nieuw aan te leggen vrijliggend fietspad aan de noordzijde) en de Tullenersweg.

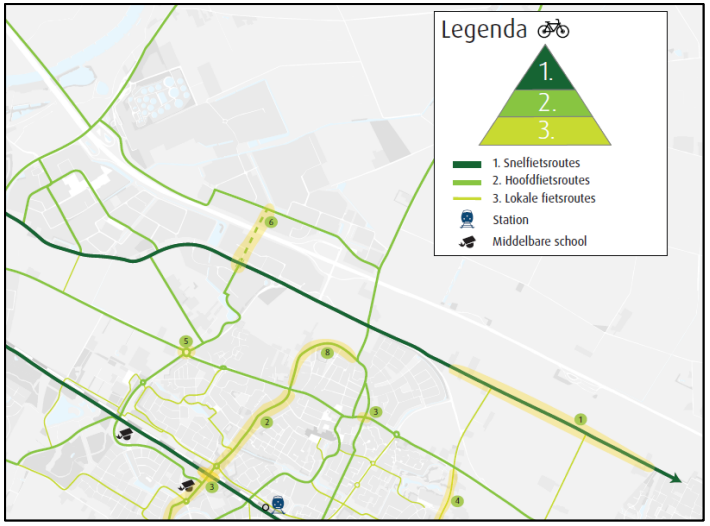

Figuur 3: Fietsnetwerk (bron: Mobiliteitsplan Duiven 2016 – 2026).

Landbouwverkeer

Net als voor fietsers is de Broekstraat ook voor landbouwverkeer de enige mogelijkheid in de directe omgeving om de A12 te kruisen. Tijdens de in juni 2013 uitgevoerde telling op de kruising Broekstraat – Roodwilligenstraat werden ook 71 landbouwvoertuigen geregistreerd. Ca. 24 hiervan staken de Oostsingel over, vrijwel alle andere landbouwvoertuigen (46) reden van de Roodwilligenstraat richting de noordelijke Broekstraat en vice versa. Hierbij wordt opgemerkt dat de hoeveelheid landbouwverkeer in belangrijke mate beïnvloed wordt door het seizoen; gedurende het jaar fluctueren de aantallen daarom sterk.

De kaart in figuur 4 geeft weer op welke wegen landbouwvoertuigen zijn toegestaan cq. wat de gewenste doorgaande routes voor landbouwverkeer zijn (bron: Mobiliteitsplan Duiven 2016 – 2026).

Hulpdiensten

Van alle typen hulpdiensten is de Broekstraat met name voor de brandweer van belang; de ambulancedienst is niet in Duiven gestationeerd (Arnhem en Zevenaar) en kent daarom andere routes. De brandweer gebruikt de Broekstraat nu voor bestemmingen in het Duivense Broek (agrarisch gebied ten noorden van de A12) en het noordoostelijke deel van bedrijventerrein Centerpoort. Voor laatstgenoemde bestemming kunnen hulpdiensten gebruik maken van de Jochemstraat, die nu met een slagboom gesloten is voor overig gemotoriseerd verkeer (uitgezonderd een aantal bewoners van het Duivense Broek).

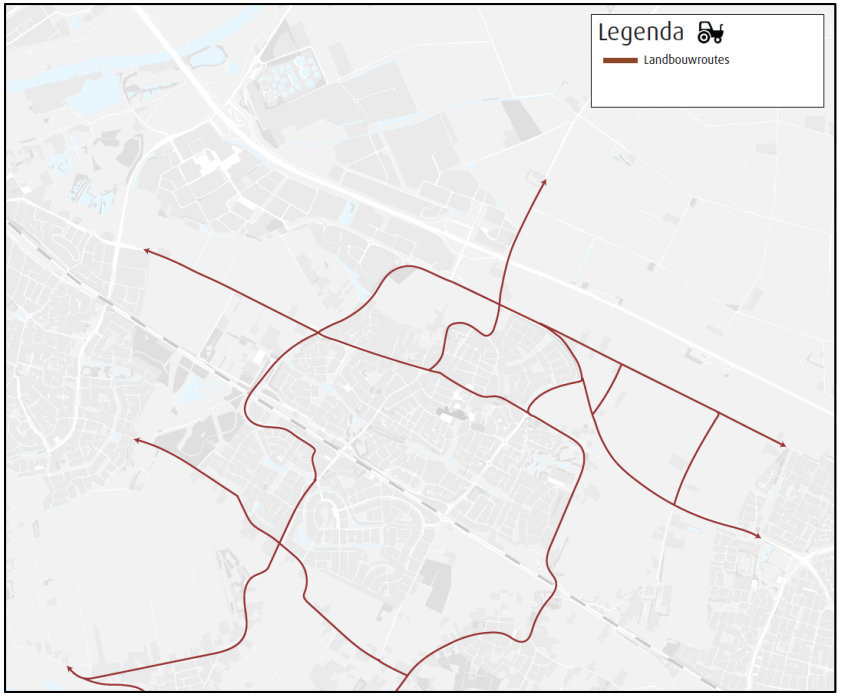

Figuur 4: Doorgaand routes landbouwverkeer (bron: Mobiliteitsplan 2016 – 2026)

Openbaar vervoer

Eén buslijn maakt gebruik van de Oostsingel: Lijn 62 van Duiven Centerpoort naar Arnhem. Deze rijdt overdag tweemaal per uur per richting. Op de Broekstraat ligt geen OV-route.

2.3 Gebruik van de kruising

Een aantal zaken die opvallen aan het gebruik van de kruising Oostsingel – Broekstraat wordt in deze paragraaf beschreven.

Doorstroming

De doorstroming van het verkeer op de kruising verloopt over het algemeen prima. In de spitsen vindt op de Oostsingel weliswaar wachtrijvorming plaats, maar deze wordt vooral veroorzaakt door de kruising met de Noordsingel (richting de aansluiting op de A12) en niet door de verkeerslichten met de Broekstraat. Wel zorgen deze verkeerslichten natuurlijk voor een extra hick-up in de doorstroming wanneer ze op rood staan. Op de Broekstraat zijn er geen problemen qua (te lange) wachtrijvorming. Ten behoeve van de doorstroming op de Oostsingel zijn de verkeerslichten zo ingesteld dat verkeer op de Broekstraat soms (m.n. in de spits) langer moet wachten (tot meer dan een minuut), maar de auto-intensiteit op de Broekstraat ligt dusdanig laag dat dit niet tot structurele filevorming leidt.

Roodlichtnegatie

Roodlichtnegatie treedt vrijwel uitsluitend op de Broekstraat op. Dit blijkt zowel uit observaties als uit de loggegevens van de verkeersregelinstallatie. Het zijn er zowel automobilisten als fietsers die het rode licht negeren. Dit gebeurt met name aan het begin en aan het eind van hun roodfase.

Door de eenvoudige configuratie van de kruising en van de verkeerslichten is het voor weggebruikers zeer makkelijk te voorspellen wanneer zij groen / rood gaan krijgen, en hier maken zij veelal misbruik van. Wanneer een weggebruiker, die op de Broekstraat voor het rode licht aan het wachten is, ziet dat het verkeer op de Oostsingel begint af te remmen leidt hij daaruit af dat hij dadelijk zelf groen gaat krijgen. Veel weggebruikers grijpen dit moment aan om alvast de kruising op te rijden. Hetzelfde gebeurt aan het eind van de groenfase, wanneer weggebruikers door oranje of begin rood oversteken. Dit gebeurt onder andere bij grote schoolgaande groepen die als één groep willen oversteken, waardoor het achterste deel van een groep door rood rijdt. Roodlichtnegatie op de Broekstraat is een belangrijke oorzaak voor veel verkeersongevallen op dit punt (zie paragraaf 2.4).

De verkeerspsychologie geeft enig inzicht in waarom juist op deze kruising roodlichtnegatie zo'n grote rol speelt. Het is een 'koude' oversteek; de meest basale vorm van VRI-kruising. Om te begrijpen waarom juist hier de kans op roodlichtnegatie groot is dient de kruising bekeken te worden door de bril van beide groepen betrokkenen: weggebruikers op de Broekstraat en weggebruikers op de Oostsingel:

- *Weggebruikers Broekstraat:* De kruising is overzichtelijk (en volgens de richtlijnen) vormgegeven. Sterker nog: door de configuratie is hij zó overzichtelijk dat het voor weggebruikers op de Broekstraat zeer makkelijk is om te zien of en wanneer andere weggebruikers hun baan kruisen. Vergeleken met 'normale' VRI-kruisingen zullen zij daarom relatief veel op basis van hun eigen waarneming en inschattingsvermogen bepalen of zij oversteken, en relatief weinig op basis van de kleur van het verkeerslicht. Dit geldt des te meer op rustige momenten, waarop de verkeersregulerende waarde van een VRI op deze locatie beperkt is. Het inschattingsvermogen van de mens t.a.v. de verkeerssituatie en t.a.v. de eigen capaciteiten is echter feilbaar, en leidt daarmee vaak tot verkeerde waarnemingen, verkeerde gedragingen en dus tot een grotere conflictkans. Dit wordt versterkt door de aanwezigheid van de middengeleider op de Oostsingel, die breed genoeg lijkt om een fietser te laten opstellen maar dat niet is.
- *Weggebruikers Oostsingel*: De kans bestaat dat het verkeerslicht deze groep weggebruikers een vorm van schijnveiligheid meegeeft: "Ik heb groen, dus ik hoef geen rekening te houden met verkeer op de Broekstraat, dat heeft rood." Bestuurders op de Oostsingel zijn niet beducht op overstekers als zij zelf groen hebben. Normaliter is dat terecht, maar niet op kruisingen waar het rode licht vaak genegeerd wordt.

Kortom: de ene groep weggebruikers voelt zich veiliger dan hij is, maakt verkeerde keuzes en creëert daarmee ook voor de andere groep weggebruikers schijnveiligheid.

Op de Oostsingel is er nauwelijks sprake van roodlichtnegatie (ca. 0,1%, ruim onder het provinciale gemiddelde van 0,5% à 1,0%).

Ongeoorloofd afslaan

Op de kruising Oostsingel – Broekstraat mag niet worden afgeslagen, alleen overgestoken. Om dit fysiek zoveel mogelijk af te dwingen is de kruising voorzien van banden en een geleider. Niet iedereen houdt zich hieraan; uit observatie en sporen op straat blijkt dat er nog altijd dagelijks door automobilisten ongeoorloofd wordt afgeslagen. Cijfers zijn niet bekend, maar het staat vast dat dit gedrag het verkeersveiligheidsrisico ter plaatse verhoogt.

Snelheid

De maximumsnelheid op de Oostsingel is 80 km/h. Deze snelheid past bij de functie en de inrichting van de weg. Er zijn geen aanwijzingen dat de maximumsnelheid hier structureel overschreden wordt. Dit geldt ook voor de Broekstraat (maximumsnelheid 60 km/h).

2.4 Ongevalsanalyse

In deze paragraaf worden de resultaten weergegeven van de analyse die is uitgevoerd op alle geregistreerde verkeersongevallen op deze kruising in de periode 2012 – 2016. Een periode van vijf jaar is de gangbare meetperiode hierin. Hierbij wordt opgemerkt dat veel ongevallen niet door de politie worden geregistreerd, en er per definitie dus sprake is van een onvolledig beeld.

De registratiegraad van letselongevallen ligt tussen de 60% en 75% (NL-breed). Dodelijke ongevallen worden vrijwel altijd geregistreerd. De registratiegraad van ongevallen met uitsluitend materiële schade is hooguit enkele tientallen procenten. Vanaf mei 2013 (toen de verkeerslichten opnieuw zijn ingeregeld) begon een periode van meer dan anderhalf jaar zonder geregistreerd ongeval.

In de gemeten periode vonden 15 geregistreerde ongevallen plaats, waarvan 4 met letsel tot gevolg en 1 met dodelijke afloop.

Zoekend naar patronen en verbanden tussen de ongevallen vallen de volgende zaken op:

- In 7 van de 15 gevallen was er sprake van roodlichtnegatie. In 6 van deze 7 ongevallen was het de weggebruiker op de Broekstraat die door rood reed (gelijk verdeeld over de richtingen noord en zuid). Alleen bij het recente dodelijke ongeval werd op de Oostsingel zelf het rode licht genegeerd. In 6 van de 7 gevallen was het een automobilist die door rood reed, de 7e was een bromfietser. Er is dus geen enkele ongeval geregistreerd waarbij een fietser door rood reed.
- 5 van de 7 roodlicht-ongevallen vonden plaats op relatief rustige momenten (weekend, of dalperiode op werkdag), 2 tijdens de spits.
- 5 van de 7 roodlicht-ongevallen vonden plaats toen het donker was (niet dezelfde 5 ongevallen als in voorgenoemd punt).

- In 1 geval (geen roodlichtnegatie) sloeg een auto ongeoorloofd af (komend uit de richting van Van der Valk, naar Giesbeek).
- Er vonden in totaal 5 kop-staartongevallen plaats tussen auto's, allen op de Oostsingel. Binnen deze groep ongevallen is geen duidelijk patroon.

Een belangrijke constatering is dat het dodelijke ongeval van 12 november 2016 in veel opzichten afwijkt van het algehele ongevallenpatroon op de kruising; qua tijdstip, (waarschijnlijk) qua snelheid en qua waarop het rode licht werd genegeerd. Het is niet wenselijk om dit ongeval leidend te laten zijn bij het bepalen van oplossingen.

2.5 Toekomstverwachting

Een belangrijke vraag is: Hoe ontwikkelt de verkeerssituatie zich ter plaatse in de toekomst? Welke ontwikkelingen worden verwacht? Een ontwikkeling die het verkeerspatroon lokaal sterk beïnvloedt is de doortrekking van de A15 van knooppunt Ressen naar de A12 tussen Duiven en Zevenaar (naar verwachting gereed in 2023). De N810 krijgt een aansluiting op de doorgetrokken snelweg. Hierdoor zal de intensiteit op de N810 in 2026 ter hoogte van de Broekstraat afnemen van 23.500 naar 12.100 (-49%), en tussen de Vergertlaan en de A15 van 18.800 naar 12.900 (-31%) (bron: Mobiliteitsplan Duiven 2016 - 2026).

De huidige etmaalintensiteit op dit wegvak is ca. 18.500 motorvoertuigen ter hoogte van de Broekstraat en ca. 15.500 tussen de Vergertlaan en Zevenaar (bron: provinciale verkeerstelling 2016). Kortom: Door de doortrekking van de A15 zal de N810 in 2026 zakken naar een niveau dat structureel lager ligt dan het huidige niveau (ter hoogte van de Broekstraat -35% en ten oosten van de Vergertlaan -17%. Op de Broekstraat zelf worden geen structurele wijzigingen verwacht ten gevolge van de A15-doortrekking.

De komst van de nieuwe snelfietsroute F12 zorgt mogelijk voor een extra aantrekkende werking van fietsverkeer op de relatie Zevenaar Noord – Duiven Noord – Westervoort – Arnhem. Ook op en rond de Broekstraat zorgt dit mogelijk voor extra fietsverkeer.

Verder zijn er lokaal geen autonome ontwikkelingen bekend die het verkeersaanbod op de kruising Oostsingel – Broekstraat structureel zullen beïnvloeden.

2.6 Probleemdefinitie

Door de beperkte registratie is het niet mogelijk om vast te kunnen stellen of dit kruispunt qua aantallen ongevallen bovengemiddeld onveilig is. Vanwege de hoge letselgraad en het grote risico dat gekoppeld is aan deze kruispuntvorm is er echter wel degelijk sprake van een veiligheidsknelpunt.

Verder laat het ongevallenbeeld zien dat de onveiligheid op deze kruising inherent is aan de kruispuntvorm; een 'koude' geregelde oversteek die roodlichtnegatie in de hand werkt. Het risico hiervan wordt extra vergroot door het feit dat de Broeksingel een veelgebruikte schoolfietsroute is. Om het knelpunt bij de kern en structureel aan te pakken dient de kruispuntvorm te worden vervangen door een andere. Een grootschalige reconstructie is noodzakelijk om dit knelpunt serieus aan te pakken.

3. Trechteringsproces maatregelen

Het is essentieel om tot maatregelen te komen die de potentie hebben om het probleem effectief aan te pakken, en die qua omvang en inpassing aansluiten bij de functionele kaders zoals beschreven in hoofdstuk 2. Het trechteringsproces naar de te onderzoeken maatregelvarianten wordt beschreven aan de hand van enkele verkeerskundige keuzes. Deze keuzes worden in de volgende paragrafen beschreven. Het trechteringsproces ziet er als volgt uit:

A: Keuze voor wel/niet in stand houden van bestaande kruispuntvorm
Zijn er mogelijkheden om het knelpunt structureel aan te pakken met behoud van de bestaande kruispuntvorm?

B: Keuze kruispuntvorm
Het knelpunt treedt op op de kruising Oostsingel – Broekstraat. Daarom wordt begonnen met een principekeuze voor hoe de kruising er in de toekomst in hoofdlijnen uit dient te zien. Afhankelijk van de uitkomst van stap A kunnen nieuwe kruispuntvormen worden afgewogen, optimalisatiemaatregelen van de bestaande kruispuntvorm, of beide.

C: Beschrijven route-alternatieven voor betrokken typen weggebruikers
Mogelijk heeft de keuze in stap A gevolgen voor de routering van één of meerdere typen weggebruikers. In stap B worden deze gevolgen beschreven, qua reistijd, verkeersveiligheid en verkeersafwikkeling. Ook mogelijke aanvullende maatregelen om de reistijdverlenging te beperken komen hierbij aan bod.

Op basis van de resultaten van stap A, B en C wordt een advies opgeleverd voor welke variant(en) voldoende potentie hebben om nader uitgewerkt te worden. Dit advies is terug te vinden in hoofdstuk 4.

3.1 Stap A: In stand houden bestaande kruispuntvorm?

Dit is een verkeerskundige principekeuze: Is het met relatief kleinschalige maatregelen mogelijk om – in de bestaande kruispuntvorm – het knelpunt structureel aan te pakken? Of is een grootschalige reconstructie noodzakelijk?

Hoofdstuk 2 werd afgesloten met de conclusie dat het verkeersveiligheidsrisico op deze locatie inherent is aan de kruispuntvorm, een ‘koude’ geregelde oversteek. Het in stand houden van de bestaande kruispuntvorm (in combinatie met welke aanvullende maatregelen dan ook) houdt ook het knelpunt in stand. Er is een afwegingstraject doorlopen t.a.v. relatief kleinschalige middellange termijnoplossingen, waaronder attentieverhogende maatregelen en een plaatselijke verlaging van de maximumsnelheid op de Oostsingel. De beschrijving van deze afweging, plus de conclusies ervan, is terug te vinden in de hierna volgende omkaderde tekst.

Kleinschalige oplossingen

Vele kleinschalige oplossingen zijn geanalyseerd en ineffectief bevonden:

Verlaging maximumsnelheid op de N810 Oostsingel
De rijsnelheid van het gemotoriseerd verkeer op de Oostsingel is niet de oorzaak van de geregistreerde ongevallen. Het verlagen van de maximumsnelheid pakt het probleem dus niet bij de oorzaak aan. Wel zou een lagere rijsnelheid de letselkans kunnen verlagen wanneer er ongevallen plaatsvinden. Daar staat echter twee aanzienlijke risico's tegenover:

- Een lagere snelheid op de Oostsingel betekent ook dat weggebruikers op de Broekstraat nog makkelijker kunnen inschatten of het voor hen 'veilig' is om bij rood de Oostsingel over te steken. Het duurt immers langer voordat de naderende auto daadwerkelijk bij de kruising is. Roodlichtnegatie op de Broekstraat wordt hiermee dus in de hand gewerkt, met alle gevolgen van dien.
- In theorie kan een verlaging van de maximumsnelheid alleen werken als automobilisten ook daadwerkelijk langzamer gaan rijden. Een voorwaarde hiervoor is dat de plaatselijk lagere maximumsnelheid geloofwaardig overkomt, en versterkt wordt door de inrichting van de weg. Enkel het plaatsen van 60km-borden helpt niet, integendeel: Dit kan tot hogere snelheidsverschillen leiden, waardoor de kans op kopstaart-ongevallen stijgt. Een ongeloofwaardige inrichting en/of snelheidsregime dragen bovendien bij aan irritatie; bepaald geen emotie die verkeersveilig gedrag bevordert.

Op basis van deze twee argumenten wordt gesteld dat het positieve effect van deze maatregel (lagere letselkans per ongeval) volledig teniet wordt gedaan door de negatieve effecten (nog meer roodlichtnegatie, meer kop-staartongevallen op de Oostsingel).

Slagbomen
Door op de Broekstraat slagbomen te plaatsen die alleen open gaan bij groen licht wordt het voor verkeer op de Broekstraat fysiek onmogelijk gemaakt om bij rood over te steken. Althans, in theorie. Om oversteken werkelijk fysiek onmogelijk te maken (hermetisch afsluiten) dienen de slagbomen zo gepositioneerd te worden dat zij over de gehele breedte van de weg (beide rijrichtingen plus berm) bestrijken. Aanvullend hekwerk zal nodig zijn. Voor auto's kan dit een effectieve maatregel zijn, voor fietsverkeer is het vrijwel onmogelijk om de oversteekbeweging fysiek onmogelijk te maken. Daar komt bij dat slagbomen zeer schade- en onderhoudsgevoelig zijn, en dat zij ten koste gaan van de groentijd op zowel de Broekstraat als de Oostsingel (de tijd dat de bomen omhoog en omlaag gaan is veel langer dan de ontruimingstijd van de kruising). Niet voor niets worden slagbomen op dergelijke locaties nergens in Nederland toegepast.

Aanpassen instelling verkeerslichten
In 2013 zijn de instelling geoptimaliseerd vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid. Daarbij zijn diverse maatregelen overwogen, van langere cq kortere groentijden tot een langere 'alles rood'-periode. Vanuit verkeersveiligheid werd toen ervoor gekozen om de momenten waarop de beide rijrichtingen op de Oostsingel groen krijgen te synchroniseren. Toen zijn ook de wachttijdvoorspellers aangebracht, om weggebruikers te informeren over hun wachttijd en daarmee de kans op roodlichtnegatie te verlagen. Aanvullende ingrepen aan de instelling grijpen niet in op het geconstateerde gedrag, noch op de toedrachten van de geregistreerde ongevallen.

Roodlichtcamera's
In het besluit tot het al dan niet plaatsen van camera's heeft het OM een beslissende rol. Handhavingscamera's zouden het meest tot hun recht komen op de Broekstraat, aangezien vrijwel alleen daar het rode licht wordt genegeerd. Een camera zou echter maar een deel van de overtreders dekken; fietsers kunnen niet worden vastgelegd. Daarbij geldt dat het OM op kruisingen alleen nog maar camera's toepast als er sprake is van een combinatie van roodlichtnegatie en te hard rijden. Daar is hier geen sprake van. Om die reden ziet het OM af van plaatsing van camera's.

Kleinschalige oplossingen (vervolg)

Attentieverhogende maatregelen
Het ongevallenbeeld wijst er niet op dat de oorzaak van het probleem bij een gebrek aan attentie ligt. De tijdstippen en omstandigheden waaronder de roodlicht-ongevallen plaatsvonden suggereren dat de betreffende weggebruikers zich zeer goed bewust waren van hun overtreding en van het bijbehorende risico.

Op rustige momenten uitzetten van de VRI (geelknipperstand)
Een VRI die niet werkt maar - middels het knipperen - wel een attentiesignaal afgeeft voorkomt dat schijnveiligheid optreedt. De probleemoplossende werking hiervan zien we echter niet terug in het ongevallenbeeld: Veel roodlicht-ongevallen vonden plaats buiten de spits, maar nog wel op momenten dat een VRI nodig lijkt om de wachttijd op de Broekstraat enigszins te beperken.

Verplaatsen stopstrepen Broekstraat
De afstand tussen de stopstreep op de Broekstraat en de rijbaan van de Oostsingel bedraagt 2,4 (zuid) à 2,5 meter. Dit betekent dat àls een weggebruiker op de Broekstraat eenmaal besloten heeft het rode licht te negeren, hij vrijwel meteen op de rijbaan van de Oostsingel staat.
Het naar achter verplaatsen van de stopstrepen op de Broekstraat zorgt dat de betreffende weggebruiker na het passeren van de stopstreep meer tijd heeft om te zien of hij daadwerkelijk conflictvrij kan oversteken. Hij kan alsnog stoppen als dit niet het geval blijkt te zijn. In die zin sluit deze maatregel aan bij het principe van de 'vergevingsgezinde weg'. Het negeren van het rode licht wordt niet ontmoedigd, maar weggebruikers krijgen meer dan nu de kans om te voorkomen dat de overtreding tot een ongeval leidt.

Bij het zoeken naar een geschiktere plek voor de stopstrepen treedt echter een nieuw risico op: De extra kijk-/bedenktijd pas écht gaat tellen als de stopstreep zo ver van de Oostsingel komt af te liggen dat de geloofwaardigheid van de inrichting en van de VRI-regeling in het geding komt. Wat ook weer roodlichtnegatie in de hand werkt.

Maatregelen middengeleider Oostsingel
Een andere mogelijkheid is dat de huidige middengeleider op de Oostsingel aanzienlijk versmald wordt, tot maximaal een halve meter. Dit vanuit de gedachte dat de huidige geleider de suggestie wekt van een veilige gefaseerde oversteek, zelfs als men door rood rijdt. Het grotendeels weghalen van deze geleider zorgt voor de beleving van een 1x2-oversteek in plaats van een 2x1-oversteek. Echter, de ervaring is dat dergelijke smalle niet-overrijdbare geleiders dusdanige schrikeffecten opleveren voor het autoverkeer dat het de verkeersveiligheid ook niet ten goede komt. Bovendien pakt deze maatregel niet het probleem aan van de automobilisten die op de Broekstraat door rood rijden (dat wil zeggen; de meerderheid van de roodlichtnegaties die tot ongevallen leidde). Om die reden wordt ook van deze maatregel afgezien.

Conclusie
Al met al wordt geconcludeerd dat er binnen de bestaande kruispuntvorm het probleem serieus aanpakt. Een structurele oplossing kan alleen worden gecreëerd door de huidige kruispuntvorm – de 'koude' geregelde oversteek, te vervangen door veiliger vorm.

Resultaat stap A: *Vanwege gebrek aan probleemoplossend vermogen van kleinschalige optimalisatiemaatregelen worden alleen maatregelen beschouwd waarin de bestaande kruispuntvorm wordt losgelaten.*

3.2 Stap B: Keuze hoofdvorm kruispunt

In deze stap zijn 2 vragen essentieel:

1. Is een gelijkvloerse kruispuntvorm wenselijk?
2. Zoniet; zijn er typen weggebruikers voor wie het noodzakelijk is dat ze ter hoogte van deze locatie de Oostsingel kunnen kruisen?

1. *Is een gelijkvloers kruispunt wenselijk?*

Het aanpassen van de kruispuntvorm (resultaat stap A) naar een andere gelijkvloerse kruispuntvorm is technisch mogelijk. Hij kan bijvoorbeeld worden uitgebreid naar een VRI-kruising met volledige uitwisseling (dus ook links en rechts afslaan mogelijk maken), of worden omgebouwd tot een rotonde. Wenselijk is dit echter niet, om de volgende redenen:

- Het wordt daardoor voor autoverkeer extra makkelijk om van de Broekstraat de A12-aansluiting Duiven te bereiken. Dit zal sluipverkeer aanzienlijk in de hand werken op momenten dat er op de A12 files staan tussen knooppunt Oud-Dijk en Arnhem.
- Qua gebruik zal de Broekstraat meer als gebiedsontsluitingsweg gaan fungeren; als toegangsweg vanaf het hoofdwegennet naar de noordelijke delen van Duiven. De Broekstraat is hierop niet toegerust, en dit sluit bovendien niet aan bij de functie die de gemeente Duiven aan de weg heeft toegekend (Erftoegangsweg).
- Voor overstekende fietsers blijft er een zeker verkeersveiligheidsrisico bestaan; bij verkeerslichten zal roodlichtnegatie een reëel risico vormen, en bij een rotonde zal de Oostsingel voor fietsers in de spits moeilijk oversteekbaar zijn, aangezien zij in principe uit de voorrang zijn.

2. *Zijn er typen weggebruikers voor wie het noodzakelijk is om ter hoogte van Broekstraat de Oostsingel te kunnen kruisen?*

Vergeleken met gemotoriseerd verkeer zijn de routemogelijkheden voor fietsers om vanuit Duiven richting het noorden te rijden erg beperkt. Alleen via de Broekstraat kan de A12 gekruist worden (bij het viaduct van de A12-afslag ligt geen fietspad), en de Broekstraat vormt voor fietsers de meest directe route. De enige nabije mogelijkheid om de N810 te kruisen is via de Laarstraat, maar dit is om de volgende redenen ongewenst:

- De fietsroute via de Broekstraat is aangemerkt als hoofdfietsroute, wat mede inhoudt dat directheid en snelheid hoog in het vaandel staan. Omrijden via de Roodwilligenstraat en Laarstraat betekent 2 extra kilometers en ca. 8 minuten extra reistijd.
- De kruising Oostsingel – Laarstraat is een voorrangskruising, waar a) fietsers in de spits lang zullen moeten wachten tot ze kunnen oversteken, en b) dit qua verkeersveiligheid geen structurele verbetering betreft ten opzichte van de huidige situatie.

Voor auto's en landbouwverkeer gelden deze argumenten niet of in mindere mate, aangezien:

- De Broekstraat voor autoverkeer geen ontsluitende of doorgaande functie heeft, en directheid / snelheid dus minder zwaar weegt.
- Er voor gemotoriseerd verkeer meer mogelijkheden lijken te zijn voor alternatieve routes.
- Het reistijdverlies voor autoverkeer beperkt blijft ten opzichte van fietsverkeer.

Tenslotte de hulpdiensten. Voor de brandweer (gevestigd aan de Ploenstraat 3) ligt de Broekstraat op één van haar aanrijroutes. Ook voor haar lijken er alternatieven aanwezig. Deze worden in stap C bekeken.

Resultaat stap B: *Een gelijkvloerse kruispuntvorm is onwenselijk. Voor fietsers is het essentieel dat zij ter hoogte van de Broekstraat de Oostsingel kunnen blijven oversteken, maar dan – gezien de uitkomst van stap A – ongelijkvloers. Voor auto- en landbouwverkeer lijken alternatieve route-mogelijkheden voorhanden (al dan niet met aanvullende maatregelen). In stap C wordt gekeken of deze acceptabel zijn en hoe deze zich verhouden tot een ongelijkvloerse oversteek bij de Broekstraat.*

3.3 Stap C: Route-alternatieven voor betrokken typen weggebruikers

3.3.1 Formuleren route-alternatieven

In de voorgaande stappen is geconcludeerd dat fietsers de Oostsingel ter hoogte van de Broekstraat moeten kunnen blijven oversteken, ongelijkvloers. Voor auto- en landbouwverkeer staat dit niet op voorhand vast. Voor deze groepen weggebruikers worden de volgende alternatieven afgewogen:

1. Ongelijkvloers ter hoogte van de Broekstraat.
2. Via de Roodwilligenstraat en Laarstraat (bestaande route)
3. Nieuwe route: Openstellen Jochemstraat, waardoor een nieuwe route ontstaat over bedrijventerrein Centerpoort en de Noordsingel. Dit alternatief geldt alleen voor landbouwverkeer; voor autoverkeer zou deze optie sluipverkeer stimuleren.
4. Nieuwe route: Doortrekken Tullenersweg, via een ‘koude’ oversteek de Noordsingel oversteken (in de VRI met de Oostsingel), aansluiten op de Impuls (bij Van der Valk).
5. Nieuwe route: Doortrekken Tullenersweg, via een ‘koude’ oversteek de Oostsingel oversteken (in de VRI met de Noordsingel, inclusief een nieuwe zuidelijke parallelweg langs de Oostsingel, terug naar de Broekstraat.
6. Nieuwe route: Openstellen Jochemstraat voor landbouwverkeer in combinatie met nieuwe zuidelijke parallelweg langs de Oostsingel, tussen de Noordsingel en de Broekstraat.

In het kaartje in figuur 5 worden deze alternatieven gevisualiseerd.

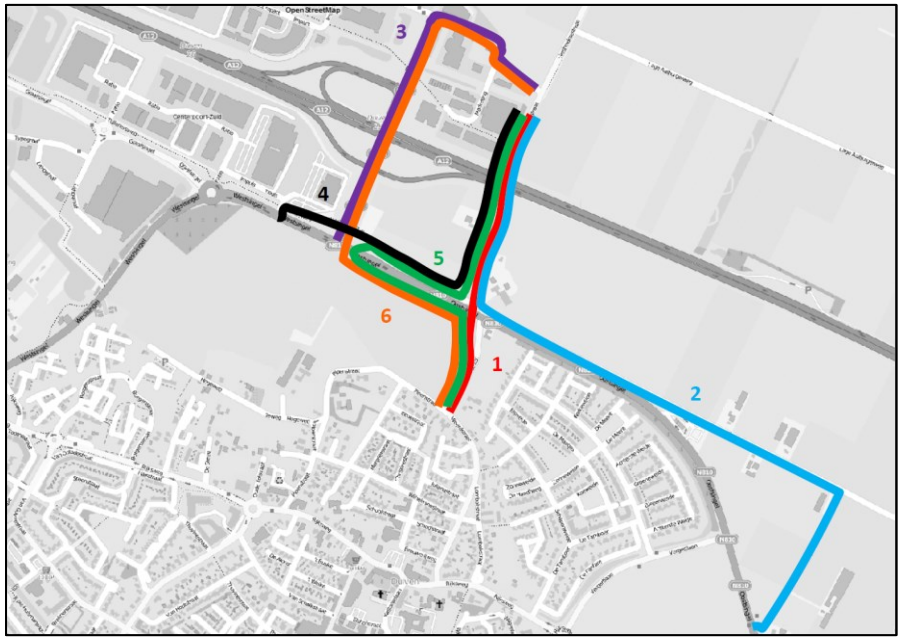

Figuur 5: Route-alternatieven voor gemotoriseerd verkeer

Een belangrijk criterium waarop deze alternatieven beoordeeld worden is de (extra) reistijd. Deze is echter sterk afhankelijk van herkomst en bestemming. Om een zo betrouwbaar mogelijke inschatting te kunnen maken van de reistijd-effecten zijn eerst de relaties beschreven waarvoor de reistijd in beeld wordt gebracht. Iedere beschreven relatie begint op de kruising Giesbeeksestraat – Jochemstraat, aangezien dit het punt is waar de route-alternatieven van elkaar gaan afwijken. Het eindpunt van de relaties verschilt:

Auto: Er wordt één relatie beschreven, eindigend op de Rijksweg in het Duivense centrum. Voor relaties richting bestemmingen buiten Duiven is de Broekstraat vrijwel nooit een logische route-optie; dan wordt de route via de N338/Westervoort of via de N336/Zevenaar al gauw aantrekkelijker.

Landbouwverkeer: Hiervoor worden de relaties naar 3 locaties beschreven:

- Naar de Ploenstraat 17 in Duiven, waar een loonbedrijf is gevestigd. Een groot deel van het landbouwverkeer dat de Broekstraat gebruikt, heeft dit loonbedrijf als herkomst of bestemming.
- Naar de kruising Westsingel – Rijksweg, aan de westzijde van Duiven. Alle landbouwrelaties richting de zuidwestelijke kant van Duiven lopen langs deze kruising, ongeacht of landbouwers daarvoor de Broekstraat kunnen gebruiken.
- Naar de kruising Vergertlaan – Rijksweg, aan de oostzijde van Duiven. Alle landbouwrelaties richting de zuidelijke/zuidoostelijke kant van Duiven lopen langs deze kruising, ongeacht of landbouwers daarvoor de Broekstraat kunnen gebruiken.

Ter ondersteuning van deze keuze voor de landbouwrelaties zijn deze op het kaartje in figuur 6 op het beschikbare wegennet voor doorgaande landbouwroutes ingetekend, plus de enige auto-relatie die is geanalyseerd.

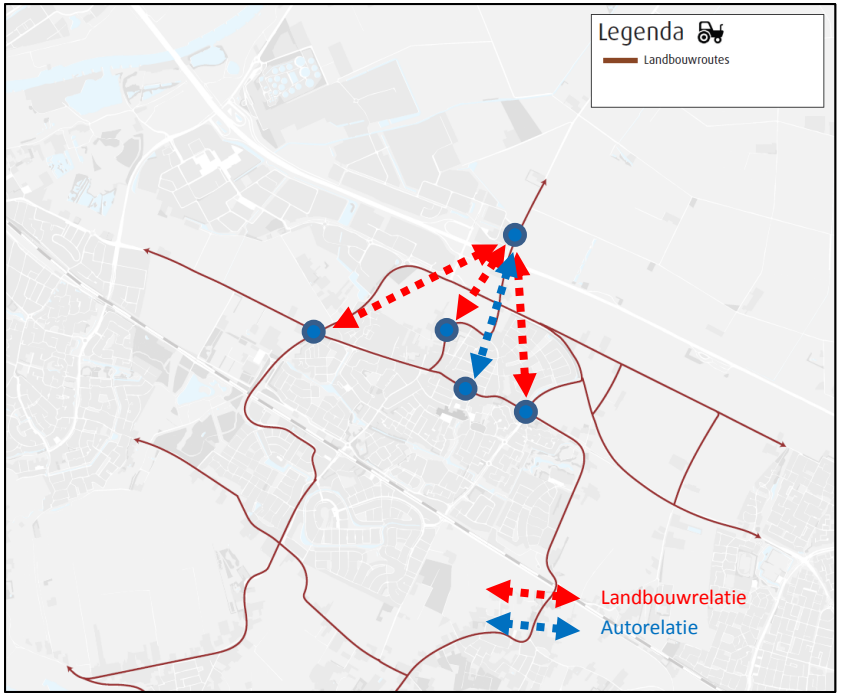

Figuur 6: Auto- en landbouwrelaties waarvoor de reistijden worden beschreven.

3.3.2 Beoordeling (om)reistijden route-alternatieven

De tabel in figuur 7 geeft per vervoerwijze en per relatie de reistijden weer voor de verschillende routevarianten. Deze reistijden zijn berekend door in Google Maps de reisafstanden te meten en hierop kruissnelheden per vervoerwijze te projecten (fiets: 17 km/h, auto: 50 km/h, tractor: 30 km/h) plus een extra vertragingstijd, afhankelijk van het aantal kruispunten en rotondes op de route).

De belangrijkste bevindingen op basis van de reistijd-analyse zijn:

Auto: Nieuwe route-varianten over de Tullenersweg leveren de automobilist weinig tot geen reistijdwinst op vergeleken met de route Roodwilligenstraat-Laarstraat. De extra 3 minuten die het de automobilist kost om via de route Roodwilligenstraat – Laarstraat te rijden worden acceptabel geacht. Daar komt bij: deze extra 3 minuten staat voor automobilisten komende uit Giesbeek, Doesburg en verder gelijk aan de reistijdtoename die zij hebben als hij via de N338 (Rivierenweg) en de A12 naar Duiven rijden.

In de praktijk betekent dit dat – indien er voor automobilisten geen nieuw route-alternatief wordt geboden – de intensiteit aan autoverkeer op de Broekstraat aanzienlijk zal dalen omdat meer automobilisten via de N338 en de A12 (lees: de gewenste GOW-route) naar Duiven rijden in plaats van via de Broekstraat.

Tijdens het onderzoek is de zorg geuit dat de toeloop naar het Duivense centrum structureel achteruit gaat wanneer verkeer op de Broekstraat moet omrijden, en dat dit ten koste gaat van de lokale middenstand. Dit zal in de praktijk alleszins meevallen. Zoals in paragraaf 2.1 aangegeven maakt het autoverkeer op de Broekstraat slechts ca. 4% uit van al het verkeer op de Duivense invalswegen. Slechts een deel van deze 4% is op weg van/naar winkels in Duiven. Slechts een deel dáár weer van zal via de N338 Rivierweg rijden bij afsluiting van de oversteek, en slechts een deel dáár weer van zal om die reden uitwijken naar Westervoort in plaats van Duiven. Al met al wordt gesteld dat de toeloop naar het Duivense

centrum als gevolg van een eventuele omrijbeweging op de Broekstraat niet of vrijwel niet zal dalen. De zorg is ongegrond.

Een andere vraag betrof de verkeersdruk op de Rivierweg, en het effect hierop wanneer extra verkeer van de Rivierweg gebruik gaat maken in plaats van de Broekstraat. Ter illustratie: indien de helft van al het huidige autoverkeer op de Broekstraat via de Rivierweg gaat rijden, zorgt het daar voor een toename van 5% tot 8%. Op de Rivierweg zal dit geen zichtbaar effect hebben op de doorstroming.

In de ochtendspits is het mogelijk dat een deel van het autoverkeer vanwege de wachtrijvorming voor de A12 er toch voor kiest om via de Broekstraat te rijden.

Landbouwverkeer:

- Voor landbouwvoertuigen in zuidelijke/zuidoostelijke richting (meetpunt: Kruising Vergertlaan – Rijksweg) kost de bestaande alternatieve route via de Roodwilligenstraat en Laarstraat 2 minuten extra. Dit is acceptabel.

Vervoerwijze	Van	Via	Naar (1)		Naar (2)		Naar (3)	
Fiets			**Rijksweg (centrum Duiven)**					
	KP Broekstraat - Jochemstraat	Huidige 'koude' oversteek Broekstraat	1,7 km	7 min				
		1: Broekstraat ongelijkvloers	1,7 km	6 min				
		2: Roodwilligenstraat - Laarstraat (afsluiten oversteekmogelijkheid Broekstraat)	3,6 km	14,7 min				
Auto			**Rijksweg (centrum Duiven)**					
	KP Broekstraat - Jochemstraat	Huidige 'koude' oversteek Broekstraat	1,7 km	4 min				
		1: Broekstraat ongelijkvloers	1,7 km	3,5 min				
		2: Roodwilligenstraat - Laarstraat	3,6 km	7 min				
		4: Tullenersweg - Impuls	3,9 km	7,7 min				
		5: Tullenersweg - Nieuwe parallelweg	2,4 km	6 min				
Landbouwverkeer			**Ploenstraat 17 (Loonbedrijf)**		**KP Westsingel - Rijksweg**		**KP Vergertlaan - Rijksweg**	
	KP Broekstraat - Jochemstraat	Huidige 'koude' oversteek Broekstraat	1,3 km	4,1 min	2,7 km	8,4 min	1,8 km	5,6 min
		1: Broekstraat ongelijkvloers	1,3 km	3,1 min	2,7 km	7,4 min	1,8 km	4,6 min
		2: Roodwilligenstraat - Laarstraat	4,2 km	10,4 min	4,8 km	12,6 min	3 km	7,5 min
		3: Jochemstraat - Noordsingel	3,8 km	10,1 min	2,3 km	6,1 min	*3 km*	*7,5 min*
		4: Tullenersweg - Impuls	3,8 km	10,1 min	2,3 km	7,1 min	*3 km*	*7,5 min*
		5: Tullenersweg - Nieuwe parallelweg	2,1 km	6,1 min	3,4 km	10,3 min	*3 km*	*7,5 min*
		6: Jochemstraat - Noordsingel - Nieuwe parallelweg	2,2 km	6,3 min	*2,3 km*	*6,1 min*	*3 km*	*7,5 min*

Blauwe waarden: De betreffende nieuwe route kost meer reistijd dan een reeds bestaande route en biedt op deze relatie dus geen meerwaarde. De reistijd van de bestaande route wordt weergegeven.

Figuur 7: (Om)rijtijden per vervoerwijze, per route-alternatief en per relatie

- Voor landbouwvoertuigen in westelijke/zuidwestelijke richting (meetpunt: Kruising Westsingel – Rijksweg) kost de bestaande alternatieve route 4,2 minuten extra. Dit is op zich niet onacceptabel maar betekent wel een extra belasting van de Rijksweg door Duiven of door de N810; beide wegen liggen op de nieuwe route. Het openstellen van de Jochemstraat biedt de nodige verlichting; via deze route duurt de rit 6,5 minuten korter dan via de Roodwilligenstraat, en is zelfs sneller (2,3 minuut) dan de huidige route via de Broekstraat. Afgaande op de huidige verkeersafwikkeling zal het passeren van de verkeerslichten bij de A12-aansluiting weinig tot geen vertraging opleveren. Nieuwe route-varianten via de Tullenersweg hebben weinig tot geen toegevoegde waarde.
- Voor landbouwvoertuigen met bestemming Ploenstraat 17 kost de bestaande alternatieve route 6,3 minuten extra. Dit is op zich niet onacceptabel maar betekent wel een extra belasting van de Rijksweg door Duiven. Het openstellen van de Jochemstraat biedt nauwelijks verlichting; via deze route duurt de rit slechts 0,3 minuut korter dan via de Roodwilligenstraat. Nieuwe routevarianten via de Tullenersweg hebben weinig tot geen toegevoegde waarde.
- De nieuwe varianten waarin aan de zuidzijde van de Oostsingel een nieuwe parallelweg wordt aangelegd vanaf de Noordsingel biedt enige reistijdverkorting ten opzichte van de route via de Roodwilligenstraat, maar met 4,3 minuten is de meerwaarde hiervan beperkt.

Aanvullend wordt opgemerkt: Een aanzienlijk deel van het landbouwverkeer op de Broekstraat heeft het loonbedrijf aan de Ploenstraat 17 als herkomst / bestemming. Het perceel dat door het loonbedrijf gebruikt wordt behelst de gehele ruimte tussen de West-/Oostsingel, Broekstraat en Ploenstraat. Aangeraden wordt om in samenspraak met de eigenaar te kijken of er mogelijkheden zijn om het perceel van het loonbedrijf via een alternatieve wijze te ontsluiten waardoor reistijdverlies als gevolg van de maatregelen aan de Broekstraat beperkt wordt.

Brandweer:

Voor de brandweer is de reistijdanalyse niet op dezelfde wijze uitgevoerd als voor de hiervoor beschreven vervoerwijzen. Hiervoor is gebruik gemaakt van input, aangeleverd door de Veiligheids- en Gezondsheidsregio Gelderland-Midden (VGGM). Vanaf de kazerne aan de Ploenstraat 3 heeft zij het effect op aanrijtijden berekend voor 2 bestemmingen: De kruising Jochemstraat – Marketing (Centerpoort) en de Bemmenstraat (Duivense Broek). De VGGM geeft aan:

- Voor de kruising Jochemstraat – Marketing; dat de rijtijd met 1:15 minuut toeneemt. De nieuwe route loopt via de Rijksweg, Westsingel en Noordsingel. Door de extra reistijd ontstijgt de totale rijtijd de norm van 10 minuten (van 9:23 naar 10:38).
- Voor de Bemmenstraat; dat de rijtijd met 2:00 minuten toeneemt. De nieuwe route loopt via de Rijksweg, Westsingel, Noordsingel en Jochemstraat. De rijtijd overstijgt nu al de norm van 8 minuten. De overschrijding zal dus stijgen (rijtijd van 11:06 naar 13:06 minuten).

3.3.3 Beoordeling verkeersveiligheid route-alternatieven

Per route-alternatief is bekeken of er risico's aan kleven voor de verkeersveiligheid. Dit is gedaan door middel van observaties en door het wegennet met auto's en landbouwvoertuigen af te rijden. De bevindingen per variant:

1. *Ongelijkvloers ter hoogte van de Broekstraat:* Mits goed vormgegeven zijn er geen specifieke risico's.
2. *Via de Roodwilligenstraat en Laarstraat (bestaande route):* Daar waar deze route de nieuwe snelfietsroute F12 kruist ligt een aandachtspunt. Dit aandachtspunt geldt echter sowieso aangezien het om een bestaande route gaat. De Roodwilligenstraat en Laarstraat kennen een zeer beperkte breedte (3 à 3,5 m), waardoor de kans op conflicten tussen landbouwverkeer en auto's of fietsers (laatstgenoemde alleen op de Laarstraat; langs de Roodwilligenstraat komt een vrijliggend fietspad) toeneemt wanneer het gebruik van deze route door landbouwverkeer intensiveert. Verbreding van de wegen is nodig om dit aan te pakken. Een ander aandachtspunt is de aansluiting van de Laarstraat op de Oostsingel. In de huidige situatie is deze kruising druk (m.n. in de spitsen) en is het zicht niet optimaal, waardoor het soms lastig is om vanaf de Laarstraat de Oostsingel op te rijden. Dit probleem zal echter van beperkte duur zijn, aangezien de Oostsingel structureel rustiger wordt (-17% tot -35%) na de doortrekking van de A15. Ten aanzien van het overzicht op de kruising wordt aanbevolen om in de detailuitwerking te kijken welke maatregelen genomen kunnen worden om deze te verbeteren.
3. *Nieuwe route: Openstellen Jochemstraat (voor landbouwverkeer):* Op de Jochemstraat en de Noordsingel is er geen extra risico, aangezien daar de snelheden relatief laag liggen en landbouwverkeer op de Noordsingel ingehaald kan worden. Wel zorgt deze variant voor toename van landbouwverkeer op de Westsingel en de Rijksweg in Duiven. De toenemende snelheids- en massaverschillen in combinatie met het wegprofiel zijn een aandachtspunt.

4. Nieuwe route: Doortrekken Tullenersweg, via een ‘koude’ oversteek naar de Impuls: Zonder aanvullende maatregelen bestaat hier de kans dat ook automobilisten er gebruik van maken. Bovendien keert in deze variant een nieuwe ‘koude’ oversteek terug; per definitie een risico. Ook deze variant onttrekt waarschijnlijk landbouwverkeer aan het centrum. Net als variant 3 vindt ook in deze variant een toename plaats van landbouwverkeer op de Westsingel en Rijksweg. Qua verkeersveiligheid is dit een aandachtspunt.
5. *Nieuwe route: Doortrekken Tullenersweg, via een ‘koude’ oversteek naar nieuwe zuidelijke parallelweg:* Mits de inpassing van de nieuwe ‘koude’ oversteek bij de kruising Oostsingel – Noordsingel logisch en geloofwaardig is, kan dit een veilige oplossing zijn. Aandachtspunt is het voorkomen van ongeoorloofde afslagbewegingen vanaf de Oostsingel.
6. *Nieuwe route: Openstellen Jochemstraat (voor landbouwverkeer) plus nieuwe zuidelijke parallelweg langs de Oostsingel:* De kruising Noordsingel - Oostsingel krijgt in de variant een extra tak aan de zuidzijde, die enkel voor landbouwverkeer toegankelijk dient te zijn. De impact op de afwikkelingskwaliteit zal beperkt blijven, maar de indeling van de kruising zal dermate onlogisch overkomen dat dit verwarring en daarmee een extra verkeersveiligheidsrisico zal veroorzaken.

Voor de varianten 2,3 en 4 geldt dat het autoverkeer richting het Duivense centrum via de Rijksweg het dorp in zal rijden. Op delen van de Rijksweg zal de intensiteit daardoor toenemen.

Op welke delen dat is, en hoe groot de toename is, is vrijwel niet te becijferen aangezien dit zeer sterk afhangt van de bestemmingen van deze automobilisten. Voor zover er zichtbare toename zal zijn, wordt ingeschat dat dit hoofdzakelijk zal zijn op de wegvakken tussen de Westsingel en de Ploenstraat, en tussen de Vergertlaan en de Kastanjelaan. Op het tussenliggende stuk – in het centrum zelf – wordt geen toename verwacht aangezien dit stuk ook nu al bereden wordt door verkeer dat via de Broekstraat Duiven binnenrijdt. Op dit stuk ligt een afname meer voor de hand: Automobilisten op de Broekstraat die ten zuiden van het Duivense centrum moeten zijn, of ten zuiden van Duiven zelf, rijden nu via het centrum (en dus deels via de Rijksweg) maar zullen dat niet langer doen wanneer zij niet meer via de Broekstraat Duiven binnenkomen.

Al met al lijken met name de varianten waarbij nieuwe infrastructuur wordt aangelegd het grootste verkeersveiligheidsrisico te bevatten, onder andere omdat zij een nieuwe ‘koude’ oversteek hebben en/of een onlogische en verwarrende kruispuntinrichting.

Voor het route-alternatief via de Roodwilligenstraat en Laarstraat geldt het extra risico dat hierdoor extra landbouwverkeer over de Rijksweg door Duiven en de N810 zullen rijden. Op beide wegen betekent dit een hoger verkeersveiligheidsrisico, onder andere vanwege de snelheids- en massaverschillen. Op de Rijksweg door Duiven is het onwenselijk dat het gebruik door landbouwverkeer toeneemt als gevolg van de keuzes die in het kader van dit project worden gemaakt. De inrichting en de functie van de Rijksweg maken het risico op verkeersonveiligheid te groot.

De opmerking die in paragraaf 3.3.2 werd gemaakt over de reistijdeffecten van een alternatieve ontsluiting van het loonbedrijf gaat ook op voor verkeersveiligheid. Mits een alternatieve ontsluiting van het loonbedrijf veilig ingepast kan worden kunnen voor de meest gebruikte landbouwroute in het onderzoeksgebied mogelijk enkele aanzienlijke conflictlocaties tussen landbouwverkeer en overige verkeersdeelnemers worden weggenomen.

3.3.4 Beoordeling verkeersafwikkeling route-alternatieven

Per route-alternatief is bekeken wat de consequenties zijn voor de afwikkelingskwaliteit:

1. *Ongelijkvloers ter hoogte van de Broekstraat:* Geen knelpunten.
2. *Via de Roodwilligenstraat en Laarstraat (bestaande route):* Het extra landbouwverkeer op de N810 in deze variant zorgt voor een (beperkte) achteruitgang in doorstroming.
3. *Nieuwe route: Openstellen Jochemstraat (voor landbouwverkeer):* Het extra landbouwverkeer op de Noordsingel, Westsingel en Rijksweg zorgt voor een (beperkte) achteruitgang in doorstroming.
4. Nieuwe route: Doortrekken Tullenersweg, via een 'koude' oversteek naar de Impuls: De extra ingreep op de VRI van de kruising Noordsingel – Oostsingel gaat lichtelijk ten koste van de groentijd van andere verkeersstromen op deze kruising. Het extra landbouwverkeer op de Westsingel en Rijksweg zorgt voor een (beperkte) achteruitgang in doorstroming.
5. *Nieuwe route: Doortrekken Tullenersweg, via een 'koude' oversteek naar nieuwe zuidelijke parallelweg:* De extra ingreep op de VRI van de kruising Noordsingel – Oostsingel gaat lichtelijk ten koste van de groentijd van andere verkeersstromen op deze kruising.
6. *Nieuwe route: Openstellen Jochemstraat (voor landbouwverkeer) plus nieuwe zuidelijke parallelweg langs de Oostsingel:* De extra ingreep op de VRI van de kruising Noordsingel – Oostsingel gaat lichtelijk ten koste van de groentijd van andere verkeersstromen op deze kruising.

Al met al blijft in ieder van de route-alternatieven de verkeersafwikkeling op peil. In een aantal gevallen wordt deze beïnvloed, maar naar verwachting nergens problematisch.

3.3.5 Conclusies stap C

- *Voor personenautoverkeer zijn de gevolgen van een afsluiting van de oversteek voor de reistijd erg beperkt. Maatregelen om het reistijdverlies te beperken (waaronder de 'upgrade' van een fietstunnel naar een fiets-/autotunnel of –brug, maar ook het creëren van nieuwe routes) zijn daardoor niet (kosten)effectief. Het rerouten via de Roodwilligenstraat en Laarstraat zorgt bovendien dat een deel van het autoverkeer niet langer via deze route vanuit Giesbeek/Doesburg naar Duiven zal rijden maar via de N338 en de A12; in functioneel opzicht de gewenste route. Kortom: Voor personenautoverkeer is er nut noch noodzaak om aanvullende maatregelen te nemen bij afsluiting van de oversteek.*
- *Voor landbouwverkeer geldt in belangrijke mate hetzelfde als voor personenautoverkeer. Ook hier blijft het de reistijdtoename bij een afsluiting van de oversteek beperkt (tot maximaal 6 minuten, richting de Ploenstraat 17). Voor veel van de onderzochte route-alternatieven geldt dat landbouwverkeer hiervan slechts op een beperkt deel van de relaties profijt van heeft, en zelfs op die relaties blijft de winst vaak beperkt. De effectiviteit van de grootschalige maatregelen is dusdanig beperkt dat deze de verwachte hoge kosten niet rechtvaardigen. Uitzondering hierop is de openstelling van de Jochemstraat voor landbouwverkeer, die op meerdere relaties voor verlichting zorgt; soms zelfs tot een reistijdverkorting ten opzichte van de huidige situatie. Zeker afgezet tegen de beperkte kosten is dit een reële en effectieve maatregel. Qua verkeersveiligheid zijn varianten waarbij er substantieel extra landbouwverkeer op de Rijksweg komt, ongewenst.*
- *Een aanzienlijk deel van de in dit hoofdstuk geconstateerde knelpunten voor/met landbouwverkeer kan wellicht worden weggenomen met een alternatieve ontsluiting voor het landbouwverkeer aan de Ploenstraat 17. Deze ingreep zou met name van variant 3 (opstellen Jochemstraat) de potentie vergroten. Een nadere verkenning hiervan is dan ook wenselijk.*

De tabel in figuur 8 bevat een totaaloverzicht van de beoordeling van de verschillende route-alternatieven.

Vervoer-wijze	Route-alternatief	(Extra) reistijd	Verkeers-veiligheid	Afwikkeling	Kosten-effectiviteit
Fiets	Huidige 'koude' oversteek Broekstraat	0	---	--	--
	1: Broekstraat ongelijkvloers	+	+++	++	+
	2: Roodwilligenstraat - Laarstraat (afsluiten oversteekmogelijkheid Broekstraat)	-	--	-	-
Auto	Huidige 'koude' oversteek Broekstraat	0	---	-	--
	1: Broekstraat ongelijkvloers	+	++	+	-
	2: Roodwilligenstraat - Laarstraat	-	0	0	0
	4: Tullenersweg - Impuls	-	-	-	--
	5: Tullenersweg - Nieuwe parallelweg	-	-	-	---
Landbouw-verkeer	Huidige 'koude' oversteek Broekstraat	0	-	-	-
	1: Broekstraat ongelijkvloers	+	++	+	--
	2: Roodwilligenstraat - Laarstraat	--	-	0	-
	3: Jochemstraat - Noordsingel	- (0)	- (0)	0	+
	4: Tullenersweg - Impuls	- (0)	- (0)	0	--
	5: Tullenersweg - Nieuwe parallelweg	-	-	0	---
	6: Jochemstraat - Noordsingel - Nieuwe parallelweg	0	--	-	---

(0) = De score indien deze variant gecombineerd wordt met een veilige (!) alternatieve ontsluiting voor het loonbedrijf aan de Ploenstraat 17, waardoor het meeste landbouwverkeer niet langer via de Westsingel en Rijksweg hoeft te rijden.

Figuur 8: Totaaloverzicht beoordelingen per route-alternatief

Voor de hulpdiensten – hoofdzakelijk de brandweer – geldt dat hun gebruik van de Broekstraat in vergelijking met ander verkeer dusdanig incidenteel is dat de consequenties voor hun aanrijtijden niet zijn meegewogen in figuur 8. Daar waar knelpunten optreden wordt in samenspraak met de brandweer gekeken naar manieren waarop deze kunnen worden aangepakt.

4. Advies voorkeursmaatregel

Het in hoofdstuk 3 beschreven trechteringsproces kan als volgt schematisch worden samengevat:

A: Biedt de bestaande kruispuntvorm mogelijkheden om het knelpunt structureel aan te pakken?

Antwoord: Nee. Het knelpunt is inherent aan de kruispuntvorm: Een 'koude' geregelde oversteek. Vanwege gebrek aan probleemoplossend vermogen van kleinschalige optimalisatiemaatregelen worden alleen maatregelen beschouwd waarin de bestaande kruispuntvorm wordt losgelaten.

B: Wat dient de hoofdvorm van de nieuwe kruising te zijn, en voor welke groep weggebruikers is deze het meest essentieel?

Antwoord: Een gelijkvloerse kruispuntvorm is onwenselijk. Voor fietsers is het essentieel dat zij ter hoogte van de Broekstraat de Oostsingel kunnen blijven oversteken, maar dan – gezien de uitkomst van stap A – ongelijkvloers. Voor auto- en landbouwverkeer lijken alternatieve route-mogelijkheden voorhanden (al dan niet met aanvullende maatregelen).

C: Wat zijn de effecten van een eventuele afsluiting per type weggebruiker? Wat zijn de kwaliteiten van de verschillende route-alternatieven? Welke aanvullende maatregelen zijn het meest (kosten)effectief als het gaat om het beperken / opheffen van eventuele negatieve consequenties bij een afsluiting van de huidige oversteek?

Antwoord: Voor personenautoverkeer blijven de negatieve consequenties dusdanig beperkt dat, aanvullend op een afsluiting van de oversteek, grote, ingrijpende maatregelen niet nodig zijn en niet gerechtvaardigd. Dergelijke maatregelen zijn bovendien niet kosteneffectief. Ook voor landbouwverkeer geldt dit in belangrijke mate, met een uitzondering: Openstelling van de Jochemstraat. Hiermee worden negatieve gevolgen voor reistijd deels of zelfs geheel tenietgedaan, en blijven bovendien negatieve bij-effecten voor verkeersveiligheid en doorstroming beperkt of zelfs achterwege. Wel heeft deze variant een toename van landbouwverkeer op de Rijksweg tot gevolg. Op sommige delen van de Rijksweg leidt dit tot een verhoogd verkeersveiligheidsrisico, met name vanwege het samengaan met fietsers. Dit risico kan grotendeels worden weggenomen indien het mogelijk is om een alternatieve ontsluiting te creëren voor het loonbedrijf aan de Ploenstraat 17. Sowieso is de probleemoplossende werking van de verschillende varianten mede afhankelijk van eventuele nieuwe ontwikkelingen rond het loonbedrijf.

Het advies luidt dan ook om de volgende ingrepen nader uit te werken:

- Voer een ongelijkvloerse fietsoversteek uit (in de vorm van een fietstunnel).

- Stel de Jochemstraat open voor landbouwvoertuigen.
- In combinatie met voorgaande: Onderzoek de mogelijkheden van een alternatieve ontsluiting voor het loonbedrijf aan de Ploenstraat 17.

Ten aanzien van personenautoverkeer wordt geadviseerd geen aanvullende maatregelen te treffen. In samenspraak met de brandweer wordt gekeken naar de ernst van de consequenties van een afsluiting van de oversteek voor hun aanrijtijden, en naar eventuele maatregelen.

Gemeenteraad van Duiven
Postbus 6
6920AA Duiven

Duiven 6 september 2018

Jumbo Pastoriestraat Duiven
Pastoriestraat 2
6921PB Duiven

Betreft : Ronde tafel bijeenkomst 11 september 2018 m.b.t. eventuele aanpassing kruising Broekstraat/Oostsingel

Geachte Raad,

Op 11 september staat een Ronde Tafel Conferentie gepland waar o.a. het onderwerp “kruising Oostsingel en Broekstraat“ staat geagendeerd.
Helaas ben ik deze avond verhinderd.

Vandaar dat ik mijn overwegingen op papier zet.

Allereerst: Het is voor mij moeilijk een goede afweging te maken m.b.t. tot veiligheid en kosten. Alhoewel deze aspecten uiteraard van belang zijn wil ik mij richten op het economisch belang.

Economisch belang:
5 tot 7.5% van mijn klanten wonen/leven ten noorden van de Oostsingel. Het aandeel is in het seizoen zelfs hoger. (campings en vakantiehuizen bij Giesbeek/Lathum)
Mocht het plan van de fietstunnel doorgaan, dan is het moeilijk in te schatten of deze consumenten bereid zijn om via de Roodwilligen om te rijden. In algemene zin kan men stellen dat het Centrum van Duiven voor deze groep consumenten minder interessant wordt om te bezoeken,

Afweging:
Er komt er een nieuwe snelweg tussen Duiven en Zevenaar. Dit zal onvermijdelijk leiden tot een verlaging van de verkeersdruk op de Oostsingel. Mogelijk dat dit aspect kan worden meegenomen in de discussie

Ik hoop dat ik op deze wijze nog een kleine bijdrage aan de discussie kan leveren en wens u een goed overleg.

Met vriendelijke groeten
Chris Gradussen

Reactie van CUMELA Nederland tijdens Ronde Tafel Gesprek kruispunt Broekstraat

Duiven, 11 september

Geachte raadsleden,

VOF Gebr. Van Huet is sedert 1955 gevestigd op de huidige locatie aan de Ploenstraat 17 en is een bekend familiebedrijf met een goede naam in de regio. Op dit moment werkt de tweede generatie binnen het bedrijf. VOF Gebr van Huet is lid van CUMELA Nederland.

De bedrijfsactiviteiten van VOF Gebr. Van Huet zijn: akkerbouw, agrarisch loonwerk, vervoer van dierlijke meststoffen (mestintermediair) en cultuurtechnische werkzaamheden. Voor de uitvoering van de werkzaamheden worden overwegen landbouwvoertuigen ingezet. Om de werkgebieden te bereiken maakt het materieel gebruik van de openbare weg. De werkzaamheden worden zowel voor eigen teelt als voor derden uitgevoerd.

De onderneming biedt werkgelegenheid aan 9 vaste medewerkers en 2 ondernemers. Tijdens drukke seizoenen werken er ca 20 personen. In het Duivense broek en in de nabijheid hiervan bevindt zich een grote concentratie van klanten en werkzaamheden. Het overige werkgebied van de onderneming strekt zich tot ca 45 minuten reistijd van de vestigingsplaats Duiven uit.

Gewasverzorging en oogstwerkzaamheden zijn kritische processen. Het is van het uiterste belang om op de juiste tijd en onder de juiste omstandigheden werkzaamheden te verrichten. Gedurende de dag en afhankelijk van seizoen en werkzaamheden moeten landbouwvoertuigen meerdere malen per dag op de bedrijfslocatie met geschikte werktuigen worden uitgerust. Hiervoor geldt dat een korte, kostenefficiënte en voor alle verkeersdeelnemers veilige route van bedrijfslocatie naar werkgebieden van essentieel belang is.

Broekstraat is voor VOF Gebr. Van Huet verkeers-hoofdader om centrum Duiven te ontwijken

Via de huidige oversteek is het werkgebied –het Duivense Broek-, snel en goed te bereiken met landbouwmaterieel (4,3 minuten enkele reis) . De oversteek Broekstraat staat zelfs voor landbouwverkeer als doorgaande route (hoofdroute) ingetekend in het vastgestelde Mobiliteitsplan 2016-2026. Door het sluiten van de Broekstraat moet men gebruik maken van minder veilige (ongeschikte) alternatieve routes via bijvoorbeeld de Rijksweg. Ook nemen hierdoor de reistijd en reisafstand (reiskosten) substantieel toe. Dit heeft tot gevolg dat materieel en medewerkers minder efficiënt kunnen worden ingezet. Uiteraard leidt dat tot inkomstenderving. Sluiting van de oversteek op de Broekstraat leidt dus tot een onevenredig grote bedrijfseconomische schadepost voor VOF Gebr. Van Huet.

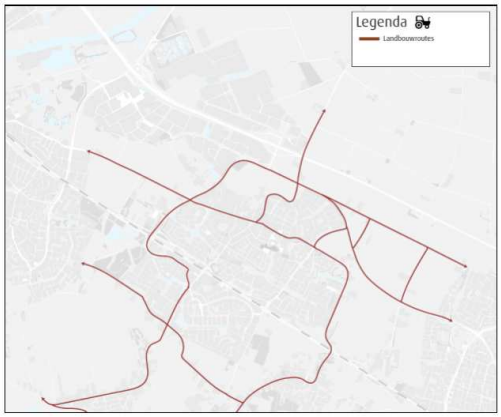

Figuur 4: Doorgaand routes landbouwverkeer (bron: Mobiliteitsplan 2016 – 2026)

Reistijden

Via de huidige oversteek Broekstraat kan binnen 4,3 minuten (bron: Adviesrapport Kruising Oostsingel Broekstraat van de prov. Gelderland) vanaf de bedrijfslokatie het werkgebied in het Duivense Broek worden bereikt. Via de alternatieve routes, bijv. -Ploenstraat-Rijksweg-Westsingel-Noordsingel-Marketing-Jochemstraat- moeten 4 verkeerslichten worden gepasseerd, rijdt landbouwverkeer tijdens de spits tussen auto- en bevoorradingsverkeer en moet er voor de heen- en terugreis ruim 10 minuten enkele reis voor worden berekend. Dat is een toename in reistijd van 230%. En dat enkele tientallen keren per dag! Daarnaast is er ook sprake van–zoals eerdergenoemd- een substantiele daling van efficiency.

Conclusie n.a.v. ervaringsrit 5 juli 2017

Voor alternatieve routes moet er altijd gebruik worden gemaakt van wegen in het centrum of bebouwde kom van Duiven. Deze wegen zijn niet ingericht voor landbouw- en bouwverkeer. Materieel dat toch op deze wegen moet rijden vergroot de kans op onveilige situaties voor alle partijen en zorgt voor aantasting van de leefbaarheid voor aanwonenden en winkelend publiek. Het is onwenselijk om landbouwverkeer via deze wegen de werkgebieden te laten bereiken. Dat is de conclusie van zowel de gemeente Duiven (Joris Wagemakers), Provincie Gelderland (Ben van Ginkel, Martijn van de Lindeloof), LTO (Jan van Huet), ondernemers van Huet en CUMELA Nederland na afloop van de ervaringsrit met landbouwmaterieel van 5 juli 2017.

Gezamenlijk belang voor inwoners en bedrijf

Het is van het grootste belang voor het voortbestaan van de onderneming, de werkgelegenheid op het bedrijf en de leefbaarheid van de kom in Duiven om de belangen zorgvuldig te wegen. Zowel vanuit bedrijfseconomisch oogpunt voor VOF Gebr. Van Huet en uit veiligheids- en leefbaarheidsoogpunt voor de inwoners van Duiven is er noodzaak om -zeker voor landbouwverkeer- in ieder geval een rechtstreekse verbinding -die niet door het centrum leidt- met het Duivense Broek te behouden. Dit kan bijv. de huidige kruising zijn of een ongelijkvloerse kruising waar landbouwverkeer gebruik van kan maken.

Namens VOF Gebr. Van Huet,
Gerwin Otten
CUMELA Nederland
Nijverheidsstraat 13
3861RJ Nijkerk

Geachte aanwezigen,

Allereerst wil ik het college en in het bijzonder wethouder Spaargaren bedanken dat zij ons op de hoogte houden van wat er gaande is omtrent het voor ons zo beruchte kruispunt Broekstraat – Oostsingel.

Omdat ik niet zeker wist of ik mijn emoties de baas zou kunnen heb ik geprobeerd mijn visie op papier te zetten. Ik bied bij deze mijn verontschuldigen aan voor de potentiële tranen die kunnen vloeien of dat mijn stem eventueel verzaakt.

De laatste zitting die onze dochter Tessa en ik bij hebben gewoond is die van 17 november 2017.
Tijdens deze zitting heb ik verklaard dat het kruispunt intrinsiek NIET onveilig is en dat wij mensen het kruispunt onveilig maken. Bij dit standpunt blijf ik vandaag ook.
Ik wil vandaag echter graag enkele nuances aanbrengen:
Na het onderzoeksrapport `Kruising Oostsingel – Broekstraat te Duiven` gelezen te hebben wil ik graag het volgende noemen:

1. De Broekstraat is geclassificeerd als een Erftoegangsweg en daarmee wordt bedoeld dat, in Jip en Janneke taal, de Broekstraat niet bedoeld is voor doorgaand gemotoriseerd verkeer van Giesbeek en omstreken naar Duiven. In hetzelfde rapport wordt namelijk vermeld dat dit niet geldt voor fietsers. Te denken is hierbij aan recreatieverkeer en scholieren.
2. Op woensdag 22-08 werd ik door de gemeente geïnformeerd over het uit te brengen persbericht dat op donderdag de 23ste gepubliceerd zou worden. Hoewel wij het bijzonder op prijs stellen dat de gemeente ons op de hoogte houdt, kwam deze melding toch even heel hard bij mij persoonlijk binnen. Daar mijn vrouw en dochter naar de voetbalwedstrijd AJAX-DYNAMO KIEV waren, had ik op dat moment niet iemand om het een en ander te bespreken en ben derhalve naar het kruispunt gefietst. Daar heb ik bij “Lars zijn boom” enige tijd het kruispunt geobserveerd. De gemiddelde snelheid van het gemotoriseerde verkeer schat ik niet (veel) hoger in dan de toegestane 80 km/uur. Dit wordt ook in het bovengenoemde rapport beschreven. Wat me echter wel negatief opviel is hoeveel fietsers het rode licht komende vanuit de Broekstraat of de Ploenstraat negeren. Ik schat dat meer dan 50% van de fietsers op dat tijdstip (rond half negen tot half tien ’s avonds) het rode licht negeerden. De uitdrukkingen van een aantal automobilisten spraken boekdelen dat ze voor niets voor het rode licht hebben staan wachten, omdat de

fietsers ondertussen al waren overgestoken. Ik denk dat we hiermee het bewijs hebben vastgelegd dat inderdaad het wezen mens het kruispunt onveilig maakt. Verder viel op dat een aantal automobilisten extra gas gaven zodra het verkeerslicht op oranje sprong, terwijl makkelijk gestopt had kunnen worden.

3. Naast de genoemde bedragen van de te bezigen investeringen variërend van nul euro als de situatie gelaten wordt zoals ze is, tot ca. 19 miljoen euro voor een tunnel voor al het verkeer, wordt als verweer tegen een fietstunnel, zover ik de stukken heb begrepen, bijna alleen de extra rijtijd genoemd. Voor de directe buurt en voor gemotoriseerd verkeer vanuit richting Giesbeek, waaronder sluipverkeer bij opstoppingen op de A12 of zelfs bij opstoppingen op de A348.
   Door een ondernemer is gesteld dat 5-7,5% van zijn klanten van de noordzijde van het kruispunt komen. Dit is natuurlijk een economisch belang waaraan ook aandacht besteed dient te worden. Dito voor andere bedrijven in de directe omgeving.

Naar mijn mening is een fietstunnel sociaal-economisch gezien de beste van de drie overgebleven opties, op grote afstand gevolgd door een tunnel voor alle verkeer. Niets doen lijkt mij geen optie.
Ik blijf wel van mening dat het jammer is dat door het niet volgen van regels door een minderheid, dergelijke projecten opgezet moeten worden. Als iedereen zich aan de simpele regels zou houden dan waren discussies als deze niet nodig en zou veel leed zijnbespaard. Maar blijkbaar geldt voor een aantal individuele personen de ik-persoon meer dan iets anders.
Aan diegene die het niet eens is met mijn mening wat te doen met de kruising, zou ik de volgende vraag willen stellen:
“Zou u met de gedachte verder kunnen leven als er in de toekomst op de bedoelde kruising weer een zwaar ongeluk, zo mogelijk met dodelijke afloop, gebeurt?”

Bedankt voor uw aandacht.

Antwoorden vragen PvdA

1. Wie neemt het (verkeers)besluit tot afsluiting van de gemeentelijke weg de Broekstraat?
Zowel de provincie als de gemeente dienen een verkeersbesluit te nemen voor de besluitplichtige maatregelen op het wegennet dat zij zelf beheren.

De provincie kan de gemeente geen aanwijzing geven om een dergelijk verkeersbesluit te nemen. Er moet dus overeenstemming zijn tussen de gemeente en de provincie over de maatregel van het afsluiten van de Broekstraat. En beide nemen voor de in hun beheer zijnde wegen een passend verkeersbesluit.

2. Wie voert dit besluit uit?
Zowel de gemeente als provincie.

3. Waar is het afsluiten van een weg wettelijk onderbouwd, welke wetsartikelen, dan wel verordeningen zijn hierop van toepassing?
Voor het afsluiten van een weg dient de wegbeheerder een verkeersbesluit te nemen. Op grond van artikel 15, lid 1 en 2 van de Wegenverkeerswet 1994 en artikel 12 van het Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer (BABW) moet hiervoor een verkeersbesluit worden genomen.

De redenen die aangevoerd kunnen worden voor het nemen van een verkeersbesluit zijn opgenomen in artikel 2 van WVW 1994.

Artikel 2 WVW 1994

1. De krachtens deze wet vastgestelde regels kunnen strekken tot:
a. het verzekeren van de veiligheid op de weg;
b. het beschermen van weggebruikers en passagiers;
c. het in stand houden van de weg en het waarborgen van de bruikbaarheid daarvan;
d. het zoveel mogelijk waarborgen van de vrijheid van het verkeer.

2. De krachtens deze wet vastgestelde regels kunnen voorts strekken tot:
a. het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte overlast, hinder of schade alsmede de gevolgen voor het milieu, bedoeld in de Wet milieubeheer;
b. het voorkomen of beperken van door het verkeer veroorzaakte aantasting van het karakter of van de functie van objecten of gebieden.

4. Hoe lang kan een weg afgesloten worden. Kan dit permanent of alleen maar tijdelijk?
Permanent. Maar de provincie heeft de gemeente hier wel voor nodig. De provincie kan de gemeente geen aanwijzing geven om een dergelijk verkeersbesluit te nemen. Er moet dus overeenstemming zijn tussen de gemeente en de provincie over de maatregel van het afsluiten van de Broekstraat. En beide nemen voor de in hun beheer zijnde wegen een passend verkeersbesluit.

5. Welke beroepsmogelijkheden zijn er tegen een dergelijk besluit, wie kan die indienen en bij welke instantie moeten die worden ingediend?

De provincie zal in haar verkeersbesluit allereerst moeten aangeven dat de politie en gemeente (als wegbeheerder) gehoord zijn en wat hun standpunt is.

Artikel 25 BABW: Wanneer onomstotelijk vaststaat dat een verkeersbesluit rechtstreeks en ingrijpend van invloed is op wegen van een ander bevoegd gezag of op overwegen van de betrokken spoorwegbeheerder, zullen de in artikel 2 van de WVW 1994 genoemde belangen die hebben geleid tot het verkeersbesluit ook moeten worden afgewogen tegen de belangen die spelen bij de andere wegen en overwegen.

In het geval van de Broekstraat is de relatie met de gemeente overduidelijk. Het is vooral het gemeentelijk wegennet waar de impact van de afsluiting merkbaar is, niet op de provinciale weg.

Bij de bekendmaking en bij de mededeling van het verkeersbesluit moet worden aangegeven dat iedereen wiens belang rechtstreeks is betrokken bij het verkeersbesluit daartegen, binnen zes weken na bekendmaking, een met redenen omkleed bezwaarschrift kan indienen bij het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen.

6. Heeft de gemeenteraad een rol in het afsluiten van een gemeentelijke weg?
Nee, het nemen van verkeersbesluiten is een bevoegdheid van het college

Van: griffie gem. Duiven
Onderwerp: FW: Broekstraat

Van: Gerwin Otten
Verzonden: woensdag 10 oktober 2018 15:55

Onderwerp: Broekstraat

CUMELA Nederland wil graag een belangrijke aanvulling maken op de ingebrachte zienswijze van 11 september jl. Wij hebben aangegeven dat het noodzakelijk is om een rechtstreekse en veilige verbinding voor landbouwverkeer te behouden met het Duivense Broek. Dit is en blijft het geval. Voor VOF gebr. Van Huet kleven er uiteraard nadelen aan de voorgestelde oplossingsrichtingen, maar wij begrijpen dat een duurzame en veilige oplossing voor alle weggebruikers noodzakelijk is.

Als de aanleg van een goed ingerichte parallelweg ervoor kan zorgen dat dit voor het landbouwverkeer tot het gewenste verkeersveilige resultaat zal leiden willen wij (CUMELA en VOF Gebr. Van Huet) hier aan meewerken. Voorwaarde is dat de route veilig is (aandachtspunt is geen vermenging met groepen kwetsbare verkeersdeelnemers) en efficiënt (snel oversteken van de N810 met materieel en goede en snelle bereikbaarheid met het Duivense Broek). Bij de definitieve inrichting van de parallelle route worden wij graag betrokken.

Met vriendelijke groet,

Gerwin Otten
bedrijvenadviseur
D: 033 247 49 36 - M: 06 22 95 07 13

CUMELA Nederland
Voor specialisten in groen, grond en infra
Volg CUMELA Nederland op:

Gemeente Duiven

Politieke Avond

Dossiernummer	295
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 oktober 2018
Agendapunt	A.2
Omschrijving	20.40 – 21.40 - Presikhaaf/MGR sociaal domein - ronde-/debattafel

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Politieke Avond	**10 oktober 2018**

Toelichting
Nadat de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR op 1 april 2017 is gestart ligt nu een aanpassing van de regeling voor die het mogelijk maakt het verloningsbedrijf van Presikhaaf Bedrijven, als een nieuwe module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW), onder te brengen in de MGR.

Behandeladvies Wijzigen Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland

Portefeuillehouder	Knuiman	Zaaknummer	Z/18/40928
Behandelend ambtenaar	Marjet van Genugten – 088 695 3000		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	- Toestemming geven aan het college voor het wijzigen van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland - Uitspreken van wensen en bedenkingen met betrekking tot het aangaan van een bestuurscommissie Werkgeverschap SW Met dit besluit geeft de raad toestemming aan het college om dat deel van Presikhaaf dat niet overgaat (het verloningsbedrijf) naar Scalabor onder te brengen bij de MGR – Sociaal Domein. Ook neemt de raad een besluit over welke wensen of bedenkingen zij hebben met betrekking tot het aangaan van deze bestuurscommissie.		
Historie	20 december 2017 - Raadsbesluit Overdragen activiteiten Presikhaaf Bedrijven aan Scalabor 10 en 13 september 2018 – miniconferentie/informatiebijeenkomst georganiseerd door de MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland.		
Termijn	Besluitvorming in het AB is voor zien op 6 december. Besluitvorming door de gemeenteraad dient daarom voor 6 december plaats te vinden.		

Politieke Avond	10 oktober 2018		Ronde en debattafel	
Voorzitter	Griffie	Zaal	Domein	Duur
Geert-Jan Schrijner	Josien van Buren	Raadzaal	Samenleving	60 minuten
Behandeladvies	Ronde tafel – circa 30 minuten Aan de ronde tafel is er gelegenheid tot het stellen van vragen over het voorstel tot wijziging van de MGR Sociaal Domein. Daarvoor schuift namens de MGR Sociaal Domein en het Werkbedrijf Midden Gelderland, dhr. Werner van der Linden (Werkbedrijf Midden Gelderland) aan. Vanuit de ambtelijke organisatie is Marjet van Genugten aanwezig om vragen te beantwoorden. De presentaties die gehouden zijn op de miniconferentie/informatiebijeenkomst van 10 en 13 september zijn als bijlage aan de stukken toegevoegd. Deze kunt u betrekken in uw voorbereiding. Debat tafel – circa 30 minuten Na afloop van de ronde tafel zal aansluitend het debat gevoerd worden over het voorstel om het college toestemming te geven tot het wijzigen van de MGR Sociaal Domein (toevoeging van een vierde module) en de wensen en bedenken rondom de bestuurscommissie Werkgeverschap SW. De voorzitter inventariseert na afloop van de debattafel of het voorstel voldoende besproken is om over te gaan tot besluitvorming in de raadsvergadering van 23 oktober. De fracties worden dan gevraagd aan te			

	geven of het voorstel als hamerstuk, al dan niet met een stemverklaring, geagendeerd kan worden. Of dat één van de fracties een motie of amendement over dit voorstel wil indienen, dan wordt het voorstel als bespreekstuk geagendeerd.
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen

Raadsvergadering	23 oktober 2018

*ZFB5AFF3B2
F*

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Duiven Wijziging MGR

Zaak- & documentnr. : Z/18/040928
Portefeuillehouder : H.C.M. Knuiman

Opsteller : Marjet van Genugten
Team : Sociaal Domein
Telefoonnr.

Samenvatting

Nadat de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR op 1 april 2017 is gestart ligt nu een aanpassing van de regeling voor die het mogelijk maakt het verloningsbedrijf van Presikhaaf Bedrijven, als een nieuwe module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW), onder te brengen in de MGR.

Beslispunten

1. De raad besluit het college toestemming te geven voor het wijzigen van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland, conform bijgevoegd tekstvoorstel
2. De raad besluit zijn wensen en bedenkingen ten aanzien van het voorgenomen besluit van het Algemeen Bestuur van de MGR om een bestuurscommissie werkgeverschap SW in te stellen kenbaar te maken aan het Dagelijks Bestuur van de MGR conform bijgevoegde conceptbrief.

Aanleiding

De Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR) startte op 1 april 2017 met de samenwerkingsmodule inkoop van zorg. Vanaf de start van de MGR was het de ambitie van de gemeenten om de regionale samenwerking binnen het sociaal domein uit te breiden en ontschot te denken en te werken. Daarvoor waren al drie nieuwe modules op het oog: Onderwijszaken, Werkgeversservicepunt en het Verloningsbedrijf van Presikhaaf Bedrijven. De modules Onderwijszaken en Werkgeversservicepunt zijn op 1 januari 2018 ondergebracht bij de MGR. Nu ligt een aanpassing van de regeling aan u voor die het mogelijk maakt om het verloningsbedrijf van Presikhaaf Bedrijven onder te kunnen brengen als module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW).
Tevens is er bij de wijziging van de regeling per 1-1-2018 geconstateerd dat een aantal formuleringen in de regeling om verbetering vraagt. Deze verbeteringen zijn meteen in de gewijzigde regeling MGR die nu voorligt meegenomen. Dit zijn verbeteringen die geen juridische gevolgen hebben.

Planning
Planning besluitvorming nieuwe module Werkgeverschap SW

Actie	Datum/ Periode		Door AB PHB		Door AB MGR		Door colleges	Door raden
Wijzigen regeling MGR om nieuwe module onder te mogen brengen								
Voorgenomen besluit MGR wijzigen regeling op basis van toestemming raden en instemmen met Stichting personeel Presikhaafbedrijven aan MGR koppelen	Medio juli tot begin september						x	
Toestemming raden voor wijziging regeling	Sept. t/m medio nov.							x
Definitief besluit wijziging regeling	Medio november						x	
Vaststellen gewijzigde regeling op basis van minimaal 2/3 van deelnemende gemeenten	6 dec				x			
DVO tussen gemeenten en de MGR								
Vaststellen DVO WG SW	12 Sept				x			
Besluit colleges over DVO met MGR en tekenen	Voor 6 december						x	
Tekenen DVO met gemeenten	6 december				X			
Instellingsbesluit bestuurscommissie WG SW								
Wensen en bedenkingen van raden over instellen van bestuurscommissie	September t/m november							x
Instellen bestuurscommissie Werkgeverschap SW	6 december				x			
Stichting Personeel Presikhaaf (SPP)								
Instemming van deelnemende gemeenten over deelname MGR in stichting personeel Presikhaaf	September t/m november						X	
Besluit over deelname MGR in stichting personeel Presikhaaf	6 december				x			

Beoogd effect

1. De regionale samenwerking efficiënter in te richten door het werkgeverschap SW onder te brengen bij de MGR in plaats van in een aparte regeling. Dit draagt bij aan de doelen waarom de MGR is opgericht, namelijk het terugdringen van bestuurlijk drukte en meer integrale regionale samenwerking binnen het sociaal domein.
2. Ophalen van wensen en bedenkingen van de gemeenteraad over het voorgenomen besluit van het algemeen bestuur van de MGR om een bestuurscommissie Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening in te stellen.

Argumenten

Wijzigingen regeling

1.1. Besluit om de huidige regeling MGR te wijzigen

Het college heeft toestemming van de raad nodig tot het wijzigen van de MGR. De regeling MGR kan worden gewijzigd als twee derde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers daartoe besluiten. Daarom is dit besluit een voorgenomen besluit. Na het raadsbesluit waarin er toestemming wordt verleend tot het treffen van de regeling zal het college pas een definitief besluit kunnen nemen. Dit besluit moet dit jaar genomen worden om de wijzigingen per 1 januari 2019 in te laten gaan. De belangrijkste wijzigingen in de regeling worden hieronder toegelicht.

1.2 Onder wijziging van een regeling valt ook de toevoeging van een samenwerkingsmodule.

Dat betekent dat voor de toevoeging van de nieuwe module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (WgSW) toestemming van de gemeenteraad vereist is. De module WgSW bestaat uit een paar medewerkers die uitvoering geven aan het werkgeverschap van de SW-medewerkers en de dienstverleningsovereenkomst met Scalabor monitoren, waar de SW-medewerkers werkzaam zijn. De kosten van de module WgSW bedragen € 150.000. Ter vergelijking de kosten van de modules WSP en Onderwijszaken bedragen resp. € 2,4 en € 2,2 miljoen. Wel is het zo dat de arbeidscontracten van de 2300 SW-medewerkers via de MGR gaan lopen. Gemeenten die niet deelnemen aan de module WgSW zullen op geen enkele manier bijdragen aan deze toevoeging. Alle kosten zullen worden toegerekend aan de nieuwe module zelf. Het algemeen bestuur van de MGR heeft op 8 maart jl. het formele verzoek gekregen van het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) om het werkgeverschap over te nemen en als nieuwe module per 1 januari 2019 onder de MGR te laten vallen. De module heeft een eigen bijlage nodig in de regeling. Dit wordt dan bijlage 4 van de MGR.

1.3 *Belangrijkste overige wijzigingen van de regeling*

<u>a. Mogelijkheid tot delegeren van het werkgeverschap zoals verwoord in bijlage 4</u>

De huidige regeling MGR voorziet alleen in het mandateren van taken, daarmee worden bevoegdheden niet overgedragen. Werkgeverschap is een bevoegdheid die niet gemandateerd maar alleen gedelegeerd kan worden. Alleen voor de module WgSW is het dus noodzakelijk dat het werkgeverschap wordt gedelegeerd aan de MGR. Dit is aangevuld in artikel 7 lid 1 van de regeling.

b. Mogelijkheid tot het vormen van een bestemmingsreserve toegevoegd
De MGR heeft in de huidige regeling geen mogelijkheden om een bestemmingsreserve te vormen. Als een module nu overgebleven middelen wil overhevelen naar een volgend kalenderjaar, dan moeten deze middelen eerst afgerekend worden met de deelnemende gemeenten om vervolgens weer in rekening gebracht te worden bij diezelfde deelnemende gemeenten. In artikel 29 is daarom een nieuw lid 7 toegevoegd. Dit artikel maakt het mogelijk dat het algemeen bestuur op advies van de bestuurscommissie(s) bestemmingsreserves kan vormen. Het oorspronkelijke lid 7 is lid 8 geworden.

c. In bijlage 1 Samenwerkingsmodule Inkoop zijn de percelen vervangen door submodules
Om te voorkomen dat de regeling ieder jaar moet worden gewijzigd vanwege het toevoegen of wegvallen van percelen is ervoor kozen om, conform de andere modules van de regeling, submodules te benoemen. De submodules worden jaarlijks in het uitvoeringsprogramma vastgelegd. Gemeenten kunnen via hun dienstverleningsovereenkomst met de MGR vastleggen aan welke submodules zij deelnemen.

d. kleine wijzigingen
In het najaar van 2017 was al geconstateerd dat de regeling enkele aanscherpingen nodig had. De regeling was op dat moment echter voldoende om te kunnen worden vastgesteld en het onderbrengen van de modules WSP en Onderwijszaken per 1 januari 2018 mogelijk te maken. De aanscherpingen worden nu meegenomen met de noodzakelijke wijzigingen om het onderbrengen van het werkgeverschap SW per 1 januari 2019 mogelijk te maken. De aanscherpingen betreffen aanvullingen en verduidelijkingen van de tekst maar zijn niet/weinig inhoudelijk van aard.

Inhoudelijke argumenten voor keuze MGR om werkgeverschap SW onder te brengen
Er zijn diverse redenen om de module werkgeverschap SW onder te brengen bij de MGR.

1.4 *Het formele werkgeverschap voor de SW-medewerkers kan niet met behoud van de cao SW worden belegd bij een privaatrechtelijke organisatievorm (zoals Scalabor).*
In het besluitvormingstraject over de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) is eerder door de deelnemende gemeenten gekozen om het werkgeverschap te scheiden van de uitvoering van de sociale werkvoorziening. De deelnemende gemeenten aan de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) hebben aan Scalabor BV de opdracht gegeven om de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening op zich te nemen. Op grond van de Wsw kunnen SW-medewerkers niet in dienst komen bij een privaatrechtelijke organisatie (zoals Scalabor) met behoud van hun CAO.
Alle SW-medewerkers zijn vanaf 1 januari 2018 ‘om niet’ gedetacheerd bij Scalabor vanuit het werkgeverschap van de huidige gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven). Deze detachering bij Scalabor en de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de sociale werkvoorziening blijven bestaan zodra het formele werkgeverschap overgaat naar de MGR.

1.5 De SW-medewerkers en ondernemers die werkgelegenheid bieden aan SW-ers zullen weinig merken van de overgang van het formeel werkgeverschap naar de MGR.
De SW-medewerkers hebben vooral te maken met Scalabor en houden dezelfde contacten bij Scalabor. De MGR is voor de SW-medewerkers slechts de organisatie die de salarissen

betaalt. Zij behouden de huidige arbeidsovereenkomsten. Er zal extra aandacht zijn voor een goede communicatie naar de SW-medewerkers. Voor onze gemeente gaat het om 65,6 arbeidsjaren.

1.6 De gemeenten die vertegenwoordigd zijn in het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) hebben op 22 december 2017 een voorkeur uitgesproken om het werkgeverschap onder te brengen bij de MGR Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland.
De reden daarvoor is dat het werkgeverschap als collectief efficiënter kan worden ingericht dan als individuele gemeente, ook wat betreft de resterende taken waarvoor een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gedragen, zoals de afwikkeling van een tweetal overeenkomsten (met Presikhaaf Schoolmeubelen en de overeenkomst(en) met boventallige medewerkers), het monitoren van werk naar werk-trajecten en de verloning van boventalligen. Het in stand houden van een aparte gemeenschappelijke regeling leidt tot extra bestuurlijke drukte voor een klein onderdeel van de wettelijke taken van de SW voor de gemeente. Bovendien zorgt het onderbrengen van de wettelijke SW-taken bij de MGR voor een meer integrale regionale samenwerking met de modules Inkoop, WSP en Onderwijszaken.

1.7. De huidige gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) stamt uit 1990 en is niet meer passend.
De gemeenschappelijke regeling zou sowieso aangepast moeten worden. Deze stamt nog uit de periode van voor de invoering van het dualisme binnen gemeenten. Vanuit de wens om de bestuurlijke drukte terug te dringen ligt het voor de hand om te zoeken naar een bestaande passende regeling waar het werkgeverschap SW ondergebracht kan worden. De MGR is juist opgericht met het doel om meer integraal samen te werken en heeft de juiste juridische rechtsvorm om het werkgeverschap uit te kunnen voeren.

2.1 Op grond van artikel 25 lid 2 van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen krijgen raden de mogelijkheid om wensen en bedenkingen mee te geven bij het voornemen om een bestuurscommissie in te stellen.
Een bestuurscommissie zorgt voor de inhoudelijke aansturing van de module. Op bindend advies van de inhoudelijk wethouders (artikel 17 lid 2) van de MGR stelt het algemeen bestuur van de MGR een bestuurscommissie in. Dit doet het algemeen bestuur nadat de raden in de gelegenheid zijn gesteld om hun wensen en bedenkingen ten aanzien van het instellen van een bestuurscommissie kenbaar te maken. Binnen de vastgestelde governance structuur van de MGR is het wenselijk dat er ook voor de module WgSW een bestuurscommissie wordt ingesteld.

Kanttekeningen

1.1. Wat gebeurt er als een gemeente de deelname aan de module WgSW wenst te beëindigen?
Het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) heeft een voorziening getroffen voor de frictiekosten die zijn ontstaan bij de splitsing Presikhaaf Bedrijven en Scalabor.

Gemeenten hebben afgesproken om in ieder geval vijf jaar samen te werken via Scalabor. Eventuele beëindigingskosten in de samenwerking tussen gemeenten en Scalabor liggen bij Scalabor.
Gemeenten kunnen de samenwerking met Scalabor voor de SW-medewerkers na vijf jaar kosteloos beëindigen. Met het onderbrengen van het werkgeverschap bij de MGR kunnen er na vijf jaar wel uittredingskosten ontstaan wanneer een gemeente de deelname aan de module WgSW wenst te beëindigen. Het beëindigen van de samenwerking met Scalabor staat echter los van het beëindigen van de deelname aan de module WgSW. Mocht een gemeente de deelname aan de module wensen te beëindigen dan zullen de uittredingskosten naar verwachting relatief laag zijn omdat de totale kosten van de module € 150.000 bedragen en gemeenten naar rato van inwoneraantal bijdragen.

1.2. De aard van de gemeenschappelijke regeling voor de sociale werkvoorziening verandert van een burgemeester/college/raadsregeling in een collegeregeling.
De huidige Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven) is een college/burgemeester/raadsregeling, omdat ten tijde van het opstellen van de regeling er nog geen sprake was van dualisme bij gemeenten. De bevoegdheden ten aanzien van het werkgeverschap SW zijn echter collegebevoegdheden. De MGR is een collegeregeling. Daarom past het onderbrengen van dit werkgeverschap bij de MGR. Door het onderbrengen van het werkgeverschap SW krijgen de raden weliswaar minder invloed doordat zij niet meer in het bestuur mogen zitten van de regeling. Maar met uitzondering van de gemeente Arnhem (1 raadslid) zitten er geen raadsleden in het huidige bestuur van de Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven). Bovendien blijft de begroting voorgelegd worden aan de raden op grond van de wet gemeenschappelijke regelingen. Daarmee blijft het mogelijk voor raden om te sturen indien gewenst.

1.3. Zijn de risico's voldoende in beeld?
In de voorbereiding zijn de risico's geïnventariseerd en daarbij is een onderscheid gemaakt tussen:
a) al bestaande risico's die nu bij de huidige gemeenschappelijke regeling Presikhaaf liggen (en dus mee overgaan naar de MGR) en
b) de risico's die het gevolg zijn van het onderbrengen van het werkgeverschap voor de sociale werkvoorziening bij de MGR.

Doordat bij de overdracht inhoudelijk zo min mogelijk wijzigingen worden doorgevoerd ten opzichte van de huidige situatie, zullen de bestaande risico's niet wezenlijk veranderen (sommige risico's worden bijvoorbeeld juist kleiner omdat de kwetsbaarheid afneemt). De risico's die gepaard gaan met de overdracht zijn ook beperkt.

Financiële paragraaf

De begroting van de MGR zal in 2019 gewijzigd moeten worden op basis van het toevoegen van de nieuwe module. Daarbij kan uitgegaan worden van de vastgestelde begroting 2019 voor de huidige gemeenschappelijke regeling Werkvoorziening Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven). In het voorjaar 2019 zal de MGR een gewijzigde begroting 2019 voorleggen aan de raden voor een zienswijze, gelijktijdig met de meerjarenprogrammabegroting 2020-2023, het uitvoeringsprogramma 2020 en het

uitvoeringsplan 2020-2023. Dit is een vergelijkbaar proces met het proces dat dit jaar is gedaan voor het onderbrengen van de modules Onderwijszaken en WSP.
In de begroting van de module WgSW wordt vooraf een inschatting gemaakt van het aantal Wsw-ers (Arbeidsjaar) per gemeente die gedetacheerd wordt bij Scalabor en welke salariskosten en uitvoeringskosten hiermee samenhangen. Daarbij zal voorzichtig begroot worden op basis van reële inschattingen van uitstroom om te voorkomen dat gemeenten aan het eind van het jaar een hogere bijdrage moeten betalen.

De betaling van de salariskosten voor de medewerkers van de module WgSW en de ongeveer 2300 SW-ers wordt door de gemeenten gedelegeerd aan de MGR. De salariskosten worden gefinancierd vanuit de financiële bijdragen die de gemeenten daarvoor betalen aan de MGR via een dienstverleningsovereenkomst. De gemeenten zelf ontvangen hiervoor middelen van het Rijk via het Gemeentefonds. Deze middelen zijn wel lager dan de werkelijke kosten, gemeenten passen zelf het verschil bij.
De MGR zal de kwaliteit van de uitvoering van de DVO met Scalabor betreffende het materieel werkgeverschap monitoren en het daarbij behorende bedrag van € 750,- per arbeidsjaar (AJ) voldoen aan Scalabor.
In het algemeen blijft het belangrijk het aantal AJ's per gemeente en de gemiddelde loonkosten goed te begroten, zodat er zo min mogelijk sprake hoeft te zijn van hogere afrekening ten opzichte van he begrootte bedrag per gemeente.

Voor Duiven betreft het op basis van de gewijzigde begroting Presikhaaf Bedrijven 2018 een bedrag van € 2.160.000,-. In de gewijzigde begroting is rekening gehouden met het werkelijke deelnamepercentage voor het jaar 2018. Dit bedrag wordt gedekt uit de middelen voor Sociale Werkvoorziening in het Programma Maatschappij binnen Taakveld 6.4 Begeleide Participatie.
In het Regeerakkoord is opgenomen dat het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein met ingang van 2019 opgaat in de algemene uitkering en daarmee deel uitmaakt van de trap-op-trap-af systematiek. De betreffende budgetten zijn reeds bij de maartcirculaire 2018 aan de algemene uitkering 2019 van het gemeentefonds toegevoegd.

Een aantal onderdelen van de Integratie-Uitkering Sociaal Domein kan per 2019 nog niet overgeheveld worden naar de Algemene Uitkering. Dat betreft de onderdelen Beschermd Wonen, Voogdij/18+ en de Participatie-onderdelen voorheen WAJONG en WSW regulier werk. Hiervoor blijven Integratie-Uitkeringen bestaan. Duiven ontvangt voor de WSW het volgende bedrag:

	2019	2020	2021	2022
WSW	1735448	1657690	1589448	1515036

Communicatie

Voor de totstandkoming van de stukken is door de MGR met verschillende ambtelijke disciplines vanuit de deelnemende gemeenten samengewerkt. Op 10 en 13 september zijn er twee informatieavonden voor raadsleden georganiseerd door de MGR en Presikhaaf Bedrijven over de governance structuur en het onderbrengen van het Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening bij de MGR.

Intergemeentelijke samenwerking

Zie onder: Planning

Bijlagen

201371884 Wijziging regeling MGR inclusief toelichting
201373960 Brief wensen en bedenkingen
201373958 Raadsbesluit Wijziging regeling MGR

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J. (Chris) Papjes	drs. H.B.I (Rik) de Lange
secretaris	burgemeester

Gewijzigde regeling

Gewijzigde regeling Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland (MGR)

De colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar, ieder voor zover zij bevoegd zijn, overwegen het volgende:

- in het sociaal domein is op uitvoerend niveau samenwerking tussen de gemeenten in de regio geboden;
- met een modulair in te vullen gemeenschappelijke regeling wordt meer samenhang en doelmatigheid in de samenwerking tussen de gemeenten in de regio gerealiseerd;
- aan de gemeenschappelijke regeling kunnen telkens samenwerkingsmodules worden toegevoegd;
- gemeenten bepalen zelf of zij aan een samenwerkingsmodule deelnemen;

gelet op de artikelen 1, eerste en derde lid en 8, eerste lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen;

gelet op de verkregen toestemming van de gemeenteraden voor het wijzigen van deze regeling;

gelet op de wens van deelnemende gemeenten om enkele verbeteringen aan te brengen in de formulering van de regeling.

gelet op de wens van gemeenten die willen deelnemen in de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW en deze module daarom onder willen brengen bij de regeling.

BESLUITEN:

aan te gaan de volgende

MODULAIRE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING SOCIAAL DOMEIN CENTRAAL GELDERLAND

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

a. basistaken: coördinerende, adviserende en ondersteunende werkzaamheden die ten behoeve van de besluitvorming door de voorzitter, het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur worden uitgevoerd;
b. college: college van burgemeester en wethouders;
c. deelnemer: een college dat deelneemt aan het samenwerkingsverband;
d. Gedeputeerde Staten: Gedeputeerde Staten van Gelderland;
e. raad: gemeenteraad;
f. regeling: onderhavige gemeenschappelijke regeling;

g. samenwerkingsmodule: één of meerdere samenhangende taken die het samenwerkingsverband voor de deelnemers kan uitvoeren;
h. samenwerkingsverband: het openbaar lichaam als bedoeld in artikel 2 van deze regeling;
i. submodule: nadere onderverdeling van taken binnen een samenwerkingsmodule;
j. uitvoeringsprogramma: een nadere uitwerking van het uitvoeringsplan, zijnde een jaarlijks programma waarin de activiteiten van het samenwerkingsverband worden aangegeven, met daarbij een overzicht van de benodigde financiële en personele middelen;
k. uitvoeringsplan: visie voor de komende vier jaar ten aanzien van de door het samenwerkingsverband uit te voeren taken;
l. wet: de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Artikel 2 Openbaar lichaam

1. Er is een openbaar lichaam, genaamd “Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland”.
2. Het openbaar lichaam is gevestigd in Arnhem.

Artikel 3 Bestuursorganen

Het samenwerkingsverband kent de volgende bestuursorganen:
a. het algemeen bestuur;
b. het dagelijks bestuur;
c. de voorzitter.

HOOFDSTUK 2 BELANGEN, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Artikel 4 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt de belangen van de deelnemers binnen het sociaal domein.

Artikel 5 Modulair karakter van het samenwerkingsverband

1. De regeling biedt een algemeen kader voor samenwerking op het gebied van het sociaal domein binnen de regio en voorziet in samenwerkingsmodules, zoals in de bijlagen bij deze regeling opgenomen.
2. Een deelnemer besluit via het aangaan van een dienstverleningsovereenkomst als bedoeld in het artikel 6 tweede lid van van deze regeling of aan een samenwerkingsmodule wordt deelgenomen en aan welke submodule(s) voor zover van toepassing.

Artikel 6 Taken samenwerkingsverband en samenwerkingsmodules

1. Ter behartiging van de in artikel 4 genoemde belangen heeft het samenwerkingsverband de volgende taken:
   a. het uitvoeren van de basistaken;
   b. het uitvoeren van de taken uit de samenwerkingsmodules.
2. Over het uitvoeren van taken sluit de deelnemer per samenwerkingsmodule een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst af met het samenwerkingsverband.
3. Het dagelijks bestuur van het samenwerkingsverband stelt eens per vier jaar een model-dienstverleningsovereenkomst en algemene bepalingen vast.

Artikel 7 Bevoegdheden

1. De deelnemers dragen geen bevoegdheden over aan het openbaar lichaam, met uitzondering van de bevoegdheden zoals opgenomen in bijlage 4 van deze regeling.

2. De deelnemers verlenen ieder afzonderlijk de mandaten, volmachten en machtigingen aan het openbaar lichaam die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de taken.

Artikel 8 Beperking privaatrechtelijke bevoegdheden

Het samenwerkingsverband is behoudens instemming van de deelnemers niet bevoegd tot:
a. het vestigen van opstal-, pand- en hypotheekrechten;
b. het afgeven van garanties of andere waarborgen;
c. het in erfpacht aannemen of uitgeven van roerende of onroerende zaken;
d. het in eigendom aannemen of uitgeven van onroerende zaken;
e. het oprichten van en het deelnemen in een rechtspersoon;
f. commerciële dienstverlening aan private partijen.

HOOFDSTUK 3 HET ALGEMEEN BESTUUR

Artikel 9 Taken en bevoegdheden

1. Aan het algemeen bestuur behoren de taken en bevoegdheden toe die in de wet aan het algemeen bestuur zijn opgedragen, alsmede alle bevoegdheden die voorts in deze regeling aan dit orgaan worden opgedragen en niet aan het dagelijks bestuur of de voorzitter zijn opgedragen.
2. Het algemeen bestuur kan besluiten tot het wijzigen van de submodules en tot het vaststellen van het uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma.
3. Het algemeen bestuur kan de volgende bevoegdheden niet overdragen:
   a. het vaststellen van het uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma;
   b. het instellen van bestuurscommissies;
   c. het wijzigen van submodules.

Artikel 10 Samenstelling en zittingsduur

1. Iedere deelnemer wijst uit zijn midden één lid aan als lid van het algemeen bestuur. Gelijktijdig wordt een plaatsvervangend lid aangewezen.
2. Een lid van het algemeen bestuur heeft zitting in het algemeen bestuur gedurende dezelfde periode als de zittingsduur van het college die het vertegenwoordigt. Indien het lid in de nieuwe zittingsperiode opnieuw deel uitmaakt van het college kan hij terstond opnieuw worden aangewezen als lid van het algemeen bestuur.
3. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt zodra een lid ophoudt burgemeester of wethouder van de vertegenwoordigde gemeente te zijn.
4. Een lid van het algemeen bestuur, dat tussentijds ontslag neemt, stelt de voorzitter van het algemeen bestuur hiervan op de hoogte. Het ontslag gaat in zodra in de opvolging is voorzien.

Artikel 11 Werkwijze en vergaderorde

1. Het algemeen bestuur stemt bij meerderheid van stemmen, tenzij anders in deze regeling is bepaald.
2. Het aantal stemmen per lid van het algemeen bestuur per gemeente wordt jaarlijks op 1 januari bepaald naar het inwonertal van de gemeente op basis van de meest recente CBS-cijfers, aan de hand van de volgende staffel berekend.

Tot 20.000	=	1 stem
20.000 - 50.000	=	2 stemmen
50.000 -100.000	=	3 stemmen
100.000 -	=	4 stemmen

3. Het algemeen bestuur vergadert tenminste tweemaal per jaar en voorts zo dikwijls als de voorzitter of het dagelijks bestuur dit nodig oordeelt of ten minste twee leden van het algemeen bestuur daarom verzoeken.
4. Het algemeen bestuur kan op grond van de wet besluiten om met gesloten deuren te vergaderen, maar niet over de volgende onderwerpen:
   a. het uitvoeringsplan en het uitvoeringsprogramma;
   b. de begroting, de wijzigingen daarvan en de jaarrekening;
   c. het doen van een uitgave, voordat de begroting of de begrotingswijziging; waarbij deze uitgave is geraamd, is goedgekeurd;
   d. het liquidatieplan.

HOOFDSTUK 4 HET DAGELIJKS BESTUUR

Artikel 12 Taken en bevoegdheden

Tot de taken en de bevoegdheden van het dagelijks bestuur van de regeling behoren naast de bevoegdheden in artikel 33b van de wet:
a. het beheer van activa en passiva van het samenwerkingsverband;
b. de zorg, voor zover deze niet aan anderen toekomt, voor de controle op het geldelijke beheer en de boekhouding.

Artikel 13 Samenstelling en zittingsduur

1. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en twee andere leden, door het algemeen bestuur uit zijn midden aan te wijzen en te ontslaan.
2. Een lid van het dagelijks bestuur blijft aan totdat in de opvolging is voorzien. Het lid kan, indien hij opnieuw is aangewezen tot lid van het algemeen bestuur, terstond opnieuw worden benoemd.
3. Een lid van het dagelijks bestuur kan te allen tijde ontslag nemen. Hij deelt zijn ontslag mee aan het algemeen bestuur en aan het college die het aangaat. Het ontslag gaat in zodra in de opvolging is voorzien.

Artikel 14 Werkwijze en vergaderorde

1. Het dagelijks bestuur vergadert zo dikwijls als de voorzitter dit nodig oordeelt of tenminste twee leden van het dagelijks bestuur zulks schriftelijk, onder opgave van de te behandelen onderwerpen verzoeken, in welk laatste geval de vergadering binnen twee weken plaatsvindt.
2. De artikelen 54, 56, 58 en 59 van de Gemeentewet zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Over personen wordt schriftelijk, over zaken mondeling gestemd.
4. Ieder aanwezig lid brengt één stem uit.
5. Het dagelijks bestuur kan een of meer van zijn leden machtigen tot uitoefening van een of meer van zijn bevoegdheden, tenzij de regeling waarop de bevoegdheid steunt zich daartegen verzet.

HOOFDSTUK 5 DE VOORZITTER

Artikel 15 Taken en bevoegdheden

1. De voorzitter is belast met de leiding van de vergaderingen van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
2. De voorzitter tekent de stukken, die van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur uitgaan.

3. De voorzitter vertegenwoordigt het samenwerkingsverband in en buiten rechte. Hij kan de vertegenwoordiging opdragen aan een door hem aan te wijzen gemachtigde.
4. De plaatsvervangend voorzitter wordt door het algemeen bestuur uit zijn midden aangewezen.

HOOFDSTUK 6 DE COMMISSIES

Artikel 16 Adviescommissies

1. Het algemeen bestuur kan vaste adviescommissies instellen voor advisering aan het algemeen bestuur.
2. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de voorzitter kunnen tijdelijke adviescommissies instellen voor advisering aan hen.
3. Het orgaan, bevoegd tot instelling van een adviescommissie, stelt de bevoegdheden en samenstelling van de betreffende commissie bij instellingsbesluit vast.

Artikel 17 Bestuurscommissies

1. Het algemeen bestuur kan bestuurscommissies instellen met het oog op de behartiging van bepaalde belangen.
2. Hiertoe vraagt het algemeen bestuur een bindend advies van de inhoudelijke portefeuillehouders van de afzonderlijke samenwerkingsmodules over de instelling, samenstelling en taken en bevoegdheden van de bestuurscommissie van de betreffende samenwerkingsmodule.

HOOFDSTUK 7 INLICHTINGEN, VERANTWOORDING EN ONTSLAG

Artikel 18 Het dagelijks bestuur ten opzichte van het algemeen bestuur (inlichtingenplicht)

Het dagelijks bestuur geeft -in aanvulling op artikel 19a, tweede lid van de wet- het algemeen bestuur de door één of meer leden gevraagde inlichtingen.

Artikel 19 De voorzitter ten opzichte van het algemeen bestuur (inlichtingen- en verantwoordingsplicht en ontslag)

1. De voorzitter is aan het algemeen bestuur verantwoording schuldig over het door hem gevoerde bestuur.
2. De voorzitter geeft het algemeen bestuur alle inlichtingen die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft.
3. De voorzitter geeft het algemeen bestuur de door een of meer leden gevraagde inlichtingen.
4. De voorzitter kan door het algemeen bestuur worden ontslagen, indien de voorzitter het vertrouwen van het algemeen bestuur niet meer bezit.

Artikel 20 Het dagelijks bestuur, algemeen bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter ten opzichte van raden (inlichtingenplicht)

1. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter geven aan de raden van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die voor een juiste beoordeling van de door hen uitgevoerde activiteiten nodig is. Daarnaast geven zij aan de raden van de deelnemende gemeenten de door één of meer leden van die raden gevraagde inlichtingen.
2. Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter geven tenminste tweemaal per kalenderjaar informatie aan de raden over de uitgevoerde activiteiten van het samenwerkingsverband.

3. Het dagelijks bestuur, algemeen bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter geven aan de rekenkamer van de deelnemende gemeenten alle inlichtingen die de rekenkamer nodig acht voor het doen van onderzoek.

Artikel 21 Leden algemeen bestuur ten opzichte van hun college en hun raden (inlichtingen- en verantwoordingsplicht en ontslag)

1. Een lid van het algemeen bestuur is de deelnemer die dit lid heeft aangewezen verantwoording verschuldigd over de door hem in dat bestuur gevoerde beleid. De verantwoording vindt plaats op de wijze zoals bij de deelnemer gebruikelijk dan wel voorgeschreven is.
2. Een lid van het algemeen bestuur verschaft de deelnemer die dit lid heeft aangewezen alle inlichtingen, die door de deelnemer wordt verlangd. De inlichtingen worden verschaft op de wijze zoals bij de deelnemer gebruikelijk dan wel voorgeschreven is.
3. Een lid van het algemeen bestuur kan door de deelnemer die dit lid heeft aangewezen worden ontslagen, indien het lid het vertrouwen van de deelnemer niet meer bezit.
4. Het lid van het algemeen bestuur voldoet aan de verantwoordings- en inlichtingenplicht ten opzichte van de raad van de deelnemer die dit lid heeft aangewezen op de wijze zoals bij de deelnemer gebruikelijk dan wel voorgeschreven is.

HOOFDSTUK 8 HET PERSONEEL

Artikel 22 Personeel

1. Het dagelijks bestuur is belast met het aanstellen van medewerkers als ambtenaar, het tewerkstellen op arbeidsovereenkomst naar burgerlijk recht en het schorsen en ontslaan van het personeel.
2. Voor het personeel van het samenwerkingsverband gelden de door het algemeen bestuur vast te stellen arbeidsvoorwaardenregelingen en andere algemene voorschriften en bepalingen.

Artikel 23 Directie

De directie is belast met de leiding van de organisatie en de zorg voor een juiste taakvervulling in de organisatie. Het aantal leden van de directie en de taken en bevoegdheden van deze leden worden bepaald bij het door het dagelijks bestuur vast te stellen (organisatie-)besluit.

HOOFDSTUK 9 HET UITVOERINGSPLAN EN HET UITVOERINGSPROGRAMMA

Artikel 24 Uitvoeringsplan

1. Het algemeen bestuur stelt een uitvoeringsplan vast waarin in grote lijnen wordt aangegeven wat het algemeen bestuur van het samenwerkingsverband voornemens is uit te voeren. Het algemeen bestuur kan een of meer onderdelen van het uitvoeringsplan afzonderlijk vaststellen.
2. Het uitvoeringsplan beslaat een periode van vier jaar. Jaarlijks kan het algemeen bestuur besluiten over bijstelling van het uitvoeringsplan.

Artikel 25 Uitvoeringsprogramma

Het algemeen bestuur stelt voor ieder jaar een uitvoeringsprogramma vast, waarin de activiteiten van het samenwerkingsverband worden aangegeven. Het uitvoeringsprogramma bevat voorts in ieder geval een overzicht van de voor de verwezenlijking van de activiteiten benodigde financiële en personele middelen.

Artikel 26 Totstandkoming

De totstandkoming van het uitvoeringsplan en het uitvoeringsprogramma geschiedt op een overeenkomstige wijze als in artikel 27, eerste tot en met vijfde lid, van deze regeling, voor de begroting is aangegeven.

HOOFDSTUK 10 FINANCIËLE BEPALINGEN

Artikel 27 Begrotingsprocedure

1. Indien het algemeen bestuur voor de samenwerkingsmodule een bestuurscommissie heeft ingesteld, dan zenden de bestuurscommissies van de modules voor 1 maart een ontwerpbegroting van de modules voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een toelichting, toe aan het dagelijks bestuur van de MGR.
2. Het dagelijks bestuur zendt vóór 1 april een ontwerpbegroting van het samenwerkingsverband voor het komende kalenderjaar, vergezeld van een toelichting, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten. De ontwerpbegroting van het samenwerkingsverband bestaat uit de geconsolideerde ontwerpbegrotingen van de modules aangevuld met de overhead kosten van de MGR.
3. De ontwerpbegroting wordt door de besturen van de deelnemende gemeenten voor eenieder ter inzage gelegd en tegen betaling van de kosten algemeen verkrijgbaar gesteld. Artikel 190, tweede lid en derde lid, van de Gemeentewet is van overeenkomstige toepassing.
4. De raden van de deelnemende gemeenten kunnen binnen acht weken bij het dagelijks bestuur hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het dagelijks bestuur voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het algemeen bestuur wordt aangeboden.
5. Het algemeen bestuur stelt de begroting vast vóór 15 juli in het jaar, voorafgaande aan dat jaar, waarvoor de begroting dient.
6. Meteen na de vaststelling zendt het algemeen bestuur, zo nodig, de begroting aan de raden van de deelnemende gemeenten, die daarover bij Gedeputeerde Staten hun zienswijze naar voren kunnen brengen.
7. Het dagelijks bestuur zendt de begroting binnen twee weken na de vaststelling, maar in ieder geval vóór 1 augustus aan Gedeputeerde Staten.
8. Het bepaalde in dit artikel is, met uitzondering van de genoemde data, van overeenkomstige toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting, behoudens die wijzigingen die niet tot een verhoging van de gemeentelijke bijdragen leiden.

Artikel 28 Bijdragen van de gemeenten

1. In de begroting wordt aangegeven welke bijdrage elke afzonderlijke gemeente verschuldigd is voor het jaar waarop de begroting betrekking heeft.
2. Het algemeen bestuur bepaalt met tweederde meerderheid van stemmen de algemene kostenverdeelsleutel voor de kosten van de basistaken, niet zijnde de kosten voor de samenwerkingsmodules. Als algemene kostenverdeelsleutel geldt een kostenverdeling naar rato van het jaarlijks op 1 januari bepaald inwonertal van de deelnemende gemeenten op basis van de meest recente CBS-cijfers.
3. De kostenverdeelsleutel voor de samenwerkingsmodules worden bepaald in de bijlagen bij de regeling.
4. De deelnemers betalen bij wijze van voorschot jaarlijks op 1 januari, op 1 april, op 1 juli en op 1 oktober telkens een kwart van de in lid 1 bedoelde bijdrage.
5. De deelnemers dragen er zorg voor dat het samenwerkingsverband te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al haar verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen.

Artikel 29 Jaarrekening

1. Het dagelijks bestuur biedt de jaarrekening over het afgelopen jaar en het jaarverslag, daarbij gevoegd de accountantsverklaring, bedoeld in artikel 213, derde lid, van de Gemeentewet en het verslag van bevindingen, bedoeld in artikel 213, vierde lid, van de Gemeentewet, jaarlijks vóór 1 april ter vaststelling aan het algemeen bestuur aan onder gelijktijdige toezending aan de raden van de gemeenten.
2. Het algemeen bestuur stelt de jaarrekening vast vóór 1 juli, volgende op het jaar waarop deze betrekking heeft.
3. De jaarrekening wordt binnen twee weken na vaststelling, maar in ieder geval vóór 15 juli, met alle bijbehorende stukken en het jaarverslag aan Gedeputeerde Staten aangeboden.
4. Vaststelling van de jaarrekening strekt het dagelijks bestuur tot décharge, behoudens later in rechte gebleken valsheid in geschrifte of andere onregelmatigheden.
5. In de jaarrekening wordt het door elk van de deelnemende gemeenten over het desbetreffende jaar werkelijk verschuldigde bedrag opgenomen.
6. De kosten worden verdeeld over de deelnemende gemeenten volgens de kostenverdeelsleutel, zoals bedoeld in bijlage 1, artikel 8, bijlage 2, artikel 7 en bijlage 3 artikel 7 en bijlage 4 artikel 8 van deze regeling.
7. Mocht enig exploitatiejaar een batig saldo opleveren:
   a. dan kan daaraan bij besluit van het algemeen bestuur, op advies van de bestuurscommissie(s) van de samenwerkingsmodule(s) waaruit het batig saldo voortvloeit of het dagelijks bestuur wat betreft een batig saldo bij de MGR beheerorganisatie, een bestemming worden gegeven.
   b. dan vindt dotatie op een bestemmingsreserve plaats na het opstellen van de jaarrekening.
8. (Uit)betaling van enig verschil tussen het op grond van artikel 28 van deze regeling bepaalde en het werkelijk verschuldigde, vindt plaats meteen na de mededeling van de vaststelling van de jaarrekening.

HOOFDSTUK 11 HET ARCHIEF

Artikel 30 Zorg voor archiefbescheiden

1. Het dagelijks bestuur is belast met de zorg en het beheer voor de archiefbescheiden van de organen van het samenwerkingsverband, overeenkomstig een door het algemeen bestuur, met inachtneming van artikel 40 van de Archiefwet 1995 vast te stellen regeling (Archiefverordening), die aan Gedeputeerde Staten wordt meegedeeld.
2. Bij gedelegeerde taken is het dagelijks bestuur tevens belast met de zorg en het beheer voor de archiefbescheiden die worden gevormd krachtens de aan het samenwerkingsverband gedelegeerde taken.
3. Voor de door de deelnemende gemeenten gemandateerde taken berusten de zorg en het beheer en het toezicht op het beheer voor de desbetreffende archiefbescheiden bij deze gemeenten.
4. Gedeputeerde Staten oefenen toezicht uit op de in het eerste lid bedoelde zorg.
5. Met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden is bij gedelegeerde taken belast de archivaris, voor zover deze is benoemd.

HOOFDSTUK 12 TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING

Artikel 31 Toetreding tot de regeling

1. Een college kan tot de regeling toetreden krachtens een daartoe strekkend besluit van het college na verkregen toestemming van diens raad.

2. Toetreding tot de regeling kan slechts plaatsvinden na een daartoe strekkend besluit van de meerderheid van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers.
3. Het algemeen bestuur kan voorwaarden verbinden aan de toetreding van een nieuwe deelnemer en regelt de gevolgen daarvan.

Artikel 32 Uittreding uit de regeling

1. Een deelnemer kan uit de regeling treden krachtens een daartoe strekkend besluit van de deelnemer na verkregen toestemming van diens raad. Daarbij wordt een opzegtermijn van één jaar in acht genomen, ingaande per 1 januari van het eerstvolgende kalenderjaar.
2. Uittreding is niet eerder mogelijk dan nadat, overeenkomstig artikel 35 de deelname aan een samenwerkingsmodule of submodule is beëindigd.
3. Het voornemen tot uittreding wordt bij aangetekende brief bekend gemaakt aan de voorzitter van het samenwerkingsverband.
4. Een deelnemer kan uit de regeling treden onder betaling van een uittreedsom die gelijk is aan de bijdrage die de deelnemer op grond van de kostenverdeelsleutel als bedoeld in artikel 28, tweede lid, van deze regeling verschuldigd was aan het samenwerkingsverband over het jaar voorafgaand aan het moment dat de deelnemer het besluit tot uittreding kenbaar heeft gemaakt.

Artikel 33 Aansprakelijkheid

Het samenwerkingsverband verzekert zich tegen:

a. Civielrechtelijke aansprakelijkheid (wettelijke aansprakelijkheid) voor schade aan personen en goederen;
b. Wettelijke aansprakelijkheid voor vermogensschade.

Artikel 34 Deelname aan een bestaande samenwerkingsmodule en submodule(s)

1. Een deelnemer kan besluiten aan een reeds bestaande samenwerkingsmodule deel te nemen en voor zover van toepassing aan daaronder vallende submodule(s).
2. Een deelnemer die wil deelnemen aan een samenwerkingsmodule/submodule van de regeling maakt dit voornemen schriftelijk kenbaar aan het dagelijks bestuur.
3. De financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden door het dagelijks bestuur in kaart gebracht.
4. Alle kosten die met starten van deelname aan de samenwerkingsmodule/submodule gepaard gaan, komen ten laste van de nieuwe deelnemer;
5. De deelnamekosten, zoals bedoeld in het vierde lid, worden alleen ten laste van de nieuwe deelnemer gebracht indien het besluit tot deelname daadwerkelijk is genomen. De deelnamekosten zijn opgebouwd uit eenmalige kosten, bestaande uit de noodzakelijke investeringen die ten behoeve van de start van de deelname worden gemaakt en contant gemaakte tijdelijke kosten, bestaande uit de transitiekosten die gedurende 2 jaar na toetreding noodzakelijk zijn om projectmatig de bedrijfsvoeringsactiviteiten te integreren.
6. Het algemeen bestuur neemt een besluit over de voorwaarden tot deelname aan een samenwerkingsmodule/submodule, waarbij de financiële, juridische, personele en organisatorische consequenties worden betrokken. Dit wordt schriftelijk aan de betreffende gemeente meegedeeld.

Artikel 35 Beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule

1. Een deelnemer kan deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule beëindigen na een daartoe strekkend besluit van de deelnemer.
2. Beëindiging van deelname aan de samenwerkingsmodule dan wel submodule is slechts mogelijk onder de voorwaarde dat tussen het samenwerkingsverband en de deelnemer een

vaststellingsovereenkomst wordt gesloten over de gevolgen van de beëindiging, waaronder financiële gevolgen.

3. Het algemeen bestuur stelt regels vast ten aanzien van de wijze waarop de gevolgen van de beëindiging aan de samenwerkingsmodule of submodule worden bepaald en in de vaststellingsovereenkomst worden vastgelegd. Dit besluit behoeft tweederde van de uitgebrachte stemmen.
4. In de regels als bedoeld in het derde lid wordt indien noodzakelijk opgenomen dat ten behoeve van de vaststelling van de beëindigingskosten een onafhankelijke registeraccountant wordt ingeschakeld. De opdracht daartoe wordt verstrekt door het algemeen bestuur in overleg met de deelnemer die de deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule beëindigd.
5. In de vaststellingsovereenkomst wordt in ieder geval opgenomen dat de deelnemer na beëindiging van een samenwerkingsmodule dan wel submodule, ook in het geval de deelnemer is uitgetreden uit de regeling overeenkomstig artikel 32, maximaal vijf jaar na beëindiging van de deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule aansprakelijk blijft bij het intreden van risico's voortvloeiende uit de periode dat de betreffende deelnemer afnemer was van een samenwerkingsmodule dan wel submodule indien en voor zover deze intredende risico's leiden tot een kostenverhoging voor het samenwerkingsverband en betrekking hebben op de periode dat de betreffende deelnemer nog afnemer was van de samenwerkingsmodule dan wel submodule.

Artikel 36 Wijziging van de regeling

1. De regeling kan worden gewijzigd krachtens een daartoe strekkend besluit van twee derde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers
2. Onder wijziging van de regeling wordt in ieder geval verstaan het toevoegen, wijzigen of opheffen van een samenwerkingsmodule aan de regeling.
3. Elke deelnemende gemeente en het algemeen bestuur is bevoegd een wijziging in de regeling aan de besturen van de deelnemende gemeenten in overweging te geven via een daartoe strekkend voorstel. Het dagelijks bestuur zendt het voorstel van de deelnemende gemeenten of het algemeen bestuur toe aan de besturen van de deelnemende gemeenten.

Artikel 37 Opheffing en liquidatie van de regeling

1. De regeling wordt opgeheven na een daartoe strekkend besluit van tweederde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers.
2. In geval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie. Het algemeen bestuur geeft een onafhankelijk accountant de opdracht om een liquidatieplan op te stellen. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken.
3. Het liquidatieplan wordt door het algemeen bestuur, de raden van de gemeenten gehoord, vastgesteld.
4. Het liquidatieplan voorziet ook in de gevolgen die de beëindiging heeft voor het personeel als bedoeld in hoofdstuk 8 van deze regeling.
5. Het liquidatieplan geeft regels voor de wijze waarop de deelnemende gemeenten, voor zover het saldo ontoereikend is, zorgdragen voor de nakoming van de verplichtingen van het samenwerkingsverband. Daarbij wordt uitgegaan van de kostenverdeelsleutel als bedoeld in artikel 28, tweede lid, van de regeling.
6. Het dagelijks bestuur is belast met de uitvoering van de liquidatie.
7. De organen van het samenwerkingsverband blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid.

HOOFDSTUK 13 SLOTBEPALINGEN

Artikel 38 Duur van de regeling

De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 39 Inwerkingtreding

De regeling treedt in werking op 1 januari 2019, nadat deze op de voorgeschreven wijze is bekendgemaakt.

Artikel 40 Intrekking oude regeling

Deze regeling dient ter vervanging van de bestaande Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland. De Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland in werking getreden op 1 januari 2018, wordt ingetrokken.

Artikel 41 Citeertitel

De regeling wordt aangehaald als: Modulaire gemeenschappelijke regeling sociaal domein centraal Gelderland.

Artikel 42 Toezending aan Gedeputeerde Staten

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar het samenwerkingsverband is gevestigd draagt zorg voor de in artikel 26, eerste lid van de wet voorgeschreven toezending en de in artikel 26, derde lid, van de wet voorgeschreven bekendmaking van de regeling aan Gedeputeerde Staten.

BIJLAGE 1 Samenwerkingsmodule Inkoop

Artikel 1 Begripsbepaling

In deze module wordt verstaan onder:

a. inkoop: inkoop van individuele voorzieningen in het kader van de Jeugdwet en maatwerkvoorzieningen in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO 2015)
b. contractbeheer: het registreren en actualiseren van contractinformatie zoals productcodes, tarieven e.d.;
c. contractmanagement: het meten (monitoren) van de contractafspraken en het sturen op de kwaliteit en de kosten van de contracten en indien nodig, het voeren van escalatiegesprekken;
d. projecten: op inkoop gerichte projecten op basis van vraag en behoefte vanuit de gemeente(n);
e. samenwerkingsmodule: onderhavige samenwerkingsmodule;
f. submodule: submodules binnen deze samenwerkingsmodule zijn gericht op specifieke individuele voorzieningen in het kader van de Jeugdwet en specifieke maatwerkvoorzieningen in het kader van de WMO 2015 en komen tot stand zoals weergegeven in artikel 7 van deze bijlage.

Artikel 2 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt binnen de samenwerkingsmodule Inkoop de belangen van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van inkoop van dienstverlening dan wel goederen binnen het sociaal domein.

Artikel 3 Samenwerkingsmodule Inkoop

1. De samenwerkingsmodule Inkoop bevat de volgende taken:
   a. inkoop van dienstverlening dan wel goederen binnen het sociaal domein die wordt georganiseerd vanuit de MGR;
   b. het contractbeheer samenhangend met de inkoop;
   c. het contractmanagement samenhangend met de inkoop;
   d. uitvoeren van op inkoop gerichte projecten;
2. De deelnemer is gehouden bij deelname aan een submodule ook deel te nemen aan het contractbeheer- en contractmanagement van die submodule.

Artikel 4 Bevoegdheden

1. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, stelt zij jaarlijks voor 1 maart een voorstel modulebegroting voor het komende begrotingsjaar op en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.
2. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, bereidt zij een uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma voor op moduleniveau en stuurt dit naar het dagelijks bestuur.

Artikel 5 Beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule en submodule

Beëindiging van deelname aan de samenwerkingsmodule dan wel submodule kan plaatsvinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter van samenwerkingsverband met inachtneming van een opzegtermijn van zes maanden.

Artikel 6 Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Indien een bestuurscommissie Inkoop is ingesteld, stelt zij een module-specifieke tekst op, op basis van de dienstverleningsovereenkomst zoals bedoeld in artikel 6 lid 2 van de MGR op grond van het door het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam vastgestelde model.

Artikel 7 Keuze en taken Submodules Inkoop

1. Op advies van de bestuurscommissie stelt het algemeen bestuur conform art. 25 en 27 jaarlijks in het uitvoeringsprogramma en begroting vast welke taken voor welke submodules worden uitgevoerd;
2. De deelnemers bepalen middels een DVO aan welke submodules zij deelnemen;
3. Deelname aan submodules wordt afgerekend conform artikel 8 van deze bijlage.

Artikel 8 Financiële bijdragen

De kosten van een submodule worden in de verrekening uitsluitend ten laste gebracht van de aan de submodule deelnemende gemeenten naar rato van het jaarlijks op 1 januari bepaalde inwonertal van de deelnemende gemeenten op basis van de meest recente CBS-cijfers.

Artikel 9 Verkoop van diensten

1. Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden.
2. Indien een bestuurscommissie Inkoop is ingesteld, dient zij akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid.

BIJLAGE 2 Samenwerkingsmodule Onderwijszaken

Overwegende:

dat de colleges die deelnemen aan de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken in april 2017 een intentiebesluit hebben genomen tot continuering van de samenwerking op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet 1969 en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie (RMC);

dat de deelnemende gemeenten aan de Gemeenschappelijke Regeling Onderwijszaken de samenwerking willen continueren door bij de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling (MGR) de samenwerkingsmodule Onderwijszaken onder te brengen;

dat de MGR een gemeenschappelijke regeling is die is opgericht om de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van het sociaal domein te behartigen;

dat binnen de MGR op verschillende beleidsterreinen kan worden samengewerkt door middel van deelname aan een samenwerkingsmodule;

dat via een dienstverleningsovereenkomst deelname door een gemeente aan een module wordt bewerkstelligd.

Gelet op de bepalingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen,

Gelet op de bepalingen van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs,

Gelet op de Leerplichtwet 1969,

Gelet op de Wet Educatie en Beroepsonderwijs, de Wet Expertisecentra en de Wet op het Voortgezet

Onderwijs betreffende de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie,

Gelet op de bepalingen uit de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel 1 Begripsbepaling

In deze module wordt verstaan onder:

a. Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL): organisatieonderdeel van het samenwerkingsverband MGR.
b. RMC-functie: Regionale Meld- en Coördinatiefunctie zoals bedoeld in de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), Wet op de expertisecentra (WEC) en Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO).
c. Samenwerkingsmodule: onderhavige samenwerkingsmodule.
d. Regionale middelen: bestaan uit de uitkering regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten (RMC). Voor RMC zijn het zowel de specifieke uitkering regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten als de specifieke uitkering regeling regionale aanpak voortijdig schoolverlaten.

Artikel 2 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt binnen de samenwerkingsmodule Onderwijszaken de belangen van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten op het gebied van de Leerplichtwet 1969, en de RMC-functie.

Artikel 3 Samenwerkingsmodule Onderwijszaken

1. De samenwerkingsmodule Onderwijszaken bevat de volgende taken:
   a. uitvoering Leerplichtwet 1969
   b. uitvoering wettelijke taken RMC
2. De samenwerkingsmodule Onderwijszaken bestaat uit de drie submodules: Leerplichtwet, Kwalificatieplicht en RMC.
3. Indien een bestuurscommissie Onderwijszaken is ingesteld kan de bestuurscommissie het algemeen bestuur voorstellen de submodules te wijzigen.

Artikel 4 Bevoegdheden

1. Bij deelname aan de submodule Leerplichtwet worden alle bevoegdheden die volgens de Leerplichtwet 1969 aan de colleges toekomen gemandateerd aan het samenwerkingsverband.
2. Bij deelname aan de submodule RMC worden alle bevoegdheden die volgens de WEB, WEC en WVO inzake de RMC-functie aan de colleges toekomen gemandateerd aan het samenwerkingsverband.
3. De gemandateerde bevoegdheden kunnen in ondermandaat worden gegeven aan medewerkers die de samenwerkingsmodule uitvoeren, met uitzondering van de bevoegdheid tot het vaststellen van de instructie voor de leerplichtambtenaren.
4. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze jaarlijks voor 1 maart een modulebegroting voor het komende begrotingsjaar voor en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.
5. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, stelt deze jaarlijks voor 1 maart een uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma op en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.

Artikel 5 Beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule

Beëindiging van deelname aan de samenwerkingsmodule dan wel submodule kan plaatsvinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter van samenwerkingsverband met inachtneming van een opzegtermijn van 1 jaar.

Artikel 6 Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Indien een bestuurscommissie Onderwijszaken is ingesteld, stelt zij een modulespecifieke tekst op, op basis van de dienstverleningsovereenkomst zoals bedoeld in artikel 6 lid 2 van de MGR op grond van het door het dagelijks bestuur vastgestelde model.

Artikel 7: Financiële Bijdragen

1. Ten behoeve van de uitvoering van de activiteiten genoemd in artikel 3 is een deelnemende gemeente aan deze samenwerkingsmodule financiële bijdragen verschuldigd op basis van de volgende berekeningswijze per submodule:
   a. Leerplicht:
      i. De totale loonsom voor de verschillende functies wordt vastgesteld, uitgaande van de loonsom op 1 januari 2017;
      ii. De gemeentelijke bijdragen worden, net zoals in het Bedrijfsplan voor het RBL van 2011, evenredig verdeeld op basis van leerlingenaantallen (1 fte voor 3.800 leerplichtige leerlingen) en gecorrigeerd naar VSV problematiek;
      iii. De gemeentelijke bijdragen wordt telkens voor vier jaar vastgesteld; Voor het eerst weer in 2021.
      iv. De gemeentelijke bijdragen worden vierjaarlijks op basis van de leerlingaantallen en de VSV problematiek per gemeente geactualiseerd;
      v. Evenredige verdeling van de kosten van de management-, beleids-, gegevensbeheer en administratieve functies tussen VSV en leerplicht;
      vi. Overheadkosten van 25%.
   b. Kwalificatieplicht: wordt gefinancierd vanuit regionale middelen;
   c. RMC: wordt gefinancierd vanuit regionale middelen.

Artikel 8 Verkoop van diensten

1. Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden.
2. Indien een bestuurscommissie Onderwijszaken is ingesteld, dient zij akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid.

BIJLAGE 3 Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt

Artikel 1 Begripsbepaling

In deze module wordt verstaan onder:

a) Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt: onderhavige samenwerkingsmodule.

Artikel 2 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt binnen de samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt de belangen van de aan de samenwerkingsmodule deelnemende gemeenten en het UWV op het gebied van de dienstverlening aan werkgevers in relatie tot het plaatsen van de doelgroepen waarvoor zij een re-integratieverantwoordelijkheid hebben.

Artikel 3 Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt

Het hoofddoel van het WSP is werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening, in het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten zoals hierna onder lid 1 wordt beschreven.

De samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt bevat de volgende taken:

1. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden die behoren tot de volgende doelgroepen:
   a. Kwetsbare werkzoekenden (Participatiewet, Wet banenafspraak)
   b. WW-intensieve dienstverlening (50+ers, jongeren (actieplan jeugdwerkloosheid) en de WW-ers die vallen onder de wet Passend Werkaanbod (PAWA)).
2. Opbouwen en onderhouden van kennis over onder a genoemde werkzoekenden en de eisen die door werkgevers aan deze werkzoekenden worden gesteld.
3. Onderzoeken van de vraag van de werkgever en –waar mogelijk- ombuigen van die vraag ten behoeve van de doelgroepen.
4. Het WSP richt zich op alle cliënten van de deelnemende partners. De bij lid 1 genoemde groepen krijgen binnen die opdracht bijzondere aandacht.
5. Advisering aan ondernemers op gebied van personeelsvoorziening is een doelstelling op zichzelf.
6. Werkgevers die, in het kader van de baanafspraken, kandidaten willen plaatsen die behoren tot het doelgroepregister (met een verdienvermogen tussen 40 en 80% van de loonwaarde) worden ondersteund door het analyseren van bedrijfsprocessen en het geven van advies.

Artikel 4 Bevoegdheden

1. De bevoegdheden die de Participatiewet en de Wet banenafspraak toebedelen aan de colleges en betrekking hebben op de onder artikel 3 lid 1 omschreven taken, worden gemandateerd aan het samenwerkingsverband.
2. De gemandateerde bevoegdheden kunnen in ondermandaat worden gegeven aan medewerkers die de samenwerkingsmodule uitvoeren.
3. Indien bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze jaarlijks voor 1 maart een modulebegroting voor het komende begrotingsjaar voor en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.

4. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze jaarlijks een uitvoeringsplan en uitvoeringsprogramma vast voor moduleniveau en stuurt deze naar het dagelijks bestuur.

Artikel 5 Beëindiging deelname aan een samenwerkingsmodule en submodule

Beëindiging van deelname aan de samenwerkingsmodule dan wel submodule kan plaatsvinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter van samenwerkingsverband met inachtneming van een opzegtermijn van één jaar.

Artikel 6 Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Indien een bestuurscommissie Werkgeversservicepunt is ingesteld, stelt zij een modulespecifieke tekst op op basis van de dienstverleningsovereenkomst zoals bedoeld in artikel 6 lid 2 van de MGR op grond van het door het dagelijks bestuur vastgestelde model.

Artikel 7 Financiële bijdragen

Ten behoeve van de uitvoering van de taken genoemd in artikel 3, worden de kosten die samenhangen met het WSP gezamenlijk gedragen door de aan deze module deelnemende gemeenten. De kosten worden verdeeld op basis van het inwoneraantal per gemeente naar rato van het op 1 januari bepaalde inwonertal van de deelnemende gemeenten op basis van de meest recente CBS-cijfers.

Artikel 8 Verkoop van diensten

1. Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden.
2. De bestuurscommissie Werkgeversservicepunt dient akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid.

BIJLAGE 4 Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW

Artikel 1 Begripsbepaling

In deze module wordt verstaan onder:

a) Wsw: Wet sociale werkvoorziening
b) SW: Sociale Werkvoorziening.
c) Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW: de onderhavige samenwerkingsmodule, hierna: WgSW;
d) Buitengemeente: de gemeente die geen deelnemer is aan de samenwerkingsmodule WgSW.

Artikel 2 Belangen

Het samenwerkingsverband behartigt binnen de samenwerkingsmodule de belangen van de aan de samenwerkingsmodule WgSW deelnemende gemeenten op het gebied van het op rechtmatige en doelmatige wijze invulling geven aan de wettelijke taken op het gebied van het werkgeverschap voor de SW-medewerkers en de overige taken zoals benoemd in artikel 4, eerste lid, sub b.

Artikel 3 Deelname aan de samenwerkingsmodule

Deelname aan deze samenwerkingsmodule is slechts mogelijk onder de voorwaarde dat de deelnemende gemeente aan deze samenwerkingsmodule een rechtsgeldig aanwijzingsbesluit heeft genomen als bedoeld in artikel 2, tweede lid, van de Wsw voor de uitvoering van de *activiteiten die gericht zijn op arbeidstoeleiding en -begeleiding van Sw-medewerkers* ***aan een andere organisatie***.

Artikel 4 Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW

1. De samenwerkingsmodule WgSW bevat de volgende taken:
   a. het uitvoeren van de taken behorend bij het werkgeverschap van SW medewerkers, als bedoeld in artikel 2 eerste lid van de Wsw. Hieronder wordt in elk geval verstaan: het zorgdragen voor de uitbetaling en financiering van de loonlasten en hiermee samenhangende kosten van werknemers zoals het bijhouden van de salarisadministratie, besluiten over in- en uitdiensttreding, de aanpassing van het dienstverband, de individuele aanpassing van het salaris (niet zijnde als gevolg van cao-afspraken) en de eventueel daaruit voortvloeiende (gerechtelijke) procedures. Daarnaast betreft het taken op het terrein van personeels- en arbeidsomstandighedenbeleid en -uitvoering die via een DVO zijn opgedragen aan de organisatie die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de arbeidstoeleiding en – begeleiding van de SW-medewerkers op basis van het aanwijzingsbesluit van deelnemende gemeenten.
   b. Overige taken en verplichtingen die voortvloeien uit de opheffing van Werkvoorziening Midden-Gelderland (handelend onder de naam Presikhaaf Bedrijven) en het onderbrengen van de verplichtingen van de Stichting Personeel Presikhaaf bij de samenwerkingsmodule WgSW.

2. Indien een bestuurscommissie WgSW is ingesteld kan de bestuurscommissie het algemeen bestuur voorstellen de samenwerkingsmodule te wijzigen.

Artikel 5 Bevoegdheden

1. Ter uitvoering van de in artikel 4, eerste lid, onder a, genoemde taak dragen de deelnemende gemeenten hun bevoegdheden en verplichtingen uit de Wsw over aan het samenwerkingsverband.
2. Indien bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze jaarlijks voor 1 maart een modulebegroting voor het komende begrotingsjaar voor en stuurt deze naar het dagelijks bestuur van de MGR.
3. Indien een bestuurscommissie is ingesteld, bereidt deze een uitvoeringsplan en jaarlijks een uitvoeringsprogramma voor op moduleniveau en stuurt deze naar het dagelijks bestuur.

Artikel 6 Beëindiging deelname aan de samenwerkingsmodule

1. Deelname aan onderhavige samenwerkingsmodule eindigt zodra het huidige aanwijzingsbesluit niet wordt voortgezet, tenzij er blijvend wordt voldaan aan de voorwaarden van artikel 3 van deze samenwerkingsmodule en over de uitvoerbaarheid van artikel 4 eerste lid.
2. Beëindiging van deelname als bedoeld in het eerste lid, geschiedt onder de voorwaarden zoals geregeld in artikel 35, tweede, derde, vierde en vijfde lid, van de regeling, als ware de deelnemende gemeente zijn deelname aan deze samenwerkingsmodule zelf heeft beëindigd.
3. Onverminderd het eerste en tweede lid kan beëindiging van deelname aan deze samenwerkingsmodule als bedoeld in artikel 35, eerste lid, van de regeling plaatsvinden door middel van een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter van samenwerkingsverband met inachtneming van een opzegtermijn vanéén jaar.

Artikel 7 Dienstverleningsovereenkomst (DVO)

Indien een bestuurscommissie Werkgeverschap is ingesteld, stelt zij een modulespecifieke DVO op zoals bedoeld in artikel 6 lid 2 van de MGR op grond van het door het dagelijks bestuur vastgestelde model.

Artikel 8 Financiële bijdragen

1. Ten behoeve van de uitvoering van de taken genoemd in artikel **4**, eerste lid, worden de kosten gezamenlijk gedragen door de aan deze module deelnemende gemeenten.
2. De kosten voor jaar t worden jaarlijks verdeeld op basis van het procentuele aandeel in het aantal arbeidsjaren (AJ) per gemeente op basis van de bezettingsaantallen zoals bekend op 31 oktober t-1 voor de deelnemende gemeenten gezamenlijk.
3. De kosten die samenhangen met het Werkgeverschap van de Sw medewerkers uit de buitengemeenten worden conform de in het tweede lid gedefinieerde verdeelsleutel verdeeld over de deelnemende gemeenten waarbij de bijdrage door het Rijk wordt ontvangen via één gemeente.

Artikel 9 Verkoop van diensten

1. Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden.
2. Indien een bestuurscommissie Werkgeverschap is ingesteld, dient zij akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening zoals bedoeld in het eerste lid.

Toelichting Regeling MGR

Toelichting
Deze toelichting hoort bij de MODULAIRE GEMEENSCHAPPELIJKE REGELING SOCIAAL DOMEIN CENTRAAL GELDERLAND (MGR).

Algemeen
Bij het opstellen van deze regeling is uitgegaan van de door de colleges vastgestelde Notitie G12 regionale samenwerkingsvorm van 3 november 2015. Daarin staat dat bij het kiezen van de meest passende samenwerkingsvorm wordt uitgegaan van de volgende inrichtingsprincipes:

1. *een samenwerkingsvorm die het flexibel kunnen toe-en uittreden mogelijk maakt en met een zo beperkt mogelijke uittredingssanctie*
2. *een samenwerkingsvorm waarin het publiekrechtelijk toezicht optimaal geborgd is, met oog voor en ruimte aan de positie voor de raden en de colleges*
3. *daarnaast is het streven om de bestuurlijke drukte te beperken waar dat kan zodat tempo en daadkracht aan de dag gelegd kan worden*
4. *een ondersteuningsstructuur die mean en lean is: niet meer personele inzet dan nodig voor een goede regionale procesgang en uitvoering van taken*
5. *een besluitvormingsprocedure die uitgaat van gelijkwaardigheid en consensus waarbij een kwalitatieve meerderheid van stemmen bepalend is als consensus niet mogelijk blijkt.*

In november 2015 hebben de colleges hun voorkeur uitgesproken voor een gemeenschappelijk openbaar lichaam met een modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR)

Daarnaast is in januari 2016 een bestuurlijke opdracht gegeven dat in deze regeling niet wordt opgenomen wat al bij wet is geregeld en waarvan niet afgeweken wordt.

In april 2016 besluiten de colleges besluiten deel te nemen aan het Interactief aankoop systeem (IAS) en geven aan voor welke percelen. Dit IAS vormt de basis voor de MGR. Na oprichting van de MGR wordt de samenwerkingsmodule inkoop in feite gevormd door het IAS.

In december 2016 is de bestuurlijke afspraak gemaakt om artikelen over het beëindigen van een samenwerkingsmodule in de regeling op te nemen en het dienstverleningshandvest niet in de regeling te laten terugkomen.

In september 2017 besluit het algemeen bestuur van de MGR aan de deelnemende gemeenten een gewijzigde regeling voor te leggen waarin de samenwerkingsmodules Onderwijszaken en Werkgeverservicepunt aan de regeling worden toegevoegd en voorwaarden voor het deelnemen aan en het beëindigen van een samenwerkings- en submodule zijn verwerkt.

Op 4 juli 2018 heeft het algemeen bestuur van de MGR een voorgenomen besluit genomen om de nieuwe module Werkgeverschap SW onder te brengen bij de MGR. Dit vraagt om een aanpassing van de regeling. Het algemeen bestuur heeft daarom besloten aan de deelnemende gemeenten een gewijzigde regeling voor te leggen waarin de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW aan de regeling wordt toegevoegd en enkele verbeteringen aan te brengen in de formulering van de regeling.

Artikelsgewijze toelichting MGR

HOOFDSTUK 1 ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

Dit artikel bevat enkele algemene begripsbepalingen die gelden voor de gehele gemeenschappelijke regeling.

Artikel 2 Openbaar lichaam

Dit artikel bepaalt dat er een zogenoemd gemeenschappelijk openbaar lichaam wordt ingesteld krachtens artikel 1, eerste lid, gelezen in samenhang met artikel 8, eerste lid, van de wet. Het gemeenschappelijk openbaar lichaam bezit rechtspersoonlijkheid en kan dus zelfstandig privaatrechtelijke rechtshandelingen verrichten. Er is onder meer gekozen voor een gemeenschappelijk openbaar lichaam om de optie open te houden om in de toekomst beleidsmatige taken in te brengen.

Tot slot bepaalt het artikel dat het gemeenschappelijk openbaar lichaam gevestigd is te Arnhem (volgens artikel 10 lid 3 van de wet is het aanwijzen van een plaats van vestiging vereist). Deze vestigingsplaats bepaalt onder andere welke rechtbank bevoegd is kennis te nemen van eventuele procedures en dat de gedeputeerde staten van de provincie Gelderland interbestuurlijk toezichthouder is.

Daarnaast is de vestigingsplaats van belang in verband met artikel 42 van deze regeling. Het gemeentebestuur van de vestigingsplaats zendt de regeling aan gedeputeerde staten van de provincie Gelderland en maakt de regeling bekend in de Staatscourant.

Artikel 3 Bestuursorganen

Het bestuur van het gemeenschappelijk openbaar lichaam bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter (art. 12, eerste lid, van de wet). Daarnaast kunnen bestuurscommissies worden ingesteld. In deze regeling is die mogelijkheid geopend in artikel 17. De directie of een directielid is geen bestuursorgaan.

HOOFDSTUK 2 BELANGEN, TAKEN EN BEVOEGDHEDEN

Artikel 4 Belangen

De regio wil de mogelijkheid hebben om modules onder de MGR te kunnen brengen. Om dit mogelijk te maken wordt het belang van de MGR in zo breed mogelijk perspectief beschreven in artikel 4. De regeling behartigt immers de belangen van de deelnemers binnen het sociaal domein. Het belang bakent de bevoegdheden van (het bestuur van) het gemeenschappelijk openbaar lichaam af. De specifieke belangen van een samenwerkingsmodule worden geconcretiseerd in de artikelen over de samenwerkingsmodule.

Artikel 5 Modulair karakter

De regeling is modulair opgebouwd om deze eenvoudig te kunnen uitbreiden met nieuwe samenwerkingsmodules.

Artikelen 6 Taken samenwerkingsverband en samenwerkingsmodules

Als de deelnemers in een later stadium nieuwe samenwerkingsmodules aan de MGR willen toevoegen, betekent dit een wijziging van de regeling (artikel 36, tweede lid, van de regeling). Als daar eenmaal toe is besloten wordt de regeling gewijzigd in die zin dat een nieuw artikel over die samenwerkingsmodule in een bijlage bij de regeling wordt toegevoegd, waarin de taken van die nieuwe samenwerkingsmodules worden omschreven. De bijlage bij de regeling maakt integraal onderdeel uit van de regeling. Ook een wijzing van de bijlage moet dus worden aangemerkt als een wijziging van de regeling waarop artikel 36 van toepassing is. Deelnemers kunnen vervolgens besluiten om aan deze nieuwe samenwerkingsmodule deel te nemen (zie artikel 34 van de regeling). Er wordt vervolgens op grond van artikel 6, tweede lid, een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst afgesloten met het openbaar lichaam, de MGR. Op de dienstverleningsovereenkomsten zijn algemene bepalingen van toepassing.

Als in de toekomst raadsbevoegdheden worden overgedragen aan de MGR, hebben de raden een verdergaande rol dan het geven van toestemming voor het treffen van de regeling als bedoeld in artikel 1, tweede lid, van de wet. De raden moeten in dat geval ook instemmen met het treffen van de regeling als deelnemer aan de regeling. De regeling moet bij het overdragen van raadsbevoegdheden op verschillende punten worden gewijzigd, bijvoorbeeld de bepalingen over vertegenwoordiging in het algemeen bestuur dan wel de term deelnemers.

Artikel 7 Bevoegdheden

De deelnemers dragen geen bevoegdheden over aan de MGR. Bij afzonderlijk besluit mandateren de deelnemers de bevoegdheden. Een uitzondering hierop zijn de taken uit module Werkgeverschap SW, zoals verwoord in bijlage 4. Voor het overdragen van het werkgeverschap van de wsw medewerkers naar de MGR is delegatie nodig.

Artikel 8 Beperking privaatrechtelijke bevoegdheden

Met deze bepaling worden de bevoegdheden van de bestuursorganen van het openbaar lichaam beperkt. Dit zijn bevoegdheden die het openbaar lichaam vanwege zijn rechtspersoonlijkheid op grond van de wet zelf heeft. Met deze bepaling worden de financiële risico's voor de deelnemers die hiermee samenhangen beperkt, omdat de deelnemers vooraf eerst hiermee dienen in te stemmen. Wanneer het algemeen bestuur hiertoe over wil gaan is hiervoor vooraf toestemming nodig van deelnemende gemeenten.

HOOFDSTUK 3 HET ALGEMEEN BESTUUR

Artikel 9 Taken en bevoegdheden

Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van het gemeenschappelijk openbaar lichaam (art. 12, tweede lid, van de wet). Dit betekent onder meer dat het algemeen bestuur eindverantwoordelijk is voor het gemeenschappelijk openbaar lichaam. In het algemeen bestuur zijn alle deelnemers vertegenwoordigd.

Dit artikel beschrijft de taken en bevoegdheden van het algemeen bestuur. Het algemeen bestuur kan zijn bevoegdheden overdragen aan het dagelijks bestuur met uitzondering van de taken benoemd in artikel 33a, tweede lid, van de wet en artikel 9, derde lid, van de regeling.

Artikel 10 Samenstelling en zittingsduur

Deze regeling omvat een collegeregeling omdat het gaat om collegebevoegdheden die het samenwerkingsverband gaat uitvoeren. Het betreft in beginsel een samenwerkingsverband gericht op uitvoerende taken. Op grond van artikel 13, zesde lid van de wet kiest iedere deelnemer (in dit geval het college) uit zijn midden het lid van het algemeen bestuur (artikel 13, zesde lid, van de wet). In de regeling is gekozen voor één lid van het algemeen bestuur per deelnemer. Het lidmaatschap van het algemeen bestuur eindigt van rechtswege wanneer men ophoudt lid te zijn van het college dat het lid heeft aangewezen (artikel 13, zesde lid van de wet dat artikel 13, tweede lid van overeenkomstige toepassing verklaart).

Om te voldoen aan de gedachte van verlengd lokaal bestuur is het van belang dat deelnemers vertegenwoordigd zijn in het algemene bestuur. Daarom is in de regeling bepaald dat een plaatsvervangend lid van het algemeen bestuur wordt aangewezen om op die wijze vertegenwoordiging van de deelnemer in het algemeen bestuur zoveel mogelijk te borgen. De plaatsvervanging geldt uitsluitend voor de werkzaamheden als lid van het algemeen bestuur. Mocht het lid van het algemeen bestuur ook voorzitter zijn of lid van het dagelijks bestuur, dan geldt de plaatsvervanging niet voor de werkzaamheden als voorzitter of lid van het dagelijks bestuur. De plaatsvervanging van de voorzitter (een zelfstandig bestuursorgaan) is geregeld in artikel 15, vierde lid van de regeling. Voor leden van het dagelijks bestuur kunnen geen plaatsvervangers worden benoemd. Bij vervanging met een tijdelijk of incidenteel karakter kan worden volstaan met een interne vervangingsregeling binnen het dagelijks bestuur, zoals gebruikelijk is bij het college.

Artikel 11 Werkwijze en vergaderorde

Bij de totstandkoming van het aantal stemmen is rekening gehouden met de volgende inwonersaantallen per 1-1-2018:

Arnhem	*155.277*
Doesburg	*11.326*
Duiven	*25.446*
Lingewaard	*46.383*
Overbetuwe	*47.493*
Renkum	*31.323*
Rheden	*43.495*
Rozendaal	*1.577*
Wageningen	*38.380*
Westervoort	*15.022*
Zevenaar	*43.411*

De uitkomst van de staffel is dat de leden van het algemeen bestuur per 1 januari 2019 het volgende aantal stemmen hebben:

Deelnemer	***Aantal stemmen***
Arnhem	*4*
Doesburg	*1*
Duiven	*2*
Lingewaard	*2*
Overbetuwe	*2*

Renkum	*2*
Rheden	*2*
Rozendaal	*1*
Wageningen	*2*
Westervoort	*1*
Zevenaar	*2*
Totaal	*21*

In het algemeen bestuur worden besluiten genomen met een meerderheid van stemmen. Een stemming is geldig wanneer meer dan de helft van het aantal leden dat zitting heeft aan de stemming heeft deelgenomen (artikel 29, eerste lid Gemeentewet). Daarbij mag geen rekening worden gehouden met meervoudige stemrechten, het gaat om het aantal leden. Leden die zich onthouden van stemming tellen daarbij niet mee.

In artikel 11, vierde lid van de regeling is bepaald over welke onderwerpen het algemeen bestuur niet in beslotenheid kan vergaderen. Het uitgangspunt van de wet (art. 22 lid 3) is dat de vergaderingen van het algemeen bestuur van een gemeenschappelijk openbaar lichaam openbaar zijn. In artikel 22 van de wet is bepaald dat het algemeen bestuur een uitzondering op dit uitgangspunt kan maken. Vergaderingen kunnen in beslotenheid worden gehouden als de voorzitter van het algemeen bestuur dit nodig oordeelt óf als een vijfde van de aanwezige leden daar om verzoekt. Op een dergelijk verzoek beslist het algemeen bestuur, waarbij een afweging gemaakt moet worden tussen het belang van openbaarheid en het belang van vertrouwelijkheid.

In artikel 22, eerste lid van de wet worden artikelen van de Gemeentewet van overeenkomstige toepassing verklaard op het houden en de orde van de vergaderingen van het algemeen bestuur, voor zover de wet daarvan niet is afgeweken:

- *artikel 16: vaststellen reglement van orde voor vergaderingen en andere werkzaamheden*
- *artikel 17: frequentie van vergaderen*
- *artikel 20: quorum voor opening vergadering*
- *artikel 22: onschendbaarheid en verschoningsrecht*
- *artikel 26: handhaving orde vergadering*
- *artikel 28: niet deelname aan stemming*
- *artikel 29: quorum voor geldige stemming*
- *artikel 30: totstandkoming beslissing*
- *artikel 31: geheime stembriefjes*
- *artikel 32: overige stemmingen*
- *artikel 33a: ondertekening stukken*
- *artikel 33: ambtelijke bijstand*

Een lid van het algemeen bestuur heeft altijd stemrecht. Dit stemrecht kan het lid niet worden ontnomen. Een lid van het algemeen bestuur stemt alleen niet wanneer het besluit een gelegenheid betreft die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken, of over de vaststelling of goedkeuring van de rekening van een lichaam waartoe hij rekenplichtig is of tot wiens bestuur hij hoort (artikel 28, eerste lid Gemeentewet). Deze bepaling moet terughoudend worden uitgelegd omdat het onthouden van stemrecht een inbreuk zou zijn op de rechten van de vertegenwoordiger en daarmee op het democratisch proces (vergelijk Abrs d.d. 1 april 2015, ECLI:NL:RVS: 2015:1010). Het ligt niet voor de hand dat het lid zich moet onthouden van stemmen over zaken die de gemeente aangaat.

In de regeling kan derhalve niet worden bepaald, dat slechts die deelnemers die de taken ook daadwerkelijk afnemen (lees deelnemen aan een samenwerkingsmodule dan wel submodule) in het algemeen bestuur mogen stemmen over die taken. Mochten er in de toekomst meer samenwerkingsmodules worden toegevoegd en het aantal deelnemers daaraan sterk verschilt dan kan het een optie zijn om bestuurscommissies voor (bepaalde) samenwerkingsmodules in te stellen, waarin vertegenwoordigers van de aan die samenwerkingsmodules deelnemende gemeenten zitten .
Het algemeen bestuur draagt dan haar bevoegdheden ten aanzien van die samenwerkingsmodule over aan de bestuurscommissie. Om bestuurlijke drukte te voorkomen zou je in de bestuurscommissie de leden van het algemeen bestuur kunnen benoemen, die de deelnemers vertegenwoordigen die aan de samenwerkingsmodule meedoen. Vervolgens plan je de vergadering van een bestuurscommissie achter de vergadering van het algemeen bestuur. Dit zou je -voor zover gewenst- ook op submoduleniveau kunnen doen.

Een andere mogelijkheid is een gentlemens agreement dat de leden van het algemeen bestuur van de deelnemers die niet deelnemen aan een samenwerkingsmodule, zich onthouden van stemrecht.
Dat is echter niet geheel in lijn met hetgeen hiervoor uiteen is gezet over het onthouden van stemrecht.

HOOFDSTUK 4 HET DAGELIJKS BESTUUR

Artikel 12 Taken en bevoegdheden

Dit artikel regelt de taken en bevoegdheden van het dagelijks bestuur.

Artikel 13 Samenstelling en zittingsduur

Leden van het dagelijks bestuur blijven aan totdat in hun opvolging is voorzien. Hierdoor wordt geregeld dat er in de tussenliggende periode tussen verkiezingen en het kiezen van een dagelijks bestuur uit het midden van het nieuwe algemeen bestuur geen dagelijks bestuur aanwezig is.

Een lid van het dagelijks bestuur dat ontslag wil nemen legt dat voor aan het algemeen bestuur. Pas wanneer het algemeen bestuur een nieuw lid van het dagelijks bestuur heeft aangewezen, kan het ontslag van het lid van het dagelijks bestuur ingaan.

De wet bevat geen bepalingen over het benoemen van plaatsvervangers voor de leden van het dagelijks bestuur. Bij vervanging met een tijdelijk of incidenteel karakter kan worden volstaan met een interne vervangingsregeling binnen het dagelijks bestuur, zoals gebruikelijk is bij het college.

Artikel 14 Werkwijze en vergaderorde

Op grond van artikel 14 van de wet bestaat het dagelijks bestuur uit de voorzitter en ten minste twee andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. Er is in de regio afgesproken dat het dagelijks bestuur uit drie leden bestaat.

De wet bevat geen bepalingen over de besluitvorming en vergaderorde van het dagelijks bestuur, zoals bij het algemeen bestuur. Dat is vrij te regelen in de regeling of in het door het dagelijks bestuur vast te stellen reglement van orde. Het ligt voor de hand daarbij aan te sluiten bij de bepalingen over het college: artikel 52-54, 56, 58, 59 en 59a Gemeentewet. Het is niet mogelijk om geheimhouding (vergelijk artikel 55 Gemeentewet) of immuniteit (vergelijk artikel 57 Gemeentewet) te regelen, omdat daarvoor een expliciete grondslag in een wet in formele zin is vereist omdat daarbij wordt afgeweken van algemene wettelijke normen.

HOOFDSTUK 5 DE VOORZITTER

Artikel 15 Taken en bevoegdheden

Dit artikel regelt de aanwijzing van de (plaatsvervangend) voorzitter. Op grond van artikel 13, negende lid, van de wet moet de voorzitter door en uit het algemeen bestuur aangewezen worden. De voorzitter is een eenhoofdig bestuursorgaan (artikel 12, eerste lid, van de wet) en is voorzitter van zowel het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur (artikel 12, derde lid, van de wet). De voorzitter beschikt over één stem in beide bestuursorganen. De aanwijzing van de voorzitter kan niet aan het dagelijks bestuur worden gedelegeerd.

De plaatsvervangend voorzitter vervangt de voorzitter zowel in het algemeen bestuur als in het dagelijks bestuur.

HOOFDSTUK 6 DE COMMISSIES

Artikel 16 Adviescommissies

Dit artikel is gebaseerd op artikel 24 van de wet. Het algemeen bestuur regelt de bevoegdheden en samenstelling van deze commissies van advies. Er kunnen eventueel raadsleden in een adviescommissie worden benoemd.

Artikel 17 Bestuurscommissies

Dit artikel voorziet in de mogelijkheid van het algemeen bestuur om bestuurscommissies in te stellen (op grond van artikel 25, eerste lid, van de wet). Het is aan het algemeen bestuur om bestuurscommissies in te stellen. Het algemeen bestuur regelt de samenstelling van de bestuurscommissie, zijn taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties jegens het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Op grond van artikel 25, tweede lid, van de wet gaat het algemeen bestuur pas over tot de instelling van de in het eerste lid bedoelde commissies nadat de raden van de deelnemende gemeenten van dit voornemen op de hoogte zijn gesteld en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van het algemeen bestuur te brengen.

De bestuurscommissie is verantwoordelijk voor de inhoudelijke voorbereiding op de begroting en het activiteitenplan- en programma. De bestuurscommissie geeft hierover een advies aan het algemeen bestuur.

Het is denkbaar dat als er een nieuwe samenwerkingsmodule onder de MGR wordt gebracht het algemeen bestuur een bestuurscommissie instelt waarin alleen vertegenwoordigers van het desbetreffende bestuursorgaan van de gemeenten zitting hebben die voor een bepaalde samenwerkingsmodule hebben gekozen. Op deze manier realiseer je dat alleen de gemeenten zeggenschap hebben over een samenwerkingsmodule als ze deelnemen aan die module.

Er is bewust voor gekozen om geen bepaling in de regeling op te nemen over een eventuele vergoeding aan leden van een advies- of bestuurscommissie, omdat burgemeester, wethouders, raadsleden, ambtenaren en gemeentesecretarissen reeds uit hoofde van hun functie een vergoeding, ontvangen.

HOOFDSTUK 7 INLICHTINGEN, VERANTWOORDING EN ONTSLAG

Artikel 18 Het dagelijks bestuur ten opzichte van het algemeen bestuur (inlichtingenplicht)

Dit artikel is slechts beperkt van omvang omdat artikel 19a, eerste lid van de wet reeds bepalingen bevat over de verantwoordings- en inlichtingenplicht, almede het ontslag.

Artikel 19a, eerste lid, van de wet regelt de verantwoording van de (leden van het) dagelijks bestuur aan het algemeen bestuur over het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur. Het tweede lid gaat over het verstrekken van inlichtingen die het algemeen bestuur nodig heeft voor het uitoefenen van zijn taak. Het derde lid gaat over het ontslag van een lid van het dagelijks bestuur door het algemeen bestuur bij een gebrek aan vertrouwen. Een ontslagen lid van het dagelijks bestuur blijft wel lid van het algemeen bestuur. De rechter treedt niet in de beoordeling van de gronden waarop het algemeen
bestuur tot ontslag van het lid van het dagelijks bestuur heeft besloten.

Het informatierecht voor individuele leden van het algemeen bestuur ontbreekt echter in artikel 19a, van de wet. Vandaar dat dit in dit artikel is opgenomen.

Als één of meer leden van het algemeen bestuur inlichtingen vragen aan het dagelijks bestuur dan verstrekt het dagelijks bestuur deze inlichtingen niet alleen aan degenen die inlichtingen vragen, maar ook aan de overige leden van het algemeen bestuur. Hiermee wordt bewerkstelligd dat alle leden van het algemeen bestuur over dezelfde inlichtingen beschikken.

Artikel 19 De voorzitter ten opzichte van het algemene bestuur (inlichtingen- en verantwoordingsplicht en ontslag)

De voorzitter is een apart orgaan. De wet zwijgt over de verantwoordingsplicht van de voorzitter, maar dat wil niet zeggen dat de voorzitter geen verantwoordingsplicht heeft. Het ligt voor de hand dit te regelen in de regeling analoog aan artikel 180 Gemeentewet. Daarmee zijn deelnemende gemeentebesturen vrij om te bepalen of de voorzitter kan worden ontslagen, door wie en op welke gronden. Het ligt voor de hand aan te sluiten bij artikel 13, negende lid, van de wet en het algemeen bestuur die bevoegdheid te verlenen. Volgens de Memorie van Toelichting bij de wet wordt het ontslagrecht van de leden van het dagelijks bestuur ook van toepassing geacht op de voorzitter. Dit past echter niet in de systematiek dat de voorzitter een apart orgaan is. Hij wordt benoemd als voorzitter en is als zodanig lid van het dagelijks bestuur en wordt niet benoemd als lid van het dagelijks bestuur en zou dus ook niet als zodanig ontslagen moeten worden.

Artikel 20 Het dagelijks bestuur, algemeen bestuur, bestuurscommissies en de voorzitter ten opzichte van de raden (inlichtingenplicht)

Net als bij artikel 19 worden de inlichtingen niet alleen verstrekt aan degenen die inlichtingen vragen, maar aan de voltallige raad. Hiermee wordt bewerkstelligd dat alle leden van de raad over dezelfde inlichtingen beschikken.

Het verstrekken van inlichtingen door het algemeen bestuur aan de raad is al geregeld in artikel 18, eerste lid van de wet.

Er geldt geen verantwoordingsplicht van leden van het dagelijks bestuur jegens raden of colleges, zodat het artikel hierover niets bepaalt. Dit zou de collegialiteit van het dagelijks bestuur doorbreken. Zie ook artikel van Rob de Greef in de Gemeentestem van 14 november 2013, nr. 7395/13, nr. 110 "Wet gemeenschappelijke regelingen en de dualisering van het gemeente- en provinciebestuur; De wijziging van de Wet gemeenschappelijk regelingen en aanverwante regelgeving onder de loep genomen (deel 1)".

Artikel 21 Leden algemeen bestuur ten opzichte van hun college en hun raden (inlichtingen, en verantwoordingsplicht en ontslag)

Op grond van artikel 19, eerste lid van de wet is bij een collegeregeling artikel 16, eerste lid (verantwoordingsplicht), tweede lid (inlichtingenplicht) en vijfde lid (geheimhouding) van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de raden respectievelijk één of meer leden van die raden. Artikel 16 spreekt over het lid van het algemeen bestuur dat door de raad is aangewezen en daarvoor moet worden gelezen het lid van het algemeen bestuur dat door het college is aangewezen. Dit betekent dat op grond van artikel 16 de regeling nadere bepalingen moet bevatten. Die komen in dit artikel terug.

De opgenomen verantwoordingsplicht van het lid van het algemeen bestuur jegens de raad laat onverlet dat leden van het algemeen bestuur in hun hoedanigheid van collegelid tevens ter verantwoording kunnen worden geroepen op grond van artikel 169 Gemeentewet. Ook het enquêterecht van de raad is van toepassing op het lid van het algemeen bestuur en de raad kan de rekenkamer verzoeken een onderzoek in te stellen naar het bestuur van het samenwerkingsverband. De raad heeft geen ontslagrecht, maar als de wethouder of burgemeester het vertrouwen van de raad verliest kan de raad hem ontslaan of een aanbeveling tot ontslag doen (art. 61b, tweede lid Gemeentewet). Dit ontslag leidt automatisch tot ontslag als lid van het algemeen bestuur.

HOOFDSTUK 8 HET PERSONEEL

Artikel 22 Personeel

Dit artikel beschrijft de bevoegdheid van het dagelijks bestuur om personeel in dienst te nemen, te schorsen en te ontslaan. Daarnaast bepaalt het tweede lid van dit artikel dat het algemeen bestuur een arbeidsvoorwaardenregeling vaststelt en de daarbij horende algemene voorschriften en bepalingen. Dit mag een bestaande arbeidsvoorwaardenregeling van een bepaalde deelnemer zijn, zoals de CAR-UWO. Uit artikel 33 van de wet vloeit voort dat deze bevoegdheid bij het algemeen bestuur berust; er is niet voor gekozen deze bevoegdheid bij het dagelijks bestuur te beleggen.
Naast het aanstellen van ambtenaren kan het dagelijks bestuur ook personeel in dienst nemen op basis van een (arbeids)overeenkomst naar burgerlijk recht. Denk hierbij aan inhuur van personeel.

Artikel 23 Directie

Er is gekozen voor de term directie, zonder een uitbreiding met bepalingen over aantal, taken en bevoegdheden van de directieleden. De directie kan uit één lid (bijv. een secretaris-directeur) of meerdere leden (bijv. secretaris en directeur) bestaan. In het organisatiebesluit kunnen het aantal leden worden opgenomen, en de taken en bevoegdheden van de directieleden. Zo voorkom je bij eventuele uitbreiding van het aantal directieleden en daardoor wijziging van de bevoegdheidsverdeling dan wel bij wijziging van bevoegdheden dat de regeling moet worden aangepast.

HOOFDSTUK 9 HET UITVOERINGSPLAN EN HET UITVOERINGSPROGRAMMA

Artikel 24 Uitvoeringsplan

Het algemeen bestuur stelt een uitvoeringsplan voor een periode van vier jaren vast.
Het uitvoeringsplan kan jaarlijks worden bijgesteld.

Artikel 25 Uitvoeringsprogramma

Het algemeen bestuur stelt voor ieder jaar een uitvoeringsprogramma vast, waarin de activiteiten van het samenwerkingsverband worden aangegeven, met daarbij een overzicht van de benodigde financiële en personele middelen.

Artikel 26 Totstandkoming

Het uitvoeringsplan en het uitvoeringsprogramma komen op een zelfde wijze tot stand als de begroting, zoals vermeld in artikel 27, eerste tot en met het vijfde lid van deze regeling.

HOOFDSTUK 10 FINANCIËLE BEPALINGEN

De artikelen van hoofdstuk 10 van de regeling hebben betrekking op de financiële administratie, de termijnen en de totstandkoming van de begroting en jaarrekening op grond van de artikelen 34, 34b en 35 van de wet.

Artikel 27 Begrotingsprocedure

In de regeling is in artikel 27, eerste lid en artikel 29, eerste lid afgeweken van de uiterste termijnen die in de wet staan. Begin 2016 hebben de griffiers van de regio Centraal Gelderland alle gemeenschappelijke regelingen waarin hun gemeente deelneemt verzocht om deze termijnen te hanteren bij het aanleveren van de stukken aan de raden om een tijdige en zorgvuldige behandeling door de raad te waarborgen, waarbij de stukken zoveel mogelijk op één moment binnen komen. Hierdoor is de raad beter in de gelegenheid het proces van zienswijze te organiseren. Tevens loopt het proces van de begroting en de jaarrekening tegelijk. Overigens is in de regio Rijk van Nijmegen en regio Rivierenland eenzelfde verzoek richting gemeenschappelijke regelingen gegaan.

Als het algemeen bestuur voor de samenwerkingsmodule een bestuurscommissie heeft ingesteld, dan zenden de bestuurscommissies van die module een ontwerpbegroting van de samenwerkingsmodules toe aan het dagelijks bestuur van de MGR.
Niet de bestuurscommissies, maar het dagelijks bestuur stelt de ontwerpbegroting vervolgens vast en stuurt deze voor een zienswijze naar de raden van de deelnemende gemeenten.

Uit de artikelen 212-213 van de Gemeentewet volgt dat er een financiële verordeningen moet worden opgesteld. Dit is daarom niet apart opgenomen in de regeling.

Artikel 28 Bijdragen van de gemeenten

Het exacte bedrag voor de basistaken en de samenwerkingsmodules wordt jaarlijks in de begroting opgenomen.

Daarnaast omschrijft artikel 28, tweede lid, de kostenverdeelsleutel voor de basistaken (de samenwerkingsmodule-overstijgende kosten) die het openbaar lichaam uitvoert. In de regio is afgesproken dat de verrekening van deze kosten plaatsvindt naar rato van het aantal inwoners. Daarnaast wordt de kostenverdeelsystematiek van elke individuele samenwerkingsmodule en/of submodule vastgelegd in bijlage bij de regeling). Alle kosten worden zoveel mogelijk toegerekend naar module- of submoduleniveau, zodat alleen deelnemende gemeenten betalen voor de geleverde diensten. Hierdoor is er geen sprake van restkosten.

Artikel 29 Jaarrekening

Uit het wettelijk systeem vloeit voort, dat de deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling er te allen tijden voor moeten zorgen dat het gemeenschappelijk openbaar lichaam over voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te voldoen.

In lid 7 is opgenomen dat het mogelijk is op (sub)module niveau of op MGR beheer niveau een bestemmingsreserve te vormen voor overlopende/doorlopende kosten.

Om het budgetrecht van het algemeen bestuur en de controle daarop door de raden van de deelnemende gemeenten op het terrein van reserves tot zijn recht te laten komen, zal het instellen van reserves bij afzonderlijk besluit door het algemeen bestuur op advies van de bestuurscommissie betreffende een samenwerkingsmodule of dagelijks bestuur betreffende de MGR beheerorganisatie dienen plaats te vinden.

Het rechtstreeks verantwoorden van de uitgaven op reserves is niet toegestaan. Deze uitgaven behoren als last op het betreffende programma(deel) te worden verantwoord. Hiertegenover staat dan een onttrekking aan de reserve. Uitzondering hierop betreft de resultaat bestemming uit het vorige boekjaar. Conform de uitspraak van de commissie BBV worden deze mutaties wel rechtstreeks op de betreffende reserve verantwoord.

Het instellen van een bestemmingsreserve dient plaats te vinden bij afzonderlijk besluit van het algemeen bestuur, op advies van de bestuurscommissie van de betreffende samenwerkingsmodule of het DB betreffende een bestemmingsreserve voor de MGR beheerorganisatie. In dit besluit zal expliciet het volgende moeten worden aangegeven:

- *de omschrijving van het doel waarvoor de reserve of voorziening moet worden gevormd*
- *de vermelding van het motief voor de instelling*
- *de minimale omvang (bij reserves in verband met risico's) en/of maximale omvang*
- *de omvang en de wijze van stortingen en onttrekkingen (structureel of incidenteel), inclusief de onderbouwing daarvan*
- *de dekking van de storting*
- *de looptijd.*

HOOFDSTUK 11 HET ARCHIEF

Artikel 30 Archivering
Op grond van artikel 40 van de Archiefwet 1995 (Archiefwet) moet de gemeenschappelijke regeling bepalingen bevatten over het archief. Deze moeten zoveel mogelijk overeenkomstig de Archiefwet worden vormgegeven. Om die reden is aansluiting gezocht bij de bepalingen zoals die op grond van de Archiefwet voor de gemeenten gelden.

In het vijfde lid is bepaald dat met het toezicht op het beheer van de archiefbescheiden bij gedelegeerde taken is belast de archivaris, voor zover deze is benoemd. De uiteindelijke keuze voor het al of niet benoemen van een archivaris kan in een later stadium worden gemaakt, als bepaald wordt welke archiefbewaarplaats wordt aangewezen. Aan de keuze voor een archiefbewaarplaats kan dan gekoppeld worden de keuze voor een archivaris, die aldaar in dienst is, bijvoorbeeld een archivaris van het Gelders Archief.

Waar de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor archiefzorg berust is afhankelijk van de wijze van bevoegdheidstoekenning. Bij delegatie en attributie is dit het bestuur van het openbaar lichaam. Bij mandaat blijven de deelnemende gemeentebesturen verantwoordelijk. Als niet is bepaald welk college zorgdrager is dan is dat het college van de vestigingsplaats. De verantwoordelijkheidsverdeling heeft gevolgen voor het informatiebeheer. Zie voor meer informatie de Notitie inrichting archiefbeheer en informatievoorziening bij

samenwerkingsverbanden, ofwel Verbonden Partijen (ook wel kortweg de Notitie Verbonden Partijen) van de werkgroep LOPAI / sectie Inspectie BRAIN van 1 oktober 2013.

HOOFDSTUK 12 TOETREDING, UITTREDING, WIJZIGING EN OPHEFFING REGELING

Deze gemeenschappelijke regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd en moet om die reden op grond van artikel 9, eerste lid, van de wet bepalingen bevatten over toe- en uittreding, wijziging en opheffing van de regeling. Op grond van artikel 9, tweede lid, van de wet bevat de regeling waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld bepaling over de vereffening van het vermogen ingeval het openbaar lichaam wordt ontbonden.
Besluiten over toetreding tot en uittreding uit de regeling, alsook wijziging van en opheffing van de regeling worden niet door het algemeen bestuur genomen, maar door de deelnemers zelf na verkregen toestemming van hun raden. De laatstgenoemde toestemming kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Uitgangspunt van de wet is dat ten aanzien van toetreding tot, wijziging en opheffing van de regeling (let op niet uittreding uit de regeling) bij unanimiteit wordt besloten (dus alle deelnemers moeten een positief besluit nemen), tenzij de regeling anders bepaald. In deze regeling is van dit uitgangspunt afgeweken.

De bepalingen van de wet over toe- en uittreding zien niet op deelname aan of beëindiging van deelname aan samenwerkingsmodules. Derhalve is gekozen voor een andere terminologie en zijn er aparte bepalingen over opgenomen.

Artikel 31 Toetreding tot regeling

Een gemeente kan tot de regeling toetreden krachtens een daartoe strekkend besluit van het college en na verkregen toestemming van de gemeenteraad. Vervolgens moet een meerderheid van alle deelnemers instemmen met de toetreding. Het algemeen bestuur kan voorwaarden verbinden aan de toetreding van een gemeente tot de regeling. Denk aan een bijdrage aan een eventuele reserve die de andere deelnemers hebben opgebouwd of het moment van toetreding. Daardoor worden eventuele risico's van toetreding voor de overige deelnemers beperkt. Gelet hierop en de gewenste flexibiliteit hoeft slechts een meerderheid van de deelnemers in te stemmen met toetreding van een nieuwe deelnemer.

Artikel 32 Uittreding uit regeling

Een besluit tot uittreding is een eenzijdig besluit van de deelnemer die besluit uit de regeling te treden. Andere deelnemers kunnen een besluit tot uittreding niet blokkeren. Op grond van artikel 9, eerste lid van de wet houdt dit artikel bepalingen in over de gevolgen van uittreding, namelijk de uittreedsom.
De uittreedsom is gerelateerd aan de bijdrage van artikel 28, tweede lid, de zogenaamde samenwerkingsmodule-overstijgende kosten. Daarmee staat op voorhand vast welk bedrag moet worden betaald. Daarmee wordt onduidelijkheid voorkomen over wat onder directe en indirecte kosten van uittreding moet worden verstaan.

De uittreedsom is gebaseerd op de bijdrage van het jaar voorafgaand aan het uittredingsbesluit omdat de bijdrage voor dat jaar vaststaat en voor het lopende jaar middels een begrotingswijziging nog gewijzigd kan worden.

De uittreedsom is gebaseerd op de bijdrage van de deelnemer aan de kosten voor de basistaken zoals die golden in het jaar voorafgaand aan het uittredingsbesluit. Omdat de verwachting is dat kosten voor de basistaken gelet op de aard van deze taken niet snel zullen veranderen zal de uittreedsom niet aan grote fluctuaties onderhevig zijn en strategisch uittreden niet in de hand werken.
De uittreedsom staat los van de kosten die samenhangen met de beëindiging van de deelname aan een samenwerkingsmodule.

Uittreding uit de regeling is mogelijk nadat eerst de deelname aan de samenwerkings- of submodules is beëindigd. Bijna alle kosten worden gemaakt in de samenwerkingsmodules of submodules, welke kosten sneller aan verandering onderhevig kunnen zijn. De afrekenmethodiek is als volgt. Bij uittreding zal eerst de deelname aan de samenwerkingsmodules worden beëindigd en de kosten daarvan worden afgerekend op de wijze zoals bepaald in artikel 35. Daarmee zijn de kosten die samenhangen met de samenwerkingsmodule gedekt. De kosten voor de "algemeenheid" (bijv. overhead) die dan overblijven om over af te rekenen bij uittreding uit de regeling zullen relatief beperkt zijn.

Artikel 33 Aansprakelijkheid

Geen toelichting nodig.

Artikel 34 Deelname aan een bestaande samenwerkingsmodule
In lijn met artikel 34 besluit een deelnemer tot deelname aan een bestaande samenwerkingsmodule en kan het algemeen bestuur de gevolgen van dit besluit regelen of nadere voorwaarden aan deelname verbinden. Uitgangspunt is dat eenmalige kosten bij de start worden gedragen door de nieuwe deelnemer. Structurele kosten worden gedeeld door alle deelnemers aan de module. Voor de nieuwe deelnemer zullen de kosten bekend zijn voordat wordt besloten deel te nemen aan een samenwerkingsmodule, zodat men hierdoor niet verrast kan worden.

Artikel 35 Beëindigen van deelname aan een samenwerkingsmodule
In een vaststellingsovereenkomst tussen de gemeente die de deelname beëindigt en het dagelijks bestuur van de MGR worden afspraken gemaakt over het beëindigen van de deelname aan de samenwerkingsmodule en de verplichtingen die daaruit voortvloeien. Denk aan (de wijze waarop) de kosten van beëindiging van de deelname aan een samenwerkingsmodule wordt bepaald. Omdat per samenwerkingsmodule dan wel submodule een andere berekenmethodiek gewenst kan zijn, is hierover niets concreter bepaald in de regeling.
Een overeenkomst is wederkerig dus er moet eerst overeenstemming zijn over de voorwaarden van beëindiging van een module voordat beëindiging plaats kan vinden. Het dagelijks bestuur en het betreffende college zullen het dus eens moeten worden. Daarbij is dit artikel en zijn de regels van het algemeen bestuur (derde lid) weliswaar van toepassing,. maar het gaat om de concrete invulling van de voorwaarden (bijv. wat is toerekenbaar, wat is het definitieve bedrag; wat wordt in natura overgenomen e.d.) en overeenstemming van de gevolgen daarvan.

Ten behoeve van de samenwerkingsmodules worden door het openbaar lichaam de MGR meerjarige contracten aangegaan (bijvoorbeeld een huurcontract of arbeidscontracten). De verplichtingen uit deze contracten lopen soms door tot na beëindiging van deelname van een gemeente aan een samenwerkings- of submodule. Het is daarom onwenselijk dat gemeenten, ondanks de opzegtermijn als bedoeld in artikelen 5 in de BIJLAGE 1, 2, en 3 bij het beëindigen van een samenwerkingsmodule (waarin een gemeente nog betaalt voor deelname en aansprakelijk blijft), zonder verdergaande consequenties uit die module kunnen stappen. Daarom is er in lid vijf een bepaling opgenomen op grond waarvan gemeenten ook na beëindiging van deelname aansprakelijk zijn voor de rechtshandelingen die zijn aangegaan door het openbaar lichaam de MGR voor de uitvoering van een samenwerkingsmodule. Die aansprakelijkheid ziet alleen op de rechtshandelingen uit de periode dat een deelnemende gemeente nog afnemer was van de samenwerkingsmodule. De aansprakelijkheidstermijn waarop deze bepaling van toepassing is, is vijf jaar en komt in de vaststellingsovereenkomst te staan. Daarbij is aangesloten bij de algemene verjaringstermijn van vorderingen tot schadevergoeding in het Burgerlijk Wetboek van vijf jaar Hiermee is zo veel mogelijk rekening houden met het belang van de deelnemende gemeente die uit een samenwerkingsmodule stapt als met het belang van de deelnemende gemeenten die achterblijven in een samenwerkingsmodule.

Artikel 36 Wijziging van de regeling
De regeling kan worden gewijzigd na een daartoe strekkend besluit van tweederde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers. De toestemming door de raden kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Besluiten wat betreft de wijziging en opheffing van de 'overkoepelende' regeling kunnen dus alleen worden genomen wanneer er tweederde meerderheid daartoe besloten heeft.
Onder wijziging van een regeling valt ook de toevoeging, wijziging of opheffing van een samenwerkingsmodule. Daarvoor is derhalve toestemming van de raad nodig.

Artikel 37 Liquidatie van de regeling
Opheffing van de regeling betekent dat er geen regeling meer is en dat er dus geen bevoegdheden meer zijn, maar het openbaar lichaam is er dan nog. Daarvoor is ontbinding van het openbaar lichaam nodig. Het openbaar lichaam houdt pas op te bestaan als deze qua personeel leeg is. Derhalve moet na opheffing van de regeling het openbaar lichaam worden ontbonden en het vermogen vereffend. Op grond van artikel 9, tweede lid van de wet bevat de regeling bepalingen over de vereffening van het vermogen ingeval het openbaar lichaam wordt ontbonden.
De regeling kan worden opgeheven na een daartoe strekkend besluit van tweederde van het aantal deelnemers na verkregen toestemming van de raden van deze deelnemers. Er is gekozen voor een tweederde meerderheid en geen gewone meerderheid, omdat in het laatste geval er nog voldoende deelnemers kunnen zijn om de regeling voort te zetten. De andere deelnemers kunnen dan uittreden.
In geval van opheffing van de regeling besluit het algemeen bestuur tot liquidatie en regelt het de financiële en andere gevolgen van de opheffing in een liquidatieplan. Hierbij kan van de bepalingen van de regeling worden afgeweken. Met een onafhankelijke registeraccountant wordt een accountant bedoeld die niet werkzaam is bij en geen opdrachten verricht voor één van de deelnemende gemeenten.
Uit artikel 9, derde lid van de wet volgt dat het openbaar lichaam na zijn ontbinding blijft voortbestaan voor zover dit voor de vereffening van zijn vermogen nodig is. De organen van het openbaar lichaam blijven in functie totdat de liquidatie is voltooid om eventuele beslissingen te kunnen nemen. Tot de taak vereffenen van vermogen kan ook het inroepen van de geschillenregeling behoren.

HOOFDSTUK 13 SLOTBEPALINGEN

Artikel 38 Duur van de regeling
De regeling wordt aangegaan voor onbepaalde tijd.

Artikel 39 Inwerkingtreding
Geen toelichting nodig.

Artikel 40 Intrekking oude regeling
Geen toelichting nodig.

Artikel 41 Citeertitel
Geen toelichting nodig

Artikel 42 Toezending aan Gedeputeerde staten
Dit volgt uit artikel 26 van de wet.

BIJLAGE 1 Samenwerkingsmodule Inkoop

Artikel 3 en 7 Samenwerkingsmodule Inkoop en submodules Inkoop

Met deze bepaling worden de taken die de samenwerkingsmodule Inkoop bevat omschreven en wordt de samenhang met de submodules verduidelijkt. Bij aanvang van de regeling waren de submodules:

- ambulante ondersteuning alle leeftijden
- verblijf
- ondersteuning op locatie aanbieder 0-18/23jr
- spoedeisende zorg en crisishulp zonder verblijf
- jeugdbescherming 0-18/23jr
- hulp bij huishouden vanaf 18jr
- hulpmiddelen alle leeftijden
- dyslexie
- activerend werk
- centrumtaak beschermd wonen
- centrumtaak vrouwenopvang
- centrumtaak maatschappelijke opvang
- bovenregionale zorg landelijke voorzieningen
- bovenregionale zorg verblijf op terreinvoorzieningen en gesloten jeugdzorg.

De bevoegdheid tot wijziging van de submodules Inkoop is bij het algemeen bestuur gelegd, omdat hiervoor anders een wijziging van de regeling op grond van artikel 36 van de regeling nodig zou zijn. De colleges zouden dan tot wijziging moeten besluiten na ontvangen toestemming van de raden. De huidige indeling van submodules is geen vaststaand gegeven en wordt doorontwikkeld, onder meer door ervaring die wordt opgedaan in de praktijk dan wel door verschuiving van taken dan wel door innovatie. De bestuurscommissie geeft via het uitvoeringsprogramma en begroting van de samenwerkingsmodule een advies aan het algemeen bestuur om een besluit te nemen over welke taken voor welke submodules worden uitgevoerd. Hiermee kan snel, eenvoudig en adequaat gereageerd worden op ontwikkelingen.

Artikel 8 Financiële bijdragen
Alle kosten worden toegerekend naar module- of submoduleniveau, zodat alleen deelnemende gemeenten betalen voor de geleverde diensten. Hierdoor is er geen sprake van restkosten.

Artikel 9 Verkoop van diensten
Het samenwerkingsverband kan op niet-commerciële basis diensten verkopen aan derden binnen de kaders van de op grond van deze samenwerkingsmodule gemandateerde bevoegdheden. Met derden wordt in dit geval deelnemers bedoeld die niet aan de betreffende module deelnemen. Het samenwerkingsverband kan ook diensten of projecten voor deelnemende gemeenten uitvoeren die buiten de reguliere DVO-afspraken vallen. Deze worden dan op dezelfde wijze behandeld als dienstverlening aan derden. De bestuurscommissie van de betreffende module dient in alle gevallen akkoord te gaan met het aangaan van de dienstverlening aan derden.

BIJLAGE 2 Samenwerkingsmodule Onderwijszaken
De taken als bedoeld in artikel 3 van BIJLAGE 2 waren ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling het GRO. Omdat de GRO niet geschikt was om personeel in dienst te nemen is de module en het werkgeverschap ondergebracht bij de MGR.
Om mee te kunnen bewegen met ontwikkelingen kan het algemeen bestuur op advies van de bestuurscommissie ervoor kiezen submodules te wijzigen.

De submodule RMC wordt bekostigd vanuit rijkssubsidie van het ministerie van OCW die de MGR via de gemeente Arnhem ontvangt.

BIJLAGE 3 Samenwerkingsmodule Werkgeversservicepunt
Voor de taken als bedoeld in artikel 3 van BIJLAGE 3 werd samengewerkt op grond van samenwerkingsovereenkomsten tussen verschillende gemeenten en het UWV. Vanuit de deelnemende gemeenten bestond de wens om het WSP onder te brengen in een constructie met rechtspersoonlijkheid, zodat het voor het WSP mogelijk is om zelfstandig rechtshandelingen (zoals zelfstandig inkopen en het aannemen van personeel) te verrichten. Daarom zijn genoemde taken onder de regeling van de MGR gebracht.

BIJLAGE 4 Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW
De betreffende bijlage heeft tot doel het overhevelen van ***het werkgeverschap*** *naar de MGR inclusief de overige taken van de te liquideren GR Werkbedrijf Midden Gelderland (Presikhaaf Bedrijven (PHB)).*

Artikel 1 Begripsbepaling

De relevante begrippen voor de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW (hierna: samenwerkingsmodule WgSW) staan hierin gedefinieerd. Hierin is zoveel mogelijk aangesloten bij de (wettelijke) definities.

Artikel 2 Belangen

De belangen betreffen het werkgeverschap en de overige taken die voortvloeien uit de voorgenomen opheffing van PHB.

Artikel 3 Deelname aan de samenwerkingsmodule

Dit artikel gaat specifiek in op de voorwaarde dat iedere deelnemende gemeente aan deze samenwerkingsmodule een aanwijzingsbesluit heeft, waarin de gedeeltelijke uitvoering van artikel 2 lid 2 van de Wsw[1] is belegd. In de huidige situatie gaat het om het aanwijzingsbesluit zoals die tussen de gemeente en Scalabor B.V. is afgesloten per 1 januari 2018. Zonder een dergelijk aanwijzingsbesluit is het in de huidige constructie niet mogelijk om de taken die onder de samenwerkingsmodule WgSW vallen uit te voeren.

Artikel 4 Samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW

Met deze bepaling worden de taken die de samenwerkingsmodule WgSW bevat omschreven.

In lid 1 wordt "werkgeverschap" benoemd. In het werkgeverschap kan onderscheid worden gemaakt tussen de taken die via het aanwijzingsbesluit van de gemeenten direct zijn belegd bij Scalabor b.v. (activiteiten die gericht zijn op arbeidstoeleiding en -begeleiding van Sw-medewerkers) en de taken die aan de GR zijn gedelegeerd en die grotendeels middels een DVO zijn belegd bij Scalabor b.v. met een looptijd tot en met 31 december 2022. De taken voortvloeiend uit het werkgeverschap zijn het zorgdragen voor de uitbetaling en financiering van de loonlasten en hiermee samenhangende kosten van werknemers zoals het bijhouden van de salarisadministratie. Inclusief de salaris- en personeelsadministratie en aanverwante

[1] Het college kan een privaatrechtelijke rechtspersoon aanwijzen ten behoeve van de uitvoering van deze wet. Het college regelt in het aanwijzingsbesluit de inhoud van de rechtsbetrekking tussen zichzelf en de betrokken rechtspersoon.

werkzaamheden (w.o. registreren van ziekteverzuim, uitvoering Wet verbetering Poortwachter e.d.). Deze taken zijn met uitzondering van de loonbetaling en specifieke besluiten over de arbeidsovereenkomsten door middel van een DVO tussen de GR en Scalabor b.v. overgedragen aan Scalabor b.v.

De DVO zal op grond van artikel 7.4 van de huidige DVO worden overgedragen naar de MGR.

In lid 2, sub b staan de 'overige taken' benoemd. Hieronder vallen alle taken die niet over konden worden gedragen naar Scalabor B.V. In de DVO tussen gemeenten en MGR SDCG zullen de taken worden gespecificeerd.

Overige taken en verplichtingen die voortvloeien uit de opheffing van Werkvoorziening Midden-Gelderland (handelend onder de naam Presikhaaf Bedrijven) en het onderbrengen van de verplichtingen van de Stichting Personeel Presikhaaf bij de samenwerkingsmodule WgSW.

Daarnaast wordt de positie van Stichting Personeel Presikhaaf expliciet benoemd. Uit deze stichting vloeien taken en verplichtingen voort (m.b.t. boventallige medewerkers). Reden dat de stichting expliciet wordt benoemd is dat hierover op basis van artikel 8 lid 'e' van de Regeling MGR SDCG een afzonderlijk besluit moet worden genomen door de deelnemers aan de MGR SDCG: "het samenwerkingsverband is behoudens instemming van de deelnemers niet bevoegd tot het oprichten van en het deelnemen in een rechtspersoon". Dit besluit wordt aan de colleges van de deelnemende gemeenten van de MGR SDCG voorgelegd.

Artikel 5 Bevoegdheden

Het eerste lid regelt dat de samenwerkingsmodule de bevoegdheden toebedeeld krijgt die nodig zijn voor het uit kunnen voeren van de taken zoals vermeld in artikel 4 lid 1.

Het tweede lid sluit aan op artikel 27 eerste lid van de Regeling MGR SDCG en is in lijn met de overige samenwerkingsmodules. De Regeling MGR SDCG sluit in haar bepalingen aan bij wettelijke termijnen zoals die in de WGR zijn opgenomen. Het derde lid van betreffend artikel sluit aan op hoofdstuk 9 uit de Regeling MGR SDCG (artikel 24 t/m 26).

Artikel 6 Beëindiging deelname aan de samenwerkingsmodule

Het eerste lid regelt dat wanneer de gemeente het huidige aanwijzingsbesluit opzegt hierdoor ook de deelname aan de samenwerkingsmodule eindigt. Tenzij er nadere afspraken worden gemaakt over de uitvoerbaarheid van artikel 4 eerste lid.

In essentie beschrijft dit artikel dat er alleen sprake kan zijn van deelname aan de samenwerkingsmodule wanneer er een aanwijzingsbesluit tussen de gemeente en Scalabor B.V. ligt, tenzij er andere afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de taken voortvloeiend uit het huidige aanwijzingsbesluit worden uitgevoerd. De achterliggende redenering is dat het aanwijzingsbesluit regelt dat Scalabor B.V. een gedeelte van de Wsw-taken uitvoert. De MGR SDCG is hierin geen partij, maar is voor de uitvoering van haar taak wel afhankelijk van de uitvoering van de taken zoals die in het aanwijzingsbesluit[2] tussen gemeenten en Scalabor BV zijn geregeld.

In alle gevallen (wanneer zowel lid 1 aan de orde is of wanneer gemeenten zelf besluiten uit te treden) van uittreding gelden de voorwaarden zoals geformuleerd in het tweede lid e.v van artikel 35 uit de Regeling MGR SDCG. Met inachtneming van een opzegtermijn van één jaar.

Let wel: Het feit dat de uittredingsvoorwaarden van de Regeling MGR SDCG gelden, betekent dat het AB besluit van PHB van 5 oktober 2016 waarin de berekening van uittredingskosten staat

[2] Het aanwijzingsbesluit zoals dat door de deelnemende gemeenten met Scalabor B.V. is afgesloten voor de duur van vijf jaar (1 januari 2018 t/m 31 december 2022).

beschreven niet wordt overgenomen. De Regeling MGR SDCG is leidend. Op deze manier is er consistentie tussen de verschillende samenwerkingsmodules op het gebied van uittredingsvoorwaarden.

Artikel 7 Dienstverleningsovereenkomst

Dit artikel is in de kern gelijk aan de andere bijlagen en toegespitst op de module WgSW.

Artikel 8 Financiële bijdragen

Uitgangspunt is dat alle kosten worden toegerekend naar moduleniveau, zodat alleen deelnemende gemeenten betalen voor de geleverde diensten. Hierdoor is er geen sprake van restkosten. Het eerste lid betreffen zowel de salariskosten als de uitvoeringskosten (o.a. de manager, controller, HR, financiële functie en management assistent) als de kosten ten behoeve van de uitvoering van de taken op het terrein van personeels- en arbeidsomstandighedenbeleid en –uitvoering zoals via een DVO is opgedragen aan Scalabor B.V. Deze laatste taken sluiten aan op de uitvoering van Scalabor B.V. van het aanwijzingsbesluit van deelnemende gemeenten ten behoeve van de arbeidstoeleiding en begeleiding van de Wsw medewerkers.

Het tweede lid regelt de verdeelsystematiek en peildatum van 31/10. Deze zijn in lijn met de huidige praktijk en is op basis van het aantal arbeidsjaren (AJ's).

Het tekort (rijksbijdrage minus lasten) met betrekking tot een SW-medewerker die in dienst is bij de MGR maar woonachtig in een buitengemeente wordt verdeeld conform de sleutel zoals in het tweede lid staat beschreven. Dat betekent dat deze kosten voor rekening komen van de deelnemende gemeenten. Dit is in lijn met de huidige praktijk.

Artikel 9 Verkoop van diensten

Dit artikel is in de kern gelijk aan de andere bijlagen en toegespitst op de module WgSW.

TOT SLOT

Klachtrecht
Als er niets in de regeling staat kan men zich wenden tot de ombudsman. Op grond van de Algemene wet bestuursrecht worden klachten door het bestuursorgaan behandeld (dat is ook een openbaar lichaam op grond van de wet). In dit geval zal het niet om klachten van burgers gaan, maar bijvoorbeeld om medewerkers van de zorgaanbieders over bejegening door de medewerkers van het openbaar lichaam.

Geschillenregeling
De geschillenregeling van artikel 28 van de wet is van toepassing. Deze heeft uitsluitend betrekking op geschillen over de toepassing van de regeling en niet over het al dan niet treffen van een regeling of over de inhoud van een te treffen regeling. Hetzelfde geldt voor geschillen over wijziging, opheffing van of uittreding uit een regeling, tenzij het geschil betrekking heeft op de toepassing van in de regeling opgenomen regels ter zake. Meestal gaat het om het al dan niet nemen van besluiten.

Voor zover het geschil betrekking heeft op een besluit of een handeling die daarmee gelijk te stellen is, gaat het om een procedure van administratief beroep. Tegen het in administratief beroep genomen besluit van gedeputeerde staten, staat beroep open bij de bestuursrechter. Gaat het niet om een besluit of handeling die daarmee gelijk te stellen is, dan heeft het besluit van gedeputeerde staten het karakter van een primair besluit waartegen bezwaar openstaat gevolgd door beroep bij de rechtbank.

*ZFB64909
2F2*

Gemeente Duiven

Gemeente Duiven
Koning Willem-Alexanderplein 1
Postbus 6
6920 AA Duiven

(0316) 279 111
gemeente@duiven.nl
www.duiven.nl

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling
Dorpsplein 1
9631 CZ WESTERVOORT

datum	:	18 september 2018
zaaknummer	:	Z/18/040928 /201373960
onderwerp	:	Wensen en bedenkingen Regeling MGR
contactpersoon	:	Marjet van Genugten

Beste heer/mevrouw,

Onlangs hebt u ons namens het Algemeen Bestuur (AB) van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland (MGR) een document aangeboden. Het betreft de Wijziging Modulaire Gemeenschappelijke Regeling.

De regeling MGR wordt aangepast op de ontwikkelingen en ervaringen in het afgelopen uitvoeringsjaar. Daarnaast leidt het voornemen tot toevoeging van de samenwerkingsmodule Werkgeverschap SW tot wijziging van de regeling.

Wij hebben kennis genomen van het aangeboden document, en wij hebben dit tevens aangeboden aan onze gemeenteraad. Omtrent het voornemen om een bestuurscommissie voor de nieuwe module in te richten worden wensen en bedenkingen gevraagd. Dit voornemen is conform de rolverdeling en overige overwegingen zoals in de notitie Governance MGR.

De raad vraagt aandacht voor een zorgvuldige communicatie naar de medewerkers in de sociale werkvoorziening rondom dit proces.

De raad staat positief tegenover het instellen van bestuurscommissies en stemt in met de instelling van een bestuurscommissie voor de samenwerkingsmodule SW, waarin zitting wordt genomen door de betreffende portefeuillehouders.

Hoogachtend,

de griffier, de voorzitter,

G.J. (Josien) van Buren-van den Berg drs. H.B.I (Rik) de Lange

*ZFB648C365
9*

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/18/040928

Datum besluitvorming : 23 oktober 2018

Onderwerp : Wijziging Regeling MGR

Wensen en bedenkingen inzake het voornemen van het Algemeen Bestuur van de MGR om een bestuurscommissie in te stellen voor de nieuwe module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening (conform bijgevoegde reactiebrief).

Samenvatting

Overwegende dat het Algemeen Bestuur van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland aan de gemeenteraad heeft gevraagd wensen en bedenkingen ten aanzien van het voornemen van het Algemeen Bestuur om een bestuurscommissie in te stellen voor de nieuwe module Werkgeverschap Sociale Werkvoorziening;

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 september 2018;

De raad besluit

1. De raad besluit het college toestemming te geven voor het wijzigen van de Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein regio Centraal Gelderland, conform bijgevoegd tekstvoorstel
2. De raad besluit zijn wensen en bedenkingen ten aanzien van het voorgenomen besluit van het Algemeen Bestuur van de MGR om een bestuurscommissie werkgeverschap SW in te stellen kenbaar te maken aan het Dagelijks Bestuur van de MGR conform bijgevoegde conceptbrief.

de griffier, de voorzitter,

G.J. (Josien) van Buren-van den Berg drs. H.B.I (Rik) de Lange

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling

sociaal domein centraal Gelderland

Miniconferentie

Samen, voor elkaar

10 & 13 september

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Het programma

18.00-18.10 uur : Welkom door Ezra Hendriks
en de opening door voorzitter
MGR SD CG, Johannes Goossen
18.10-18.30 uur : Introductie MGR SD CG en haar governance
door Martine Bekamp en Hermien Wiselius
18.30-18.35 uur : Gelegenheid voor stellen van vragen
18.35-18.50 uur : Introductie drie modules; wat verbindt hen aan
de hand van een casus
18.50-19.00 uur : Gelegenheid voor stellen van vragen
19.00-19.30 uur : Paneldiscussie
19.30 uur : Afsluiting

MGR
sociaal domein centraal Gelderland

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Johannes Goossen, voorzitter MGR SD CG

Welkom!

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Martine Bekamp en Hermien Wiselius

Introductie MGR SD CG en haar governance

sociaal domein centraal Gelderland

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling

sociaal domein centraal Gelderland

De governance van de MGR SD CG

MGR
sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Een paar vragen vooraf…

- Welk beeld heeft u van de MGR SD CG?
- Welke vragen heeft u bij de MGR SD CG?

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Introductie MGR SD CG

- Waarom een MGR?
- Welke kansen biedt een modulaire GR?
- Hoe is de governance geregeld?
- Wat betekent dit voor u als raadslid?

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Samenwerking in het sociaal domein

11 gemeenten werken samen in het sociaal domein

Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar

In een zogenaamde modulaire gemeenschappelijke regeling (MGR)

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

De 11 gemeenten van de MGR sociaal domein centraal Gelderland

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Uitgangspunten start MGR

- De meerwaarde van samenwerking
- Modulair – keuze gemeenten
- Aansluiten bij lokaal beleid/couleur locale

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Ontwikkeling

1 april 2017: start module Inkoop

Voorbereidingsjaar verbreding

1 januari 2018: MGR met drie modules

- Module Inkoop (11 gemeenten)
- Module Onderwijszaken (RBL) (7/9 gemeenten)
- Module Werkgeversservicepunt (9 gemeenten)

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Stand van zaken

- Governance ingericht
- Doorontwikkeling werkzaamheden vanuit drie modules in nauwe samenwerking gemeenten
- 60 medewerkers in dienst MGR - drie locaties
- Lean & mean MGR beheerorganisatie (1,8 fte)

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Governance MGR SD CG

- Algemeen Bestuur – 11 wethouders Financiën
- Dagelijks Bestuur – drie AB leden
- Bestuurscommissie per module - wethouders/ portefeuillehouders

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Taken en inhoud adviezen bestuurscommissies

- Instellingsbesluit bestuurscommissies
- DVO voor de betreffende module
- Uitvoeringsplan 2020-2023
- Uitvoeringsprogramma
- Begroting
- Jaarrekening
- Te nemen besluiten door DB of AB ten behoeve van de uitvoering

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Rol van Algemeen Bestuur

- Vaststellen uitvoeringsplan, uitvoeringsprogramma, begroting en jaarrekening
  - Op advies van bestuurscommissie
  - Na zienswijze van raden
- Formele bevoegdheden betreffende verordeningen

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Rol van Dagelijks Bestuur

- Opstellen uitvoeringsplan, uitvoeringsprogramma, begroting en jaarrekening voor MGR beheerorganisatie
- Consolideren voorstellen van bestuurscommissie tot een geheel
- Besluitvorming Algemeen Bestuur voorbereiding
- Uitvoering faciliteren

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Rol van de raad

- Informatie – in gesprek met wethouder(s)
  Rol op basis van Wet Gem. Regeling en regeling MGR
- Regeling: toestemming vaststellen en wijzigen (2/3)
- Zienswijze op uitvoeringsplan, - programma en begroting
- Wensen/bedenkingen instellen bestuurscommissies

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Aandachtspunten governance

- Verhouding bestuur en bestuurscommissie
- Opdrachtgeverschap en eigenaarschap
- Het portefeuilleoverleg en de bestuurscommissie
- Informeren en betrekken van de raden
  - Binnen gemeenten
  - Vanuit de MGR

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

De gewenste informatievoorziening

- Welke informatie wilt u ontvangen en van wie?
- Op welke wijze wilt u deze informatie ontvangen?

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

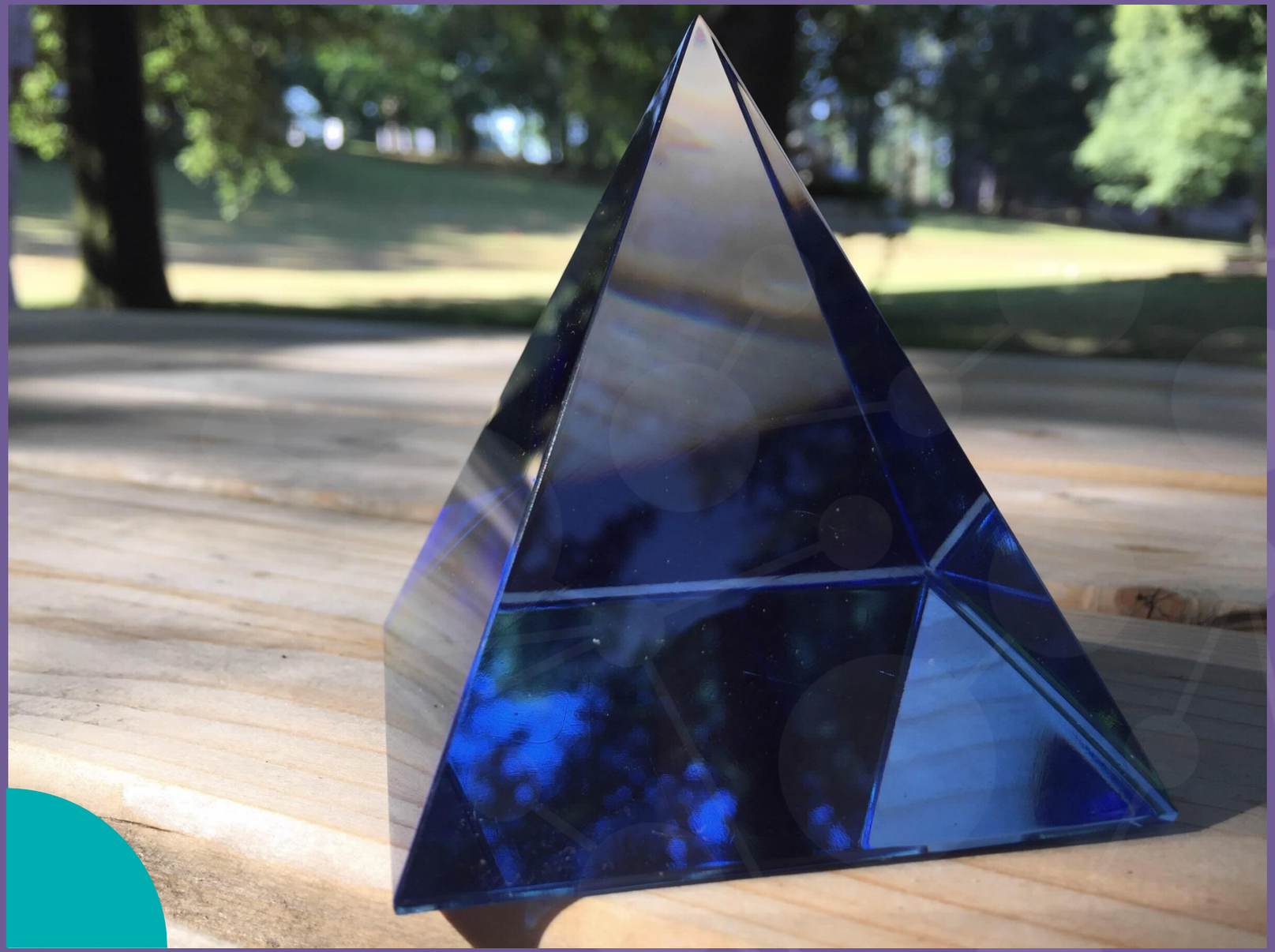

De prisma als symbool voor regionaal samenwerken tussen gemeenten, inwoners, werkgevers, scholen e.a.

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Vragen over de MGR SD CG en de governance?

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

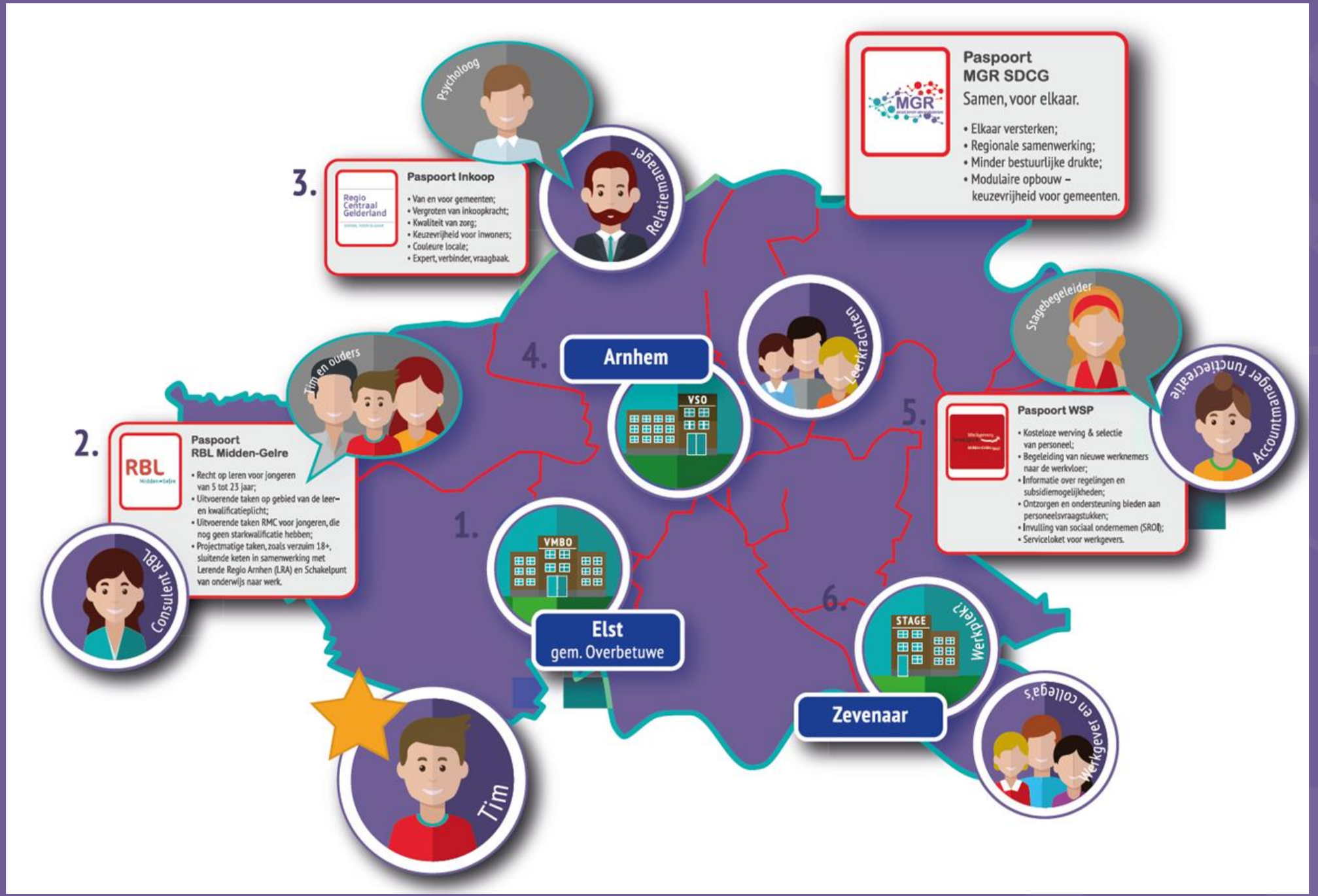

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Maak kennis met Tim en zijn ouders

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

RBL
Midden-Gelre

Paspoort
RBL Midden-Gelre

- Recht op leren voor jongeren van 5 tot 23 jaar;
- Uitvoerende taken op gebied van de leer- en kwalificatieplicht;
- Uitvoerende taken RMC voor jongeren die nog geen startkwalificatie hebben;
- Projectmatige taken, zoals verzuim 18+ en sluitende keten in samenwerking met Lerende Regio Arnhem (LRA) en Schakelpunt van onderwijs naar werk.

MGR
sociaal domein centraal Gelderland

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Elst
gem. Overbetuwe

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 218

Miniconferentie

Regio Centraal Gelderland

INKOOP SOCIAAL DOMEIN

Paspoort Inkoop

- Van en voor gemeenten;
- Vergroten van inkoopkracht;
- Kwaliteit van zorg;
- Keuzevrijheid voor inwoners;
- Couleur locale;
- Expert, verbinder, vraagbaak.

MGR
sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Werkgevers Servicepunt Midden-Gelderland

Paspoort WSP

- Kosteloze werving & selectie van personeel;
- Begeleiding van nieuwe werknemers naar de werkvloer;
- Informatie over regelingen en subsidiemogelijkheden;
- Ontzorgen en ondersteuning bieden bij personeelsvraagstukken;
- Invulling van sociaal ondernemen (SROI);
- Serviceloket voor werkgevers.

MGR sociaal domein centraal Gelderland

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

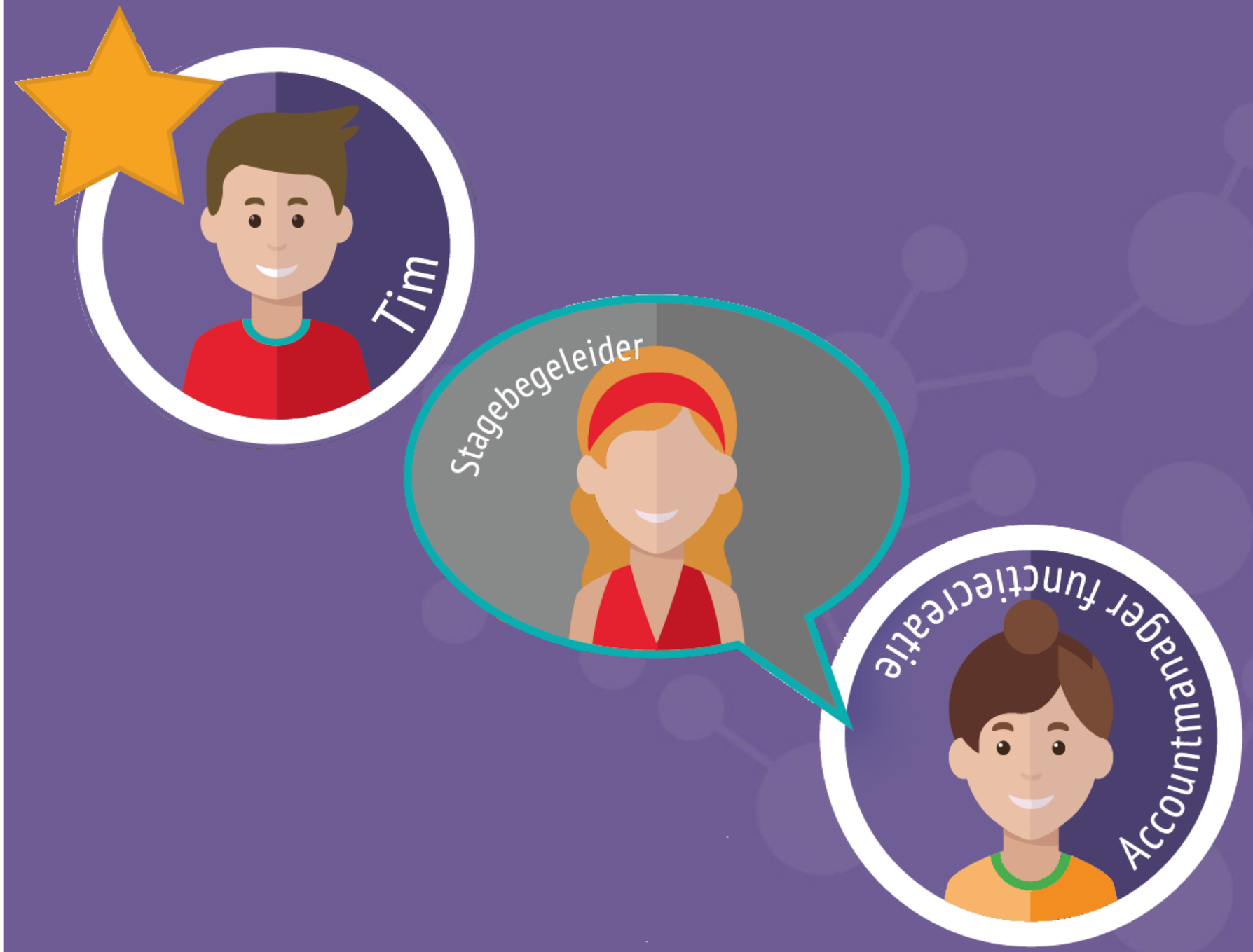

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

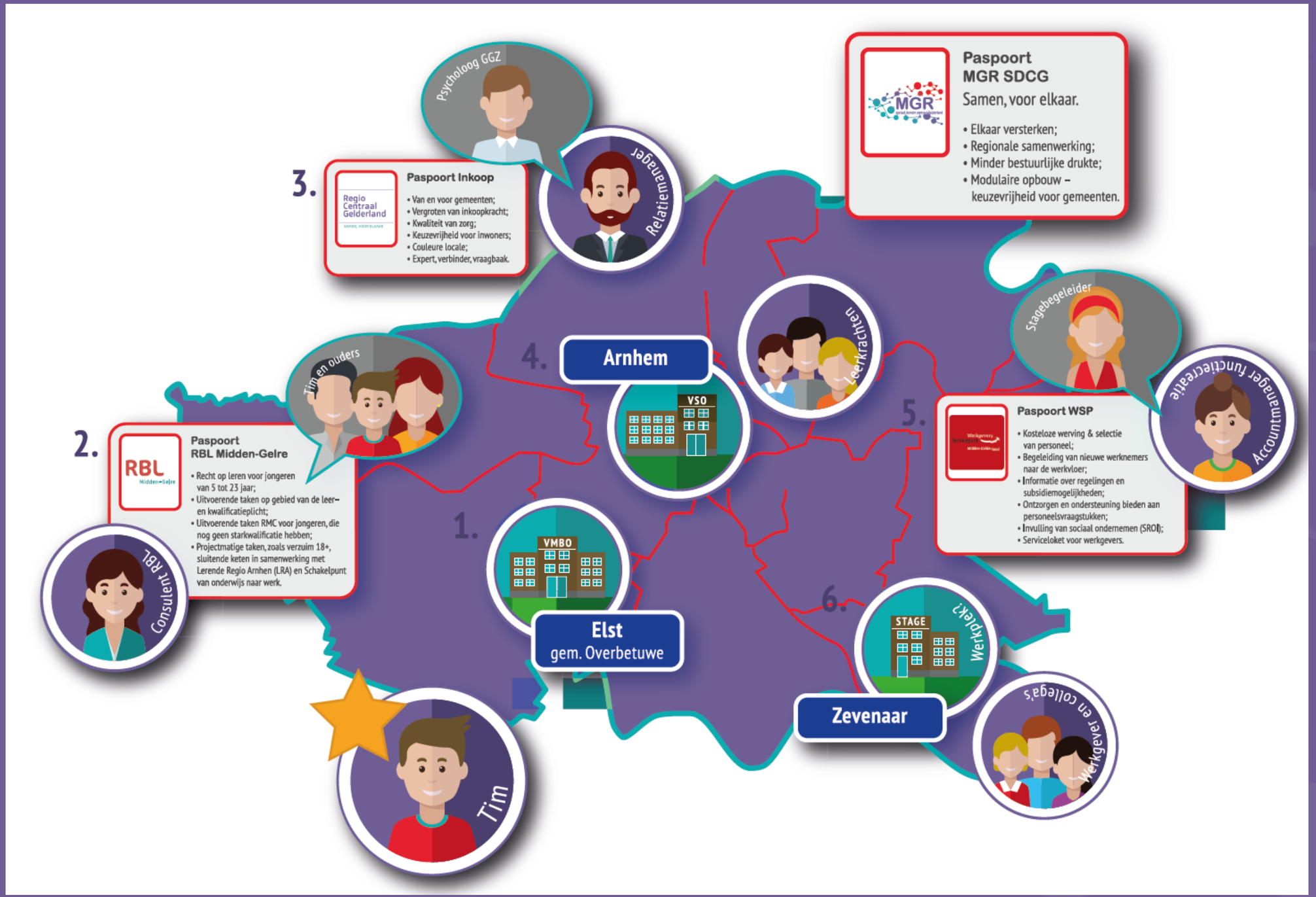

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Vragen naar aanleiding van deze casus?

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Paneldiscussie / panelleden

- Johannes Goossen, voorzitter MGR SD CG
- Hermien Wiselius, directeur MGR SD CG
- Janny Kuijpers, manager module Inkoop
- Mária van Oorschot, RBL Midden-Gelre
- Roland Baauw/Marloes Bodde, Accountmanagers Werkgeversservicepunt Midden-Gelderland

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Miniconferentie

Pauze en aansluitende programma

19.30-20.00 uur : Pauze, drankje en inloop
informatiebijeenkomst module Werkgeverschap sociale werkvoorziening (WgSW)
20.00-20.10 uur : Start informatiebijeenkomst, welkom door Ronald Haverkamp, voorzitter Presikhaaf Bedrijven
20.10-20.50 uur : presentatie door Werner van der Linden en Hermien Wiselius
20.50-21.00 uur : Vragen en afsluiting
Vanaf 21.00 uur : Netwerkgelegenheid

sociaal domein centraal Gelderland

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling

sociaal domein centraal Gelderland

Nieuwe module Werkgeverschap SW voor de MGR als ontvangende partij

MGR
sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
september 2018

Informatie
bijeenkomst
Nieuwe module
Werkgeverschap SW

Nieuwe module Werkgeverschap SW

- Nieuwe module – taken
- Governance
- Nieuwe aandachtspunten
- Proces besluitvorming

sociaal domeincentraal
Gelderland

10 en 13
septembe 2018

Informatie
bijeenkomst
Nieuwe module
Werkgeverschap SW

Nieuwe module - taken

- Uitvoeren taken formeel werkgeverschap
- Monitoring uitvoering DVO Scalabor
- Uitbetaling salarissen
- Uitvoeren resterende werkzaamheden die mee overkomen
- Opstellen uitvoeringsplan-programma
- Opstellen begroting, rapportages en jaarrekening

sociaal domein centraal

10 en 13
september 2018

Informatie
bijeenkomst
Nieuwe module
Werkgeverschap SW

Randvoorwaarden

- Draagvlak bij colleges en raden
- Gemeenten hebben aanwijzingsbesluit met Scalabor
- Voor de SW-medewerkers gaat in de praktijk niets veranderen
- Goede communicatie met medewerkers
- Positief advies OR
- DVO met Scalabor is goed ingericht
- Voldoende budget frictiekosten/voorziening

sociaal domein centraal
Gelderland

Nieuwe module

1. Aanwijzingsbesluit (tussen gemeenten en Scalabor)
2. Dienstverleningsovereenkomst (MGR – Scalabor)

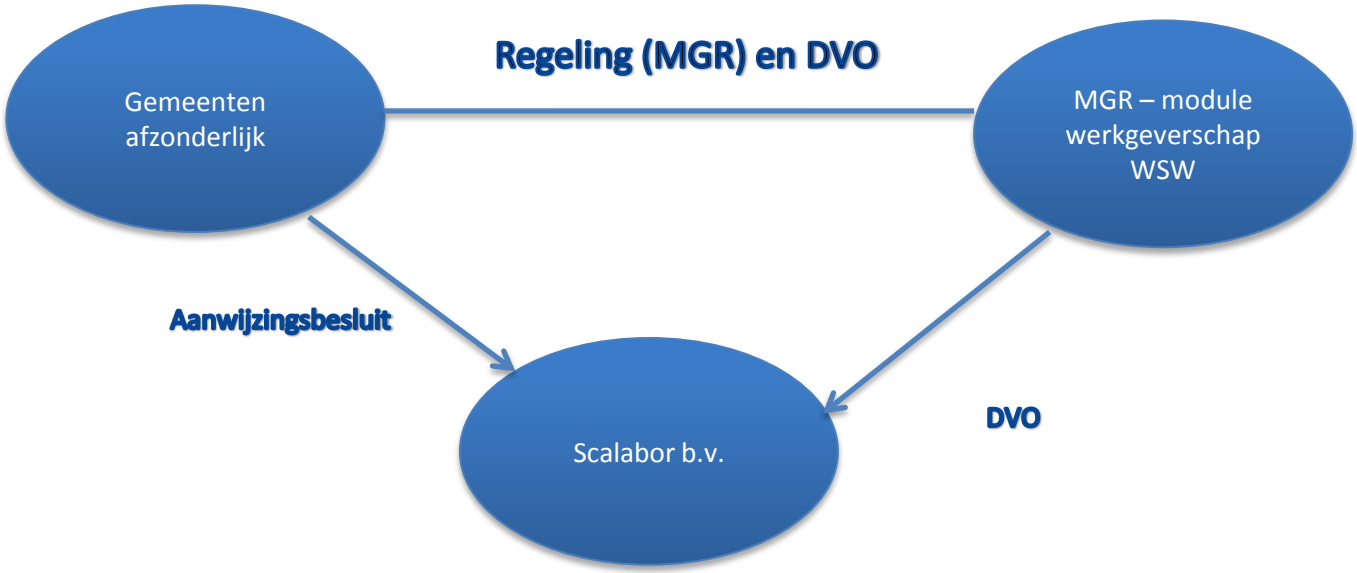

10 en 13
septembe 2018

Informatie-
bijeenkomst
Nieuwe module
Werkgeverschap SW

Governance

- Bestuurscommissie voor de module
  - Portefeuillehouders participatie
  - Sturing uitvoering binnen module
  - Advies aan Algemeen Bestuur:
    Kleine uitvoeringsorganisatie

sociaal domein centraal
Gelderland

10 en 13
septembe 2018

Informatie
bijeenkomst
Nieuwe module
Werkgeverschap SW

Regio Centraal Gelderland

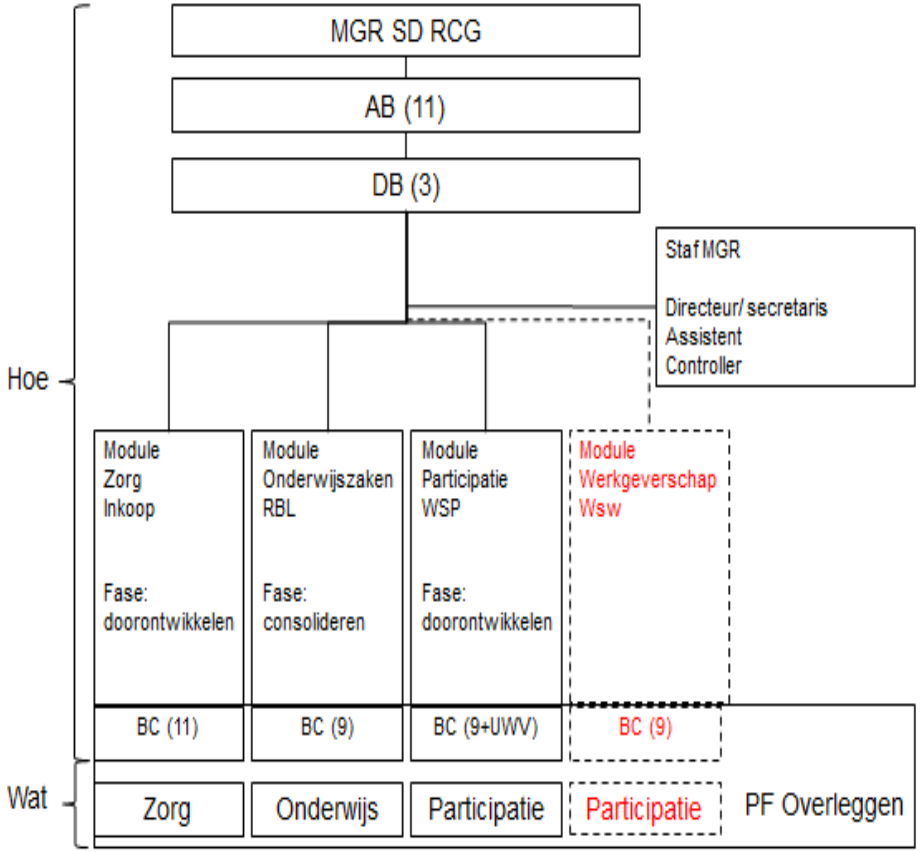

Model van governance met nieuwe module

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
septembe 2018

Informatie
bijeenkomst
Nieuwe module
Werkgeverschap SW

Nieuwe aandachtspunten

- Belang goede communicatie Wsw medewerkers
- Beeldvorming MGR wat betreft omvang begroting en verantwoordelijkheid richting Wsw medewerkers
- Wijze van rapporteren naar raden

sociaal domein centraal
Gelderland

Besluitvorming (1)

- 4 juli 2018: Voorgenomen besluit Algemeen Bestuur
  - Nieuwe module onder willen brengen
  - Wijziging regeling
- Zomer 2018: Verzoek alle 11 colleges en raden
  - Toestemming raden om regeling te wijzigen door toevoeging nieuwe module
  - Wensen en bedenkingen instellen bestuurscommissie
- Najaar 2018: Rol OR Wsw medewerkers en OR MGR SD CG

10 en 13 septembe 2018

Informatie bijeenkomst Nieuwe module Werkgeverschap SW

Besluitvorming (2)

- 6 december 2018: Definitief besluit Algemeen Bestuur:
  - wijzigen regeling - voorwaarde 2/3 van raden
  - onderbrengen nieuwe module per 01-01-2019
- Besluit 9 gemeenten over sluiten DVO met MGR SD CG
- Sluiten DVO met Scalabor voor uitvoering

sociaal domein centraal Gelderland

10 en 13
septembe 2018

Informatie
Bijeenkomst
Nieuwe module
Werkgeverschap
SW

Vragen?

sociaal domein centraal
Gelderland

Van GR
naar MGR

Inhoudsopgave

1. Korte historische terugblik
2. Afspraken Scalabor - Presikhaaf Bedrijven - gemeenten
3. Overgang naar MGR
4. Liquidatie Presikhaaf Bedrijven
5. Bestuurlijke besluiten
6. Tijdlijn

Historie Presikhaaf Bedrijven

1. Bijna 90 jaar geleden gestart als particulier initiatief
2. Sinds 1971 Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Werkvoorzieningsschap Midden-Gelderland (19 gemeenten)
3. Vanuit solidariteitsgedachte bundeling en schaalvergroting
4. 1-1-2015 Invoering Participatiewet (afbouw SW)
5. 1-1-2018 start Scalabor BV

2 Partijen

Presikhaaf Bedrijven (GR WV Midden Gelderland):

“Latende partij”

MGR Sociaal Domein Centraal Gelderland:

“Ontvangende partij”

1-1-2018 Een nieuw bedrijf: Scalabor b.v.

1. Aanwijzingsbesluit (tussen gemeenten en Scalabor)
2. Dienstverleningsovereenkomst (Presikhaaf – Scalabor)

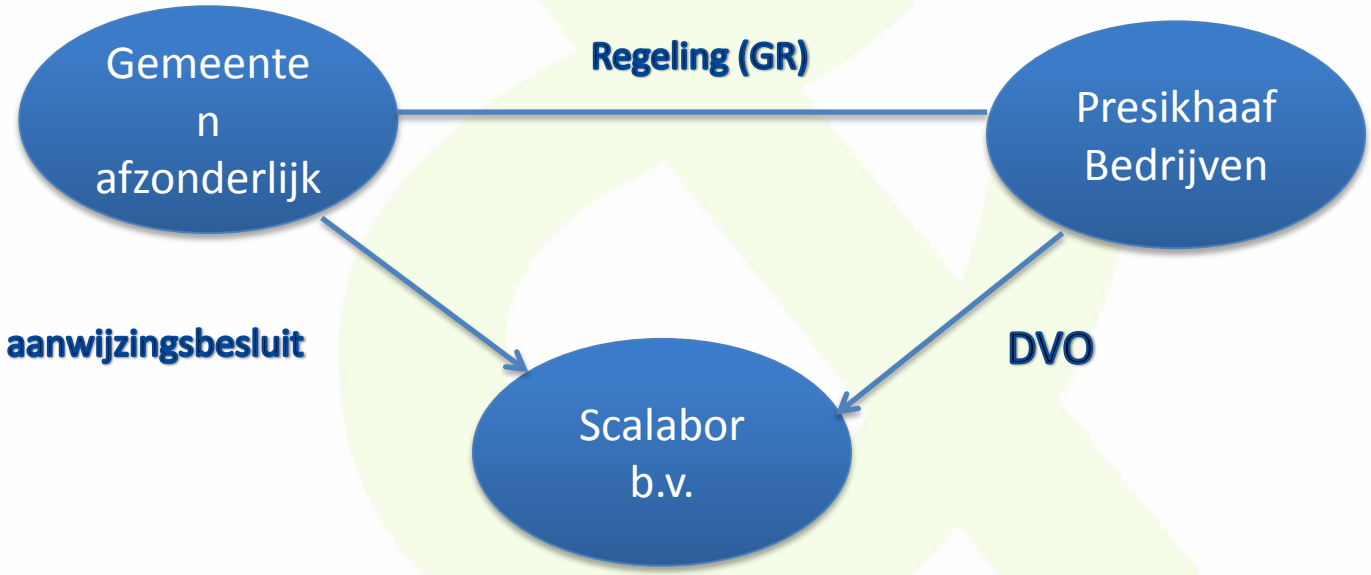

Aanwijzingsbesluit van 9 afzonderlijke gemeenten naar Scalabor

1. Mede-uitvoerder WSW vwb arbeidstoeleiding- en begeleiding SW medewerkers in dienst bij Presikhaaf
2. Uitvoeren activiteiten gericht op arbeidsontwikkeling
3. Zowel voor SW als voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt
4. Gedurende minimaal 5 jaar (vanaf 1-1-2018)

Dienstverleningsovereenkomst (DVO)
Van Presikhaaf naar Scalabor BV

- Salaris- en personeelsadministratie
- Materieel werkgeverschap
- Medezeggenschap
- Financiële administratie
- ICT-facilitering
- ARBO, huisvesting en archief

SW medewerkers om niet gedetacheerd

+ vergoeding van €750 per SW medewerker per jaar

Wat is er gebleven bij Presikhaaf bedrijven?

1. Formeel werkgeverschap SW en boventalligen
2. Begeleiding boventalligen
3. Stichting Personeel Presikhaaf (medewerkers met aanstelling BW)
4. VSO Presikhaaf Schoolmeubelen
5. Gedeeltelijke vervuiling Viola

Voorziening voor afbouw (2018 € 10 mln)

Boventalligen

40 boventalligen per 1-1-2018

- 10 boventalligen van voor 2018;
- 11 tot en met 2020 uit dienst wegens pensioen
- 10 mensen inmiddels herplaatst
- 2 daarvan alsnog geplaatst bij Scalabor
- 3 mensen tijdelijk geplaatst bij Scalabor

Nu nog 30 boventalligen

Opdracht beide AB's

Opdracht vanuit zowel AB PB als AB MGR om gemeenschappelijke regeling Presikhaaf onder te brengen in Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Centraal Gelderland (MGR)

Per 1-1-2019

Voordelen:

- Concentratie en samenhang binnen 1 MGR
- Efficiency voordelen

Wie besluit straks wat?

AB Presikhaaf Bedrijven

(Bestuurscie MGR i.o.)

Overdracht naar MGR

Liquidatie GR Presikhaaf

(art 37 Regeling) per 1-6-2019

AB MGR

Aanpassen Regeling MGR

Vaststellen DVO MGR – Gemeenten

Instellingsbesluit Bestuurscommissie

Tijdlijn

4 juli	Vaststellen besluit tot overdracht naar MGR in AB Presikhaaf
	Bestuurscommissie in oprichting (= AB PB) advies op regelingen
	MGR, DVO en instellingsbesluit MGR
Sept-okt-nov	Zienswijze ophalen bij gemeenteraden
6 december	Vaststellen besluit tot overdracht naar MGR per 1-1-2019
	Besluit tot Liquidatie GR bv per 1-6-2019
	(Gelijktijdig AB MGR besluiten)

Politieke Avond

Dossiernummer	296
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 oktober 2018
Agendapunt	A.3
Omschrijving	21.50 – 22.50 Meerjarenbegroting gemeente Duiven 2019-2022 - ronde-/debattafel

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Politieke Avond	**10 oktober 2018**

Toelichting
In de Meerjarenbegroting 2019-2022 zijn alle gevolgen van de Voorjaarsnota 2018 verwerkt en is een meerjarig beeld geschetst van de financiële ontwikkelingen in de gemeente Duiven. De gemeenteraad stelt hiermee haar beleid voor het komende jaar vast. Alleen 2019 wordt vastgesteld. De overige jaren zijn bijgevoegd om een structurele doorkijk op de gevolgen van het beleid te kunnen geven.

Op weg naar een robuuste en minder kwetsbare organisatie hebben we in het proces stappen gemaakt. De cijfers in deze begroting komen uit ons nieuwe financiële pakket. De inrichting van dit pakket heeft ons de afgelopen periode gedwongen om ook nog eens naar alle voorcalculaties te kijken. De cijfers uit de Voorjaarsnota wijken mede daardoor af van de gepresenteerde cijfers uit de Voorjaarsnota. Bovendien is in de Voorjaarsnota gestart met als beginsaldo het begrotingsoverschot uit de Begroting 2018. Daarop is in de tussenliggende periode nog wijziging gekomen die nog niet in het saldo was verrekend.

Behandeladvies Meerjarenbegroting gemeente Duiven 2019-2022

Portefeuillehouder	Goossen /college	Zaaknummer	Z/18/041884
Behandelend ambtenaar	Mark Jordens – Team Financieel Advies - 088 695 3000		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	- Het vaststellen van de meerjarenbegroting - Instemmen met het dekkingsvoorstel om het tekort voor 2019 te onttrekken uit de Algemene Reserve		
Historie	3 juli 2018 – Raadsbesluit Voorjaarsnota		
Termijn	Conform de gemeentewet dient de gemeente een vastgestelde begroting op 15 november bij de provincie aan te leveren. De raad dient daarom voor 15 november een besluit te nemen over de begroting.		

Politieke Avond	10 oktober 2018		Ronde en Debat tafel	
Voorzitter	Griffie	Zaal	Domein	Duur
H. Albers	E.N. Bosscha	Raadzaal	Bestuur	60 minuten
Behandeladvies	Op 3 juli 2018 is de Voorjaarsnota vastgesteld, de beleidskeuzes die daar gemaakt zijn door de raad zijn verwerkt in de Begroting. Op 27 september is er een informele avond voor de raad over de Begroting. Tijdens deze avond is er gelegenheid tot het stellen van technische en informatieve vragen over de Begroting. Resterende technische vragen bij voorkeur stellen voorafgaand de politieke avond (bij de behandelend ambtenaar). De tafel op 10 oktober begint met een moment om de laatste informatieve vragen te stellen. Vervolgens kunnen de fracties met elkaar in debat over de begroting en het bijbehorende dekkingsvoorstel. Het debat kan gaan over hoe de beleidskeuzes uit de voorjaarsnota zijn verwerkt in de begroting. Na de debattafel zal de voorzitter vragen of een fractie een amendement of motie bij dit onderwerp wil indienen in de raad, dan wordt het voorstel als bespreekstuk geagendeerd. Of dat het voorstel als hamerstuk (eventueel met een stemverklaring) geagendeerd kan worden in de raadsvergadering.			
Spreekrecht publiek	Men kan meepraten aan tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Opbrengst van de tafel	
Raadsvergadering	23 oktober 2018

*ZFB6869F84
4*

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Meerjarenbegroting gemeente Duiven 2019-2022

Zaak- & documentnr. : Z/18/041884
Portefeuillehouder :

Opsteller : Mark Jordens
Team : Financieel Advies
Telefoonnr.

Samenvatting

In de Meerjarenbegroting 2019-2022 zijn alle gevolgen van de Voorjaarsnota 2018 verwerkt en is een meerjarig beeld geschetst van de financiële ontwikkelingen in de gemeente Duiven. De gemeenteraad stelt hiermee haar beleid voor het komende jaar vast. Alleen 2019 wordt vastgesteld. De overige jaren zijn bijgevoegd om een structurele doorkijk op de gevolgen van het beleid te kunnen geven. In de cijfers zijn alle speerpunten, aanvullende wensen en amendementen uit de Voorjaarsnota 2018 verwerkt.
Op weg naar een robuuste en minder kwetsbare organisatie hebben we in het proces stappen gemaakt. De cijfers in deze begroting komen uit ons nieuwe financiële pakket. De inrichting van dit pakket heeft ons de afgelopen periode gedwongen om ook nog eens naar alle voorcalculaties te kijken. De cijfers uit deze Begroting wijken mede daardoor af van de gepresenteerde cijfers uit de Voorjaarsnota. Bovendien is in de Voorjaarsnota gestart met als beginsaldo het begrotingsoverschot uit de Begroting 2018. Daarop is in de tussenliggende periode nog wijziging gekomen die nog niet in het saldo was verrekend.

Beslispunten

1. De raad besluit de (meerjaren-)programmabegroting 2019-2022 meer in het bijzonder de volgende onderdelen vast te stellen: de programma's, de paragrafen en de mutatie op de reserves en voorzieningen. Hiermee autoriseert de raad het college om het voorgestane beleid uit te voeren.
2. De raad besluit in te stemmen met het dekkingsvoorstel.

Aanleiding

Om de raad in de gelegenheid te stellen haar budgetrecht uit te voeren moet de begroting aan haar ter instemming worden voorgelegd. Na de instemming door de raad kan het college het voorgestane beleid tot uitvoering brengen.

Planning

De vastgestelde begroting moet voor 15 november op zijn gestuurd aan de Provincie. Als we niet aan de wettelijke termijn voldoen worden we onder provinciaal toezicht gesteld. Voor iedere uitgave die we dan willen doen moet toestemming worden gevraagd aan de Provincie.

Beoogd effect

Door het tijdig vaststellen van een meerjarig sluitende begroting voldoen we aan de wettelijke eisen.

Argumenten

1.1 De financiële gevolgen van de Voorjaarsnota zijn verwerkt
In de voorcalculaties van deze begroting zijn alle gevolgen van de in juli besproken Voorjaarsnota verwerkt. Alle speerpunten, aanvullende wensen en aangenomen amendementen zijn in de cijfers opgenomen. Ook de gevolgen van de Meicirculaire zijn in de voorcalculaties opgenomen. In totaal leidt dit tot de gepresenteerd resultaten.

1.2 Financieel resultaat
2019 laat een negatief resultaat zien van € 692.659. In 2020 zit een voordeel van € 669.660, in 2021 een voordeel van € 1.099.605 en in 2022 een voordeel van € 1.400.049. De speerpunten en wensen zoals besproken bij de behandeling van de Voorjaarsnota zijn in deze totalen verwerkt.

1.3 Verschillen ten opzichte van de Voorjaarsnota
Het saldo van deze begroting is anders dan het saldo dat we in de laatste kennisgeving rondom de Voorjaarsnota hebben doorgegeven namelijk negatief € 102.343. In totaal sluit de jaarschijf 2019 € 590.316 slechter. Een deel van dit verschil wordt veroorzaakt doordat na het beginsaldo voor de Voorjaarsnota in de loop van dit jaar nog wijziging heeft ondergaan. De structurele gevolgen van de 3e tussenrapportage 2017 en de privatisering van het gebouw aan de Visserlaan waren nog niet verwerkt. Als gevolg van de meicirculaire hebben we ook aan de lastenkant nog kosten op moeten nemen voor Gezamenlijke Gemeentelijke Uitgaven (GGU). De begroting 1Stroom geeft voor 2019 een hogere doorbelasting als gevolg van personele uitbreidingen die nog niet in de begroting 1Stroom 2018 waren verwerkt. En tenslotte heeft de inrichting van het nieuwe financiële pakket ons gedwongen om alle voorcalculaties nog eens nauwkeurig door te nemen. Dat levert ook nog een nadeel op. Deze analyse is ook terug te lezen in de begroting op pagina 102 en verder.

1.4 Dalende lastendruk
De lastendruk voor een gemiddeld huishouden daalt ten opzicht van vorig jaar met 0,7%. Dit heeft vooral te maken met een daling van de kosten van de afvalinzameling waardoor het kostendekkende tarief van de afvalstoffenheffing ook daalt. De OZB stijgt met het inflatiepercentage (2,4%) en de rioolheffing stijgt met het inflatiepercentage en daarbovenop met het in het Watertakenplan afgesproken stijgingspercentage (1,5%),

1.5 Geen daling van de OZB
Het begrotingssaldo 2019 is negatief. We komen dus geld tekort in dat jaar. Er is daarom geen extra ruimte om een daling van het OZB tarief door te voeren.

1.6 Weerstandsvermogen is op orde
Bij een maximaal risico is de ratio voor weerstandsvermogen voldoende. Dat betekent dat de stand van de Algemene Reserve per 1 januari 2019 voldoende is om het maximale risico, dat we in de paragraaf Weerstandsvermogen hebben beschreven, op te kunnen vangen. Eventueel hebben we de onbenutte belastingcapaciteit nog achter de hand om eventuele tekorten in de exploitatie te kunnen dekken. Ook de ratio voor de solvabiliteit stijgt naar het gewenste niveau.

Kanttekeningen

1.1 Er zijn nog wel wat ontwikkelingen gaande.
De cijfers lijken in de komende jaren erg rooskleurig te worden. Toch zijn er nog wel wat zaken die een voorzichtiger kijk op deze cijfers nodig maken.

Het Integraal Huisvestingsplan is momenteel in voorbereiding. In de Voorjaarsnota is hier een voorbereidingskrediet voor aangevraagd. De uitwerking van het nog vast te stellen plan zal de nodige financiële gevolgen met zich meebrengen.
De Algemene Uitkering lijkt de komende jaren flink te stijgen. We weten inmiddels ook dat die cijfers in de loop der jaren behoorlijk naar beneden kunnen worden bijgesteld. Bovendien is er ook nog altijd de discussie rondom het Sociaal Domein waarvoor volgens het Rijk voldoende geld in de Algemene Uitkering zit en waar gemeenten steeds op tekort dreigen te komen.
Ook de ontwikkelingen rondom de A-15, de Omgevingswet, de woningbouw, de Circulaire Economie en vergrijzing en krimp kunnen in de komende jaren nog een groot beslag op de middelen gaan leggen.

1.2 Budgettaire neutraliteit Sociaal Domein is niet te handhaven
De decentralisatie-Uitkeringen die we van het Rijk ontvingen voor het Sociaal Domein zijn opgegaan in de Algemene Uitkering. We hebben inmiddels een aantal jaren ervaring opgedaan met de uitgaven in het Sociaal Domein. Vanaf de begroting 2020 streven we naar reële ramingen voor het Sociaal Domein gebaseerd op historische cijfers. We laten daarmee het principe van budgettaire neutraliteit los.

Financiële paragraaf

2.1 Dekkingsplan:
Ons voorstel is om het tekort in 2019 eenmalig af te dekken door een bijdrage uit de Algemene Reserve (€ 692.659). Een en ander was ook in de Voorjaarsnota al op deze wijze voorgesteld.

Communicatie

Niet van toepassing.

Intergemeentelijke samenwerking

Niet van toepassing.

Bijlagen

201375155 - Programmabegroting 2019-2022

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J. (Chris) Papjes secretaris	drs. H.B.I (Rik) de Lange burgemeester

Programmabegroting Duiven 2019-2022

Inhoudsopgave

Inleiding 3
Begroting in een notendop 5
Programma 1 Bestuur 9
Programma 2 Maatschappij 19
Programma 3 Omgeving 31
Algemene Dekkingsmiddelen 45
Wensenlijst Programmabegroting 2019-2022 49
Beleidsbegroting - Paragrafen 51
Paragraaf 1 Lokale heffingen 52
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 60
Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen 73
Paragraaf 4 Financiering 76
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering 80
Paragraaf 6 Verbonden partijen 83
Paragraaf 7 Grondbeleid 92
Financiële begroting - Baten en Lasten 97
Baten en lasten per programma 2019 98
Mutaties reserves per programma 99
Voorcalculaties in meerjarenperspectief 100
Financiële begroting - Financiële positie 101
Begrotingsrichtlijnen 102
Begrotingsresultaten en maatregelen 104
Financiële begroting - Conclusie 109
Bijlagen 111
Kerngegevens 112
Berekening tarieven afvalstoffenheffing 114
Berekening tarieven rioolrecht 116
Overzicht van reserves en voorzieningen 117
Vervangingsinvesteringen 129
EMU-saldo 131
Baten en Lasten per Taakveld 132
Overheadkosten 134
Indicatoren 135

Inleiding

Met het afgesloten coalitieakkoord “Ruimte en Vertrouwen” hebben we onze visie, ambities en plannen voor de komende 4 jaren vastgelegd. Met het vaststellen van de voorjaarsnota heeft de gemeenteraad op 3 juli 2018 de contouren voor de begroting van 2019 vastgesteld.

Bij uw besluit over de voorjaarsnota heeft u ingestemd met het meerjarig financieel perspectief, het geraamde tekort voor 2019 en het voorstel dit tekort te dekken uit de algemene reserve. In de Meerjarenbegroting 2019-2022 zijn alle gevolgen van de Voorjaarsnota 2018 verwerkt en is een meerjarig beeld geschetst van de financiële ontwikkelingen in de gemeente Duiven. De gemeenteraad stelt hiermee haar beleid voor het komende jaar vast. Alleen 2019 wordt vastgesteld. De overige jaren zijn bijgevoegd om een structurele doorkijk op de gevolgen van het beleid te kunnen geven. In de cijfers zijn alle speerpunten, aanvullende wensen en amendementen uit de Voorjaarsnota 2018 verwerkt.

Op weg naar een robuuste en minder kwetsbare organisatie hebben we in het proces stappen gemaakt. De cijfers in deze begroting komen uit ons nieuwe financiële pakket. De inrichting van dit pakket heeft ons de afgelopen periode gedwongen om ook nog eens naar alle voorcalculaties te kijken. De cijfers uit deze Begroting wijken mede daardoor af van de gepresenteerde cijfers uit de Voorjaarsnota. Bovendien is in de Voorjaarsnota gestart met als beginsaldo het begrotingsoverschot uit de Begroting 2018. Daarop is in de tussenliggende periode nog wijziging gekomen die nog niet in het saldo was verrekend.

In aansluiting op de voorjaarsnota zijn in de begroting, drie programma’s opgenomen. Bestuur, Maatschappij, Omgeving. Elk programma heeft een programmadoelstelling en 3 of 4 hoofddoelen.

Per hoofddoel hebben we vervolgens een aantal speerpunten benoemd. Met deze speerpunten gaan we in 2019 met extra inzet en aandacht aan de slag. We houden u van de voortgang daarvan uiteraard op de hoogte.

Per programma schetsen we ook de externe ontwikkelingen, de autonome financiële ontwikkelingen en waar relevant kleine ontwikkelingen.

Met deze meerjarenbegroting bieden wij u een document aan waarmee u zowel inhoudelijk als financieel de koers voor 2019 (en verder) vastlegt en waar wij als college met kracht en energie aan de slag kunnen.

Zoals bekend wil dit college naast het bereikte coalitieakkoord werken met een jaarlijks op te stellen collegeagenda. Naast het coalitieakkoord vormen de door de raad benoemde speerpunten de basis van onze collegeagenda voor 2019. Maar het college wil de raad ook uitdrukkelijk de ruimte bieden om hier al dan niet op basis van het raadsprogramma onderwerpen aan toe te voegen.

Begroting in een notendop

Highlights per programma

BESTUUR	**MAATSCHAPPIJ**	**OMGEVING**
Wij willen een bestuur zijn dat midden in de samenleving staat. De samenleving is aan zet. De gemeente faciliteert. Het accent verschuift van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'. Wat bijdraagt aan een vitale samenleving die zelf verantwoordelijkheid neemt voor het eigen welbevinden, is een gevoel van veiligheid. Als gemeente versterken we de preventie en pro-activiteit. Dit zien we ook bij onze dienstverlening: de vraag van de klant staat centraal. Wij zorgen voor eenduidige en kwalitatief hoogwaardige klantcontacten en een integrale dienstverlening.	Wij willen een waardevolle bijdrage leveren aan een veerkrachtige, gezonde en sociaal samenhangende samenleving. We doen dat door de sterke basis van Duiven te benutten. Zo dragen we bij aan het versterken van de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van onze inwoners. We investeren in preventie en verbinding. Waar nodig organiseren wij een vangnet voor inwoners waarmee zij naar eigen vermogen kunnen participeren in de samenleving.	Wij willen een aantrekkelijke werk- en woonomgeving bieden die toekomstgericht en duurzaam is. We zijn ons bewust van bestaande kwaliteiten, (natuur)waarden en potenties van Duiven. We zorgen er samen met inwoners, ondernemers, bedrijven en bezoekers voor dat deze worden benut en beschermd. Wij verbinden en doen mee. De nadruk ligt op versterking van een goed ondernemings- en vestigingsklimaat, de vrijetijdseconomie en een passend woonaanbod. Zo maakt Duiven het waar.
Speerpunten: Stimuleren van actief burgerschap Burgerbegroting Aanpak Ondermijning Woninginbraken/Buurtpreventie Verbinding tussen zorg en veiligheid Modernisering van de dienstverlening Organisatie 1Stroom	Speerpunten: Van maatwerk naar Algemene Voorzieningen Uitbreiding Voor- en Vroegschoolse Educatie Statushouders Uitvoeren van het nieuwe Stimuleringsbeleid Uitvoering Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs Inzet op inwoners met grote afstand tot de arbeidsmarkt Verbinding ondersteuning Jeugd en Onderwijs Schuldenpreventie	Speerpunten: Stimulering kaveluitgifte en kostenreductie grondexploitaties Een circulaire economie dichterbij brengen Realisatie vitaal centrum Stimuleren en faciliteren Vrijetijdseconomie Borgen inpassing A15 en verbreding A12 Uitvoeren Woonagenda 2017-2022 en Woningbouwprogramma 2018-2027 Faciliteren gebiedsaanpak Rijksweg Duiven Opstellen integraal beleid openbare ruimte Stimuleren en faciliteren van vitale wijken en dorpen Implementatie nieuwe omgevingswet

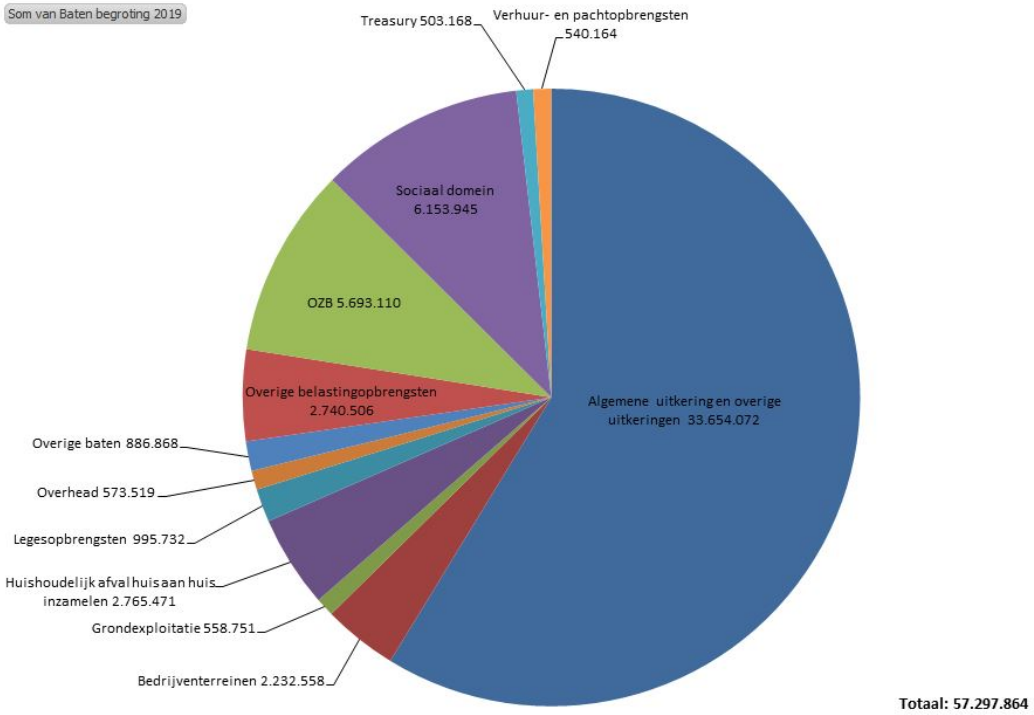
Som van Baten begroting 2019
Treasury 503.168
Verhuur- en pachtopbrengsten 540.164
Sociaal domein 6.153.945
OZB 5.693.110
Overige belastingopbrengsten 2.740.506
Algemene uitkering en overige uitkeringen 33.654.072
Overige baten 886.868
Overhead 573.519
Legesopbrengsten 995.732
Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen 2.765.471
Grondexploitatie 558.751
Bedrijventerreinen 2.232.558
Totaal: 57.297.864

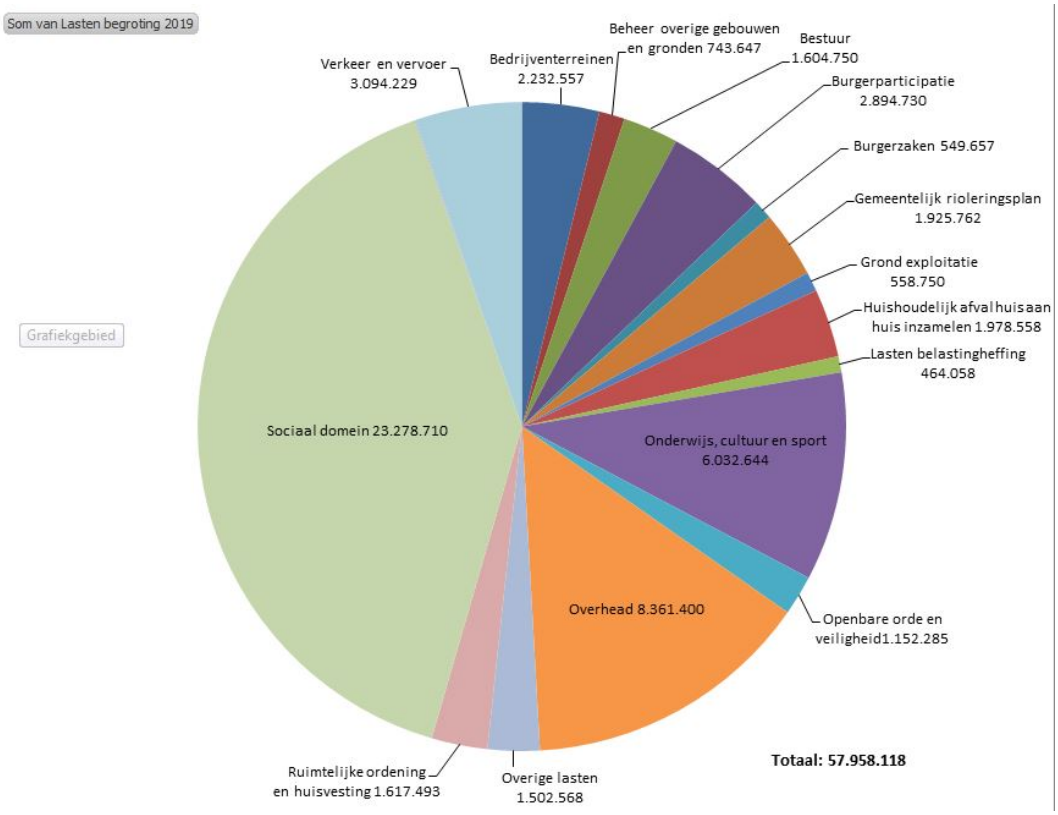
Som van Lasten begroting 2019
Grafiekgebied
Verkeer en vervoer 3.094.229
Bedrijventerreinen 2.232.557
Beheer overige gebouwen en gronden 743.647
Bestuur 1.604.750
Burgerparticipatie 2.894.730
Burgerzaken 549.657
Gemeentelijk rioleringsplan 1.925.762
Grond exploitatie 558.750
Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen 1.978.558
Lasten belastingheffing 464.058
Onderwijs, cultuur en sport 6.032.644
Openbare orde en veiligheid1.152.285
Overhead 8.361.400
Sociaal domein 23.278.710
Ruimtelijke ordening en huisvesting 1.617.493
Overige lasten 1.502.568
Totaal: 57.958.118

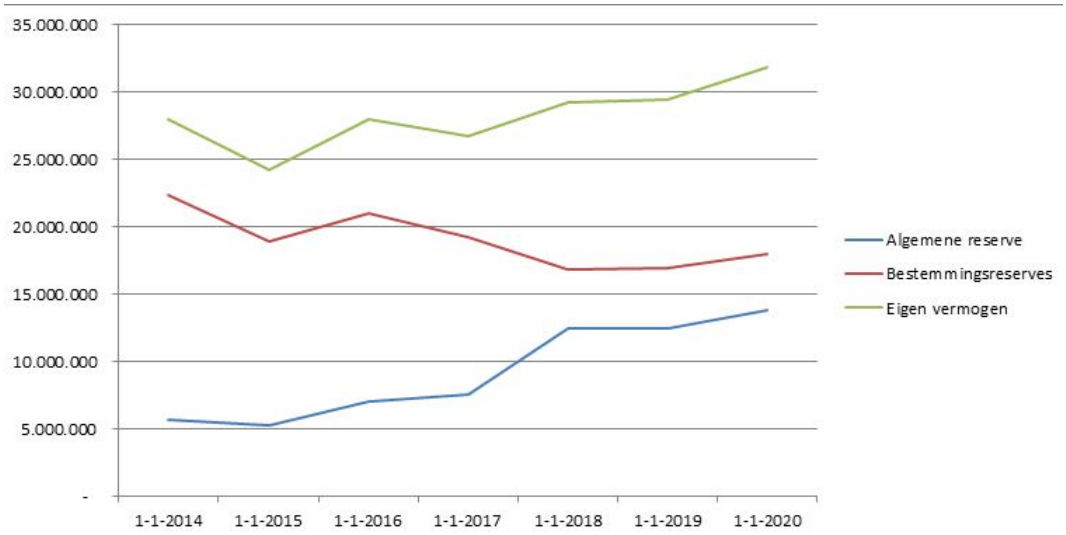
35.000.000
30.000.000
25.000.000
20.000.000
15.000.000
10.000.000
5.000.000
-
1-1-2014
1-1-2015
1-1-2016
1-1-2017
1-1-2018
1-1-2019
1-1-2020
Algemene reserve
Bestemmingsreserves
Eigen vermogen

Programma 1 Bestuur

1.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel
Wij zijn een transparante en betrouwbare overheid middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief.

Toelichting
De trend dat de samenleving aan zet is zet zich voort. De gemeente faciliteert inwoners, wijken, dorpen, ondernemers en organisaties om elkaar te helpen en initiatieven verder te brengen en mogelijk te maken. Hiermee verschuift het accent van ‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat’. De gemeente zorgt er voor dat er een basisniveau is en een vangnet voor hen die er niet zelf of samen uitkomen. In het coalitieakkoord is opgenomen dat de gemeente nog meer ruimte gaat bieden aan initiatieven vanuit de samenleving en die initiatieven faciliteert en stimuleert. De gemeente stelt zich hierbij regelmatig op als partner en staat daarmee midden in de samenleving. Wat daarnaast bijdraagt is een prettig/positief gevoel van veiligheid in de eigen omgeving. Dit gevoel is er grotendeels al. Wij willen bevorderen dat dit positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers in Duiven vastgehouden wordt en daar waar nodig verbeterd wordt. Hiervoor dragen we samen de verantwoordelijkheid. Als gemeente versterken we de preventie en pro-activiteit.
Het werken aan een veilige gemeente is van oudsher een overheidstaak. Naast beleid en uitvoering op de wettelijke veiligheidstaken zijn ook initiatieven van inwoners van belang. In onze dienstverlening zien we dit ook terug. De behoefte en de vraag van de klant staat centraal als het gaat om de inrichting van de dienstverlening. Dit betekent een integrale benadering van dienstverlening en eenduidige en kwalitatief hoogwaardige klantcontacten.

Hoofddoelen
Wij willen dit bereiken door:
A. De samenleving stimuleren om initiatieven te nemen die bijdragen aan prettig wonen en leven.
B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers.
C. Het verbeteren van de kwaliteit van onze dienstverlening, met aandacht voor wat nodig is.
D. Een organisatie die invulling geeft aan het programmadoel.

Externe ontwikkelingen

- “Overheidsbrede dienstverlening 2020”, de “Wet modernisering elektronisch bestuur”, de “Wet digitale overheid” en het “Besluit digitale toegankelijkheid” nopen tot het voortdurend uitbreiden van de digitale mogelijkheden en toepassingen voor inwoners. Het is niet de vraag of maar hoe de gemeente hierbij aan moet haken. In dat verband is van belang dat 1Stroom zowel het landelijke voorzieningenniveau van e-diensten via MijnOverheid alsook de ontwikkelingen in de markt een breed scala aan instrumenten mogelijk maakt.
- Burgerbegroting. Veel landen, ondere andere Duitsland en België, hebben hier al ervaring mee opgedaan. Ook een aantal gemeenten in Nederland hebben de burgerbegroting ingevoerd of zijn bezig met het experimenteren hiermee. Het experimenteren komt voort uit de wens om te komen tot nieuwe vormen van lokale democratische vernieuwing. De burgerbegroting is een instrument om te bevorderen dat er meer verantwoordelijkheid gegeven wordt aan de samenleving.

1.2 Wat gaan we daarvoor doen?

A. “Krachtige overheid”: Een (veer)krachtige ambtelijke organisatie die bijdraagt aan een samenleving waar het goed wonen en werken is.

Dit zijn de speerpunten:

1.A.1	Stimuleren van actief burgerschap
Doel	Ophalen wat er in de samenleving speelt en het verder brengen van ideeen, initiatieven en behoeften.
Toelichting	Wij gaan nog meer ruimte bieden aan initiatieven vanuit de samenleving. We faciliteren en stimuleren dit. Het gaat vooral om het aanjagen/laten opbloeien van nieuwe initiatieven en een bijdrage te leveren aan bestaande initiatieven. In 2017 is de dialoog met de samenleving opgepakt in het kader van het ontwikkelen van het nieuwe stimuleringsbeleid. Deze dialoog richtte zich met name op de verenigingen, stichtingen en professionele partijen waar de gemeente een subsidierelatie mee heeft. Voor het vervolg richten we ons aan de hand van verschillende thema's (bijvoorbeeld veiligheid, ondermijning, burgerbegroting, projecten buitenruimte, projecten sociaal domein) op doelgroepen in de samenleving: inwoners, georganiseerde groepen van inwoners (bijvoorbeeld wijk- en dorpsraden, buurtverenigingen), verenigingen en ondernemers. Aan de hand van de uitkomsten bekijken we welke rol de gemeente en welke rol de samenleving heeft en hoe we nieuwe ideeën, initiatieven en behoeften verder kunnen brengen. Hierbij zoeken we ook de verbinding met de vakinhoudelijke teams binnen de organisatie en onze professionele partners. In het coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen dat we nog meer ruimte willen maken voor initiatieven uit de samenleving. We kennen al het budget kleur uw buurt wat gericht is op het faciliteren van kleine initiatieven tot € 500. Om ook voor grotere initiatieven een substantiele financiële bijdrage te kunnen leveren vragen we een extra budget.
Risico's	Door onze inspanningen moet het vliegwiel in beweging komen. Als er te veel initiatieven uit de samenleving komen kan het voor onze organisatie lastig zijn om al deze initiatieven verder te brengen. Als er te weinig initiatieven uit de samenleving komen kan het precies de andere kant op werken. In beide gevallen levert dit een risico op voor deze activiteit.
Planning	Continue doorlopend
Financiën	Voor het laten slagen van dit speerpunt hebben we structureel budget nodig. Budget voor het verder brengen van initiatieven (€ 50.000) en een werkbudget voor het organiseren van de uitvoering (€ 15.000). Voor het genoemde bedrag van € 50.000 zoeken we vanaf 2019 voor de helft, dus voor € 25.000, ruimte binnen bestaande budgetten.
Participatie	Dit speerpunt is bij uitstek gericht op participatieve trajecten en het verder brengen van ideeën en initiatieven vanuit de samenleving.

1.A.2	Burgerbegroting
Doel	Experimenteren met de burgerbegroting
Toelichting	Een burgerbegroting is een besluitvormend proces waarin burgers delibereren en onderhandelen over het verdelen van publieke geldbronnen van de lokale overheid en/ of maatschappelijke partijen. In Nederland gebeurt dit tot nu toe in de vorm dat burgers initiatieven en projecten ontwikkelen en indienen, die binnen een gelimiteerd vrijgemaakt budget gekozen worden door wijkbewoners en/of vertegenwoordigers van een wijk. De wens is in 2019 te gaan experimenteren met een burgerbegroting en 2018 te benutten om dit experiment voor te bereiden. Deze wens is ook opgenomen in het coalitieakkoord 2018-2022. Het experimenteren komt voort uit de wens om te komen tot nieuwe vormen van lokale democratische vernieuwing. De burgerbegroting is een instrument om te bevorderen dat er meer verantwoordelijkheid gegeven wordt aan de samenleving. In welke wijk of wijken of voor welk onderwerp willen we met dit experiment starten, hoe groot is exact het budget waarmee we willen starten en hoe maken we (een deel van) dit budget vrij uit de bestaande middelen? Hierover zullen in de loop 2018 keuzes gemaakt moeten worden en hierover worden aan de nieuwe raad voorstellen voorgelegd.
Risico's	Er bestaat een risico dat voor een dergelijk experiment geen draagvlak gevonden wordt in de samenleving.

1.A.2	Burgerbegroting
Planning	2018 ambtelijke en bestuurlijke voorbereiding. 2019 start met experiment.
Financiën	De inschatting is vooralsnog dat er minimaal een bedrag van € 100.000 nodig is om het experiment met de burgerbegroting in 2019 te laten slagen. We zoeken € 50.000 binnen de bestaande middelen en € 50.000 vragen we extra. Ook is voor 2019 een werkbudget nodig. Dit wordt voor 2019 geraamd op € 15.000 en wordt ingezet voor communicatiemiddelen, externe begeleiding en zaalhuur.
Participatie	Een burgerbegroting is een vorm van democratische vernieuwing (lokaal) waarbij de gemeente meer verantwoordelijkheid geeft aan de samenleving en de samenleving deze verantwoordelijkheid actief oppakt.

B. Het vasthouden van het positieve veiligheidsklimaat voor inwoners en ondernemers.

Dit zijn de speerpunten:

1.B.1	Aanpak Ondermijning
Doel	Het voorkomen en terugdringen van ondermijning.
Toelichting	De aanpak van ondermijning is een speerpunt in ons integraal veiligheidsbeleid 2016-2019. Ondermijning is een nog steeds groeiend probleem en de bestuurlijke aandacht neemt toe. In 2018 is een plan van aanpak opgesteld en is de basis op orde gebracht door regelgeving en beleid op het gebied van hennepteelt/drugs, Bibob en heling aan te passen. De nadere uitwerking en uitvoering van het plan van aanpak loopt door in 2019 en de jaren erna. Belangrijke onderdelen zijn het vergroten van de bewustwording onder inwoners, ondernemers en personeel van de gemeente en haar veiligheidspartners en het gericht onderzoeken van signalen uit het eerder opgestelde ondermijningsbeeld en eventuele nieuwe signalen.
Risico's	Ondermijning heeft impact op de maatschappij. Als we als gemeente, samen met de veiligheidspartners, ondermijning onvoldoende aanpakken, bestaat het risico dat we onvoldoende weerstand kunnen bieden aan ondermijnende criminaliteit. Dat tast bovendien de geloofwaardigheid van de integere overheid aan.
Planning	Uitvoering van het vastgestelde beleid en plan van aanpak.
Financiën	De aanpak van ondermijning moet structureel worden ingebed in de gemeentelijke organisatie. Het onderwerp vraagt voortdurende aandacht en moet tevens voortdurend onder de aandacht worden gebracht van partners en inwoners/ondernemers. Bovendien zijn de cases op het terrein van ondermijning ingewikkeld en tijdrovend. In combinatie met de toenemende taken op het brede gebied van veiligheid, stellen wij voor structureel 1,0 fte beschikbaar te stellen binnen 1Stroom (voor Duiven én Westervoort) voor de uitvoering van deze taken. In de begroting 2018 was al besloten om 0,5 fte structureel beschikbaar te stellen. De kosten van de extra 0,5 fte bedragen voor Duiven € 22.050.
Participatie	Als eerste moeten we inwoners en ondernemers informeren over ondermijning. Daarmee vergroten we de bewustwording. Inwoners en ondernemers worden zo meer alert op signalen van ondermijnende criminaliteit en kunnen zo signalen eerder melden. Op die manier pakken we samen ondermijning aan. Ondermijning is daarmee wellicht een geschikt thema om de dialoog met de samenleving over aan te gaan.

1.B.2	Woninginbraken / Buurtpreventie
Doel	Inwoners dragen zelf bij aan de veiligheid in hun woonomgeving.

1.B.2	Woninginbraken / Buurtpreventie
Toelichting	Gemeente en politie doen veel aan het voorkomen van woninginbraken. Het is een prioriteit in het veiligheidsbeleid. Veiligheid is nadrukkelijk ook een verantwoordelijkheid van inwoners en ondernemers zelf, bijvoorbeeld door te zorgen voor goed hang- en sluitwerk in de woning, het schoonhouden van de omgeving, het aanspreken van anderen op hun gedrag, het melden van onveilige en overlastgevende situaties en het meedenken over hoe het beter kan. Ook voor uitvoering van het beleid wordt een beroep gedaan op inwoners en ondernemers, met de insteek dat zij zoveel mogelijk zelf met initiatieven komen. Als gemeente faciliteren we indien mogelijk deze initiatieven. Buurtpreventieteams, WhatsApp buurtgroepen en Burgernet zijn hier mooie voorbeelden van. Dit soort burger-/ buurtinitiatieven blijven we stimuleren, faciliteren en verder uitbouwen.
Risico's	Woninginbraken hebben veel impact op slachtoffers en op hun gevoel van veiligheid. Als we als gemeente, politie én inwoners minder alert zijn op verdachte situaties, is de kans groot dat het aantal woninginbraken toeneemt en het gevoel van veiligheid navenant afneemt.
Planning	Doorlopend. De nadruk ligt op de donkere dagen periode.
Financiën	Vanuit bestaande budgetten.
Participatie	Bij de aanpak van woninginbraken is participatie van inwoners erg belangrijk. Gemeente en politie kunnen dat niet alleen en kunnen de 'ogen en oren' van de inwoners goed gebruiken. Ook op dit onderwerp kunnen we de dialoog met de samenleving verder aangaan. Het ondersteunen van initiatieven uit de samenleving, zoals Buurtpreventieteams en WhatsApp groepen, is de hoogste vorm van participatie.

1.B.3	Verbinding tussen zorg en veiligheid
Doel	Het vormgeven van een toekomstbestendige lokale zorg- en veiligheidsstructuur.
Toelichting	Een goede verbinding tussen zorg en veiligheid wordt steeds belangrijker, nu de gemeente sinds de decentralisatie in het sociaal domein een deel van de zorg zelf in huis heeft. Er spelen diverse onderwerpen op het snijvlak van zorg en veiligheid. Voorbeelden zijn: de aanpak van personen met verward gedrag, personen die ernstige woonoverlast veroorzaken in hun buurt of jongeren die vanwege een instabiele thuissituatie afglijden naar criminaliteit of radicaliseren. In de loop der tijd zullen zich steeds nieuwe knelpunten en doelgroepen manifesteren. Zorg en veiligheid sluit nu nog niet altijd goed op elkaar aan. Het vormgeven van een toekomstbestendige lokale zorg- en veiligheidsstructuur is daarom een speerpunt voor de komende jaren.
Risico's	Zonder goede verbinding tussen zorg en veiligheid dreigen inwoners uiteindelijk tussen wal en schip te vallen; er komt dan geen sluitende aanpak tot stand. Meestal kan dan alleen de politie nog optreden als deze personen strafrechtelijke overtredingen begaan.
Planning	Doorlopend.
Financiën	In 2018 moet er een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag zijn. Of dit kosten met zich mee gaat brengen, is op dit moment nog niet aan te geven.
Participatie	We informeren onze inwoners over waar zij met vragen en zorgen terecht kunnen zodat de drempels om deze te uiten verlaagd worden. Dit versterkt de vroegtijdige signalering waardoor zorg en hulpverlening snel(ler) opgestart kunnen worden. Een sluitende aanpak voor personen met verward of overlastgevend gedrag komt bij voorkeur tot stand in overleg met de persoon zelf. Helaas werken ze daar niet altijd vrijwillig aan mee. Dan zijn andere trajecten aan de orde.

C. Het verbeteren van de kwaliteit van onze dienstverlening, die aansluit op de behoeften en verwachtingen van onze inwoners.

Dit zijn de speerpunten:

1.C.1	Modernisering van de dienstverlening
Doel	Uitbreiden digitale dienstverlening
Toelichting	Een van de opdrachten in het kader van de ambtelijke fusie is het verbeteren van de kwaliteit van dienstverlening. Dienstverlening is van ons allemaal en vraagt daarom een organisatiebrede uitwerking. Deze uitwerking vindt plaats in het kader van de strategische agenda van de directie van 1Stroom. Binnenkort zal dit project starten en wij verwachten dat wij bij de Voorjaarsnota 2019 verdere voorstellen kunnen doen om de kwaliteit te verbeteren. De uitdaging die hierbij onder andere voorligt is het realiseren van duidelijke toegang tot de gemeentelijke producten en diensten en zoveel mogelijk eenduidigheid in de digitale communicatie vanuit de gemeente. De grote verscheidenheid aan beschikbare ict-oplossingen – zowel landelijk via MijnOverheid, als via de verschillende leveranciers van backofficeapplicaties en via de gemeentelijke website – vraagt om strategische keuzes. Daarbij houden we aandacht voor de niet geringe groep inwoners/klanten die niet of minder zelfredzaam is en voor de groep digibeten en laaggeletterden. We zorgen dat ook voor deze doelgroepen de gemeentelijke producten en diensten goed toegankelijk zijn.
Risico's	Om onze dienstverlening te kunnen moderniseren is binnen de ambtelijke organisatie voldoende beschikbare capaciteit en commitment nodig voor de daarmee gepaard gaande verandertrajecten. Organisatiebreed vraagt dit om een gevoel van eigenaarschap c.q. ambassadeurschap dienstverlening. Het daadwerkelijk uitgaan van de behoefte van de klant en de inzet van meer e-diensten, zowel voor inkomende aanvragen als voor externe communicatie, vraagt om een andere inrichting van gemeentelijke processen en werkwijzen, en om een andere focus van de medewerkers. Daarnaast vraagt de doorontwikkeling binnen het huidige gevarieerde ict-landschap en met de huidige complexiteit en snelheid van de digitale ontwikkelingen zowel op strategisch als operationeel niveau de nodige specialistische capaciteit. Wij verwachten volgend jaar met voorstellen te kunnen komen, voortvloeiende uit het project van de strategische agenda, mede in relatie tot de taakstelling van de ambtelijke fusie. We laten onze ambitie in het kader van de (strategische) doorontwikkeling volgend zijn aan de daarvoor beschikbare capaciteit. Ook wordt bij iedere keuze voor nieuwe e-diensten of uitbreiding van bestaande e-diensten vooraf bekeken of deze haalbaar is, mede gelet op de benodigde capaciteit en gemeentelijke inzet. Waar mogelijk worden binnen de Liemerse samenwerking taken verdeeld.
Planning	Het uitbreiden van e-dienstverlening is een continu proces, dat we met de implementatie van de gemeentelijke toptakenwebsite, de implementatie van het zaakgericht werken via Join Zaak&Document en Join Klantcontact zijn ingezet.
Financiën	De financiering van de ict-gerelateerde e-dienstverlening loopt grotendeels via de RID-budgetten. Vooralsnog lijkt de beschikbaarheid van de benodigde budgetten voldoende geborgd. Daar waar aanvullende investeringen nodig zijn, zal dit in een separaat voorstel worden voorgelegd.
Participatie	Bij de doorontwikkeling van onze e-dienstverlening, en de afstemming daarmee op de andere klantkanalen, hebben we aandacht voor wat nodig is. Dat wat nodig is, bepalen we aan de hand van klantonderzoeken. Daarnaast zetten we een klantpanel op met vertegenwoordigers vanuit verschillende doelgroepen waar we gerichte doorontwikkelvoorstellen ter toetsing aan voorleggen, teneinde ook daadwerkelijk keuzes te kunnen maken op basis van behoefte. Daarnaast monitoren we klantgedrag via web-statistieken en de data die we vanuit de verschillende backofficeapplicaties verkrijgen.

D. Een organisatie die waarmaakt dat de gemeente een transparante en betrouwbare partner is middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief, die invulling geeft aan de randvoorwaarden die de gemeenteraden hebben gesteld met betrekking tot kwaliteit en kosten en die de opdrachten van beide besturen uitvoert.

1.D.1	Organisatie 1Stroom
Doel	Doorontwikkeling van de fusieorganisatie
Toelichting	De organisatie 1Stroom, de ambtelijke fusieorganisatie van de gemeenten Duiven en Westervoort is op 1 januari 2018 van start gegaan. Naast invulling geven aan het programmadoel, wil de organisatie ook invulling geven aan de randvoorwaarden die de gemeenteraden hebben gesteld met betrekking tot kwaliteit en kosten. De organisatie wil daarnaast de opdrachten van beide besturen uitvoeren. De missie/visie van deze organisatie past heel goed bij het programmadoel: een veerkrachtige organisatie middenin een vitale samenleving. Dat wil niet zeggen dat daarmee het werk klaar is. Er is nog veel te doen om de organisatie daarin mee te nemen. 2018 is vooral het jaar geweest om de basis op orde te brengen en het fusiestof te laten neerdalen. In 2019 zullen stappen worden gezet om de organisatie verder mee te nemen naar het doel. De directie heeft daartoe een strategische agenda vastgesteld. Zodat de organisatie waarmaakt dat de gemeente een transparante en betrouwbare partner is middenin een vitale en veilige samenleving, die inwoners faciliteert en uitdaagt tot het nemen van initiatief, die invulling geeft aan de randvoorwaarden die de gemeenteraden hebben gesteld met betrekking tot kwaliteit en kosten en die de opdrachten van beide besturen uitvoert.
Risico's	Uit evaluaties van ambtelijke fusies elders (zie rapport Berenschot daarover) zijn risico's van een ambtelijke fusie: Onvoldoende harmonisatie van beleid: als beide besturen niet openstaan voor harmonisatie van beleid, heeft de fusieorganisatie onvoldoende meerwaarde en komt er van efficiency voordelen en kwaliteitsverhoging weinig terecht. Te snel resultaten willen zien: een te grote bezuiniging die snel gehaald moet worden, leidt tot problemen; de organisatie heeft tijd nodig om de voordelen van de fusie tot uiting te laten komen. Onvoldoende aansluiting van de organisatie bij een of beide colleges. In het bestuurlijk-ambtelijk samenspel in het algemeen en in het dagelijks bestuur van 1Stroom in het bijzonder, zullen de hieruit voortkomende aandachtspunten regelmatig aan de orde komen.
Planning	Zowel de uitvoering van de projecten uit de Strategische Agenda van de directie, als het omgaan met de factoren zoals genoemd onder de risico's is een continu proces. En een proces waarin een ieder telkens open moet staan voor interne en externe ontwikkelingen, zodat impulsen aan de ontwikkeling van de organisatie gegeven kunnen worden.
Financiën	De doorontwikkeling van de organisatie vraagt om de inzet van opleidingsmiddelen en die zijn voorhanden. De door de gemeenteraden vastgestelde taakstelling voor de organisatie 1Stroom is verwerkt in de begroting 2019. In meerjarig perspectief is de taakstelling voor de volgende jaren ook al verwerkt. Voor 2019 is de netto besparing € 400.000 en conform eerdere besluiten komt deze besparing voor 63% ten goede aan de gemeente Duiven en voor 37% van de gemeente Westervoort.

1.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Bestuur

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	14.660	13.060	13.330	13.221	13.488	13.773

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Baten	43.204	40.843	41.790	42.350	43.164	43.675
Saldo voor bestemming	**28.545**	**27.783**	**28.460**	**29.129**	**29.676**	**29.902**
Mutaties reserves	398	- 116	- 6	0	0	0
Saldo na bestemming	**28.943**	**27.667**	**28.454**	**29.129**	**29.676**	**29.902**

Bedragen x € 1.000

Kosten nieuwe activiteiten programma Bestuur

Nieuwe activiteiten uit de Voorjaarsnota	2019	2020	2021	2022
Gevolgen speerpunten:				
Dialoog met de samenleving	65.000	40.000	40.000	40.000
Burgerbegroting	65.000			
Aanpak ondermijning	22.050	22.050	22.050	22.050
Aanvullende wensen:				
Crisisbeheersing		11.400	11.400	11.400
Kleine wensen	10.000	5.000	5.000	5.000
Verwerkt in de voorcalculaties	**162.000**	**78.450**	**78.450**	**78.450**

Bedragen in €

1.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Samenwerking de Liemers
Doel	Het vergroten van de gemeentelijke slagkracht (met behoud van bestuurlijke zelfstandigheid) door bundeling van ambtelijke expertise op strategisch, tactisch en operationeel niveau met als resultaat verhoogde kwaliteit, continuïteit en efficiëntie.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken met betrekking tot sociale dienst, ict en inkoop.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten en de uitvoering en ontwikkeling van het beleid wordt door de samenwerking opgepakt. Afstemming in deze is georganiseerd middels periodieke overleggen op verschillende niveaus waarin afstemming met elkaar wordt gezocht.
Onze inzet in 2019	Voor de RID is het gezamenlijke opgestelde informatiebeleidsplan richtinggevend. Het hieruit voortvloeiende werkplan 2018 omvat projecten op het vlak van doorontwikkeling procesbeheer/digitale overheid en verdere stappen op het vlak van convergentie. De inspanningen op het gebied van Werk en Inkomen zijn erop gericht om inwoners zo actief mogelijk te laten deelnemen aan de samenleving.

	1Stroom

Doel	De ambtelijke fusie moet ertoe leiden dat de organisatie: 1 Robuuster wordt (minder **kwetsbaar**). 2 Voldoende flexibel kan zijn om twee zelfstandige gemeenten te bedienen en om mee te bewegen met veranderende taken en rollen van de overheid (**kracht**). 3 Optimale dienstverlening biedt aan inwoners, organisaties en bedrijven alsook aan de raden en colleges (**kwaliteit**). 4 Interessante loopbaanperspectieven biedt aan medewerkers en door zijn robuustheid in staat is om strategische kansen te benutten (**kansen).** 5 Niet duurder en zo mogelijk goedkoper is dan de twee huidige organisaties gezamenlijk (**kosten**). Op basis van raadsbesluit juli 2016 geconcretiseerd tot een netto besparing van uiteindelijk € 600.000 in 2021.
Taak	Verrichten van beleidsvoorbereidende en uitvoerende taken voor de gemeenten Duiven en Westervoort.
Beleidsrisico's	Beleidsbepaling – daar waar mogelijk op elkaar afgestemd – blijft bij de individuele gemeenten en de uitvoering en ontwikkeling van het beleid wordt door 1Stroom opgepakt. Afstemming in deze is georganiseerd middels periodieke overleggen op bestuurlijk niveau waarin afstemming met elkaar wordt gezocht.
Onze inzet in 2019	Voldaan zal worden aan de kaders die de gemeenteraad heeft meegegeven.

	Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)
Doel	Behartigen van de belangen van de deelnemers op de terreinen van brandweerzorg, ambulancezorg, publieke gezondheid, geneeskundige hulpverlening, crisisbeheersing en gemeenschappelijke meldkamer.
Taak	In stand houden van een brandweer, in stand houden van een geneeskundige hulpverleningsorganisatie bij rampen (GHOR), voorzien in de meldkamerfunctie, aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel, het inventariseren van en adviseren over risico's, voorbereiden op de bestrijding van branden, het organiseren van de crisisbeheersing, het bevorderen van medisch milieukundige zorg, het bevorderen van technische hygiënezorg, het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen, het geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders, taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg en ouderengezondheidszorg en algemene infectieziektenbestrijding.
Beleidsrisico's	Om de financiële en beleidsrisico's in beeld te hebben en te beperken is er een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met VGGM over de financiële positie. Dat heeft de afgelopen jaren tot forse besparingen geleid en tot beleidsarme begrotingen.
Onze inzet in 2019	Samen met VGGM zorgen we dat de brandweer- en gezondheidstaken goed worden uitgevoerd in onze gemeente. De positie van de brandweervrijwilligers is voor ons erg belangrijk. We bereiden ons met VGGM en de buurgemeenten zo goed mogelijk voor op mogelijke crisissituaties. In 2019 wordt het onderdeel Bevolkingszorg (de gemeentelijke kolom/taken bij een crisis) verder geprofessionaliseerd. In 2017 en 2018 zijn daar de voorbereidingen voor getroffen. De professionaliseringsslag houdt onder meer in: extra coördinerende personele capaciteit op regioniveau bij VGGM, versterken van de regionale piketten en actualisering van gemeentelijke planvorming. De kosten van 45 cent per inwoner komen vanaf 2020 voor rekening van de gemeenten.

	Streekarchief

Doel	Behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers ten aanzien van het beheer van hun archiefbescheiden conform de Archiefwet. Daarnaast het bevorderen van publicaties over de streek aan de hand van de aanwezige archiefbescheiden.
Taak	Beheren van de archiefbescheiden van de deelnemers, adviseren over de archiefbewaarplaatsen en het verstrekken van informatie over de archiefbescheiden.
Beleidsrisico's	Niet van toepassing.
Onze inzet in 2019	- Het Streekarchivariaat werkt aan een toekomstvisie waarin de ambitie voor de toekomst wordt geformuleerd. Daarnaast is van belang dat de dienstverlening en de wettelijke taken van het Streekarchief op voldoende niveau moet blijven aansluiten op de ambities van de veranderende gemeenten (nieuwe gemeente Zevenaar, gefuseerde gemeenten Westervoort en Duiven en de behoeften van de gemeente Doesburg). - het maken en onderhouden van een volwaardige website en een beeldbank voor het hele werkgebied; - het opzetten van een kenniscentrum voor de Liemers; - archiveren en digitaliseren van het archief van Duiven en openstelling van het archief op maandag.

	Euregio
Doel	Grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen in Nederland en Duitsland bevorderen.
Taak	Grensoverschrijdende samenwerking van de deelnemers ondersteunen en coördineren. Zij voert hiertoe projecten uit. Zij vraagt aan en ontvangt financiële middelen van derden. Zij adviseert de deelnemers bij grensoverschrijdende activiteiten en problemen.
Beleidsrisico's	Beperkt. De Euregio voert nauwelijks eigen beleid.
Onze inzet in 2019	Waar nodig wordt de Euregio ingeschakeld bij de uitvoering van beleid.

Programma 2 Maatschappij

2.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel
We dragen bij aan een vitale Duivense samenleving, die veerkrachtig, flexibel, gezond, menselijk, zelfredzaam en maximaal leefbaar is.

Toelichting
Uitgangspunt is de eigen kracht van inwoners, bedrijven en verenigingen (samenleving). De meeste Duivenaren kunnen zonder hulp goed voor zichzelf zorgen. Voor inwoners die (tijdelijk) niet in staat zijn zelf regie over hun eigen leven te voeren krijgen van ons passende zorg en hulp om waardevol en zelfstandig aan de (Duivense) samenleving deel te nemen.

De dialoog- en doorpakweken hebben ons geleerd, dat maatschappelijke instellingen en verenigingen hun verantwoordelijkheden kennen en zij vormen een sterke “fundering” van de Duivense samenleving die door ons nog beter benut en versterkt zal worden. Dit doen wij door in overleg de samenwerking en dialoog tussen deze partijen te stimuleren, te faciliteren en initiatieven te ondersteunen. Dit kan (eenvoudige en) duurzame oplossingen mogelijk maken voor maatschappelijke vraagstukken en kan leiden tot betere resultaten voor mogelijk minder geld.

Wij zetten sterk in op preventieve voorzieningen met een lage toegangsdrempel, die dicht bij de inwoners worden aangeboden. Hiermee kunnen zwaardere zorg en maatwerkvoorzieningen voorkomen en/of uitgesteld worden. Dat is een win-win-situatie. Voor het verbeteren van het signaleren van hulpvragen van inwoners worden door professionals o.a. vrijwilligers en andere groepen getraind.

Voor kwetsbare inwoners die geen regie over hun leven kunnen voeren en ook niet volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen houden wij een “vangnet” in stand. Dit “vangnet” bestaat uit door de overheid georganiseerde voorzieningen en uit zo nodig specialistische zorg. De kwetsbare inwoner kan hierdoor zo prettig en zinvol mogelijk leven. Het “vangnet” zal worden versterkt.

De in 2017 ingeslagen weg naar versterking van samenwerking met en tussen maatschappelijke instellingen en verenigingen in het basisteam/netwerk en BOSS, wordt vervolgd. Dit zal een extra impuls van ons krijgen, omdat niet alle partners met hetzelfde “vervoermiddel” en dezelfde ”snelheid” de ingeslagen weg volgen. Het resultaat is, dat alle partners op gelijkwaardige wijze deelnemen aan het basisteam/netwerk. De wijze waarop dit zal gebeuren staat bij de speerpunten.

De basisvoorzieningen worden gevormd door mogelijkheden voor sport, recreatie, kunst, cultuur, educatie, onderwijs en gezondheidszorg. Voor alle inwoners van Duiven dragen die voorzieningen voor een belangrijk deel bij aan zinvolle vrijetijdsbesteding, ontplooiing, ontwikkeling en positieve gezondheid. De basisvoorzieningen maken mogelijk dat inwoners zelfstandig de regie over hun leven kunnen voeren en deel kunnen nemen aan de samenleving. Goede basisvoorzieningen moeten ook voorkomen dat zo min mogelijk een beroep gedaan wordt op maatwerkvoorzieningen en gebruik gemaakt moet worden van het “vangnet”. De basisvoorzieningen worden in stand gehouden en versterkt waardoor het goed en prettig leven is in Duiven.

Hoofddoelen
Daarom zetten we in op:
A. De basis op orde
B. Meedoen naar vermogen
C. Zelfredzaamheid naar vermogen

Externe ontwikkelingen
Er zijn geen bijzondere externe ontwikkelingen.

2.2 Wat gaan we daarvoor doen?

A. De basis op orde
Dit zijn de speerpunten:

2.A.1	Van maatwerk naar Algemene Voorzieningen
Doel	Het mogelijk maken om ondersteuning en zorg van onze inwoners zo laagdrempelig mogelijk en dichtbij te organiseren, waardoor inwoners zo normaal mogelijk aan het gewone leven kunnen deelnemen in Duiven.
Toelichting	Vanaf 2017 is het basisteam ingezet om rondom thema's die spelen op het gebied van zorg en ondersteuning slimme oplossingen te vinden. Rondom deze thema's organiseert de verbinder "tafels" waar inwoners, verenigingen etc, en aanbieders van ondersteuning samen op zoek gaan naar slimme oplossingen, dwars door 0de, 1ste en 2de lijn heen. Niet via grote projectplannen, maar via kleine projecten wordt de ontwikkeling ingezet. Deze werkwijze vraagt van partners lef, flexibiliteit en bereidheid tot samenwerking. De manier van werken is effectief gebleken en in 2019 wordt deze verder ingevoerd met nog meer partners in de gemeente Duiven. Naast de invoering van deze werkwijze, ondersteunen we initiatieven die bijdragen aan versterking van de basis en ervoor zorgen dat mensen zoveel mogelijk mee kunnen doen. Om deze nieuwe manier van werken goed in te kunnen voeren wordt het huidige basisnetwerk ingezet. De Innovatieve oplossingen die hieruit voortkomen worden zoveel mogelijk gevonden door bestaande werkwijzen en producten om te buigen.
Risico's	Organisaties werken nog onvoldoende samen en kijken onvoldoende over grenzen heen. Bewustwording van nut en noodzaak en de daarbij behorende gedragsverandering van inwoners en organisaties komt niet voldoende tot stand. Onvoldoende wenkend perspectief waardoor organisaties het bedrijfsbelang boven het cliëntbelang stellen.
Planning	De inzet van de transformatie is een cyclisch proces zoals omschreven in de transformatieagenda. In September 2019 wordt een presentatie gehouden voor de raad over de voortgang waarin inzicht gegeven wordt in de thema's en initiatieven.
Financiën	Uitvoering hiervan vindt plaats in programma 2 binnen de bestaande middelen**.**
Participatie	De nieuwe werkwijze is erop gebaseerd dat inwoners vanaf het begin mee ontwikkelen. Per thema of "tafel" zijn ze een belangrijke partner, en gaan we samenwerken met inwoners die betrokken zijn bij het thema en bereid zijn om hierin een bijdrage te leveren. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de bestaande overleg vormen**.** Op alle thema's en "tafels" in deze transformatie zetten we in op de volgende niveaus van participatie: Samen beslissen, Samen handelen.

2.A.2	Uitbreiding Voor- en Vroegschoolse Educatie
Doel	Door middel van extra inzet op peuter- en kinderdagopvang peuters met (een risico op) een (ontwikkelings)achterstand beter voor te bereiden op het primair onderwijs.
Toelichting	Het kabinet maakt vanaf 2019 extra geld vrij voor voorschoolse educatie en verdeelt dan waarschijnlijk ook de onderwijs achterstands beleid-middelen (oab) opnieuw. Met deze middelen kan de gemeente investeringen doen in het kader van voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Daarnaast vraagt ook de Wet Innovatieve Kwaliteit Kinderopvang (IKK) aandacht van gemeenten en kinderopvangorganisaties. De nieuwe wetgeving heeft gevolgen voor de kwaliteit van kinderopvang en het aantal uren VVE. In samenwerking met basisonderwijs, kinderopvangorganisaties, VGGM (consultatiebureau) en ouders wordt vorm gegeven aan deze preventieve vorm van onderwijs.
Risico's	De extra middelen vanuit het Rijk zijn niet toereikend om alle doelgroepkinderen ondersteuning te bieden waardoor wachtlijsten ontstaan; Niet alle doelgroepkinderen zijn in beeld; Ouders wensen geen gebruik te maken van de VVE voorzieningen; De kosten die de nieuwe eisen met zich meebrengen voor gemeenten en kinderopvangorganisaties zijn te hoog.

2.A.2	Uitbreiding Voor- en Vroegschoolse Educatie
Planning	In 2018 zijn de voorbereidingen getroffen en zijn de vereiste plekken beschikbaar per 1 januari 2019. In het eerste kwartaal van 2019 extra plekken en ondersteuningsmogelijkheden beschikbaar. Ervaringen worden opgedaan en eventuele bijstellingen doorgevoerd. In het derde kwartaal van 2019 wordt een evaluatie gehouden op basis van de bevindingen in het eerste half jaar. In het derde kwartaal van 2019 wordt er een doorkijk gemaakt naar de budgetten en mogelijkheden voor 2020.
Financiën	Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft vijf varianten uitgewerkt om de oab-middelen te verdelen. In de loop van 2018 wordt bekend voor welke variant wordt gekozen en welk budget er per gemeente beschikbaar komt. Mogelijk zijn er extra middelen nodig wanneer de gekozen variant niet voldoende is.
Participatie	In 2018 wordt samen met de kinderopvangorganisaties gekeken hoe er invulling kan worden gegeven aan de eisen vanuit het Rijk. De organisaties zullen vooral een consulterende rol hebben. In 2019 blijven de gemeente en de organisaties samenwerken. Omdat het veel meer de uitvoering betreft komt het dan neer op samen handelen. De signalen moeten komen uit de organisaties, het is aan de gemeente om de organisaties vervolgens te ondersteunen.

2.A.3	Statushouders
Doel	Hernieuwde kennismaking en integratie statushouders en gezinnen met een migratieachtergrond.
Toelichting	Duiven heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid waar het gaat om huisvesting, opvang en/of ondersteuning van statushouders. We willen op een goede en verantwoorde manier voldoen aan de taakstelling, begeleiding, ondersteuning en integratie van de statushouders en mensen met een migratieachtergrond in de gemeente Duiven en zo als gemeente invulling geven aan onze verantwoordelijkheid op dit punt. We onderzoeken alle mogelijkheden en alternatieven die er zijn om dit te regelen. In 2019 zetten we verder in op het integreren en participeren van statushouders en mensen met een migratieachtergrond die al langer in de gemeente Duiven gevestigd zijn. In 2018 is een coördinator aangesteld en een kernteam van start gegaan waarbij gekozen is voor een integrale aanpak. Vanuit gemeentelijke regie wordt samengewerkt met partners zoals vluchtelingenwerk en RSD om te komen tot een persoonlijk participatieplan. Deze aanpak willen we in 2019 extra intensiveren om zo ook voor de mensen die reeds langer in de gemeente Duiven zijn, via een hernieuwde kennismaking, een participatieplan voor alle gezinsleden te kunnen maken maar vooral ook te blijven monitoren ter ondersteuning. Uitgangspunt is om gebruik te maken van het bestaande netwerk en dit te versterken.
Risico's	De Rijksuitkeringen zijn niet toereikend om voldoende ondersteuning te bieden. Het is van belang dat alle beschikbare informatie door alle partijen wordt gedeeld om adequate ondersteuning te kunnen bieden. Indien dit vanwege privacywetgeving niet gebeurt kan dit leiden tot vertraging in inburgering en integratie.
Planning	In 2018 zijn voorbereidingen getroffen voor de nieuwe aanpak integratie statushouders. In 1e kwartaal 2018 is een kernteam geformeerd dat breed inzet op integratie van statushouders en hun gezinnen.

2.A.3	Statushouders
Financiën	Er is in 2018 budget om de taken uit te voeren. Het budget komt uit extra middelen die de overheid beschikbaar heeft gesteld. Diverse vrijwilligers maar ook verenigingen en organisaties worden betrokken in de brede aanpak. Hieronder vallen ook actieve burgers. Voor het jaar 2019 ontvangt de gemeente een budget per opgevangen nieuwkomer. Of er nog extra middelen beschikbaar komen is niet bekend. Voor advieskosten is € 26.000 beschikbaar. Hiervan is € 20.000 aan subsidie ontvangen van de Provincie (ontvangen door Westervoort, en overgedragen aan Duiven), en is € 6.000 een bijdrage van de gemeente Westervoort.
Participatie	Diverse vrijwilligers maar ook verenigingen en organisaties worden betrokken in de brede aanpak. Samen beslissen, samen handelen.

2.A.4	Uitvoeren van het nieuwe Stimuleringsbeleid
Doel	Doel van het Stimuleringsbeleid is verenigingen ondersteuning te bieden bij het werken aan hun toekomstbestendigheid, het meehelpen aan de maatschappelijke opgaven en het aangaan van samenwerking. Zodat verenigingen over 4 jaar toekomstbestendig zijn en we samen met het verenigingsleven kunnen werken aan de maatschappelijke opgaven.
Toelichting	Het nieuwe stimuleringsbeleid is een blijvende zoektocht naar effectievere ondersteuning via een doorlopende en structurele dialoog met de samenleving. 2019 is het eerste jaar dat we volgens het nieuwe beleid stimuleren. Dit betekent niet alleen de inzet van subsidie als ondersteuning, maar ook de inzet van de verenigingsconsulent en het opzetten van allianties. Dit vergt een investering op meerdere fronten: • implementatie in 2019 van de vijf lijnen uit het Stimuleringsbeleid • het opzetten van initiatievenknooppunten; fysieke plekken (pop-up locaties) en ook netwerken of verbinders waar initiatieven samenkomen en kunnen groeien • het op gang brengen van werkzame allianties; professionals, inwoners en gemeenten verbinden, samen kijken waar kansen liggen voor samenwerking • de kanteling van de ambtelijke werkpraktijk in de Doe-lijn; doen, meten en leren: stapsgewijs ontwikkelen en in de praktijk uitvoering geven aan het Stimuleringsbeleid en accounthouders laten groeien in hun nieuwe rol. • het bieden van procesbegeleiding in de ontwikkeltrajecten (verenigingsconsulent en daarmee verbinding met Actief Verbinden); meekijken waar kansen liggen om partijen (nog) meer te versterken, bijvoorbeeld dialoog als continu proces organiseren, samenwerking met professionals aanscherpen
Risico's	Het nieuwe Stimuleringsbeleid vraagt een nieuwe manier van werken. Gemeentelijke accountmanagers van de subsidierelaties (veelal beleidsmedewerkers) moeten als verbinder gaan fungeren. Dit vraagt om relatiebeheer/accountmanagement en is een arbeidsintensief traject wat nu nog geen onderdeel uitmaakt van het werk. Er is sprake van onzekerheid bij de bestaande subsidierelaties ten aanzien van toekomstige vormen van steun en stimulans. Extra kosten ten aanzien van werken aan toekomstbestendigheid omdat verenigingen naast de subsidie ook aan de slag gaan met een verenigingsconsulent. Invulling geven aan 'gemeente als partner' organisatiebreed open staan voor de samenleving en vraaggericht werken.

2.A.4	Uitvoeren van het nieuwe Stimuleringsbeleid
Planning	Voor 1 oktober 2018 worden de ondersteuningsaanvragen en meerjarenplannen ingediend. Verenigingen krijgen voor 31 december 2018 te horen op welke ondersteuning zij kunnen rekenen In 2019 worden er tussentijds evaluatiegesprekken gevoerd met verenigingen om de ingezette ontwikkeling te monitoren en de ondersteuning eventueel bij te stellen voor 2020.
Financiën	Er komt een beweging op gang waarna meer rendement kan worden gehaald uit ons sociaal kapitaal. Hieruit volgen besparingen en het vrijvallen van middelen welke we vervolgens inzetten ten behoeve van inwoners en verenigingsleven. Om dit in gang te zetten zijn er in het begin nieuwe investeringen nodig om de gewenste veranderingen in beweging te brengen en te houden. In 2017 en 2018 is hiermee een start gemaakt en deze willen we in 2019 verder doorzetten. Om de gewenste veranderingen te ondersteunen, faciliteren en versnellen wordt eenmalig een bedrag gevraagd van € 50.000. Tussentijds wordt gemonitord op welke gebieden ondersteuning nodig is en voor welke kosten. Dit wordt middels de voorjaarsnota teruggekoppeld.
Participatie	Ondersteunen initiatieven gemeenschap De gemeente sluit aan bij de ideeën en activiteiten van de verenigingen en actieve burgers. Het meerjarenplan van de vereniging vormt hierin de basis en benoemt op welke manier de gemeente een vereniging kan ondersteunen. Voor nieuwe initiatieven geldt de ondersteuningsaanvraag als input voor ondersteuning van de gemeente.

2.A.5	Uitvoering Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs
Doel	Toekomstbestendige onderwijsaccommodaties in Duiven, Groessen en Loo.
Toelichting	De gemeente vindt goede onderwijshuisvesting een belangrijke factor voor de kwaliteit van het onderwijs in Duiven. Er wordt derhalve samen met de schoolbesturen gewerkt aan een Integraal HuisvestingsPlan primair onderwijs. Volgens planning wordt dit IHP eind 3de kwartaal 2018 aan uw gemeenteraad voorgelegd ter vaststelling. In het IHP worden de gevolgen voor de bestaande onderwijsaccommodaties voor de komende 15 jaren geschetst/ neergezet. Daarbij gaat het van keuzes tot investeren, verplaatsen en anders inzetten van de schoolaccommodaties (bijvoorbeeld door een bredere functie in de wijk).
Risico's	De uitkomsten van het onderzoek hebben (op onderdelen) gevolgen voor de bestaande onderwijsaccommodaties, van keuzes tot investeren, verplaatsen en anders inzetten van de accommodatie. Voor realisatie van de uitkomsten is instemming van schoolbesturen en hun MR'en noodzakelijk. De uitwerking heeft (financiële) gevolgen voor beheer en gebruik van de gebouwen.
Planning	Volgens planning wordt het IHP eind 3de kwartaal 2018 aan uw gemeenteraad voorgelegd ter vaststelling. Vanaf 2019 kan er dan gewerkt worden aan de uitvoering van het IHP.
Financiën	Om uitvoering te kunnen geven aan het IHP is er de komende jaren een behoorlijk investeringsbudget in het onderwijsvastgoed vanuit de gemeente nodig. We moeten rekenen op een investering van tussen de € 3 mln. - € 4.5 mln. per nieuw te bouwen schoolaccommodatie. In het IHP zullen de verwachte investeringsbedragen worden opgenomen. Om in 2019 te kunnen starten met de uitvoering van het IHP (waaronder de renovatie-/ bouwvoorbereiding van schoolaccommodaties) is er een uitvoeringskrediet nodig daarvoor van naar verwachting € 300.000. De kapitaallasten bedragen € 13.500.
Participatie	Er wordt al samen met de schoolbesturen samen gewerkt aan het IHP. Deze samenwerking blijven we voortzetten bij de uitvoering van het IHP.

B. Meedoen naar vermogen

Dit zijn de speerpunten:

2.B.1	Inzet op inwoners met grote afstand tot de arbeidsmarkt
Doel	Inwoners perspectief bieden op uitstroom richting de arbeidsmarkt al dan niet via inzet van specifieke instrumenten / projecten.
Toelichting	De huidige gunstige sociaal economische situatie vraagt om een wezenlijke herziening van de huidige uitvoeringsstructuur. Op diverse onderdelen van deze uitvoeringsstructuur zijn al stappen gezet. Ook onze uitvoeringsorganisatie RSD moet inspelen op de veranderende omgeving en meer en meer de rol van 'netwerkorganisatie' pakken. Om hiertoe te komen wordt in 2018 een businesscase ontwikkeld. Deze businesscase zal afzonderlijk ter besluitvorming worden voorgelegd. Vanuit de gezamenlijke oriëntatie door de Liemerse gemeenten naar een Liemers participatie landschap (Radar) is gekozen voor een inzet om de RSD om te vormen tot een netwerkorganisatie met bijbehorende personele capaciteit. Dit betekent een structurele verhoging van het in te zetten budget. In de businesscase wordt voorgerekend dat de investering zich terugverdient in de te realiseren uitstroom. In Duiven en Westervoort wordt speciaal en specifiek ingezet op **statushouders**. Door middel van een brede aanpak wordt een slag gemaakt, met als inzet de kortste weg naar werk. Werk als katalysator voor inburgering. Inmiddels bestaat ruim 30% van het bestand uitkeringsgerechtigden uit inwoners met een migratie achtergrond. Dit is een **speerpunt** binnen de aanpak, waar extra inzet op zal worden georganiseerd. Ook voor inwoners met een beperking zal speciaal worden ingezet, onder meer door intensivering van het Activerend Werk en mogelijkheden Deltahuis. Duiven en Westervoort trekken hierin zo veel mogelijk samen op om synergievoordelen uit te nutten en de inwoners van Duiven en Westervoort beter te bedienen.
Risico's	Inmiddels heeft het overgrote gedeelte van bestand een grote afstand, dit vraagt om een langduriger begeleiding/aanpak om inwoners werkfit te maken. De bestuurlijke daadkracht: Samenwerking in deze is een must. Echter verschillende belangen kunnen leiden tot vertraging in processen en daarmee vertraging in uitvoering. Bij economische tegenwind (minder vraag om arbeidskrachten) kan de uitstroom richting arbeidsmarkt stagneren. Dit leidt tot hogere uitgaven ten laste van de BUIG-gelden.
Planning	Businesscase RSD: 2018/2019 Intensivering aanpak Statushouders: 2018/2019.

2.B.1	Inzet op inwoners met grote afstand tot de arbeidsmarkt
Financiën	

	Duiven	Westervoort	Zevenaar	**Totaal**
uitkeringen per 1-10-2017	459	399	929	1778
inwoneraantal	25433	15001	43135	83569
voorlopige verdeelsleutel	28,06%	20,14%	51,80%	100%
verwachte extra kosten per gemeente t.o.v. begroting 2018				
2018	195.839	140.560	361.542	697.941
2019	406.334	291.638	750.142	1.448.114
2020	369.079	264.899	681.365	1.315.344
verwachte schadelastbeperking op uitkeringen				
2018	95.204	68.331	175.759	339.294
2019	468.134	335.994	864.233	1.668.361
2020	521.762	374.485	963.237	1.859.484
budgetresultaat 2018	-100.635	-72.229	-185.784	-358.647
budgetresultaat 2019	61.800	44.356	114.091	220.247
budgetresultaat 2020	152.683	109.585	281.872	544.141

Dit is exclusief de jaarlijkse Participatiebudget bijdrage aan de RSD

Participatie	De gemeente is in gesprek met werkgevers om extra arbeidsplaatsen te creëren. Daarnaast worden de mogelijkheden benut om vanuit het stimuleringsbeleid (Duiven) en het innovatiebudget (Westervoort) plekken te genereren bij verenigingen en organisaties en waar mogelijk bedrijven en ondernemers. Hier ontstaat een wederzijds voordeel. Het voornemen is om zoveel mogelijk te schakelen op het gebied van Activerend Werk, Deltahuis en het speerpunt Statushouders tussen Duiven en Westervoort. Daarnaast zijn we betrokken bij diverse belangenorganisaties rondom RSD, Scalabor en de Raad voor het Sociaal Domein Duiven, Groessen, Loo.

C. Zelfredzaamheid naar vermogen

Dit zijn de speerpunten:

2.C.1	Verbinding ondersteuning Jeugd en Onderwijs
Doel	Uitgaande van de ondersteuningsvraag van kind of ouders, werken onderwijs en jeugdhulp samen om kind en ouders te ondersteunen zodat kinderen zoveel mogelijk in eigen omgeving opgroeien.
Toelichting	Doel is dat kinderen zoveel mogelijk in hun eigen omgeving opgroeien. Onderdeel hiervan is de tijd die zij op school doorbrengen Aansluiting van scholen (primair onderwijs en voortgezet onderwijs) op de jeugdhulp en omgekeerd is essentieel. Uitgangspunt is het delen van zorgen tussen ouders en leerkrachten en kinderen. De eigen vaardigheden van hen vormen de basis. Daar waar nodig faciliteren we ondersteuning op een manier die past bij de ondersteuningsvraag. Dit vraagt flexibele inzet van alle partners. De bestaande structuren als de gemeentelijke loketten, jongerencoaches, jongerenwerk, CJG, vindplaatsgericht werken, basisteam worden versterkt en met elkaar in verbinding gebracht. We zetten in op slimme verbindingen van maatwerkvoorzieningen met het onderwijs rondom een kind.
Risico's	Organisaties gaan niet voldoende mee in deze beweging. De nieuwe wet op de privacy kan een belemmerde factor zijn. Deze nieuwe vorm van samenwerking vraagt flexibiliteit van alle partijen.

2.C.1	Verbinding ondersteuning Jeugd en Onderwijs
Planning	Kwartaal 1: inventariseren en kleine projecten benoemen . Kwartaal 2 3 : starten van projecten en al doende leren en doorontwikkelen. Kwartaal 4: presentatie van de eerste resultaten en bepalen wat vervolg is.
Financiën	De slimme verbindingen en slimme oplossingen worden gevonden door ombuiging in het bestaande aanbod. Het aanjagen en faciliteren van dit proces, vraagt een investering van € 50.000. Dit is binnen bestaande middelen op te vangen. Het gaat hier om uren die zijn geraamd om het mogelijk te maken jeugdzorguren meteen in te zetten op scholen, om pilots te draaien en om mogelijk menskracht in te schakelen om met scholen naar nieuwe wegen te zoeken, waarbij oplossingen gezocht worden rondom het gezin en waarbij niet uitgegaan wordt van het bestaande aanbod. De kosten gaan hier voor de baten uit en via de transformatieagenda wordt op deze wijze naar slimme oplossingen gezocht.
Participatie	De werkwijze is erop gebaseerd dat partners en ouders vanaf het begin mee ontwikkelen. Zij zijn een belangrijke partner, en we vragen ouders en partners om mee te doen en mee te denken. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de bestaande overlegvormen**.** Bij dit speerpunt zetten we in op: Consulteren, Samen beslissen, Samen handelen.

2.C.2	Schuldenpreventie
Doel	De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht op het gebied van schuldhulpverlening. Ons doel is het bieden van gerichte en efficiënte schuldhulpverlening aan inwoners.
Toelichting	De wet verplicht de gemeenteraad om een plan vast te stellen dat richting geeft aan de integrale schuldhulpverlening aan inwoners van de gemeente. Met het vaststellen van het nieuwe beleidsplan schuldhulpverlening 2018 – 2021 ontwikkelen wij een nieuwe en effectieve werkwijze met (extra) inzet op preventie en ondersteuning. Vooral de preventie van schulden krijgt een extra impuls door het inzetten van de Vroegeropaf methode. Deze manier van werken voorkomt dat mensen in schulden komen of nog dieper in de schulden komen en daardoor meer en langduriger hulp nodig hebben. Naast de al bestaande initiatieven voor administratieve ondersteuning, versterken wij het vangnet, door middel van het inzetten van Schuldhulpmaatjes vanaf 2019.
Risico's	Het ontbreken van kennis over resultaat van de Vroegeropaf methode op langere termijn.
Planning	In 2018 werken wij toe naar een snelle uitvoering. Begin 2020 volgt een tussenevaluatie.
Financiën	In 2019 wordt gestart met de implementatie van het project Vroegeropaf. De implementatie leidt tot het aansluiten van systemen, het opstellen van werkprocessen, het organiseren van een werkconferentie voor betrokken organisaties. In 2019 worden activiteiten inclusief interventies uitgevoerd. De kosten van de implementatie, activiteiten en interventies bedragen € 69.000.
Participatie	Dit speerpunt is vooral gericht op samen handelen.

Aanvullende wens/Toezeggingen

Laaggeletterdheid
Naar aanleiding van de toezegging van het college van B&W aan de raad wordt structureel ingezet op laaggeletterdheid. Hiermee wordt de huidige inzet voortgezet en waar nodig uitgebreid. Hiervoor is een structureel bedrag van € 10.000 nodig.

Eenzaamheid
Naar aanleiding van de toezegging van het college van B&W aan de raad wordt in 2019 extra ingezet op de maatregelen ter bestrijding van eenzaamheid. Hiervoor is eenmalig € 15.000 nodig.

2.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Maatschappij

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	31.087	31.432	32.256	31.570	31.812	31.738
Baten	7.507	7.130	6.635	6.639	6.645	6.648
Saldo voor bestemming	**- 23.580**	**- 24.302**	**- 25.621**	**- 24.931**	**- 25.167**	**- 25.090**
Mutaties reserves	210	32	- 74	- 74	- 74	- 74
Saldo na bestemming	**- 23.370**	**-24.270**	**- 25.695**	**-25.005**	**- 25.241**	**- 25.164**

Bedragen x € 1.000

Kosten nieuwe activiteiten programma Samenleving

Nieuwe activiteiten uit de Voorjaarsnota	2019	2020	2021	2022
Gevolgen speerpunten:				
Inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt	- 61.800	- 152.683		
Verbinding ondersteuning Jeugd-Onderwijs	0			
Schuldenpreventie	69.000			
Uitvoering Stimuleringsbeleid	50.000	50.000	50.000	50.000
Uitvoering Integraal Huisvestingsplan		13.500	13.500	13.500
Aanvullende wensen:				
BOSS	20.000	20.000	20.000	20.000
Laaggeletterdheid	10.000	10.000	10.000	10.000
Eenzaamheid	15.000			
Verwerkt in de voorcalculaties	**102.200**	**- 59.183**	**93.500**	**93.500**

Bedragen in €

2.4 Welle verbonden partijen zijn betrokken?

	Presikhaaf Bedrijven
Doel	Het bieden van (aangepast) werk aan inwoners van de tien gemeenten in de regio Midden Gelderland die een WSW-indicatie hebben op grond van hun arbeidshandicap. Daarbij streven naar zoveel mogelijk passende werkplekken bij reguliere bedrijven en tevens streven naar het maximaal benutten van de verdiencapaciteit van deze doelgroep. Daarbij intensief samenwerken met de werkgevers in de regio, het werkgeversservicepunt en de gemeenten.
Taak	Zorgen voor passende werkplekken. Begeleiding van de bij hun werkzame personen. Uitvoeren van de WSW-oud en zorgen voor betaling van deze personen conform de Cao WSW.
Beleidsrisico's	Presikhaaf Bedrijven zit in een ingrijpend veranderingsproces. Naar verwachting zullen alle activiteiten overgaan in het zogenaamde Scalabor. Als dat definitief wordt zal deze gemeenschappelijke regeling opgeheven worden. Het besluitvormingsproces hierover loopt nog. Duidelijk is wel dat er in 2018 veel zal gaan veranderen. Wij streven ernaar om onze WSW-ers die nu werkzaam zijn bij Presikhaaf onder te brengen bij Scalabor zodat zij in de vertrouwde werkomgeving werkzaam kunnen blijven. Doordat we niet deelnemen in Scalabor hebben we geen ondernemingsrisico meer.

Onze inzet in 2019	In samenspraak en samenwerking met in ieder geval de Liemerse gemeenten zijn we betrokken bij het omvormen van Presikhaaf Bedrijven. We willen: • een volwaardig alternatief en goede werkplek voor de doelgroep WSW-oud. • een doelmatige en doeltreffende uitvoeringsstructuur van de Participatiewet met een effectieve aansturing. • een adequate verbinding met de andere opgave binnen het sociaal domein. We nemen actief deel aan dit transitieproces door deel te nemen aan werkgroepen en overleggen.

	Gemeenschappelijke regeling huisvesting voortgezet onderwijs in de Liemers (GRHVOL)
Doel	Het adequaat en doelmatig inrichten van het voortgezet onderwijs in de Liemers en de kosten beheersbaar te houden.
Taak	Het zorgdragen voor een gevarieerd aanbod voortgezet onderwijs.
Beleidsrisico's	Doordat de GRHVOL geen rechtspersoonlijkheid heeft en geen eigen besluiten kan nemen, is het risico nihil.
Onze inzet in 2019	Het bewaken van een stabiele financiering van het voortgezet onderwijs in De Liemers.

	Bedrijfsvoeringsorganisatie doelgroepenvervoer regio Arnhem-Nijmegen
Doel	De DRAN heeft tot doel de gezamenlijke sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer voor de deelnemers. De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer worden overgedragen aan de DRAN.
Taak	De sturing en (financiële) beheersing van uitvoeringstaken en uitvoering van ondersteunende processen op het gebied van doelgroepenvervoer en aanvullend vervoer.
Beleidsrisico's	Het risico is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.
Onze inzet in 2019	Het goed organiseren van passend vervoer voor verschillende doelgroepen.

	Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Regio Centraal Gelderland

Doel	Het vormgeven van regionale samenwerking in het sociale domein in de vorm van drie samenwerkingsmodules: 1. Inkoop: op de gebieden Jeugd en Wmo zodat gemeenten effectief, efficiënt en in samenhang de taken waarin zij willen samenwerken kunnen uitvoeren. 2. Onderwijszaken: Het vormgeven van een intergemeentelijke samenwerking op de gebieden volwasseneducatie, leerplicht en RMC (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie). 3. Werkgeversservicepunt: werkgevers te ondersteunen bij hun personeelsvoorziening, in het bijzonder door vacatures te vervullen met kandidaten uit omschreven doelgroepen
Taak	1. Het inrichten en uitvoeren van de aanbesteding van regionale zorg. De inkoop en contractering van bovenregionale jeugdzorg. 2. Het zorgdragen voor een adequate uitvoering van de Leerplichtwet en coördinatie volwasseneneducatie. 3. Het plaatsen bij werkgevers van werkzoekenden uit omschreven doelgroepen
Beleidsrisico's	1. Doordat de organisatie een eigen begroting heeft en eigen besluiten kan nemen, kunnen wij achteraf met de gevolgen van deze besluiten worden geconfronteerd. 2. Doordat de GRO geen eigen begroting heeft en geen eigen besluiten kan nemen, is het risico relatief. 3. Er is een vaste verdeling van kosten op basis van het inwoneraantal per gemeente
Onze inzet in 2019	1. De intergemeentelijke samenwerking vormgeven op de gebieden Jeugdhulp, Wmo en activerend werk. 2. De intergemeentelijke samenwerking vormgeven op de gebieden volwasseneducatie, leerplicht en RMC. 3. De intergemeentelijke samenwerking vormgeven op het gebied van de ondersteuning van werkgevers bij hun personeelsvoorziening.

VGGM Zie programma 1

Programma 3 Omgeving

3.1 Wat willen we bereiken?

Programmadoel

In Duiven is het goed leven en werken. Wij willen een aantrekkelijke werk- en leefomgeving die toekomstgericht en duurzaam is. Er is ruimte voor gerichte ontwikkeling, initiatief en innovatie.

Toelichting

We willen de bestaande economische structuur behouden en versterken op zowel de bedrijventerreinen als in de winkelgebieden. Hiermee zijn we in staat te zorgen voor behoud en uitbreiding van de lokale en regionale werkgelegenheid en het voorzieningenniveau. Wij willen de regionale vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en het beroepsonderwijs op elkaar afstemmen. Wij willen potenties in de vrijetijdseconomie verder benutten. Voor een goed ondernemings- en vestigingsklimaat zijn duurzaamheid en bereikbaarheid van Duiven belangrijke randvoorwaarden.

Wij willen een aantrekkelijke en duurzame leefomgeving in Duiven, Groessen, Loo en het buitengebied. Hierbij gaat het in de basis om schoon, heel, veilig en gezond. De nadruk ligt op behoud en verbetering van de bestaande kwaliteit van de leefomgeving en het daarbij passende voorzieningenniveau, het benutten van bestaande (natuur-)waarden en een (aanvullend) woonaanbod dat is gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoefte.

'Ruimte en vertrouwen' is het uitgangspunt in het coalitieakkoord. Wij stimuleren en faciliteren en zijn daarom uitnodigend naar bewoners, ondernemers en bedrijven, bezoekers en andere partners in vele samenwerkingsverbanden binnen en buiten Duiven. Wij verbinden en doen mee. Zo maakt Duiven het waar. Wij zijn ons bewust van bestaande waarden, kwaliteiten en potenties van Duiven. Wij zorgen er samen voor dat deze evenwichtig worden benut óf worden beschermd.

Hoofddoelen

Daarom zetten we in op:

- Het versterken van goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.
- Het waarborgen van een aantrekkelijke fysieke leefomgeving.
- Het implementeren van nieuwe wetgeving die op ons afkomt.

Externe ontwikkelingen

Verdere economische groei

Uit gegevens van het Centraal Planbureau blijkt het feit dat de economische groei zich voortzet. De investeringsbereidheid bij bedrijven neemt toe alsook de consumptieve bestedingen bij de inwoners. Er is daarom een toename van economische activiteit zichtbaar. Vanuit dit perspectief blijft onze focus sterk gericht op het stimuleren van de kaveluitgifte voor onze bedrijventerreinen en de ontwikkeling en realisatie van een Vitaal Centrum Duiven. Deze ontwikkeling biedt ook kansen voor de vrije tijdseconomie. De verwachting is een verdere toename van initiatieven die leiden tot nieuwe ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

RPW (Regionaal Programma Werklocaties)

Begin 2017 is het concept-RPW vrijgegeven voor reacties van gemeenten in de regio Arnhem Nijmegen. Dit concept houdt onder andere in dat voor bepaalde bedrijventerreinen, waaronder Seingraaf, Graafstaete en De Nieuweling mogelijk (gedeeltelijk) plancapaciteit geschrapt moet worden. De gemeenteraad heeft unaniem een kritische zienswijze ingediend. Dit heeft niet geleid tot een wezenlijke verbetering in de definitieve versie. De provincie heeft het RPW op 7 februari 2018 vastgesteld, waardoor het nu formeel als provinciaal ruimtelijk-economisch beleidskader voor de regio wordt gehanteerd. De provincie komt eind 2018 met een ontwerp-‘ruimtelijke uitwerking’ van het RPW, waarin wordt aangeven welke delen van bedrijventerreinen mogelijk ontstemd gaan worden. Deze wordt eerst aan de gemeenteraden voorgelegd. Tenslotte neemt de provincie in 2019 een besluit tot vaststelling van de definitieve ruimtelijke uitwerking van het RPW. Zoals in het coalitieakkoord aangegeven blijven wij inzetten op het versterken van onze economische structuur en daarbij ook de stimulering en continuering van de kaveluitgifte op de bedrijventerreinen.

Richting circulaire economie

Een opvallende ontwikkeling is de verandering naar een ‘circulaire economie’. De noodzaak hiertoe groeit. De *‘grondstoffentransitie’* heeft een plek gekregen in het nationale grondstoffenakkoord. Hierbij staat het hergebruik van producten en grondstoffen centraal en worden afval en schadelijke emissies zo veel mogelijk voorkomen. De *‘energietransitie’* betreft het geleidelijk omschakelen naar gebruik van hernieuwbare energie zoals zonne-energie en windenergie. Het huidige kabinet heeft aanzienlijke ambities die in 2018 zullen leiden tot een nationaal klimaat- en energieakkoord, gevolgd door een klimaatwet. Op het gebied van *‘klimaatadaptatie’* liggen grote gemeentelijke opgaven om de kwetsbaarheid als gevolg van klimaatverandering te verminderen. Met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie moeten alle gemeenten een ‘stresstest’ doen om knelpunten op het gebied van onder meer wateroverlast in kaart te brengen. Deze opgaven kan de gemeente niet alleen oplossen. Duiven en Westervoort werken met andere gemeenten uit de regio Arnhem Nijmegen samen. Dat heeft op 20 februari 2018 geleid tot een bestuurlijk akkoord over de Regionale Routekaart (zie www.regioan.nl). Deze routekaart is een belangrijk opstart van de Regionale Energie- en Klimaatstrategieën (REKS). Nog in 2018 worden zogenaamde regioateliers gehouden waarin onder meer de ruimtelijke impact op regioschaal aan de orde komt. In het coalitieakkoord geven wij aan als initiator en aanjager verder aan de slag te gaan op de drie aangegeven pijlers.

Aantrekkende woningmarkt
De woningmarkt is fors aangetrokken. Dat geldt voor de huur- als de koopsector. Zo is de voorraad te koop staande woningen fors geslonken. Voor een deel komt dit door het inhalen van de vraag die tijdens de economische crisis op slot stond. Daarnaast is ook uit de laatste bevolkings- en huishoudensprognoses gebleken dat er meer behoefte aan nieuwe woningen bestaat dan tot voor kort aangenomen. Zoals ook aangegeven in het coalitieakkoord blijft de opgave voor de gemeente nog steeds: de juiste woning, voor de juiste doelgroep, op de juiste plaats. Er is een aanvullend woonaanbod nodig dat is gericht op maatschappelijke ontwikkelingen en behoeften zoals aangegeven in de gemeentelijke Woonvisie uit 2017 en de Liemerse Woonagenda 2017-2027. Hierbij gaat het om meerdere kleine locaties en inbreidingen. Dit is een stevige en niet makkelijke opgave voor de komende jaren.

Naar een nieuwe Omgevingswet
Op 1 juli 2015 heeft de Tweede Kamer de Omgevingswet aangenomen. De beoogde invoering is op dit moment 1 januari 2021. Deze omvangrijke stelselwijziging met geheel andere planologische instrumenten, procedures, werkwijze en ict, vraagt ook om een andere rol van de overheid en van partners. Hierbij sluiten we aan bij onze principes van 'Ruimte en Vertrouwen'. Deze transitie en de tijdige voorbereiding daarop is een stevige opgave en raken meerdere domeinen binnen het fysieke domein en de organisatie 1Stroom. Deze ontwikkeling wordt samen met Westervoort opgepakt. In 2017 is koersdocument “Implementatie Omgevingswet” en het “Plan van Aanpak Omgevingswet” vastgesteld, op basis waarvan de implementatie verder wordt voorbereid en uitgevoerd.

Gezondheid en Veiligheid richtinggevend in beleid en ontwikkeling
Ook binnen het fysieke domein zien we de trend om de kwaliteit van onze leefomgeving en ruimtelijke veranderingen, af te zetten tegen een breder kader zoals veiligheid en effecten op gezondheid. Een schoon, heel, veilig én gezonde leefomgeving. Deze trend is ook zichtbaar in het beleid en de werkwijze van de VGGM. De VGGM heeft in samenwerking met de zestien gemeenten in de regio Gelderland Midden de Regiovisie Publieke Gezondheidzorg Gelderland-Midden opgesteld, waarin o.a. aandacht is voor de bredere scope naar de fysieke leefomgeving in relatie tot het welbevinden en de gezondheid van de inwoners. Ook in de Omgevingsvisie zal dit meer dan voorheen een meer richtinggevend kader kunnen zijn. Bij de voorbereiding op de Omgevingswet is een nadere oriëntatie op deze ontwikkeling zinvol.

Doortrekking A15 en verbreding A12
Het project “ViA15” is een externe ontwikkeling die op ons af komt. Het is een ontwikkeling die de komende jaren de grootste impact heeft op de leefomgevingskwaliteit van Duiven en waarover veel mensen zich zorgen maken. Op 24 februari 2017 heeft de minister het Tracébesluit

genomen, dat naar verwachting in 2018 onherroepelijk wordt. Het project gaat daarmee richting uitvoeringsfase. Een ontwikkeling met zo'n impact, blijft om stevige aandacht en inzet vragen.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

A. Het versterken van een goed ondernemers- en vestigingsklimaat voor bedrijven.
Dit zijn de speerpunten:

3.A.1	Continueren van het Programma Stimulering Kaveluitgifte en Kostenreductie Grondexploitaties (SKKG)
Doel	De verkoop van bedrijfs- en woonkavels en het verlagen van de kosten verbonden aan de grondexploitaties.
Toelichting	Met de inzet van een programmateam is een dynamisch actieplan in uitvoering. De extra inspanningen worden zichtbaar gemaakt met specifieke promotie en marketing. Als bijzondere profilering wordt gewerkt onder de noemer "Duiven maakt het waar". Er wordt gewerkt met herkenbare profielen, bijvoorbeeld: 'Slim Seingraaf' en 'Duurzaam InnoFase'. Sterke punten worden benadrukt. Contacten met het zittend bedrijfsleven worden tevens benut voor gezamenlijke promotie van het product bedrijventerreinen. Extra inzet wordt gepleegd met een wervende en toegankelijke website. Daarnaast blijft fysieke zichtbaarheid van belang. Een laagdrempelig Bedrijven Contacten Bureau zorgt voor korte externe en interne lijnen. Eventueel benodigde planologische inpassing wordt met voorrang gefaciliteerd.
Risico's	Een achterblijvende verkoop van bedrijfskavels. De ontwikkelingen rondom het RPW worden actief en kritisch gevolgd.
Planning	Het programma SKKG wordt in 2019 en de jaren daarna met onverminderde kracht voortgezet.
Financiën	Conform de actuele betrokken grondexploitaties voor de bedrijventerreinen en de woningbouwlocaties (zie de paragraaf Grondbeleid van de begroting).
Participatie	Met de ingezette communicatie en het laagdrempelige Bedrijven Contacten Bureau zijn wij met name faciliterend richting initiatieven en regievoerend in de totale ontwikkeling. Het participatieniveau is vooral gericht op het ondersteunen van initiatieven/vraag vanuit het bedrijfsleven.

3.A.2	Een circulaire economie dichterbij brengen
Doel	Het verduurzamen van de lokale economie en verstevigen van het vestigingsklimaat van Duiven.

3.A.2	Een circulaire economie dichterbij brengen
Toelichting	In 2018 zijn de gemeenten Duiven en Westervoort gezamenlijk gestart met een meer programmatische aanpak. In 2018 wordt het ambitiedocument circulaire economie voorgelegd aan de gemeenteraad. Het ambitiedocument bestaat uit twee onderdelen: energietransitie en grondstoffentransitie. Ongeacht welk ambitieniveau de gemeenteraad gaat kiezen, is het onmogelijk om binnen de bestaande formatie verdere stappen richting een circulaire economie te zetten. Het ambitiedocument circulaire economie maakt inzichtelijk hoe groot de opgave is; waar de gemeenten Duiven en Westervoort staan en welke mix van maatregelen nodig zijn om energieneutraal en circulair te worden. Gelet op de ruimtelijke en maatschappelijke impact van een circulaire economie is het noodzakelijk om in de volgende fase inwoners, bedrijven en de politiek erbij te betrekken. De voorbereiding hiervoor start in 2018 en krijgt verder zijn beslag in 2019 en jaren erna. Parallel aan dit proces moet het ambitiedocument verder worden uitgewerkt tot een programmaplan met een uitvoeringsagenda en -organisatie, hiervoor is deskundig advies nodig. Reeds lopende activiteiten en samenwerkingen zetten we voort. Ook doen we actief mee in een regionale aanpak, de zogeheten ‘Regionale Routekaart Arnhem-Nijmegen’. Uitgangspunt van deze samenwerking op regionale schaal is: wat lokaal kan gebeurt lokaal, wat regionaal moet gebeurt gezamenlijk. Samenwerking is alleen aan de orde als dat voordelen biedt in de vorm van efficiënte inzet van personele capaciteit en financieel voordeel. Een sprekend voorbeeld is de regionale inkoop van duurzame energie voor het gemeentelijke elektriciteitsverbruik.
Risico’s	Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat samenwerking niet of onvoldoende van de grond komt en geen verdere stappen gezet worden richting circulaire economie. Onvoldoende continuering van gemaakte afspraken en inzet op beleid, initiatieven of allianties, waardoor kansen (bijvoorbeeld subsidies) of allianties verloren gaan. Onvoldoende integrale en samenhangende aanpak, waardoor uiteindelijke doelstellingen niet worden gerealiseerd.
Planning	De planning is meerjarig. Het speerpunt blijft de komende jaren in toenemende mate, stevige aandacht vragen. Het ambitie-document en de uitwerking in een programmaplan geeft voor 2019 en daarop volgende jaren een concretere planning of agenda.
Financiën	Op basis van het (concept)ambitiedocument en uitgaande van een middenscenario is aanvullend en meerjarig vanaf 2019 extra ambtelijke capaciteit nodig. Gelet op het meerjarige programma is het voorstel om als uitgangspunt te nemen dat de benodigde extra ambtelijke inzet het best kan worden ingevuld met (tijdelijke) vaste formatie. Om het totale programma voor Duiven en Westervoort op gang te helpen en in uitvoering te krijgen, zijn de kosten voorlopig, meerjarig geraamd op circa € 225.000 per jaar. Deze kosten bestaan uit advieskosten, kosten voor doorontwikkeling van beleid, maken van plannen en opstarten van diverse projecten op vele terreinen (bijv. verduurzamen interne bedrijfsprocessen en gebouwen, gasloos maken van wijken etc). Ook is een substantieel deel van deze middelen (ca. € 50.000) nodig om lokale initiatieven te faciliteren en te ondersteunen. Het Duivense aandeel is dan € 141.750 per jaar. Op basis van het vast te stellen ambitiedocument en uitwerking in een programmaplan, zal nader bepaald worden wat structureel nodig is aan middelen de komende jaren.
Participatie	De hele transitieopgave heeft dermate ingrijpende gevolgen voor bewoners en bedrijven dat een intensief participatietraject wenselijk, al dan niet op verschillende terreinen en deelonderwerpen. Het participatieniveau is vooral gericht op het vinden en creëren van de samenwerking en/of het ondersteunen van initiatieven vanuit en met het bedrijfsleven, de samenleving, bewoners en wijkraden.

3.A.3	Realisatie van Vitaal Centrum Duiven
Doel	Het realiseren van een aantrekkelijk “Vitaal Centrum Duiven”.

3.A.3	Realisatie van Vitaal Centrum Duiven
Toelichting	In 2019 ligt onze focus op het afronden van de centrumontwikkeling in het winkelgebied. In 2017 is een proces tot vervreemding van het opstal fase 2 gestart. Gewerkt wordt aan een zorgvuldig vervolgproces. Dit traject kent mogelijk een samenhang met het voorbereiden en ontwikkelen van fase 4 in 2018. In 2019 zal naar verwachting het accent liggen op contracteren en realisatie. Voor het ‘woonpark’ als onderdeel van het VCD zijn nog geen planuitwerkingen in voorbereiding. In de huidige woningbouwprogrammering stonden deze na 2020 gepland. De bijgestelde prognoses en de Liemerse woonagenda geven nu aanleiding om eerder prioriteit aan de planvoorbereiding te geven. Daarbij moet rekening worden gehouden met relevante ruimtelijke ontwikkelingen zoals bijvoorbeeld de relatie met vrijkomend maatschappelijk vastgoed.
Risico’s	Niet slagen verkooptraject fase 2. Niet tot ontwikkeling komen fase 4. Niet komen tot een (tijdige) haalbare planvoorbereiding voor het woonpark.
Planning	De planning is meerjarig en loopt voor wat betreft het woonpark (realisatie) door tot na 2020.
Financiën	Opstal fase 2: uitkomst verkooptraject is nog ongewis. Voor het overige: conform de actuele grondexploitatie voor het Vitaal Centrum Duiven (zie paragraaf Grondbeleid van de begroting).
Participatie	Voor dit project vindt er overleg plaats met de zogeheten ‘Begeleidingsgroep’. Hierin zitten vertegenwoordigers van het bewonersplatform, de ondernemersvereniging en betrokken maatschappelijke partijen. Het participatieniveau is vooral informeren en op onderdelen consulteren.

3.A.4	Stimuleren en faciliteren Vrijetijdseconomie
Doel	Het versterken van de vrijetijdseconomie in Duiven en de Liemers levert een bijdrage aan een aantrekkelijke leef- en werkomgeving en het behouden van het voorzieningenniveau. Het versterkt de economische structuur en levert een positieve bijdrage aan het creëren van werkgelegenheid.

3.A.4	Stimuleren en faciliteren Vrijetijdseconomie
Toelichting	We zien een toenemende vrijetijdsbesteding (in geld en tijd) bij mensen en ondernemers. Juist op dit terrein liggen er volop kansen om hierop verder in te zetten. Zo zijn er tal van initiatieven en activiteiten die kansen bieden om Duiven te promoten en op de kaart te zetten en die Duiven in meerdere opzichten extra waarde geven. Daarnaast gaat het om het benutten en versterken van de potenties en de kracht die Duiven en de Liemers al bieden. Wij willen de vrijetijdseconomie verder laten ontwikkelen, door ondernemers en andere participanten in de gelegenheid te stellen initiatieven te ondernemen. Ons accent ligt op het komen tot een (jaarlijkse) agenda vrijetijdseconomie hiervoor en het faciliteren van de uitvoering hiervan. Wij richten ons op het bundelen en verbinden van informatie en initiatieven en we haken aan bij regionale of Liemerse samenwerkingsverbanden. In 2019 ligt het accent op: • Gezamenlijke Visie op De Liemers • Ondersteunen en verbinden van evenementen en initiatieven • Uitvoeren van het convenant sterke voedselketens in De Liemers • Opstellen toetsingskader Overnachtingsmogelijkheden Duiven is een bruisende gemeente waar jaarlijks steeds meer evenementen worden georganiseerd en toeristen op af komen. Dit vormt een belangrijke factor als het gaat om de variëteit aan overnachtingsmogelijkheden. Het is echter niet de bedoeling dat deze sector zodanig professioneel en groot wordt, dat dit leidt tot oneerlijke concurrentie van soortgelijke aanbieders. Door het vaststellen van een eenduidig toetsingskader, ontstaat er duidelijkheid over de te hanteren regels ten aanzien van bed and breakfast-voorzieningen en andere recreatieplekken, zoals camperplaatsen.
Risico's	Niet alles kan. Beschikbare middelen en tijd zijn schaars. Daarom werken we met een agenda en zetten we maximaal in op 'samen doen' en onze rol vanuit overheidsparticipatie. Het risico is dat initiatief en samenwerking niet of onvoldoende van de grond komt en mogelijk meer tijd vraagt.
Planning	Dit is de agenda voor 2019. Uitgangspunt is dat deze onderwerpen uitvoering krijgen in 2019. Jaarlijks zal een VTE-agenda worden bepaald.
Financiën	Voor vrijetijdseconomie is reeds structureel een budget geraamd van € 60.000. Hiervoor is € 15.000 structureel bestemd voor een bijdrage aan het RBT-KAN. Het restant van € 45.000 is voldoende voor deze agenda.
Participatie	We zetten maximaal in op het samen doen vanuit onze rol van overheidsparticipatie. Het faciliteren en verbinden van initiatieven. Het participatieniveau is 'ondersteunen initiatieven gemeenschap'.

B. Het waarborgen van een aantrekkelijke fysieke leefomgeving.

Dit zijn de speerpunten:

3.B.1	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Doel	Een zo goed mogelijke inpassing van de A15 en A12 voor de gemeenschap van de gemeente Duiven.

3.B.1	Borgen inpassing doortrekking A15 en verbreding A12
Toelichting	In 2019 zit het project ViA15 midden in de aanbestedingsfase. Ook in deze fase zetten we weer in op een pro-actieve en constructieve grondhouding. Samen met onze regiopartners (gemeenten Lingewaard, Overbetuwe en Zevenaar, waterschap Rijn en IJssel en provincie Gelderland) en het Bewonersoverleg A15 blijven we ons richting en in samenwerking met Rijkswaterstaat hard maken voor meekoppelkansen en maatwerkoplossingen. Maatwerk kan ook betekenen dat afgeweken kan worden van bestaande gemeentelijke (planologische) beleidskaders. De ambtelijke inzet is wat minder intensief dan in voorgaande jaren omdat de aanbesteding grotendeels achter ‘’gesloten deuren’’ plaatsvindt. De inzet neemt vanaf 2020 overigens weer toe. Dan start de aannemer met de realisatie van het Tracébesluit. Voor die tijd willen wij afspraken met Rijkswaterstaat gemaakt hebben over de afkoop van legeskosten en met de gemeenten Lingewaard, Overbetuwe en Zevenaar over het eventueel gezamenlijk toetsen van vergunningsaanvragen en het bijbehorende toezicht en handhaving.
Risico’s	Als de planning van Rijkswaterstaat uitloopt dan heeft dit ook gevolgen voor onze planning en inzet van middelen.
Planning	Onze inzet loopt minimaal totdat de A15/A12 wordt opgeleverd. Zoals het er nu uitziet, start de realisatie in 2020 en is de openstelling van de A15/A12 eind 2023.
Financiën	Om onze pro-actieve en constructieve grondhouding te kunnen waarmaken, is sinds de Begroting 2017-2021 structureel een bedrag van € 140.000 geraamd voor de periode tot en met 2023. Dit bedrag is grotendeels bedoeld voor externe inhuur en specifieke advieskosten waarvoor externe deskundigheid of expertise noodzakelijk is. Het bedrag is gekoppeld aan de Bestemmingsreserve A15, die tot doel heeft om alle gemeentelijke kosten en inkomsten gedurende de periode tot aan oplevering van het Project ViA15 te egaliseren. Deze reserve kan ook worden ingezet voor meekoppelkansen zoals bijvoorbeeld de snelfietsroute parallel aan de A15 en mogelijke bovenwettelijke geluidsmaatregelen in het tracédeel Aanlanding-Oost en Schraleweidsestraat.
Participatie	De gemeente overlegt regelmatig met het Bewonersoverleg Groessen A15, hierin zijn alle kernen en buurtschappen langs het tracé verenigd. De participatieladder wordt naar gelang de situatie ingezet.

3.B.2	Uitvoeren Woonagenda 2017-2022 en Woningbouwprogramma 2018-2027
Doel	De omvang en kwaliteit van de woningvoorraad in Duiven sluiten aan bij de hedendaagse behoefte en initiatieven en ontwikkelingen vanuit de samenleving. Dit draagt bij aan het behouden van een aantrekkelijke en duurzame leef- en woonomgeving.

3.B.2	Uitvoeren Woonagenda 2017-2022 en Woningbouwprogramma 2018-2027
Toelichting	Op 8 mei 2017 heeft de gemeenteraad de Woonvisie 2025 en de Woonagenda 2017 tot 2022 vastgesteld. In de woonvisie is samen met partners in de samenleving tot een ambitieuze woonagenda gekomen. Ook in 2019 gaan we concreet uitvoering geven aan het monitoren en opnieuw maken van (jaarlijkse) prestatieafspraken met Vivare, bijdragen aan het verder ontwikkelen en uitvoeren van gemaakte woonallianties (zoals extra woonruimte creëren zonder permanente toevoeging en het opzetten van een energiecorporatie in Loo) en de eventuele uitvoering van verschillende leningsinstrumenten (starterslening, blijverslening, nadere beleidsvorming in 2018). Eind 2017 zijn in de Liemerse Woonagenda 2017-2021 nieuwe bestuurlijke afspraken vastgelegd over de gemeentelijke woningbouwprogramma's. Op 10 april 2018 is de notitie Woningbouwprogramma Duiven 2018-2027 besproken met de gemeenteraad. Hierin staat het te realiseren woningbouwprogramma voor de komende jaren. Het belang en de behoefte is uitgesproken om voortvarend dit programma op de benoemde locaties te realiseren.
Risico's	Onvoldoende monitoring en continuering van gemaakte afspraken en inzet op beleid, initiatieven of allianties. Het beleid of de alliantie is daardoor onvoldoende effectief of de realisatie van de woonagenda schuift op in de tijd. Niet of niet tijdig kunnen beantwoorden van initiatieven van derden, waardoor de gezamenlijke verwachte inzet niet of tot onvoldoende resultaat leidt of dat (op langere termijn) waardevolle allianties verloren gaan. Het niet tijdig kunnen realiseren van het gewenste woningbouwprogramma, door bezwaar en beroep op locatieontwikkelingen of uiteenlopende andere omstandigheden.
Planning	De woonagenda is meerjarig en loopt door tot zeker 2022. Het woningbouwprogramma loopt tot 2027.
Financiën	In het raadsvoorstel over de notitie Woningbouwprogramma Duiven 2018-2027 is benoemd dat de realisatie van het beoogde woningbouwprogramma om extra ambtelijke inzet vraagt. In 2018 zal ook tot een woningbouwprogramma 2018-2027 voor Westervoort worden gekomen met een naar verhouding zelfde ambitie. Gelet op het meerjarige programma is het voorstel om als uitgangspunt te nemen dat de benodigde extra ambtelijke inzet het best kan worden ingevuld met (tijdelijke) vaste formatie. Hierbij gaat het (vooralsnog) om 1 Fte voor de realisatie van het programma voor Duiven en Westervoort samen. De gezamenlijke kosten hiervoor zijn dan geraamd op structureel € 82.000 per jaar vanaf 2019. Het Duivense aandeel, volgens de welbekende verdeelsleutel binnen 1Stroom (63/37) is dan € 51.660 per jaar. Tijdens de planontwikkelingsfase is advisering van andere vakdisciplines nodig, met name vanuit de teams Omgevingszaken en Realisatie en Beheer. Knelpunten daarbij worden vooralsnog opgelost met tijdelijk externe inhuur of advisering. De kosten hiervoor komen ten laste van de planontwikkeling. Bij de organisatorisch invulling zal ook worden gekeken naar een efficiënte projectorganisatie, indien knelpunten dan niet oplosbaar zijn, heeft dit consequenties voor verdere prioritering.
Participatie	De participatieladder wordt naar gelang het onderwerp, de situatie en de ontwikkeling ingezet. Veel is ook gericht op de samenwerking met alliantiepartners. Het participatieniveau is dan het 'ondersteunen van initiatieven'.

3.B.3	Faciliteren gebiedsaanpak Rijksweg Duiven
Doel	Het realiseren van een kwaliteitsimpuls aan de Rijksweg als entree van het vernieuwde centrum en als herkenbaar en beleefbaar historisch lint door Duiven.

3.B.3	Faciliteren gebiedsaanpak Rijksweg Duiven
Toelichting	In 2016 zijn we gestart om te komen tot een ‘ontwikkelperspectief’ op de Rijksweg. Deze eerste verkenning gaf inzicht in kansrijke mogelijkheden tot verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het gebied en de opwaardering van de Rijksweg als karaktervol historisch lint en als entree van het vernieuwde centrum. Dit sluit naadloos aan bij de reeds bestaande wens tot herinrichting van de Rijksweg, vanaf de Jumbo tot aan de kruising met de Kastanjelaan en tot aan de rotonde Vergertlaan. Met een integrale gebiedsaanpak wordt ook leegstand van markante en beeldbepalende panden aangepakt. De gebiedsaanpak kent de volgende deelprojecten/ ontwikkellocaties: • Verkoop en herontwikkeling locatie Rijksweg 53 (voormalige bibliotheek en gebouw Schoolstraat 9). • Restauratie en herontwikkeling rijksmonument locatie Rijksweg 62 • Verkoop en herontwikkeling locatie Rijksweg 56 (gebouw Regina Pacis). • Herinrichting openbare ruimte Op 9 januari 2018 zijn de hoofdlijnen van de gebiedsaanpak op de politieke avond gepresenteerd, met inbegrip van een eerste schetsontwerp van de herinrichting van de Rijksweg zelf. De afgelopen maanden is dit nader uitgewerkt tot een “Koersnota en Kwaliteitskader Rijksweg”. Deze ligt op 3 juli 2018 ter besluitvorming voor bij de raad. Bij het uitwerken van het ontwikkelperspectief is aansluiting gezocht met het provinciale programma ‘SteenGoed Benutten’. Dit programma is primair bedoeld om op ‘plekken die ertoe doen’ een stevige impuls te geven ter bestrijding en voorkoming van leegstand en het ondersteunen van initiatieven voor maatschappelijke zinvolle herontwikkeling. Onze gebiedsgerichte, integrale aanpak samen met betrokken partijen, sluit goed aan bij het provinciale beleid. Op basis van het uitgewerkte ontwikkelperspectief en een schetsontwerp voor de herinrichting van de rijksweg, is de provincie bereid om onder voorwaarden stevig bij te dragen aan deze gebiedsgerichte aanpak.
Risico’s	Voortgang van de uitvoering; mogelijke tekort aan technische/bouwcapaciteit bij aannemers; inspraak en bezwaarprocedures. Het niet (tijdig) kunnen voldoen aan de subsidievoorwaarden die zijn verbonden aan de toegekende bijdrage van de provincie, zoals realisatie van gedeeltelijke herinrichting Rijksweg en realisatie herontwikkeling locatie Rijksweg 56 uiterlijk 2021.
Planning	Meerjarig. Conform subsidievoorwaarden dienen de herontwikkeling van panden én de herinrichting van het openbaar gebied eind 2021 te zijn gerealiseerd.
Financiën	De totale (inhoudelijke) investering voor dit gehele project is geraamd op € 3,2 miljoen (herinrichting Rijksweg en restauratie Rijksweg 62). Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben op 22-5-2018 besloten tot een provinciale bijdrage (cofinanciering) van € 1,17 miljoen. De gemeentelijke investering komt uit op circa € 2 miljoen. Hiervoor wordt op 3 juli 2018 een sluitend dekkingsvoorstel ter besluitvorming voorgelegd aan de raad. Om de deelprojecten na besluitvorming door de raad in 2019 te kunnen vervolgen, is extra ambtelijke inzet/inhuur nodig (16 uur/week) voor de duur van 3 jaar (€ 62.560 per jaar). Vanaf 2019 komen deze kosten ten laste van de betreffende planontwikkeling en daarbij behorend resultaat. Voor de herinrichting van de Rijksweg is ook voor de rol van civieltechnisch projectleider extra inzet/inhuur nodig. In de totale projectraming is voor de invulling van deze rol, reeds dekking opgenomen.
Participatie	Uitgangspunt hierbij is een faciliterende rol richting particuliere initiatieven en eigen initiatief en regie richting gemeentelijke eigendommen en ontwikkelingen. De participatieladder wordt afhankelijk van de locatie en de ontwikkeling ingezet.

3.B.4	Opstellen integraal beleid beheer openbare ruimte
Doel	Efficiënter omgaan met beschikbare middelen tegen aanvaardbare risico’s.

3.B.4	Opstellen integraal beleid beheer openbare ruimte
Toelichting	Toenemende complexiteit en krimpende budgetten dwingen gemeenten in het beheer van stedelijk gebied om scherpere en beter onderbouwde keuzes te maken. De kunst is om met de middelen die beschikbaar zijn zo efficiënt en doelmatig mogelijk te presteren. Door beheertaken integraal te benaderen en in meerjarenplanningen te ramen kan efficiëntie behaald worden. Door daarnaast risicogestuurd te werken kan meer differentiatie worden aangebracht in het beheer. Dit alles vatten we samen onder het invoeren van Asset Management. Asset Management helpt bij het behalen van de optimale prestatie uit de gebruiksmiddelen binnen acceptabele risico's en tegen aanvaardbare kosten gemeten over de levensduur. We koppelen dit aan de invoering van de omgevingswet die integraal werken als uitgangspunt heeft.
Risico's	Dit beleid wordt opgesteld voor Duiven en Westervoort. Meer toepassing van lokaal maatwerk of integratie met Omgevingswet kan betekenen dat er meer tijd nodig is en de planning tot vaststelling door 2 besturen opschuift.
Planning	Voorjaar 2018 staat in het teken van het bepalen van de projectscope en het maken van een roadmap naar Asset management. Naar verwachting wordt het integrale beleid in de loop van 2019 vastgesteld.
Financiën	In het Watertakenplan is jaarlijks € 10.000 beschikbaar om Assetmanagement in te voeren.
Participatie	Tijdens het bepalen van de projectscope wordt gekeken hoe participatie kan worden ingebed in het proces. Keuzes die gemaakt gaan worden hebben immers zichtbaar effect in de buitenruimte.

3.B.5	Stimuleren en faciliteren van vitale wijken en dorpen
Doel	Het behouden en versterken van een aantrekkelijke en duurzame leef-, woon- en werkomgeving in dorpen en wijken.

3.B.5	Stimuleren en faciliteren van vitale wijken en dorpen
Toelichting	In 2013 zijn voor Loo en Groessen, en in 2017 Duiven-West plannen opgesteld met daarin de toekomstvisie van een aantrekkelijke, veilige inrichting en sociale samenhang van de dorpen/wijken. De gemeente heeft hieraan een financiële bijdrage geleverd t.b.v. de procesbegeleiding door Vereniging Kleine Kernen Gelderland (VKK). De plannen geven per thema ontwikkel- en oplossingsrichtingen voor het behoud en het versterken van een vitale leefomgeving van het dorp en-/of de wijk. De plannen zijn aangeboden aan de gemeente. Op deze plannen heeft de afgelopen jaren geen besluitvorming door college of raad plaatsgevonden. In 2018 worden concrete afspraken gemaakt met de dorps- en wijkraden over de verdere opvolging van de beschreven thema's en aandachtspunten. De verdere uitwerking van de plannen krijgt in 2019 verder inhoud met als doel om ook in 2019 (deels) tot uitvoering te komen. De afgelopen jaren heeft de gemeente geen 'grote' financiële bijdragen geleverd aan de verdere planuitwerking of planuitvoeringen. De verwachting is dat dit wel nodig is. Wel is uitvoering gegeven aan het 'laag hangend fruit' en waar mogelijk is of wordt werk-met-werk gemaakt. Op basis van de huidige stand van zaken gaat het om het volgende: • Voor Groessen gaat het om het verbeteren van het dorpshart (visie oktober 2014, schetsontwerp september 2016). De indicatie van de bijdrage is € 100.000. • Voor Duiven-West betreft dit de ontwikkeling van een ontmoetingsplein en realisatie van een wijkgebouw (Wijkontwikkelingsplan 2017-2027, juli 2017). De indicatie voor de bijdrage is € 100.000. • Voor Loo gaat het om de verbetering van het dorpsplein qua herinrichting en functionaliteit (Dorpsplan Loo 2013-2025). De indicatie voor de bijdrage is € 50.000. In 2019 zal de verdere uitwerking van de plannen en het doen van haalbaarheidsstudies plaatsvinden. Voor de andere wijken Duiven Zuid-Oost en Duiven Oud-Zuid zijn dergelijke plannen (nog) niet opgesteld. Dit betekent niet daar geen ideeën/initiatieven zijn die aandacht verdienen. Te denken valt aan bijvoorbeeld de ontwikkeling van een wijkcentrum op het Eilandplein. Het stimuleren en faciliteren van vitale wijken en dorpen is een meerjarig speerpunt en onderwerp van de collegeagenda. In 2019 zal duidelijk zijn welke middelen structureel nodig zijn. Hierbij speelt mee de ambitie van de raad om de 'agenda zettende rol' te willen uitbouwen. De wens van de raad om de verbinding met de samenwerking te versterken, sluit hier goed bij aan. Voor de dorps- en wijkraden is het dan ook van belang het contact met de raad op te zoeken en hun visies/ambities kenbaar te maken. Waarbij hun eigen kracht en inzet van belang is. Op deze manier wordt de aandacht voor dergelijke plannen vergroot, en geeft dit een grote kans dat deze onderdeel gaan vormen voor de collegeagenda.
Risico's	De uitvoering van de plannen kunnen om diverse redenen bij zowel gemeente als initiatiefnemers (inzet van mensen, samenwerking, prioritering) later tot uitvoering komen. Bij de verdere uitwerking van de plannen (bijvoorbeeld mogelijkheden subsidie) wordt duidelijk dat een hogere bijdrage nodig is om tot een haalbare of financieel sluitende uitvoering te komen.
Planning	Meerjarig 2019-2022. De uitvoering is afhankelijk van de verdere planuitwerking. De realisatie van de eerste planonderdelen worden medio 2019 verwacht.
Financiën	Uitgangspunt is dat vanuit de dorpen of wijken ook een bijdrage wordt verwacht en/of dat de mogelijkheden van laaghangend fruit en werk-met-werk-maken optimaal worden benut. Echter ontwikkelingen zullen niet altijd volledig kostendekkend zijn. Voorgesteld wordt om voor 2019 vooralsnog incidenteel een uitvoeringsbedrag beschikbaar te stellen van totaal € 250.000 voor bovengenoemde 3 plannen. In 2019 zal duidelijk worden wat structureel de bijdrage zal zijn.

3.B.5	Stimuleren en faciliteren van vitale wijken en dorpen
Participatie	Uitgangspunt is een faciliterende rol richting initiatiefnemers (de dorps- en wijkraden) en regie en afstemming richting gemeentelijke ontwikkelingen en werken. Daarbij is vanuit overheidsparticipatie de rol het inzetten op en aanjagen van ‘het samen doen’ en het verbinden van initiatieven en/of het samenbrengen van (alliantie)partners.

C. Het implementeren van nieuwe wetgeving, de op ons afkomt.
Dit zijn de speerpunten:

3.C.1	Implementatie nieuwe Omgevingswet
Doel	Tijdige voorbereiding en implementatie van de Omgevingswet.
Toelichting	De Omgevingswet brengt een omvangrijke operatie met zich mee voor gemeenten en raakt alle domeinen binnen de fysieke leefomgeving en meerdere organisatieonderdelen van 1Stroom. Het is meer dan een wetswijziging. Een belangrijk onderdeel is dat elke gemeente over een Omgevingsvisie en een Omgevingsplan moet beschikken. Deze vervangen de huidige structuurvisie en bestemmingsplannen. Het gaat dan vooral ook om het verder integreren en harmoniseren van bestaande beleidskaders. Daarnaast gaat het ook om een andere gemeentelijke rol (eenvoudig beter en meer lokaal maatwerk en bestuurlijke afwegingsruimte). Dit vraagt in brede zin ook aanpassingen in organisatie, werkwijze, processen en procedures, inzet en opleiding van medewerkers en daarom om een goede gezamenlijke voorbereiding. In 2017 is met betrokkenheid van de gemeenteraden een koersdocument “Implementatie Omgevingswet” opgesteld (fase 1: Bewustwording). Ook is in 2017 het “Plan van Aanpak Omgevingswet” vastgesteld met hierin de aanpak voor het vervolg. Uitgangspunt is dat de gemeente Duiven en Westervoort samen werken aan de implementatie, waar mogelijk we nu al experimenteren in de geest van de Omgevingswet bij initiatieven en nieuw beleid integraal benaderen. We werken vanuit de volgende thema’s aan de implementatie: Omgevingsvisie en programma, Omgevingsplan, Omgevingsvergunning, Projecten & Initiatieven, HRM/Cultuur en ICT. Met de nieuwe ingangsdatum van 1 januari 2021 (voorheen 1 juli 2019) verandert niets aan de transitieopgave van gemeenten; een groot deel van deze transitie gaat over een andere manier van werken als overheid richting samenleving, in huis en in een keten. De planning en de aanpak voor onze gemeenten is op de nieuwe ingangsdatum aangepast. De implementatie van de nieuwe Omgevingswet, vloeit voort uit wijziging van wetgeving en is in die zin geen keuze. Deze opgave vereist een brede prioriteit en een stevige ambtelijke inzet en verdere noodzakelijke advies-, onderzoeks- en andere implementatiekosten om tot nieuwe processen, beleidskaders, instrumenten en opgeleide medewerkers te komen.
Risico’s	De tijdige implementatie zal veel interne betrokkenheid van vakdisciplines vragen. Dit brengt extra werkdruk en nadere prioritering met zich mee. De omgevingswet is landelijk nog in ontwikkeling (bijvoorbeeld het DSO) en als gemeenten blijven wij scherp op de veranderingen die nog volgen. In het besluitvormingsproces (een gezamenlijke koers, het invullen van lokaal beleid en bestuurlijke afwegingsruimte) zijn twee gemeenteraden betrokken. Niet tijdig kunnen voorzien in het adequaat ruimte geven aan initiatieven uit de samenleving, in relatie tot het bewaken van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Ondanks gemeentelijke participatie is een risico dat initiatieven en medewerking van inwoners niet of onvoldoende van de grond komt en geen verdere stappen gezet worden richting de doelstellingen van de Omgevingswet.

3.C.1	Implementatie nieuwe Omgevingswet
Planning	De nieuwe ingangsdatum van de nieuwe Omgevingswet is 1 januari 2021. De minister handhaaft de einddatum van 2029. In 2018 vindt de voorbereiding plaats op de verschillende thema's. Principiële keuzes worden voorgelegd aan de gemeenteraden, waarna verdere uitvoering in 2019 en 2020 zullen plaatsvinden (o.a. opstellen omgevingsvisie en omgevingsplan).
Financiën	Voor de implementatie van de Omgevingswet zijn middelen nodig voor de extra inzet van ambtelijke capaciteit als gevolg van deze nieuwe opgave. Daarnaast zijn middelen nodig voor advies- en onderzoekskosten om tot nieuwe inhoudelijke instrumenten, zoals een omgevingsvisie, te komen. Voor het Duivense aandeel is € 235.000 per jaar t/m 2020 opgenomen in de begroting. Voor het Westervoortse aandeel is dit € 100.000 per jaar t/m 2020.
Participatie	In 2018 worden verdere voorbereidingen getroffen per thema. Hierbij vindt ook een uitwerking naar gewenst participatieniveau plaats. Deze uitwerkingen zullen ook aan de raad worden voorgelegd. In de geest van de nieuwe wetgeving zal zeker ook bekeken worden in welke mate stakeholders en samenleving te betrekken.

3.3 Wat gaat het ons kosten?

Kosten bestaand beleid Programma Omgeving

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	13.707	12.901	12.422	12.094	11.212	11.099
Baten	14.095	10.154	8.873	8.492	7.673	7.458
Saldo voor bestemming	**388**	**- 2.747**	**- 3.549**	**- 3.602**	**- 3.539**	**- 3.641**
Mutaties reserves	- 417	- 80	9	9	9	9
Saldo na bestemming	**- 29**	**- 2.827**	**-3.540**	**-3.593**	**-3.530**	**- 3.632**

Bedragen x € 1.000

Kosten nieuwe activiteiten programma Omgeving

Nieuwe activiteiten uit de Voorjaarsnota	2019	2020	2021	2022
Gevolgen speerpunten:				
Programmaplan Circulaire economie	141.750	141.750	141.750	141.750
Uitvoering Woonagenda	51.660	51.660	51.660	51.660
Stimuleren/faciliteren vitale wijken/dorpen	250.000			
Aanvullende wensen:				
Vervangen bomenlaan	0	6.400	6.400	6.400
Onderhoud bloemrijke veldjes	10.000	10.000	10.000	10.000
Meldingen Activiteitenbesluit	11.340	11.340	11.340	11.340
Kleine wensen programma 3	12.634	12.634	12.634	12.634
Verwerkt in de voorcalculaties	**477.384**	**233.784**	**233.784**	**233.784**

Bedragen in €

3.4 Welke verbonden partijen zijn betrokken?

	Omgevingsdienst Regio Arnhem

Doel	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemers terzake van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het kader van het omgevingsrecht. Middels de ODRA worden de krachten gebundeld zodat sprake is van minder versnippering, een grotere mate van deskundigheid en een meer efficiënte inzet van middelen.
Taak	Het uitvoeren van meerdere taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving in het omgevingsrecht voor gemeenten in de regio Arnhem en Provincie Gelderland. Ook is Omgevingsdienst Regio Arnhem voor deze overheden het aanspreekpunt voor milieuvraagstukken.
Beleidsrisico's	De ODRA is een uitvoeringsorganisatie. De beleidsrisico's zijn derhalve zeer beperkt. Uitvoerend beleid wordt afgestemd, maar het blijft een zelfstandige gemeentelijke bevoegdheid om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2019	Op 1 april 2013 is de ODRA gestart. Afgesproken is dat de ODRA de eerste vier jaar wordt gefinancierd volgens een inputmodel. Hierbij zijn de exploitatiekosten van de ODRA omgeslagen naar de uren die bij de start zijn ingebracht. Dit gaf de ODRA zekerheid over de inkomsten en de gemeente zekerheid over de uitgaven. In 2018 en 2019 wordt gewerkt aan de overstap naar een outputmodel. De ODRA zal dan op basis van geleverde prestaties en afgenomen producten worden gefinancierd. Er zijn verschillende outputscenario's mogelijk. In 2019 zal naar verwachting definitief een keuze worden gemaakt voor een outputscenario. Zoals in de voorjaarsnota 2018 benoemd vallen meer bedrijven onder de controle en het basispakket van de ODRA. Om tegenvallers te voorkomen is het belangrijk hier goed regie op te voeren.

	Gemeenschappelijk Orgaan Regio Arnhem Nijmegen (voormalige Stadsregio)
Doel	Verbeteren van het vestigingsklimaat voor inwoners en bedrijven in de regio Arnhem-Nijmegen, in zowel nationaal als internationaal perspectief.
Taak	Overleg te voeren gericht op afstemming van beleid op de terreinen wonen, mobiliteit, economie en duurzaamheid. Daarnaast wordt het Bureau Brussel (EU-lobby) op strategisch-inhoudelijk niveau aangestuurd.
Beleidsrisico's	Beperkt. Het orgaan is een afstemmingsplatform dat geen beslissingen kan nemen voor de afzonderlijke gemeenten. Beleid wordt afgestemd, maar het blijft een zelfstandige gemeentelijke bevoegdheid om het resultaat van de afstemming over te nemen.
Onze inzet in 2019	Wij nemen bestuurlijk en ambtelijk actief deel aan de hiervoor inmiddels ingestelde regionale overlegplatforms. Belangrijke thema's in 2019 zijn: verder opbouwen 'Economic Board', regionale afstemming woningbouwprogramma, regionale afstemming (over-)programmering werklocaties (RPW). Onze inzet is het borgen van ons woningbouwprogramma en de uitgiftedoelstellingen voor onze bedrijventerreinen en het bevorderen in algemene zin van een goede woon- en werkomgeving.

VGGM – Zie programma 1.

Algemene Dekkingsmiddelen

In de nieuwe opzet van onze programmabegroting zijn de meeste onderdelen van de Algemene Dekkingsmiddelen vooral onder Programma 1 Bestuur opgenomen. De bijdrage voor het participatiebudget is in Programma 2 Maatschappij verwerkt en de Toeristenbelasting in Programma 3 Omgeving. Omdat de opsomming van Algemene Dekkingsmiddelen een verplicht onderdeel van de BBV is hebben we deze als aanvullend hoofdstuk in het Programmaplan opgenomen. Tevens zijn in dit hoofdstuk verplichte onderdelen over de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting opgenomen.

Als Algemeen Dekkingsmiddel worden de volgende onderdelen aangemerkt:
- Belastingen.
- Uitkering uit het Gemeentefonds.
- Beleggingen.
- Overige Algemene Dekkingsmiddelen.

Algemene Dekkingsmiddelen

	2019	2020	2021	2022
Belastingen				
- Hondenbelasting	169.351	169.351	169.351	169.351
- Toeristenbelasting	154.084	154.084	154.084	154.084
- Precariobelasting	266.069	266.069	266.069	
- Reclamebelasting	60.750	60.750	60.750	60.750
- OZB	5.693.110	5.733.128	5.771.580	5.810.031
Uitkering uit het Gemeentefonds				
- Algemene Uitkering	30.997.587	32.017.383	32.888.187	33.684.301
- Integratie-uitkeringen	1.913.662	1.856.214	1.794.626	1.738.688
- Decentralisatie-uitkeringen	315.454	330.288	320.360	320.360
- Decentralisatie Voogdij 18+	427.369	429.827	429.827	429.827
Beleggingen	148.856	144.965	141.074	137.184
Overige Algemene Dekkingsmiddelen				
- Rente interne financiering	147.904	147.904	147.904	147.904
Totaal	**40.294.196**	**41.309.963**	**42.143.182**	**42.652.480**

Bedragen in €, zie voorcalculaties (excl. voorgestelde verhogingen)

Belastingen

Hieronder vallen de gemeentelijke belastingen, voor zover zijnde Algemene Dekkingsmiddelen. In Duiven zijn dat de onroerende-zaakbelastingen, de toeristenbelasting, de precariobelasting, de reclamebelasting en de hondenbelasting. De toelichting op deze belastingen is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

Uitkering uit het Gemeentefonds

Uit het Gemeentefonds worden betaald de Algemene Uitkering, Integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen.

Algemene Uitkering

Het belang van de meicirculaire is in de afgelopen jaren sterk toegenomen. Stijgende accressen, sterke ontwikkeling van de uitkeringsbasis, financiering 3D-taken en veranderingen in het verdeelstelsel. Ook in de meicirculaire 2018 zitten alle elementen weer opgenomen.

	2019	2020	2021	2022
Totaal Algemene Uitkering	**30.997.587**	**32.017.383**	**32.888.187**	**33.684.301**

Bedragen in €

Ten opzichte van de septembercirculaire 2017 zijn er de volgende mutaties:

Uitkeringsjaar	2018
Accresontwikkeling meicirculaire 2018	
- uitkeringsfactor	382.248
- afrekening accres 2017	- 30.580
- ontwikkeling uitkeringsbasis	- 76.450
- aandeel stroppenpot Sociaal Domein	- 122.319
- Plafond BCF	- 15.290
- Verhoogde asielinstroom	61.160
- afronding uitkeringsfactor	15.290
DigiD en MijnOverheid	- 5.748
Handelsregister	- 1.150
WOZ waarden mutaties	104.241
Hoeveelheidsverschillen	100.477
Totaal	**411.879**

Bedragen in €

In de meicirculaire 2018 zijn nieuwe ramingen verwerkt van de ontwikkeling van de uitkeringsbasis. Het effect op de uitkeringsfactor bedraagt voor Duiven 25 punten positief (€ 382.248). Als gevolg van de afrekening van het accres 2017 daalt de uitkeringsfactor voor Duiven met twee punten (€ 30.580). De ontwikkeling van de uitkeringsbasis levert een nadeel op van 5 punten (€ 76.450). Ons aandeel in de zogenaamde stroppenpot Sociaal Domein is € 122.319. Het restant uit het potje voor de verhoogde asielinstroom wordt uitgedeeld (€ 61.160). En de afronding van de uitkeringsfactor levert ons ook nog eens € 15.290 op. De doorbelasting van de kosten voor DigiD en MijnOverheid (€ 5.748) en het Handelsregister (€ 1.150) leveren een nadeel op. Het rekentarief voor de WOZ wordt bijgesteld om de wijziging van de OZB-maatstaf als gevolg van de WOZ mutatie ongedaan te maken. Voor Duiven levert dat een stijging op van € 104.241. Het BCF-plafond is naar beneden bijgesteld (- € 15.290) door taakmutaties en het hogere accres. Als gevolg van het wijzigen van diverse aantallen bij de maatstaven in de berekening stijgt de Algemene Uitkering voor Duiven met € 100.477.

Integratie-uitkeringen
De integratie-uitkeringen zijn bestemd om middelen via het Gemeentefonds te verdelen op een wijze die afwijkt van de bestaande verdeelsleutels. Het zijn uitkeringen met een tijdelijk karakter. Opzet is dat deze uitkeringen op korte of middellange termijn worden opgenomen in de reguliere Algemene Uitkering. Voor 2018 gaat het in Duiven om de integratie-uitkering Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo), de decentralisatie AWBZ naar Wmo, de decentralisatie Jeugdzorg en de decentralisatie Participatiewet. Voor de Wmo-uitkering ontvangen we een bedrag dat € 57.673 hoger is dan 2017. Deze stijging is een gevolg van prijs- en volumecompensatie.

De IU decentralisatie AWBZ naar Wmo is onderdeel van het Sociaal Domein. Met ingang van 2016 zijn de objectieve verdeelmodellen hiervoor van toepassing. Door loon- en prijsbijstellingen ontvangen we ten opzichte van de septembercirculaire 2017 € 38.054 meer. Ook de IU decentralisatie Jeugdzorg is onderdeel van het Sociaal Domein. Als gevolg van loon- en prijsbijstellingen ontvangen we in vergelijking met de septembercirculaire 2017 € 125.099 meer. Laatste onderdeel van het Sociaal Domein is de IU decentralisatie Participatiewet. Ten opzichte van de septembercirculaire 2017 ontvangen we hiervoor € 71.839 meer door loon- en prijsbijstellingen. Toegevoegd is nog de Decentralisatie-Uitkering Schulden en Armoede (€

30.083), de DU Referendum (€ 8.916) en de DU Maatschappelijke begeleiding (€ 2.370) en voor de Decentralisatie-Uitkering Combinatiefuncties ontvangen we € 403 minder.

In het Regeerakkoord is opgenomen dat het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein met ingang van 2019 opgaat in de algemene uitkering en daarmee deel uitmaakt van de trap-op-trap-af systematiek. De betreffende budgetten zijn reeds bij de maartcirculaire 2018 aan de algemene uitkering 2019 van het gemeentefonds toegevoegd. Een aantal onderdelen van de Integratie-Uitkering Sociaal Domein kan per 2019 nog niet overgeheveld worden naar de Algemene Uitkering. Dat betreft de onderdelen Beschermd Wonen, Voogdij/18+ en de Participatie-onderdelen voorheen WAJONG en WSW regulier werk. Hiervoor blijven Integratie-Uitkeringen bestaan. Duiven ontvangt hiervoor de volgende bedragen:

Overzicht Integratie-uitkeringen

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Voogdij/18+	429.827	429.827	429.827	429.827
Participatie	1.913.662	1.856.214	1.794.626	1.738.688
Totaal	**2.343.489**	**2.286.041**	**2.224.453**	**2.168.515**

Bedragen in €

Decentralisatie-uitkeringen

De decentralisatie-uitkering is een variant op de integratie-uitkering. Het tijdstip van overheveling hoeft in het geval van een decentralisatie-uitkering nog niet bekend te zijn en daarnaast kan het ook om tijdelijke middelen gaan.

Overzicht Decentralisatie-uitkeringen

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
DU Armoedebestrijding kinderen	95.586	95.586	95.586	95.586
DU Impuls brede scholen combinatiefuncties	72.531	72.531	72.531	72.531
DU decentralisatie provinciale taken VTH	63.236	63.236	63.236	63.236
DU Voorschoolse voorziening peuters	59.338	74.172	89.007	89.007
DU Schulden en Armoede	24.763	24.763		
Totaal	**315.454**	**330.288**	**320.360**	**320.360**

Bedragen in €

Decentralisatie Uitkering Armoedebestrijding kinderen

Vanaf 2017 stelt het kabinet structureel gelden beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Verdeling vindt plaats via door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. Voor Duiven een bedrag van € 95.586. Onder het taakveld 6.3 Inkomensregelingen zijn lasten van gelijke hoogte opgenomen.

Decentralisatie Uitkering Impuls brede scholen combinatiefuncties

De gemeente Duiven heeft een aanvraag ingediend voor deze uitkering en loopt mee in de vierde tranche. Vanaf 2018 wordt een uitkering van € 72.531 ontvangen. Onder het taakveld 5.1 Sportbeleid en activering zijn lasten van gelijke hoogte opgenomen.

Decentralisatie Uitkering provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving

Vanwege de overdracht van taken aan gemeenten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) bij provinciale inrichtingen wordt voor het jaar 2018 € 63.236 toegevoegd. De raming voor de kosten voor VTH wordt gelijk aan deze decentralisatie-uitkering verhoogd (budgettair neutraal).

Decentralisatie Uitkering Voorschoolse voorziening peuters

Rijk en gemeenten hebben bestuurlijke afspraken gemaakt over een aanbod voor alle peuters. Met deze afspraken wordt alle peuters de mogelijkheid gegeven om naar een voorschoolse voorziening te gaan. Via de afspraken zetten gemeenten zich actief in om een aanbod te realiseren voor de

groep peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaat.

Decentralisatie Uitkering Schulden en Armoede
Ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid stelt het kabinet voor de periode 2018 tot en met 2020 geld ter beschikking voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Deze middelen zullen worden ingezet ter versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid zodat gemeenten een impuls kunnen geven aan de verbetering van de toegang tot en de effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening en versterking van de lokale regie van het armoedebeleid. Onder taakveld 6.71 Sociaal Domein: AWBZ naar Wmo zijn lasten van gelijke hoogte opgenomen.

Beleggingen

Betreft het rendement van deelname in maatschappelijk kapitaal van instellingen en ondernemingen. Het productie- en leveringsbedrijf van de Nuon is verkocht. Het netwerkbedrijf van de Nuon is niet verkocht en heeft de naam Alliander gekregen.

Overige Algemene Dekkingsmiddelen

Dit gaat om de rente interne financiering. Specifiek om de rente die we nu nog bijschrijven op de voorzieningen.

Onvoorzien

Deze post dient ter dekking van de in de loop van het begrotingsjaar optredende onvoorziene, onvermijdbare en onuitstelbare niet geraamde uitgaven. Dit budget is niet per programma verdeeld, maar als totaalpost in de begroting opgenomen. Voor 2019 is een bedrag van € 1,18 per inwoner geraamd, dat is in totaal € 30.003 (25.426 inwoners x € 1,18).

Vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 is de gemeente belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting (VPB). Uit onderzoek is gebleken dat de gemeente Duiven alleen voor het onderdeel Grondexploitatie onder de VPB-heffing valt. Belangrijke bouwsteen voor de heffing is de vaststelling van een fiscale openingsbalans. Deze is in concept gereed. Ons is geadviseerd om deze openingsbalans op het laatste moment vast te stellen omdat op dat moment de voor ons meest gunstige openingswaarde kan worden bepaald. De fiscale uitgangspunten zijn op dit moment nog niet vastgesteld. Ook de Belastingdienst worstelt met het vaststellen van diverse uitgangspunten voor de belastingplicht. Het is daarom nog niet mogelijk een raming te geven van de hoogte van de belastingschuld. Zodra hier meer duidelijkheid over is zullen we u hierover informeren.

Wensenlijst Programmabegroting 2019-2022

Nieuwe activiteiten	2019	2020	2021	2022
Dialoog met de samenleving	65.000	40.000	40.000	40.000
Burgerbegroting	65.000	0	0	0
Aanpak ondermijning	22.050	22.050	22.050	22.050
Crisisbeheersing		11.400	11.400	11.400
Kleine wensen p1	10.000	5.000	5.000	5.000
Totaal Programma Bestuur	**162.050**	**78.450**	**78.450**	**78.450**
Inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt	-61.800	-152.683	0	0
Verbinding ondersteuning Jeugd-Onderwijs	0	0	0	0
Schuldenpreventie	69.000	0	0	0
BOSS	20.000	20.000	20.000	20.000
Uitvoering Stimuleringsbeleid	50.000			0
Uitvoering Integraal Huisvestingsplan	0	13.500	13.500	13.500
Laaggeletterdheid	10.000	10.000	10.000	10.000
Eenzaamheid	15.000			
Totaal Programma Samenleving	**102.200**	**- 109.183**	**43.500**	**43.500**
Programmaplan Circulaire economie	141.750	141.750	141.750	141.750
Uitvoering Woonagenda	51.660	51.660	51.660	51.660
Stimuleren/faciliteren vitale dorpen/wijken	250.000			0
Vervangen bomenlaan	0	6.400	6.400	6.400
Onderhoud bloemrijke veldjes	10.000	10.000	10.000	10.000
Meldingen Activiteitenbesluit	11.340	11.340	11.340	11.340
Kleine wensen p3	12.634	12.634	12.634	12.634
Totaal Programma Omgeving	**477.384**	**233.784**	**233.784**	**233.784**
Totaal	**741.634**	**203.051**	**355.734**	**355.734**

Bedragen in €

Beleidsbegroting - Paragrafen

Paragraaf 1	Lokale heffingen
Paragraaf 2	Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
Paragraaf 3	Onderhoud Kapitaalgoederen
Paragraaf 4	Financiering
Paragraaf 5	Bedrijfsvoering
Paragraaf 6	Verbonden partijen
Paragraaf 7	Grondbeleid

Paragraaf 1 Lokale heffingen

1.1 Algemeen

Deze paragraaf bevat informatie over gemeentelijke belastingen. De gemeentelijke belastingen zijn te onderscheiden in drie typen belastingen. De algemene belastingen, de bestemmingsheffingen en de retributies. Na de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds zijn dit de belangrijkste inkomstenbronnen van de gemeente. Het aandeel van de gemeentelijke belastingen in het totaal van de inkomsten is op basis van de begroting 2019 21%.

Algemene belastingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten ten goede komen aan de algemene middelen van de gemeente. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen niet voor een specifiek en wettelijk bepaald doel maar voor alle gemeentelijke taken en voorzieningen mogen worden ingezet. De onroerende-zaakbelastingen (hierna: OZB), hondenbelasting, toeristenbelasting en precariobelasting behoren tot deze categorie. De reclamebelasting feitelijk ook maar daar is in de gemeente Duiven wel een specifiek doel aan gekoppeld.

Bestemmingsheffingen zijn belastingen waarvan de opbrengsten zijn bestemd voor specifieke voorzieningen met een duidelijk algemeen belang. Onder deze categorie vallen de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Retributies zijn belastingen die worden geheven als er door of namens de gemeente een specifiek product of een specifieke dienst wordt verleend. De leges, lijkbezorgingsrechten en marktgelden behoren tot deze categorie.

Voor bestemmingsheffingen en retributies geldt dat er geen winst mag worden gemaakt. De opbrengst mag daarom niet hoger zijn dan de kosten die worden gemaakt om het product of de dienst te verlenen.

In de gemeente Duiven worden diverse belastingen geheven, te weten OZB, afvalstoffenheffing, rioolheffing, hondenbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting, precariobelasting en rechten (o.a. leges).

1.2 Belastingopbrengsten

In onderstaand overzicht zijn de geraamde belastingopbrengsten voor het jaar 2019 opgenomen. De geraamde opbrengsten voor 2018 zijn ter vergelijking bijgevoegd.

	Begroting 2019	Begroting 2018
OZB	5.693.110	5.908.724
Afvalstoffenheffing	1.999.873	2.099.876
Rioolheffing	2.280.997	2.032.858
Rioolaansluitrecht	9.720	8.520
Hondenbelasting	169.351	157.413
Toeristenbelasting	154.084	151.814
Reclamebelasting	60.750	54.000
Precariobelasting	266.069	264.725
Lijkbezorgingsrechten	65.086	77.798
Marktgelden	5.500	6.500
Leges omgevingsvergunning	662.646	647.096
Leges	370.239	587.969
Huuropbrengst sport	227.088	220.934
Totaal	**11.964.513**	**12.218.227**

Bedragen in €

1.3 Ontwikkeling tarieven

De inwoners van de gemeente krijgen jaarlijks een aanslag gemeentelijke belastingen. Voor de beoordeling van de lastendruk zijn de tarieven dan ook van groot belang.

De ramingen en de tarieven in de voorcalculaties zijn gebaseerd op de tarieven 2018. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in de financiële begroting. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre tariefstijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds een efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Naast volumeontwikkelingen (toename aantal woningen met 40) en kostenontwikkelingen (bijvoorbeeld inzameling- en verwerkingsprijzen afval) is uitgegaan van een indexering van de tarieven 2018 met 2,4% voor loon- en prijsontwikkelingen overeenkomstig het percentage BBP (Bruto Binnenlands Product) uit de meicirculaire gemeentefonds 2018 (voor 2020 2,0%, voor 2021 1,8% en voor 2022 1,9%).

Verder wordt het uitgangspunt gehanteerd dat afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges omgevingsvergunning en leges kostendekkend zijn. Voor lijkbezorgingsrechten en marktgelden is het uitgangspunt om zoveel mogelijk kosten te verhalen.

Hieronder zijn de belastingtarieven voor het jaar 2019 vermeld. In het overzicht zijn, ter vergelijk, de tarieven voor 2018 opgenomen. De tarieven van de rechten, waaronder de leges en tarieven huur sportaccommodaties zijn divers. Daarom zijn deze tarieven niet opgenomen in het overzicht.

Belastingsoort	**Tarief 2019**	**Tarief 2018**
OZB eigenarenbelasting:		
- woningen, % van vastgestelde waarde	0.1535	0,1499
- niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1886	0,1842
OZB gebruikersbelasting niet-woningen, % van vastgestelde waarde	0,1432	0,1398
Afvalstoffenheffing vastrecht	154,35	176,52
Afvalstoffenheffing variabel:		
- per lediging 140 liter container restafval	2,53	2,03
- per lediging 240 liter container restafval	4,35	4,19
- per storting ondergrondse container	0,86	0,70
Rioolheffing, per m2	1,68	1,62
Hondenbelasting:		
- 1e hond	63,48	62,04
- 2e hond	116,96	114,08
Toeristenbelasting:		
- hotel, hostel, pension en B&B	1,90	1,85
- kampeerterrein en camperplaats	1,10	1,05
Reclamebelasting, Centrum Duiven	750,00	750,00
Precariobelasting, per strekkende meter	2,27	2,27

Bedragen in €

In de meicirculaire 2018 is aangegeven dat er een landelijk gemiddelde waardestijging van 7% voor woningen en 1% voor niet-woningen wordt verwacht. De verwachting is dat gemiddelde waardestijging voor woningen in Duiven 8% zal zijn. Laatstgenoemd percentage is gehanteerd bij de berekening van het OZB-tarief 2018 voor woningen. De verwachting voor de gemiddelde waardestijging voor niet- woningen in Duiven is nog niet bekend. Daarom is voor de berekening van de OZB-tarieven 2018 voor niet woningen uitgegaan van de landelijk verwachte gemiddelde stijging van 1%. Alle OZB- tarieven worden nog herzien op basis van de daadwerkelijke waardeontwikkeling in de gemeente Duiven. Een wijzigingsvoorstel hiertoe wordt in december 2018 aan de gemeenteraad voorgelegd.

1.4 Regelgeving

Gemeenten kennen een gesloten belastingstelsel. Dit betekent dat een gemeente een belasting alleen kan heffen als een wet daar nadrukkelijk de bevoegdheid toe geeft. Het beleid betreffende de gemeentelijke belastingen is opgenomen in landelijke wet- en regelgeving.
De belastingtarieven zijn opgenomen in onderstaande belastingverordeningen.
- "Verordening onroerende-zaakbelastingen 2019".
- "Verordening afvalstoffenheffing 2019".
- "Verordening rioolheffing 2019".
- "Verordening rioolaansluitrecht 2019".
- "Verordening hondenbelasting 2019".
- "Verordening toeristenbelasting 2019".
- "Verordening reclamebelasting 2019".
- "Verordening precariobelasting 2019".
- "Verordening lijkbezorgingsrechten 2019".
- "Verordening marktgelden 2019".
- "Verordening leges omgevingsvergunning 2019".
- "Legesverordening 2019".

In de verordeningen zijn verder bepalingen opgenomen ter uitvoering van de heffing en de invordering van gemeentelijke belastingen.

1.5 Beleidsvoornemen

Onroerende-zaakbelastingen
Onroerende-zaakbelastingen bestaan uit een eigenaren- en een gebruikersbelasting. De belastingen worden geheven van eigenaren en gebruikers van onroerende zaken. Voor woningen wordt alleen een eigenarenbelasting geheven. In 2018 worden alle onroerende zaken in de gemeente Duiven voorzien van een nieuwe WOZ-waarde naar waardepeildatum 1 januari 2018. Deze nieuwe WOZ-waarden gelden voor het jaar 2019 en vormen de grondslag voor de berekening van de aanslagen OZB.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. De financiële verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds over gemeenten. De Algemene Uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en ook verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met veel waardevol onroerend goed ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevol onroerend goed. Van de waarde van woningen wordt 80% meegerekend en van de waarde van niet-woningen 70%. Hierop wordt het zogenaamde rekentarief toegepast. Dit rekentarief is globaal afgeleid van het gemiddelde landelijke OZB-tarief.

Het resulterende bedrag wordt gekort op de Algemene Uitkering van de betreffende gemeente. Het OZB-tarief dat de gemeente hanteert, heeft geen enkel effect op deze aftrekpost. De rekentarieven zijn door het Rijk aangepast aan de landelijke waardeontwikkeling. De rekentarieven voor 2019 zijn 0,1000% voor OZB woningen eigenaren, 0,1569% voor OZB niet-woningen eigenaren en 0,1265% voor OZB niet-woningen gebruikers.

In het bestuursakkoord van 4 juni 2007 tussen de VNG en het Kabinet is afgesproken met ingang van 1 januari 2008 de maximering van de OZB-tarieven af te schaffen. Dit mag niet leiden tot een onevenredige stijging van de collectieve lastendruk. In verband hiermee is een macronorm ingesteld. De macronorm behelst dat de maximale opbrengststijging voor de OZB van alle gemeenten niet meer mag bedragen dan de macronorm. De macronorm voor 2019 is 4,0%, bestaande uit 1,6% trendmatige groei BBP en 2,4% prijsontwikkeling nationale aanbestedingen.

Afvalstoffenheffing
Afvalstoffenheffing is een kostendekkende heffing. Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de stijging van het tarief. In 2016 is een nieuwe vorm van afvalinzameling ingevoerd namelijk DIFTAR. Er wordt onderscheid gemaakt in een vastrecht en een variabel tarief per lediging van de container voor restafval of per storting

in een ondergrondse container. Er wordt uitgegaan van een gemiddelde van 12 ledigingen of 35 stortingen per jaar. De kosten van kwijtschelding zijn in de tarieven afvalstoffenheffing verdisconteerd.

Rioolheffing
Rioolheffing is een kostendekkende heffing. Het tarief wordt geheven per m³ waterverbruik. De stijging in het tarief wordt veroorzaakt door de afspraken die zijn gemaakt in het in 2016 door de gemeenteraad vastgestelde WaterTakenPlan. In het plan zijn het met name de verscherpte klimaateisen die leiden tot meer investeringen. Ook worden er vervangingen en reparaties uitgevoerd van riolering en gemalen. Die investeringen zullen worden gedekt uit de rioolheffing. Daarom is bij de vaststelling van het WaterTakenPlan besloten dat het tarief de komende jaren met 1,5% moet stijgen met daar bovenop nog de inflatiecorrectie (voor 2019 2,4%, voor 2020 2,0%, voor 2021 1,8% en voor 2022 1,9%). Tevens zal inzet van de voorziening "Riolering artikel 44 lid 2" nodig zijn om de tariefstijgingen te matigen.

Rioolaansluitrecht
Rioolaansluitrecht wordt geheven over elke aansluiting van een gebouwd eigendom op een door of vanwege de gemeente aangelegde openbare riolering. De tarieven worden aangepast met de voor 2019 verwachte inflatie van 2,4%.

Hondenbelasting
Hondenbelasting wordt geheven voor het houden van honden. Het aantal honden dat wordt gehouden is bepalend. Er is een uitzondering gemaakt voor blindengeleidehonden, honden die aan een gehandicapte ten dienste zijn gesteld ter bevordering van de zelfstandige deelname aan het maatschappelijk verkeer en voor honden die voor deze taken worden opgeleid. Er zijn vrijstellingen voor politiehonden, asielhouders en honden jonger dan drie maanden die nog bij de moederhond verblijven. Voor kennelhouders geregistreerd bij de Raad van beheer op kynologisch gebied geldt een vast tarief. De tarieven hebben een progressieve opbouw. Het uitgangspunt is dat de kosten van kwijtschelding in de tarieven worden verdisconteerd. De tarieven worden aangepast met de voor 2019 verwachte inflatie van 2,4%.

In september 2016 is in een gedeelte van de gemeente een huis-aan-huis controle op het houden van honden uitgevoerd. Het tweede gedeelte van de gemeente is in juli 2017 gecontroleerd. De controle van het derde, en laatste, deel van de gemeente heeft in juni 2018 plaatsgevonden.

Toeristenbelasting
Toeristenbelasting wordt geheven op overnachtingen in verblijfsaccommodaties in de gemeente. Voor campinghouders geldt een lager tarief voor overnachtingen dan voor hotels en bed and breakfast accommodaties. De belasting wordt geheven op basis van het aantal overnachtingen. De tarieven worden aangepast met de voor 2019 verwachte inflatie van 2,4%.

Reclamebelasting
Reclamebelasting wordt geheven voor het hebben van reclame-uitingen in het Duivense centrum. Het verzoek tot het heffen van de belasting komt van de centrumondernemers (OCD). Het doel van OCD is het probleem van freeriders uit te bannen en daardoor extra financiële middelen te genereren om het centrum van Duiven aantrekkelijker te maken voor bezoekers en winkelend publiek. Daarvoor is de Stichting Promotie Centrum Duiven in het leven geroepen. De belasting wordt geheven door de gemeente en komt, na aftrek van de perceptiekosten, in de vorm van een subsidie ter beschikking van de stichting. In de tussen de gemeente en de stichting gesloten overeenkomst is vastgelegd waar de gelden voor kunnen worden aangewend. In overleg met de stichting is een gelijkblijvend tarief voor de reclamebelasting bepaald. Het tarief voor 2018 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2018.

Precariobelasting
In de Kadernota 2015-2018 is besloten om precariobelasting in te voeren. Het oorspronkelijke voornemen was om de belasting te gaan heffen voor terrassen. Het college heeft besloten om deze heffing nu niet in te voeren. Een invoering wordt heroverwogen na de realisatie van de plannen in het kader van Vitaal Centrum. Er is wel besloten tot het invoeren van precariobelasting

voor buizen, draden, kabels en leidingen. De belasting wordt geheven op basis van het aantal strekkende meters van een traject.

Er is een wetsvoorstel ingediend tot afschaffing van de precariobelasting. In verband met de voorgenomen afschaffing heeft de landelijke overheid de gemeentelijke tarieven bevroren op de hoogte van het tarief voor 2016. Gemeenten mogen dan tot 2023 precariobelasting heffen voor dat tarief. Het tarief voor 2019 is dan ook niet verhoogd en blijft dus gelijk aan het tarief voor 2018.

Lijkbezorgingsrechten
Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die worden geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2018 verwachte inflatie van 2,4%.

Marktgelden
Marktgelden worden geheven voor het uitstallen van goederen of verkoopwaren tijdens de wekelijkse markt op de daarvoor aangewezen plaatsen en tijden en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de wekelijkse markt. Het aantal ingenomen strekkende meters bepaalt de tarieven. Het uitgangspunt is dat er zoveel mogelijk kosten worden verhaald. De tarieven worden aangepast met de voor 2018 verwachte inflatie van 2,4%.

Leges omgevingsvergunning
Leges omgevingsvergunning betreft leges die de gemeente kan heffen voor aanvragen in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Er is gekozen voor het toepassen van kruissubsidiëring. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan het hoger vaststellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten (bijvoorbeeld dakkapellen) laag te kunnen houden. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2019 verwachte inflatie van 2,4%.

Leges
Leges zijn rechten die worden geheven voor het door de gemeente verrichten van diensten. De diensten zijn opgenomen in de tarieventabel behorende bij de verordening. Het uitgangspunt is dat de tarieven kostendekkend zijn. De tarieven worden aangepast met de voor 2019 verwachte inflatie van 2,4%.

Tarieven binnensportaccommodaties
De tarieven worden aangepast met de voor 2019 verwachte inflatie van 2,4%.

1.6 Kostendekkende tarieven

Hieronder staan de lasten- en batenoverzichten van de kostendekkende tarieven. Er is inzichtelijk gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden. Dit is gedaan voor de tarieven van de belastingen die hoogstens kostendekkend mogen zijn. Voor rioolaansluitrecht en legestarieven, anders dan leges omgevingsvergunning, zijn de berekeningen niet gemaakt. Dit zal gebeuren bij de begroting voor het jaar 2020.

Afvalstoffenheffing

TV2.1 Reiniging openbaar gebied (40% van de kosten)	46.268		
TV2.1 Doorbelasting 1Stroom openbaar gebied (40% van de kosten)	71.518		
TV7.3 Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	1.397.845		
TV7.3 Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-453.211		
TV7.3 Doorbelasting 1Stroom	279.899		
TV7.3 Afvalaanbiedstation	268.023		
TV7.3 Opbrengsten afvalaanbiedstation	-136.200		
TV7.3 Lasten heffing en invordering	17.506		
TV2.1 BTW	8.215		

TV7.3 BTW	318.509		
TV7.3 Kwijtschelding	107.000		
TV7.3 Oninbaar/leegstand	75.000		
Totale lasten		2.000.372	
TV7.3 Opbrengst belastingen	1.999.873		
Totale baten		1.999.873	
Dekking			100%

Bedragen in €

Rioolheffing

TV 7.2 Riool	676.314		
TV7.2 Doorbelasting 1Stroom	280.206		
TV7.2 Rioolgemalen en randvoorzieningen	357.082		
TV7.2 Lasten heffing en invordering	27.491		
TV7.2 - te compenseren BTW	111.921		
TV7.2 Bijdrage aan voorziening	827.983		
Totale lasten		2.280.997	
TV7.2 Baten rioolheffing	2.280.997		
Totale baten		2.280.997	
Dekking			100%

Bedragen in €

Lijkbezorgingsrechten

TV7.5 Begraafplaatsen	31.065		
TV7.5 Doorbelasting 1stroom	93.340		
Totale lasten		124.405	
TV7.5 Overige leges	65.086		
		65.086	
Dekking			52%

Bedragen in €

Marktgelden

TV3.3 Kosten markten	5.500		
TV3.3 Doorbelasting 1Stroom	7.517		
Totale lasten		13.017	
TV3.3 Opbrengst marktgelden	5.500		
Totale baten		5.500	
Dekking			43%

Bedragen in €

Leges omgevingsvergunning

TV8.3 Kosten omgevingsvergunning	47.630		
TV8.3 BTW	12.6426		
TV1.1 Kosten omgevingsvergunning	55.200		

TV8.3 Doorbelasting 1Stroom	547.174		
Totale lasten		662.646	
TV8.3 Opbrengst omgevingsvergunning	662.646		
Totale baten		662.646	
Dekking			100%

Bedragen in €

1.7 Lokale lastendruk

In de begroting 2019 wordt een lastendrukverlaging voorzien van 0,70%. In onderstaande overzichten zijn, onder andere, de voornaamste lasten voor een gemiddeld huishouden in het jaar 2019 op een rij gezet, waarbij de procentuele stijging ten opzichte van het jaar 2018 is weergegeven.

Aannames:

Waarde woning per 1 januari 2017 (waardepeildatum 2016)	€ 233.000
Ledigingen container restafval	12 keer
Waterverbruik gezin (vier personen)	140 m3

Ontwikkeling lastendruk 2018

	2016	2017	2018	2019	Ontwikkeling t.o.v 2018
OZB-eigenaar	369	372	349	358	2,40%
Afvalstoffenheffing	202	196	207	185	-10,76%
Rioolheffing	214	220	227	235	3,70%
Totaal	**785**	**787**	**783**	**778**	**-0,70%**

Bedragen in €

Meerjarige ontwikkeling lastendruk

	2019	2020	2021	2022
OZB-eigenaar	357,65	364,80	371,37	378,42
Afvalstoffenheffing	184,71	184,15	186,19	188,80
Rioolheffing	235,20	243,60	252,00	260,40
Totaal	**777,56**	**792,55**	**809,56**	**827,62**
Stijgingspercentage t.o.v. voorgaand jaar	**-0,70**	**1,93**	**2,15**	**2,23**

Bedragen in €

Vergelijking lastendruk per huishouden binnen Gelderland

	2014**	2015	2016	2017	2018
Gemeente Duiven	358	714	726	729	740
Liemerse gemeenten (incl. Duiven)*	334	715	731	736	752
Gemeente Zevenaar	329	591	613	637	676
Gemeente Westervoort	346	789	790	778	758
Gemeente Rijnwaarden*	331	765	794	800	834
Gelderland (incl. Duiven)	387	721	730	743	740

Bedragen in €

* Liemerse gemeenten: Rijnwaarden, Westervoort, Zevenaar en Duiven. De gemeente Zevenaar gebruikt aparte tarieven voor inwoners uit de voormalige gemeente Rijnwaarden.

** Tot en met 2014 vulde de Provincie Gelderland een databank waarin de lastendruk in de verschillende Gelderse gemeenten werd vergeleken. In 2015 is de Provincie Gelderland overgestapt op het systeem van de kengetallen om een vergelijk tussen gemeenten te maken. Om u toch een vergelijk te kunnen presenteren gebruiken wij daarom vanaf 2015 de vergelijkende cijfers van het COELO. Het is niet mogelijk om de COELO-cijfers van 2014 te achterhalen. In deze lastendruk zijn de volgende belastingen opgenomen: OZB (zowel gebruikers als eigenarendeel), afvalstoffenheffing en rioolheffing. De lastendruk wordt per inwoner berekend.

Bij de lastendruk worden de volgende opmerkingen gemaakt. In Duiven was het afvalaanbiedstation tot 1 januari 2016 opgenomen in de afvalstoffenheffing. In de andere Liemerse gemeenten moest hiervoor afzonderlijk worden betaald. Daarnaast had Duiven, tot 1 januari 2016, voor de afvalstoffenheffing een naar grootte van huishouden gedifferentieerd tarief. De andere gemeenten hebben een differentiatie naar containergrootte, naar ledigingsfrequentie en naar aangeboden hoeveelheid. Ook worden er in Duiven, in tegenstelling tot andere gemeenten, bedragen gereserveerd voor toekomstig onderhoud aan de rioleringstelsels. Deze bedragen worden verdisconteerd in het tarief rioolheffing. Hierdoor ontstaat een vertekend beeld bij de bepaling van de lastendruk.

1.8 Kwijtschelding

De gemeente is op grond van de Gemeentewet bevoegd om kwijtschelding van gemeentelijke heffingen te verlenen. In de gemeente Duiven kan door belastingplichtigen (particulieren en zzp'ers) kwijtschelding worden aangevraagd voor de afvalstoffenheffing vastrecht, de afvalstoffenheffing ledigingen (maximaal 12 (140-liter container) of 7 (240-liter container) ledigingen en maximaal 28 stortingen), de hondenbelasting (1e hond) en zeer incidenteel onroerende-zaakbelastingen (eigenaren woningen). Kwijtschelding wordt verleend op basis van 100% van de bijstandsnorm, waarbij tevens een vermogenstoets plaatsvindt. Ligt het netto besteedbare inkomen op of onder het bijstandsniveau, dan wordt volledige kwijtschelding verleend. Bij een gering hoger inkomen kan sprake zijn van een gedeeltelijke kwijtschelding. In al deze gevallen zal het beschikbare vermogen beneden de toegestane norm moeten liggen. Na invoering van de maatregelen uit de Kadernota is in het kwijtscheldingsbeleid een prikkel opgenomen om minder te vervuilen. Voor 2019 wordt rekening gehouden met een totaalbedrag van € 113.000 voor kwijtscheldingen. Hieronder is de splitsing van de kwijtschelding naar belastingsoort weergegeven.

	Begroting 2019	Begroting 2018
Afvalstoffenheffing	107.000	107.000
Hondenbelasting	5.000	3.000
Onroerende-zaakbelastingen eigenaren woningen	1.000	-

Bedragen in €

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate een gemeente in staat is tegenvallers op te vangen. Het bestaat uit twee componenten, de risico's en de weerstandscapaciteit. Door een goed inzicht in het weerstandsvermogen kan voorkomen worden dat elke financiële tegenvaller onmiddellijk dwingt tot bezuinigingen.

Er zijn twee soorten weerstandsvermogen, statisch en dynamisch weerstandsvermogen. Als het weerstandsvermogen betrekking heeft op een specifiek jaar spreekt men van statisch weerstandsvermogen. Gaat het om het weerstandsvermogen op middellange termijn, dan spreekt men van dynamisch weerstandsvermogen. De gemeente Duiven kiest ervoor om de focus op het dynamische weerstandsvermogen te leggen.

Hieronder wordt eerst de weerstandscapaciteit van de Gemeente Duiven toegelicht, waarna de risico’s in kaart gebracht worden. Aan het einde van de paragraaf wordt het weerstandsvermogen bepaald. Om deze in een context te plaatsen, worden vervolgens de kengetallen weergegeven.

Weerstandscapaciteit

Er wordt onderscheid gemaakt in de structurele en incidentele weerstandscapaciteit, vergelijkbaar met de verschillen binnen het weerstandsvermogen. De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de resterende belastingcapaciteit en de in de begroting opgenomen raming voor onvoorziene uitgaven. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de algemene reserve, onbestemde reserves en stille reserves.

Structurele weerstandscapaciteit

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is te berekenen door de maximaal mogelijke belastingopbrengst te verminderen met de huidige belastingopbrengst. Berekening van de onbenutte belastingcapaciteit kan beperkt blijven tot de onroerende-zaakbelastingen (OZB), aangezien andere heffingen in principe kostendekkend zijn. Deze heffingen mogen niet verhoogd worden of het is niet realistisch deze te verhogen.

Er is geen wettelijk maximum voor de OZB. Als referentie voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit maken we de vergelijking met artikel 12 van de Financiële Verhoudingswet (Fvw) en het hierin gegeven tarief. Dit tarief wordt berekend door 120% te nemen van het gemiddelde tarief van twee jaar geleden. Het tarief wordt jaarlijks in de meicirculaire meegedeeld aan de gemeente via de meicirculaire. Voor 2019 is het percentage vastgesteld op 0,1905% van de WOZ-waarde. Het gemiddelde tarief van gemeente Duiven ligt onder het artikel 12 Fvw tarief. Op basis van deze vergelijking was er in 2019 een vrije ruimte van € 1.248.185. In 2018 was de vrije ruimte € 1.217.455.

Berekening onbenutte capaciteit

	Geraamde opbrengsten 2019	Opbrengsten obv artikel 12	Onbenutte capaciteit 2018
OZB woningen (eigenaren)	3.611.073	4.514.518	903.445
OZB niet-woningen (eigenaren)	1.340.682	1.385.578	44.896
OZB niet-woningen (gebruikers)	846.355	1.146.200	299.845
Totaal	**5.798.110**	**7.046.296**	**1.248.185**

Bedragen in €, excl. oninbaarheid en leegstand

De conclusie van het bovenstaande is dat de Duivense tarieven onder het artikel 12 tarief liggen. Aanpassing naar het artikel 12 tarief schept een budgettaire ruimte van € 1.248.185.

Incidentele weerstandscapaciteit

Stille reserves

Bij stille reserves moet worden gedacht aan bezittingen die beneden de marktwaarde in de boeken staan en die zonder bezwaar direct te verkopen zijn. De gemeente bezit geen panden en gronden waar stille reserves op rusten. Verder bezit de gemeente nog een klein aantal aandelen die voor de aanschafprijs in de balans staan. Dat zijn aandelen van Vitens, de BNG en Alliander. Deze aandelen mogen niet verkocht worden. De conclusie van het voorgaande is dat de gemeente geen stille reserves heeft.

Algemene Reserve

Stand Algemene Reserve

	Stand
Stand per 1 januari 2018	12.026
Stortingen 2018	5.044
Onttrekkingen 2018	2.610
Stand per 31 december 2018	14.460
Stortingen 2018	0
Prognose stand per 31 december 2018	**14.460**

Bedragen x € 1.000

Omvang incidentele weerstandscapaciteit
De incidentele weerstandscapaciteit is bedoeld om ondanks tegenvallers het beleid te kunnen handhaven. Bestemmingsreserves zijn gevormd om een bepaald doel te realiseren en zijn dus onderdeel van het beleid en geen onderdeel van de weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

Structureel:	
Onbenutte belastingcapaciteit	1.248
Incidenteel:	
Algemene Reserve	14.460
Totaal	**15.708**

Bedragen x € 1.000

Risico's

De risico’s die relevant zijn voor het weerstandsvermogen moeten materieel zijn en niet op andere wijze zijn af te dekken. Denk hierbij aan het treffen van een voorziening, het vormen van een reserve, het afnemen van een verzekering of het nemen van beheersmaatregelen.

Er wordt een schatting gemaakt van de kans dat een risico zich voordoet en de financiële impact die dit zal hebben. Dat is per definitie een subjectieve beoordeling. Om die onzekerheid nadrukkelijk tot uitdrukking te brengen, wordt gewerkt met minimum- en een maximumwaarden.

Kans	Score	Kansscore
Komt gemiddeld meermalen per jaar voor	5	100%
Komt gemiddeld eenmaal per jaar voor	4	80%
Komt gemiddeld eenmaal per twee jaar voor	3	60%
Komt gemiddeld eenmaal per vijf jaar voor	2	40%
Komt gemiddeld minder dan eenmaal per vijf jaar voor	1	20%

In de navolgende inventarisatie zijn de risico’s in vier categorieën verdeeld:

- Risico’s van de bedrijfsvoering.
- Risico’s op eigendommen.

- Aansprakelijkheidsrisico's.
- Financiële risico's.

Risico's van de bedrijfsvoering

a. Apparaatskosten Grondexploitatie
Het aandeel door te belasten ambtelijke uren vanuit 1Stroom aan de grondexploitaties zal op termijn afnemen. Op korte termijn is er nog een grote opgave als het gaat om uitgifte van kavels en bedrijventerreinen.

Minimum: 1 fte	**€ 60.000**
Maximum: 3 fte	**€ 180.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 72.000**

b. Deskundigheid personeel
Er wordt binnen de organisatie van 1Stroom bewust gewerkt aan de kwaliteit van het personeel. Jaarlijks zijn er opleidingsfaciliteiten beschikbaar.

Minimum:	**€ 10.000**
Maximum:	**€ 50.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 6.000**

c. Wachtgeld ambtenaren
Op dit moment is er geen sprake van wachtgeld binnen de ambtelijke organisatie van 1Stroom. Ambtenaren hebben echter in bepaalde gevallen recht op wachtgeld.

Minimum: 1 fte	**€ 60.000**
Maximum: 2 fte	**€ 180.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 72.000**

d. Bovenformatieven
Op dit moment is er geen sprake van boventallig personeel.

Minimum: 0 fte	**€ 0**
Maximum: 1 fte	**€ 60.000**
Kansscore: 2	**40%**
Gemiddeld:	**€ 12.000**

e. Vennootschapsbelasting (VPB)
Overheidslichamen zijn met ingang van 1 januari 2016 belastingplichtig voor de VPB. Duiven loopt hierdoor het risico om belasting te gaan betalen over de fiscale winst die zij in enig jaar behaalt. Vooraf is moeilijk in te schatten wat de belastingclaim zal zijn in enig jaar. Die claim is sterk afhankelijk van de interpretatie van de fiscus alsmede het verloop van baten en lasten op specifieke onderdelen. Voor een VPB claim is nu nog geen budget opgenomen in onze begroting.

Minimum:	**€ 0**
Maximum:	**€ 1.000.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 100.000**

f. Algemene risico's
Bij de risico-inventarisatie gaat het om risico's met een materieel belang. Dat neemt niet weg dat veel kleine risico's samen toch een substantieel bedrag kunnen worden. Daarom is in de kwantificering een bedrag opgenomen voor algemene risico's. Daarbij wordt uitgegaan van de norm van 6% van de Algemene Uitkering en de belastingcapaciteit die door de toezichthouder

wordt gehanteerd voor de vrij aanwendbare reserve. Een negatief jaarrekeningresultaat zal moeten worden opgevangen door dit algemene risico.

Minimum: 6% Algemene Uitkering/Belastingcap.	**€ 2.431.000**
Maximum:	**€ 2.431.000**
Kansscore: 5	**100%**
Gemiddeld:	**€ 2.431.000**

g. Renterisico
Het gaat hier om het risico op stijging van de rentekosten. De verwachting is dat de rente het komende jaar zal oplopen. De rente is op dit moment heel erg laag, zowel voor de korte als de lange rente. Een stijging na 2018 is niet uit te sluiten. Het risico wordt geschat op 0% tot 0,5% van € 10 miljoen.

Minimum: 0% van € 10 mln	**€ 0**
Maximum: 0,5% van € 10 mln	**€ 50.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 20.000**

Risico's op eigendommen
a. Grondexploitatie
De actieve grondexploitatie is voor de gemeente een bedrijfsmatig proces, dat zich over de langere termijn voltrekt. Kenmerkend is het doen van omvangrijke voorinvesteringen die later in de tijd door gronduitgifte worden terugverdiend. Gelet op de planperiode (einddatum van het langstlopende complex is ultimo 2030) en de geprognosticeerde omzetten zijn aan het exploiteren van gronden risico's verbonden.
Te onderscheiden zijn:
- Algemene economische risico's.
- Projectgebonden risico's.

Uitgangspunt is dat de risico's zoals nu gepresenteerd, worden meegenomen in het gemeentelijk weerstandsvermogen. Hierna worden deze "bedrijfsrisico's" beschreven en nader gekwantificeerd. Bij de kwantificering wordt ook betrokken de mate waarin zich een eventueel risico kan voordoen.

Algemene economische risico's
Vooral bij het in exploitatie nemen van redelijk omvangrijke uitleg- en uitbreidingslocaties loopt de gemeente vanwege de relatief lange looptijd en hoge omzetten financiële risico's.
In het algemeen zijn aan het exploiteren van ruimtelijke plannen de volgende risico's verbonden:
- De uitgifte van bouwgronden start later, terwijl de voorinvesteringen al wel (deels) zijn gedaan. De fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor er renteverliezen optreden.
- Er dient zich een rentestijging aan, die niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop.

Een deel van deze risico's (o.a. de rentebijschrijving op de boekwaarde) is niet of nauwelijks beïnvloedbaar. De overige risico's zijn enigszins beïnvloedbaar door het bepalen van de investering- en uitgiftemomenten.

Uit bedrijfseconomisch oogpunt is het verstandig om uit te gaan van een "reëel en behoedzaam scenario", dat zich kenmerkt door de volgende zaken:
- Een stijging van het rentepercentage met 1,0 procentpunt.
- Stagnering in de gronduitgifte, vertragingsrisico met drie jaar (bedrijven).

Voorraadrisico bedrijfsgronden na 2025

De provinciale raming voor de behoefte aan bedrijfsgrond in Duiven gedurende de periode 2016 t/m 2025 is 2,5 ha per jaar. De uitgifteplanning is daarmee in overeenstemming. De prognose wordt door de opsteller, de Provincie Gelderland als optimistisch gekenmerkt.

In de periode daarna van 2026 t/m 2030 is gepland de uitgifte van bijna 8 ha bedrijfsgrond in de complexen die nu al in exploitatie zijn genomen. De grondwaarde daarvan is ruim € 12 mln. De aanname dat deze opbrengst niet wordt gerealiseerd, is als risicocomponent opgenomen.

Voorraadrisico nog in exploitatie te nemen bedrijfsgronden na 2025
In de periode van 2026 t/m 2030 is de uitgifte gepland van 4 ha in een nog in exploitatie te nemen ingenomen strategische grondpositie. Louter voor de risicobepaling wordt nu verondersteld dat het risico bestaat dat de strategische grondpositie niet in exploitatie wordt genomen.

Risico uitgifte Bedrijventerreinen / RPW:
Met het programma Stimulering Kaveluitgifte en Kostenreductie Grondexploitaties (SKKG) zetten we stevig in op de verkoop van de bedrijventerreinen en nemen we maatregelen om risico's op achterblijvende verkopen te beperken. We volgen de ontwikkelingen en gesprekken rondom het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) nauwlettend en we wachten vooralsnog de verdere besluitvorming hierover af.

Projectgebonden risico's
Hierna worden de specifiek projectgebonden risico's van de in exploitatie genomen gronden nader toegelicht en waar mogelijk gekwantificeerd.

Toereikendheid plankostenbudgetten
Het is reëel te veronderstellen dat er een risico bestaat dat noodgedwongen programmawijzigingen optreden. Ook kan sprake zijn van langere doorlooptijden van de in exploitatie genomen complexen. De ervaring leert dat er hierdoor een reële kans is dat in de complexen geraamde plankostenbudgetten niet toereikend zijn.

Bodem- en/of grondwaterverontreiniging en archeologische bodemschatten
In het traject van het opstellen van een ontwerp-bestemmingsplan wordt uitvoerig onderzoek gedaan naar de kwaliteit van de bodem en het grondwater. Voor aangetroffen verontreinigingen worden de saneringskosten in de calculaties meegenomen. Er is echter bepaald geen zekerheid dat alle te saneren verontreinigingen bekend zijn. Hetzelfde geldt voor de mogelijke aanwezigheid van behoudenswaardige archeologische bodemschatten.

Vitaal Centrum Duiven
In het Vitaal Centrum Duiven zijn belangrijke vorderingen gemaakt.

Nu wordt ingeschat dat het realiseren van de geraamde grondwaarde voor fase 4 (commerciële - en woonfuncties) onder druk staat. Hetzelfde geldt voor het woonpark. De aanname nu is dat door mogelijk noodzakelijke herprogrammering een lagere grondwaarde wordt gerealiseerd.

Tabel risico's grondexploitatie

	Min. risico	Max. risico	Kans	Gewogen max. risico	Gewogen gem. risico
Algemene risico's					
Rentestijging (1%)	0	1.736.132	80%	1.388.906	694.453
Drie jaar vertraging in uitgifte bedrijventerreinen	0	1.721.418	80%	1.377.134	688.567
Voorraadrisico bedrijfsgronden in exploitatie na 2025	0	10.302.981	20%	2.060.596	1.030.298
Voorraadrisico RPW	0	3.553.337	40%	1.421.335	710.667

Voorraadrisico bedrijfsgronden NIEGG na 2025	0	475.161	80%	380.129	190.064
Projectgebonden risico's					
Ontoereikend plankostenbudget grex-complexen	0	400.000	80%	320.000	160.000
Bodem-/grondwaterverontreiniging/ archeologie	0	500.000	40%	200.000	100.000
Opbrengst verkoop bestaande winkelruimte VCD	0	150.000	80%	120.000	60.000
Een jaar vertraging uitgifte VCD	0	136.787	80%	109.430	54.715
Herprogrammering fase 4 VCD	0	519.950	80%	415.960	207.980
Programmering Woonpark VCD	0	245.250	80%	196.200	98.100
Totalen	**0**	**19.741.016**		**7.989.690**	**3.994.845**

Bedragen in €

b. Bodemverontreiniging
Voor de bekende bodemverontreiniging is een voorziening opgenomen. Maar er is bepaald geen zekerheid dat alle verontreinigingen al geïnventariseerd zijn. Het gaat hier om bodemverontreinigingen die niet binnen een complex van de grondexploitatie opspelen.

Minimum: 1 sanering	**€ 100.000**
Maximum: 5 saneringen	**€ 500.000**
Kansscore: 2	**40%**
Gemiddeld:	**€ 120.000**

Aansprakelijkheidsrisico's
a. Gewaarborgde geldleningen
Per 1 januari 2018 stond de gemeente garant voor het betalen van rente en aflossing voor een totaalbedrag van € 28,1 miljoen. Een groot gedeelte daarvan (€ 26,2 miljoen) is via zogenaamde achtervangovereenkomsten overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Sinds de zogenaamde bruteringsoperatie van de woningbouwleningen is de rol van de gemeente bij geldleningen van de woningbouwcorporaties minimaal geworden. Slechts als de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw niet meer aan haar verplichtingen kan voldoen, zijn het Rijk (50%) en de gemeenten (50%) verplicht het risicovermogen renteloos aan te vullen. Het resterende gedeelte (€ 2 miljoen) is voor met name lokale organisaties. De gemeente staat voor dit gedeelte voor 100% borg.

Minimum:	**€ 100.000**
Maximum:	**€ 1.000.000**
Kansscore: 2	**40%**
Gemiddeld:	**€ 220.000**

b. Schadeclaims
Het algemene beeld is dat de burgers vaker de overheid aansprakelijk stellen en schade claimen. De afgelopen vier jaar was er geen stijging in het aantal claims en ook geen stijging van het geclaimde bedrag. De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid en voor het eigen risico is in de begroting een budget opgenomen. Toch kunnen zich schadeclaims voordoen waarvoor we niet verzekerd zijn.

Minimum:	**€ 10.000**
Maximum:	**€ 1.000.000**
Kansscore: 2	**40%**

Gemiddeld:	**€ 202.000**

c. Gemeenschappelijke regelingen
De gemeente Duiven participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Eventuele tekorten kunnen ten laste komen van de participerende gemeenten.

- VGGM
De gemeente Duiven betaalt een bijdrage per inwoner. Bij slechte financiële resultaten kan de bijdrage worden verhoogd. Tevens kunnen er bij eventuele uittreding kosten bij de gemeente Duiven in rekening worden gebracht.

Minimum:	**€ 25.000**
Maximum:	**€ 1.000.000**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 307.500**

Financiële risico's
a. Open-einderegelingen
Wij kennen de volgende open-einderegelingen:

- Bijzondere bijstand (incl. langdurigheidstoeslag).

Minimum: 1% van budget	**€ 5.790**
Maximum: 10% van budget	**€ 57.900**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 19.107**

- Leerlingenvervoer

Minimum: 1% van budget	**€ 5.728**
Maximum: 10% van budget	**€ 57.283**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 18.903**

Met name binnen het speciaal onderwijs zien we ontwikkelingen die meerkosten met zich mee kunnen brengen: verdere specialisatie van scholen, die zich op specifieke stoornissen gaan toeleggen. Dit betekent dat de afstand tot een geschikte school groter kan worden.

- Verstrekkingen van voorzieningen aan gehandicapten (onderdeel van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007). Het risico bestaat dat er in één jaar meerdere dure aanpassingen aan woningen plaats moeten vinden.

Minimum: 1% van budget	**€ 5.970**
Maximum: 10% van budget	**€ 59.700**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 26.268**

- RSD.
Door een toename van het aantal uitkeringen kunnen de uitvoeringskosten van de RSD toenemen.

Minimum:	**€ 50.000**
Maximum:	**€ 100.000**
Kansscore: 5	**100%**
Gemiddeld:	**€ 75.000**

b. Algemene Uitkering
De systematiek van samen de trap op en af is met ingang van 2012 weer ingevoerd. Hierdoor fluctueert de algemene uitkering per jaar en bestaat het risico dat er in enig jaar een lagere

uitkering wordt ontvangen. Lagere uitgaven van het Rijk werken op deze manier negatief door voor de Algemene uitkering.

Minimum:	**€ 200.000**
Maximum:	**€ 1.200.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 560.000**

c. Beleggingen
Gestreefd wordt naar een stabiel dividendniveau. Toch kan het jaarlijkse dividend mee- of tegenvallen. Jaarlijks wordt dividend ontvangen van de BNG, Alliander en Vitens.

Minimum: 10% van geraamd dividend	**€ 9.100**
Maximum: 25% van geraamd dividend	**€ 22.750**
Kansscore: 3	**60%**
Gemiddeld:	**€ 9.555**

d. Afvalinzameling
In de nieuwe manier van afval inzamelen schuilen financiële risico's. Als er in de gemeente meer gescheiden zou worden dan is aangenomen in de ramingen kan dit betekenen dat het aantal ledigingen en dus de variabele opbrengst lager is. Bovendien kan de invoering van het poorttarief bij het AAS ervoor zorgen dat er minder wordt aangeboden dan in de ramingen opgenomen.

Minimum:	**€ 0**
Maximum:	**€ 225.000**
Kansscore: 4	**80%**
Gemiddeld:	**€ 90.000**

e. Referendum
In onze gemeente is de mogelijkheid geschapen om een referendum te houden. De kosten hiervan worden geraamd op € 70.000. Bij het combineren met verkiezingen kan een besparing ontstaan van ongeveer € 6.000.

Minimum:	**€ 64.000**
Maximum:	**€ 70.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 13.400**

f. Inburgering nieuwkomers
Voor de inburgering van nieuwkomers zijn geen kosten geraamd. Het risico bestaat dat er wel kosten gemaakt worden voor de inburgering, waardoor deze gedekt worden uit de Algemene Reserve.

Minimum:	**€ 50.000**
Maximum:	**€ 100.000**
Kansscore: 1	**20%**
Gemiddeld:	**€ 15.000**

Als alle risico’s die we tot nu toe hebben gekwantificeerd zich ook daadwerkelijk zouden voordoen, dan zou er sprake zijn van minimaal € 1,9 miljoen en maximaal € 26,9 miljoen schade (ongewogen risico’s). Maar de kans dat dit zich allemaal in één jaar voordoet is nihil. Vandaar dat uit wordt gegaan van een gewogen risico: de kans dat een risico zich voordoet maal de hoogte van het bedrag dat daarmee gemoeid is. Deze kwantificering van risico’s waarbij rekening is gehouden met de kans dat een risico zich voordoet, komt uit op een bedrag van € 6,9 miljoen. Waarbij opgemerkt moet worden dat het hier gaat om het gemiddelde van het minimumrisico (€ 1,6 miljoen) en het maximumrisico (€ 12,2 miljoen).

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
Risico's omtrent de bedrijfsvoering							
Apparaatskosten grondexploitatie	1fte-3fte	60.000	180.000	60%	36.000	108.000	72.000
Deskundigheid personeel		10.000	50.000	20%	2.000	10.000	6.000
Wachtgeld ambtenaren	1fte-3fte	60.000	180.000	60%	36.000	108.000	72.000
Bovenformatieven	1fte	0	60.000	40%	0	24.000	12.000
Vennootschapsbelasting		0	1.000.000	20%	0	200.000	100.000
Algemeen risico	norm Gld 6% au / bel.cap.	2.431.000	2.431.000	100%	2.431.000	2.431.000	2.431.000
Renterisico	10 mln rente 0%-0,5%	0	50.000	80%	0	40.000	20.000
Risico's omtrent eigendommen							
Grondexploitatie rente	0-1%	0	1.736.132	80%	0	1.388.906	694.453
Drie jaar vertraging in uitgifte bedrijventerreinen		0	1.721.418	80%	0	1.377.134	688.567
Voorraadrisico bedrijfsgronden in explotatie na 2025		0	10.302.981	20%	0	2.060.596	1.030.298
Voorraadrisico RPW		0	3.553.337	40%	0	1.421.335	710.667
Voorraadrisico bedrijfsgronden NIEGG na 2025		0	475.161	80%	0	380.129	190.064
Ontoereikend plankostenbudget grex-complex		0	400.000	80%	0	320.000	160.000
Bodem-/ grondwaterverontreiniging/ archeologie		0	500.000	40%	0	200.000	100.000
Opbrengst verkoop bestaande winkelruimte VCD		0	150.000	80%	0	120.000	60.000
1 jaar verraging uitgifte VCD		0	136.787	80%	0	109.430	54.715
Lagere grondwaarde VCD fase 4 na herprogrammeren		0	519.950	80%	0	415.960	207.980
Lagere grondwaarde VCD woonpark na herprogrammeren		0	245.250	80%	0	196.200	98.100
Bodemverontreiniging (onbekende)	1-5 saneringen	100.000	500.000	40%	40.000	200.000	120.000
Aansprakelijkheids risico's							
Gewaarborgde geldleningen		100.000	1.000.000	40%	40.000	400.000	220.000
Schadeclaims		10.000	1.000.000	40%	4.000	400.000	202.000
Gem. regelingen		25.000	1.000.000	60%	15.000	600.000	307.500

	Basis	Min.	Max.	%	Risico minimum	Risico maximum	Risico gemiddeld
Financiële risico's							
Open-einde regelingen:							
-Bijzondere bijstand	1-10% budget	5.790	57.900	60%	3.474	34.740	19.107
-Leerlingenvervoer	1-10% budget	5.728	57.283	60%	3.437	34.370	18.903
-WVG	1-10% budget	5.970	59.700	80%	4.776	47.760	26.268
-RSD	50-100%	50.000	100.000	100%	50.000	100.000	75.000
Algemene Uitkering		200.000	1.200.000	80%	160.000	960.000	560.000
Beleggingen	10-25% dividend	9.100	22.750	60%	5.460	13.650	9.555
Afvalinzameling		0	225.000	80%	0	180.000	90.000
Referendum		64.000	70.000	20%	12.800	14.000	13.400
Inburgering nieuwkomers		50.000	100.000	20%	10.000	20.000	15.000
						bovengrens	ondergrens
Totaal		**3.186.588**	**29.084.649**		**2.853.947**	**13.915.209**	**8.384.578**

Weerstandsvermogen

De berekening van het weerstandsvermogen vindt plaats via de formule: weerstandscapaciteit / risicobedrag = weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen

> 2	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

De incidentele weerstandscapaciteit bestaande uit de Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2019 € 14.459.727.

Het ratio is bij een maximaal risico op basis van de kansscore: 14.459.727 / 13.915.209 = 1.04.
Het ratio is bij een gemiddeld risico op basis van de kansscore: 14.459.727 / 8.384.578 = 1,72.

Bij een maximaal risico is de ratio voldoende en bij een gemiddeld risico is de ratio ruim voldoende. De stand van de Algemene Reserve per 1 januari 2019 is ruim voldoende om het gemiddelde risico te kunnen opvangen. De onbenutte belastingcapaciteit biedt nog ruimte om eventuele tekorten in de exploitatie te kunnen dekken.

Boven- en ondergrens Algemene Reserve

Grenzen	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Ondergrens	7.000.000	6.900.000	8.400.000
Bovengrens	12.500.000	12.300.000	13.900.000

Bedragen in €

Conclusie

De ondergrens van de Algemene Reserve is becijferd op € 8,4 miljoen. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar. Dit wordt veroorzaakt doordat de Integratie-Uitkering voor het Sociaal Domein in de Algemene Uitkering is gekomen en daardoor een vast percentage van het totaal als risico voor het Sociaal Domein wordt aangeduid. Bovendien zijn er extra risico's binnen de grondexploitatie opgenomen.

De Algemene Reserve bedraagt per 1 januari 2019 € 14.459.727. Dit is € 6.075.149 hoger dan de minimale ondergrens. De mogelijkheden tot aanvulling van de Algemene Reserve zijn op dit moment beperkt. Op dit moment voorzien we dat vanaf 2019 de Algemene Reserve aangevuld gaat worden vanuit de winsten van de grondexploitatie (zie hiervoor paragraaf 7 Grondbeleid) en met de begrote positieve resultaten na 2020. De grootste risicofactor blijft de stand van zaken rond de grondexploitatie. Zie hiervoor de paragraaf grondbeleid.

Kengetallen

In onderstaande tabel ziet u het verloop van de kengetallen. Deze geven een objectief beeld van de financiële positie van gemeente Duiven en zijn vergelijkbaar met andere gemeenten.

Verloop van de kengetallen	Jaarrekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto schuldquote	63,5%	61%	23,7%	51,1%	42,1%	32,9%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	54,7%	39%	68,4%	60,9%	51,9%	42,6%
Solvabiliteitsratio	25,3%	29,4%	33,3%	38,5%	41,1%	46,1%
Structurele exploitatieruimte	10,5%	1,2%	-0,5%	0,86%	1,49%	1,82%
Grondexploitatie	40,3%	35,7%	23,7%	3,6%	0,3%	-9,3%
Belastingcapaciteit	108%	111,2%	107,8%	109,9%	112,3%	114,8%

Beoordeling financiële positie

De netto schuldquote zegt iets over de financiële vermogenspositie van de gemeente. De schulden van de gemeente worden hier afgezet tegen de middelen die de gemeente heeft. Heeft een gemeente ruimte om te investeren of moet het juist voorzichtig zijn? Bij een score onder de 100% is er financiële ruimte, bij een score boven de 130% moet de gemeente voorzichtig zijn met haar financiën. Duiven scoort met een verwachte netto schuldquote van 23,7% goed. Dit is een ruime verbetering ten opzichte van begroting 2018.

Bij netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen worden schulden die de gemeente heeft gecorrigeerd met gelden die zijn doorgeleend aan scholen, woningstichtingen of verenigingen. Dit zorgt voor een beter beeld van de financiële vermogenspositie van de gemeente dan de ongecorrigeerde netto schuldquote omdat de gemeente schulden op de balans heeft staan waar tegenover vorderingen staan op deze organisaties. Deze schulden hebben namelijk geen invloed op de beoordeling of de gemeente in staat is te investeren of dat ze juist moeten oppassen. De verwachte netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is voor gemeente Duiven 33,3% in 2019 ten opzichte van 39% voor 2018. Dit is een goede score.

De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen van de gemeente. De verwachting voor gemeente Duiven is dat deze ratio zal stijgen naar 33,3% in 2019. Door de verkopen van de grondexploitaties zal het solvabiliteitsratio nog verder stijgen gedurende de begrotingsjaren.

De structurele exploitatieruimte geeft aan hoeveel ruimte er is in de jaarrekening tussen structurele uitgaven en structurele inkomsten van gemeenten. Dit getal zegt iets over of de gemeente in staat zal zijn aan haar verplichtingen te voldoen. Dit zal dalen van 1,2% in 2018 naar -0,5% in 2019.

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding weer tussen de bouwgronden in de balans en de totale baten van de gemeente Duiven. Hiermee wordt inzicht gegeven in de mate van afhankelijkheid in de baten omtrent de grondexploitatie. Dit ratio daalt in 2019 ten opzichte van

2018 met 12%. In de begrotingsjaren 2020 tot en met 2022 neemt het percentage vervolgens nog verder af aangezien er veel verkopen gepland staan.

De belastingcapaciteit is de verhouding tussen de belastingen die binnen de gemeente Duiven geheven worden over de begrotingsjaren ten opzichte van het landelijk gemiddelde aan woonlasten. Het landelijk gemiddelde betreft de situatie over 2018, ofwel het voorgaande begrotingsjaar. De belastingcapaciteit daalt van 111,2% in 2018 naar 107,8% in 2019.

Paragraaf 3 Onderhoud Kapitaalgoederen

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beleidsplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse taakvelden. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

Wegen

Beleidskader
In 2016 zou een nieuw beleidsplan onderhoud verhardingen worden opgesteld. Vanwege gebrek aan capaciteit is dit uitgesteld. Daarnaast willen we integraal het beleid van de gehele openbare ruimte benaderen en een start maken met asset management.

Uitvoering wegonderhoud
In 2011 is het nieuwe beleidsplan onderhoud verhardingen vastgesteld. Hiermee is gekozen voor het scenario ‘geen kapitaalvernietiging’. Dit betekent dat het asfalt op kwaliteitsniveau ‘Basis’ wordt onderhouden en de elementen verhardingen op ‘Laag'. We voeren het onderhoud uit dat is gebleken uit de inspectie die in 2017 is uitgevoerd en is geprognostiseerd voor het jaar 2019

Kwaliteitsniveau verhardingen
Het niveau wordt getoetst aan de CROW norm en de kwaliteit van het asfalt is stabiel en op niveau. Het niveau van de elementen zijn redelijk laag maar stabiel. De conclusie is dat dit overeenkomt met het beleid.

Voorziening onderhoud wegen	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	**5.818**	**6.528**	**7.364**	**8.172**
Toevoeging aan de voorziening	1.116	1.131	1.222	1.313
Onttrekking aan de voorziening	406	295	414	294
Stand per 31 december	**6.528**	**7.364**	**8.172**	**9.191**

Bedragen x € 1.000

Riolering, gemalen en randvoorzieningen

Beleidskader
De basis voor het onderhouden van het totale rioleringssysteem is te vinden in het Water Taken Plan WTP (voorheen Gemeentelijk Riolerings Plan GRP) dat éénmaal in de vier tot zes jaar wordt geactualiseerd. Eind 2016 is het nieuwe WTP vastgesteld door de Raad.

Uitvoering
In het Water Taken Plan zijn de projecten voor de komende jaren opgenomen voor o.a. riolering Groessen, renovatie rioolgemalen en diverse bergbezinkbassins.

Er vindt samenwerking binnen de Liemerse gemeenten en Waterschap Rijn en IJssel plaats. Het samenwerken heeft een hoge prioriteit omdat het een besparing zal opleveren en het vanuit de regio en het bestuursakkoord water opgedragen is. Het integraal ontwikkelen van Asset Management is daarbinnen het speerpunt. Ook word er een nieuw ontwerp van de riolering voor Duiven Noord en in en een aantal straten in Groessen opgesteld.

Voorziening Riolering artikel 44 lid 2 BBV	2019	2020	2021	2022
Stand per 1 januari	**8.114**	**8.942**	**9.841**	**10.839**
Toevoeging aan de voorziening	828	899	998	1.074
Onttrekking aan de voorziening	0	0	0	0
Stand per 31 december	**8.942**	**9.841**	**10.839**	**11.913**

Bedragen x € 1.000

Onderhoud gebouwen

Beleidskader
Het planmatig Groot-Onderhoud-Gebouwen (GOG) geschiedt volgens de opzet en systematiek zoals omschreven in het Beleidsplan en vastgesteld door de Gemeenteraad op 16 april 2012. (11RB075)

Beheerplan
Voor het planmatig Groot-onderhoud wordt onderscheid gemaakt in de volgende twee categorieën:

- Groot-onderhoud met een cyclus van 2-25 jaar: te dekken uit de Voorziening;
- Groot-onderhoud met een cyclus van > 25 jaar: kapitaliseren (rente en afschr.).

Uitgangspunt is dat de voorzieningen op peil gehouden worden met dotaties en een rentetoekenning (voor inflatie/prijsstijgingen). Met de onttrekkingen voor het gepland Groot-Onderhoud wordt gezorgd dat het niveau van de voorziening over een periode van de (komende) 25 jaar niet onder de 0-grens komt. Jaarlijks worden de individuele onderhoudsplannen (MJOP) van de gebouwen voor de komende vier jaar geactualiseerd en de consequenties/mutaties hiervan verwerkt. De mutaties zijn samengevat het gevolg van:

- inmiddels uitgevoerd groot-onderhoud/renovatieonderhoud;
- wijzigingen van een onderhoudscomponent (b.v. materiaalkeuze);
- verwerking van schouw-/opnameresultaten;
- geplande onttrekking en gerealiseerde sloop van accommodaties;
- wijziging in onderhoudsverantwoordelijkheid (eigenaar-verhuurder/huurder-gebruiker).

Mutaties leiden veelal tot een gewijzigde dotatie in de Voorziening GOG en zijn als zodanig verwerkt in de voorcalculaties. Bij de actualisatie van de MJOP's (per Jaarrekening 2017) blijkt dat met de voorgestelde dotaties en geplande onderhoudsactiviteiten het niveau van de drie Voorzieningen GOG voor de komende periode van 25 jaar niet onder de 0-grens daalt.

Uitvoering
Onderwijsaccommodaties
Per 1 Januari 2015 heeft een overheveling plaats gevonden van het Groot-Onderhoud van de zogenaamde G-componenten van de Basisscholen naar de schoolbesturen.
De Gemeente blijft wel verantwoordelijk voor het Groot-Onderhoud (G-comp.) en de Functionele Verbeteringen van de gymzalen van de Joannesschool en de Bernadetteschool.

Vastgoedbeheer
In afwachting van een eventuele herbestemming is een aantal accommodaties toegevoegd aan de Vastgoedportefeuille van de Gemeente Duiven. Dit betreft:

- vm. Basisschool De Timp, Walcherenstraat 5 (tijdelijk gedeeltelijk verhuurd in afwachting van herbestemming)
- vm. Peuterspeelzaal De Zandbak, a.d. Mondriaanstraat (leegstand)
- Gebouw Regina Pacis (leegstand na huuropzegging Mikado en Politie)

Het voormalige schoolgebouw a.d. Schoolstraat 9 en de voormalige Bibliotheek aan de Rijksweg 53 zijn medio 2018 in eigendom overgedragen aan de Kerk voor Nu.

In afwachting van een herbestemming komen ook de kosten voor het onderhoud nu voor rekening van de gemeente. Hiermee is rekening gehouden in de desbetreffende voorcalculaties.

Op basis van het adviesvoorstel (15BW0076) wordt voor deze accommodaties pas een MJOP opgesteld nadat een visie op gebruik en herbestemming bekend is en wordt het bouwkundig- en installatie-onderhoud zoveel mogelijk uitgesteld en alleen uitgevoerd indien dit echt noodzakelijk is.

Verder is er nog leegstand bij de volgende accommodaties:

- Voormalig Cultureel-Centrum Het Eiland (302).
- vm. Kleutergebouw Bernadette a.d. Loostraat 35 te Loo.
- vm. Artsenpraktijk a.d. Tempelstraat te Groessen

Voor deze accommodaties zal in principe geen Groot-onderhoud worden ingepland en/of uitgevoerd indien dit vanuit (bouw-)technisch oogpunt niet direct noodzakelijk is.

Uitvoeringsprogramma GOG 2019-2022
De 4-jaarlijkse planning (2019-2022) Groot-Onderhoud-Gebouwen is onlangs op basis van de MJOP's en schouw-/opname-inspecties geactualiseerd en wordt in een Uitvoeringsplan ter vaststelling voorgelegd. Het uitvoeringsjaar 2019 heeft een Definitief karakter. De jaarschijven 2020-2022 hebben nog een meer Voorlopig karakter.

Op basis van het Beleidsplan GOG wordt een deel van de uitvoeringscomponenten gedekt uit de desbetreffende Voorziening en een ander deel geactiveerd en de kapitaallasten opgevoerd.

Op basis van deze planning worden aan diverse panden onderhoud verricht zoals vervanging van bitimineuze dakbedekking, schilderwerk inbraakalarminstallatie.

Voorziening Groot onderhoud algemene accommodaties	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Stand per 1 januari	**390**	**318**	**367**	**436**
Toevoeging aan de voorziening	109	108	109	110
Onttrekking aan de voorziening	181	59	40	3
Stand per 31 december	**318**	**367**	**436**	**543**

Voorziening Groot onderhoud sportaccommodaties	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Stand per 1 januari	**865**	**981**	**1.128**	**1.279**
Toevoeging aan de voorziening	152	154	157	160
Onttrekking aan de voorziening	36	7	6	5
Stand per 31 december	**981**	**1.128**	**1.279**	**1.434**

Voorziening Groot onderhoud culturele accommodaties	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Stand per 1 januari	**455**	**536**	**609**	**693**
Toevoeging aan de voorziening	83	85	87	88
Onttrekking aan de voorziening	2	12	3	0
Stand per 31 december	**536**	**609**	**693**	**781**

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

Het streven is naar de optimale financiering van de inkomsten en uitgaven van de gemeente Duiven op korte en lange termijn. Om deze *treasury*-functie goed uit te voeren, kijken we naar de meerjarige liquiditeitsontwikkeling van de gemeente en de renteontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt in Nederland. De treasury-functie wordt uitgevoerd binnen de normen van de Wet FIDO (Wet Financiering Decentrale Overheden), de Wet HOF (Wet Houdbare Overheidsfinanciën) en het treasurystatuut van de gemeente Duiven vastgesteld in 2016.

Doelstellingen

Bij de begroting wordt afgewogen welke investeringen er op korte en lange termijn moeten plaatsvinden. Het is vervolgens onze taak om deze investeringen conform de kaders te financieren. We beperken ons tot de publieke taak en hanteren hierbij de volgende doelstellingen:

- Er is voldoende financiering op de korte en lange termijn; zodoende is er altijd geld om aan onze betaalverplichting te voldoen.
- De risico's die aan financiële transacties verbonden zijn worden beheerst en beperkt; het betreft het renterisico, het koersrisico en het debiteuren-/crediteurenrisico.
- De rentekosten van de leningen worden zoveel mogelijk beperkt.
- De interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities worden zoveel mogelijk beperkt.

Rentevisie

Het monetaire beleid van de ECB blijft zeer ruim. De effectenaankopen zullen na september 2018 verder worden verminderd, maar de officiële tarieven blijven onveranderd. De lange rentetarieven loopt in 2019 naar verwachting wat op.

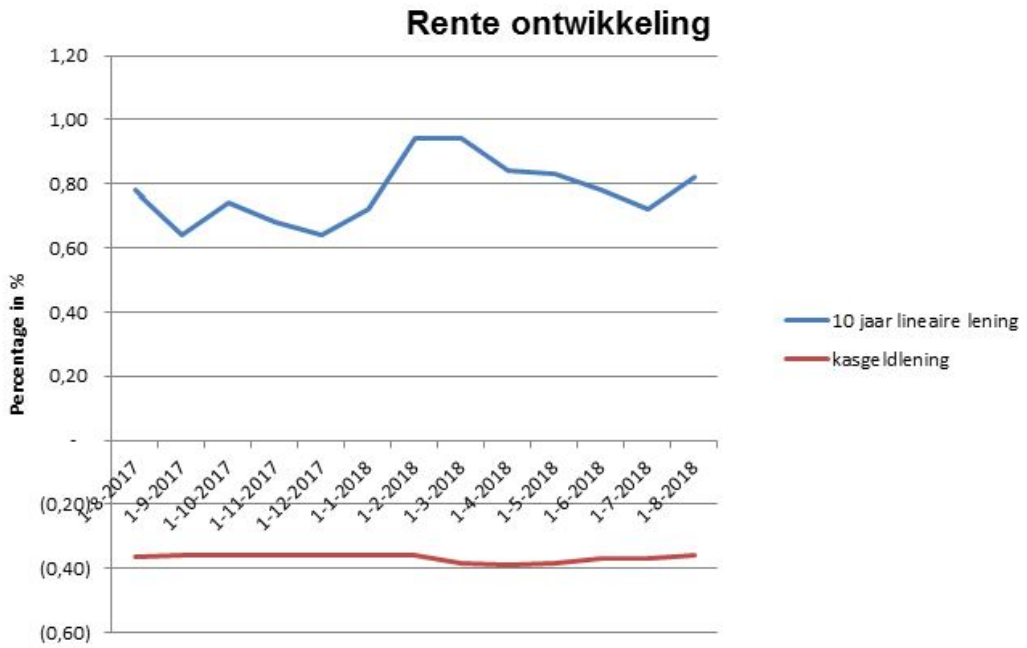

Renterisico's

De specifieke risico's die samenhangen met de uitvoering van de treasuryfunctie bestaan voornamelijk uit renterisico's, die worden getoetst aan twee normen. Dit zijn:

- De kasgeldlimiet. Deze geeft het maximale bedrag aan dat een gemeente aan vlottende financieringsmiddelen (looptijd korter dan een jaar) mag opnemen.

- De renterisiconorm. Hiermee wordt het renterisico op de vaste schuld in beeld gebracht (looptijd vanaf een jaar).

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet stelt een bovengrens aan de toegestane omvang van de kortlopende schuld (looptijd korter dan een jaar). Reden hiervoor is dat een korte schuldpositie een potentieel renterisico in zich bergt, omdat rentestijgingen direct doorwerken in de rentelasten. Het is dan ook van belang dat de grote fluctuaties van de rentelasten op de korte financiering gedurende het begrotingsjaar beheerst worden. Hiervoor is een goede liquiditeitsprognose voor de korte en lange termijn noodzakelijk. Voor structurele liquiditeitstekorten is financiering met geldleningen met een looptijd langer dan een jaar de aangewezen oplossing. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van de jaarbegroting (8,5%) en geldt voor het gehele begrotingsjaar.

Berekening kasgeldlimiet

	2019	2020	2021	2022
Omvang begroting (x € 1.000)	57.956	57.240	57.242	57.541
Toegestane kasgeldlimiet in %	8,5	8,5	8,5	8,5
Toegestane kasgeldlimiet in € 1.000	4.926	4.865	4.866	4.891

De berekende kasgeldlimiet wordt periodiek getoetst aan de werkelijke omvang van het kasgeld. Op basis van de liquiditeitsprognoses wordt bepaald of er kort of lang geld aangetrokken moet worden voor een bepaalde looptijd, rekening houdend met de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Voor de gemeente Duiven betekent dit dat er gemiddeld in 2019 in een kwartaal voor (afgerond) € 4.926.000 geleend mag worden met kort geld. Kort geld is geld geleend voor een periode van een jaar of korter. De lange rente is duurder dan kort geld waardoor het financieel aantrekkelijk is volledig gebruik te maken van het bedrag onder de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm
Bij de renterisiconorm gaat het om het beperken van de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente voor de rentelasten. Aanpassing van de rentepercentages doet zich voor bij herfinancieren en renteherziening. Dit gebeurt door het aanbrengen van spreiding in de looptijden van de leningen. Hiermee wordt voorkomen dat een groot deel van de leningen tegelijkertijd opnieuw moet worden afgesloten, met het risico van snel oplopende rentelasten. De renterisiconorm wordt ook berekend door een percentage van 20 te nemen van de jaarbegroting.

Berekening renterisiconorm

	2019	2020	2021	2022
Omvang begroting (x € 1.000)	57.956	57.240	57.242	57.541
Renterisiconorm in %	20	20	20	20
Renterisiconorm in € 1.000	11.591	11.448	11.448	11.508

Uit dit overzicht blijkt dat wij in 2019 tot € 11.591.000 opnieuw aan leningen mogen afsluiten zonder de renterisiconorm te passeren. De liquiditeitsprognose geeft aan dat de gemeente Duiven na het aantrekken van een lening van € 10.000.000 lineair in 2019 geen financieringsmiddelen meer nodig heeft. Voor 2019 ligt het gemiddelde rentepercentage van de totale eigen leningen op 1,90.

Wet Schatkistbankieren
Medio december 2013 heeft de Eerste Kamer de Wet Schatkistbankieren aangenomen. De wet verplicht decentrale overheden om overtollige geldmiddelen onder te brengen in ’s Rijks schatkist. Het gaat om het uitzetten van onze overtollige middelen boven een drempelpercentage (0,75% van het begrotingstotaal). Voor Duiven betekent dit voor 2019 een bedrag van € 435.000.

Renteschema 2019

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		721.610

b.	De externe rente baten		0
	Saldo rentelasten en rentebaten		721.610
c1.	Rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-206.408	
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (Hypotheken, Candea en Vivare)	-929.096	
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	0	
	Saldo		-413.894
d1.	Rente over eigen vermogen		0
d2.	Rente over voorzieningen		147.904
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente		-265.990
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (rente omslag 0,00%)		0
f.	Rente resultaat		-265.990

Het negatieve bedrag geeft aan dat het een voordeel is als resultaat op de rente.

Kredietrisico

Garantiestellingen

Naast bovengenoemd renterisico wordt door onze gemeente ook kredietrisico gelopen op de door ons uitgeleende gelden en de door ons aan plaatselijke verenigingen en instellingen in het kader van onze publieke taak gegarandeerde geldleningen. Het kredietrisico betreft het risico dat de leningen niet worden terugbetaald. In totaal hebben wij aan leningen gegarandeerd met een schuldrest per 1 januari 2018 van € 54.330.726. Voor € 52.330.520 is gegarandeerd aan de Woonstichting Vivare, Stichting Vestia en de Woonzorg Nederland. Hier kan de gemeente Duiven voor maximaal 50% aangesproken worden omdat deze via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw lopen. Voor het restant van € 2.000.206 staat de gemeente Duiven garant voor leningen van Vitens Gelderland NV, Woonstichting Vivare en sport en culturele verenigingen in Duiven.

Verstrekte leningen

De gemeente Duiven loopt risico op de verstrekte geldleningen. Op 1 januari 2018 was het saldo van de verstrekte hypotheken aan ambtenaren € 11.885.590 en voor de achtergestelde lening aan Vitens € 477.411.

Interne financiering

Vanaf 1 januari 2017 wordt alleen nog rente toegerekend aan de voorzieningen GOG en Raweb. Voor 2019 gaat er om een totaal bedrag van € 147.904.

Liquiditeit

Om te komen tot een goede en effectieve financiering voor de gemeente Duiven voor de korte en lange termijn is een goede en volledige liquiditeitsprognose noodzakelijk. Daarvoor moet rekening worden gehouden met: beginstanden banken, inkomsten en uitgaven grondexploitatie, aflossingen van geldleningen, planning investeringen en de inkomsten en uitgaven uit de reserves en voorzieningen. Hieronder staat de liquiditeitsprognose voor de komende periode 2018-2022 weergegeven. Als het bedrag negatief is moet er geld worden aangetrokken.

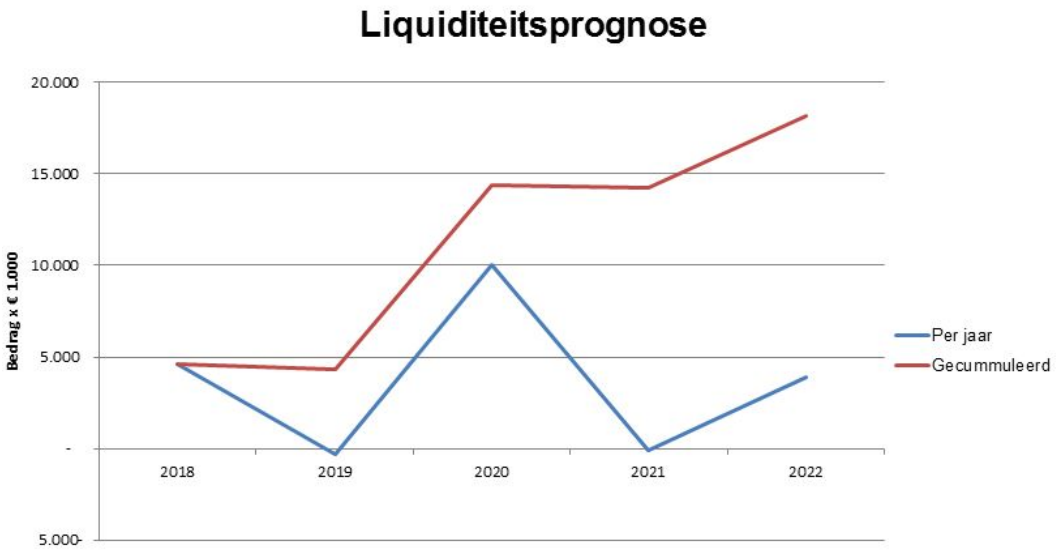

Cumulatieve liquiditeitsprognose

	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal	4.607	-290	10.051	-113	3.899
Saldo voorgaand jaar		4.607	4.317	14.368	14.255
Cumulatief te financieren:	4.607	4.317	14.368	14.255	18.154

Bedragen in € 1.000

Zoals de tabel al aangeeft, is er de komende jaren geen behoefte meer aan financieringsmiddelen. Hierbij gaan we er wel van uit dat er in 2019 een bedrag van € 10.000.000 wordt aangetrokken. Vanaf 2018 is er een een positieve cashflow van € 18,1 miljoen in 2022. De aantrekkende verkoop van gronden is de grootste positieve teller in het bovenstaande overzicht. De verkoop van de 2e fase Vitaal Centrum staat gepland voor 2020.

Debiteuren-/crediteurenbeheer

Onze organisatie is erop gericht dat vorderingen tijdig, dus uiterlijk op de vervaldatum, worden geïnd. Wanneer dit niet wordt gerealiseerd, worden kort na de vervaldatum volgens een vaste procedure de nodige invorderingsmaatregelen genomen. Zogenaamde dubieuze debiteuren worden op basis van een kosten/baten-analyse en op juridische haalbaarheid beoordeeld waarna óf invordering via de gerechtsdeurwaarder plaatsvindt óf de vordering oninbaar wordt verklaard.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding

De gemeente levert een scala aan producten. Om de levering van deze producten te garanderen, hebben we ons werk op een bepaalde wijze georganiseerd; de bedrijfsvoering. De bedrijfsvoering heeft betrekking op de totale gemeentelijke organisatie: zowel de ‘ambtelijke’ als de ‘bestuurlijke’. Onder bedrijfsvoering rekenen we de inzet van (productie-)middelen en de toepassing van processen bij de totstandkoming van producten.
De bedrijfsvoering is met ingang van 2018 ondergebracht in de werkorganisatie 1Stroom (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven en Westervoort). De bedrijfsvoeringsaspecten inzake ICT en Inkoop zijn ondergebracht in Samenwerking de Liemers (een ambtelijk samenwerkingsverband van de gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar).

Intergemeentelijke samenwerking

Op drie schaalniveaus is voor de gemeente Duiven sprake van relevante ontwikkelingen in de intergemeentelijke samenwerking, de schaal van de “city region Arnhem-Nijmegen”, de schaal van de regio Arnhem en de schaal van de Liemers.

Op de schaal van de regio Arnhem Nijmegen, krijgt de samenwerking een steeds vastere vorm. Er is een gemeenschappelijk overleg en er zijn 4 portefeuillehoudersoverleggen (wonen, economie, mobiliteit en duurzaamheid). In al deze gremia is Duiven vertegenwoordigd met collegeleden.
Een evaluatie van de eerste ervaringen met de regio Arnhem Nijmegen heeft geleid tot een aantal aanpassingen die moeten leiden tot een sterker verband. De meerwaarde van de regionale samenwerking zit in de uitstraling van de regio als geheel en in projecten samen oppakken, waardoor niet iedere gemeente het wiel opnieuw moet uitvinden. Op basis van de evaluatie worden alle overleggen op dezelfde dag en plaats gehouden, zodat maximale uitwisseling kan plaats vinden. Ook de gemeentesecretarissen hebben daar een rol in, zodat ook de inzet van menskracht punt van overleg is.
Financieel gezien is een extra inspanning nodig om gezamenlijke projecten van de grond te krijgen. Bij de Voorjaarsnota 2018 heeft de raad met de betreffende voorstellen ingestemd. De structurele ondersteuning van de vier portefeuillehoudersoverleggen is nog een punt van zorg: de Kring van gemeentesecretarissen voorziet dat hiervoor de bijdrage per inwoner met € 0,30 verhoogd dient te worden.
Binnen de Liemers worden de krachten van gemeenten en bedrijfsleven gebundeld om zo een krachtige positie in deze regio te kunnen vervullen.

Op de schaal van de regio Arnhem, zijn de ontwikkelingen vooral gericht op het sociaal domein. De regionale inkoop van jeugdzorg en Wmo hebben geleid tot de oprichting van een modulaire Gemeenschappelijke Regeling. Een lichte regeling, dus met lichte toe- en uittredingscriteria en een modulaire regeling en dus de mogelijkheid van de afname van verschillende pakketten door gemeenten. Inmiddels zijn ook het Werkgeversservicepunt en het Regionaal Bureau Leerplicht ondergebracht bij deze MGR. Ook de onderdelen van Presikhaaf die nog bestaan, worden bij de MGR ondergebracht.
Het ondersteunende bureau van de MGR is ondergebracht in het gemeentehuis van Westervoort en onze ambtelijke dienst 1Stroom verricht financiële en HR-diensten aan dit bureau.

Op de schaal van de Liemers zijn twee nieuwe organisaties ontstaan, de nieuwe gemeente Zevenaar en de ambtelijke fusie van Duiven en Westervoort 1Stroom. De drie colleges treffen elkaar in ieder geval twee keer per jaar, bij de vergaderingen van het Algemeen Bestuur van de GR Samenwerking de Liemers, en het Contact Liemerse Gemeenten. Verder heeft de gemeente Montferland het initiatief genomen om te peilen of er behoefte is aan een overleg met de Liemerse gemeenten en Montferland en Doesburg. Vraag is wat de meerwaarde hiervan zou zijn, mede met het oog op de goed functionerende portefeuillehoudersoverleggen en gezamenlijke voorbereiding door de portefeuillehouders van deze gemeenten.

Binnen de Liemers kennen we sinds 2010 een succesvol functionerend samenwerkingsverband, Samenwerking de Liemers (SdL), waarin Duiven samenwerkt met Westervoort en Zevenaar. Onder de vlag van SdL functioneren, de RSD (regionale sociale dienst) en RID (regionale ict en inkoop dienst). Uit benchmarks blijkt dat deze organisaties goed functioneren en goede resultaten boeken tegen relatief lage kosten. De samenwerking heeft zich de laatste jaren uitgebreid en dat betekent dat budgetten van de gemeenten overgeheveld zijn naar de SdL. Dat heeft ook geleid tot een verhoging van de begroting van de SdL met een gelijktijdige verlaging van posten in de gemeentelijke begrotingen.

Niet onvermeld mag blijven dat de samenwerking op Liemerse schaal op inhoudelijke dossiers onverminderd door gaat. Portefeuillehouders en vakambtenaren spreken elkaar vaak en stemmen de inbreng en beleid onderling af.

Financiën, doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid
De interne regels met betrekking tot de financiële beheersing van de organisatie met de daarbij behorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn neergelegd in de verordeningen ex artikel 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. De relevante instrumentaria behorende bij de planning en control zijn hierop afgestemd. De accountant doet onderzoek naar het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten, ook onderzoekt hij de balansmutaties. De accountant geeft daarnaast een oordeel over de kwaliteit van de inrichting van het financiële beheer en van de financiële organisatie om zo te kunnen oordelen over de getrouwheid en rechtmatigheid van de verantwoording.

Informatiebeleid
Onder regie van de Regionale ICT dienst hebben de gemeenten samen een informatiebeleidsplan opgesteld. De onderwerpen die in het informatiebeleidsplan worden besproken hebben betrekking op een brede waaier van onder andere de informatiearchitectuur, de organisatie van de informatievoorziening, applicaties en projecten.

Omwille van de beheersbaarheid voor zowel de gemeentelijke organisaties als de RID hebben de gemeenten er gezamenlijk voor gekozen de projecten fasegewijs en projectmatig uit te voeren. Verder ontwikkelen van digitale dienstverlening, tijd- en plaats onafhankelijk kunnen werken èn voldoen aan de wettelijke verplichtingen vormen de basis voor de prioritering van de activiteiten.

Binnen RID-verband streven we naar ‘convergentie’, hetgeen wil zeggen dat gemeenten die deelnemen aan RID de Liemers van dezelfde software gebruik gaan maken. Dat zal niet in één keer gebeuren; het is de bedoeling de convergentie om financiële en organisatorische redenen gefaseerd te laten plaatsvinden.

Voor het jaar 2019 ligt een belangrijk accent op het treffen van voorbereidingen om aan te kunnen sluiten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet en te kunnen voldoen aan de modernisering van de Wet Elektronisch Bestuurlijk Verkeer.

Informatieveiligheid en privacy
In de vorige bijdrage aan de begroting hebben wij u onder andere geïnformeerd over de organisatorische en bestuurlijke borging van de informatiebeveiliging. In 2018 is de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) ingevoerd, waarin alle bestaande audits en zelfevaluaties zijn opgenomen in één verantwoordings-systematiek. De maatregelen die in ENSIA worden beschreven zijn gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (de BIG). De gemeente voert jaarlijks één zelfevaluatie uit en dit proces wordt gecoördineerd met behulp van de ENSIA-tool. Belangrijk is ook dat ENSIA voorziet in een verticale verantwoording aan de landelijke toezichthouders en een horizontale verantwoording introduceert richting gemeenteraad. In dat kader hebben wij u in 2018 onder andere geïnformeerd over de resultaten van de DigiD-audit en de Suwinet-Audit.

In 2018 zal zeer waarschijnlijk de BIG worden vervangen door de BIO, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid. De BIO zal fungeren als een baseline (normenkader) voor alle overheidslagen en zal gezamenlijk beheerd worden onder regie van het ministerie van BZK. De BIO is gebaseerd op de nieuwe NEN/ISO norm 27002:2013. De BIO verschilt op een aantal

punten van de BIG. De belangrijkste verschillen zijn: minder maatregelen (60% minder), de resterende maatregelen zijn altijd verplicht, meer risicomanagement, drie basisbeveiligingsniveaus (BBN), selectie van de ontbrekende maatregelen vooraf, toewijzing van de maatregelen op niveau van eindverantwoordelijke en een baselinetoets die rekening houdt met de drie basisbeveiligingsniveaus.
Wanneer de BIO in 2018 wordt aangenomen zal met ingang van 1 januari 2019 de BIO het nieuwe normenkader worden voor alle gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden. Het jaar 2019 zal dan gelden als overgangsjaar en vanaf het jaar 2020 zal dan daadwerkelijk volgens de BIO gewerkt en verantwoord moeten worden.

Op 25 mei 2016 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. Deze Europese regelgeving verplicht gemeenten vanaf 25 mei 2018 tot een verzwaring van het huidige privacybeleid. De regels dwingen ons om goed na te denken over hoe we persoonsgegevens verwerken en beschermen. Als de Autoriteit Persoonsgegevens daarom vraagt, zijn we verplicht om verantwoording af te leggen. Zo moet de gemeente inzicht hebben in welke gegevensverzamelingen persoonsgegevens zijn opgenomen. Daarnaast moet de gemeente in sommige situaties kunnen aantonen dat klanten expliciet toestemming hebben gegeven voor het gebruik van persoonsgebonden gegevens. Hierbij speelt het juridische aspect van ‘doelbinding’ een rol.

De gemeente voert de AVG gefaseerd in. Er is een functionaris gegevensbescherming aangesteld, het privacybeleid, privacyreglement en de privacyverklaring op de website zijn vastgesteld.
De gemeente beschikt ook over een verwerkingsregister, waarin alle verwerkingen van persoonsgegevens door de organisatie zijn opgenomen. Ten aanzien van de AVG wil de gemeente kunnen werken vanuit ‘de bedoeling’ en niet vanuit ‘de letter van de wet’.

Alle genoemde acties dragen bij aan de transparantie van het gebruik van persoonsgegevens en zijn hulpmiddelen om aan informatievragen van burgers, bedrijven en instellingen over het gebruik van hun persoonsgegevens, te kunnen voldoen.
Omdat informatieveiligheid en privacy maar ten dele technisch kunnen worden geborgd en in belangrijke mate afhankelijk is van menselijk handelen (houding en gedrag) is bewustzijn op dit gebied erg belangrijk. Daarom is in 2018 gestart met de leercirkel iBewustzijn 1 basis voor de gehele organisatie. In 2019 en 2020 zal dit bewustwordingstraject gecontinueerd worden met de Leercirkel 2 (iBewustzijn verdiepen) en Leercirkel 3 (iBewustzijn borgen). Voor 2019 en 2020 worden bij de behandeling van de voorjaarsnota 2019 aan uw raad extra middelen gevraagd om de continuïteit van het bewustwordingstraject ook mogelijk te maken.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn gemeenschappelijke regelingen, stichtingen, verenigingen en vennootschappen waarin de gemeente Duiven een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang
Betreft zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Financieel belang
Betreft een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidelijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Bij deelname in een vennootschap betreft het financiële belang het bezit van aandelen en het ontvangen van bijbehorend dividend.

De gemeente Duiven maakt binnen de verbonden partijen onderscheid tussen gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen. De gemeenschappelijke regelingen bestaan uit publieke partijen die samenwerken, vaak op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) of Wgr-plus. In het algemeen geldt dat voor een gemeenschappelijke regeling wordt gekozen als een gemeente het voorgestane beleid niet zelf wenst uit te voeren, maar in samenwerking met andere gemeenten of instellingen. Bij deelnemingen heeft de gemeente een pakket van aandelen van een vennootschap in bezit. De deelname in het aandelenkapitaal vloeit vaak voort uit de van oudsher aanwezige maatschappelijke belangen, die door de vennootschappen werden of worden nagestreefd.

In onderstaand overzicht wordt een overzicht van de verbonden partijen voor de gemeente Duiven weergegeven, inclusief het financiële belang betreffende de jaarrekening 2017, de begroting 2018 en de begroting 2019. Dit geeft inzicht in de risico's die de gemeente Duiven loopt door de betrokkenheid aan de verbonden partij. Vervolgens wordt elke verbonden partij nader toegelicht. Inhoudelijke beleidsinformatie over de verbonden partijen is opgenomen in de relevante programma's.

Verbonden partij	**Rekening 2017**	**Begroting 2018**	**Begroting 2019**
Gemeenschappelijke regelingen			
Samenwerking De Liemers (SDL)	€ 2.261.490	€ 2.416.482	€ 2.693.021
Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM)	€ 1.104.278	€ 1.120.510	€ 1.454.117
Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (GRHVOL)	€ 930.527	€ 876.480	€ 814.706
Presikhaaf Bedrijven	€ 2.237.000	€ 2.160.000	€ 2.084.000
Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (SALD)	€ 43.729	€ 43.311	€ 45.344
Omgevingsdienst Regio Arnhem (ODRA)	€ 131.900	€ 120.000	€ 197.800
Georganiseerd overleg Regio Arnhem Nijmegen	38.175	€ 38.000	€ 40.206
Euregio Rijn-Waal	€ 6.700	€ 6.700	€ 6.700
Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen	€ 562.624	€ 636.496	€ 788.854
1Stroom	n.v.t.	€ 15.000.065	€ 15.274.233
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Centraal Gelderland	€ 60.638	€ 295.174	€ 270.542
Deelnemingen (dividend)			

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 5.756	€ 3.580	€ 3.580
Alliander N.V.	€ 115.187	€ 84.324	€ 84.324
Vitens N.V.	€ 89.729	€ 102.280	€ 39.280

Gemeenschappelijke regelingen

Samenwerking De Liemers (Programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de drie deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	Op basis van de afgesproken verdeelsleutels worden de kosten van de samenwerkingsorganisatie aan de drie gemeenten doorbelast. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2019 vastgesteld op een bedrag van € 2.693.021.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 15.287.490
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 15.287.490
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	Niet van toepassing

Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert twee van de 30 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven bestaat uit een deel voor de brandweer en een deel voor publieke gezondheid. Voor 2019 is de brandweerbijdrage € 800.268 en de GGD bijdrage per inwoner € 13,63. Dit resulteert, met een inwonersaantal á 25.398 (2018), in een bijdrage van € 346.163. Nieuw is de bijdrage Jeugdgezondheidszorg 0-4 jaar van € 307.686. De totale bijdrage in 2019 aan de VGGM is € 1.454.117.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 5.450.527.
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 8.239.483.
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 45.463.020.
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 37.035.595.
Resultaat 2019	€ 0

Ontwikkelingen	Vanaf 2018 komen er bij de VGGM twee fte extra beschikbaar voor de doorontwikkeling van de publieke gezondheid. Ook zal in 2018 de informatievoorziening naar de lokale posten verbeterd worden en wordt er een visie op bevolkingszorg ontwikkeld.
Risico's	Er zijn geen concrete risico's van toepassing. Er is een regionaal controllersoverleg actief dat regelmatig overlegt met de VGGM over de financiële positie. Dat heeft in het verleden al geleid tot forse besparingen en beleidsarme begrotingen. Hierdoor zijn financiële risico's vrijwel niet van toepassing geweest de laatste jaren.

Gemeenschappelijke Regeling Huisvesting Voortgezet Onderwijs in de Liemers (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Montferland en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de drie leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is voor het jaar 2019 € 814.706. Dit bedrag is bepaald op basis van het aantal leerlingen van de scholen voor voortgezet onderwijs in De Liemers.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Niet van toepassing
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Niet van toepassing
Resultaat 2019	Niet van toepassing
Ontwikkelingen	Er zijn plannen om de locatie Zonegge van het Liemers College binnen afzienbare tijd te amoveren en de leerlingen (deels) onder te brengen in bestaande scholen voor voortgezet onderwijs. Hierdoor is aanpassing en uitbreiding van de bestaande accomodaties eventueel gewenst, maar voor het jaar 2019 is dit nog niet aan de orde.
Risico's	De GRHVOL heeft geen rechtspersoonlijkheid en neemt geen eigen besluiten. Financiële risico's zijn hierdoor nihil. De gemeentelijke bijdrage kan wel jaarlijks verschillen, aangezien het aantal leerlingen wijzigt.

Presikhaaf Bedrijven (Programma 2)

Partijen	Tien gemeenten rondom Arnhem, waaronder de gemeente Duiven.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft een belang van 3,42%.
Financieel belang	3,42% resulteert in een financiële bijdrage á € 2.084.000.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 5.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 0

Resultaat 2018	€ 0
Ontwikkelingen	Presikhaaf bedrijven heeft per 1 januari 2018 een werkbedrijf (Scalabor) opgericht waar de activiteiten van Presikhaaf Bedrijven in zijn ondergebracht. Presikhaaf is in liquidatie.
Risico's	Bij beëindiging van Presikhaaf Bedrijven ontstaan er frictiekosten voor een bedrag van € 349.440.

Streekarchivariaat de Liemers en Doesburg (Programma 2)

Partijen	De gemeenten Duiven, Doesburg, Westervoort en Zevenaar. Daarnaast zijn de RID en RSD ook betrokken bij het Streekarchivariaat.
Bestuurlijk belang	Het Streekarchivariaat heeft een Dagelijks Bestuur en een Algemeen Bestuur. De gemeente Duiven levert een van de vier leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2019 bedraagt € 45.344. Deze bijdrage wordt bepaald op basis van het inwonersaantal en het aantal werkuren.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 36.430.
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 41.101.
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	In 2018 hopen we, als alle werkzaamheden voor de verhuizing van de archieven van Rijnwaarden en Westervoort achter de rug zijn, meer tijd voor onze primaire taken te krijgen. De vernieuwde website is offline momenteel al redelijk gevuld en kan online gaan. Daarna zal deze met enige regelmaat van nieuwe content worden voorzien.
Risico's	Eventuele tekorten worden verhaald op de deelnemende gemeenten. De financiële omvang van de regeling is echter relatief klein en het risico wordt op nihil geschat.

Omgevingsdienst Regio Arnhem (Programma 3)

Partijen	De Provincie Gelderland en 11 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De wethouder is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is € 197.800 en deze is gebaseerd op het werkpakket/ werkprogramma dat aan de ODRA is overgedragen. De ODRA werkt op dit moment op basis van inputfinanciering, ofwel een vaste bijdrage per deelnemer. Vanaf 2018 wordt de transitie onderzocht naar outputfinanciering. Dit betekent dat omgevingsdiensten betaald worden op basis van geleverde diensten. De implementatie hiervan zou in 2019 moeten volgen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 855.000.

Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 771.000.
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 3.394.000.
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 3.122.000.
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	De transitie van inputfinanciering naar outputfinanciering in 2019, waarbij 2018 als een overgangsjaar geldt.
Risico's	De overgang naar outputfinanciering 2019 is als een risico te beschouwen. Het is van belang om inzicht te houden voor wat betreft de uit te voeren werkzaamheden door de ODRA en de te betalen vergoedingen.

Georganiseerd overleg Regio Arnhem Nijmegen (Programma 3)

Partijen	De deelnemende gemeenten zijn Arnhem, Beuningen, Berg en Dal, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een van de 18 leden van het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op de huidige verdeesleutel van € 1,58 per inwoner en bedraagt € 40.206.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Niet van toepassing
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Niet van toepassing
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Niet van toepassing
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	In het voorjaar van 2017 is er een eerste evaluatie uitgevoerd. De huidige samenwerking voldoet in basis aan de verwachtingen. Wel is er onder meer behoefte aan een bondige gezamenlijke visie en dienen de gemeenten zelf meer menskracht en middelen bij elkaar te leggen om slagkracht te krijgen.
Risico's	Er zijn geen financiële risico's van betekenis. De financiële bijdrage per gemeente is gefixeerd op een vast bedrag per inwoner. De bijdrage is aanzienlijk minder dan onder het tijdperk van de Stadsregio. Kosten die voortvloeien uit projectmatige samenwerking worden bij de desbetreffende beleidsonderwerpen afzonderlijk in beeld gebracht en aan gemeenten voorgelegd.

Euregio Rijn-Waal (Programma 1)

Partijen	61 gemeenten en andere publiekrechtelijke lichamen in het werkgebied Arnhem-Nijmegen, West-Veluwe, Zuid-West-Gelderland, delen van Noordoost-Brabant, het noordelijke deel van de provincie Limburg, de Kreis Kleve, de Kreis Wesel en de steden Duisburg en Düsseldorf. In dit werkgebied wonen 4,2 miljoen mensen.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert drie leden in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De bijdrage van de gemeente Duiven is € 6.700 en is berekend op basis van het inwoneraantal.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Nog niet bekend
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Nog niet bekend
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Nog niet bekend
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Nog niet bekend
Resultaat 2019	Nog niet bekend
Ontwikkelingen	Niet van toepassing
Risico's	Niet van toepassing

Bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Regio Arnhem Nijmegen (Programma 2)

Partijen	Alle gemeenten van de regio Arnhem en Nijmegen en Druten. Dit zijn in totaal 19 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven levert een lid in het Algemeen Bestuur.
Financieel belang	De financiële bijdrage voor 2019 bedraagt € 788.854.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 0
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico voor de gemeente Duiven is van financiële aard, als de beoogde efficiencyvoordelen niet worden behaald of als meerdere gemeenten uit deze regio vervoersstromen gaan onttrekken aan deze regeling.

1Stroom (Alle programma's, zie programma 1)

Partijen	De gemeenten Duiven en Westervoort vormen samen 1Stroom.

Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit de colleges van de twee deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De kosten van de fusieorganisatie minus de kosten voor de grondexploitaties en het afvalaanbiedstation van Duiven worden voor 63% ten laste gebracht van Duiven en voor 37% ten laste gebracht van Westervoort. Voor de gemeente Duiven is de bijdrage voor het jaar 2019 vastgesteld op een bedrag van € 15.274.233.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 0
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2018 is de nieuwe organisatie 1Stroom gestart. 2018 stond vooral in het teken van het wennen aan de nieuwe organisatie en alle 'kinderziektes' eruit halen. In 2019 hopen we van de voordelen te gaan profiteren.
Risico's	Niet van toepassing

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Regio Centraal Gelderland

Partijen	Een elftal gemeenten in de regio Arnhem.
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling bestaat uit een collegelid van deelnemende gemeenten. Elke gemeente heeft in het bestuur een stem.
Financieel belang	De MGR maakt deelbegrotingen voor de verschillende modules. Wanneer een gemeente er voor kiest deze module af te nemen deelt zij ook in de kosten. De kosten van de basistaken worden op inwonertal verdeeld. Voor de verdeling van de specifieke kosten per module is per module een verdeelsleutel bepaald.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 0
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 0
Resultaat 2019	€ 0
Ontwikkelingen	De MGR begint steeds duidelijker vorm te krijgen. In een Dienstverleningovereenkomst zijn afspraken gemaakt over de uitvoering en aansturing van taken door de MGR.
Risico's	Niet van toepassing

Deelnemingen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten

Partijen	De Nederlandse staat, gemeenten, provincies en één hoogheemraadschap.
Bestuurlijk belang	Gemeente Duiven heeft 0,0063% van het aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	Gemeente Duiven heeft 3.510 aandelen met een waarde van € 2,50 nominaal. Het totale belang is € 8.775. Jaarlijks wordt hierover dividend ontvangen.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 4.486.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 4.953.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 149.514.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 135.072.000.000
Resultaat 2019	Meest recente resultaat bekend betreft € 393.000.000 over 2017.
Ontwikkelingen	Gezien de aanhoudende onzekerheden heeft de BNG geen uitspraak gedaan over de verwachte nettowinst in 2018.
Risico's	Doordat de BNG als sectorbank actief is binnen de publieke sector loopt zij minder risico dan commerciële banken. Daarnaast is het financiële risico beperkt tot het ingelegde bedrag.

Alliander N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 0,001% van de aandelenkapitaal en overeenkomstig stemrecht in de algemene ledenvergadering. Dit betreft 119.922 aandelen.
Financieel belang	De gemeente Duiven heeft 119.922 aandelen waarover Alliander dividend uitkeert.
Omvang eigen vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 3.864.000.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 3.942.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	Meest recente stand bekend per ultimo 2016 € 3.871.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	Meest recente stand bekend per ultimo 2017 € 4.127.000.000
Resultaat 2019	Meest recente resultaat bekend betreft € 203.000.000 over 2017.
Ontwikkelingen	Niet van toepassing.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Vitens N.V.

Partijen	Provincies en gemeenten.
Bestuurlijk belang	De gemeente Duiven heeft 26.705 aandelen met stemrecht in de algemene ledenvergadering.
Financieel belang	De verkrijgingsprijs van de 26.705 aandelen is € 4.538, waarover Vitens jaarlijks dividend uitkeert.

Omvang eigen vermogen ultimo 2018	€ 537.100.000
Omvang eigen vermogen ultimo 2019	€ 552.900.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2018	€ 1.240.000.000
Omvang vreemd vermogen ultimo 2019	€ 1.294.000.000
Resultaat 2019	€ 14.000.000
Ontwikkelingen	Het verwachte dividend over boekjaar 2018 bedraagt € 8,2 miljoen en dit levert € 1,42 per aandeel op. Het verwachte dividend over boekjaar 2019 bedraagt € 5,6 miljoen en dit is € 0,97 per aandeel. Deze verlaging ontstaat doordat het resultaat 2019 lager wordt verwacht dan het resultaat in 2018. De oorzaken hiervan zijn de verwachte daling van de WACC van 4,2% naar 3,4% en het verlagen van de tarieven vanwege het teveel behaalde resultaat in 2017.
Risico's	Het risico beperkt zich tot het ingelegde bedrag.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid is een instrument om *gewenste* ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen realiseren. Actief en behoedzaam zijn daarbij kernbegrippen. Het gemeentelijk grondbeleid is in een aantal decennia in belangrijke mate gevormd en bepaald door de vele in uitvoering genomen in het oog springende omvangrijke, ontwikkelingsgerichte ruimtelijke projecten zoals de groeikerntaak voor de woningbouw, de bedrijventerreinen in de A12-zone, van latere datum het Vitaal Centrum Duiven en een aantal woningbouwprojecten in alle kernen. Het actief grondbeleid in Duiven heeft de gemeente vele mogelijkheden gegeven om daarop actief sturing te geven.

Er wordt geopereerd in de lijn van de Nota Grondbeleid, vastgesteld bij raadsbesluit van 14 april 2008. Deze bevestigt bij grootschalige ontwikkelingen de gemeentelijke voorkeur voor een actief grondbeleid. Een actief grondbeleid betekent in het kort dat de gemeente zelf de gronden verwerft, bouwrijp maakt en uitgeeft. Inherent daaraan is dat de gemeente gevoeliger is voor economische ontwikkelingen. Ook biedt de vastgestelde Nota Grondbeleid ruimte voor een faciliterend grondbeleid. Dat zijn ruimtelijke ontwikkelingsprojecten waarbij de gewenste ruimtelijke ontwikkeling aan de markt wordt overgelaten en op initiatief van de markt plaatsvindt. Sinds 2008 beschikt de gemeente over het specifiek publiekrechtelijk instrumentarium "de Grexwet", waarbij de belangen op het gebied van programmering, ruimtelijke inrichting, kwaliteit van realisatie en het kostenverhaal worden veiliggesteld.

Om zelf actief sturing te kunnen geven aan (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen blijven eigen grondposities voor de gemeente van belang. Evenwel moet worden voorkomen dat nog meer plancapaciteit wordt toegevoegd indien dat niet leidt tot realisering.

In het "Coalitieakkoord 2018 - 2022 zijn "het versterken van de economische structuur" en "de woonvisie en de uitvoeringsagenda" prioriteit gegeven. Speerpunt is de onverminderde inzet om de resterende bouwgronden uit te geven. Binnen de ambtelijke organisatie wordt het project “Stimulering kaveluitgifte en kostenreductie grondexploitatie (SKKG)” ongewijzigd voortgezet. Hiermee wordt beoogd een impuls te geven aan marketing, promotie en acquisitie met als resultaat de uitgifte van bouwgronden. Mede door de aantrekkende economie begint dit zijn vruchten af te werpen.

De baten en lasten van de grondexploitatie zijn opgenomen onder programma 3 (taakveld 3.2. bedrijvigheid) en (taakveld 8.2, wonen). Vanwege het projectmatig karakter van de actieve grondexploitatie wijkt dit af van de gemeentelijke begroting: de baten en lasten worden als vlottende activa geactiveerd en onder “voorraden” opgenomen op de balans.

De gemeentelijke actieve grondexploitatie

Gelijktijdig met de vaststelling van het ruimtelijk plan voor een ontwikkellocatie wordt -ingeval de gemeente over de gronden beschikt- het plan in de actieve gemeentelijke grondexploitatie opgenomen. Het betreft zowel woningbouwgebieden als bedrijventerreinen.

De actief in exploitatie genomen complexen zijn De Ploen-Zuid, Vitaal Centrum Duiven, InnoFase, Seingraaf, Graafstaete en de Nieuweling. De tabel hierna geeft inzicht in de exploitatieduur en de omvang van de voorraad uit te geven bouwgronden.

Geplande bouwgronduitgifte actieve grondexploitatie

Complex	Geplande uitgiftetermijn t/m	Aantal woningen	Bedrijvigheid
Ploen-Zuid	2020	0	0,32 ha
Vitaal Centrum	2025	77	
InnoFase	2030		14,80 ha
Seingraaf	2023		10,04 ha
Graafstaete	2027		2,92 ha
Nieuweling	2028	7 (bedr. woning)	2,88 ha

bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2018

In juni 2018 is de Notitie Woningbouwprogramma Duiven 2018 - 2027 vastgesteld. Daarin wordt beoogd op verspreid liggende locaties voortvarend en versneld woningbouw te gaan realiseren. Gaandeweg de uitwerking van de plannen zal op het moment van vaststellen van het ruimtelijk plan worden besloten of de locaties in de actieve gemeentelijke grondexploitatie worden genomen, dan wel onder het regime van de Grondexploitatiewet aan de markt wordt overgelaten. Op de nog niet in exploitatie genomen locaties De Ploen-Noord Broekstraat en de Spoorzone is vooralsnog in de planning van de gemeentelijke kaveluitgifte in de periode 2019 t/m 2025 de bouw van 22 woningen voorzien.

Voor wat betreft de bedrijventerreinen zijn de planningen in de gemeentelijke actieve grondexploitatie gebaseerd op de eind 2013 vastgestelde behoefte naar bedrijventerreinen in de provincie Gelderland. De vraag naar bedrijvenkavels in Duiven is daarin berekend op gemiddeld 2,5 ha per jaar. Begin 2017 is het provinciaal concept Regionaal Programma Werklocaties (RPW) vrijgegeven. Dit concept houdt onder andere in dat voor Seingraaf, Graafstatete en de Nieuweling mogelijk (gedeeltelijk) plancapaciteit geschrapt moet worden. De door de raad ingediende zienswijze heeft niet geleid tot een wezenlijke verbetering in de definitieve versie. De provincie Gelderland komt eind 2018 met een "ontwerp-ruimtelijke uitwerking" van het RPW, waarin wordt aangegeven welke delen van bedrijventerreinen mogelijk ontstemd gaan worden. In 2019 zal het besluit tot definitieve uitwerking van het RPW worden genomen. In afwachting hiervan is nu een reservering in het weerstandsvermogen opgenomen. Overigens zal ons college, overeenkomstig het door uw raad genomen besluit, zich tot het uiterste blijven verzetten tegen de voorgenomen onstemming van de in Duiven gelegen bedrijventerreinen.

Op grond van paragraaf 4.2 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geldt voor grondexploitaties een looptijd van maximaal 10 jaren (voortschrijdend). Evenwel is het een richttermijn, waarvan gemotiveerd kan worden afgeweken. De einddatum van InnoFase is ultimo 2030. Voor dit nagenoeg geheel bouwrijpe complex is louter vanuit behoedzaamheid de uitgifte over een langere termijn ingepland.

Kerncijfers actieve grondexploitatie (bedragen in mln €)

Complex (in exploitatie per 1-1-2018	Einddatum complex	Boekwaarde 1-1-2018	Nog te realiseren kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Resultaat startwaarde 1-1-2018	Resultaat eindwaarde
de Ploen-Zuid	31-12-2021	2,86	0,81	0,77	2,92	3,09
Vitaal Centrum Duiven	31-12-2026	3,24	1,51	4,97	0	0
Westreenen	31-12-2020	0,31	0,65	0,74	0,30	0,31
InnoFase	31-12-2030	3,23	2,69	20,75	-12,81	-15,35
Seingraaf	31-12-2024	11,98	4,50	16,55	0,34	0,37
Graafstaete	31-12-2027	3,78	0,85	4,96	- 0,04	- 0,10
Nieuweling	31-12-2028	- 1,75	0,68	3,13	- 3,99	- 4,65
Totaal		23,65	11,69	51,87	- 13,28	-16,40

Bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2018

Conclusie van bovenstaande cijfers is dat de investeringen in de grondexploitatie ruim € 23,6 mln. bedragen en dat om de berekende opbrengst uit gronduitgifte tot en met 2030 van ruim € 51,8 mln. te kunnen realiseren nog een investering van ruim € 11,7 mln. nodig is. Uiteindelijk levert het per saldo op eindwaarde een positief resultaat van € 16,4 mln. op. Omgerekend naar startwaarde per 1 januari 2018 is dit € 13,3 mln. Bedacht moet worden, dat deze uitkomst nog met grote onzekerheden omgeven is.

In aansluiting op de vaststelling van Structuurvisie Duiven 2015 is het strategisch grondbezit voor beoogde ontwikkeling op de langere termijn daarmee in overeenstemming gebracht (raadsbesluit 9 mei 2016). In 2017 is een aantal percelen verkocht. In 2018 wordt één perceel overgedragen. In 2019 volgt het laatste perceel (na afloop van het langjarige pachtcontract).

De omvangrijke financiële belangen en de daaraan verbonden risico's zijn reden jaarlijks de grondexploitatie integraal te actualiseren en te presenteren in het jaarverslag en in de jaarrekening de vereiste financiële maatregelen te nemen: zowel het op niveau brengen van zowel het gemeentelijk weerstandsvermogen voor ingeschatte risico's, als de voorziening voor nu berekende toekomstige verliezen. Daarmee wordt voldaan aan de BBV-richtlijnen.

In de systematiek van de grondexploitaties wordt winst pas genomen als deze (tussentijds) is gerealiseerd. Zodra een -onafwendbaar- verlies wordt voorzien wordt hiervoor direct een verliesvoorziening getroffen.

De resultaten uit de actieve grondexploitatie zijn onderworpen aan de heffing van de Vennootschapsbelasting. Deze belasting is geen kostenpost binnen de grondexploitatie, maar wordt verantwoord binnen de algemene middelen op concernniveau.

Strategische grondverwerving voor ruimtelijke ontwikkelingen
In paragraaf 4.4 van de Nota Grondbeleid is aangestipt dat jaarlijks een apart budget voor strategische aankopen wordt geraamd. Daarmede kan door het gemeentebestuur slagvaardig worden gehandeld op momenten dat de actualiteit dat vraagt of eist. Voor deze strategische verwervingen is apart € 1,0 mln. geraamd. Gelet op de ongewisheid over uitgifteplanning en behoefte aan bouwgrond op de middellange en lange termijn zullen wij daar zeer zorgvuldig mee omgaan. Uw raad wordt daar in betrokken.

Financiële aspecten

Resultaat en resultaatbestemming
In de begroting wordt exploitatie-technisch gezien geen rekening gehouden met een (positieve) bijdrage vanuit de grondexploitatie. Dat betekent dat de voor- en nadelen vanuit de grondexploitatie jaarlijks volledig met de Algemene Reserve worden verrekend.

Per 31 december 2017 is de voorziening verliesgevende complexen grondexploitatie € 3,85 mln. Dit betekent dat voor de op dat moment berekende verliezen een volledig toereikende voorziening is getroffen.

Resultaat jaarschijf 2019
Naarmate een grondexploitatie vordert, kan zo mogelijk onder voorwaarden tussentijds resultaat worden uitgenomen naar rato van gerealiseerde kosten en gerealiseerde opbrengsten. De BBV is sinds 2017 daarin leidend. Wanneer is voldaan aan de voorwaarden en de winst dus niet meer is omgeven door onzekerheden, dient deze als gerealiseerd te worden beschouwd en te worden verantwoord. Niet eerder en alleen bij de opstelling van de jaarrekening wordt berekend of tussentijdse resultaat kan worden uitgenomen.

Na de laatste aanpassingen van het BBV worden de fondsafdrachten zoals bepaald in de Structuurvisie niet meer als aparte kostenpost binnen de complexen geraamd. Fondsafdrachten worden in de toekomst een apart beslispunt van de -tussentijdse- resultaatbestemming.

Risico's
De gemeentelijke actieve grondexploitatie kenmerkt zich door lange looptijden, het doen van omvangrijke voorinvesteringen die op een later tijdstip door gronduitgifte moeten worden terugverdiend.

De berekende / voorziene risico's van de grondexploitatie maken onderdeel uit van het gemeentelijk weerstandsvermogen. Tenminste éénmaal jaarlijks bij de actualisatie van de integrale grondexploitatie worden de risico's opnieuw bepaald en berekend. In de lijn van de concern-breed toegepaste systematiek worden de risico's gekwantificeerd en een inschatting gemaakt

van de mate waarin risico's kunnen optreden. Vervolgens worden de uitkomsten verwerkt in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Maatregelen berekende risico's grondexploitatie in het weerstandsvermogen

Maximum risico	Gewogen maximum risico	Gewogen gemiddeld risico
€ 19,74 mln.	€ 7,97 mln.	€ 3,99 mln.

Bron: geactualiseerde grondexploitaties peildatum 1 januari 2018. Voor het eerst is in deze opstelling rekening gehouden met de mogelijke gevolgen van het provinciaal concept Regionaal programma werklokaties, zijnde ontstemming van bedrijventerreinen in exploitatie.

Uit de cijfers in de tabel blijkt dat er sprake is van omvangrijke risico's. Evenwel zijn nu afdoende maatregelen genomen in het gemeentelijk weerstandsvermogen.

Kaderstelling/beslispunten

Kaderstelling en autorisatie budgetten jaarschijf 2019 e.v.
Eenmaal jaarlijks wordt parallel aan de samenstelling van het jaarverslag/de jaarrekening de gehele grondexploitatie geactualiseerd, en vervolgens één op één overgenomen in de paragraaf Grondbeleid van het jaarverslag. Daarbij wordt uitvoerig inzicht gegeven in de actualiteit van de grondexploitatie. In feite is de paragraaf grondbeleid van het jaarverslag het laatst geactualiseerde kader. Vervolgens wordt in de overige documenten uit de financiële cyclus op basis van besluitvorming gerapporteerd. De voorcalculaties voor de jaarschijf 2019 e.v. zijn ontleend aan de laatst geactualiseerde grondexploitaties, opgesteld per peildatum 1 januari 2018. Daarmee is ons college geautoriseerd.

Financiële begroting - Baten en Lasten

Baten en lasten per programma 2019

In onderstaand overzicht staan de mutaties van de baten en lasten per programma aangegeven. Voor een verdere specificatie van de resultaatbestemming, zie de bijlage reserves.

Baten en lasten per programma (x € 1.000)

Programma	Lasten	Baten	Resultaat voor bestemming	Mutaties reserves	Resultaat na bestemming
1. Bestuur	13.330	41.790	28.459	- 6	28.453
2. Maatschappij	32.256	6.635	- 25.621	- 74	- 25.695
3. Omgeving	12.422	8.873	- 3.549	9	- 3.540
Totaal	**58.008**	**57.298**	**- 710**	**- 71**	**- 781**

Bedragen in € 1.000

Mutaties reserves per programma

In de volgende tabellen staan per programma het totaal aan reserves opgesomd die samen de resultaatbestemming vormen voor de jaren 2019 tot en met 2022. Dotaties zijn toevoegingen vanuit de exploitatie aan de reserve, onttrekkingen zijn toevoegingen van de reserves aan de exploitaties. Het saldo van de dotaties en onttrekkingen is de resultaatbestemming. Een positief saldo betekent een voordeel voor de exploitatie, de reserves nemen hierdoor af. Een negatief saldo betekent een verhoging van de reserve en een nadeel voor de exploitatie. Het saldo van 2019 bedraagt - € 70.947 en sluit aan bij onderstaand overzicht en saldo bestemmingen in de paragraaf “Voorcalculaties in meerjarenperspectief”.

Mutaties reserves 2019-2020 per programma

Programma	2019 dotaties	2019 onttrek.	2019 saldo	2020 dotaties	2020 onttrek.	2020 saldo
Bestuur	6.280	0	- 6.280	0	0	0
Maatschappij	103.900	30.000	- 73.900	103.900	30.000	- 73.900
Omgeving	5.896	15.129	9.233	5.896	15.129	9.233
Totaal	**116.076**	**45.129**	**- 70.947**	**109.796**	**45.129**	**- 64.667**

Bedragen in € (- is een nadeel)

Mutaties reserves 2021-2022 per programma

Programma	2021 dotaties	2021 onttrek.	2021 saldo	2022 dotaties	2022 onttrek.	2022 saldo
Bestuur	0	0	0	0	0	0
Maatschappij	103.900	30.000	- 73.900	103.900	30.000	- 73.900
Omgeving	5.896	15.129	9.233	5.896	15.129	9.233
Totaal	**109.796**	**45.129**	**- 64.667**	**109.796**	**45.129**	**- 64.667**

Bedragen in € (- is een nadeel)

Voorcalculaties in meerjarenperspectief

In onderstaande tabellen staan de voorcalculaties per programma. Deze tabellen sluiten aan bij de tabellen voor bestaand beleid, zoals deze bij de programma's staan weergegeven. In de totaaltabel staat de resultaatbestemming (mutaties reserves).

Overzicht voorcalculaties

Bestuur	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	14.660	13.060	13.330	13.221	13.488	13.773
Baten	43.204	40.843	41.790	42.350	43.164	43.675
Saldo voor bestemming	28.545	27.783	28.459	29.129	29.676	29.902

Bedragen x € 1.000

Maatschappij	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	31.087	31.432	32.256	31.570	31.812	31.738
Baten	7.507	7.130	6.635	6.639	6.645	6.648
Saldo voor bestemming	- 23.580	- 24.302	- 25.621	- 24.931	- 25.167	- 25.090

Bedragen x € 1.000

Omgeving	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	13.707	12.901	12.422	12.094	11.212	11.099
Baten	14.095	10.154	8.873	8.492	7.673	7.458
Saldo voor bestemming	388	- 2.747	- 3.549	- 3.602	- 3.539	- 3.641

Bedragen x € 1.000

Totaal	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Lasten	59.453	57.393	58.008	56.885	56.512	56.610
Baten	64.806	58.127	57.298	57.481	57.482	57.781
Saldo voor bestemming	5.353	734	- 710	596	970	1.172
Mutaties reserves	191	- 163	- 71	- 65	- 65	- 65
Saldo na bestemming	5.544	571	- 781	531	905	1.107

Bedragen x € 1.000

Financiële begroting - Financiële positie

Begrotingsrichtlijnen

Voor de samenstelling van de ramingen gelden de volgende uitgangspunten:

Personeelslasten
(Bronnen: Functieboek, Cao-akkoord 2017; Centraal Planbureau)
Uitgegaan wordt van de per 1 januari 2019 toegestane structurele formatie. Bestaande vacatures worden bij de toegestane formatie geraamd op het maximum van de functierang. Bij de bepaling van de hoogte van de loonkosten is rekening gehouden met bevorderingen naar de functieschaal en periodieke verhogingen waar per 1 januari 2019 recht op bestaat.

Voor 2019 en volgende jaren is het uitgangspunt een loonstijging van 1,5% (€ 260.000). Tezamen met meerkosten areaalaccres, de gevolgen van structurele bevorderingen en de fuwa leidt dit tot een stelpost voor 2019 van € 390.000.

Btw
Is de btw compensabel dan wordt exclusief btw geraamd. Bij niet-compensabele producten is de btw een kostenpost en wordt inclusief btw geraamd.

Rente
(Bron: notitie reserves/voorzieningen, BBV voorschriften)
Richtlijn bestaand beleid:
Ingaande 2006 wordt conform de BBV-voorschriften aan de voorzieningen, met uitzondering van de voorzieningen Groot onderhoud gebouwen en Wegenonderhoud (2%), geen rente meer toegevoegd. Over vervangingsinvesteringen en investeringen nieuw beleid wordt een rente berekend van 2,5%.

Kapitaallasten
In de kapitaallasten zijn de besluiten tot en met de raadsvergadering van juli verwerkt. Bij het vaststellen van de nota Afschrijvingsbeleid zijn de afschrijvingstermijnen vastgesteld. Zie hiervoor de nota Afschrijvingsbeleid. Rente-omslagpercentage: 0,0%.

Voorcalculaties (bestaand beleid)
(Bron: Begroting 2018, Jaarrekening 2017, Voorjaarsnota 2018)
In de ramingen wordt uitgegaan van het beleid dat geautoriseerd is in de begroting 2018, inclusief de door ons college respectievelijk uw gemeenteraad vastgestelde begrotingswijzigingen tot en met de maand juli 2018.

De ramingen zijn aangepast aan autonome ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de ten opzichte van de peildatum 1 januari 2018 verwachte toename van woonruimten e.d. De voor de toe- of afname te hanteren eenheden en eenheidsprijzen of -normen zijn onderbouwd. Indien op grond van de rekeninguitkomsten over 2017 of anderszins uit ervaring is gebleken dat een lagere dan wel een hogere raming kan worden opgenomen, wordt uiteraard van deze lagere respectievelijk hogere raming uitgegaan.

Nieuw beleid / Vervangingsinvesteringen / Kosten bedrijfsvoering
De kosten van nieuw beleid, vervangingsinvesteringen en bedrijfsvoering worden niet in de voorcalculaties opgenomen, maar zijn in deze begroting afzonderlijk vermeld. Dekking kan plaatsvinden middels eenmalige budgetten (met name reserves) dan wel komen de kapitaal-/ exploitatielasten ten laste van het begrotingsresultaat. De kapitaallasten van nieuwe of vervangingsinvesteringen drukken, conform de nieuwe Nota Afschrijvingsbeleid, op het jaar volgend op dat van de investering. Investeringen onder de € 10.000 worden niet geactiveerd maar komen in het geheel ten laste van het begrotingsresultaat.

Prijsstijgingen
(Bron: CBS, Centraal Planbureau)

De ramingen in de voorcalculaties voor de jaren 2019 - 2022 zijn gebaseerd op een (verwachte) prijsstijging van 2,4% in 2019. Voor 2020, 2021 en 2022 is dit respectievelijk 2%, 1,8% en 1,9%. We hebben daarvoor in die jaren een stelpost opgenomen in de voorcalculaties. Aansluiting is gezocht bij de prijsindicator “prijsmutatie Bruto Binnenlands Product” die wordt gebruikt bij de berekening van de Algemene Uitkering. In de septembercirculaire is deze inflator voor 2019 bijgesteld.

Belastingen en heffingen
De ramingen van de opbrengsten van belastingen en tarieven zijn in de voorcalculaties gebaseerd op de tarieven 2017 en voor zover van toepassing op het aantal woonruimten en inwoners. Een voorstel tot aanpassing van de tarieven vindt plaats in deze begroting. Voor de afvalstoffenheffing en de leges worden kostendekkende tarieven gehanteerd. In de raad van december 2016 is bepaald dat de rioolrechten de komende jaren zullen stijgen met 1,5% vermeerderd met inflatiecorrectie. De inflatiecorrectie is voor 2019 na de meicirculaire bepaald op 2,4%. Voor 2020 2%, voor 2021 1,8% en 2022 is het inflatiepercentage op 1,9% bepaald. Ten opzichte van 2018 betekent dit een totale stijging van het tarief rioolheffing in 2019 van 3,9%. Bij aanpassing van de tarieven zal kritisch worden beoordeeld in hoeverre stijging plaats dient te vinden. Daarbij wordt steeds efficiënte en klantgerichte uitvoering van diensten en producten nagestreefd.

Aantal inwoners en woningen
(Bron: woningbouwprognose VROG voorjaar 2018, bevolkingsprognose 2014-2034 Pronexus, CBS)
Voor ramingen die daarmee een relatie hebben, wordt per 1 januari 2019 uitgegaan van 25.426 inwoners respectievelijk 10.950 woonruimten. Op basis van de huidige demografische prognoses zal het aantal inwoners in Duiven tot 2022 licht dalen. Die daling zal in de daaropvolgende jaren doorzetten.

Aantallen woonruimten en inwoners

	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020	01-01-2021	01-01-2022
Woonruimten	10.950	10.990	11.035	11.075	11.115
Inwoners	25.426	25.400	25.300	25.100	24.850

Begrotingsresultaten en maatregelen

Het begrotingsresultaat wordt verkregen door het totaliseren van de saldi van de voorcalculaties na bestemming (inclusief reeds vastgestelde dotaties en onttrekkingen aan reserves) inclusief de speerpunten en aanvullende wensen in de Voorjaarsnota 2018, de vervangingsinvesteringen en de in de paragraaf “Belastingtarieven” berekende opbrengsten van belastingmaatregelen.

Raming begroting 2019 - 2022

In onderstaande tabel staan de begrotingsresultaten 2019 - 2022 vermeld.

Begrotingsresultaten 2019 - 2022

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Saldo voorcalculaties voor bestemming	- 710.254	595.825	970.017	1.171.724
Mutaties reserves	- 70.947	- 64.667	- 64.667	- 64.667
Saldo voorcalculaties na bestemming	**- 781.201**	**531.158**	**905.350**	**1.107.057**
Belastingopbrengsten	88.542	138.502	194.255	292.992
Totaal	**- 692.659**	**669.660**	**1.099.605**	**1.400.049**
Dekkingsvoorstel	692.659	0	0	0
Begrotingssaldi	**0**	**669.660**	**1.099.605**	**1.400.049**

Bedragen in €

Conform de voorschriften is eerst het saldo voor bestemming opgenomen, daarna het saldo na bestemming. De aangegeven mutaties reserves zijn de mutaties uit de voorcalculaties, niet de mutaties die voortvloeien uit het dekkingsvoorstel in deze begroting. Zie ook de paragraaf "Financiële begroting-Baten en lasten". Per saldo wordt er in alle jaren meer toegevoegd aan de reserves dan onttrokken. De begroting is in het eerste jaar niet sluitend. Dat jaar moet sluitend worden gemaakt met een bijdrage uit de Algemene Reserve. Conform de besluitvorming in de Kadernota zullen positieve saldi in de daaropvolgende jaren worden toegevoegd aan de Algemene Reserve om het weerstandsvermogen van de gemeente Duiven te versterken.

Analyse totaalresultaat 2019 ten opzichte van de Voorjaarsnota 2018
De jaarschijf 2019 sloot in de Voorjaarsnota 2018 op -€ 102.343. Per saldo in het meerjarenperspectief wordt het verwacht nadelig resultaat voor 2019 € 692.659.

In de tabel hierboven is te zien dat het saldo voor 2019 in de begroting 2019-2022 -€ 692.659 bedraagt. Het verschil ten opzichte van het verwachte resultaat bedraagt € 590.316 negatief. Hieronder worden de belangrijkste verschillen toegelicht.

De belangrijkste verschillen zijn:

Omschrijving	Voordeel	Nadeel
Voorcalculaties		
Verwerken begrotingswijzigingen na vaststelling begroting 2018		4.374
Hogere inflatie		90.000
Opnemen uitgaven GGU		34.000
Advieskosten Ruimtelijke Ontwikkeling		20.000
Hogere bijdrage 1Stroom		271.000
Diversen		170.942
Totaal		**590.316**

Bedragen in €

Toelichting verschillen

Begrotingswijzigingen na vaststelling begroting 2018
Als startsaldo is in de Voorjaarsnota 2018 het resultaat van de jaarschijf 2019 uit de meerjarenbegroting 2018-2021 genomen. Daarop zijn in de tussentijd een tweetal begrotingswijzigingen gekomen die het resultaat in de schijf 2019 beïnvloeden. Het gaat om de wijzigingen inzake de derde tussenrapportage 2017 (nadeel € 19.000) en de privatisering van het gebouw aan de Visserlaan (voordeel € 14.626).

Inflatie
In de meicirculaire 2018 is voor 2019 met een hoger inflatiecijfer rekening gehouden dan vorig jaar was becijferd. Het verschil levert een nadeel voor de exploitatie op.

Gezamenlijke Gemeentelijke Uitgaven (GGU)
In de Algemene Uitkering hebben we extra geld gekregen omdat de VNG niet meer automatisch uit het Gemeentefonds gelden krijgt voor financiering van gezamenlijke gemeentelijke activiteiten. de taken die zij voor de gemeenten uitvoert. De financiering van de gezamenlijke gemeentelijke activiteiten, denk aan onder meer Digitale Agenda 2020, de Informatiebeveiligingsdienst en het Kenniscentrum Dienstverlening, verliep altijd via het Gemeentefonds, na instemming van de ALV. Met ingang van 2018 is de financiering van deze activiteiten van Samen Organiseren overgenomen door het Fonds GGU, waaraan alle gemeenten naar rato bijdragen. De extra gelden waren al wel opgenomen in de ramingen. De bijdrage die wij nu aan de VNG betalen is nieuw in de voorcalculaties.

Advieskosten Ruimtelijke Ontwikkeling
Op de post advieskosten is een bedrag van € 20.000 opgenomen. We worden steeds vaker geconfronteerd met kleine bestemmingsplanwijzigingen die niet allemaal door eigen personeel kunnen worden afgehandeld. Om alle verzoeken toch af te kunnen handelen is hier nu een budget voor opgenomen.

Hogere bijdrage 1Stroom
In de begroting 2019 van 1Stroom is de bijdrage die de gemeente Duiven moeten betalen € 271.000 hoger dan de bijdrage in de begroting 2018. Voor een verklaring van die stijging verwijzen we naar de begroting 1Stroom.

Belastingopbrengsten

Onderstaand een overzicht van de verwachte meeropbrengsten belastingen 2019 t/m 2022.

Meeropbrengsten belastingen

Omschrijving		2019	2020	2021	2022
Afvalstoffenheffing	Kostendekkend	- 176.187	- 182.955	- 161.668	- 133.428
Rioolrechten	1,5% + Inflatie	86.380	80.345	77.771	82.125
Hondenbelasting	Inflatie	4.064	3.468	3.184	3.421
Toeristenbelasting	Inflatie	3.698	3.156	2.897	3.113
Precariobelasting	Inflatie	0	0	0	0
Reclamebelasting	Inflatie	1.458	1.244	1.142	1.227
Rioolaansluitrecht	Inflatie	233	173	156	123
Lijkbezorgingsrechten	Inflatie	1.552	1.325	1.216	1.307
Marktgelden	Inflatie	161	137	126	136
Bouwleges	Inflatie	16.211	13.834	12.699	13.646
Leges	Inflatie	8.886	7.582	6.961	7.480
Sportaccommodaties	Inflatie	5.450	4.651	4.269	4.588
OZB	Inflatie	136.635	117.000	107.000	115.000
Belastingopbrengsten		88.542	49.960	55.753	98.738

Omschrijving		2019	2020	2021	2022
Meeropbrengsten cumulatief		**88.542**	**138.502**	**194.255**	**292.993**

Bedragen in €

Afvalstoffenheffing
Loon- en prijsstijgingen alsmede (vervangings)investeringen hebben invloed op de stijging van het tarief. In 2016 is een nieuwe vorm van afvalinzameling ingevoerd, DIFTAR. Hiermee zijn vaste en variabele kosten gemoeid, namelijk het vastrecht en het variabele tarief. Het variabele tarief is een tarief dat per lediging van de container of storting op een ondergrondse container moet worden betaald. Voor een lediging van de container is het variabele tarief voor restafval € 2,71. Voor een storting in een ondergrondse container is dat tarief € 0,92.

Rioolrechten
Het tarief wordt geheven per m3 waterverbruik. De stijging in het tarief wordt veroorzaakt door de afspraken die zijn gemaakt in het in 2016, door de gemeenteraad, vastgestelde Water Taken Plan. Verscherpte klimaateisen zorgen hierbij voor meer investeringen. Daarnaast stijgt het tarief ook door de vervangingen en reparaties die uitgevoerd moeten worden op de riolering en gemalen. Daarom is bij de vaststelling van het Water Taken Plan besloten dat het tarief de komende jaren met 1,5% moet stijgen met daar boven op nog de inflatiecorrectie:

- 2019: 2,4%
- 2020: 2,0%
- 2021: 1,8%
- 2022: 1,9%

OZB
Voor 2019 wordt uitgegaan van een inflatiecorrectie van 2,4%, voor 2020 betreft dit percentage 2,0%, voor 2021 is het 1,8% en in 2022 1,9%.

Dekkingsvoorstel

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Saldo meerjarenbegroting (incl. nieuw beleid)	- 692.659	669.660	1.099.605	1.400.049
Onttrekking aan de Algemene Reserve	692.659			
Toevoeging aan de Algemene Reserve		669.660	1.099.605	1.400.049
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**

Bedragen in €

Geprognosticeerde balans 2019

Balans rubriek	01-01-2018	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021
Activa					
Vaste activa	56.472	58.435	56.046	53.743	51.486
Financiele vaste activa	23.224	12.858	12.239	11.619	11.000
Voorraad gronden	14.897	17.284	14.005	11.854	4.888
Vlottende activa	23.023	11.502	15.818	18.827	19.961
Totaal activa	**117.616**	**100.079**	**98.108**	**96.043**	**87.335**
Passiva					
Reserves	24.030	29.416	29.648	29.712	29.777
Voorzieningen	23.868	23.856	25.438	27.387	29.337

Langlopende leningen	58.847	39.569	36.410	34.443	24.866
Vlottende activa	10.871	7.238	6.612	4.501	3.355
Totaal passiva	**117.616**	**100.079**	**98.108**	**96.043**	**87.335**

Financiering

Uit de liquiditeitsbegroting (zie financieringsparagraaf) blijkt dat er de komende jaren geen behoefte is aan extra financieringsmiddelen. Eind 2018 is de rente van kort geld nog steeds negatief (-0,38%). Vanaf 2018 is er een positieve cashflow van € 18,1 miljoen in 2022, welke grotendeels veroorzaakt wordt door de aantrekkende verkoop van gronden.

Begin 2019 heeft de gemeente Duiven een vaste schuld van € 39,6 miljoen. Deze leningen zijn allemaal aangetrokken bij de BNG. Het gemiddelde rente percentage hiervoor is in 2019 1,90% tegenover 1,84% in 2018.

Stand en verloop van reserves

Stand reserves

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal reserves per 31/12	31.808	31.983	32.047	32.112

Bedragen x € 1.000

In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met toekomstige onttrekkingen. Er is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van het dekkingsvoorstel en de aanvullende mutaties. Zie voor een toelichting de bijlage 'Overzicht van reserves en voorzieningen' in deze begroting.

Stand en verloop van voorzieningen

Stand voorzieningen

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Totaal voorzieningen per 31/12	25.093	26.256	27.427	28.856

Bedragen x € 1.000

De voorzieningen stijgen na 2019 als gevolg van de toevoegingen aan de volgende voorzieningen:
- Groot onderhoud algemene accommodaties.
- Groot onderhoud sportaccommodaties.
- Groot onderhoud culturele accommodaties.
- Onderhoud wegen.
- Riolering.

Voor een uitgebreide toelichting op het verloop van de voorzieningen kan de nota 'Reserves en voorzieningen' en de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' worden geraadpleegd.

Overzicht incidentele baten en lasten

2019			
Lasten		**Baten**	
Onderzoekskosten 'Waarstaatjegemeente'	5.000	Huuropbrengsten 'De Waddenborgh'	2.650
Vitaal Centrum Duiven opstal	449.093	Vitaal Centrum Duiven opstal	455.373
HAP Groessen	5.111		
Benchmark 'Integrale Veiligheid'	5.000		
Projectkosten 'Amateurkunst'	50.000		
Advieskosten 'Openbaar Groen'	12.500		

Exploitatiekosten 'Overheidsparticipatie'	65.000		
Exploitatiekosten 'Wijkgericht werken'	100.000		
Advieskosten 'Wijkgericht werken'	50.000		
Projectkosten 'Positie Basisnetwerk'	150.000		
Projectkosten 'Schuldhulpverlening'	69.000		
Projectkosten 'Maatwerkvoorziening Zorg in Natura'	15.000		
Opstellen 'Afvalbeleid'	15.000		
Bestrijding eenzaamheid	15.000		
Totaal	**1.005.704**	**Totaal**	**458.023**
2020			
Lasten		**Baten**	
Opstellen beleid 'Watertakenplan'	20.000		0
Totaal	**20.000**	**Totaal**	**0**
2021			
Lasten		**Baten**	
Onderzoekskosten 'Waarstaatjegemeente'	5.000		0
Totaal	**5.000**	**Totaal**	**0**
2022			
Lasten		**Baten**	
Totaal	**0**	**Totaal**	**0**

Bedragen in €

Financiële begroting - Conclusie

De voorliggende begroting laat voor de jaren 2019-2022 een wisselend beeld zien. Het eerste jaar geeft een tekort en daarna slaan de begrotingsresultaten om in een positief saldo. In de Voorjaarsnota hebben we een ambitieus programma gepresenteerd voor de komende jaren. Veel speerpunten en aanvullende wensen vroegen een incidentele bijdrage waardoor het eerste jaar niet sluitend is. De overige jaren geven op papier een positief beeld te zien maar daarbij moeten nog wel wat kanttekeningen worden geplaatst. De positieve saldi worden voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de Algemene Uitkering. De positieve accressen zorgen voor een mooi plaatje. We weten inmiddels dat de voorspellingen van de Algemene Uitkering nog al eens worden bijgesteld. Meestal ten nadele van de lagere overheden.

De winstverwachting en het moment van winstuitname van de grondexploitatie is bijgesteld. Vooralsnog is dit een reële weergave van de huidige markt. Een verslechtering van de markt kan ervoor zorgen dat er opnieuw tekorten in de begroting ontstaan. Gezien het stadium waarin onze grondexploitatie zich bevindt (veel grond ligt bouwrijp klaar en moet alleen nog verkocht worden) kan een verder herstel van de markt direct positieve gevolgen voor de grondexploitatie hebben. En dat herstel is duidelijk merkbaar. De belangstelling voor kavels neemt weer toe en ook de huizenmarkt trekt verder aan.

Vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelastingplicht is met ingang van 1 januari 2016 van toepassing voor gemeenten. In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met de mogelijke afdracht van vennootschapsbelasting. Grondslag is het fiscale resultaat en niet het begrotingssaldo zoals dat nu is gepresenteerd. Eind 2018 gaan we onze eerste aangifte indienen. Op het moment van schrijven van de begroting zijn we nog druk doende om een correcte fiscale openingsbalans op te stellen.

Algemene Uitkering

De Algemene Uitkering en de hoogte daarvan blijven erg onzeker. Een groot deel van de gelden voor het Sociaal Domein zijn inmiddels opgegaan in de Algemene Uitkering. In het verleden hebben we een bestemmingsreserve kunnen vullen waardoor er een buffer is om toekomstige tegenvallers binnen het Sociaal Domein op te kunnen vangen. Binnen de ramingen voor 2019 is er ruimte om nieuwe ontwikkelingen in gang te zetten. Of de ontvangen gelden in de komende jaren ook voldoende zullen zijn om alle kosten te kunnen betalen blijft onzeker. Veel gemeenten leggen hier al behoorlijke bedragen op toe. In de begroting 2019 is er ondanks deze onzekerheid vanuit gegaan dat het uitvoeren van de decentralisaties (met uitzondering van het onderdeel participatie) budgettair neutraal gebeurt.

De stand van de Algemene Reserve

Naar verwachting wordt de stand van de Algemene Reserve eind 2019 € 13,8 miljoen. De Algemene Reserve is onderdeel van de berekening van het weerstandsratio en dit ratio bedraagt per 1 januari 2019 1,72 bij een gemiddeld risico. Het uitgangspunt omtrent dit ratio is dat deze ligt tussen 1,4 en 2,0 (ruim voldoende). Dit betekent dat het weerstandsvermogen van de gemeente Duiven ruim voldoende is om de beschreven risico's te dekken.

Daarnaast is het streven van de gemeente Duiven om een solvabiliteitsratio te behalen van 35%. Dit betreft een vergelijking van het eigen vermogen ten opzichte van het totaal vermogen. In 2019 wordt een solvabiliteitsratio van 30% verwacht. Dit ratio groeit in 2021 naar 36%, dan wordt de minimaal gewenste stand bereikt.

Speerpunten/nieuw beleid

In totaal is er in de Voorjaarsnota voor € 1,1 miljoen in 2019 aan extra kosten ingebracht om in te spelen op autonome ontwikkelingen, speerpunten en aanvullende wensen. Door de stand van de Algemene Reserve en het ruim voldoende weerstandsvermogen kunnen we deze incidentele kosten eenmalig opvangen. De structurele gevolgen van de Voorjaarsnota zijn in deze begroting verwerkt.

Conclusie

De financiële positie van de gemeente Duiven kan in de periode van 2019-2022 als constant worden beschouwd. De stand van de Algemene Reserve is boven het minimale niveau en het weerstandsvermogen is ruim voldoende. Er zijn echter een aantal ontwikkelingen gaande die in de toekomst nog een risico kunnen geven. Het Integraal Huisvestingsplan gaat de komende jaren extra kosten opleveren. Ook de Circulaire Economie zal in de komende jaren meer van ons gaan vragen aan personeel en middelen. Het is nog niet duidelijk hoe de kosten in het Sociaal Domein zich verder gaan ontwikkelen en of het Rijk hiervoor extra middelen beschikbaar gaat stellen.
De hoogte van de Algemene Uitkering is ook onzeker. Het blijft zaak de bestaande ambities te spiegelen aan de financiele mogelijkheden. De structurele doorwerking van maatregelen moet wel binnen de financiele ruimte passen.

Bijlagen

Kerngegevens

	Werkelijk per 1 januari 2018	Geraamd per 1 januari 2019
Inwoners:		
Jonger dan 20 jaar	5.857	5.852
van 20 - 64 jaar	15.078	15.063
van 65 jaar en ouder	4.491	4.485
Totaal	**25.426**	**25.400**
Bijstandsgerechtigden:		
IOAW	47	51
IOAZ	1	2
BBZ	1	1
WWB	399	393
Totaal	**448**	**447**
Fysieke structuur		
Woningen	10.664	10.976
Bijzondere woongebouwen	14	14
Aantal woonruimten	**10.678**	**10.990**
Oppervlakte gemeente	3.516 ha	3.516 ha
Waarvan binnenwater	126 ha	126 ha
Wegen, paden etc. binnen en buiten de bebouwde kom (in m² x 1.000)		
- Weg - gemiddeld belast	226	226
- Weg - licht belast	332	332
- Weg in woongebied	631	631
- Weg in verblijfsgebied	343	343
- Fietspaden	148	148
Openbaar groen (in m² x 1.000)	1.516	1.516
Sportcomplexen (in m² x 1.000)	185	185
Bermen (in m² x 1.000)	309	309
Bermen (in m x 1.000)	125	125
Lichtmasten	5.650	5.662

Financiële structuur (bedragen x € 1.000)

	Rekening 2017	Begroting 2019
Uitgaven/inkomsten voorcalculaties	64.806	58.000
Opbrengst belastingen/retributies:	11.514	11.737
- Onroerende-zaakbelastingen	5.552	5.693
- Hondenbelasting	173	169
- Afvalstoffenheffing/reinigingsrechten	1.994	2.000
- Rioolheffing	1.984	2.281
- Rioolaansluitrecht	3	10
- Toeristenbelasting	174	154
- Precariobelasting	265	266
- Reclamebelasting	53	61
- Marktgelden	5	6
- Lijkbezorgingsrechten	64	65
- Leges omgevingsvergunning	593	662
- Overige leges	654	370
Algemene Uitkering Gemeentefonds	20.719	30.998

Stand reserves en voorzieningen

	per 31/12/2017	per 31/12/2018

Algemene Reserve	12.026	13.820
Bestemmingsreserves	17.264	17.923
Voorzieningen	16.655	24.198
Totaal	**45.945**	**55.941**

Bedragen x € 1.000

Berekening tarieven afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing 2019-2022

	2019	2020	2021	2022
Voorcalculaties				
Reinigen openbaar gebied (40% van de kosten)	46.268	46.268	46.268	46.268
Salariskosten reinigen openbaar gebied (40% van de kosten)	71.518	71.422	71.414	71.389
Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	1.397.845	1.400.060	1.417.320	1.439.202
Opbrengsten huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	-453.211	-453.211	-453.211	-453.211
Afvalaanbiedstation	268.023	265.467	269.353	272.473
Opbrengsten afvalaanbiedstation	-136.200	-136.200	-136.200	-136.200
Kosten heffing en invordering	17.506	17.506	17.506	17.506
Salariskosten TV 7.3	279.899	279.899	279.899	279.899
Vervangingsinvesteringen (verwerkt in voocalc.)	0	0	0	0
	1.491.648	**1.491.211**	**1.512.349**	**1.537.326**
BTW 21%	326.724	328.464	336.638	346.981
Totale kosten voor reinigingsheffing	**1.818.372**	**1.819.675**	**1.848.986**	**1.884.306**
Kwijtschelding	107.000	107.000	107.000	107.000
Oninbaar/leegstand	75.000	75.000	75.000	75.000
Totale kosten voor afvalstoffenheffing	**2.000.372**	**2.001.675**	**2.030.986**	**2.066.306**
Containers				
Grondgebonden aansluiting	9.419	9.464	9.504	9.544
Hoogbouwaansluitingen	1.352	1.352	1.352	1.352
Nieuwbouw 1/2	23	20	20	15
Totaal aantal containers	10.794	10.836	10.876	10.911
Grondgebonden huishoudens				
Vastrecht	1.453.823	1.448.654	1.468.463	1.493.827
Variabel rest uitgaande van 12 ledigingen	296.974	284.941	291.709	298.525
Variabel rest 240 liter	15.451	15.771	16.055	16.375
Hoogbouw aansluitingen				
Vastrecht	208.681	206.951	208.898	211.615
Variabel uitgaande van 35 stortingen	54.891	41.642	42.115	43.061
Nieuwbouw 1/2				
Vastrecht	3.550	3.061	3.090	2.348
Variabel rest uitgaande van 12 ledigingen	698	622	634	484
Opbrengsten afvalstoffenheffing	**1.999.873**	**2.001.642**	**2.030.964**	**2.066.235**

Bedragen in €

Tarieven in €

	2018	2019	2020	2021	2022
Vastrecht grondgebonden huishoudens	176.52	154.35	153,07	154,51	156,52

	2018	2019	2020	2021	2022
Variabel tarief rest 140 liter	2,03	2,53	2,59	2,64	2,69
Variabel tarief rest 240 liter	4,19	4,35	4,44	4,52	4,61
Vastrecht hoogbouw aansluitingen	176,52	154,35	153,07	154,51	156,52
Variabel tarief hoogbouwaansluitingen	0,88	0,86	0,88	0,89	0,91
Tarief:					
Grondgebonden huishoudens (12 aanbiedingen)	206,97	184,71	184,15	186,19	188,80
Hoogbouw aansluitingen (35 aanbiedingen)	211,72	184,45	183,87	185,66	188,37

Berekening tarieven rioolrecht

Rioolrecht 2019-2022

	2019	2020	2021	2022
Kosten				
Op basis van voorcalculaties				
Water Taken Plan	0	20.000	0	0
- te compenseren BTW	0	4.200	0	0
Riool	676.314	675.424	675.658	675.273
- te compenseren BTW	81.515	79.415	79.415	79.415
Rioolgemalen en randvoorzieningen	357.082	344.070	340.450	338.963
- te compenseren BTW	24.913	24.913	24.913	24.913
Lasten heffing en invordering (excl. deurwaarder)	27.491	27.491	27.491	27.491
- te compenseren BTW	5.494	5.494	5.494	5.494
Totale salariskosten	280.206	279.346	278.701	278.666
Vervangingsinvesteringen in het kader van het Water Taken Plan zijn al verwerkt in de voorcalculaties.				
Totaal	**1.453.015**	**1.460.352**	**1.432.121**	**1.430.214**
Bijdrage in voorziening	827.983	898.702	998.314	1.074.331
Totale kosten	**2.280.997**	**2.359.054**	**2.430.435**	**2.504.545**
Opbrengsten	**2.194.617**	**2.192.329**	**2.185.939**	**2.177.923**
Opbrengsten + 2,4% in 2019, in 2020 2%, in 2021 1,8% en in 2021 1,9% en alle jaren 1,5% ivm Water Taken Plan.	**2.280.997**	**2.359.054**	**2.430.435**	**2.504.545**
Tekort	0	0	0	0
In percentages per jaar	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Tarief

	2018	2019	2020	2021	2022
Tarief	**€ 1,62**	**€ 1,68**	**€ 1,74**	**€ 1,80**	**€ 1,86**

Bedragen in €

Overzicht van reserves en voorzieningen

Overzicht verloop reserves

	Beginstand 1-1-2018	mutatie 2018	Beginstand 1-1-2019	Mutatie	Eindstand 31-12-2019
Algemene Reserve	**12.026.130**	**1.794.329**	**13.820.459**	**0**	**13.820.459**
Bestemmingsreserves:					
Protocol agressie	10.000	0	10.000	0	10.000
Combinatiefuncties	41.509	0	41.509	0	41.509
Bijzondere bijstand	106.695	0	106.695	0	106.695
De Uitdaging	20.000	0	20.000	0	20.000
Sociaal Domein	1.332.205	0	1.332.205	0	1.332.205
Groen Onderhoud en vervanging	195.204	103.900	299.104	103.900	403.004
Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf	281.124	0	281.124	0	281.124
Het groenfonds	265.701	- 24.104	241.597	- 24.104	217.493
Ontwikkeling A15	165.378	568.195	733.573	0	733.573
Fonds bovenwijkse voorzieningen	709.333	226.148	935.481	0	935.481
Erfgoed- en archeologiefonds	3.300	0	3.300	0	3.300
Kwaliteit openbare ruimte	36.300	0	36.300	0	36.300
Betaalbare woningbouw	880.147	-200.000	680.147	0	680.147
Totaal bestemmingsreserves	**4.046.896**	**674.139**	**4.721.035**	**79.796**	**4.800.831**
Geblokkeerde Bestemmingsreserves					
3e kunstgrasveld hockey	204.863	- 15.130	189.733	- 15.129	174.604
Stimuleringsfonds	347.418	0	347.418	0	347.418
Geblokkeerde reserve	12.664.793	0	12.664.793	0	12.664.793
Totaal geblokkeerde bestemmingsreserves	**13.217.074**	**- 15.130**	**13.201.944**	**- 15.129**	**13.186.815**
Totaal	**29.290.100**	**2.453.338**	**31.743.438**	**64.667**	**31.808.105**

Bedragen in €

Algemene Reserve

Beheerder: Ondersteuning/Team advies

Doel
De Algemene Reserve dient als weerstandsvermogen van de gemeente.

Besteding
De reserve wordt gevoed met eventuele jaarrekeningsaldi en positieve resultaten van grondexploitaties. Onttrekkingen worden geraamd op basis van specifieke voorstellen of negatieve rekeningsaldo /resultaten grondexploitaties.

De verwachte frictiekosten voor de omzetting van Presikhaaf ten bedrage van € 350.000 worden nog ten laste van de Algemene Reserve gebracht.

Omvang en mutaties		
Stand per 01-01-2018		**€ 12.026.130**
Onttrekkingen 2018		
Duiven/Westervoort	€	251.825
Presikhaaf	€	349.440
Aanvulling verliesgevende complexen	€	1.326.148
Werkbudget kleur uw buurt	€	25.000
Aanpak ondermijning	€	23.500
Digitaliseren APV aanvragen	€	6.300
Ontwikkeling onderwijs vastgoed	€	170.000
Aanleg beachveld	€	60.000
Ambitiedocument circulaire economie	€	40.000
Inwerken raad	€	7.500
Herontwikkelingslocaties Rijksweg	€	62.560
Kleur uw buurt	€	25.000
Breedband buitengebied	€	43.000
Economische visie De Liemers 2030	€	10.000
Visie Rijksweg	€	210.000
Saldo mutaties voorjaarsnota	€	774.192
Nieuwe wensen voorjaarsnota	€	125.635
Inhuur griffier	€	42.235
Totaal onttrekkingen	€	**3.552.335**
Stortingen 2018		
Saldo begroting 2018 na 1e wijziging	€	80.525
Saldo jaarrekening 2017	€	5.043.870
Verkoop bibliotheek	€	100.000
Totaal stortingen	€	5.224.395
Stand per 31-12-2019	€	**13.698.190**
Onttrekkingen 2019:	€	0
Stortingen 2019:	€	0
Stand per 31-12-2019		**€ 13.698.190**

Bestemmingsreserves Programma Bestuur

Bestemmingsreserve "Protocol agressie"

Beheerder: Afdeling Ondersteuning/Team Advies

Doel
Het treffen van een voorziening voor raads-, collegeleden en fractieassistenten tegen eventuele niet gedekte kosten voor psychosociale ondersteuning en nazorg als gevolg van agressie.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**10.000**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**10.000**
Geraamde stand per 31-12-2019	€	10.000

Analyse geraamde en werkelijke stand per 31 december 2019
Niet van toepassing.

Besteding na 2019
Onbekend.

Bestemmingsreserves Programma Maatschappij

Bestemmingsreserve "Combinatiefuncties"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Deze bestemmingsreserve is bedoeld om te bewerkstelligen dat er voldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor het bereiken van de doelstelling van de combinatiefuncties.

Besteding
Ter dekking van kosten van combinatiefunctionarissen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**41.509**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**41.509**

Bestemmingsreserve "Bijzondere bijstand"
Beheerder: Team Loket WWZ

Doel
Deze bestemmingsreserve is bedoeld ter egalisatie van het exploitatieoverschot of -tekort van de rijksbijdrage ten opzichte van de uitgaven bijzondere bijstand.

Besteding
Voor egalisatie exploitatie overschot of tekort.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**106.695**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**106.695**

Bestemmingsreserve De Uitdaging
Beheerder: Team Binnenstebuiten

Doel
Dit bedrag is gereserveerd voor het werkgeversnetwerk De Duivense Uitdaging.

Besteding
Ter dekking van uitgaven van De Duivense Uitdaging.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**20.000**
Onttrekkingen 2019:		
Stortingen 2019:		
Stand per 31-12-2019	**€**	**20.000**

Bestemmingsreserve Sociaal Domein
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Het Rijk stelt extra bedragen ter beschikking voor de invoering van de decentralisatie van de AWBZ naar gemeenten. Deze bedragen zijn in deze reserve gestort zodat bedragen aan de reserve kunnen worden onttrokken om de decentralisatie in goede banen te leiden.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**1.332.205**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**1.332.205**

Besteding
De gelden worden ingezet voor tegenvallers en ten behoeve van incidentele beleidsinitiatieven bij de transformatie van het Sociaal Domein.

Bestemmingsreserve "Groenonderhoud en - vervanging"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Het in enig jaar kunnen renoveren van het groen en ter egalisatie van kosten.

Besteding
De komende jaren staan groenrenovaties en aanplant/inboet bomen in de planning waarvoor de reserve zal worden ingezet.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**299.104**
Onttrekkingen 2019:	€	p.m.
Stortingen 2019:		
storting vanuit exploitatie	€	40.000
storting vanuit exploitatie	€	63.900
Stand per 31-12-2019	**€**	**403.004**

Bestemmingsreserve Programma Omgeving

Bestemmingsreserve "Gevolgen grondwaterverontreiniging Nieuwgraaf"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze bestemmingsreserve dient ter dekking van de extra kosten in de toekomst bij de toepassing van bronbemaling bij werkzaamheden binnen het plangebied Nieuwgraaf en die direct te relateren zijn aan de in het eerste watervoerend pakket aanwezige verontreiniging, afkomstig van stortplaats Westervoort en/of de wasserij op de locatie Nieuwgraaf 19 te Duiven.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**281.124**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**281.124**

Deze bestemmingsreserve is in 2003 ontstaan door samenvoeging van de reserves “Vuilstort Westervoort” (gevormd uit een ontvangen afkoopsom) en “Wasserij Nieuwgraaf 19”. Deze reserve is een verplichting uit hoofde van de tussen de Staat der Nederlanden, de Provincie Gelderland, Putman BV en de gemeenten Westervoort en Duiven gesloten overeenkomst inzake deze grondwaterverontreiniging.

Besteding
Aanwending van de reserve vindt naar behoefte plaats bij uitvoering van werken (o.a. riool vervangen, bouwrijpmaken enz.).

Bestemmingsreserve "Het Groenfonds"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Het Groenfonds is in 2002 in het leven geroepen ter financiering van projecten die een relatie hebben met natuur, landschap en milieu. De bestemmingsreserve is vanaf toen gevoed vanuit de Grondexploitatie, de opbrengst verkoop aandelen Bouwfonds, grondverkoop in Centerpoort-Zuid en bijdragen van Rijk en Provincie Gelderland.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**241.597**
Onttrekkingen 2019:		
Landschapsontwikkelingsprojecten	€	30.000
Stortingen 2019:		
Bijdrage windpark	€	5.896
Stand per 31-12-2019	**€**	**217.493**

Daarnaast is er in 2009 een bedrag van € 300.000 van de Nederlandse Gasunie ontvangen ten behoeve van natuurcompenserende maatregelen in de nabijheid van het tracé Angerlo-Beuningen.

Besteding
Naar behoefte op basis van het uitvoeringsprogramma landschapsontwikkelingsplan (LOP).

Bestemmingsreserve "Ontwikkeling A15"
Beheerder: Team Projectenbureau

Doel
Een constructieve participatie in het proces ViA15 om tot een zo groot mogelijke inpassing en realisatie en egalisatie van de kosten van het tracé voor Duiven te komen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**733.573**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**733.573**

Besteding
In de begroting is meerjarig een bedrag van € 140.000 opgenomen voor externe inhuur en specifieke advieskosten voor externe deskundigheid en expertise. Daarbij is inzet niet ieder jaar hetzelfde. Het meerdere of mindere wordt onttrokken dan wel toegevoegd aan deze reserve.

Bestemmingsreserve “Fonds bovenwijkse voorzieningen”
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Met de inwerkingtreding van de nieuwe Grondexploitatiewet per 1 juli 2008 ontstaat de mogelijkheid in de individuele grondexploitaties een kostencomponent “Bovenwijkse voorzieningen” op te nemen. Bij het administratief afsluiten van een complex wordt de bijdrage gestort in deze bestemmingsreserve.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**935.481**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**935.481**

Het betreft een dekkingsmiddel in de aanlegkosten van voorzieningen die een functie hebben voor meerdere exploitatiegebieden. In beginsel worden individuele grondexploitaties belast met een afdracht van € 5 per m² uitgeefbaar terrein.

Besteding
In de Structuurvisie, vastgesteld in 2015, is een meerjarenbegroting Fonds Bovenwijks opgesteld met de te ontvangen bijdragen uit ruimtelijke ontwikkelingen, alsmede een investeringsschema voor de uitvoering van voorgenomen en geplande projecten.

Bestemmingsreserve "Erfgoed en archeologiefonds"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Middelen ten behoeve van ontwikkeling cultuurhistorie, erfgoed en archeologie als onlosmakelijk onderdeel van de landschappelijke kwaliteiten. De bestemmingsreserve is op basis van de structuurvisie gevormd.

Besteding
Op basis van plannen en beschikbare middelen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**3.300**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**3.300**

Bestemmingsreserve "Kwaliteit openbare ruimte"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Middelen ten behoeve van een aantrekkelijke ingerichte, veilige en aansprekende openbare ruimte.

Besteding
Op basis van plannen en beschikbare middelen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**36.300**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**36.300**

Bestemmingsreserve “Betaalbare woningbouw"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Aanvullend dekkingsmiddel voor het realiseren van projecten en activiteiten die voortkomen uit of bijdragen aan het woonbeleid en de woonagenda; in het bijzonder (of primair) het huisvesten van doelgroepen die aangewezen zijn op betaalbare (huur-)woningvoorraad. De raad heeft het nieuwe woonbeleid vastgesteld op 8 mei 2017.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**680.147**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:	€	
Stand per 31-12-2019	**€**	**680.147**

Besteding
Op basis van inhoudelijke plannen, activiteiten of initiatieven, die concreet bijdragen aan de woonagenda en waarbij aanvullende ("slimme") middelen gewenst zijn en voor zover de middelen reiken. Bij raadsbesluit van 8 mei 2017 is het college bevoegd deze middelen in te zetten voor de uitvoering van de woonagenda.

Geblokkeerde reserves

Bestemmingsreserve "3e kunstgrasveld hockeyvereniging"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Deze bestemmingsreserve is bestemd om de jaarlijkse kapitaallasten van het 3e kunstgrashockeyveld te dekken. De kapitaallasten van het 3e kunstgrasveld worden gedurende 15 jaar betaald uit deze reserve. In 2025 is het veld afgeschreven en de bestemmingsreserve leeg.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**189.733**
Onttrekkingen 2019	€	15.129
Stortingen 2019:	€	0
Stand per 31-12-2019	**€**	174.604

Besteding
Tot 2025 worden de jaarlijkse kapitaallasten van het 3e kunstgrasveld uit deze reserve gedekt.

Bestemmingsreserve "Stimuleringsfonds"
Beheerder: Team Ruimtelijke ontwikkeling

Doel
In 2000 is besloten vanuit de opbrengst aandelenverkoop Avira/Bouwfonds een bedrag van € 226.890 te storten in Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Vanuit dit fonds kan de gemeente subsidies verstrekken in de vorm van “zachte leningen”. De zachte leningen kunnen alleen verstrekt worden aan volkshuisvestelijke projecten.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**347.418**
Onttrekkingen 2018	€	p.m.
Stortingen 2018:	€	p.m.
Stand per 31-12-2018	**€**	**347.418**

Rente en aflossing vloeien terug in het fonds en kunnen weer voor andere projecten op dit terrein worden ingezet. De bestemmingsreserve wordt door derden beheerd en is derhalve een geblokkeerde reserve. De raad heeft in 2008 besloten om de beschikbare reserve volledig te bestemmen voor dekking van de "VROM startersregeling 2008".

Besteding
In totaal stonden er eind 2017 nog 13 startersleningen open met een totaal schuld bedrag van € 234.861. Ook staat er nog een bedrag van € 109.748 op de rekening courant bij de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Bestemmingsreserve Geblokkeerde reserve
Beheerder: Team financieel advies

Doel
Met deze reserve is voor een deel voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. Daarnaast vormt de reserve een extra buffer.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**12.664.793**
Onttrekkingen 2018		
Stortingen 2018:		
Stand per 31-12-2019	**€**	**12.664.793**

Deze reserve is gevormd door de geblokkeerde bestemmingsreserves van Nuon Vattenfall, Bouwfonds en Vitens samen te voegen tot een geblokkeerde reserve.

Besteding
Vanaf 2017 wordt er geen rente meer berekend en toegevoegd aan deze bestemmingsreserve.

Voorzieningen

Overzicht verloop voorzieningen

	Beginstand 1-1-2018	Mutaties 2018	Beginstand 1-1-2019	Mutaties 2019	Eindstand 2019
Pensioenen wethouders	1.712.630	59.000	1.771.630	59.000	1.830.630
Voorziening vastgoed ontwikkeling	2.109.385	0	2.109.385	0	2.109.385
Dubieuze debiteuren	54.612	0	54.612	0	54.612
Groot onderhoud algemene accommodaties	336.717	52.875	389.593	-72.017	317.575
Dubieuze debiteuren RSD	464.247	0	464.247	0	464.247
Groot onderhoud sportaccommodaties	767.904	97.568	865.472	116.019	981.492
Groot onderhoud culturele accommodaties	379.709	75.071	454.780	81.173	535.953
Onderhoud wegen	5.631.444	186.127	5.817.571	710.351	6.527.992
Riolering artikel 44 lid 2	7.523.055	590.821	8.113.876	827.983	8.941.859
Verliesgevende complexen grex	3.853.323	0	3.853.323	0	3.853.323
Afwikkeling complexen grex	277.747	0	277.747	0	277.747
Afvalinzameling	26.074	0	26.074	0	26.074
Totaal voorzieningen	**23.136.846**	**743.098**	**23.879.945**	**1.722.509**	**25.920.818**

Bedragen in €

Voorzieningen programma Bestuur

Voorziening "Pensioenen wethouders"

Beheerder: Team HR

Doel
De voorziening is gevormd voor de direct opeisbare verplichtingen van de toekomstige pensioenen wethouders.

Besteding
De besteding is afhankelijk van de "rekenrente" en toekomstige pensioenverplichtingen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**1.771.630**
Onttrekkingen 2019:	€	20.000
Stortingen 2019:	€	79.000
Stand per 31-12-2019	**€**	**1.830.630**

Voorziening “Vastgoed ontwikkeling”

Beheerder: Team Projectenbureau

Doel
Voorziening ten behoeve van verschil vervaardigingskosten en getaxeerde waarde per ultimo van het jaar. Voor de bepaling van deze actuele waarde is een taxatierapport opgesteld. De getaxeerde waarde was op de peildatum 31 december 2016 lager dan de vervaardigingskosten van het vastgoed.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**2.109.385**
Onttrekkingen 2019:		
Stortingen 2019:		
Stand per 31-12-2019	**€**	**2.109.385**

Besteding
Bij verkoop van het vastgoed wordt de voorziening aangesproken voor een (boek)verlies.

Voorziening "Dubieuze debiteuren"
Beheerder: Team Financiële Administratie

Doel
Deze voorziening is gevormd voor het risico van oninbaarheid.

Besteding
De mutaties zijn afhankelijk van afwikkeling debiteuren in enig jaar. Onderbouwing saldo:
- privaat en publiekrechtelijk € 4.388;
- belastingen € 50.225.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**54.612**
Onttrekkingen 2019:		
Stortingen 2019:		
Stand per 31-12-2019	**€**	**54.612**

Voorziening "Groot onderhoud algemene accommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud algemene accommodaties.

Rente
Inflatiecorrectie 2%.

Besteding
Jaarlijkse onttrekking voor werkelijke kosten groot onderhoud van de betreffende gebouwen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**389.593**
Onttrekkingen 2019:		
Onderhoudsmaatregelen	€	181.400
Stortingen 2019:		
Rente	€	7.792
Dotatie onderhoud	€	101.591
Stand per 31-12-2019	**€**	**317.575**

Voorzieningen programma Maatschappij

Voorziening "Dubieuze debiteuren RSD"
Beheerder: Team Sociaal Domein

Doel
Voorziening voor dubieuze debiteuren in het kader van artikel 69 Participatiewet waarvan uitvoering plaatsvindt bij de RSD.

Besteding
Op basis van informatie van de RSD vindt jaarlijks een berekening plaats van de stand van de voorziening. In de jaarrekening brengen we de voorziening op peil.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**464.247**
Onttrekkingen 2019:	€	pm
Stortingen 2019:	€	pm
Stand per 31-12-2019	**€**	**464.247**

Voorziening "Groot onderhoud sportaccommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud sport accommodaties.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**865.472**
Onttrekkingen 2019	€	35.500
Stortingen 2019:		
Rente	€	17.309
Dotatie onderhoud	€	134.210
Stand per 31-12-2019	**€**	**981.492**

Besteding
Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen enerzijds de planning en anderzijds de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft vervanging lichtbronnen en re-topping sportvloer. Voor de jaren 2019 tot en met 2022 bedraagt de raming totaal € 52.500.

Voorziening "Groot onderhoud culturele accommodaties"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Voorziening ten behoeve van egalisatie kosten groot onderhoud culturele accommodaties.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**454.780**
Onttrekkingen 2019		
Onderhoudsmaatregelen	€	1.850
Stortingen 2019		
Rente	€	9.096
Dotatie onderhoud	€	73.927
Stand per 31-12-2019	**€**	**535.953**

Besteding
Rekening houdende met vrijval wegens te amoveren accommodaties en een acceptabele marge van ongeveer 5% tussen de planning en de waarde van reserveringen op een termijn van 25 jaren binnen de volle breedte van het GOG, wordt deze voorziening toereikend geacht. De onttrekking betreft vervanging accu's noodverlichtingen schilderwerk. Voor de jaren 2019-2022 bedraagt de raming totaal € 16.350.

Voorzieningen programma Omgeving

Voorziening "Onderhoud wegen"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Het onderhouden van de wegen enz. conform het beleidsplan onderhoud wegen. De voorziening wordt jaarlijks vanuit de exploitatie gevoed, terwijl de geplande maatregelen rechtstreeks op deze voorziening worden geboekt.

Rente
Om de prijsstijgingen te compenseren wordt jaarlijks 2% inflatiecorrectie toegevoegd.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**5.817.571**
Onttrekkingen 2019:		
Onderhoudsmaatregelen	€	406.000
Stortingen 2019:		
Rente	€	116.351
Stortingen vanuit jaarschijf 2019	€	1.000.000
Stand per 31-12-2019	**€**	**6.527.922**

Besteding:

Verwachte ontwikkelingen 2019 tot en met 2022:

Voorziening wegbeheer	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Toevoeging aan de voorziening	1.116	1.131	1.222	1.313
Onttrekking aan de voorziening	406	295	414	294
Saldo	710	86	808	1.019

Vanaf 2015 worden de onderhoudskosten voor civiele kunstwerken uit deze voorziening gedekt omdat de bestemmingsreserve "Civiele kunstwerken" vanaf dat moment niet meer toereikend is.

Voorziening "Riolering artikel 44 lid 2 BBV"
Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel
Deze voorziening is gevormd ten behoeve van groot onderhoud en lasten grootschalige investeringen in de toekomst. Met name ook bedoeld om lasten te "egaliseren".

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**8.113.876**
Onttrekkingen 2019:	€	
Stortingen 2019:		
Bijdrage vanuit exploitatie	€	827.983
Stand per 31-12-2019	**€**	**8.941.859**

Besteding
Deze voorziening zal worden ingezet om grootschalige vervangingen te kunnen bekostigen.

Voorziening "Verliesgevende complexen grondexploitaties"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze voorziening is gevormd om de verwachte verliezen die uit de resultaatberekeningen van de in exploitatie zijnde complexen van de grondexploitatie komen, op te kunnen vangen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**3.853.323**
Onttrekkingen 2019:	€	pm
Stortingen 2019:	€	pm
Stand per 31-12-2019	**€**	**3.853.323**

De herziene exploitatieberekening van de complexen De Ploen-Zuid, Vergertlaan 2, Westreenen en Seingraaf geven een verlies op einddatum aan van in totaal € 3.853.323. Jaarlijks zal na de herziening van de exploitatieberekeningen worden bekeken of de voorziening nog toereikend is.

Besteding
In de voorziening is een bijdrage opgenomen voor de afwikkeling van een verwacht verlies op de volgende complexen:

Exploitatie	**Resultaat**
Ploen-Zuid	€ 3.086.614
Vergertlaan 2	€ 81.391
Westreenen	€ 310.836
Seingraaf	€ 374.482
Totaal	**€ 3.853.323**

Voorziening "Afwikkeling complexen"
Beheerder: Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Doel
Deze voorziening is in het leven geroepen voor nog te maken kosten van reeds financieel afgewikkelde complexen. Het betreft investeringen voor relatief kleine afwikkelingen binnen het plangebied.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**277.747**
Onttrekkingen 2019:		
Stortingen 2019:		
Stand per 31-12-2019	**€**	**277.747**

De kosten voor afwikkelingen van eerder afgesloten complexen worden uit de voorziening betaald.

Besteding

Wrm/nazorg afgesloten complexen	€ 20.000
Interne doorbelasting V&T afgesloten complexen	€ 25.000
Procedurekosten planschadeverzoeken Wro	€ 10.000
Diversen, onvoorzien en prijsstijgingen	€ 6.000
Publiekrechtelijke heffingen	€ 6.000
Studie businesscase CPN -/- provinciale subsidie	€ 6.000
Welleveld: onderhoud villa	€ 160.000
Welleveld grex 2018 t/m 2020	€ 45.000
Totaal	**€ 278.000**

Voorziening "Afvalinzameling (kapitaallasten)"

Beheerder: Team Realisatie en Beheer

Doel

Deze voorziening wordt gebruikt om de kapitaallasten van uitgestelde investeringen te bekostigen.

Omvang en mutaties		
Stand per 1-1-2019	**€**	**26.074**
Onttrekkingen 2019:		
Stortingen 2019:		
Stand per 31-12-2019	**€**	**26.074**

Besteding

Afhankelijk van de mate waarin investeringen worden ingehaald of uitgesteld.

Vervangingsinvesteringen

Overzicht vervangingsinvesteringen 2019-2022

Omschrijving	Investering	Jaar	2019	2020	2021	2022
VRI						
Slagboom Jochemstraat	35.000	2019		3.033	3.033	3.033
Openbare verlichting						
Vervanging armaturen	110.000	ieder jaar		6.600	13.200	19.800
Civiele Kunstwerken						
Vervanging						
Gladheidsbestrijding						
Strooier MAN	43.000	2019		5.160	5.160	5.160
Ploeg MAN	12.000	2019		1.440	1.440	1.440
Rioleringsplan *1						
Kapitaallasten investeringen		diverse jaren		32.408	56.721	121.211
Tractie						
Bedrijfsvoertuigen:						
- Steyr m 9100	77.500	2019		12.621	12.621	12.621
- MAN 98-BBD-1	130.000	2019		21.171	21.171	21.171
- Electro 46-XSF-1	25.000	2019		3.625	3.625	3.625
- Fuso 3-VXT-80	55.000	2020			7.975	7.975
- Fuso 9-VZF-20	58.000	2020			8.410	8.410
- Klepelmaaier	15.000	2020			2.800	2.800
Speeltuinen/-weiden						
Speeltoestellen	20.000	ieder jaar		2.400	4.800	7.200
Sporthal Triominos						
Vervanging turnvloer	27.500	2022				
Buitensportterreinen						
Verhardingen DVV	24.200	2019		1.291	1.291	1.291
Toplaagrenovatie DVV veld 1	26.000	2020			3.120	3.120
Veldverlichting	90.750	2021				6.353
Toplaagrenovatie DVV kunstgrasveld	423.500	2019		50.820	50.820	50.820
Toplaagrenovatie MHC de Westerduiven	423.500	2020			37.813	37.813
Toplaagrenovatie Heggeakkers	423.500	2019		50.820	50.820	50.820
Toplaagrenovatie DVV veld 4	18.150	2020			1.573	1.573
Verlichting Heggeakkers	42.350	2021				2.965
Toplaagrenovatie Immerloo	36.300	2019		3.146	3.146	3.146
Toplaagrenovatie trainingsveld Immerloo	18.150	2020			1.573	1.573
Verlichting Immerloo	36.300	2020			2.541	2.541
Beregeningsinstallaties velden Loo	12.000	2019		1.240	1.240	1.240
Huishoudelijk afval/afvalaanbiedstation						
Diverse vervangingsinvesteringen *1	211.998	diverse jaren		8.898	14.264	23.044

Omschrijving	Investering	Jaar	2019	2020	2021	2022
Diverse producten						
Algemene accommodaties < 25	229.650	voorz. GOG				
Culturele accommodaties < 25	9.300	voorz. GOG				
Sportaccommodaties < 26	77.500	voorz. GOG				
Accommodaties > 25	210.000	diverse jaren		9.450	9.450	9.450
Totalen				214.124	331.815	423.502

Bedragen in €

*1 ten laste van de afvalstoffenheffing/reinigingsrechten, c.q. rioolrechten.

EMU-saldo

In het bestuurlijk overleg (Ministerie van Financiën, VNG en IPO) is afgesproken dat het EMU-saldo over het begrotingsjaar, het voorgaande jaar en het navolgende jaar in de begroting wordt opgenomen.

	EMU-saldo	2018	2019	2020
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV, art 17c)	734	- 587	404
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.119	2.207	2.048
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.048	2.217	2.287
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-2.001	-2.325	-994
+5	De in mindering op onder vier bedoelde investeringen gebrachte bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen			
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)			
-6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa			
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	-3.533	-1.422	-963
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	10.556	4.761	7.442
-8b	Boekwinst op grondverkopen			
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	- 1.040	-795	-560
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten			
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen			
	Berekend EMU-saldo	**8.883**	**4.056**	**9.664**

Bedragen in € 1.000

Toelichting

1. Saldi voor bestemming (zie financiële begroting).
2. De afschrijvingen per jaar.
3. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2019.
4. Voor de jaren 2018, 2019 en 2020 zijn de geactiveerde investeringen van de wensenlijst en de lijst vervangingsinvesteringen opgenomen.
9. Zie de Staat van reserves en voorzieningen 2019.

Baten en Lasten per Taakveld

TV	Omschrijving	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Gemeenteraad en (raads)-commissies	0	1.604.750	-1.604.750
0.2	Burgerzaken	258.703	549.657	-290.954
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	540.164	743.647	-203.483
0.4	Ondersteuning organisatie	573.519	8.361.400	-7.787.881
0.5	Treasury	503.168	-33.680	536.848
0.61	OZB-woningen	3.611.073	230.632	3.380.441
0.62	OZB-niet woningen	2.082.037	123.369	1.958.668
0.64	Belastingen overig	536.170	110.057	426.113
0.7	Algemene Uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	33.654.072	0	33.654.072
0.8	Overige baten en lasten (excl. mutaties reserves)	0	488.323	-488.323
0.9	Vennootschapsbelasting	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	830.307	-830.307
1.2	Openbare orde en veiligheid	30.754	321.978	-291.224
Programma 1 Bestuur		41.789.660	13.330.440	28.459.220
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	90.266	-90.266
4.2	Onderwijshuisvesting	40.000	1.086.860	-1.046.860
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	11.000	1.012.230	-1.001.230
5.1	Sportbeleid en activering	2.353	261.943	-259.590
5.2	Sportaccommodaties	262.458	1.169.901	-907.443
5.3	Cultuurpresentatie, -productie en -participatie	8.525	310.422	-301.897
5.4	Musea	0	119.252	-119.252
5.5	Cultureel erfgoed	0	32.264	-32.264
5.6	Media	0	309.240	-309.240
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	24.566	1.640.266	-1.615.700
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	132.317	2.919.730	-2.787.413
6.2	Wijkteams	0	131.955	-131.955
6.3	Inkomensregelingen	5.868.713	8.053.657	-2.184.944
6.4	Begeleide participatie	0	1.978.422	-1.978.422
6.5	Arbeidsparticipatie	0	1.519.755	-1.519.755
6.6	Maatwerkvoorzieningen Wmo	35.232	883.130	-847.898
6.71	Sociaal Domein: AWBZ naar Wmo	250.000	4.359.755	-4.109.755
6.72	Sociaal Domein: Jeugdzorg	0	3.683.274	- 3.683.274
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	202.139	202.139
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	1.586.672	-1.586.672
7.1	Volksgezondheid JGZ	0	904.951	-904.951
Programma 2 Maatschappij		6.635.164	32.256.084	-25.620.920
2.1	Verkeer en vervoer	56.776	3.094.229	-3.037.453
2.2	Parkeren	953	0	953
2.5	Openbaar vervoer	0	0	0
3.1	Economische ontwikkeling	0	51.138	- 51.138

3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.232.558	2.232.557	1
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	6.710	13.017	-6.307
3.4	Economische promotie	176.084	257.319	-81.235
7.2	Gemeentelijke rioleringsplan	2.204.336	1.925.762	278.574
7.3	Huishoudelijk afval huis aan huis inzamelen	2.765.471	1.978.558	786.913
7.4	Milieubeheer	4.644	568.366	- 563.722
7.5	Begraafplaatsen	65.086	124.405	- 59.319
8.1	Ruimtelijke ordening	95.396	924.455	- 829.059
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	558.751	558.750	1
8.3	Wonen en bouwen	706.275	693.038	13.237
Programma 3 Omgeving		8.873.040	12.421.594	-3.548.554
0.10	Mutaties reserves	45.129	116.076	-70.947
Totaal na bestemming		57.342.993	58.124.194	-781.201

Bedragen in €

Overheadkosten

Vanaf 1 januari 2018 is de gemeenschappelijke regeling 1Stroom in werking getreden. Dit betreft de fusie van de ambtelijke organisaties van de gemeente Duiven en de gemeente Westervoort. Alle kosten die voorheen op taakveld 0.4 van beide gemeenten werden verantwoord, worden vanaf 1 januari 2018 verzameld op taakveld 0.4 van de organisatie 1Stroom. Vervolgens worden de totale kosten op dit taakveld verdeeld naar de gemeente aan de hand van een doorbelastingspercentage. De gemeente Duiven krijgt 63% doorbelast en de gemeente Westervoort krijgt 37% doorbelast. Twee uitzonderingen zijn hierbij te maken, namelijk de kosten rondom de grondexploitaties en de kosten voor het afvalaanbiedstation van de gemeente Duiven. Deze komen volledig ten laste van de gemeente Duiven.

Op taakveld 0.4 Overhead, Ondersteuning organisatie komt één totaalbedrag te staan, de bijdrage 1Stroom.

Bijdrage 1Stroom	**12.209.339**

Berekening overheadpercentage

Totaal overheadkosten (= bijdrage 1Stroom)	12.209.339
Salaris personeel primair proces	17.705.991
Overheadpercentage	68,96%

Indicatoren

Overzicht verplichte indicatoren

Indicator	Duiven	Nederland
Formatie fte per 1.000 inwoners	6,23	gegevens niet beschikbaar
Bezetting fte per 1.000 inwoners	6,23	gegevens niet beschikbaar
Apparaatskosten per inwoner	600,73	gegevens niet beschikbaar
Externe inhuur als % van totale loonsom + inhuur externen	1,05	gegevens niet beschikbaar
Overhead als % van totale lasten	26,33	gegevens niet beschikbaar
Woonlasten eenpersoonshuishouden	580	649
Woonlasten meerpersoonshuishouden	740	721
WOZ-waarde woningen	202	216
Nieuwbouw woningen	0,8	7,2
Huishoudelijk restafval	100	?
Hernieuwbare elektriciteit	41,2%	?
Winkeldiefstal per 1.000 inwoners	1,6	2,2
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	2,2	5,0
Diefstal uit woning per 1.000 inwoners	1,8	2,9
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners	2,8	4,8
Verwijzingen HALT	27	131
Hardekern jongeren	0,5	1,3
Jongeren met delict voor rechter	0,87%	1,45%
Ziekenhuisopname n.a.v. verkeersongeval met een motorvoertuig	8%	8%
Ziekenhuis n.a.v. vervoersongeval met een fietser	15%	9%
Demografische druk	68,7%	69,6%
Niet-sporters	45,7%	48,7%
Banen	978,6	758,2
Vestigingen	119,7	139,7
Netto arbeidsparticipatie	70,4%	66,7%
Bruto gemeentelijk product	100	100
Functiemenging	61%	52,4%
Bijstandsuitkeringen	4,1	5,7
Lopende re-integratievoorzieningen	10	17,1
Wmo-clienten met een maatwerkarrangement	43	57
%kinderen in uitkeringsgezin	4,26%	6,58%

% achterstandsleerlingen	3,9%	11,61%
% werkloze jongeren	0,83%	1,52%
% Voortijdige schoolverlaters totaal (VO+MBO)	1,0%	1,7%
Absoluut verzuim	0	1,82
Relatief verzuim	21,88	26,58
Jongeren met jeugdhulp	12,3	10,9
Jongeren met jeugdreclassering	0,9%	1,4%
Jongeren met jeugdbescherming	0,7%	1,2%

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Voor een toelichting op de verschillende indicatoren verwijzen wij naar de website www.waarstaatjegemeente. Bovenstaande indicatoren worden op deze site ververst zodra er nieuwe informatie beschikbaar is. Bovenstaand cijfers geven de stand weer op 1 augustus 2018.

*ZFB687B475
6*

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/18/041884

Datum besluitvorming : 23 oktober 2018

Onderwerp : Meerjarenbegroting gemeente Duiven 2019-2022

Samenvatting

Gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 18 september 2018;

Gezien het advies van en gehoord de beraadslagingen en gezien de tijdens de begrotingsvergadering van heden 23 oktober 2018 ingediende en aangenomen amendementen en moties;

De raad besluit

1. De (meerjaren-)programmabegroting 2019-2022 meer in het bijzonder de volgende onderdelen vast te stellen: de programma's, de paragrafen en de mutatie op de reserves en voorzieningen. Hiermee autoriseert de raad het college om het voorgestane beleid uit te voeren.
2. In te stemmen met het dekkingsvoorstel.
3. De tarieven voor OnroerendeZaakBelasting 2019 vast te stellen. De percentages worden:

Heffing	Woningen	Niet-woningen
Gebruikers	-	0,1432%
Eigenaren	0,1535%	0,1886%

4. De tarieven afvalstoffenheffing voor 2019 vast te stellen volgens de nieuwe beleidsuitgangspunten voor afvalinzameling:
   - Het vastrecht voor grondgebonden huishoudens en hoogbouwaansluitingen op € 154,35;
   - Het variabel tarief voor grondgebonden huishoudens op € 2,53;
   - Het variabel tarief voor hoogbouwaansluitingen op € 0,86;
5. De tarieven voor hondenbelasting 2019 vast te stellen inhoudende een aanpassing naar € 63,48.
6. Het tarief rioolrecht 2019 vast te stellen, inhoudende een aanpassing van het tarief naar € 1,68 per m^3.
7. Het tarief rioolaansluitrecht 2019 vast te stellen, inhoudende een aanpassing van het tarief met 2,4%.
8. De tarieven voor de leges 2019 vast te stellen, inhoudende een aanpassing van het tarief met 2,4%.
9. De tarieven marktgelden 2019 vast te stellen, inhoudende een aanpassing van het tarief met 2,4%.
10. De tarieven lijkbezorgingsrechten 2019 vast te stellen, inhoudende een aanpassing van het tarief met 2,4%.
11. De tarieven sportaccommodaties 2019 vast te stellen, inhoudende een aanpassing van het tarief met 2,4%.

*ZFB687B475
6*

12. De tarieven toeristenbelasting 2019 vast te stellen, inhoudende een aanpassing van het tarief met 2,4%.
13. De tarieven precariobelasting 2019 ongewijzigd vast te stellen.

Aldus besloten in zijn openbare vergadering van 23 oktober 2018.

de griffier,	de voorzitter,
G.J. (Josien) van Buren-van den Berg	drs. H.B.I (Rik) de Lange

Antwoorden n.a.v. vragen van D'66 inzake programmabegroting

VRAGEN en antwoorden PROGRAMMABEGROTING 2019 - 2022

Pagina 20 (2.A.1)
De ambitie is een verschuiving van maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen: is deze ambitie niet - tot op zekere hoogte - in strijd met de letter en geest van de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet, die toch ook duidelijk de nadruk leggen op maatwerk-voorzieningen? Daarnaast: waarom is niet gekozen voor ambities op het gebied van ont-schotting, innovatie en samenwerking tussen ketenpartners?

Reactie:
Speerpunt 2A1 "van maatwerk naar algemene voorzieningen" is een goede manier gebleken om te ontschotten (gelden op een ontschotte wijze inzetten), innoveren (het creëren van aanbod dat aansluit bij de werkelijke vraag) en samenwerking tussen ketenpartners (het vooral niet allemaal hetzelfde doen, maar aanvullend aan elkaar zijn middels het werken in een netwerk). Het gevormde basisteam is een goed voorbeeld van samenwerking tussen ketenpartners. Ketenpartners samenwerken aan (innovatieve) oplossingen waarin inmiddels op kleine schaal inmiddels successen geboekt worden.
Daarbij is het doel van het komen van maatwerk naar algemene voorzieningen met name bedoeld om te voldoen aan onze zorgplicht, en daarbij zetten we in op de zorg die nodig is. We sluiten aan bij de eigen kracht van de inwoner. We bieden zo licht en normaal mogelijke zorg om mensen zo zelfstandig mogelijk te kunnen laten leven. Uiteraard blijven we waar nodig inzetten op maatwerk, het afschalen van zorg is geen doel op zich. Wanneer een algemene voorziening aan inwoners wordt aangeboden als passende oplossing dan moet dat natuurlijk ook een passend antwoord zijn op de zorgvraag.

Pagina 21 (2.A.3)
Het "wat" van deze ambitie is tamelijk vaag omschreven als "integreren en participeren". Is het mogelijk om dit wat nader toe te lichten, d.w.z. waaraan we kunnen zien (SMART-doel-stelling) dat integratie en participatie gelukt is? En "wat mag het kosten": het is duidelijk dat de Rijksuitkeringen onvoldoende zijn, maar wat verwachten we dan tekort te komen qua fi-nanciën? Het benodigde (en niet genoemde) bedrag is niet opgenomen in de Programma-begroting 2019 - 2022, waarom niet?
Reactie:
Het zichtbaar maken van de integratie en participatie, en met name in hoeverre dit behaald is, wordt getoetst aan het persoonlijk participatieplan. Onderdelen daarvan zullen oa zijn: inburgeringscursus, zoeken naar werk en zelfredzaamheid. Daarop kan getoetst worden middels het behalen van het inburgeringsexamen, het al dan niet kunnen doorstromen naar werk en de vraag naar ondersteuning.

Het project heeft enige vertraging opgelopen. Dat maakt dat op dit moment het beleidsplan wordt opgesteld. Mocht er een aanvullende financiële wens zijn voor de komende jaren, dan wordt die daarin meegenomen.

Pagina 23 (2.A.4)
Er wordt nog een eenmalig bedrag van € 50.000 gevraagd voor "ondersteuning, facilitering en versnelling". Het is ons niet duidelijk waarom dit bedrag in 2019 nog nodig is: het is toch zo dat alle maatschappelijke organisaties voor 1 oktober 2018 - conform het nieuwe Stimule-

ringsbeleid - een meerjarenplan en -begroting (inclusief jaarrekeningen 2015-2017) hebben moeten indienen? Kunnen/mogen we niet aannemen dat daarmee het Stimuleringsbeleid in het begrotingsjaar 2018 is "geïmplementeerd" en dat het voor de periode na 2018 een kwestie is van "regulier werk"?

Reactie:

Het aanvullende bedrag wordt met name ingezet voor ondersteuningsvragen op basis van de meerjarenplannen van de verenigingen. De vragen die daaruit voorkomen zijn divers. 2019 is het eerste jaar van de periode van 4 jaar die de verenigingen hebben opgenomen in hun vierjarenplan. Omdat dit voor zowel de verenigingen als de gemeente een nieuwe manier van werken is zal er regelmatig sprake zijn van bijstellen, nader overleg of extra ondersteuning. Bijvoorbeeld ondersteuning om een uitvoeringsplan te ontwikkelen (bijvoorbeeld om bij te kunnen dragen aan de maatschappelijke opgaven) of het plan om een open-club te worden of bijvoorbeeld om gezamenlijk stappen te zetten op het vlak van duurzaamheid en daarvoor kan de nodige facilitering en ondersteuning worden gevraagd die niet binnen de subsidie vallen. Daarnaast worden er op basis van de behoefte van de verenigingen een aantal workshops georganiseerd om aan behoefte van informatie van clubs te voorzien. Daarnaast blijft het stimuleringsbeleid in ontwikkeling en innoveren we samen met de verenigingen op productontwikkeling.

Pagina 52 (§ 1 Lokale heffingen)

Zowel VVD als D66 hebben bij de begrotingsbehandeling 2018 én bij de Voorjaarsnota 2019 gevraagd om een doorrekening te maken van de OZB in twee scenario's:

a. Het gevolgde scenario (bijzondere verhoging in 2016, indexering in de jaren daarna), dat doorloopt naar 2019.

b. Een scenario dat uitgaat van "normaal" verhogen in 2016 en vervolgens in de daarop volgende jaren uitgaan van indexering tot het begrotingsjaar 2019.

Wij zouden graag deze twee scenario's naast elkaar willen zien, wetende dat in 2018 (in het scenario onder a. genoemd) de OZB bewust verlaagd is. Kan het college zorgen dat deze gegevens beschikbaar komen?

Reactie:

Uitgangspunt in de afgelopen jaren was dat lastendruk voor een gemiddeld gezin niet zou stijgen. Stijging of daling is daarbij gerelateerd aan ten hoogste gelijk laten oplopen met inflatie ontwikkelingen. Gezien de ruimte die er de afgelopen jaren was in de begroting is de uiteindelijke stijging van de OZB daarbij lager geweest dan de inflatie. In het voorstel voor 2019 is een indexering opgenomen van 2,4% voor 2019. Een eventuele verlaging van de OZB zoals in het amendement ogenomen is niet voorgesteld gezien het negatieve begrotingsresultaat voor 2019 en de structurele doorwerking die dat heeft. Overigens daalt de totale lastendruk wel als gevolg van met name lagere kosten bij de afvalstoffenheffing. De lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met een woning met een WOZ-waarde van € 233.000 en een waterverbruik van 140M3 bedroeg in 2015 € 751. In 2019 bedraagt de lastendruk voor eenzelfde situatie € 778. In 4 jaar tijd een stijging van iets minder dan 4%. In 2015 bedroegen de lasten voor een huurder € 517 (afvalstoffenheffing en rioolheffing). In 2019 komen de lasten voor deze huurder uit op € 420. Een verlaging van de kosten van ongeveer 19%.

De extra opbrengst voor de OZB op basis van de kadernota kwam uit op ongeveer € 960.000. De afgelopen jaren is de OZB minder verhoogd dan op basis van inflatie was toegestaan. Het gaat hierbij om een ‘mindere’ verhoging ter grootte van ongeveer € 160.000.

Voor uw begrip: een verhoging van de OZB met 1% leidt tot ongeveer € 60.000 extra opbrengst en een verlaging met dit percentage tot een dito verlaging van de opbrengsten.

Pagina 64 (§ 2 Weerstandsvermogen en Risicobeheersing)
Bij het "Voorraadrisico RPW" (tabel onderaan de pagina) is een maximaal risico ingeschat voor een bedrag van € 3.533.337 en een kans van 40%. Hoe is - rekening houdend met de forse impact van het "Regionaal Programma Werklocaties" van de Provincie Gelderland (staand beleid) het genoemde bedrag tot stand gekomen, d.w.z. waarop is de maximale inschatting gebaseerd? En hoe kan de "kans" op dit risico op 40% worden geschat, wetende dat de Provincie Gelderland vastbesloten is om het RPW integraal uit te voeren door "ontstemming" van bedrijventerreinen?

Reactie:

Ons college voert een actief beleid om alle in voorraad zijnde bedrijfskavels actief op de markt te zetten. De afgelopen jaren heeft dat ook succes gehad; zie de dynamiek op terreinen zoals Seingraaf en Graafstate. Wij verwachten ook dat de komende jaren opties worden omgezet in verkoop. Het RPW heeft inderdaad een lijn uitgezet ingeval de kavels niet voor 2021 zijn uitgegeven. Daartoe zal de provincie procedures gaan voeren. Tegelijkertijd kunnen gemeenten zonder enige formele restrictie doorgaan met uitgifte. Ons beleid is er juist op gericht om het risico van ‘schrappen’ terug te dringen tot 0%. Niettemin hebben wij uit een oogpunt van prudent financieel beleid voorzichtigheidshalve een risico van 40% in ons weerstandsvermogen opgenomen.

Pagina 76-78 (§ 4 Financiering)
Op verzoek van de gemeenteraad is in het verleden een overzicht gegeven van uitstaande leningen (bedrag, looptijd en rente). Kan ten behoeve van de helderheid een dergelijk overzicht wederom geproduceerd worden, zodat de gemeenteraad inzicht heeft in de schulden in de vorm van leningen van de gemeente Duiven? En zodat tevens meer zicht is op de renterisico's die de gemeente Duiven loopt. Daarnaast: kan de gemeente Duiven een overzicht geven van uitstaande leningen (bedragen, looptijden en rentevoet, uiteraard anoniem) in de vorm van verstrekte hypotheken (totaal: € 11.885.590)? Op een begroting van ca. € 57 mln. is genoemd bedrag een fors beslag op liquide middelen van de gemeente.
Reactie
Overzicht leningen

Staat Geldleningen

Nr.		Oorspronkelijk bedrag	Ingangsdatum	laatste aflossing	Rente	Restantbedrag begin dienstjaar	Lopende dienstjaar	Rente	Aflossing	Restantbedrag eindejaar
Leningen ten behoeve van de gemeente										
76a	BNG	5.207.720	26-2-1998	26-02-2023	5,360%	1.041.543,97		46.405	208.309	833.235
87	BNG	5.218.472	4-3-1998	4-3-2023	5,500%	1.043.693,49		52.905	208.739	834.955
100	BNG	10.000.000	26-3-2014	26-3-2018	1,060%					
101	BNG	10.000.000	16-12-2014	16-12-2019	1,400%	10.000.000,00		140.000	10.000.000	-
102	BNG	10.000.000	2-11-2015	2-11-2025	0,985%	7.000.000,00		68.950	1.000.000	6.000.000
103	BNG	6.000.000	21-6-2016	21-6-2026	0,430%	4.800.000,00		19.276	600.000	4.200.000
104	BNG	10.000.000	19-7-2018	19-7-2028	0,518%	10.000.000,00		49.458	1.000.000	9.000.000
105		10.000.000	16-12-2019	aanname	1,500%		10.000.000	6.164		10.000.000
						33.885.237	**10.000.000**	**383.159**	**13.017.048**	**30.868.190**
Leningen ten behoeve van het Candeacollege										
88	BNG	7.260.483	1-7-1999	1-7-2039	6,030%	5.683.798		338.451	141.635	5.542.163
						5.691.395	**-**	**338.451**	**141.635**	**5.542.163**
						-				**-**
						39.576.632	**10.000.000**	**721.610**	**13.158.683**	**36.410.353**

Vanaf 2011 mag de gemeente geen hypothecaire geldleningen meer verstrekken. Dit betekent dat het saldo van de hypothecaire geldleningen niet meer zal oplopen en dat uiterlijk in 2041 alle geldleningen zijn afgelost (het zogenaamde sterfhuisconstructie)

Daarnaast is er een toename geweest van het tussentijds aflossen van de hypothecaire geldleningen bij de gemeente. Dit in verband met een lage marktrente bij banken/instellingen. De afgelopen 2 jaar is er maar liefst 8 miljoen afgelost. Ook dit jaar hebben er tussentijdse aflossingen plaats gevonden.

Pagina 92 (§ 7 Grondbeleid)

Op basis van de gegeven informatie moet geconcludeerd worden dat het beleid van de gemeente Duiven t.a.v. grondbeleid gewerkt wordt met een Nota Grondbeleid van 14 april 2008, d.w.z. een nota van ruim 10 jaar oud. Inmiddels zijn de omstandigheden drastisch gewij-zigd, kunnen inzichten (zowel politiek als beleidsmatig) anders zijn en moet toch ook gesteld worden dat een beleidsnota van 10 jaar oud in ieder geval op korte termijn "gereviseerd" wordt? Wanneer kan de gemeenteraad een uitvoerige evaluatie van de Nota Grondbeleid 2008 tegemoet zien, samen met een actualisatie of nieuwe Nota Grondbeleid?

Reactie:

De belangrijkste uitgangspunten van de nota Grondbeleid zijn nog steeds van toepassing. Het grondbeleid is met name ondersteunend aan het realiseren van maatschappelijke ontwikkelingen en doelstellingen. We zien een kanteling in het algemeen van actief beleid en handelen naar een meer faciliterende rol. Dit geldt ook voor ruimtelijke ontwikkelingen en al dan actieve grondaankoop. Het vastgestelde grondbeleid biedt in de huidige omstandigheden nog steeds voldoende mogelijkheden per geval een passende en verantwoorde rol te kiezen, actief of faciliterend. De veranderingen richting de nieuwe Omgevingswet gaat met name ook over de rol van de gemeente. Ook eventuele heroverwegingen in kader van ons Grondbeleid en inzet van instrumentarium komen daarbij aan bod. Voorgesteld wordt deze actualisatie in dat implementatietraject mee te nemen en nu geen prioriteit te geven.

Antwoorden op technische vragen gesteld door Lokaal Alternatief

Technische vragen

- Op blz 104 en 105 worden de afwijkingen tussen de begroting en de voorjaarsnota toegelicht. Ten aanzien van een hogere bijdrage aan 1 stroom verwijst u naar de begroting 1Stroom. Kunt u vertellen waarin staat vermeld dat de gemeente Duiven een hogere bijdrage moet betalen aan 1Stroom? In de begroting 1Stroom? In het raadsvoorstel 1Stroom? Of staat dit vermeld in de zienswijze van het college aan 1Stroom? In de toelichting op pagina 14 van de begroting van de gemeente Duiven zien wij hierover niets vermeld.
  Dit volgt uit de begroting van 1stroom.
- In dat zelfde overzicht op bladzijde 104 wordt een post diversen opgenomen van €170.000. Kunt u deze post nader toelichten?
  Deze post bestaat uit een grote hoeveelheid van allerlei kleinere verschillen die uiteindelijk optellen tot het bedrag van € 170.000.
- In de begroting is € 20.000 aan advieskosten opgenomen voor actualiseren van bestemmingsplannen. Kunt u toelichten waarom dit niet is opgenomen in de Voorjaarsnota?
  Dit bedrag is niet bedoeld voor het actualiseren van de bestemmingsplannen maar voor de plannen ruimtelijke ontwikkeling met kostenverhaal. Jaarlijks wordt hiervoor een bedrag voor in de begroting opgenomen en staan er ook inkomsten tegenover. De kosten gaan voor de baten bij de plannen.
- Op bladzijde 104 en 105 geeft u toelichting tussen de voorjaarsnota en begroting voor het dienstjaar 2019. De meerjarenbegroting laten echter ook omvangrijke verschillen zien ten opzichte van de voorjaarsnota (zie hieronder). Kunt u deze verschillen nader toelichten?

2019	2020	2021	
€ -102.343,00	€ -10.265,00	€ 238.723,00	Saldo voorjaarsnota
€ -590.316,00	€ 679.660,00	€ 860.882,00	afwijking t.o.v. de voorjaarsnota
€ -692.659,00	€ 669.660,00	€ 1.099.605,00	Saldo begroting

  De belangrijkste verschillen voor het jaar 2019 zijn toegelicht op bladzijde 104 e.v. Voor de jaren erna vloeien de verschillen met name voort uit een verandering van de Algemene Uitkering waarin vanaf 2019 ook het grootste gedeelte van de gelden voor de decentralisatie zijn opgenomen.
- In gepresenteerde tabellen op pagina 56 en 57 is de extracomptabele toerekening van overhead niet opgenomen. Klopt dat dit niet is opgenomen? Kunt u aangeven waarom overhead niet is meegenomen in de kostendekkendheid? *De overhead is meegenomen in het onderdeel doorbelasting 1stroom.*
- In de geprognosticeerde balans op blz 106 en 107 zien we een afname van lang lopende leningen en daaronder staat toegelicht dat er de komende jaren geen behoefte is aan extra financieringsmiddelen. Op de gemeente komen een aantal ontwikkelingen af die grote investeringen met zich meedragen (zoals ook vermeld in het raadsvoorstel). Begrijpen wij het goed dat ondanks de grote investering er naar verwachting geen lang lopende lening afgesloten hoeft te worden? *De prognose in de begroting 2019 is gemaakt met de informatie die op dat moment bekend was.*
- Daarnaast zien in deze geprognosticeerde balans op blz 106 dat de vlottende activa de komende jaren behoorlijk lager is dan op 1-1-2018. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2017 zijn we door de accountant en de organisatie geïnformeerd over de achterstanden bij debiteuren. Wij zijn benieuwd of deze achterstanden inmiddels zijn ingelopen?
  In wat bredere zin was er sprake van achterstanden in de administratie. Op diverse niveau's zijn we bezig deze achterstanden aan te pakken en in te lopen. Voor wat betreft de belastingvorderingen zijn de processen reeds onder de loep genomen en waar nodig

aangescherpt. Voor de overige vorderingen worden de nodige stappen nog gezet. Uitgangspunt is dat op 1 december de administratie in alle opzichten weer 'bij' is met de dagelijkse werkzaamheden.

- Het amendement project 30 km van Dorth tot Medlerstraat/ Eltensestraat is bij de voorjaarsnota aangenomen. In 2019 is een bedrag van € 30.000 vrijgemaakt. In het overzicht op bladzijde 43, zien we dit besluit niet terug bij kosten nieuwe activiteiten. Kunt u dit nader toelichten?
  De genoemde € 30.000 hebben we reeds in 2018 opgenomen omdat de voorbereidende werkzaamheden waarschijnlijk dan ook worden uitgevoerd. Zoals hieronder al wordt aangegeven zijn de amendementen verder niet apart opgenomen in het overzicht van de nieuwe activiteiten van de voorjaarsnota.
- We lezen in de programma's niets terug over de aangenomen amendementen bij de Voorjaarsnota en de bijbehorende financiële effecten. We missen eigenlijk een totaal overzicht waaruit transparant blijkt dat de amendementen onderdeel uitmaken van deze begroting. Kunt u een meerjarige overzicht laten zien waarin een helder verloop van het saldo wordt weergegeven? (saldo voorjaarsnota, effecten aangenomen amendement A, B, C of D, en daaropvolgend de verschillende mutaties na vaststellen voorjaarsnota met als uitkomst het meerjarige begrotingssaldo) Op onderdelen is dit weergegeven, maar we missen een totaal overzicht.
  Alle raadsbesluiten die zijn genomen tot 1 september 2018 zijn verwerkt. Dat geldt voor amendementen, moties, tussentijdse rapportages etc.
- Op pagina 102 worden de begrotingsrichtlijnen gepresenteerd. Bij het kopje rente wordt vermeld dat over vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen een rente van 2,5% wordt berekend. In paragraaf financiering wordt vermeld dat het omslagpercentage 0,00% is. Kunnen wij er vanuit gaan dat over alle investering en vervangingsinvesteringen is gewerkt met het omslagpercentage van 0,00% en niet de 2,5% zoals opgenomen in de begrotingsrichtlijnen?
  Voor alle investeringen is inderdaad gewerkt met het omslagpercentage van 0%.
- Inde Voorjaarsnota is vanaf 2019 een structureel bedrag opgenomen voor Crisisbeheersing. In het overzicht op bladzijde 15 van deze begroting wordt een structureel bedrag geraamd vanaf 2020. Is dit correct en kunt u dit nader toelichten?
  Financiering in 2019 loopt via de VGGM via de reguliere middelen of via het verwachte overschot 2018. Vanaf 2020 is financiering voorzien via aanpassing van de bijdrage.
- Bij het speerpunt circulaire economie is in de voorjaarsnota vermeld dat €141.750 nodig is om invulling te geven aan het programmaplan. Echter is in de voorjaarsnota ook voorgesteld om deze structurele kosten taakstellend te dekken uit de extra middelen vanuit het Rijk voor de energietransitie. In de begroting is deze passage eruit gehaald en in het overzicht op pagina 43 is het volledige bedrag opgenomen. Kunt u toelichten hoe dit is verwerkt in de begroting?
  Het volledige bedrag van € 141.750 is als verwachte kosten/budget opgenomen voor de komende jaren. In hoeverre daar nog bijdragen van het Rijk te verwachten zijn is op dit moment ongewis.
- Op pagina 27 is een post voor schuldpreventie opgenomen. In de voorjaarsnota was deze post verdeeld over 2018 (25K) en 2019 (44K). In de begroting is voor 2019 een post van € 69.000 opgenomen. Kunt u dit nader toelichten?
  De nota schuldpreventie is nog niet afgerond. In afwachting van deze nota is de verwachte bijdrage voor 2018 in eerste instantie doorgeschoven naar 2019.
- Klopt het dat de post laaggeletterdheid (structureel 10K), zoals opgenomen in het overzicht op pagina 27, nieuw is ten opzichte van de voorjaarsnota. Deze zelfde vraag hebben we voor de post eenzaamheid (15K voor 2019)? *Conclusie is juist. Onder "Aanvullende wens/Toezegging" wordt dit toegelicht.*

- In de begroting worden op pagina 114 en 115 de tarieven van de afval genoemd. Wij missen het poorttarief van het afvalaanbiedstation. Waarom is deze niet opgenomen? *Omdat in deze bijlage het betreft de berekening van de afvalstoffenheffing en daar wordt het poorttarief niet onder geschaard. Het tarief wordt wel voorgelegd bij de vaststelling van de tarieven in de begrotingsbehandeling.*

amendement
Borgen gelden A15
Fysieke maatregelen aan de parkeerplaats Oostsingel
Versnelling woningbouw
project 30km van dorth tot Medlerstr/Eltensestr

Moties
aangenome moties geven geen aanleiding voor financiele vert

financiële vertaling
gelden worden in 2019 gestort in de reserve ontwikkeling A15
Amendement is verwerkt. Hier zitten op dit moment geen financiële consequenties aan vast.
in 2018 is er een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld ten laste van de algemene reserve. Voor € 100.000 dient nog een besluitvorming plaatsvinden
budget is beschikbaar gesteld in 2018 ten laste van de algemene reserve ivm voorbereidende werkzaamheden.

financiële vertaling
voor motie OZB, zie beantwoording vragen D66

Vragen antwoorden VVD n.a.v. begroting

* Pagina 52: Opbrengst leges begroting 2018 - 2019 wijkt met ruim 200.000 euro af van elkaar, waar zit dit verschil in?

Reactie:

In 2014 is er gestart met de uitgifte van rijbewijzen en reisdocumenten met een geldigheidsduur van 10 jaar in plaats van 5 jaar. Dat verklaard waarom de verwachte opbrengsten in 2019 lager uitkomen.

* Pagina 83: Bij Presikhaaf Bedrijven is nagenoeg een bedrag begroot gelijk aan de rekening 2017, is dit bedrag inclusief Scalabor?

Reactie:

Bijdrage Presikhaaf is Scalabor.

* Pagina 93: Bij de kerncijfers lijken de tellingen niet te kloppen. Tevens zien we bij Vitaal Centrum een resultaat startwaarde en eindwaarde van 0 euro. kunt u dit uitleggen?

Reactie:

Kerncijfers kijken we opnieuw naar. Antwoord daarop volgt nog. De grondexploitatie Vitaal Centrum kent inderdaad een start- en eindwaarde van € 0. In de grondexploitatie is niet het vastgoed opgenomen.

Aanvulling d.d. 9 oktober 2018

De bedragen voor "nog te realiseren kosten" en "nog te realiseren opbrengsten" zijn in de tabel "nominaal" opgenomen, dus zonder de faseringsinvloeden, rente en inflatie.

Dus onder de tabel als toelichting toe te voegen: "De opgenomen bedragen voor "nog te realiseren kosten en opbrengsten" zijn nominaal opgenomen, dus exclusief de faseringsinvloeden, zijnde rente en inflatie."

Gemeenteraad van Duiven
Per mail: gemeente@duiven.nl

Duiven, 9 oktober 2018

Betreft: Hondenbeleid

Geachte leden van de Gemeenteraad,

Met verbazing heb ik kennisgenomen van de huidige begroting 2019-2022.

Als hondenbezitter krijg ik al jaren te horen krijgen dat er geen budget is voor passende voorzieningen. Dat terwijl er al jaren enorme bedragen naar de algemene middelen verdwijnen door de heffing van hondenbelasting. Wel is er extra budget vrijgemaakt om deur aan deur te controleren of men een hond bezit die niet aangemeld staat. Waarvoor? Alleen om de bijdrage aan de algemene middelen te verhogen?

Sinds de middeleeuwen wordt hondenbelasting geheven. Het werd ingevoerd om de overlast van met name zwerfhonden te beperken en om de verspreiding van hondsdolheid tegen te gaan. Anno 2018 staat de Gemeente Duiven niet bekend als risicogebied voor hondsdolheid evenmin bekend om haar zwerfhonden. Daarnaast zag de overheid in de tijd dat de hondenkar als transportmiddel werd gebruik het als een middel om transportbelasting te kunnen heffen. Maar sinds de vorige eeuw is deze manier van transporteren al vervangen door vrachtwagens en ander gemotoriseerd vervoer waar d.m.v. wegenbelasting al voor betaalt wordt.

Binnen de gemeente Duiven zijn in een aantal wijken losloopvelden aangelegd. Alle losloopvelden liggen in de “oude” wijken binnen de gemeente. In de woonwijk de Ploen-Zuid is nog steeds geen losloopveld aangelegd ondanks de verschillende acties vanuit bewoners van deze wijk. De wijk de Ploen- Zuid is door haar groene uiterlijk een erg aantrekkelijke wijk voor veel hondenbezitters om hier de hond uit te laten. Naast het ontbreken van losloopvelden binnen deze wijk zijn voorzieningen als afvalbakken ook maar beperkt en op onlogische plekken aanwezig waardoor veel hondenbezitters de ontlasting niet opruimen. Ook motiveert het niet om het op te ruimen als de afvalbakken regelmatig te vol zitten of enorm ver uit elkaar staan.

De minimale losloopvelden die er in Duiven zijn, zijn vlak langs de openbare weg en hebben geen volledige omheining. Dit kan zorgen voor levensgevaarlijke situaties voor zowel de hond als andere weggebruikers. Je mag hier immers 50 km per uur rijden, in de 30 km zone is zelfs geen enkel hek te bekennen. Moet hier eerst ook wat verkeerd gaan? Als raad zijn jullie al jaren aan het discussiëren over een het aanleggen van een tunnel Broekstraat/Oostsingel. Hierbij is er geen sprake van een gevaarlijke verkeerssituatie maar idiote weggebruikers die zich niet aan de verkeersregels willen houden. Dat er langs de openbare weg een losloopveld zonder volledige omheining is neemt men voor lief. In het Horsterpark is een gedoogbeleid wat loslopen betreft. De kwaliteit van de het oppervlakte water is daar alleen zo slecht dat er minimaal 6 maanden per jaar de levensgevaarlijke blauwalg heerst.

Bij klachten over overlast van hondenpoep krijg je als inwoner te horen dat er onvoldoende budget is voor handhaving, Het is een dusdanig probleem dat het bijna onmogelijk is om onze hond zelf nog uit te laten zonder dat de hond of ik zelf onder de hondenpoep zit. Extra voorzieningen om de handhaving te optimaliseren en te intensiveren is zeker geen overbodige luxe.

Het is belangrijk dat er voorzieningen zijn waar honden lekker kunnen rennen en spelen. Beweging voor de hond is van groot belang voor zijn lichamelijke en geestelijke gezondheid. Honden die te weinig bewegen raken gestrest en uiten dit in ongewenst gedrag, zoals bijvoorbeeld overmatig lang en hard blaffen. Met alle gevolgen van dien voor buren en omwonenden.

Nu ben je als hondenbezitter genoodzaakt om met de hond buiten de gemeente vertier te zoeken. Wat helaas niet voor iedere inwoner is weggelegd. Dan nog niet te spreken over de bijkomende milieubelasting doordat inwoners dit vertier met de auto elders zoeken.

De gemeente Westervoort heeft prachtige omheinde losloopvelden waar je met een gerust hart je hond veilig kunt laten spelen. Het lijkt mij een gepaste optie om dit beleid te volgen. Ook zou het niet misstaan om het aantal afvalbakken te vergroten en te plaatsen op logische plaatsen zoals bijvoorbeeld langs wandelpaden en bij de ingangen de woonwijken in.

Hiervoor zal voldoende budget te vinden zijn in de algemene middelen. Zelfs dan zal er ook nog ruimte zijn om de hoogte van de hondenbelasting te verlagen.

Veel gemeentes hebben inmiddels ingezien dat de heffing van deze belasting niet meer van deze tijd is en hebben deze belasting zelfs op “0” gesteld.

Het is tijd voor verandering in deze gang van zaken. Er zal eens prioriteit gegeven moeten worden aan dit onderwerp. Het heeft immers al jaren onderop de stapel gelegen.

Met vriendelijke groet,

F.B.J.H.C Faber

Gemeente Duiven

Kennisgeving aan de gemeenteraad

Documentnummer: 201377121 Zaaknummer: Z/18/042325

Portefeuillehouder(s): J. Goossen

Voor vragen
Naam: Mark Jordens
Telefoon: 06-30201341
E-mail: m.jordens@1stroom.nl

Komt terug tot besluitvorming in de raad

Onderwerp: **Gevolgen Septembercirculaire voor de Meerjarenbegroting**

Aanleiding voor deze kennisgeving
Op 23 oktober staat de behandeling van de (Meerjaren-)Begroting 2019-2022 voor de gemeente Duiven op de agenda. De Begroting geeft een beeld van de uitwerking van de Voorjaarsnota 2018 voor 2019 en verder. Voor de financiële onderbouwing van de cijfers is in de Begroting uitgegaan van de cijfers uit de meicirculaire. Inmiddels is de september-circulaire binnen en zijn de gevolgen daarvan doorgerekend.

Relevant beleidskader
De circulaire heeft een puur financieel karakter. Beleidsmatig zitten er geen gevolgen aan.

Inhoud van mededeling
We hebben al twee circulaires achter de rug dit jaar, met grote consequenties. De maartcirculaire 2018 bevatte de vertaling van het regeerakkoord van het kabinet Rutte III en gaf hoge accressen. De meicirculaire 2018 stond in het teken van de integratie van het sociaal domein in de algemene uitkering alsmede het aframen van de meerjarige voorschotregeling van het BTW CompensatieFonds (BCF). Deze septembercirculaire staat in het teken van de vertaling van de Miljoenennota 2019. Het gaat over accressen, BCF-plafond en andere zaken.

Aanvullend op de in de begroting gepresenteerde cijfers levert de circulaire in de genoemde jaren de volgende consequenties op:

Uitkeringsjaar	2018	2019	2020	2021	2022
Totaal gevolg septembercirculaire tov meicirculaire	-325.000	-54.000	55.000	14.000	56.000

Door met name het lagere accres en de geringe ruimte onder het bcf-plafond ontstaat er voor 2018 een fors nadeel. 2019 laat ook nog een licht nadeel zien, maar voor de navolgende jaren zijn er lichte voordelen.
Dit betekent dat het meerjarig financieel beeld dat wij u bij de begroting hebben gepresenteerd niet wezenlijk verandert. Er is dus ook geen aanleiding tot nadere heroverwegingen.

Aangezien het technisch niet meer mogelijk is deze cijfers in de begroting te verwerken zullen wij deze in de Najaarsnota 2018 meenemen.

Duiven, 9 oktober 2018.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

J. Knuiman
" - Loco -

ing. C.J. (Chris) Papjes
secretaris

H.C.M. (Ineke) Knuiman
loco-burgemeester

Gemeente Duiven

Politieke Avond

Dossiernummer 292
Vertrouwelijk Nee
Vergaderdatum 10 oktober 2018
Agendapunt B.1
Omschrijving 19.30 – 20.30 - Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Duiven - rondetafel (presentatie)

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Politieke Avond	**10 oktober 2018**
Politieke Avond	6 november 2018

Toelichting
Goede onderwijshuisvesting is een belangrijke factor voor de kwaliteit van het onderwijs in Duiven. Het is belangrijk voor de ontwikkeling en onderwijskwalificatie van onze jonge kinderen en jeugd, waarvoor scholen en gemeente gezamenlijk verantwoordelijk zijn.

Vanuit dat belang willen we samen met de schoolbesturen investeren in kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen. Met dit Integraal Huisvestingsplan (IHP) hebben gemeente en schoolbesturen, vanuit de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding en bereikbaarheid en passend onderwijs, het huisvestingsbeleid voor de komende 15 jaar bepaald en wordt het verwachte investeringsprogramma voor de komende 4 jaar vastgelegd.

In het IHP wordt voorgesteld om te kiezen voor nieuwbouw voor de Remigiusschool en de combinatie Wereldwijzer/ Wiekslag. Voor een nadere onderbouwing zie de separate bijlage.

Behandeladvies Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Duiven

Portefeuillehouder	H.C.M. Knuiman	Zaaknummer	Z/18/037747
Behandelend ambtenaar	Dick Boschman / 088 695 3342 / d.boschman@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	**De raad besluit:** 1. Het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs gemeente Duiven 2018 vast te stellen. Bespreekpunt is de vraag of het voorliggende plan de schoollocaties toekomstbestendig maakt op het gebied van o.a. onderwijsontwikkelingen en duurzaamheid. De benodigde ingrepen verschillen per school: soms zijn investeringen in frisse lucht afdoende, maar bij een aantal locaties is renovatie nodig of zelfs nieuwbouw (Remigius, wereldwijzer/wiekslag). Onderschrijft de Raad o.a. deze keuzes op basis van de afwegingen die per gebouw gemaakt zijn (pagina 28 IHP).		
Historie	De zorgplicht van de gemeente voor huisvesting van alle leerlingen in de Gemeente duiven is vastgelegd in de *verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Duiven*, uit 2009. Vanaf 2016 is de gemeente een traject gestart om samen met de schoolbesturen te kijken naar de schoollocaties en of er renovaties of vernieuwing nodig is. Het voorliggende plan is de uitkomst van dit traject waarin gemaakte keuzes worden gepresenteerd en toegelicht.		
Termijn	Met dit plan wordt het huisvestingsbeleid voor de komende 15 jaar bepaald en wordt het verwachte investeringsprogramma voor de komende 4 jaar vastgelegd.		

Politieke Avond	10 oktober		**Ronde tafel**	
Voorzitter	Griffie	Zaal	Domein	Duur
M. Holtus	E.N. Bosscha	Publieksruimte	Omgeving	60 minuten
Behandeladvies	Het betreft een informatieve bijeenkomst waarin eerst een presentatie wordt gehouden over het onderwerp door de betrokken ambtenaren. De publieksruimte zal (anders) ingericht worden met het oog op de te houden presentatie. Sommige schoolbesturen zullen ook aanwezig zijn. Vervolgens hebben raadsleden en fractie-assistenten ruim de gelegenheid om verhelderende vragen te stellen over het voorstel. Bij afronding van de ronde tafel volgt niet meteen het debat. De debattafel is gepland in de volgende cyclus op de politieke avond van 6 november waarbij men aankoerst op besluitvorming op de raadsvergadering van 20 november.			
Spreekrecht publiek	- Men kan 10 oktober meepraten aan tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Opbrengst van de tafel	-
Raadsvergadering	20 november

*ZFB4FBFC3C

Δ*

RAADSVOORSTEL

Onderwerp : Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs Duiven

---

Zaak- & documentnr. : Z/18/037747
Portefeuillehouder : H.C.M. Knuiman

Opsteller : Dick Boschman
Team : Ruimtelijke Ontwikkeling
Telefoonnr. 088 695 3342

Samenvatting
Goede onderwijshuisvesting is een belangrijke factor voor de kwaliteit van het onderwijs in Duiven. Het is belangrijk voor de ontwikkeling en onderwijskwalificatie van onze jonge kinderen en jeugd, waarvoor we met elkaar – scholen en gemeente – verantwoordelijk zijn. Vanuit dat belang willen we samen met de schoolbesturen investeren in kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen. Met dit Integraal Huisvestingsplan (IHP) hebben gemeente en schoolbesturen, vanuit de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding en bereikbaarheid en passend onderwijs, het huisvestingsbeleid voor de komende 15 jaar bepaald en wordt het verwachte investeringsprogramma voor de komende 4 jaar vastgelegd.

Beslispunten

1. *Het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs gemeente Duiven 2018 vast te stellen.*

Aanleiding
Vanwege het gezamenlijke belang bij goede onderwijshuisvesting en de grote opgave door demografische ontwikkelingen, leeftijd van gebouwen en de actuele hogere kwaliteitsambities rondom duurzaamheid en energie, hebben gemeente en de primair onderwijsbesturen de afgelopen 2 jaar gewerkt aan dit IHP.
Met het gereed komen van dit IHP denken wij als college dat er een meerjaren integraal plan met bijhorende investeringsprogramma ligt dat passend is bij onze rol en wat leidt tot kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen op gebied van onderwijs en duurzaamheid. De schoolbesturen en hun raden van toezicht hebben inmiddels ook ingestemd met dit IHP.

Planning
Conform eerdere toezeggingen wordt het Integraal Huisvestingsplan primair onderwijs in het najaar van 2018 aan uw raad voorgelegd.

Beoogd effect
Het kunnen realiseren van kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen op gebied van onderwijs en duurzaamheid die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen.

Argumenten
1.1. Het IHP is tot stand gekomen samen met de schoolbesturen en heeft instemming van de raden van toezicht.

Vanwege de gezamenlijke verantwoordelijkheid is de afgelopen 2 jaar samen met de schoolbesturen gewerkt aan de totstandkoming van dit IHP. Ondanks de complexe en moeilijke zaken die spelen en ook per schoolbestuur deels anders zijn, zijn we er in geslaagd een IHP op te stellen dat instemming heeft van alle schoolbesturen en hun raden van toezicht.

1.2. Het IHP draagt bij aan kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen op gebied van onderwijs en duurzaamheid.

Voor het IHP is per schoolaccommodatie onderzocht wat nodig is om te komen tot onderwijsaccommodaties die duurzaam, eigentijds zijn en de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen. De geformuleerde uitgangspunten helpen bij de financiële keuzes die gemaakt moeten worden en wie dus wat investeert.

1.3. In het IHP zijn uitgangspunten benoemd op basis waarvan beoordeeld wordt of een school in aanmerking komt voor investeringen.

Op basis van de uitgangspunten en het verrichte onderzoek wordt in bijna alle scholen ten minste geïnvesteerd in frisse scholen. In de scholen die aan alle uitgangspunten voldoen wordt door de gemeente ook in duurzaamheid en renovatie/ nieuwbouw geïnvesteerd.
Dit betekent voor de Kameleon en 't Veer dat op basis van het onderzoek en verwachte kosten door gemeente en schoolbesturen wordt geïnvesteerd in renovatie en tegelijkertijd in duurzaamheid. Voor de Remigius en de Wereldwijzer/Wiekslag wordt op basis van het onderzoek en de verwachte kosten gekozen voor nieuwbouw (kapitaalsinvestering voor de gemeente is bij nieuwbouw versus renovatie is vergelijkbaar, maar bij renovatie is nog forse investering van schoolbestuur nodig, daarbij blijven het panden van meer dan 40 jaar oud die qua indeling niet meer aansluiten bij de eisen van het huidige onderwijs). Waarbij de Wereldwijzer en Wiekslag op 1 locatie worden gehuisvest (ze voldoen anders niet aan de uitgangspunten en zouden niet voor investeringen in aanmerking komen).
De overige scholen voldoen dus niet aan de uitgangspunten en daar wordt door de gemeente niet geïnvesteerd of vooralsnog alleen in frisse scholen en of wordt nader onderzoek gedaan naar de passende jas al dan niet in combinatie met de gymvoorziening (dit geldt voor Joannesschool en de Bernadetteschool).

1.4. Met het IHP nemen wij als gemeente onze verantwoordelijkheid op het gebied van duurzame en frisse scholen.

Door bij de te renoveren scholen uit te gaan van BENG[1], bij nieuwbouw uit te gaan van BENG[2] en gasloos en door bij bijna alle andere schoolgebouwen te investeren in frisse lucht laten wij als gemeente zien dat we een duurzame en frisse leeromgeving belangrijk vinden. Doordat de schoolbesturen zelf ook investeren in duurzaamheid en we de komende jaren in gesprek blijven over nader te zetten stappen op het gebied van duurzame gebouwen realiseren wij samen met de schoolbesturen in een relatief korte periode van 5 jaar schoolaccommodaties die koploper zijn voor wat betreft de duurzaamheidsopgave van de gebouwde omgeving binnen de gemeente.

[1] Dit komt overeen met energielabel A+++ en een EPC van < 0,2
[2] Dit komt bij nieuwbouw neer op een EPC van 0,0 (Het gebouw wekt net zoveel energie op als dat het gebruikt).

1.5. Voor de investeringsbedragen worden reële marktconforme bedragen gehanteerd in plaats van de normvergoeding

De gemeente Duiven hanteert voor wat betreft de bouwnormen (m2) de model huisvestingsverordening (van de VNG), echter niet de daarbij genoemde normbedragen. De normbedragen per m2 zijn in de praktijk niet toereikend bij de verwachte investeringen per m2, zeker niet in het licht van de huidige kwaliteitsnormen “frisse scholen” en de duurzaamheidsambities. De VNG heeft dit ook recentelijk benoemd. Door uit te gaan van marktconforme bedragen lopen we voorop op landelijke discussie die voor de zomer ook in het nieuws is geweest en middels de notitie concretisering huisvestingsvoorstel[3] van onder meer de PO-raad en de VNG inmiddels aan de 2de kamer is toegestuurd. De in het IHP genoemde bedragen zijn de marktconforme bedragen per 1 januari 2018 en gebaseerd op aanbestedingen elders.

1.6. Met het IHP is ook het knelpunt rondom de financiering van het huisvestingsdeel van de kinderopvang bij de ontwikkeling van IKC’s meegenomen.

Zowel gemeente als schoolbesturen streven naar de ontwikkeling van IKC’s als belangrijke voorziening en als onderdeel van het onderwijsconcept. Knelpunt bij de realisatie van IKC’s vormt de financiering van het kinderopvang gedeelte. De gemeente is wettelijk niet verantwoordelijk voor de huisvesting van (de commerciële) kinderopvang en schoolbesturen mogen er niet in investeren. Maar kinderopvangorganisaties beschikken bij nieuwbouw/renovatie vaak niet over voldoende financiële draagkracht om te investeren. Om IKC ontwikkeling toch mogelijk te maken is in het IHP opgenomen dat de gemeente de financiering voor wat betreft het huisvestingsdeel voor haar rekening neemt waarbij middels een overeenkomst de kosten van de kapitaals- en afschrijvingslasten worden afgerekend met de schoolbesturen.

Kanttekeningen

1.1. Ten aanzien van de investeringen in duurzaamheid moeten nog afspraken worden gemaakt tussen schoolbesturen en gemeente.

Voor alle investeringen m.b.t. duurzaamheid en energie geldt dat hierover per accommodatie nadere afspraken moeten worden gemaakt over de inverdieneffecten, voor de schoolbesturen, van de investeringen versus de kapitaalsinvesteringen van de gemeenten. Met het IHP hebben we in de basis de afspraak gemaakt dat de schoolbesturen hiertoe bereid zijn.

1.2. Met het IHP wordt ook het verwachte investeringsprogramma voor de komende 4 jaar vastgelegd.

De in het IHP genoemde bedragen zijn de marktconforme bedragen per 1 januari 2018 en gebaseerd op het uitgevoerde onderzoek, bouwnormen (m2) en aanbestedingen elders. De benodigde investeringen per onderwijsaccommodatie zullen de komende jaren middels separate kredietvoorstellen aan uw raad worden voorgelegd. In deze kredietvoorstellen zullen de dan marktconforme bedragen in de berekeningen worden meegenomen.

[3] Zie voor deze notitie bijlage 4 van het IHP

Financiële paragraaf
In de financiële paragraaf van het IHP worden op basis van het verrichte onderzoek de verwachte investeringsbedragen genoemd.

School	Investering	Oplevering	activiteit	Kapitaalslasten
Remigius	€ 3.800.000,00	2021	Nieuwbouw	€ 171.000,00
Wereldwijzer/ Wiekslag	€ 2.750.000,00	2022	Nieuwbouw	€ 123.750,00
Joannes	€ 675.000,00	2022	Frisse Scholen label B	€ 47.250,00
Bernadette	€ 570.000,00	2022	Frisse Scholen label B	€ 39.900,00
Groene Ring zuid	€ 80.000,00	2020	Frisse Scholen label B	€ 5.600,00
Groene Ring Noord	€ 255.000,00	2023	Frisse Scholen label B	€ 17.850,00
Klokhuis	€ 600.000,00	2023	Frisse Scholen label B	€ 42.000,00
Kameleon	€ 1.000.000,00	2023	Renovatie + verduurzaming + frisse Scholen label B	€ 70.000,00
t Veer	€ 900.000,00	2024	Renovatie + verduurzaming + frisse Scholen label B	€ 63.000,00
Totaal	€ 10.630.000,00			

Overzicht investeringen met de verwachte kapitaalslasten.

Per jaar levert dat het volgende beeld op:				
2021	2022	2023	2024	2025
€ 5.600	€ 176.600	€ 387.500	€ 517.350	€ 580.350

De berekening is gemaakt met de inzichten van nu (markconforme bedragen per 1 januari 2018) en geven een beeld van de te verwachten kapitaalslasten. De kapitaalslasten zijn berekend op basis van het uitganspunt afschrijving in 40 jaar bij nieuwbouw en 20 jaar voor de andere investeringen. Op basis van de uiteindelijke plannen kunnen meer accurate berekeningen worden gemaakt voor zowel de investeringen als de kapitaalslasten. Investeringen in gebouwen kennen immers andere afschrijvingstermijnen dan investeringen in bijvoorbeeld installaties.
Verder moeten voor alle investeringen m.b.t. duurzaamheid en energie nog nadere afspraken gemaakt worden met de schoolbesturen over de inverdieneffecten, voor de schoolbesturen, van de investeringen versus de kapitaalsinvesteringen van de gemeente.

Wanneer de bestaande locaties voor Remigius, Wiekslag en Wereldwijzer worden gesloopt zullen op dat moment de resterende boekwaarden op deze panden moeten worden afgeboekt. Per 1 januari 2018 was de gezamenlijke boekwaarde van deze panden € 745.319,- met een kapitaalslast van € 40.229,- over 2017.

De benodigde investeringen per onderwijsaccommodatie zullen de komende jaren middels separate kredietvoorstellen aan uw raad worden voorgelegd op basis van de dan actuele verwachte investeringsbedragen.

Communicatie
Met het toesturen van het IHP aan uw raad is het IHP voor een ieder openbaar geworden. De medezeggenschapsraden van de scholen zijn door de schoolbesturen zelf op de hoogte gebracht van het IHP.

Intergemeentelijke samenwerking
Niet van toepassing

Bijlagen
201366394 – Strategisch Huisvestingsplan primair onderwijs gemeente Duiven
201366660 – Bijlage 1 Totaal rapport Condiplan
201366661 – Bijlage 2 Samenvatting rapport Condiplan
201366693 – Bijlage 3 Notitie Financiering IKC's
201366694 – Bijlage 4 Concretisering Huisvestingsvoorstel PO-raad, VO-raad en VNG
201366695 – Bijlage 5 BENG wettelijke eis voor energie neutraal bouwen
201366696 – Bijlage 6 TCO en IHP welke kansen zijn er
201366698 – Bijlage 7 Omgevingsanalyse PO

Duiven, 11 september 2018.

Burgemeester en wethouders van Duiven,

ing. C.J. (Chris) Papjes	drs. H.B.I (Rik) de Lange
secretaris	burgemeester

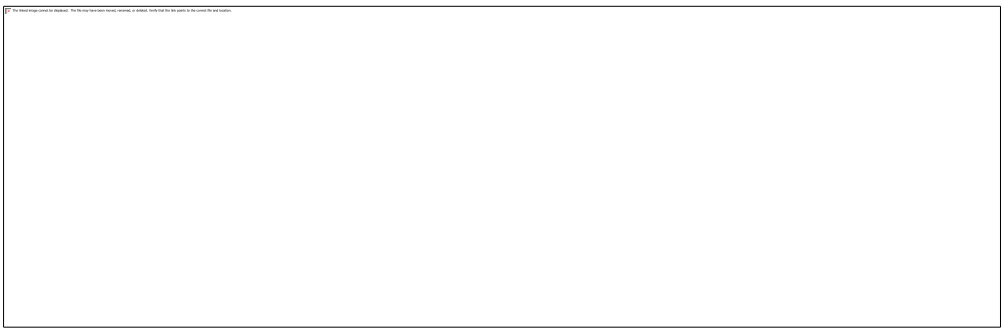

Strategisch Huisvestingsplan Primair Onderwijs gemeente Duiven

Uitvoeringsperiode: 2018-2035

Versie: Definitief
Datum: 31 augustus 2018
Auteurs: Dick Boschman en Henkjan Kok

Inhoud

1. Realisatie Onderwijshuisvesting op Maat 3
   1.1. Aanleiding 3
   1.2. Proces 3
   1.3. Status van het IHP 4
2. Visie op onderwijshuisvesting van de toekomst 5
   2.1. Zorgplicht 5
   2.2. Visies 5
      2.2.1. Gemeente Duiven: 5
      2.2.2. Visie Schoolbesturen 6
      2.2.3. Overeen gekomen visie gemeente en schoolbesturen 7
   2.3. Landelijke ontwikkelingen 8
      2.3.1. Onderwijs 2032 8
      2.3.2. Passend Onderwijs 8
      2.3.3. Modernisering Onderwijs(tijd) 9
      2.3.4. 21e eeuwse vaardigheden 9
      2.3.5. Integrale Kindcentra 10
      2.3.6. Bewegingsonderwijs 11
      2.3.7. Decentralisatie jeugdzorg 11
      2.3.8. Onderwijsrendement en onderwijskwaliteit 11
      2.3.9. Gezondheid en duurzaamheid 11
      2.3.10. Frisse Scholen 12
      2.3.11. Duurzaamheid en Energie 12
   2.4. Veranderingen in het onderwijsstelsel 13
      2.4.1. Integraal Huisvestingsplan (IHP) 13
      2.4.2. Renovatie 13
      2.4.3. Investeringsverbod Primair Onderwijs 14
3. Randvoorwaarden 15
   3.1. Samenwerking gemeente en schoolbesturen 15
   3.2. De school in relatie tot de samenleving (IKC-vorming) 15
   3.3. Flexibiliteit en multifunctioneel gebruik 15
   3.4. Duiven gaat voor kwaliteit 17
4. De onderwijs accommodaties in beeld 18
   4.1. Algemeen 18
   4.2. In gesprek met de samenleving 19
      4.2.1. Dialoogavond 19

4.2.2. Avond dorpsraden Groessen en Loo 21
5. Basisgegevens 22
5.1. Spreiding van het aanbod in Duiven 22
5.2. Leerlingen- en ruimtebehoefte ontwikkeling 22
5.2.1. De Leerlingenontwikkeling: 22
5.2.2. Ruimtebehoefte ontwikkeling 23
6. Omgevings-, Onderwijskundige- en technische analyse per gebouw 24
6.1. De omgevingsanalyse 24
6.2. De onderwijskundige analyse 24
6.2.1. Een passende jas 25
6.3. De technische optimalisatie 25
7. Uitwerking en Financiën 27
7.1. Inleiding 27
7.2. Financiële uitgangspunten: 27
7.3. Financiële consequenties op basis van bovenstaand onderzoek en uitgangspunten: 28
7.4. Beoordeling per gebouw op basis van overeen gekomen visie en criteria: 28
8. Uitvoeringsagenda (Planning) 30
8.1. Fase 1 30
8.2. Fase 2 30
8.3. Fase 3 31
9. Financiële consequenties 32
9.1. Algemeen 32
9.2. Afwijking van normbedragen 32
9.3. Raming 33
10. Vervolg procedure 34
11. Bijlagen: 35
Bijlage 1: Rapport Condiplan integraal 35
Bijlage 2: Rapport Condiplan samenvatting 35
Bijlage 3: Notitie bekostiging IKC 35
Bijlage 4: Concretisering Huisvestingsvoorstel VNG PO/VO (Bestuursakkoord) 35
Bijlage 5: BENG: Wettelijke eis voor energieneutraal bouwen 35
Bijlage 6: Total Cost of Ownership (TCO) en IHP's 35
Bijlage 7: Omgevingsanalyse onderwijsgebouwen 35

1. Realisatie Onderwijshuisvesting op Maat

1.1. Aanleiding

De gemeente vindt goede onderwijshuisvesting een belangrijke factor voor de kwaliteit van het onderwijs in Duiven. Het is belangrijk voor de ontwikkeling en onderwijskwalificatie van onze jonge kinderen en jeugd, waarvoor we met elkaar – scholen en gemeente – verantwoordelijk zijn. Goede huisvesting is ook belangrijk voor alle medewerkers in onze scholen. Al die leerlingen en medewerkers verdienen ook goede huisvesting!

Vanuit dat belang willen we samen met de schoolbesturen blijven investeren in kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen.
De gemeente en de schoolbesturen staan voor een grote opgave. Door demografische ontwikkelingen is er in bijna alle scholen sprake van leegstand. Daarnaast hebben een aantal schoolgebouwen in het basisonderwijs een hoge leeftijd en zijn verouderd.

Samen met de schoolbesturen willen we voorkomen dat er in de nabije toekomst steeds meer middelen nodig zijn voor de instandhouding van de huisvesting en daarmee steeds minder middelen beschikbaar zijn voor het onderwijs zelf.
In dit Integraal Huisvestingsplan wordt de vraag beantwoord of we moeten blijven investeren in oude scholen of dat het beter is om samen met de schoolbesturen te werken aan een fasegewijze vernieuwing.

Deze vraag stond centraal in het traject dat we in 2016 samen met de schoolbesturen zijn gestart en nu met de vaststelling van dit Strategisch Integraal Huisvestingsplan kunnen afronden. Daarnaast is er gekeken op welke wijze schoolgebouwen multifunctioneel kunnen worden ingezet in relatie tot het totale accommodatiebeleid van de gemeente.

Vanuit de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding en bereikbaarheid èn passend onderwijs, is gekozen voor een integrale aanpak die terug is te vinden in dit Strategisch Integraal Huisvestingsplan waarin het tussen schoolbesturen en gemeente overeen gekomen beleid staat beschreven, inclusief het investeringsprogramma voor de eerste fase (periode 2018-2023), met een doorkijk naar fase 2 (2023- 2028) en fase 3(2028-2033).

1.2. Proces

In het schooljaar 2015-2016 hebben de schoolbesturen voor Primair Onderwijs en de Liemerse gemeenten subsidie van het ministerie van OCW ontvangen voor het aanstellen van een procesbegeleider leerlingendaling en voor het opstellen van de Transitieatlas Primair Onderwijs voor De Liemers. Met behulp van deze atlas was het mogelijk om scenario's op te stellen waarin de gevolgen van de leerlingendaling voor de afzonderlijke scholen zichtbaar gemaakt konden worden. Samengevat werd uit de scenario's duidelijk dat in de schoolgebouwen van de gemeente Duiven de komende jaren sprake zal zijn van toenemende leegstand en dat voor de basisschool in Loo maatregelen getroffen zouden moeten worden ten aanzien van de splitsingsnorm.

In nauwe samenwerking met de schoolbesturen heeft de gemeente een aanvraag ingediend bij de staatssecretaris van OCW tot wijziging van de splitsingsnorm binnen de gemeente Duiven. Deze is nu als volgt vastgesteld:

Gebied Loo: 59
Gebied Duiven/Groessen 125

Door deze splitsingsnorm aan te passen is het mogelijk om de basisschool in Loo langer in de bekostiging te houden. Deze aanpassing maakte het voor de schoolbesturen en de gemeente mogelijk om zorgvuldig te gaan werken aan de totstandkoming van dit Strategisch Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de gemeente Duiven voor het Primair Onderwijs.

1.3. Status van het IHP

Na vaststelling van dit IHP beschikt de gemeente Duiven over een Strategisch Plan voor de onderwijshuisvesting waarin de gemeente na overleg met de schoolbesturen het huisvestingsbeleid voor de komende 15 jaar heeft bepaald en het investeringsprogramma voor de komende 4 jaar heeft vastgelegd.
De uitwerking kent 3 fases:

- Fase 1: investeringsprogramma periode 2018-2023
- Fase 2: Uitvoeringsplanning periode 2023-2028
- Fase 3: Doorkijk naar de periode 2028-2033 e.v.

2. Visie op onderwijshuisvesting van de toekomst

2.1. Zorgplicht

De gemeente Duiven heeft de zorgplicht voor de huisvesting voor alle leerlingen in de gemeente. Deze zorgplicht is verankerd in de "Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Duiven" Vastgesteld in 2009. (hierna Verordening). De financiële vertaling daarvan werd zichtbaar in het jaarlijks vast te stellen bekostigingsplafond. In het overgrote deel van de gemeenten wordt dit jaarlijks uitgewerkt in het Integraal Huisvestings Plan Onderwijs (IHP). Dat laatste was binnen de gemeente Duiven niet gebruikelijk.

De huidige Verordening heeft een operationeel karakter en omvat procedurele regels over de normen op basis waarvan schoolbesturen in aanmerking komen voor een huisvestingsvoorziening. Daarnaast worden rollen en verantwoordelijkheden alsmede de aard van de voor bekostiging in aanmerking komende voorzieningen beschreven. Kortgezegd: een schoolbestuur dient onderbouwd een aanvraag in voor een voorziening en de gemeente toetst die aanvraag aan wet- en regelgeving. De gemeente gaat vervolgens al dan niet over tot toekenning van de aanvraag en neemt de uit de eventuele toekenning voortvloeiende kapitaalslasten op in de gemeentelijke jaarbegrotingen.

De zorgplicht is verankerd in de Wet op het Primair Onderwijs (WPO), de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO) en de Wet op de Expertise Centra (WEC). De gemeente heeft een zorg voor (vervangende) nieuwbouw, uitbreiding, eerste inrichting en leerpakketten, herstel van constructiefouten en herstel en vervanging bij schade door bijzondere omstandigheden (bijvoorbeeld vandalisme of schade door weersomstandigheden). De schoolbesturen gaan over de inhoud van het onderwijs. Voor de schoolgebouwen zijn ze verantwoordelijk voor onderhoud, aanpassingen, exploitatie en beheer.

Daarnaast heeft de gemeente een rol in het in stand houden van het openbaar onderwijs.

2.2. Visies

2.2.1. Gemeente Duiven:

A. Beleidsmatige context

Onderwijshuisvesting is een belangrijk middel voor diverse beleidsmatige ontwikkelingen en ambities. Onderwijshuisvesting is belangrijk voor kwalitatief goed onderwijs. Het accommodeert diverse ontwikkelingen zoals passend onderwijs, IKC-vorming, de zorg voor een goed onderwijsrendement en draagt ook bij aan een gezondere exploitatie. De belangrijkste actuele ontwikkelingen worden hier genoemd.

B. Visie gemeente onderwijshuisvesting Primair Onderwijs

1) Evenwichtige spreiding van de scholen waarbij diversiteit en verschillende onderwijsconcepten het uitgangspunt zijn. Het openbaar onderwijs is daarbij een speciale verantwoordelijkheid van de gemeente en is goed vertegenwoordigd in de gemeente.
2) Scholen en IKC's worden gehuisvest in gebouwen die passen bij de omvang van hun ruimtebehoefte. Dit kan betekenen dat verhuizing of medegebruik noodzakelijk is. Uitbreiding van de bestaande capaciteit zal alleen plaatsvinden als er sprake is van een

aantoonbaar en structureel capaciteitstekort en er binnen de wijk of aangrenzende wijken geen medegebruik mogelijk is (maximale afstand 2 km hemelsbreed).

3) Wisselingen in behoefte worden binnen de beschikbare capaciteit door de scholen of IKC's zelf opgevangen; daar waar mogelijk wordt per wijk het flexibele deel van de capaciteit expliciet benoemd. Daar waar mogelijk/ noodzakelijk wordt de verbinding gelegd met overig maatschappelijk vastgoed.
4) Reductie leegstand voor zover mogelijk en wenselijk. Efficiënt gebruik maken van ruimtes, zodat leegstand wordt vermeden staat voorop. Leegstand in onderwijsaccommodaties wordt door alle partijen actief tegen gegaan.
5) Schoolbesturen mogen onderwijs m2s verhuren aan derden waarbij het in principe wel partijen moeten zijn die bijdragen aan IKC/ andere brede maatschappelijke gewenste functies.
6) Toekomst bestendige scholen: onderwijs technisch en gebouw technisch klaar voor de toekomst (frisse scholen concept + duurzaamheidsmaatregelen).
7) Duurzame gebouwen zijn standaard onderdeel van de gebouwelijke opgave.
8) Nieuwbouw vindt slechts plaats in die gevallen dat de school (zelfstandig) op basis van actuele prognoses een bestaansrecht heeft van ten minste 15 jaar.
9) In Loo en Groessen is los van de onderwijsaccommodaties specifiek aandacht voor de gymlokalen.
10) Door schoolbesturen wordt nog de gemeentelijke visie gevraagd op:
    - extra bewegingsonderwijs van 1,5 uur naar 3 uur (+ gebouwelijke consequenties)
    - we hebben kindcentra/ onderwijsaccommodaties waar scholen ook bewoner van zijn (we bouwen dus geen scholen meer) Hoe is eigenaarschap geregeld?
    - duurzaamheidsambitie voor de onderwijsaccommodaties
    - bij nieuwbouw (financiële) verantwoordelijkheid gemeente t.a.v. m2 voor kinderopvang, voor en naschoolse opvang. Wie gaat investeren c.q. exploiteren?

C. Het coalitieakkoord gemeente Duiven voor de periode 2018 – 2022.

De gemeentelijke visie/ ambitie ten aanzien van het primair onderwijs is ook terug te vinden in het in april 2018 geformuleerde coalitieakkoord dat de titel 'Ruimte en Vertrouwen' heeft mee gekregen. Voor het IHP is de onderwijspassage van belang:

"We willen goed onderwijs in een goede en veilige omgeving. Verbetering van de huisvesting van ons basisonderwijs vraagt de komende jaren om flinke investeringen. We zien graag dat er verbindingen worden gelegd tussen onderwijs en de arbeidsmarkt. Ook op het vlak van verbinding tussen het onderwijs en de andere pijlers van het sociaal domein kan veel bereikt worden".

2.2.2. Visie Schoolbesturen

<u>Liemers Novum (voor 1-8-2018 waren dit stichting Proles en SPO de Liemers)</u>

- Kwalitatief hoogwaardig onderwijs.
- Sociaal-emotionele en creatieve ontwikkeling hebben een belangrijke plek.
- Ouders en kinderen zijn de belangrijkste partners. De ontwikkeling van kinderen staat centraal!
- Verder en blijvend professionaliseren van docenten en directie.
- Lokale onderwijsvoorzieningen met doorgaande leer- en ontwikkellijnen > IKC-vorming.
- Goed geoutilleerde onderwijsgebouwen voor modern en digitaal onderwijs. Kwaliteit van het onderwijs gaat daarbij boven aanwezigheid van scholen in de kern;
- Scholen blijven bereikbaar voor alle inwoners > een afstand van 3 km is acceptabel;

- Leegstand wordt zoveel mogelijk bestreden.

SCO R'IJssel

De stichting neemt de maatschappelijk taak op zich om leerlingen te begeleiden tot volwaardige sociale individuen en hen voor te bereiden op optimaal passend vervolgonderwijs. Daartoe zijn 5 deeltaken benoemd:

- Elk kind krijgt binnen het regionale netwerk zo goed mogelijk passend onderwijs aangeboden.
- Doorlopend ontwikkelingsgericht werken en leren voor leerkrachten en leerlingen.
- Scholen zijn fysiek en mentaal bereikbaar.
- Scholen zijn kwalitatief hoogwaardig en bij de tijd.
- Scholen hebben met ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid waarbij het kind centraal staat.

Groene Ring

- Goed, kwalitatief en bereikbaar Montessorionderwijs.

2.2.3. Overeen gekomen visie gemeente en schoolbesturen

Vanuit de bovenstaande uitgangspunten en visie-uitspraken is een gezamenlijke visie voor de toekomst van de basisscholen in Duiven opgesteld.

1) Er is en blijft sprake van diversiteit in het onderwijsaanbod. Het accent ligt daarbij op de onderwijskundige grondslag en minder op de levensbeschouwelijke grondslag van de scholen.
2) Ondanks het feit dat er sprake is van vier schoolbesturen (na 1-8-2018: drie) wordt de ontwikkeling van de kinderen centraler gesteld dan de positie of het profijt van de individuele scholen/schoolbesturen. Elk kind krijgt het onderwijs dat het nodig heeft.
3) Alle onderwijsaccommodaties vertonen (op z'n minst) kenmerken van integrale kindcentra: met een duidelijke ontwikkelingslijn van 0 – 12 jaar (zie ook paragraaf 3.3).
4) Bij voorkeur is er in elke wijk een onderwijsaccommodatie. Daarbij hanteren we voor Duiven een ondergrens van 100 leerlingen[1].
5) We realiseren ons dat het huidige aantal van negen schoollocaties in Duiven niet passend is bij de verwachte leerlingaantallen en derhalve met in achtneming van bovenstaande zal afnemen.
6) Alle onderwijsaccommodaties met een duurzame instandhoudingsverwachting worden de komende 10 jaar aangepast aan de eisen die het moderne onderwijs stelt en tevens aan de duurzaamheidseisen per 2020.
7) Ten aanzien van het verzoek van de schoolbesturen om bij de ontwikkeling van onderwijshuisvesting rekening te houden met de uitbreiding van het aantal uren bewegingsonderwijs is de stand van zaken dat dit onderwerp op dit moment nog niet verder is uitgewerkt door zowel schoolbesturen als de gemeente. Mogelijk wordt dit in de toekomst opnieuw geagendeerd.

[1] De scholen in Loo en Groessen blijven hier buiten beschouwing.

2.3. Landelijke ontwikkelingen

2.3.1. Onderwijs 2032

Het Platform Onderwijs2032 heeft in 2015 in opdracht van de staatssecretaris van Onderwijs een maatschappelijke dialoog gevoerd over de inhoud van het primair en het voortgezet onderwijs. Het doel was te komen tot een visie op de kennis en de vaardigheden die leerlingen moeten opdoen met het oog op (toekomstige) ontwikkelingen in de samenleving.

Het is duidelijk dat er een nieuwe koers in het onderwijs nodig is om leerlingen die nu voor het eerst naar school gaan de kennis en de vaardigheden mee te geven die ze nodig hebben wanneer ze in 2032 aan hun volwassen en werkende leven beginnen. Het Platform onderscheidt een aantal kenmerken van gewenst toekomstig onderwijs, waaronder een grotere nadruk op persoonsvorming (naast kennisontwikkeling en maatschappelijke vorming het derde hoofddoel van het onderwijs). Met een beter evenwicht tussen deze doelen kan het onderwijs leerlingen begeleiden in hun ontwikkeling tot zelfstandige volwassenen die vaardig, waardig en aardig zijn, voor zichzelf en voor hun omgeving. (Bron: Ons-Onderwijs 2032-Eindadvies-januari 2016)

2.3.2. Passend Onderwijs

Wat wordt bedoeld met Passend Onderwijs?
Passend onderwijs is een beleidsverandering, die uitgaat van het Ministerie van OCW. Het gaat het erom dat alle leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen op school. Het nieuwe stelsel moet zo goed mogelijk onderwijs bieden aan kinderen die extra begeleiding nodig hebben.
Het uitgangspunt van Passend onderwijs is de verantwoordelijkheid van schoolbesturen om voor elke leerling een passend onderwijsaanbod te realiseren. Als een school niet kan voorzien in de behoeften van het kind, dan wordt in overleg met de ouders uitgezocht welke school binnen het samenwerkingsverband dat wel kan. Een passend onderwijsaanbod houdt dus in dat onderwijs en ondersteuning moet aansluiten op de behoeften van het kind. Daarbij wordt ook gekeken naar de mogelijkheden van het personeel en de wensen van de ouders.

Doelen van Passend onderwijs
Bij Passend onderwijs zijn er meerdere doelen opgesteld.
- Het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Alle kinderen hebben recht op toegang tot onderwijs van goede kwaliteit. De kwaliteit van het onderwijs aan zorgleerlingen moet verbeterd worden door helder te formuleren wat zij precies gaan leren.
- De ondersteuning aan kinderen met speciale zorgbehoeften moet beter, onder andere met behulp van handelingsgerichte diagnostiek (HGPD[2])). Een nevendoel daarbij is het oplossen van de beperkingen van de bestaande wetgeving.
- Er moet een landelijk dekkende structuur regionale netwerken komen. Binnen deze netwerken moet de onderwijszorgstructuur transparant zijn.
- De kwaliteit van pabo's en lerarenopleidingen moet beter. Dat betekent dat nieuwe leerkrachten adequaat kunnen omgaan met verschillen tussen leerlingen.

[2] *) Met HGPD slaagt de leerkracht erin de ontwikkeling van een leerling te stimuleren. De leerling leert zijn of haar ontwikkelingskracht te benutten en méér eigenaar te zijn van de eigen ontwikkeling. HGPD is een manier van denken én van doen. Juist de positieve kwaliteiten en mogelijkheden van de 'zorgleerling' worden als uitgangspunt genomen 'waar is de leerling sterk in?'. Daarmee geeft HGPD een praktische invulling aan 'pedagogisch optimisme'. Een 'zorgleerling' is in deze optiek vooral een 'kansleerling'.

Passend onderwijs heeft gevolgen voor de onderwijshuisvesting. Als meer kinderen met een extra zorgvraag op reguliere scholen instromen, moet de huisvesting daarvoor voldoende geschikt zijn of worden gemaakt. Dit is vooral een vraag van kwaliteit van de gebouwen in plaats van capaciteit. Concreet kan dan gedacht worden aan verzorgruimtes die nodig zijn, drempelloze toegangen of ruimtes waar met individuele kinderen apart gewerkt kan worden.

2.3.3. Modernisering Onderwijs(tijd)

Ingaande 1 augustus 2015 geldt de wet 'Modernisering Onderwijstijd' voor het Voortgezet Onderwijs. Door de wet geldt voor scholen een urennorm voor de gehele schoolloopbaan, in plaats van een urennorm per leerjaar. Scholen mogen de uren naar eigen inzicht over alle leerjaren verspreiden, zolang leerlingen maar minimaal 189 dagen per jaar onderwijs krijgen. De verandering heeft als groot voordeel dat er meer maatwerk mogelijk is, en scholen meer flexibiliteit krijgen om het onderwijs te organiseren.

Ook in het Primair Onderwijs zijn er ontwikkelingen gaande in de flexibilisering van onderwijstijd. Hiervoor is het Ministerie van OCW een pilot gestart met 12 scholen om de mogelijkheden en de knelpunten te onderzoeken. Er wordt nog verder onderzocht op welke wijze dit eventueel ook voor het PO tot gewijzigde regelgeving kan leiden. Landelijk zijn de Sterrenscholen daar voorbeeld van.

2.3.4. 21e eeuwse vaardigheden

21e eeuwse vaardigheden, of 21st century skills, zijn competenties die leerlingen nodig hebben om succesvol deel te nemen in de maatschappij van de toekomst. De maatschappij verandert door technologie en digitalisering van een industriële naar een kennis- en netwerksamenleving. Gevolg is bijvoorbeeld dat meer mensenwerk wordt gedaan door machines. En bij steeds meer werk worden computers en ict gebruikt. Werk verandert, functies veranderen. Jongeren hebben 21e eeuwse vaardigheden nodig om hierop voorbereid te zijn.

Het gaat om 11 competenties die weergegeven zijn in onderstaand model van de 21e eeuwse vaardigheden, van Nationaal Expertisecentrum Leerplanontwikkeling (SLO) en Kennisnet. Het gaat bijvoorbeeld om vaardigheden als kritisch denken, creatief denken, probleem oplossen, ict-basisvaardigheden, informatievaardigheden, computational thinking[3] vaardigheid; het begrip duidt op de combinatie van de vaardigheden computational thinking, mediawijsheid en informatievaardigheden.
(Bron: Kennisnet)

[3] Computational thinking is het denkproces waarmee problemen en hun oplossingen zo worden geformuleerd dat ze kunnen worden gepresenteerd in een vorm die effectief kan worden uitgevoerd door een informatie verwerkende tussenpersoon, zoals een computer of een mens, of een combinatie van beide." (Wing 2011)

2.3.5. Integrale Kindcentra

Zowel op lokaal als landelijk niveau wordt gestreefd naar betere afstemming van en samenhang tussen onderwijs, kinderopvang, peuterspeelzalen en voor,- en vroegschoolse educatie. Om dit te realiseren, worden er in Nederland steeds meer IKC's op vrijwillige basis gerealiseerd. De wetgeving voor de verschillende functies kent echter nog beperkingen voor verdergaande integratie van verschillende organisaties voor onderwijs, opvang en aanvullende functies. Diverse gremia roepen daarom de politiek op om beleid voor de totstandkoming van IKC's te bevorderen zodat de lokale initiatieven op dit gebied mogelijk worden. Ook de schoolbesturen in het primair onderwijs in de gemeente Duiven streven naar de ontwikkeling van IKC's als belangrijke voorziening en zien dit als onderdeel van het onderwijsconcept.

Knelpunt bij de realisatie van IKC's vormt de financiering van het Kinderopvang gedeelte. Het onderwijs valt onder de zorgplicht van de gemeente waarvan de bekostiging voor wat betreft het huisvestingsdeel wordt geregeld via de zgn. Huisvestingsverordening, maar dat geldt niet voor de Kinderopvang. Deze laatste organisaties beschikken echter niet over voldoende financiële draagkracht om de investeringen bij nieuwbouw bij IKC's te kunnen financieren. De gemeente Duiven heeft om de realisatie van nieuwe IKC's toch mogelijk te maken een financieringsvoorstel opgesteld wat met de schoolbesturen is besproken (zie bijlage 3: Notitie Financiering en eigendomsrecht Onderwijsgebouwen en Integrale KindCentra).

2.3.6. Bewegingsonderwijs

Op basis van de huidige norm van 1,5, uur bewegingsonderwijs (2 lessen) is het totale aantal voorzieningen in de gemeente Duiven voldoende om te kunnen voorzien in de capaciteitsbehoefte voor het bewegingsonderwijs voor het primair onderwijs. In Duiven gaat het om de sporthal Triominos die geëxploiteerd wordt door de gemeente. Anders ligt dit bij de scholen in Loo en Groessen die een eigen (in juridisch eigendom) gymzaal hebben. De gymzalen hebben een capaciteit van 26 klokuren (volledige bezetting) op basis waarvan de bekostiging is afgestemd voor de scholen.
Omdat de scholen er maar voor gemiddeld 6-10 uren gebruik van maken, betekent dit een fors tekort voor het schoolbestuur op de exploitatie. Dit tekort wordt bij lange na niet ondervangen door de inkomsten als gevolg van verhuur aan verenigingen etc. Daarnaast blijft de bekostiging van het buitenonderhoud aan deze gymlokalen de verantwoordelijkheid van de gemeente.
Voor deze gymzalen is de bekostigingsproblematiek een onderdeel dat dus zowel het schoolbestuur als de gemeente raakt, en vraagt om een gezamenlijke oplossing.

2.3.7. Decentralisatie jeugdzorg

Sinds 1 januari 2015 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdzorg. Er moet sprake zijn van een sluitende zorgstructuur waarbij er veel aandacht is voor preventie. Hiervoor is een stevige basisinfrastructuur nodig, waarin vanzelfsprekend het onderwijs een belangrijke rol vervult[4]. Koppelingen tussen voorzieningen voor jeugdzorg en onderwijs liggen daarbij voor de hand om snel en adequaat preventief en curatief te kunnen optreden in situaties van jeugdproblematiek.

2.3.8. Onderwijsrendement en onderwijskwaliteit

De druk op scholen neemt toe om de onderwijskwaliteit en het -rendement te vergroten. Scholen worden steeds nadrukkelijker beoordeeld op de onderwijsprestaties door de Onderwijsinspectie, maar ook door de onderwijsconsumenten i.c. de ouders. Dit betekent dat de (veelal beperkte) middelen van scholen ook vooral aangewend moeten worden voor het primaire proces van scholen: het organiseren van kwalitatief goed onderwijs.

2.3.9. Gezondheid en duurzaamheid

Nederland telt ruim 7000 vestigingen basisonderwijs met in totaal meer dan 1.5 miljoen leerlingen. Aangezien op acht van de tien scholen het binnenklimaat onder de maat is, staan de gezondheid en de onderwijsprestaties van meer dan een miljoen kinderen onder druk. Ook voor de arbeidsomstandigheden van hun leerkrachten is deze situatie nadelig. De vraag dringt zich op wat op termijn de maatschappelijke kosten hiervan zijn. Voor oplossingen die een beter binnenmilieu in basisscholen moeten bewerkstelligen, volstaat niet dat we ons uitsluitend op technische ingrepen en installaties richten.
“Een gebouw is meer dan een optelsom van minimale wensen. Voor het welbevinden van leerlingen is naast goede pedagogische ondersteuning een stimulerend en gezond schoolgebouw een eerste vereiste. Ruimtelijke kwaliteit is daarop van wezenlijke invloed. Goed ontworpen en onderhouden scholen werken opbeurend voor zowel de lichamelijke gesteldheid als de gemoedstoestand van kinderen en onderwijskrachten. Sturen op architectonische kwaliteit geeft mede invulling aan het streven naar duurzaamheid. Een school die als duurzaam gebouw zichtbaar en beleefbaar is, speelt bovendien een educatieve rol in hoe wij omgaan met de (gebouwde) wereld waarin wij leven”. Citaat van Kennisplatform voor het onderwijs.

[4] In de jeugdwet worden scholen met name genoemd als de preventieve voorzieningen in het kader van het jeugdbeleid

De huidige programma's van eisen (PvE's) leiden tot een ondermaats binnenmilieu en tot gebouwen die niet meer aan de verwachtingen voldoen. Immers, de aard, de intensiteit en de duur van het gebruik van schoolgebouwen zijn de afgelopen jaren sterk veranderd. Deze ontwikkelingen hebben consequenties voor de eisen die in de huidige tijd gesteld moeten worden aan goede huisvesting met een gezond binnenklimaat. Door zowel de binnenklimaat PvE's als de ruimtelijke PvE's te actualiseren, rekening houdend met een integrale aanpak van energiebesparing, kan een noodzakelijke kwaliteitsslag gemaakt worden.
(Bron: Rijksbouwmeester: "Advies aan staatssecretaris van OCW inzake onderwijshuisvesting 2009)

2.3.10. Frisse Scholen

Een frisse school is een schoolgebouw (basis- of voortgezet onderwijs) met een laag energiegebruik en een gezond binnenmilieu als het gaat om luchtkwaliteit, temperatuur, comfort, licht en geluid.
Een energiezuinige, gezonde en duurzame school levert een bijdrage aan een duurzame wereld en is daarmee een statement aan leerlingen en de omgeving.
Bij nieuwbouw of renovatie is het belangrijk om al in een vroeg stadium eisen te formuleren aan het ontwerp van het gebouw en de installaties. De maatregelen kunnen dan nog in het ontwerp worden geïntegreerd en zo kunnen kosten worden bespaard. Het uiteindelijke doel is een zo gezond, comfortabel en energiezuinig mogelijke school binnen het beschikbare budget.

Het Programma van Eisen – Frisse Scholen gaat in op vijf thema's:

1. energie,
2. lucht: binnen luchtkwaliteit,
3. temperatuur: thermisch comfort,
4. licht: visueel comfort,
5. geluid: akoestisch comfort.

Voor ieder thema zijn drie ambitieniveaus vastgesteld:

- klasse C (acceptabel)
- klasse B (goed) en
- klasse A (zeer goed).

Daaraan zijn (prestatie)eisen gekoppeld. Klasse C is het basisniveau; gebaseerd op geldende wet- en regelgeving, zoals deze in het Bouwbesluit tot 2012 van kracht waren. De eisen zijn zo geformuleerd dat alle eisen die bij C staan ook voor B en A gelden, tenzij daar een zwaardere eis is opgenomen. In 2012 en 2015 zijn de eisen in het Bouwbesluit voor nieuwbouw zodanig verzwaard, dat bij nieuwbouw voor de thema's energie en lucht minimaal klasse B moet worden gerealiseerd. Voor een uitgebreide uiteenzetting over de normen en criteria met betrekking tot Frisse scholen, wordt verwezen naar het 'Programma van eisen Frisse scholen 2015 Rijksdienst voor Ondernemend Nederland'.

2.3.11. Duurzaamheid en Energie

In het coalitieakkoord "Ruimte en Vertrouwen" is ten aanzien van duurzaamheid de volgende passage opgenomen: "Duurzaamheid is een belangrijk maatschappelijk thema. Bewustwording van de samenleving is daarbij de eerste belangrijke stap. We gaan op dit thema verder met het programma circulaire economie. Als initiator en aanjager gaan we aan de slag met de drie belangrijke pijlers: namelijk de energietransitie, de grondstoffentransitie en de klimaatadaptie. We gaan op dit terrein werken met een aantal pilots. We willen het Liemerse energieloket

toegankelijker maken en invulling geven aan de voorbeeldfunctie die wij als gemeente hebben met de gemeentelijke gebouwen. De aanpak van het maatschappelijk vastgoed sluit hier op aan". Het optimaliseren en verduurzamen (conform BENG: zie bijlage 5) van de onderwijsgebouwen past in die lijn.

2.4. Veranderingen in het onderwijsstelsel

Bij de sectorraden van het Primair en Voortgezet Onderwijs en de Vereniging Nederlandse Gemeenten leeft al langer de wens om gemeenten en schoolbesturen meer in staat te stellen om hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor (de kwaliteit van) onderwijshuisvesting waar te maken. Om dit tot uitdrukking te brengen hebben de drie partijen een gezamenlijk voorstel opgesteld: 'Huisvestingsvoorstel VNG, PO-raad, VO-raad' d.d. 14 december 2016. Het voorstel beschrijft een aantal maatregelen die de beoogde gezamenlijke verantwoordelijkheid moeten borgen en die meer evenwicht brengen in de relatie tussen gemeenten en schoolbesturen. In het rapport Concretisering Huisvestingsvoorstel PO-Raad, VO-Raad en VNG d.d. 13 april 2018 (bijlage 4) wordt de concretisering van het Huisvestingsvoorstel beschreven.

2.4.1. Integraal Huisvestingsplan (IHP)

Het huidige stelsel behandelt aanvragen individueel binnen de systematiek van een jaarcyclus. Dit bemoeilijkt een beleidsrijke en integrale beschouwing van de benodigde investeringen in het scholenlandschap van een gemeente. De systematiek van de jaarcyclus leidt daarmee in gevallen tot een gefragmenteerde aanpak en overleg tussen de gemeente en de in die gemeente aanwezige schoolbesturen. Om de beschreven doelen in het Huisvestingsvoorstel te concretiseren, wordt voorgesteld om de thans in de wet beschreven jaarcyclus te vervangen door een langere periode, waarin gemeenten na overleg met betrokken schoolbesturen het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastleggen in een meerjarenprogramma (IHP), met een doorkijk tot ten minste het 16e jaar.

Omdat het vormen van een meerjarenprogramma (het IHP) niet vrijblijvend zou moeten zijn, zou de verplichting tot het maken daarvan verankering moeten vinden in de wet, waarbij partijen vrijheid hebben in de wijze van uitwerking van het meerjarenprogramma. De verankering in de wetgeving leidt daarmee tot aanpassing van de omschreven jaarcyclus in de WPO, de WVO en de WEC, zowel op het gebied van 'het programma' (WPO art. 95, WVO art. 76f en WEC art. 93), alsmede ter bepaling van 'het bekostigingsplafond' (WPO art. 93, WVO art. 76d en WEC art. 91).

2.4.2. Renovatie

Volgens de in de wet (WPO, WVO en de WEC) opgenomen voorzieningen in huisvesting, valt renovatie niet onder de voor bekostiging in aanmerking komende voorzieningen. Vanwege deze lacune laten gemeenten en schoolbesturen kansen liggen; renovatie kan een volwaardig – en in een aantal gevallen een beter of duurzamer – alternatief zijn voor nieuwbouw en daarom beter passend zijn als huisvestingsoplossing. Het ontbreekt naast duidelijkheid over bekostiging tevens aan een passend kader voor partijen om de afweging tussen nieuwbouw en renovatie te maken.

Om renovatie als volwaardig alternatief voor vervangende nieuwbouw in te kunnen zetten, moet renovatie opgenomen worden als voorziening in de wet. Renovatie dient daarbij te leiden tot een startsituatie (of startconditie) die in functioneel en kwalitatief opzicht gelijkwaardig is aan nieuwbouw en gericht is op levensduurverlenging van ten minste 25 jaar.

Om te komen tot een eenduidig en bij het meerjarenprogramma passend perspectief en kwaliteitsniveau, is een afwegingskader nodig ter begeleiding van de keuze tussen beide mogelijke voorzieningen: nieuwbouw of renovatie. Door het afwegingskader deel uit te laten maken van de verordening, wordt voor gemeente en schoolbesturen duidelijkheid gecreëerd over de vraag wanneer renovatie wordt toegepast en wanneer wordt overgegaan tot vervangende nieuwbouw.

2.4.3. Investeringsverbod Primair Onderwijs

Hoewel de wet (WPO art. 148 en WEC art. 143) ruimte kan geven voor interpretatie, is deze bedoeld (en wordt in de praktijk als zodanig ook uitgelegd) als een verbod op investeringen in zaken anders dan omschreven. Daarmee is investeren in huisvesting ook verboden.
Met betrekking tot het investeringsverbod is het voorstel om de WPO en de WEC (dan wel de toelichting daarop) zodanig aan te passen dat het overeenkomt met de betreffende bepalingen uit de WVO en dat schoolbesturen in het PO en SO daarmee de mogelijkheid krijgen om in huisvesting te investeren.

In de voorbereidingen om te komen tot een nieuw IHP voor de gemeente Duiven zijn de gemeente en de schoolbesturen een aanpak overeen gekomen die aansluit bij het advies waarover de VNG, de PO-Raad en de VO-Raad het samen eens zijn geworden. Aangezien deze overeenkomst bij het opstellen van dit IHP (nog) niet is omgezet is passende wetgeving worden de daaruit vloeiende investeringslasten voor bv. renovatie (vooralsnog) niet gedekt vanuit de uitkering van het gemeentefonds.

3. Randvoorwaarden

3.1. Samenwerking gemeente en schoolbesturen

Ten gevolge van de decentralisatie van rijkstaken ontmoeten schoolbesturen en de gemeente elkaar steeds vaker. De uitvoering van zorg, ondersteuning, jeugd en werk hangen onderling met elkaar samen. Ze hebben vaak gevolgen voor dezelfde individuele jongeren of gezinnen. Daarom biedt het kansen als onderwijs en gemeenten hiervoor gezamenlijk beleid ontwikkelen. Onderwijs en gemeente vinden elkaar bijvoorbeeld in wijkteams of jeugd- en gezinsteams, maar ook bijvoorbeeld rond verzuimbeleid, leerlingenvervoer, passend onderwijs, taalbeleid en veiligheid in en rond de school.

Ook bij het opstellen van het IHP is het een wettelijk vereiste dat schoolbesturen en de gemeente elkaar daarin vinden. Partijen dienen zich daarbij in te spannen om tot een gedragen besluit te komen. Mocht een gezamenlijk gedragen IHP in een uiterst geval niet realiseerbaar blijken, dan stelt de gemeente (College van B&W) het IHP vast, waarna deze de daarmee gepaard gaande budgetten ter besluitvorming aan de Raad voorlegt. Dit geldt ook voor het jaarlijks op te stellen uitvoeringsprogramma. Mocht er onverhoopt geen overeenstemming worden bereikt, dan beslist de gemeente, waarbij het genomen besluit vatbaar is voor bezwaar en beroep.

In het IHP wordt tevens een financieringsparagraaf opgenomen. Voor fase 1 (vier jaar) worden ‘harde’ afspraken gemaakt over deelname in de financiering en reserveert de gemeente de benodigde middelen in de gemeentelijke begroting, na goedkeuring daartoe van de Raad.

3.2. De school in relatie tot de samenleving (IKC-vorming)

Voor de gemeente is de ontwikkeling van kindcentra van belang. Vanuit het perspectief van het gemeentelijk sociaal domein schept het concept van kindcentra optimale voorwaarden voor het realiseren van een doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen. In die zin kan integrale en inclusieve opvang en onderwijs voor alle kinderen van 0 – 12 jaar bijdragen aan een doorlopende ontwikkeling van kinderen. En daardoor draagt het concept bij aan de ontwikkeling van kinderen tot volwaardig burgerschap van volwassenen en dus tot de ontwikkeling van volwassenen die voor zichzelf en hun omgeving kunnen zorgen en kunnen participeren in de samenleving. Het Kindcentra-concept betekent dat opvang, onderwijs, welzijn, zorg etc. om het kind heen worden georganiseerd. Het kind staat letterlijk centraal. Bij de voorbereiding van dit IHP hebben de Duivense schooldirecteuren informatie aangeleverd over de wijk/het dorp waarin de school is gelegen. Dit geeft zicht op mogelijke kansen voor het verder verbinden van de school met de directe omgeving. Voor de gemeente ligt hier de taak om dat verbinden te stimuleren en daar waar nodig te faciliteren.

3.3. Flexibiliteit en multifunctioneel gebruik

Het onderwijs (zowel PO als VO) maakt op dit moment qua onderwijsorganisatie een forse verandering door, steeds meer volgen kinderen onderwijs op maat. Dat stelt andere eisen aan het onderwijs gebouw. De traditionele keuze voor klaslokalen en gangen zien we nu nog terug in veel gebouwen, maar we zien steeds vaker dat ervoor wordt gekozen om het klassikale systeem te doorbreken. We zien dan het volgende gebeuren:

- schoollokalen of groepsruimten zijn aangepast aan het zelf ontdekkend leren en zelfstandig werken;
- het gebouw en de inrichting dagen leerlingen uit en stimuleren tot een dynamisch leerproces gericht op de verschillende leerstijlen van leerlingen;

- meerdere instellingen gaan samenwerken in één gebouw ter bevordering van een gezamenlijk aanbod in de ontwikkeling van leerlingen;
- domeinonderwijs; grotere groepen leerlingen werken in domeinen en maken hun eigen keuzes ten aanzien van het volgen van instructie, werken in stilteruimtes, computergebruik en samenwerken.

In het overleg met de schoolbesturen is dit benoemd en dat heeft ertoe geleid dat in het bestuurlijk overleg is besloten om deze ontwikkeling mee te nemen in de kwalitatieve beoordeling van de bestaande schoolgebouwen. Concreet is dan de vraag aan de orde of het gebouw (nog) voldoet aan de eisen van het huidige onderwijs.

Toekomstgericht is het belangrijk dat bij aanpassingen van gebouwen gestreefd wordt naar aanpassingen die flexibiliteit vergroten, omdat:

- Daarmee ingespeeld kan worden op toekomstig ander gebruik van het gebouw;
- Mogelijkheden ontstaan dat ook andere gebruikers het gebouw kunnen benutten;
- Ingespeeld kan worden op fluctuerende leerlingaantallen.

Cruciaal bij de IKC-vorming is de financiering van de m2 ten behoeve van de Kinderopvang. Met de besturen is overeen gekomen dat de gemeente Duiven die voor haar rekening neemt. Als onderlegger is daarvoor een beleidsstuk opgesteld en in het bestuurlijk overleg vastgesteld. In bijlage 3 is dit stuk integraal opgenomen. De volgende regeling is overeen gekomen:

De basis vormt een huurovereenkomst, waarin is geregeld dat de kinderopvangorganisaties rechtstreeks de huur- en exploitatielasten aan de gemeente betalen. Omdat onderwijs en kinderopvang vaak het gebouw hybride gebruiken, kan er ook voor worden gekozen om de kosten van de kapitaals- en afschrijvingslasten af te rekenen met de gemeente en de exploitatie en beheerskosten met het schoolbestuur. Dan zullen er twee samenhangende juridische overeenkomsten afgesloten moeten worden. Analoog aan de situatie bij oude gebouwen blijven de schoolbesturen ook verantwoordelijk voor de financiële consequenties bij leegstand in nieuwe gebouwen. In de praktijk betekent dit daarnaast, dat de kosten van de kapitaalsinvestering door de gemeente voor de kinderopvangvoorziening in het geval van leegstand ten laste zullen komen van het schoolbestuur. Hiermee wordt gestimuleerd dat het schoolbestuur zich verantwoordelijk blijft voelen voor het verkrijgen c.q. behouden van een kinderopvangorganisatie als partner in het IKC. Om te voorkomen dat schoolbesturen langdurig (en daarmee in strijd met de wet) geconfronteerd zullen worden met de kapitaalslasten bij leegstand van de m2 kinderopvang in het IKC, verplichten de schoolbesturen en de gemeente zich ten opzichte van elkaar dat zij uiterlijk na 6 maanden leegstand met elkaar in gesprek gaan om een passende oplossing te vinden die de risico's voor het schoolbestuur beperken. Dit kan o.a. door het faciliteren van alternatief gebruik van de leegstaande m2's.

3.4. Duiven gaat voor kwaliteit

Reeds vele jaren heeft de gemeente Duiven er voor gezorgd dat het onderwijs qua gebouwen goed wordt voorzien. De recente ontwikkelingen rond duurzaamheid, frisse scholen, leerlingendaling en gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen voor de kwaliteit van de schoolgebouwen hebben er toe geleid dat de schoolbesturen en de gemeente gezamenlijke uitgangspunten hebben vastgesteld aan de hand waarvan de gebouwen worden beoordeeld (bestuurlijk overleg maart 2018):

1. Goed gespreid en divers aanbod voor basisonderwijs over de gemeente Duiven, incl. Loo en Groessen. Onder spreiding wordt het volgende verstaan:
   I. De criteria uit de Huisvestingsverordening zijn leidend (zie Modelverordening 2017, Bijlage III: Bijlage III – Criteria vaststellen capaciteit, ruimtebehoefte en aanvullende ruimtebehoefte;
   II. Goede verdeling over Duiven Noord en Duiven Zuid;
   III. In het kader van spreiding geldt een straal van 2 km.
2. Gemeente streeft naar robuuste scholen (ongeveer 200 lln. (incl. voorschool);
3. Het aantal dislocaties wordt teruggedrongen. (Conform de huisvestingsverordening zullen dislocaties worden opgeheven wanneer er voldoende ruimte (leegstand) beschikbaar is in een bestaande hoofdlocatie binnen de genormeerde afstand);
4. De gemeente zal niet investeren in dislocaties. Indien een investering noodzakelijk is zal worden afgewogen of dat niet aanleiding is om de betreffende school op 1 locatie te gaan huisvesten;
5. Kwalitatief zet de gemeente in op Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) en Frisse Scholen B. (bijlage 5)

4. De onderwijs accommodaties in beeld

4.1. Algemeen

Door demografische ontwikkelingen is sprake van toenemende leegstand van alle schoolgebouwen in de gemeente. In het basisonderwijs is was er op 1-1-2018 circa 2.900 m2 aan normatieve leegstand[5] (dit is circa 20 % van de totale capaciteit[6]). De verwachting is dat dit verder toeneemt. De locaties die niet meer gebruikt worden voor onderwijs vallen op grond van de onderwijswetgeving terug aan de gemeente. De afgelopen jaren zijn er 3 locaties teruggevallen aan de gemeente. De gemeente kan deze locaties voor andere doeleinden inzetten (andere functies dan wel her ontwikkelen). Dat is bij de voormalige Notenbalk en Boomgaard ook al gebeurd. De Timp is nog niet her ontwikkeld, wel vindt er “tijdelijke” verhuur plaats. De exploitatie van deze locaties ligt niet meer bij de schoolbesturen. Afhankelijk van de herbestemming zijn er mogelijk instandhoudingskosten voor de gemeente. Dit betreft veelal de kapitaallasten indien het gebouw nog niet is afgeschreven en veelal geringere exploitatiekosten voor de instandhouding. Bij herontwikkeling van de locatie dient de restantboekwaarde door de gemeente afgelost te worden.

De toenemende leegstand betekent voor de schoolbesturen bij een ongewijzigd beleid een verhoging van de lasten per leerling voor de huisvesting; met minder middelen moet dezelfde huisvesting in stand worden gehouden. Gemeente en schoolbesturen zijn het eens dat voorkomen moet worden dat er steeds meer middelen nodig zijn voor de huisvesting en steeds minder middelen beschikbaar zijn voor het onderwijsproces (leermiddelen, personeel).

Er is ook sprake van technische én functionele veroudering van de scholen. De gemiddelde leeftijd van de schoolgebouwen is 38 jaar en is vooral in Duiven-Noord, Groessen en Loo hoog, waardoor de onderhoudskosten fors toenemen. De afweging tussen levensduurverlenging en vervanging door nieuwbouw wordt hierdoor actueler, temeer daar de kwaliteit van de in de jaren ’70 en ’80 gerealiseerde scholen, naar de maatstaven van nu, te wensen overlaat.

In de soms te grote en veelal oude en niet meer functionele schoolgebouwen moeten de komende jaren ook belangrijke beleidsmatige ontwikkelingen plaatsvinden. In het kader van passend onderwijs stromen meer kinderen met een extra zorgvraag in op reguliere scholen. Ook de decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeente met een focus op preventie vraagt kwalitatieve onderwijsvoorzieningen. Daarnaast vraagt de vorming van Integrale KindCentra (IKC’s) vaak ook een noodzakelijke kwalitatieve verbetering van de onderwijsvoorziening (waarbij het in beginsel niet zo hoeft te zijn dat alles onder één dak plaats vindt, een netwerk IKC met andere maatschappelijke voorzieningen in de directe omgeving is ook een IKC).

Vanaf 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen integraal verantwoordelijk voor het instandhouden van schoolgebouwen. Daar waar tot en met 2014 de gemeente nog verantwoordelijk was voor het groot of planmatig onderhoud, zijn de schoolbesturen dat als gevolg van gewijzigde wet- en regelgeving sinds 1 januari 2015 . In het kader van deze overdracht van het onderhoud en aanpassing naar de schoolbesturen heeft een actualisatie van het meerjaren onderhoud

[5] Normatieve leegstand is het verschil tussen de feitelijke capaciteit van een gebouw en het wettelijk bekostigd aantal m2 op basis van leerlingaantal. Dit is exclusief ander gebruik als kinderdagopvang, bso, bestuurskantoor, en andere kind gerelateerde functies die plaats hebben in de leegstaande onderwijs m2.

[6] Het gebouw van de voormalige basisschool de Timp is bij deze berekening buiten beschouwing gelaten.

plaatsgevonden. In 2015 is geconstateerd dat er geen sprake is van achterstallig onderhoud bij de Duivense basisscholen.

Kijkend echter naar het reguliere onderhoud dat nodig is in het basisonderwijs, is er de komende jaren een toenemend tekort op de uitgaven voor het onderhoud. Wanneer de kosten voor het onderhoud worden vergeleken met de Rijksinkomsten van de schoolbesturen, kan geconcludeerd worden dat de uitgaven aan het onderhoud van hun gebouwen gemiddeld 15% hoger liggen dan de bekostiging die zij hiervoor ontvangen.

Wanneer er geen sprake was geweest van de doordecentralisatie van het onderhoud, zou dit onderhoud en de kosten voor rekening van de gemeente zijn geweest.
Deze situatie kan betekenen dat schoolbesturen andere middelen moeten aanwenden voor het onderhoud (bijvoorbeeld middelen voor personeel en onderwijsleermiddelen) of dat het in het MeerJaren OnderhoudsPlan (MJOP) opgenomen onderhoud niet kan worden uitgevoerd. Beide gevolgen raken direct of indirect de kwaliteit van het onderwijs. In deze situatie is sprake van een “dubbel” negatief effect voor de schoolbesturen als gevolg van de leerlingendaling. Enerzijds is sprake van afnemende inkomsten door minder leerlingen, anderzijds is sprake van toenemende instandhoudingskosten. De gemeente en schoolbesturen vinden het zorgelijk wanneer de instandhouding van de schoolgebouwen steeds meer middelen vraagt, waardoor er wellicht steeds minder middelen zijn voor het onderwijsproces.

Ondanks de relatief oude schoolgebouwen in het basisonderwijs wat betreft stichtingsjaar, was er per 1-1- 2016 nog sprake van een boekwaarde van circa € 5,6 miljoen (waarvan ruim € 700.000,- resterende boekwaarde voor de voormalig Boomgaard en Timp).

4.2. In gesprek met de samenleving

4.2.1. Dialoogavond

In juni 2017 is er een dialoogavond voor Duiven-Noord georganiseerd waarvoor vertegenwoordigers vanuit het onderwijs en ouders/MR-leden zijn uitgenodigd. Dit leverde de volgende opbrengst op:

1. *Welke kansen liggen er in Duiven-(Noord)?*
- Géén plan voor Duiven Noord, maar voor heel Duiven. (We zijn Amsterdam niet!)
2. *Welke bedreigingen ziet u ?*
- Niet teveel partners
- In de “OGtent” wordt ook al veel aangeboden. Cultuurhart?
- IKC hoofdtaak = onderwijs en kinderopvang
- “Bestuurspijn” = “Schoolpijn”
- Andere dossiers bepalen het onderwijsthema/-plan
3. *Wat moeten we niet over het hoofd zien?*
- Willen kinderen wel alles onder 1 dak?
- Bij nieuwbouw ruimte overhouden om te groeien/krimpen
- Samenwerken met sport, muziek en kunst
- Netwerk IKC of alleen kindcentrum
- Zorg dat het kind zich op alle gebieden kan ontwikkelen, verspreid over de gemeente
- Integrale kindcentra koppelen aan dorpsaccommodatie

- Toekomstgericht veranderen
- Start aan de andere kant: Van aanbod naar vraag (van ouders). Daarna antwoord (en dat kan IKC zijn, maar dat hoeft niet)
- Dat er wat te kiezen moet blijven
- De (Kinder) menselijke maat
- Geografische ligging
- De buurtfunctie (wijkgericht-)burgerschap

4. *Welke partners zijn er mogelijk nog meer (naast voor-, vroegschoolse en basisonderwijs)?*

- Muziekschool
- Bibliotheek
- Jeugdzorg
- Consultatiebureau
- Kinderoefentherapie
- Logopedie
- Kindercoach/psycholoog (niet commercieel maar integraal!!)
- Studiebegeleiding
- Orthopedagogische dagbehandeling (Zozijn)

5. *Tips en adviezen……*

- Ingericht op verschillende leeftijdsgroepen (aantrekkelijk)
- Startpunt: Visie gelijk uitbreiden naar heel Duiven (niet alleen kijken naar noord)
- Focus op onderwijsgebouwen!! (niet alle leegstand van ander maatschappelijk vastgoed er bij betrekken)
- Doorkijk naar 2030
- Bestuurlijke (van gemeente en schoolbesturen) wijsheid en lef/moed
- Groot denken (neem ook bv. gym mee)
- Voorbeelden: Amsterdam * Westervoort
- Doen/ Visie op toekomst
- Nadenken over school/IKC-grootte
- Kind en zijn ontwikkeling leidend
- Liemers lijstje – koppeling met VO
- Gezonde school
- Juiste evenwicht tussen opvang/basisschool in een IKC
- Keus mogelijk
- Goede spreiding over heel Duiven met grote en kleine scholen

4.2.2. Avond dorpsraden Groessen en Loo

De doelstelling van deze avond was om de dorpsraden te informeren over de huidige stand van zaken met betrekking tot de leerlingenkrimp, de gevolgen daarvan en samen te kijken naar oplossingen om te komen tot een adequate huisvesting voor de basisscholen en reductie van de leegstand. Dit in mogelijke combinatie met andere gebouwen in de beide kernen.
Na een uitgebreide discussie is de conclusie dat de dorpsraden al veel doen en een cruciale rol vervullen in de verbinding; echter wel verschillend qua accenten in beide kernen en er lopen 2 trajecten met ieder een eigen tempo. Het is wijs om aan te sluiten bij beide tempo's en mogelijke gevoeligheden in elke kern. Voorstel is om bijeenkomsten te beleggen met partners in beide kernen om hen deelgenoot te maken van de huisvestings-/bekostigingsvraagstukken van de scholen om vanuit dit perspectief alle gebouwen nader te beschouwen en kijken waar de gezamenlijke kansen liggen. Het eigenaarschap van de problematiek en de te kiezen oplossingen willen we zoveel mogelijk bij de inwoners en partners leggen. We starten echter wel vanuit de eigen problematiek van de scholen en kijken vanuit daar hoe de verbinding kan worden gelegd met de andere gebouwen.

5. Basisgegevens

5.1. Spreiding van het aanbod in Duiven

Ten gevolge het gegeven dat in de afgelopen 20 jaar de nieuwbouw van woningen voornamelijk is gerealiseerd in Duiven-Zuid en dat er tegelijkertijd in datzelfde deel nieuwe scholen zijn gebouwd, is het aanbod van schoolgebouwen niet evenwichtig over Duiven verdeeld. Dit is vooralsnog een gegeven, herschikken van Duiven-Zuid naar Duiven Noord is financieel geen optie. Wel zal de leegstand in Duiven Zuid aangepakt moeten worden. In Duiven Noord zal gestuurd moeten worden op het handhaven van het huidige aanbod van scholen. Dankzij de nieuwe splitsingsgrens kunnen de scholen in Groessen en Loo de komende jaren blijven bestaan.
Voor wat betreft spreiding en redelijke afstand worden de kwaliteitscriteria gehanteerd zoals vermeld bij 3.4.

5.2. Leerlingen- en ruimtebehoefte ontwikkeling

5.2.1. De Leerlingenontwikkeling:

Ter voorbereiding op het IHP is door Bureau MOOZ een nieuwe leerlingenprognose opgesteld. Die prognose laat voor de Duiven het volgende beeld zien:
In cijfers:

Gem. prognose

	2015	2018	2019	2020	2021	2022	2025	2028	2030	2032
Duiven	**2.081**	**1.930**	**1.897**	**1.817**	**1.784**	**1.754**	**1.718**	**1.781**	**1.836**	**1.909**
04ZG-00 IKC Joannes	144	146	141	126	123	116	109	116	121	126
06KE-00 IKC Remigius	376	343	339	324	316	309	305	314	325	338
06VL-00 Basisschool De Wiekslag	128	130	129	123	120	118	116	119	123	128
06YQ-00 Basisschool Bernadette	86	83	80	78	80	80	77	80	82	86
09LM-00 Basisschool De Kameleon	346	335	333	320	313	307	303	313	323	336
23FG-00 De Groene Ring	319	263	259	248	242	239	234	241	248	258
23HE-00 OBS Het Klokhuis	171	172	167	162	162	160	157	163	168	175
24CN-00 Het Veer	271	247	241	234	232	230	225	234	241	251
24MK-00 OBS Toermalijn	240	212	207	201	198	195	192	199	205	213

*Figuur 3.2 – Leerlingenprognose Duiven, naar schoolbestuur (2017-2032)**

Grafisch:

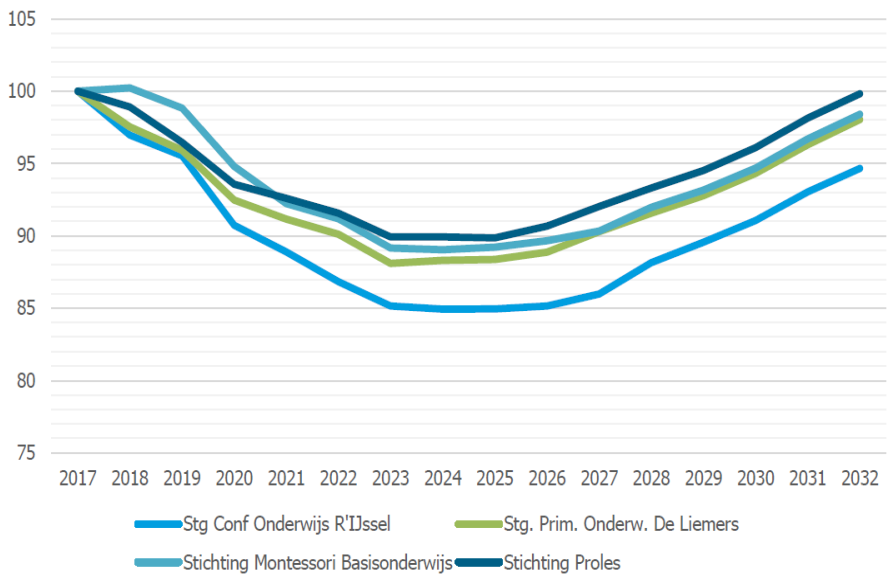

Ten opzichte van de prognose van 2016 geeft de prognose overall in 2030 nagenoeg hetzelfde beeld (2016 – 1829 lln., 2018 – 1836 lln.)
Een aantal scholen scoren marginaal wat hoger: De Wiekslag, Bernadette, De Kameleon, Het Klokhuis en het Veer, terwijl De Groene Ring wat lager uitkomt in de nieuwe prognose.

Op basis van deze prognose is de conclusie dat er nog enige jaren sprake zal zijn van een lichte daling van het aantal kinderen dat een basisschool bezoekt, maar dat er na 2025 een lichte groei wordt verwacht. Deze verwachte groei ontwikkelt zich per school verschillend.

5.2.2. Ruimtebehoefte ontwikkeling

De berekening van de huisvestingsbehoefte van een basisschool is gebaseerd op de modelverordening van de VNG. Deze modelverordening is door vrijwel alle gemeenten overgenomen ten tijde van de overdracht van de verantwoordelijkheid van het Rijk naar de lokale overheid. De laatste ingrijpende wijziging van de verordening betreft de vereenvoudiging van de bekostigingsregels door alle normen omtrent de toe te kennen vierkante meters huisvesting volgens een lineaire berekening vast te stellen. Deze regels zijn toegepast bij de beoordeling van de Duivense schoolgebouwen.

Naam school	**Huidige oppervlakte gebouw in m2 (excl. Gym en KDV ruimten, incl. nevenruimten)**	**Genormeerde oppervlakte op basis van leerlingenaantal 2018**	**Genormeerde oppervlakte op Basis van prognose 2032**	**Overmaat[7] in 2018 in m2**	**Overmaat[6] in 2032 in m2**
Bernadette	694	617	633	77	61
De Groene Ring Noord	882	864	849	18	33
De Groene Ring Zuid	1220	859	849	361	371
Joannes	1175	934	834	241	341
De Kameleon	2018	1885	1890	133	128
Het Klokhuis	1634	1065	1080	569	584
Remigius	2156	1925	1900	231	256
De Timp (niet in gebruik, wel beschikbaar)	1445	0	0	1445	1445
Wereldwijzer	1283	733	733	550	550
Het Veer	1484	1442	1463	42	21
Toermalijn	1086	733	738	353	348
De Wiekslag	1180	854	844	326	336
Subtotaal	**16.257**	**11.911**	**11.813**	**4.346**	**4.474**
- De Timp				1.445	1.445
Totaal overmaat				**2.901**	**3.029**

Genormeerde oppervlakte: Het wettelijk bekostigd aantal m2 op basis van leerlingaantal. Dit is exclusief ander gebruik als kinderdagopvang, bso en andere onderwijs gerelateerde functies die plaats hebben in de leegstaande onderwijs m2.

[7] Op basis van de genormeerde oppervlakte

6. Omgevings-, Onderwijskundige- en technische analyse per gebouw

6.1. De omgevingsanalyse

De locatie van de schoolgebouwen is op hoofdlijnen onderzocht. Dat wil zeggen dat er is gekeken naar de potentie van het terrein rondom de school vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening; kan er nog uitbreiding plaatsvinden binnen het geldende bestemmingsplan in zowel oppervlakte als hoogte (zie ook bijlage 1).

Bij het onderzoek van de overige onderdelen van de locatie is de scholenbouwwaaier (Ruimte OK) gebruikt voor het bepalen van de thema's. Hierbij is veiligheid en bereikbaarheid vooral belangrijk; hoe is het parkeren geregeld en moeten fietsers en auto's ruimte delen of is er sprake van gescheiden rijbanen. Ook de oriëntatie op de zon is meegenomen in de beoordeling, evenals de omvang, diversiteit en ligging van de speelplaats t.o.v. de zon.

6.2. De onderwijskundige analyse

In het voorbereidingstraject voor het IHP is in overleg met de schoolbesturen een onderwijskundige analyse uitgevoerd. De doelstelling bij deze analyse was om vast te stellen welke gebouwelijke aanpassingen er uitgevoerd zouden moeten worden om de gebouwen aan te laten sluiten bij het onderwijskundig concept van de betreffende school en de onderwijskundige eisen die voortvloeien uit de beleidsontwikkelingen zoals beschreven in hoofdstuk 3. Hierin zijn de eisen rond Frisse scholen en BENG niet meegenomen. Deze onderwijskundige aanpassingen zijn vertaald in ruimtebehoefte in m2. In onderstaande tabel zijn deze aanpassingen verwerkt, waarmee zichtbaar wordt wat daarvan de effecten zijn met betrekking tot de leegstand.

Naam school	**Huidige oppervlakte gebouw in m2 (excl. Gym en KDV ruimten, incl. nevenruimten)**	**Genormeerde oppervlakte op basis van leerlingen-aantal 2018**	**Oppervlakte na gebouw-aanpassing**	**Overmaat in m2 na aanpassing conform berekening Condiplan**	**Genormeerde oppervlakte op basis van prognose 2032**	**Overmaat in 2032 in m2 na aanpassing conform berekening Condiplan**
Bernadette	694	617	804	187	633	171
De Groene Ring Noord	882	864	947	83	849	98
De Groene Ring Zuid	1220	859	1220	361	849	371
Joannes	1175	934	1195	261	834	361
De Kameleon	2018	1885	2018	133	1890	128
Het Klokhuis	1634	1065	1634	569	1080	584
Remigius	2156	1925	2326	401	1900	426
De Timp (niet in gebruik, wel beschikbaar)	1445	0	1445	1445	0	1445
Wereldwijzer	1283	733	1283	550	733	550
Het Veer	1484	1442	1510	68	1463	47
Toermalijn	1086	733	1206	473	738	468
De Wiekslag	1180	854	1225	371	844	381
Subtotaal	**16.257**	**11.911**	**16.813**	**4.902**	**11.813**	**5.030**
- De Timp				1.445		1.445
Totaal overmaat				**3.457**		**3.585**

Uit een vergelijking van de twee tabellen blijkt dat de gebouwelijke aanpassingen die het gevolg zijn van de onderwijs-conceptuele veranderingen ten opzichte van de genormeerde behoefte in 2018 leidt tot een stijging van 556 m2, dat getal zien we dan natuurlijk ook terug in 2032.

Bij de bovenstaande tabellen gaan we uit van een vergelijking van de feitelijk beschikbare m2 versus de genormeerde ruimtebehoefte. In de praktijk wordt een deel van deze genormeerde leegstand gebruikt voor verschillende doeleinden zoals daar zijn: kinderopvang, bibliotheek, andere onderwijs gerelateerde functies of bijvoorbeeld wijk gerelateerde functies.

6.2.1. Een passende jas

Wanneer we de beschikbare ruimte en de normatieve behoefte van 2018 en die van 2032 op basis van de leerlingenprognoses naast elkaar zetten, is het redelijk om te concluderen dat er geen aanleiding is om in de komende 15 jaar te werken aan groei van het aantal beschikbare m2 in de onderwijsgebouwen en dat dat het uitgangspunt moet zijn.

Zoals uit bovenstaande tabellen blijkt, leiden de onderwijskundige aanpassingen in de bestaande gebouwen tot een stijging van de ruimtebehoefte van 556 m2, zijnde 3,4% ten opzichte van de beschikbare oppervlakte in 2018[8].

Na de onderwijskundige aanpassingen van de gebouwen neemt het aantal normatieve m2 niet toe maar de schoolbesturen nemen (deels) wel meer m2 in gebruik (feitelijk minder leegstand). Door deze m2 te gebruiken voor kinderopvang, bso en andere onderwijs gerelateerde functies. Wanneer dit wordt gerealiseerd, daalt het aantal beschikbare m2 wat tot effect heeft dat alle Duivense scholen qua onderwijsconcept voor de komende 20 jaar in een passend gebouw gehuisvest zijn.

6.3. De technische optimalisatie

Om voor de verschillende scenario's investeringen in te kunnen schatten is voor alle locaties gekeken naar de installaties. Inzichtelijk is gemaakt welke aanpassingen er noodzakelijk zijn om het gebouw energieneutraal te maken en te laten voldoen aan frisse scholen klasse B. Ook de bouwkundige aanpassingen voor de buitenschil van het gebouw om aan deze strenge eisen te voldoen zijn in deze kosten opgenomen. In de berekeningen is uitgegaan van bijna-energieneutraal (BENG) en frisse scholen klasse B.

EPC / energie
Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, en warmtepomp voor warmteopwekking en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij de uitgevoerde schouw is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

[8] In die berekening is de bestaande leegstand van De Timp niet meegenomen, omdat dit gebouw feitelijk niet door het onderwijs wordt gebruikt. Het is nog wel beschikbaar en heeft op dit moment volgens het bestemmingsplan de bestemming 'maatschappelijk'.

Bij de berekeningen wordt gewerkt met een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO2-concentratie gestuurd wordt. De term “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.
De bevindingen staan beschreven in het rapport “Haalbaarheidsstudie 12 onderwijsaccommodaties in gemeente Duiven”, dat als bijlage 1 integraal onderdeel uitmaakt van dit IHP.
In de toekomst zullen zowel de gemeente als de schoolbesturen de wettelijke verplichtingen wat betreft energie moeten volgen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan gasloos versus stadsverwarming versus andere warmtebronnen.

7. Uitwerking en Financiën

7.1. Inleiding

Voor de twaalf locaties zijn de kosten voor het in stand houden van de betreffende locatie op een rij gezet. Daarbij is zowel het gemeentelijk-deel (G-deel) als het school-deel (S-deel), respectievelijk het exterieur en het interieur in kaart gebracht. Dat wil zeggen; van de scholen waarvan geen MJOP-gegevens beschikbaar waren zijn deze, op basis van ervaring cijfers, ingeschat. Bij deze kosten zijn tevens eventuele noodhuisvestingsunit en, indien van toepassing, de gymzaal ook meegenomen. De resultaten van het onderzoek zijn samengevat onder te titel : Conclusies en Samenvatting haalbaarheidsstudie 12 onderwijsaccommodaties in de gemeente Duiven (bijlage 2). In het onderzoeksrapport is de optelsom van het G-deel en S-deel opgenomen.

7.2. Financiële uitgangspunten:

Prijspeil genoemde kosten marktconform d.d. 1-1-2018[9].

- Stichtingskosten Plaatsvervangende nieuwbouw:
  - € 1.975,- /m2 exclusief BTW
  - € 2.390,- /m2 inclusief BTW
- Stichtingskosten Grootschalige verbouw:
  - € 905,-/m2 exclusief BTW
  - € 1.095,- /m2 inclusief BTW
- Stichtingskosten renovatie bestaande toestand:
  - € 260,-/m2 exclusief BTW
  - € 317,-/m2 inclusief BTW
- Kapitaallasten zijn voor nieuwbouw berekend op 40-jarige annuïtaire financiering en een rekenrente van 3,5% en een index 1,5%. Voor renovatie wordt 25 jaar gehanteerd en voor noodlokalen 5 jaar.
- Grondkosten zijn niet opgevoerd.
- Er is geen rekening gehouden met eventuele kosten van tijdelijke huisvesting, sloopkosten, infrastructurele maatregelen, parkeerplaatsen, (losse) pleininrichting en resterende boekwaarden.
- Er is geen rekening gehouden met eventuele opbrengsten uit verkoop van vrijkomende locaties.

[9] Gedurende de voorbereiding van nieuwbouw/ renovatie zullen de verwachte investeringsbedragen opnieuw worden getoetst aan de markt.

7.3. Financiële consequenties op basis van bovenstaand onderzoek en uitgangspunten:

		School-deel	School + gemeente - deel	Gemeente-deel	
nr	School	verb. onderwijskund.	verb. tbv isolatieschil	EPC 0,0 en Fris B	**Totaal**
1	Basisschool Bernadette	€ 284.774	€ 274.670	€ 572.569	**€ 1.132.013**
2	De Groene ring Noord	€ 270.314	€ 192.873	€ 254.098	**€ 717.285**
3	De Groene ring Zuid	€ 140.985	€ 221.430	€ 77.750	**€ 440.165**
4	Joannesschool	€ 141.056	€ 399.300	€ 673.613	**€ 1.213.969**
5	Basisschool De Kameleon	€ 170.610	€ 441.290	€ 581.372	**€ 1.193.272**
6	OBS het Klokhuis	€ 158.782	€ 400.526	€ 591.808	**€ 1.151.116**
7	Basisschool Remigius	€ 1.402.572	€ 436.479	€ 575.034	**€ 2.414.085**
8	Basisschool de Timp	€ 113.014	€ 354.198	€ 523.355	**€ 990.567**
9	Basisschool Wereldwijzer	€ 184.434	€ 281.000	€ 370.200	**€ 835.634**
10	Basisschool het Veer	€ 341.214	€ 363.758	€ 537.480	**€ 1.242.452**
11	Basisschool Toermalijn	€ 299.354	€ 266.200	€ 393.331	**€ 958.885**
12	Basisschool de Wiekslag	€ 345.848	€ 237.483	€ 312.869	**€ 896.200**

N.B.: EPC 0,0 en Fris klasse B zijn als één bedrag opgenomen. Technisch en praktisch moet dit als één ingreep worden beschouwd. Gebaseerd op rapport Condiplan (bijlage 1 en 2)

7.4. Beoordeling per gebouw op basis van overeen gekomen visie en criteria:

Het algemene uitgangspunt bij de beoordeling van de schoolgebouwen is dat scholen die voldoen aan de criteria in aanmerking komen voor een investering, waarbij de informatie van het rapport van Condiplan een basis vormt.

Dit heeft tot gevolg dat vanuit de kant van de gemeente geen initiatief wordt genomen om grootschalig te investeren in De Groene Ring (Noord en Zuid), De Wiekslag, Klokhuis, De Toermalijn (Toermalijn en Wereldwijzer). De gemeente volgt de keuzes van de schoolbesturen. Wanneer clustering van scholen leidt tot investeringsbehoefte om huisvesting op 1 locatie mogelijk te maken, zal de gemeente hier aan in principe meewerken. Dit geldt nu bijvoorbeeld voor de Wiekslag/ Wereldwijzer waarvoor het schoolbestuur het verzoek heeft ingediend om ze samen onder één dak te huisvesten.

In een bestuurlijk overleg zijn alle gebouwen op basis van de overeen gekomen visies en criteria beoordeeld (zie ook hoofdstuk 3). Het geheel is samengevat in de volgende hoofdlijn:

a. School voldoet aan de gemeentelijke uitgangspunten:
   Investeringen in Frisse scholen label B + energie en duurzaamheid (wel nadere afspraken tussen schoolbesturen en gemeente over de investeringen voor energie en duurzaamheid).
b. School voldoet niet aan gemeentelijke uitgangspunten:
   Locatie is echter wel geschikt en blijft volgens schoolbestuur voor langere tijd als school gehandhaafd -> investering in Frisse scholen label B (vanuit gemeente geen investering in energie en duurzaamheid).
c. Locatie is dislocatie/onzekerheid over handhaving school op langere termijn -> vanuit de gemeente geen investeringen.

School	Voldoet	Consequenties
1. Bernadette	Nee	N.a.v. bestuursstandpunt dat de school op langere termijn blijft: • Frisse scholen B • Gebouw optimaliseren • Gymlokaal: Nader onderzoek naar beide gymlokalen in Loo en Groessen
2. De Groene Ring Noord	Nee	N.a.v. bestuursstandpunt dat de dislocatie op langere termijn blijft: • Frisse scholen B
3. De Groene Ring Zuid	Nee	N.a.v. bestuursstandpunt dat de hoofdlocatie op langere termijn blijft: • Frisse scholen B
4. Joannesschool	Nee	N.a.v. bestuursstandpunt dat de school op langere termijn blijft bestaan: • Frisse scholen B • Gebouw optimaliseren (IKC) • Gymlokaal: Nader onderzoek naar beide gymlokalen in Loo en Groessen
5. De Kameleon	Ja	• Frisse scholen B/Energie/Duurzaamheid • Onderwijskundige aanpassingen (IKC) • Knelpunt: Noodlokalen Opstarten Verdiepingsonderzoek door projectgroep van gemeente en schoolbestuur
6. Het Klokhuis	Nee	(Locatie is wel goed in verband met spreiding aanbod basisonderwijs derhalve investering) • Frisse scholen B Na beslissing over de toekomst: • Gebouw optimaliseren (IKC) • Onderwijskundige aanpassingen • Energie/Duurzaamheid
7. Remigius	Ja	Afweging renovatie versus nieuwbouw (IKC) • Kapitaalsinvestering nieuwbouw versus renovatie vergelijkbaar (afschrijving 40 versus 25 jaar) • Bij renovatie forse investering schoolbestuur • Bij nieuwbouw samenbrengen geldstroom gemeente en schoolbestuur (TCO) zie bijlage 6 Conclusie: Gemeente stelt nieuwbouw voor. Opstarten Verdiepingsonderzoek door projectgroep van gemeente en schoolbestuur
8. De Timp	Nee	Gebouw staat leeg. Kan mogelijk betrokken worden bij beoordeling van Het Klokhuis
9. Wereldwijzer	Nee	Wordt betrokken bij herschikkingsproces met de Wiekslag • Geen investeringen • Scenario-onderzoek Gemeente: Milieu/verkeer Schoolbesturen: Datum, Leerlingen en Onderwijskundig concept
10. Veer	Ja	• Frisse scholen B/Energie/Duurzaamheid • Onderwijskundige aanpassingen (IKC) • Knelpunt: Noodlokalen Opstarten Verdiepingsonderzoek door projectgroep van gemeente en schoolbestuur
11. Toermalijn	Nee	Geen investeringen
12. Wiekslag	Nee	Wordt betrokken bij herschikkingsproces met de Wereldwijzer • Geen investeringen • Scenario-onderzoek Gemeente: Milieu/verkeer Schoolbesturen: Datum, Leerlingen en Onderwijskundig concept

8. Uitvoeringsagenda (Planning)

Op basis van de bovenstaande beoordelingen, consequenties en ambities is de volgende uitvoeringsagenda opgesteld:

8.1. Fase 1

Jaar	School	Actie	Leidend *)
2018	Remigius	Onderzoek Nieuwbouw	Gemeente
	Wiekslag/Wereldwijzer	Onderzoek Nieuwbouw 2 scholen onder 1 dak	Schoolbesturen
	Joannes en Bernadette	Start onderzoek Gymlokalen	Gemeente
2019	Remigius	Onderzoek+ Voorbereidingsfase Nieuwbouw	Gemeente
	Wiekslag/Wereldwijzer	Onderzoek Nieuwbouw	Gemeente
	Groene Ring Zuid	Frisse scholen B (onderzoek + uitvoering)	Gemeente
	Kameleon	Opstarten onderzoek (ivm binnenklimaat verdieping)	Gemeente
	Joannes en Bernadette	Opleveren Onderzoek Gymlokalen	Gemeente
	Klokhuis en Timp	Opstarten Onderzoek herschikken/ renovatie	Gemeente
2020	Remigius	Afronding voorbereiding + start Uitvoeringsfase	Schoolbestuur
	Wiekslag/Wereldwijzer	Voorbereidingsfase Nieuwbouw	Gemeente
	Kameleon	Opleveren onderzoek + Uitvoering bovenverdieping	Schoolbestuur
	Joannes en Bernadette	Onderzoek optimalisering opstarten	Gemeente
	Klokhuis en Timp	Opleveren Onderzoek	Gemeente
2021	Remigius	Oplevering Nieuwbouw	Schoolbestuur
	Wiekslag/Wereldwijzer	Uitvoeringsfase Nieuwbouw	Schoolbestuur
	Joannes en Bernadette	Uitvoering Optimalisering + evt. met oplossing Gymlokalen	Gemeente
	Klokhuis en Timp	Uitvoering Resultaat Onderzoek	Gemeente
2022	Wiekslag/Wereldwijzer	Oplevering Nieuwbouw	Schoolbestuur
	Kameleon	Uitvoering restant op basis van onderzoek 2019	Schoolbestuur
	Joannes en Bernadette	Oplevering Optimalisering + evt. oplossing Gymlokalen	Gemeente
	't Veer	Opstarten Onderzoek	Gemeente
	Klokhuis en Timp	Opleveren Resultaat	Gemeente
2023	't Veer	Opleveren Onderzoek	Gemeente
	Groene Ring-Noord	Frisse scholen B (onderzoek + uitvoering)	Gemeente

*) leidend = neemt initiatief. Uitwerking altijd in samenwerking tussen gemeente en schoolbesturen.

8.2. Fase 2

Jaar	School	Actie	
2023	't Veer	Opleveren Onderzoek	Gemeente
	Groene Ring-Noord	Frisse scholen B (onderzoek + uitvoering)	Gemeente
2024	't Veer	Uitvoering Resultaat Onderzoek	Schoolbestuur
2025			
2026			
2027			
2028			

8.3. Fase 3

Jaar	School	Actie	
2028			
2029			
2030			
2031			
2032			
2033	Alle	Voorbereiding nieuw IHP	Gemeente

9. Financiële consequenties

9.1. Algemeen

De financiële ramingen zijn gebaseerd op het prijspeil januari 2018[10] en op basis van de eerder benoemde kengetallen (hfdst. 7.2.). Het zijn de investeringen voor zover zij onder de zorgplicht vallen van de gemeente, zijnde die voor het onderwijs. De kapitaalsinvesteringen ten behoeve van bijvoorbeeld de kinderopvang in de IKC's zijn onbekend en kunnen derhalve ook niet opgenomen worden in deze ramingen.

- Stichtingskosten Plaatsvervangende nieuwbouw:
  - € 1.975,- /m2 exclusief BTW
  - € 2.390,- /m2 inclusief BTW
- Stichtingskosten Grootschalige verbouw:
  - € 905,-/m2 exclusief BTW
  - € 1.095,- /m2 inclusief BTW
- Stichtingskosten renovatie bestaande toestand:
  - € 260,-/m2 exclusief BTW
  - € 317,-/m2 inclusief BTW
- Kapitaallasten zijn voor nieuwbouw berekend op 40-jarige annuïtaire financiering en een rekenrente van 3,5% en een index 1,5%. Voor renovatie wordt 25 jaar gehanteerd en voor noodlokalen 5 jaar.
- Grondkosten zijn niet opgevoerd.
- Er is geen rekening gehouden met eventuele kosten van tijdelijke huisvesting, sloopkosten, infrastructurele maatregelen, parkeerplaatsen, (losse) pleininrichting en resterende boekwaarden.
- Er is geen rekening gehouden met eventuele opbrengsten uit verkoop van vrijkomende locaties.)

9.2. Afwijking van normbedragen

De gemeente Duiven hanteert voor wat betreft de bouwnormen (m2) de model huisvestingverordening (van de VNG), echter niet de daarbij genoemde normbedragen. Reden daarvoor is dat ze in de praktijk niet of nauwelijks toereikend zijn, en zeker niet in het licht van de huidige kwaliteitsnormen "frisse scholen B" en de duurzaamheidsambities. In de toekenning van de financiering zijn in Duiven in het verleden altijd de marktconforme bedragen gehanteerd. Een lijn die zich nu ook landelijk ontwikkelt. De bij 9.1 genoemde bedragen sluiten daarop aan en worden derhalve ook gehanteerd in de ramingen.

[10] Gedurende de voorbereiding van nieuwbouw/ renovatie zullen de verwachte investeringsbedragen worden getoetst aan de markt.

9.3. Raming

School	Investering gemeente	Investering schoolbestuur
Remigius	€ 3.800.000,- ex btw + ex IKC	Nader te bepalen
Wiekslag/Wereldwijzer	€ 2.750.000,- ex btw + ex IKC	Nader te bepalen
Joannes en Bernadette	€ 1.900.000,- ex btw Uiteindelijke investering afhankelijk van onderzoek gymzalen + passende jas	€ 425.000,- ex btw
Groene Ring Zuid	€ 80.000,- ex btw	€ 360.000,- ex btw
Klokhuis en Timp	Bij renovatie Klokhuis: € 1.000.000,- ex btw + ex IKC bij alleen frisse scholen B € 600.000,-	€ 160.000,- ex btw
Kameleon	€ 1.000.000,- ex btw + ex IKC	€ 170.000,- ex btw
Veer	€ 900.000,- ex btw + ex IKC	€ 340.000,- ex btw
Groene Ring Noord	€ 254.098,- ex btw	€ 463.000,- ex btw
Toermalijn	geen	

Voor alle investeringen mbt duurzaamheid en energie geldt dat hierover nadere afspraken moeten worden gemaakt over de inverdieneffecten, voor de schoolbesturen, van de investeringen versus de kapitaalsinvesteringen van de gemeente.

NB voor ieder investeringsbedrag zal per onderwijsaccommodatie de gemeenteraad worden gevraagd om een voorbereidings/ investeringskrediet vast te stellen. De definitieve bedragen worden op dat moment vastgesteld. *(Artikel 102 WPO geldt bij het definitief vaststellen van de uiteindelijke bedragen ten behoeve van de bekostiging van nieuwbouw, grootschalige verbouw en renovatie altijd als 'minimumeis'.*
De bekostiging dient altijd zodanig te zijn "dat kan worden voldaan aan de redelijke eisen die het onderwijs aan de huisvesting van scholen in de gemeente stelt.")

10. Vervolg procedure

Stappen	Actie
1. Voorlopige instemming	Schoolbesturen + wethouder onderwijs
2. Bespreking IHP	Raden toezicht + college
3. Definitieve instemming	Schoolbesturen + college
4. Politiek avond ronde tafel met gemeenteraad	Schoolbesturen + college
5. Politiek avond debat tafel met gemeenteraad	College
6. Besluitvorming gemeenteraad	Gemeenteraad
7. Start uitvoering IHP	Schoolbesturen + gemeente

NB. Uitvoering/ start projectgroepen kan beginnen na definitieve instemming door schoolbesturen en college

11. Bijlagen:

Bijlage 1: Rapport Condiplan integraal

Bijlage 2: Rapport Condiplan samenvatting

Bijlage 3: Notitie bekostiging IKC

Bijlage 4: Concretisering Huisvestingsvoorstel VNG PO/VO (Bestuursakkoord)

Bijlage 5: BENG: Wettelijke eis voor energieneutraal bouwen

Bijlage 6: Total Cost of Ownership (TCO) en IHP's

Bijlage 7: Omgevingsanalyse onderwijsgebouwen

HAALBAARHEIDSSTUDIE
12 onderwijsaccommodaties in gemeente Duiven

In opdracht van gemeente Duiven

d.d. 26-04-2018

CONDIPLAN
Adviseurs Gebouwenbeheer

architectenburo VOM

WILLEMS
technisch adviesbureau

Inhoud

1. Inleiding blz. 2

2. Uitgangspunten blz. 3

3. Analyse Basisscholen blz. 7

    1. Basisschool Bernadette blz. 8
    2. De Groene Ring Noord blz. 12
    3. De Groene Ring Zuid blz. 16
    4. Joannes-School blz. 20
    5. Basisschool De Kameleon blz. 24
    6. OBS Het Klokhuis blz. 28
    7. Basisschool Remigius blz. 32
    8. Basisschool De Timp blz. 36
    9. Basisschool Wereldwijzer blz. 40
    10. Basisschool Het Veer blz. 44
    11. Basisschool Toermalijn blz. 48
    12. Basisschool De Wiekslag blz. 52

1. Inleiding

In opdracht van gemeente Duiven voerde Condiplan, Technisch adviesbureau Willems en architectenburo VOM de bijgaande haalbaarheidsstudie uit.

Vanwege krimp in verschillende regio's in Nederland buigen veel gemeentebesturen het hoofd over de problematiek die ook speelt in gemeente Duiven. Hier staan 12 schoolgebouwen. Een aantal van deze gebouwen zijn nog altijd goed gevuld en lijken nog prima te voldoen. Een ander aantal heeft echter een behoorlijke overmaat in de bezetting

In de jaren zeventig zijn er in Nederland veel schoolgebouwen opgericht. Deze zijn nu ruim 40 jaar oud. De vraag die mede door de krimp-problematiek rijst: "Moeten we de oude scholen renoveren en aanbouwen, slopen voor plaatsvervangende nieuwbouw, of samenvoegen met andere scholen?"

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de mogelijke oplossingen voor dit probleem en welke kosten deze oplossingen met zich meebrengen, teneinde financiële reserveringen te kunnen doen of financiële keuzes te maken.

De Scenario's

Dit rapport onderzoekt de kosten die gemoeid gaan met:

1) Bestaande schoolgebouw handhaven en 20 jaar onderhouden

2) Bestaande schoolgebouw bouwkundig en installatietechnisch upgraden en 20 jaar onderhouden

3) Nieuwbouw op basis van huidig leerlingenaantal en 40 jaar onderhouden

Voor de haalbaarheidsstudie is ten behoeve van het energetische concept in overleg met de Gemeente Duiven gekozen om de energieprestatie te berekenen.

Voor 5 gebouwen, ten noorden van de spoorlijn, te weten Groene Ring Noord, De Kameleon, Remigius, De Wereldwijzer en De Wiekslag is gekozen om De Wiekslag als referentiegebouw door te rekenen en de uitkomst te inter/extrapoleren voor de andere gebouwen.

Voor 4 gebouwen ten zuiden van de spoorlijn, te weten De Toermalijn, Het Veer, Het Klokhuis en De Timp, is gekozen om De Toermalijn als referentiegebouw door te rekenen en de uitkomst te inter/extrapoleren voor de andere gebouwen.

De overige gebouwen zijn als uniek gebouw uitgevoerd.

Voor het uitvoeren van de berekeningen is in eerste instantie een berekening gemaakt van de huidige situatie. Vervolgens is met behulp van toepassing van duurzame maatregelen een berekening opgesteld om op EPC=0 of zo dicht mogelijk bij EPC=0 te komen.

De berekening voor Frisse Scholen is uitgevoerd voor klasse B voor het thema luchtkwaliteit (met uitzondering van Groene Ring Zuid vanwege onlangs doorgevoerde maatregelen). De overige thema's en aspecten in het kader van Frisse Scholen zijn voor deze berekeningen buiten beschouwing gelaten.

Van de locaties zijn vervolgens investeringsramingen en exploitatieramingen van de voorgestelde duurzame maatregelen opgesteld.

Scenario 1

Voor dit scenario zijn de kosten van zowel het school-deel als het gemeente-deel uit het MJOP inzichtelijk gemaakt. In sommige gevallen was het school-deel niet te achterhalen of voor handen. In deze gevallen is op basis van ervaring cijfers een inschatting gemaakt. Voor sommige locaties is sprake van gebruik van noodhuisvestingsunits. Deze zijn in de MJOP-berekeningen opgenomen. Deze onderhoudskosten zijn vervolgens doorberekend over een periode van 20 jaar.

Wanneer mocht blijken dat voor bepaalde locaties de exacte gegevens noodzakelijk zijn, zal nader onderzoek nodig zijn. Dit rapport gaat over de hooflijnen, maar details kunnen in een later stadium worden achterhaald.

Scenario 2

Voor scenario twee is onderzoek gedaan naar:
- De bouwkundige aanpassingen noodzakelijk voor de energetische upgrade (energie neutraal)
- De upgrade qua installatie die noodzakelijk is voor een energieneutraal gebouw dat qua ventilatie voldoet aan klasse B
- Een screening van de huidige relatie tussen onderwijsconcept en het gebouw. Hierbij is een voorstel gedaan welke aanpassing minimaal noodzakelijk zijn de accommodatie tot in lengte van jaren goed te laten functioneren voor onderwijs.
- Een inschatting van de onderhoudskosten voor het vernieuwde gebouw over een periode van 20 jaar.

De bovenstaande aanpassingen geven een beeld van de investering die nodig is het gebouw te moderniseren. Hoewel de verschillende componenten van dit scenario met zorg zijn samengesteld zijn er aannames gemaakt die nadere uitwerking en toetsing behoeven.

Scenario 3

Dit scenario betreft ten eerste de rekensom van de oppervlakte van de school op basis van het huidige aantal leerlingen vermenigvuldigd met een investering per vierkante meter. Ten tweede zijn de onderhoudskosten over een lengte van 40 jaar bepaald op basis van ervaring cijfers. In hoofdstuk 2, uitgangspunten, worden de investeringscijfers nader toegelicht.

2. Uitgangspunten

Stichtingskosten plaatsvervangende nieuwbouw

Ieder jaar verschijnt er een nieuwe editie van *de modelverordening voorzieningen huisvesting onderwijs, de Regelingen onderwijshuisvesting*. Hierin wordt de methode tot het berekenen van de benodigde oppervlakte voor een onderwijskundige voorziening weergegeven. In dit rapport word echter uitgegaan van een goed functionerend gebouw voor de komende 25 jaar, en niet van de minimale norm.

Bepaling Stichtingskosten per m2

In 2014 werd door Van Rijn Advies in opdracht van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een whitepaper uitgebracht met de titel:

Ervaringen van zes koplopers van (bijna) energieneutrale scholen.

Hierin worden ervaringen van het bouwen van energieneutral schoolgebouwen gedeeld. Het rapport betreft de volgende scholen:

- Plein Oost
- Focus Huygens
- Houthaven
- Klaverblad (geen fin. gegevens beschikbaar)
- Westergeest
- Zeeburgereiland

Het rapport laat in hoofdstuk 6, de financiële realisatie, een gemiddelde stichtingskosten zien van:
€ 2.066,- / m2 (gemiddeld prijsniveau 2011)

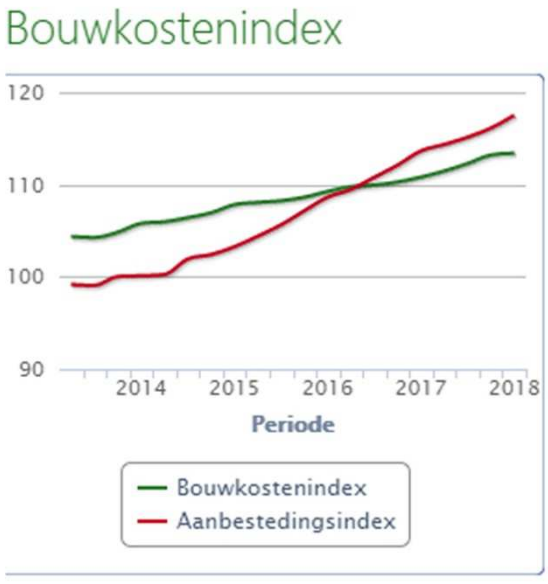

Na verrekening van de indexering komt het ramingsbedrag op

Stichtingskosten plaatsvervangende nieuwbouw:
€ 1.975,- /m2 exclusief BTW
€ 2.390,- /m2 inclusief BTW

Wij benadrukken dat in dit rapport is gewerkt met ervaringscijfers vanuit de praktijk en niet met cijfers uit de onderwijsverordening.

Stichtingskosten grootschalige verbouw

Eind 2009 vond een grootschalige verbouwing en renovatie van de Anne Frankschool in Apeldoorn plaats. Het oude gebouw was voorzien van enkele beglazing en niet geïsoleerd. Ook voor wat betreft functies liet het gebouw te wensen over. De plattegrond voorzag weliswaar in behoorlijke klaslokalen, van een goede centrale hal was echter geen sprake. Bouwtechnisch waren er geen grote gebreken, maar werktuigbouwkundig was er veel te winnen. Ook qua ventilatie waren er in het oude gebouw nauwelijks basisvoorzieningen aanwezig.

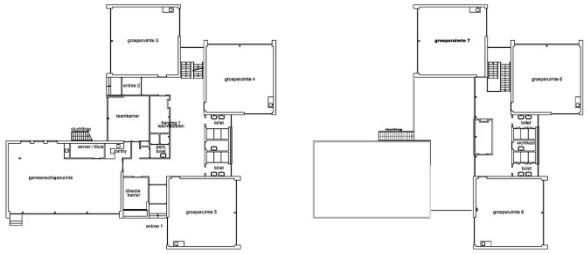

Wat betreft indeling zijn er, naast een kleine uitbreiding van de centrale hal op de begane grond, nauwelijks wijzigingen aanbracht. Wel zijn er subtiele bouwkundige aanpassingen gedaan waardoor leerpleinen zijn ontstaan.

Na verrekening en indexering plus het buiten beschouwing laten van het nieuwbouwdeel komt het ramingsbedrag voor grootschalige verbouw op:

Stichtingskosten grootschalige verbouw:
€ 905,-/m2 exclusief BTW
€ 1.095,- /m2 inclusief BTW

Bij dit stichtingskostenbedrag is inbegrepen, conform NEN 2631

Voorbereidingskosten:
- carverzekering
- diverse adviseurs t.b.v. vooronderzoek
- inmeting terrein
- aanbestedingsselectie

Grondkosten
- asbest inventarisatie en sanering

Bouwkosten
- bouwkundige aanpassingen
- nieuwe kozijnen
- nieuwe wandafwerking
- nieuwe vloerafwerking
- nieuw plafondafwerking
- elektrotechnische installaties
- werktuigbouwkundige installaties
- vaste inrichting

Directiekosten
- architect
- E+W adviseur
- constructeur
- toezichthouder
- overige adviseurs

Bijkomende kosten
- leges vergunning
- verhuiskosten vanaf noodhuisvesting
- schoonmaakkosten

Stichtingskosten renovatie

Voor de bepaling van stichtingskosten voor het intern renoveren van een basisonderwijsvoorziening is een recent project gebruikt. In 2016 heeft er een renovatie van basisschool De Lindenhage in Zevenaar plaatsgevonden. Hierbij is architectenburo VOM betrokken geweest in de planvorming en toezicht op de uitvoering.

voor de metamorfose

na de metamorfose

Na verrekening en indexering plus het doorberekenen van schilderwerk komt het ramingsbedrag voor renovatie op:

Stichtingskosten renovatie bestaande toestand:
€ 260,-/m2 exclusief BTW
€ 317,-/m2 inclusief BTW

Bij dit stichtingskostenbedrag is inbegrepen, conform NEN 2631

Voorbereidingskosten:
- car-verzekering

Bouwkosten
- nieuwe wandafwerking
- nieuwe vloerafwerking
- nieuw plafondafwerking
- elektrotechnische installaties

Directiekosten
- architect

Leerling prognose Duiven, uitgangspunt:

Gem. prognose	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Duiven	**2.282**	**2.189**	**2.081**	**2.018**	**1.971**	**1.930**	**1.897**	**1.817**	**1.784**	**1.754**	**1.719**	**1.717**	**1.718**	**1.726**	**1.746**	**1.781**	**1.806**	**1.836**	**1.876**	**1.909**
04ZG-00 IKC Joannes	158	151	144	145	149	146	141	126	123	116	114	112	109	108	110	116	119	121	124	126
06KE-00 IKC Remigius	467	405	376	362	350	343	339	324	316	309	305	304	305	307	309	314	319	325	332	338
06VL-00 Basisschool De Wiekslag	139	139	128	125	137	130	129	123	120	118	115	115	116	116	117	119	121	123	125	128
06YQ-00 Basisschool Bernadette	88	80	86	85	84	83	80	78	80	80	76	77	77	77	79	80	81	82	84	86
09LM-00 Basisschool De Kameleon	349	349	346	341	352	335	333	320	313	307	301	302	303	305	307	313	318	323	330	336
23FG-00 De Groene Ring	374	349	319	296	262	263	259	248	242	239	234	233	234	235	237	241	244	248	253	258
23HE-00 OBS Het Klokhuis	200	188	171	177	175	172	167	162	162	160	157	157	157	158	161	163	165	168	172	175
24CN-00 Het Veer	243	268	271	256	249	247	241	234	232	230	225	226	225	227	232	234	237	241	246	251
24MK-00 OBS Toermalijn	264	260	240	231	213	212	207	201	198	195	192	192	192	194	196	199	201	205	209	213

In de bovenstaande tabelj is de verdeling op de meeste recente teldatum:

- De Groene Ring over twee locatie ongeveer 50% - 50%

- Toermalijn en Wereldwijzer ongeveer 50% - 50%

3. Analyse Basisscholen

Locatie:

De locatie van de schoolgebouwen is op hoofdlijnen onderzocht. Dat wil zeggen dat er is gekeken naar de potentie van het terrein rondom de school vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening; kan er nog uitbreiding plaatsvinden binnen het geldende bestemmingsplan in zowel oppervlakte als hoogte.

Bij het onderzoek van de overige onderdelen van de locatie is de scholenbouwwaaier gebruikt voor het bepalen van de thema's. Hierbij is veiligheid en bereikbaarheid vooral belangrijk; hoe is het parkeren geregeld en moeten fietsers en auto's ruimte delen of is er sprake van gescheiden rijbanen. Ook de oriëntatie op de zon is meegenomen in de beoordeling, evenals de omvang, diversiteit en ligging van de speelplaats t.o.v. de zon.

De beoordeling is op een schaal van 1 t/m 5. Hierbij is score 1 slecht en score 5 uitmuntend. Wij benadrukken dat dit geen beoordeling is van de algemene indruk van de locatie. Een score van 1 betekent bijvoorbeeld eenvoudigweg dat er op dat onderdeel veel te verbeteren valt.

Het onderzoek gaat niet over een oplossing van minpunten van de locatie. Het onderzoek heeft een signalerende functie en is gemaakt zonder overleg met de schooldirectie.

Gebouw:

De schoolgebouwen zijn in een interview met de schooldirecteur onderzocht en bekeken. Door middel van een vragenlijst zijn veel aspecten besproken die van invloed zouden kunnen zijn op het functioneren van het gebouw. Te denken valt aan:

- Onderwijskundige visie
- Samenstelling groepen
- Groepsoverstijgende samenwerkingen
- Gebruikersgroepen
- Samenwerkingsverbanden met derden
- IKC vorming
- Les (continue)rooster
- 5 gelijke dagen principe
- Lesruimte buiten lokalen
- Lokaalomvang
- Combinatieklassen
- Relatie onderbouw-middenbouw en bovenbouw
- Relatie met buitenspeelruimte
- Wijkfunctie

Omdat de gebouwen nauwelijks met elkaar te vergelijken zijn is voor iedere locatie afzonderlijk gekeken naar welke maatregelen wenselijk zijn om het onderwijsconcept te kunnen blijven faciliteren. Hierbij is in de eerste instantie niet gekeken naar of de aanpassing/ uitbreiding op basis van aantal leerlingen legitiem is.

Enkel het functioneren en het praktische gebruik vanuit het onderwijs hebben hieraan te grondslag gelegen.

Verordening

In de uitwerking en samenvatting zal aandacht worden besteed aan het aantal vierkante meters dat per locatie, vanuit de verordening, noodzakelijk wordt geacht.

Het is denkbaar dat er voor het optimaliseren van een onderwijsgebouw deze moet worden verbouwd of aangebouwd. Hierbij kan de uiteindelijke oppervlakte van het gebouw boven de norm in de verordening komen te liggen. Wanneer deze investering wordt vergeleken met een investering op basis van de norm er een doorrekening plaatsvindt voor de instandhouding zal pas blijken of deze investering te verantwoorden is.

1. Basisschool Bernadette

Algemeen

Basisschool Bernadette ligt in een ruim opgezette locatie in Loo. Het schoolgebouw deelt de locatie met een voormalige kleuterschool en gymzaal. In deze maatschappelijke bestemming in het dorp ligt een groot bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 80%, een maximale bouwhoogte van 8 mtr. en een maximale goothoogte van 8 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 60 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is er nog ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt aan een doorgaande weg. Nabij de school zijn er in het openbare gebied aan een zijde van deze weg parkeer-gelegenheden. Op het terrein van de school zijn tevens circa 6 parkeerplaatsen.

Het speelterrein ligt aan de Noordgevel van het gebouw en is dusdanig van omvang dat kinderen zowel in de zon als schaduw kunnen spelen. Het terrein is verdeeld in ongeveer 50% verhard en 50% gras. Op de grens van deze twee staan een aantal hoge bomen. Er is geen ‘ontdekgroen’ op het terrein aanwezig. Buiten een aantal tafeltennistafel en goaltjes zijn er voor de grotere kinderen geen speel =-of ontdek voorzieningen aanwezig. Voor de kleinere kinderen zijn er een zandbak en diverse speeltoestellen op de kop van het gebouw gesitueerd.

Projectgegevens

school	Basisschool Bernadette
adres	Loostraat 37
plaats	Loo
schoolbestuur	SCO R’IJssel
omvang gebouw	694 m2 BVO (excl. gymzaal)
aantal lokalen	6 lokalen + 1 centrale hal
aantal leerlingen	ca. 83

Locatie Analyse

	01. Bernadette score	opmerkingen
Bestemmingsplan		
1 uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	5	
uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	5	
Terrein		
2 bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
auto	5	
fiets	5	
parkeren	4	
kiss and ridezone	4	ruimte genoeg
3 toegankelijkheid		
functie voor de wijk	3	nauwelijks gebruik
4 oriëntatie op de zon		
entree op west	1	entree op Noord
spelen op zuid/west	5	
5 speelplaats		
omvang (in verhouding tot het gebouw)	5	
overzichtelijkheid	5	
diversiteit	1	bestrating en gras

Algemene Score Locatie	**4,0**

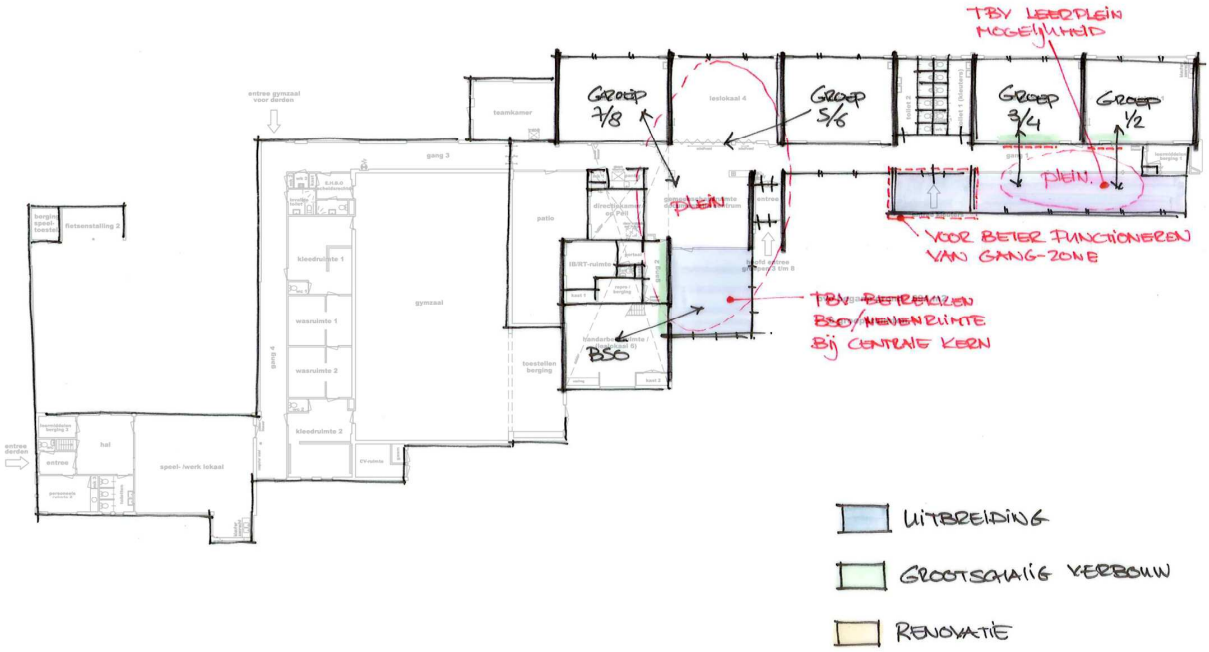

Gebouw analyse

De beste ruimte in de school is volgens de directrice de onlangs gerenoveerde centrale hal. Een van de lokalen die vanuit het verleden al was voorzien van een flexibele wand maakt nu deel uit van het centrale hart van de school.

Op enige afstand van de centrale ruimte ligt het voormalige handvaardigheidslokaal. Dat lokaal wordt gebruikt als multifunctionele ruimte en als BSO ruimte. Momenteel is deze ruimte nauwelijks verbonden met het centrale hart.

De lokalen 1 t/m 3 liggen aan een lange gang. Er is voor deze leerlingen geen mogelijkheid om buiten het lokaal te (samen)werken. Dit heeft drie oorzaken:
- de kozijnen in de lokalen zitten relatief hoog in de wand zodat er lastig toezicht te houden is vanuit de klas.
- de gangzone heeft geen ruimte om verblijfplekken te positioneren.
- de lagere groepen komen direct in deze gangzone binnen. Er is geen tochtportaal of echte separate schoonloopzone.

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken:

- Een vergroting van de centrale hal om overzicht en relatie te leggen met de multifunctionele (BSO) ruimte. Deze ruimte dient niet slechts voor BSO maar wordt multifunctioneel voor onderwijsdoeleinden ingezet.

- Een uitbreiding van de gangzone zodat er een goede tweede entree ontstaat en het werken met leerpleinen mogelijk worden gemaakt voor de lagere groepen.

Oppervlakte

Met het doorvoeren van de bovenstaande aanpassingen wijzigt tevens de Bruto Vloer Oppervlakte (BVO):

Oppervlakte	**01. Bernadette** leerl.		oppervlakte m2
Oppervlakte na metamorfose			**804**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			694
Vergroting			110
Oppervlakte volgens onderwijsnorm op basis van leerlingenaantal 2018	83	5,03	200 **617**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm op basis van leerlingenaantal 2032	86	5,03	200 **633**
Overmaat tov 2018 in M2			**187**
Overmaat tov 2032 in m2			**171**

Kosten

Stichtingskosten	**01. Bernadette** m2	€/m2	sub
Uitbreiding	110	1.705	€ 187.550
Grootschalig verbouw	20	905	€ 18.100
Renovatie	0	260	€ 0
Subtotaal excl. BTW			**€ 205.650**
Totaal incl. BTW			**€ 248.837**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, en warmtepomp voor warmteopwekking en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 2,31	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand HR-107 ketels	nieuw lucht-water warmtepomp
Warmteafgifte nieuw	laag temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte ($kWh/m^2/jaar$) Primair energiegebruik ($kWh/m^2/jaar$) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 182,6 258,6 0%	nieuw 57,8 -0,1 100%
CO2-emissie	bestaand 64.402 kg	nieuw -37 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B, voor gymzaal enkelvoudige ventilatie	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater Warmtapwater gymzaal	elektrische boilers zonneboiler	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 360 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 1.132.013,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 53.511,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 2.202.223,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal school Luchtdebiet totaal gym	ca. 8.800 m^3/h ca. 4.000 m^3/h

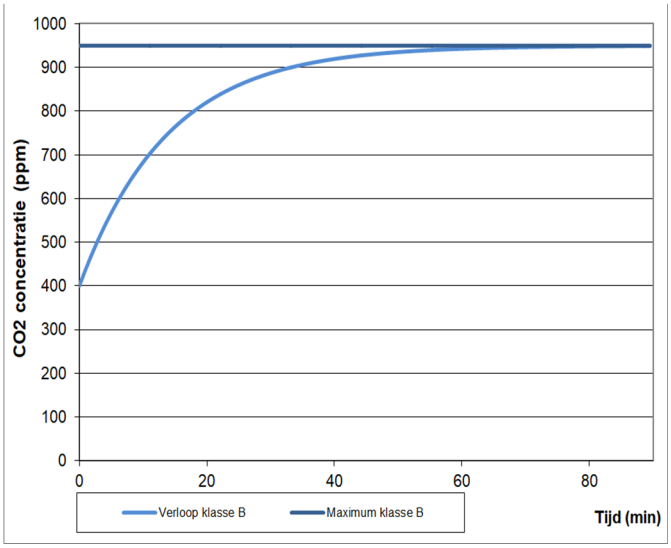

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

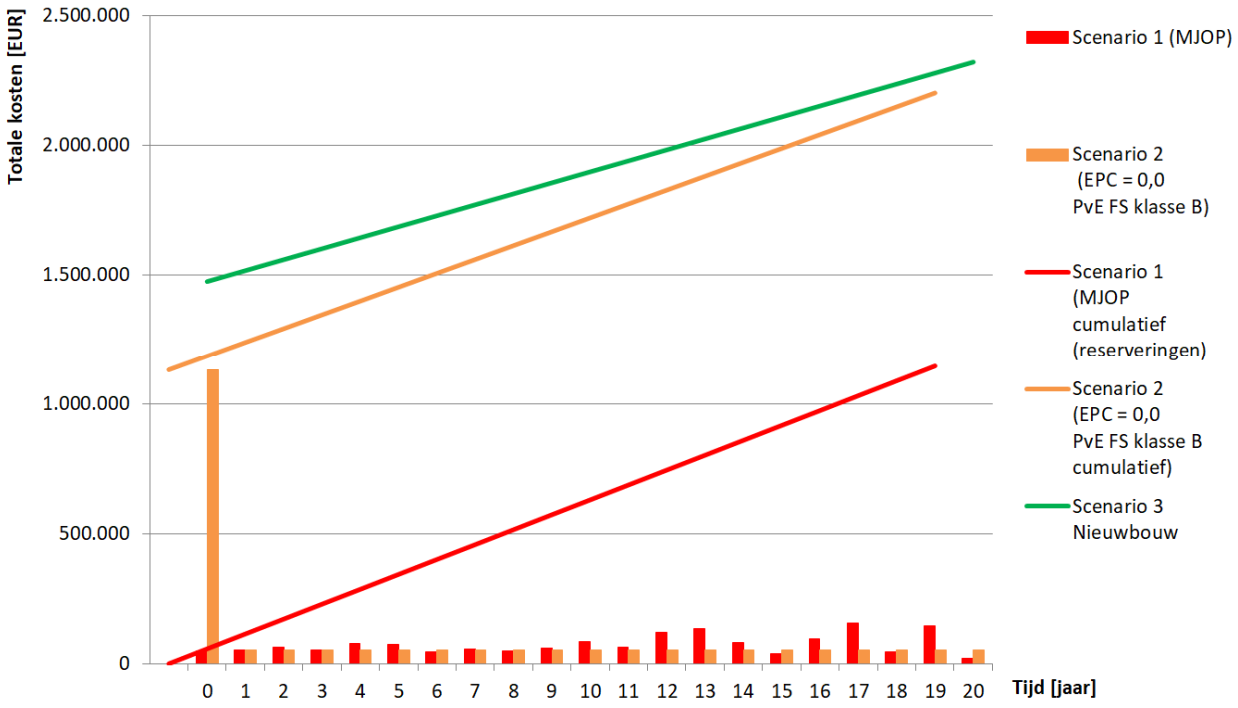

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

2. Basisschool De Groene Ring (Noord)

Algemeen

Basisschool De Groene Ring Noord ligt midden in een woonwijk in Duiven. Het schoolgebouw heeft een eigen plek in deze wijk met aan de overzijde een voormalige kleuterschool. In deze maatschappelijke bestemming ligt een groot bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 90%, een maximale bouwhoogte van 8 mtr. en maximale goothoogte van 4 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 90 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is er nauwelijks nog ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt in een woonwijk waardoor er rondom het gebouw weinig extra ruimte is voor verkeer. Ook het overzicht is door diverse parkeerhavens aan verschillende zijdes van wegen beperkt te noemen. Op het terrein van de school zijn geen parkeerplaatsen. Het parkeren voor leerkrachten moet in openbaar gebied.

Het speelterrein ligt aan de Noordgevel van het gebouw en is relatief klein. Het terrein is verdeeld in ongeveer 40% verhard en 60% groen. Er is ruim ‘ontdekgroen’ op het terrein aanwezig. Aan de Zuidzijde liggen diverse groentetuinen en aan de Noordzijde is meer sprake van ontdekgroen. Voor de kleinere kinderen zijn er een zandbak, diverse boomstammen en speelgelegenheden. gesitueerd.

Projectgegevens

school	Basisschool De Groene Ring
adres	Schoolstraat 14
plaats	Duiven
schoolbestuur	Groene Ring
omvang gebouw	882 m2 BVO
aantal lokalen	7 lokalen en 1 centrale hal
aantal leerlingen	ca. 132

Locatie analyse

		02. Groene Ring Noord	
		score	opmerking
	Bestemmingsplan		
1	uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	3	
	uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	5	
	Terrein		
2	bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
	auto	2	smalle straten
	fiets	3	2 zijdig
	parkeren	3	loopafstand
	kiss and ridezone	1	niet aanwezig
3	toegankelijkheid		
	functie voor de wijk	1	niet toegankelijk
4	oriëntatie op de zon		
	entree op west	1	entree op Noord
	spelen op zuid/west		
5	speelplaats		
	omvang (in verhouding tot het gebouw)	4	
	overzichtelijkheid	3	twee delen
	diversiteit	5	groen plein

Algemene Score Locatie	**2,8**

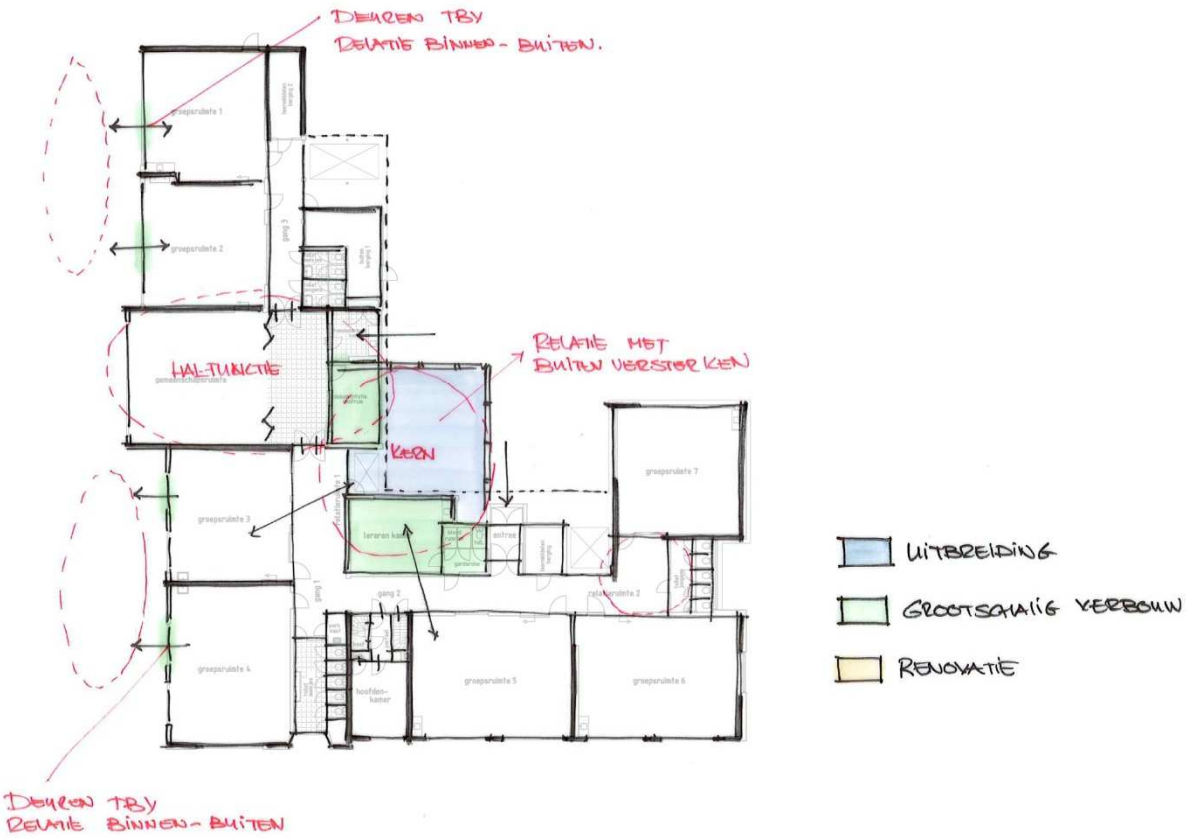

Gebouw analyse

De beste ruimte in de school is volgens de directrice groepsruimte 5. Het meest recente aangebouwde lokaal functioneert het minst, het kan er zeer warm worden. Ondanks dat het gebouw niet als Montessori school gebouwd is, zoals de Groene Ring Zuid, vormt het gebouw geen belemmeringen voor deze onderwijsvorm.

Het gebouw is van oorsprong een gangenschool wat tot gevolg heeft dat de ‘bouwen’ ver uit elkaar liggen.

Aangezien de schoolvisie uitgaat van werken en omgang met groen is er vraag naar een directe relatie tussen groepsruimten 1 t/m 4 en de daaraan grenzende groenstrook.

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken:

- Een uitbreiding van de ‘oksel’ van het gebouw teneinde de relatie tussen midden en bovenbouw te versterken.

- Het aanbrengen van openslaande deuren in 4 lokalen om de relatie met de groenstrook te verbeteren.

Oppervlakte

Met het doorvoeren van de bovenstaande aanpassingen wijzigt tevens de Bruto Vloer Oppervlakte (BVO):

Oppervlakte	**02. Groene Ring Noord** leerl.		oppervlakte m2
Oppervlakte na metamorfose			**947**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			882
Vergroting			65
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	132	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**864**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	129	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**849**
Overmaat tov 2018 in M2			**83**
Overmaat tov 2032 in m2			**98**

Kosten

Stichtingskosten	**02. Groene Ring Noord** m2	eenheid	sub
Uitbreiding	65	1.705	€ 110.825
Grootschalig verbouw	105	905	€ 95.025
Renovatie	0	260	€ 0
Subtotaal excl. BTW			**€ 205.850**
Totaal incl. BTW			**€ 249.079**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, een warmtepomp voor warmteopwekking voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 2,2	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand HR-107 ketels	nieuw lucht-water warmtepomp
Warmteafgifte nieuw	laag temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte ($kWh/m^2/jaar$) Primair energiegebruik ($kWh/m^2/jaar$) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 270,3 369,4 0%	nieuw 85,1 -0,4 100%
CO2-emissie	bestaand 55.630 kg	nieuw -167 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 345 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 717.286,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 33.904,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 1.395.370,-- incl. BTW**.

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 7.500 m^3/h

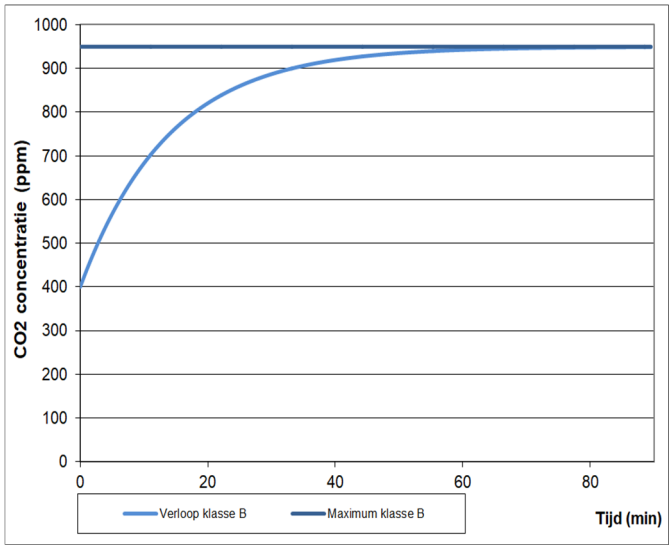

Frisse scholen

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

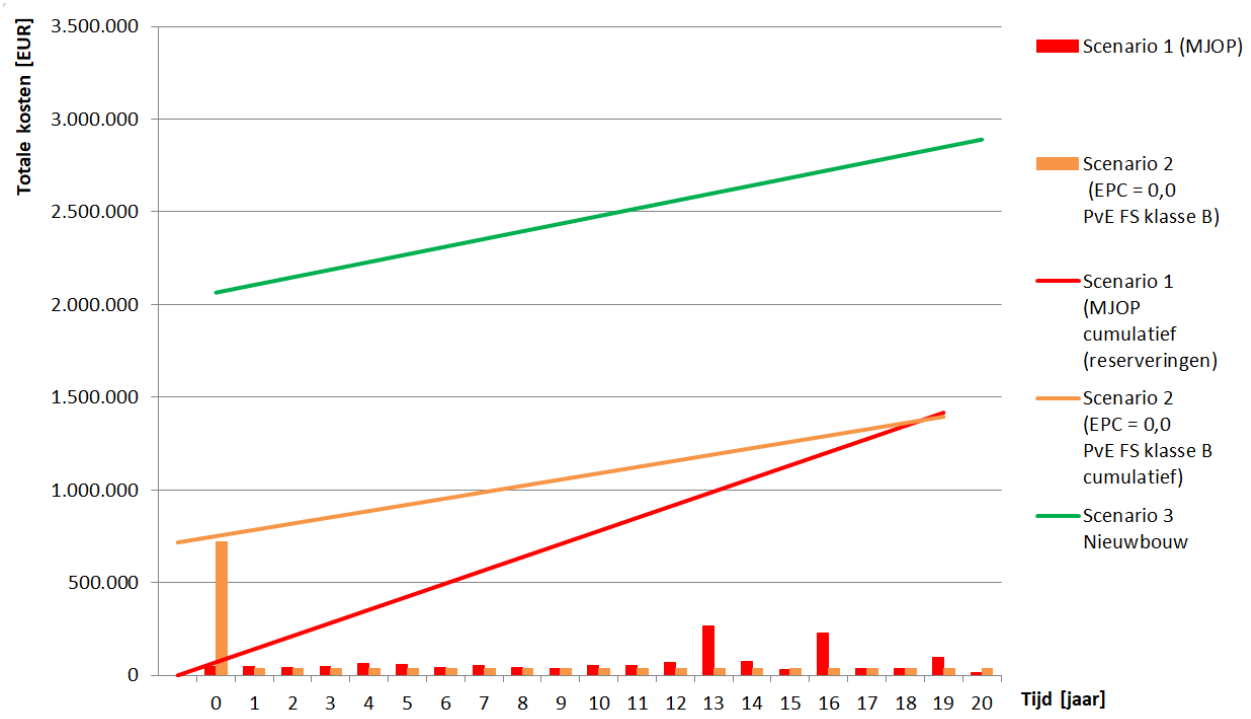

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

3. Basisschool De Groene Ring (Zuid)

Algemeen

Basisschool De Groene Ring Noord ligt op een ruim terrein aan de rand van de woonwijk. Het gebouw wordt gevormd door een aaneenschakeling van lokalen in een cirkelvorm. In deze maatschappelijke bestemming ligt een bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 100%, een maximale bouwhoogte van 8 mtr. en maximale goothoogte van 4 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 90 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is er nog beperkt ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt aan een doorgaande weg in de woonwijk en is afgeschermd door een groenzone op het eigen terrein. Nabij de school zijn er in het openbare gebied parkeer-gelegenheden. Op het terrein van de school zijn geen parkeerplaatsen.

Het speelterrein ligt aan de Noord-Westgevel van het gebouw en is dusdanig van omvang dat kinderen zowel in de zon als schaduw kunnen spelen. Het speelterrein is nagenoeg 100% verhard. Aan de zijde van de lokalen ligt een groenstrook gecombineerd met terrassen die worden gebruikt tijdens de lessen. Op het verharde speelterrein zijn diverse speelvoorzieningen aanwezig. Op het terrein ligt in het verlengde van de gebouwentree een grote overkapping voor fietsen. Deze markeert weliswaar de entree op stedenbouwkundig gebied; vanwege de hoogte vormt deze een praktische belemmering die tevens vandalisme in de hand werkt

Projectgegevens

school	Basisschool De Groene Ring
adres	Bergdravik 2
plaats	Duiven
schoolbestuur	Groene Ringl
omvang gebouw	1220 m2 BVO
aantal lokalen	10 lokalen + speellokaal + centrale hal
aantal leerlingen	131

Locatie analyse

	03. Groene Ring Zuid	
	score	opmerking
Bestemmingsplan		
1 uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	4	
uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	5	
Terrein		
2 bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
auto	3	
fiets	3	
parkeren	3	
kiss and ridezone	1	niet aanwezig
3 toegankelijkheid		
functie voor de wijk	3	toegankelijk
4 oriëntatie op de zon		
entree op west	1	overdekt
spelen op zuid/west	5	
5 speelplaats		
omvang (in verhouding tot het gebouw)	4	
overzichtelijkheid	4	
diversiteit	5	groen plein

Algemene Score Locatie	**3,4**

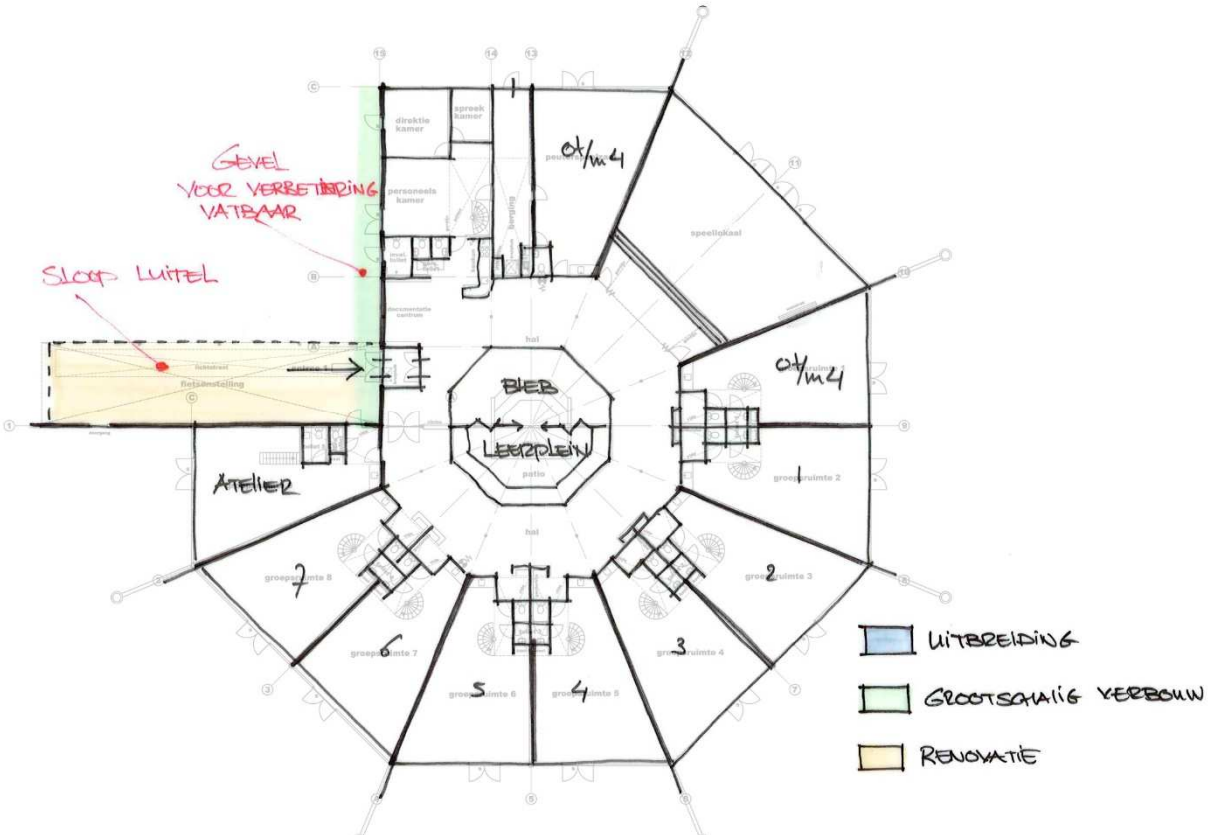

Gebouw

Basisschool de Groene Ring is ontworpen als Montessori-school. Destijds is bij de vormgeving uitvoerig gesproken hoe het gebouw zou functioneren en hoe de plattegrond aansluit bij de onderwijsvorm.

Buiten het gebouw, aansluitend op de lokalen ligt een groenstrook welke onderdeel is van de lessen. Er wordt zelfs, bij goed weer, regelmatig buiten instructie gegeven.

Bij de laatste verbouwing is de patio overdekt welke zich in het midden van het gebouw bevond. Deze ruimte functioneert nu als bibliotheek en leerplein. Bij deze verbouwing is een decentraal ventilatiesysteem aangelegd. Dit systeem functioneert, maar is niet van grote toegevoegde waarde.

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken:

- Aan de voorzijde van het gebouw staat een forse overkapping ter markering van de entree. Deze neemt echter licht weg en is dusdanig laag dat er een onbehaaglijke ruimte ontstaat. De overkapping werkt ook vandalisme in de hand, het is een hangplek voor jongeren uit de buurt.

- De voorgevel is uitgevoerd in houten planken en oogt, hoewel deze recent is gerenoveerd, gedateerd. Aangezien het gebouw verder geen representatieve gevels heeft zou het fraai zijn deze gevel esthetisch aan te pakken.

Oppervlakte

Met het doorvoeren van de bovenstaande aanpassingen wijzigt tevens de Bruto Vloer Oppervlakte (BVO):

Oppervlakte	**03. Groene Ring Zuid**		
	leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**1220**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			1220
Vergroting			0
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	131	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**859**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	129	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**849**
Overmaat tov 2018 in M2			**361**
Overmaat tov 2032 in m2			**371**

Kosten

Stichtingskosten	**03. Groene Ring Zuid**		
	m2	eenheid	sub
Uitbreiding	0	1.705	€ 0
Grootschalig verbouw	100	905	€ 90.500
Renovatie	100	260	€ 26.000
Subtotaal excl. BTW			**€ 116.500**
Totaal incl. BTW			**€ 140.965**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, handhaving van het huidige ventilatiesysteem waarbij warmteterugwinning uit de ventilatielucht reeds is toegepast, handhaving van de stadsverwarming voor de verwarming van het gebouw en het uitbreiden van energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast. Het huidige ventilatiedebiet is uitgelegd op Frisse Scholen klasse C. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 0,38	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand stadsverwarming	nieuw stadsverwarming
Warmteafgifte bestaand	hoog temperatuur systeem	
BENG-indicatoren	bestaand	nieuw
Energiebehoefte (kWh/m^2/jaar)	82,3	51,3
Primair energiegebruik (kWh/m^2/jaar)	67,4	10,6
Aandeel hernieuwbare energie	17%	75%
CO2-emissie	bestaand 21.711 kg	nieuw 2.031 kg
Ventilatie conform bestaand	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	Extra PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 145 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse C bedraagt **€. 440.165,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 31.152,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 1.063.202,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	C
CO_2 concentratie	1.200 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast(en) met WTW door tegenstroomwisselaar, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 700 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 8.400 m^3/h

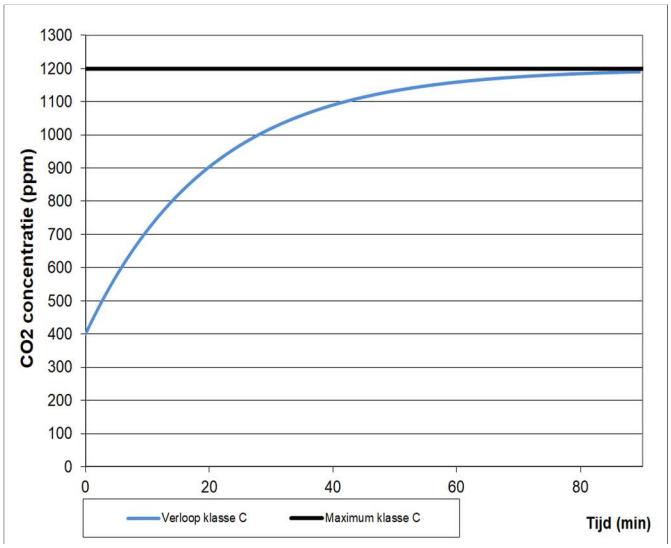

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse C (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

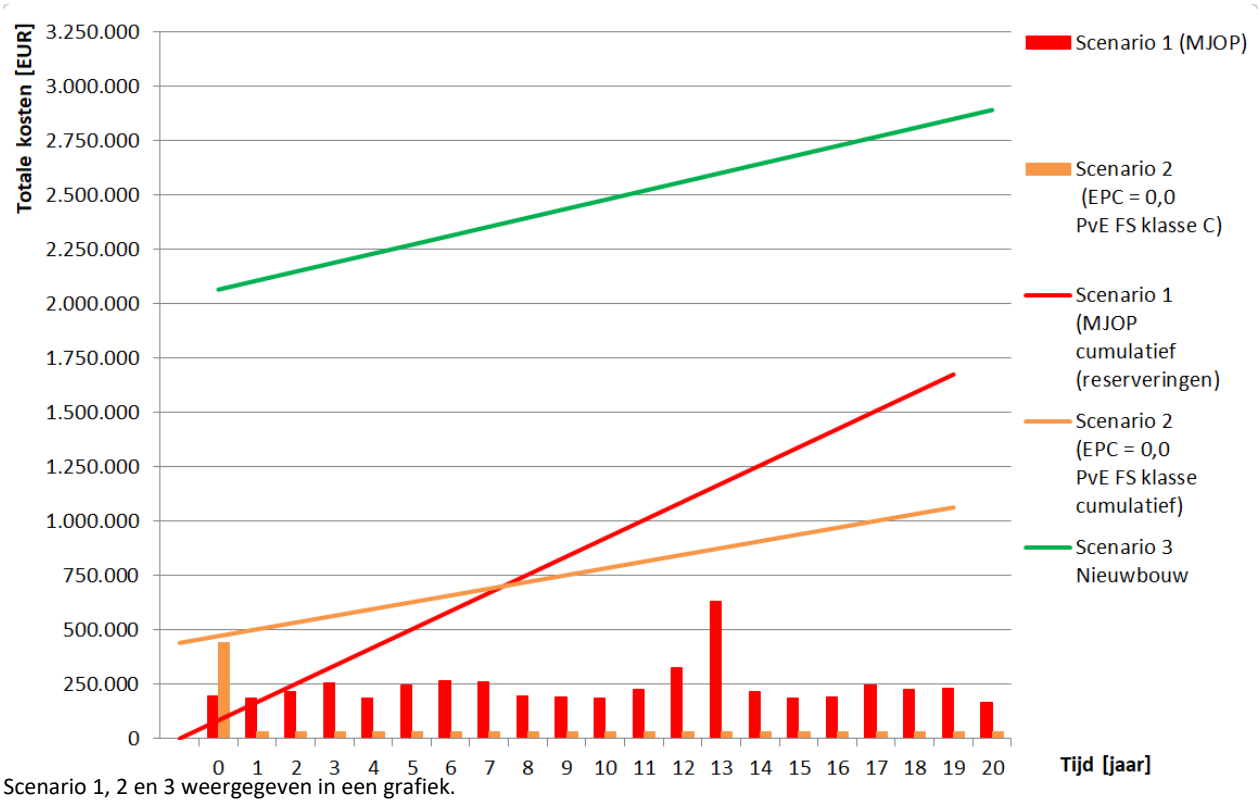

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

4. Joannes school

Algemeen

De Joannes school ligt overhoeks aan een doorgaande weg door Groessen. Het schoolgebouw deelt de locatie met een voormalige kleuterschool en gymzaal. In deze maatschappelijke bestemming in het dorp ligt een groot bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 80%, een maximale bouwhoogte van 8 mtr. en maximale goothoogte van 8 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 70 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is er nog beperkt ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt niet direct aan een doorgaande weg. Nabij de school zijn er in het openbare gebied aan een zijde van deze weg parkeer-gelegenheden. Op het terrein van de school zijn tevens circa 6 parkeerplaatsen. Er is geen kiss and ride zone aanwezig, de Catrijnestraat biedt plaats aan langsparkeren en kan daarmee wel als dusdanig functioneren. Fietsers delen hier het wegdek met auto's.

Het speelterrein ligt aan de Zuidgevel van het gebouw en is omvangrijk en overzichtelijk. Het terrein is nagenoeg 100% verhard. Er is geen 'ontdekgroen' op het terrein aanwezig. Er zijn diverse speeltoestellen voor kinderen in verschillende vormen en maten.

Projectgegevens

school	Joannesschool
adres	Kerkakkers 4
plaats	Groessen
schoolbestuur	SCO R'IJssel
omvang gebouw	1175 m2 BVO (excl. gymzaal en noodlokalen)
aantal lokalen	8 lokalen en 1 noodlokaal
aantal leerlingen	ca. 145

Locatie analyse

		04. Joannes	
		score	opmerking
	Bestemmingsplan		
1	uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	5	
	uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	5	
	Terrein		
2	bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
	auto	4	brede wegen
	fiets	4	gemengd met auto
	parkeren	3	
	kiss and ridezone	3	ruimte genoeg
3	toegankelijkheid		
	functie voor de wijk	3	toegankelijk
4	oriëntatie op de zon		
	entree op west	5	entree Zuid
	spelen op zuid/west	5	
5	speelplaats		
	omvang (in verhouding tot het gebouw)	5	
	overzichtelijkheid	5	
	diversiteit	5	groen plein

Algemene Score Locatie	**4,3**

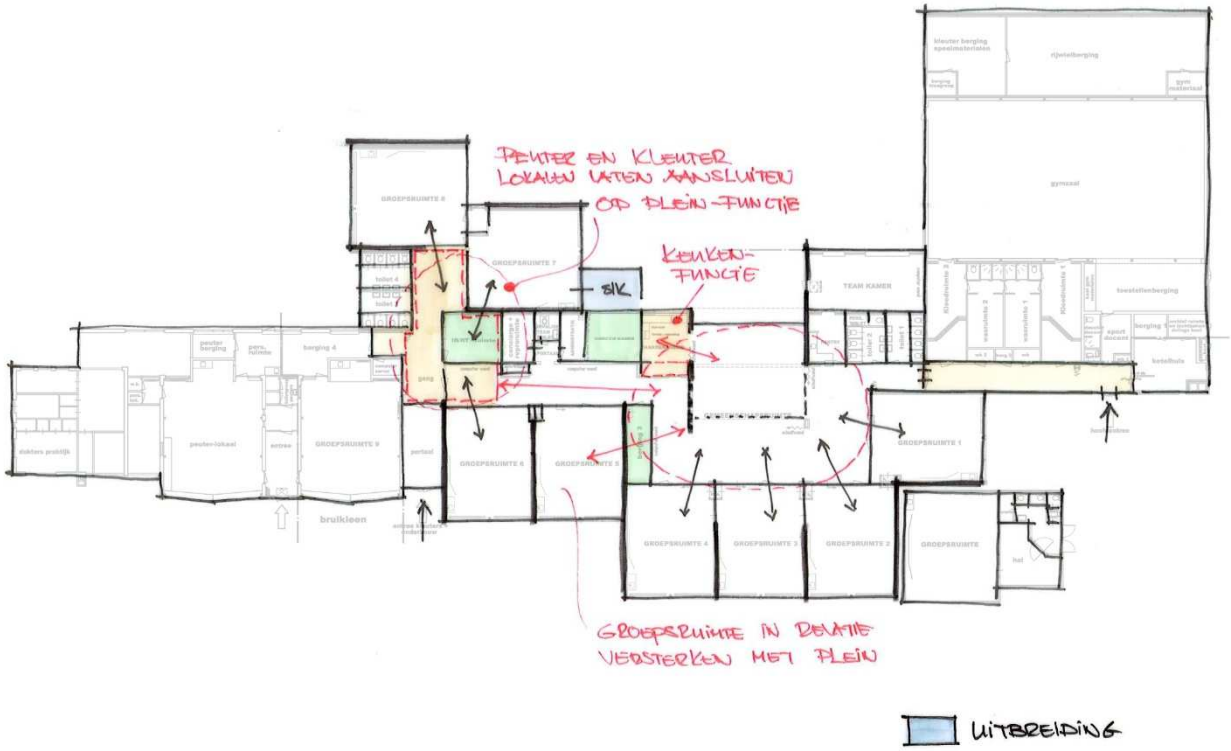

Gebouw analyse

De Joannes school in Groessen maakt onderdeel uit van een samengesteld gebouw. Het midden wordt gevormd door de basisschool. In het verleden is een noodunit tegen het gebouw gebouwd welke de BSO vormt. Recentelijk heeft er een grote interne metamorfose plaatsgevonden waardoor het interieur fris is en als nieuw aan doet.

Een vraagstuk is het vormen van een kleuter en peuterplein welke past bij de IKC-gedachte. Ook het maken van een kinderdagopvang behoort tot de nog op te lossen vraagstukken.

Het integreren van een KDV in het gebouw in plaats van buiten het gebouw heeft een interne re-shuffeling tot gevolg. Het is mogelijk aan een van de kleutergroepen een slaapkamer aan te bouwen.

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken:

- Aanbouwen van een slaapkamer om een KDV mogelijk te maken.

- Het slopen van een kantoor om een overzichtelijk kleuter -en peuterplein te maken.

- De relatie tussen een van de middenbouwgroepen en de centrale hal versterken door een dragende wand te doorbreken en een berging te slopen. Elders zal deze berging door re-shuffeling teruggeplaatst moeten worden.

Oppervlakte

Met het doorvoeren van de bovenstaande aanpassingen wijzigt tevens de Bruto Vloer Oppervlakte (BVO):

Oppervlakte	**04. Joannes** leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**1195**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			1175
Vergroting			20
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	146	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**934**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	126	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**834**
Overmaat tov 2018 in M2			**261**
Overmaat tov 2032 in m2			**361**

Kosten

Stichtingskosten	**04. Joannes** m2	eenheid	sub
Uitbreiding	20	1.705	€ 34.100
Grootschalig verbouw	55	905	€ 49.775
Renovatie	105	260	€ 27.300
Subtotaal excl. BTW			**€ 111.175**
Totaal incl. BTW			**€ 134.522**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, een warmtepomp voor warmteopwekking voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen. Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Voor de Gymzaal is uitgegaan van enkelvoudige ventilatie. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen. Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 2,85	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand HR-107 ketels	nieuw lucht-water warmtepomp
Warmteafgifte nieuw	laag temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte ($kWh/m^2/jaar$) Primair energiegebruik ($kWh/m^2/jaar$) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 208,2 313,1 0%	nieuw 60,9 -0,1 100%
CO2-emissie	bestaand 91.937 kg	nieuw - 83kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B, voor gymzaal enkelvoudige ventilatie	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater school Warmtapwater gymzaal	elektrische boilers zonneboiler	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 427 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 1.213.969,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 65.845,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 2.530.876,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal school Luchtdebiet totaal gymzaal	ca. 10.000 m^3/h ca. 3.500 m^3/h

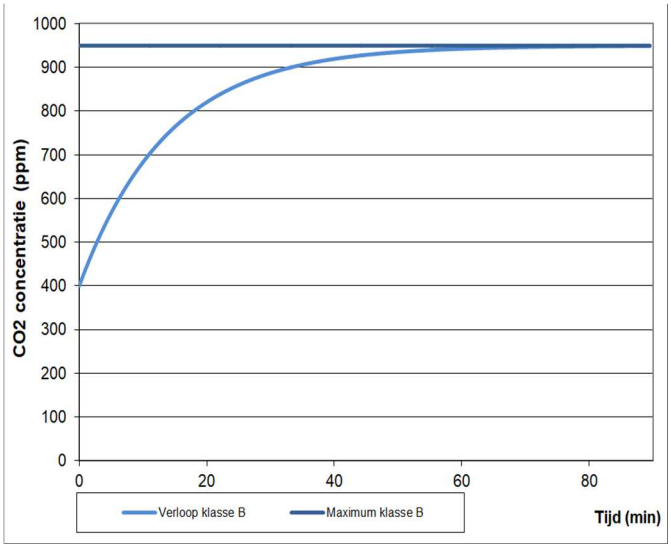

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

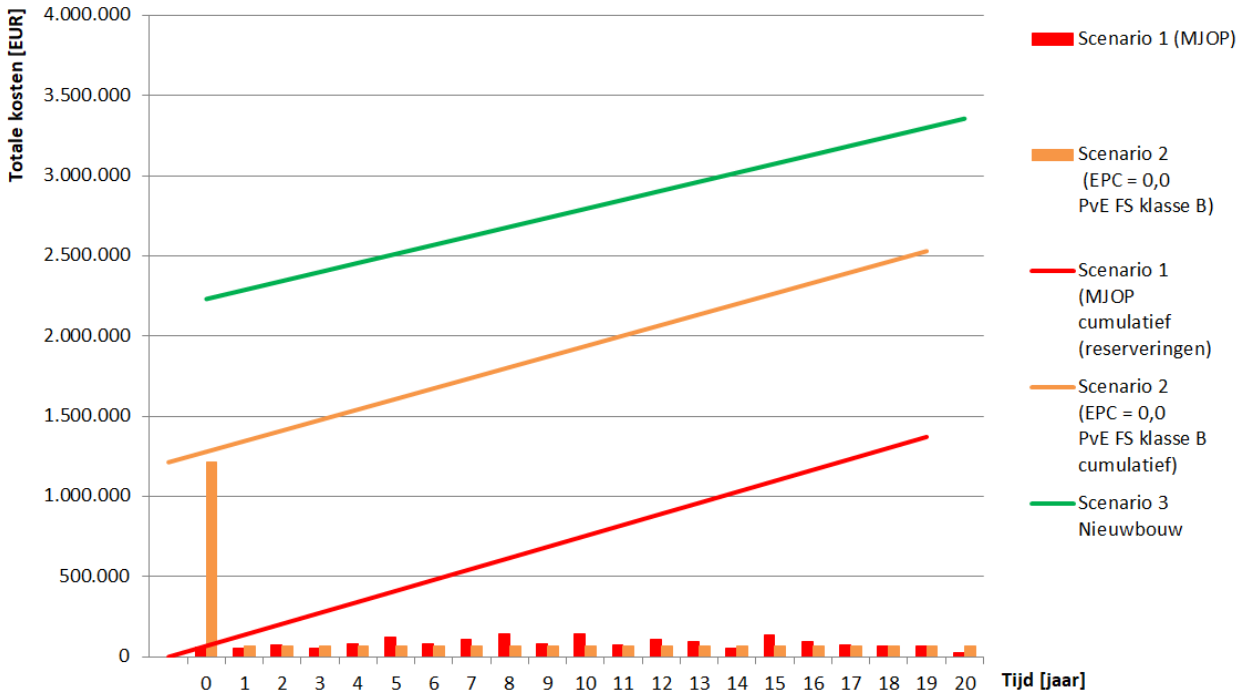

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

5. Basisschool De Kameleon

Algemeen

Basisschool De Kameleon ligt in een ruim opgezette locatie in een woon/winkelgebied in Duiven. In deze maatschappelijke bestemming ligt een bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 100%, een maximale bouwhoogte van 6 mtr. en maximale goothoogte van 4 mtr. Een deel van de bestemming heeft een bebouwingspercentage van 100% en een maximale bouwhoogte van 12 mtr. met een goothoogte van 8 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 80 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is nauwelijks nog ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan. Vrijstaand op het terrein staat noodhuisvesting welke gebruikt wordt voor kinderdagopvang.

Het gebouw ligt aan een doodlopende weg. Voor de school zijn er in het openbare gebied veel parkeergelegenheden. Er is geen sprake van een kiss and ride –zone. Auto's moeten keren of achteruit uit de parkeervakken rijden. De auto deelt het asfalt met de fietser. Op het terrein van de school zijn geen parkeerplaatsen.

Het speelterrein ligt aan de Oostgevel van het gebouw en is dusdanig omvangrijk dat kinderen zowel in de zon als schaduw kunnen spelen. Het terrein is 100% verhard. Op de speelplaats staan een tweetal bomen. Er is geen 'ontdekgroen' op het terrein aanwezig.

De speelplaats is omzoomd door bebouwing. Aanwonenden kijken direct op de speelplaats. Het terrein naast de noodunits heeft een eigen buitenplek voor peuters.

Projectgegevens

school	Basisschool De Kameleon
adres	Mondriaanstraat 15
plaats	Duiven
schoolbestuur	SCO R'IJssel
omvang gebouw	2018 m2 BVO (excl. noodlokalen)
aantal lokalen	16 lokalen en 1 speellokaal + 2 noodlokalen
aantal leerlingen	ca. 335

Locatie analyse

		05. Kameleon
	score	opmerking
Bestemmingsplan		
1 uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	1	
uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	1	
Terrein		
2 bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
auto	3	doodlopend
fiets	5	
parkeren	4	ruim aanwezig
kiss and ridezone	2	keren op de weg
3 toegankelijkheid		
functie voor de wijk	3	niet toegankelijk
4 oriëntatie op de zon		
entree op west	2	entree Noord
spelen op zuid/west	5	Zuid
5 speelplaats		
omvang (in verhouding tot het gebouw)	5	
overzichtelijkheid	5	
diversiteit	3	bestrating

Algemene Score Locatie	**3,3**

Gebouw analyse

Dit schoolgebouw staat aan een parkeerzone en heeft aan de voorzijde geen speelplaats. Het front is deels één laag hoog en deels twee lagen. Het gehele gebouw is voorzien van een kapvorm. In het hoge deel komen bezoekers binnen. Een eerste hal met vide ontsluit twee groepsruimten en een team -en directiekamer.

Aansluitend aan de eerste hal ligt een tweede grotere hal. Hier wordt door aangrenzende groepen gebruik van gemaakt als leerplein. Ook het speellokaal ligt aan deze ruimte, door te openen vouwdeuren kan dit lokaal bij de centrale ruimte worden betrokken

Vanuit de hoek waar de kleuters hun groepen hebben loopt een lange gang naar het entreeplein. De verdieping is strak geordend met op iedere hoek een lokaal met ertussen een verwerkingsplek en een documentatieruimte

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken:

- Een logische ordening van groepen. Groepen lijken nu door elkaar in het gebouw te zijn verspreid. De bibliotheek laten grenzen aan de eerste centrale hal

- De vouwdeuren functioneren niet naar behoren en blijven daarom te vaak dicht. De deuren zijn zeer beperkt geluiddicht. Deze vervangen door degelijke geluidwerende vouwdeuren.

Oppervlakte

Met het doorvoeren van de bovenstaande aanpassingen wijzigt tevens de Bruto Vloer Oppervlakte (BVO):

Oppervlakte	**05. Kameleon** leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**2018**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			2018
Vergroting			0
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	335	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**1885**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	336	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**1890**
Overmaat tov 2018 in M2			**133**
Overmaat tov 2032 in m2			**128**

Kosten

Stichtingskosten	**05. Kameleon** m2	eenheid	sub
Uitbreiding	0	1.705	€ 0
Grootschalig verbouw	140	905	€ 126.700
Renovatie	55	260	€ 14.300
Subtotaal excl. BTW			**€ 141.000**
Totaal incl. BTW			**€ 170.610**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, een warmtepomp voor warmteopwekking voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 2,2	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand HR-107 ketels	nieuw lucht-water warmtepomp
Warmteafgifte nieuw	laag temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte ($kWh/m^2/jaar$) Primair energiegebruik ($kWh/m^2/jaar$) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 270,3 369,4 0%	nieuw 85,1 -0,4 100%
CO2-emissie	bestaand 127.280 kg	nieuw -382 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 785 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 1.193.273,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 69.836,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 2.590.001,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 16.500 m^3/h

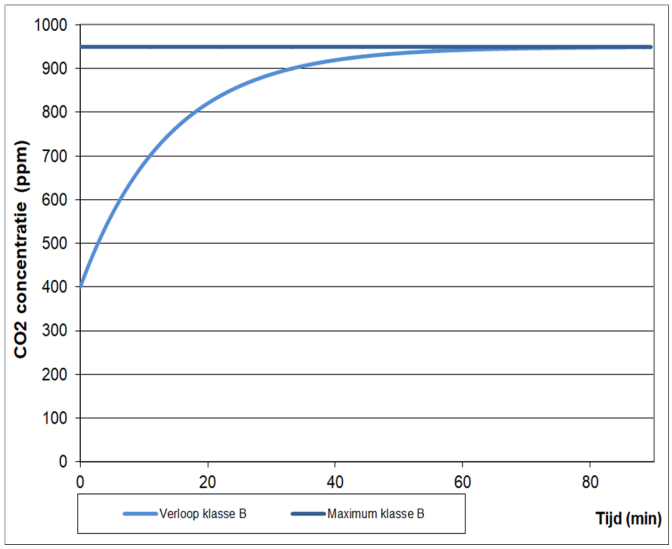

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

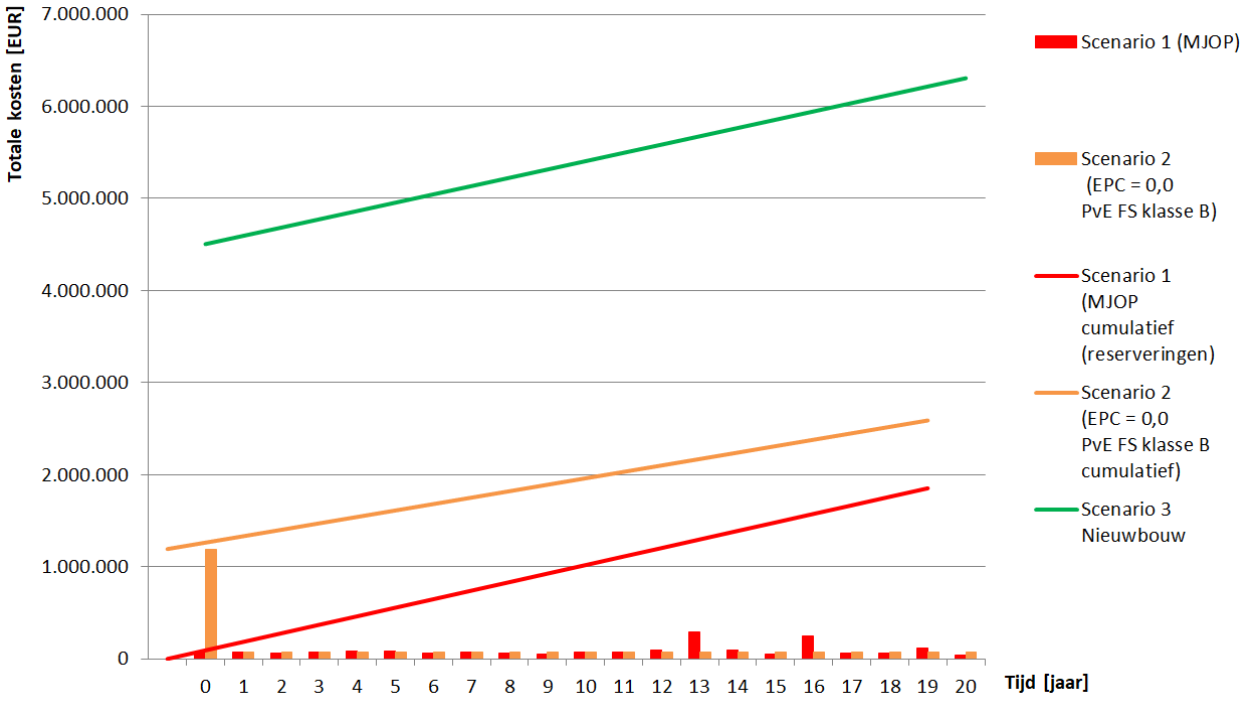

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

6. Basisschool Het Klokhuis

Algemeen

Basisschool Het klokhuis ligt in een ruim opgezette locatie aan het einde van de woonwijk. Het schoolgebouw deelt de locatie met de voormalige basisschool De Timp.
In deze maatschappelijke bestemming in de wijk ligt een groot bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 100%, een maximale bouwhoogte van 6 mtr. en maximale goothoogte van 3 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 90 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is er beperkt ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt aan het einde van een woonwijk. Tegenover de school zijn er in het openbare gebied aan één zijde van deze weg haakse parkeervakken. Op het terrein van de school zijn geen parkeerplaatsen. Langs de andere zijde van de school loopt een separaat fietspad. De verkeerstromen auto-fiets zijn gescheiden. Van een Kiss and Ride zone is geen sprake, de openbare weg is echter dusdanig breed dat halen en brengen eenvoudig mogelijk is.

Het speelterrein ligt aan de Oost en Westgevel van het gebouw en is dusdanig groot dat kinderen zowel in de zon als schaduw kunnen spelen. Het terrein is verdeeld in ongeveer 80% verhard en 20% groen en is overzichtelijk. Er is geen 'ontdekgroen' op het terrein aanwezig. Er zijn diverse speelvoorzieningen aanwezig. Het gebouw ligt aan een groenstrook welke grenst aan water.

Projectgegevens

school	Basisschool Het Klokhuis
adres	Walcherenstraat 7
plaats	Duiven
schoolbestuur	PROLES
omvang gebouw	1634 m2 BVO
aantal lokalen	16 lokalen (excl noodhuisvesting) + 1 speellokaal
aantal leerlingen	ca. 362
bouwjaar	1992
type gebouw	verspringend gangenstructuur

Analyse locatie

		06. Klokhuis
	score	opmerking
Bestemmingsplan		
1 uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	4	
uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	2	
Terrein		
2 bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
auto	5	door woonbuurt
fiets	5	gescheiden v. auto
parkeren	5	
kiss and ridezone	4	smal, rondrijden
3 toegankelijkheid		
functie voor de wijk	5	toegankelijjk
4 oriëntatie op de zon		
entree op west	5	entree Zuid
spelen op zuid/west	5	Zuid
5 speelplaats		
omvang (in verhouding tot het gebouw)	5	
overzichtelijkheid	5	
diversiteit	2	vooral bestrating

Algemene Score Locatie	**4,3**

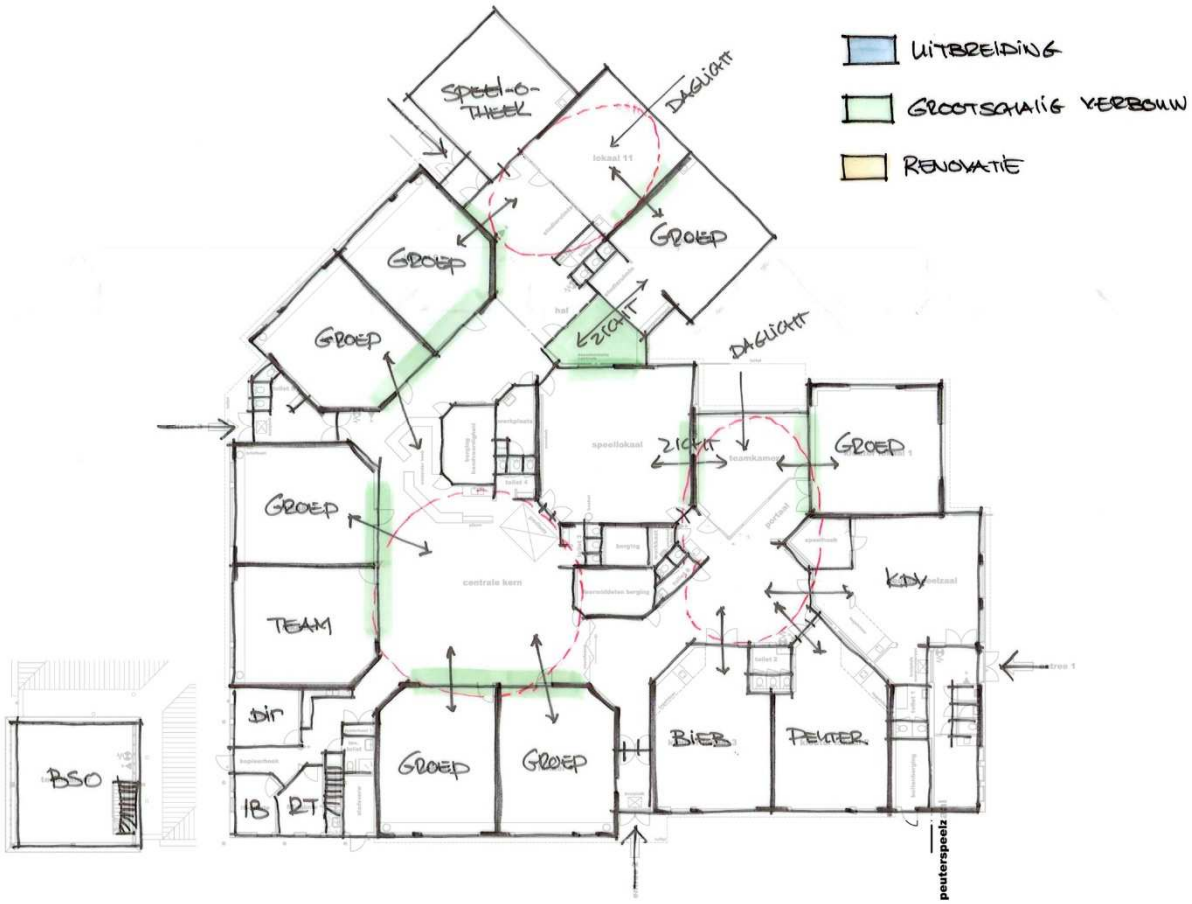

Gebouw Analyse

Dit gebouw is ontworpen als Daltonschool. De architectuur sloot ten tijde van het ontwerp naadloos aan op de onderwijskundige visie. Tijdens het gesprek met de directrice blijkt dat dit nog altijd het geval is. Er wordt veel samengewerkt zowel met de eigen groep als groeps-overstijgend. Dit gebeurt veel in de leerpleinen die voor de lokalen liggen. Belangrijk is dat er ruimte is voor ontmoeting.

De uitbreiding die op de verdieping heeft plaatsgevonden wordt vooral voor BSO en voor projecten gebruikt.

De noodhuisvesting doet dienst als speel-o-theek. Tevens hebben de kleuters en een kinderdagverblijf een vaste plek in de school. Hierdoor is er sprake van IKC-vorming en een doorgaande leerlijn.

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken

-de keuken lijkt een obstakel in de ruimte.

- het speellokaal is een ruimte die slecht zichtbaar is. Deze zou door middel van kozijnopeningen meer kunnen worden betrokken bij de leerpleinen.

- De wanden staan vaak open, toch zijn ze niet transparant. Het zou de ruimtelijkheid en het toezicht voor de leekracht goed doen als deze vervangen zouden worden door transparante flex wanden.

Oppervlakte:

Met het doorvoeren van de bovenstaande aanpassingen wijzigt tevens de Bruto Vloer Oppervlakte (BVO):

Oppervlakte	**06. Klokhuis** leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**1634**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			1634
Vergroting			0
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	172	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**1065**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	175	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**1080**
Overmaat tov 2018 in M2			**569**
Overmaat tov 2032 in m2			**554**

Kosten:

Stichtingskosten	**06. Klokhuis** m2	eenheid	sub
Uitbreiding	0	1.705	€ 0
Grootschalig verbouw	145	905	€ 131.225
Renovatie	0	260	€ 0
Subtotaal excl. BTW			**€ 131.225**
Totaal incl. BTW			**€ 158.782**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, handhaving van de stadsverwarming voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 0,70	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand stadsverwarming	nieuw stadsverwarming
Warmteafgifte bestaand	hoog temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte ($kWh/m^2/jaar$) Primair energiegebruik ($kWh/m^2/jaar$) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 186,9 125,3 0%	nieuw 102,1 25,3 57%
CO2-emissie	bestaand 65.775 kg	nieuw 6.987 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 404 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 1.151.115,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 65.606,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 2.463.239,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 21.000 m^3/h

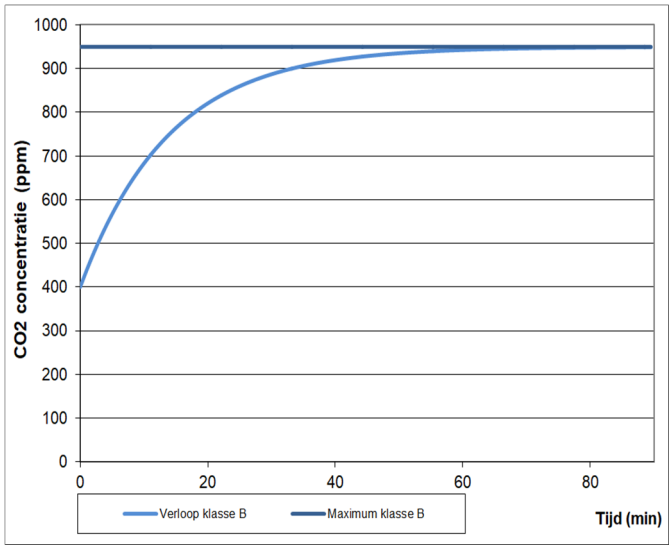

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

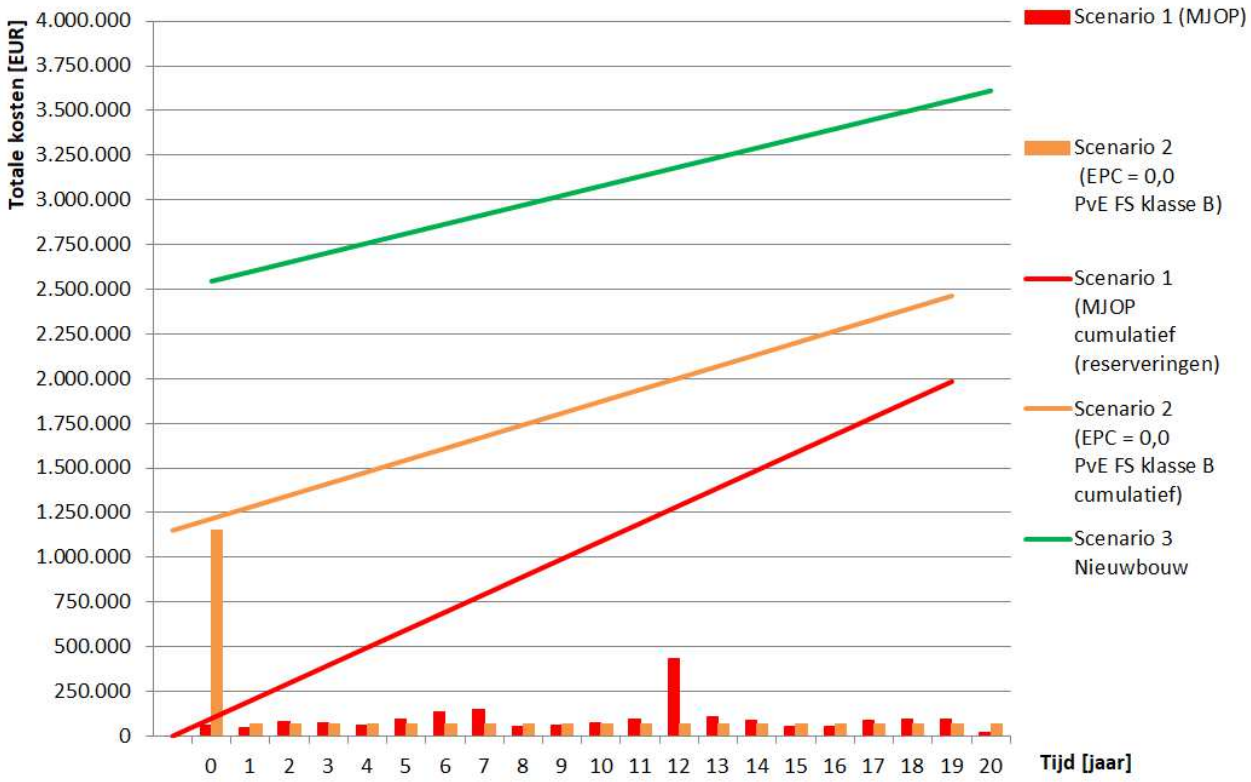

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

7. Basisschool Remigius

Algemeen

Basisschool Remigius ligt nabij het centrum van Duiven. Het schoolgebouw ligt in een maatschappelijke bestemming met een bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 100%, een maximale bouwhoogte van 6 mtr. en maximale goothoogte van 3 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 80 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is nog enige ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt aan een doorgaande weg in het centrum. Halen en brengen van kinderen is hierdoor zeer beperkt mogelijk. Wel is er een gescheiden fietspad aan de Westzijde van het gebouw. Nabij de school zijn er in het openbare gebied geen parkeer-gelegenheden. Op het terrein van de school zijn tevens circa 8 parkeerplaatsen voor personeel.

Het speelterrein ligt aan de Westgevel van het gebouw en is ruim en overzichtelijk. Het speelterrein is bijna 100% verhard. Er is geen ‘ontdekgroen’ op het terrein aanwezig. Nabij het speelterrein ligt water wat is afgeschermd door een strook openbaar groen. Buiten zijn speelvoorzieningen aanwezig. Voor de kleinere kinderen zijn er een zandbak en diverse speeltoestellen op de kop van het gebouw gesitueerd.

Projectgegevens

school	Basisschool Remigius
adres	Droopad 1
plaats	Duiven
schoolbestuur	SCO R’IJssel
omvang gebouw	2063 m2 BVO
aantal lokalen	16 lokalen (excl noodhuisvesting) + 1 speellokaal
aantal leerlingen	ca. 362
bouwjaar	1974
type gebouw	verspringend gangenstructuur

Analyse locatie

	07. Remigius score	opmerking
Bestemmingsplan		
1 uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	3	
uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	3	
Terrein		
2 bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
auto	1	drukke weg
fiets	2	gemengd voorzijde
parkeren	2	personeel
kiss and ridezone	1	niet aanwezig
3 toegankelijkheid		
functie voor de wijk	1	uit het zicht
4 oriëntatie op de zon		
entree op west	1	Noordzijde
spelen op zuid/west	2	
5 speelplaats		
omvang (in verhouding tot het gebouw)	4	
overzichtelijkheid	4	
diversiteit	1	veel straatwerk

Algemene Score Locatie	**2,1**

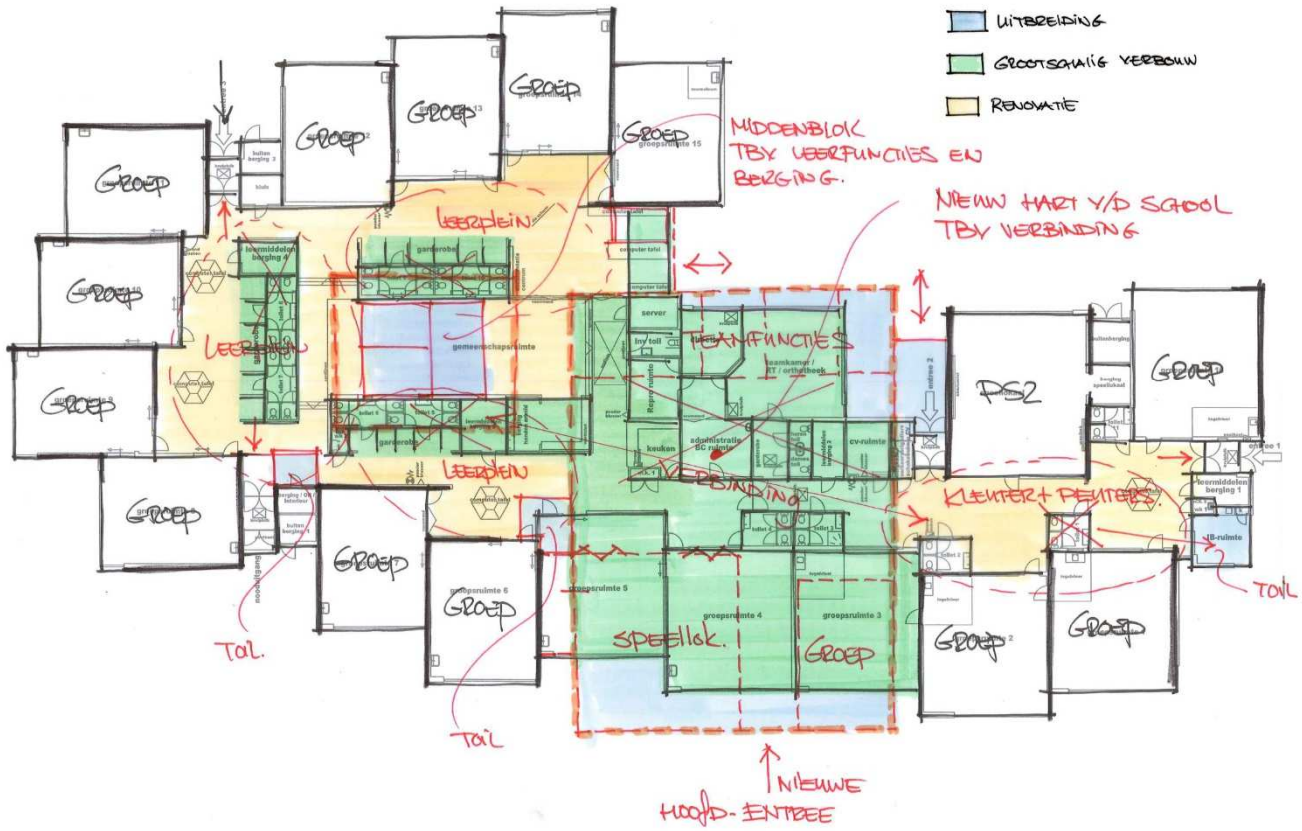

Analyse Gebouw:

Basisschool Remigius is een zeer uitgestrekt een omvangrijk gebouw. Het heeft een duidelijke afscheiding tussen de onderbouw en midden- en bovenbouw. Tussen deze twee 'bouwen' liggen diverse kantoren/ administratieruimtes, de team -en directiekamer. Dat maakt dat de kleuters op afstand van de rest van de school blijven. Ook is het houden van toezicht op de voordeur welke zich in de kleuterdeel zeer beperkt mogelijk.

Het midden en bovenbouw deel heeft een grote centrale ruimte. Het zicht hierop wordt ernstig belemmerd door forse toiletunits met kapstokken die aan de rand van de zitkuil staan. Hoewel de centrale ruimte van toereikende omvang is, wordt deze door het bijna volledig ontbreken van zichtlijnen slecht inzetbaar.

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken:

- Door het aanbouwen van een nieuw speellokaal met flexwanden kunnen de kleuters beter worden betrokken bij de rest van de school. Het oude speellokaal leent zich prima als peuterspeelzaal.

- Door de toiletunit te slopen en deze opnieuw midden in de ruimte te positioneren worden zichtlijnen naar de centrale ruimte mogelijk en wordt deze beter inzetbaar voor onderwijs.

Oppervlakte

Met het doorvoeren van de bovenstaande aanpassingen wijzigt tevens de Bruto Vloer Oppervlakte (BVO):

Oppervlakte	**07. Remigius** leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**2326**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			2156
Vergroting			170
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	343	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**1925**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	338	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**1900**
Overmaat tov 2018 in M2			**401**
Overmaat tov 2032 in m2			**426**

Kosten:

Stichtingskosten	**07. Remigius** m2	eenheid	sub
Uitbreiding	250	1.975	€ 493.750
Grootschalig verbouw	560	905	€ 506.800
Renovatie	610	260	€ 158.600
Subtotaal excl. BTW			**€ 1.159.150**
Totaal incl. BTW			**€ 1.402.572**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, een warmtepomp voor warmteopwekking voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 2,2	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand HR-107 ketels	nieuw lucht-water warmtepomp
Warmteafgifte nieuw	laag temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte (kWh/m^2/jaar) Primair energiegebruik (kWh/m^2/jaar) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 270,3 369,4 0%	nieuw 85,1 -0,4 100%
CO2-emissie	bestaand 130.118 kg	nieuw -390 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 803 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 2.414.086,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 76.813,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 3.950.337,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 17.000 m^3/h

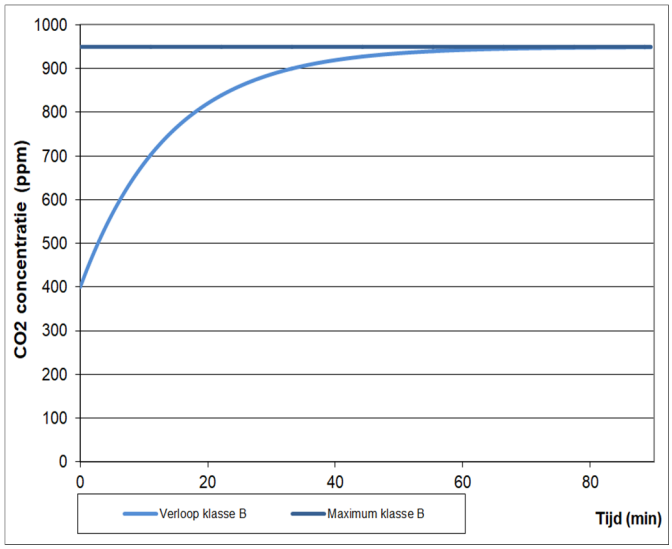

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

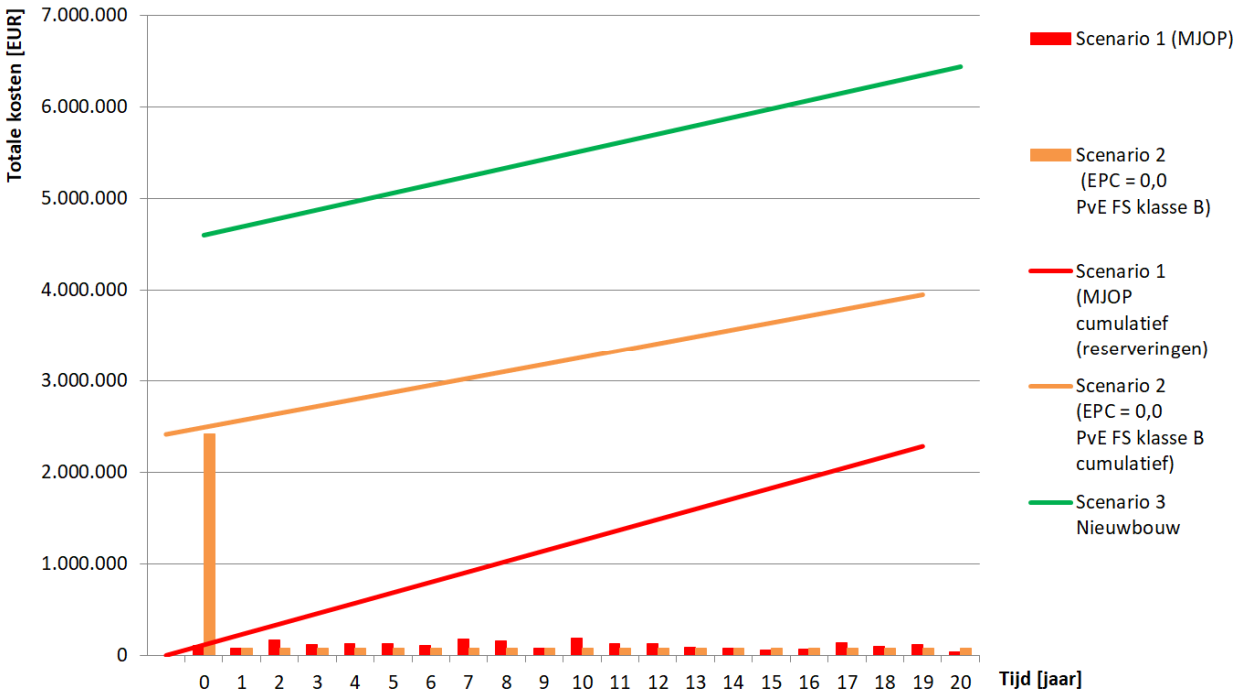

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

8. Basisschool De Timp

Algemeen

Basisschool De Timp ligt in een ruim opgezette locatie aan het einde van een woonwijk in Duiven. Het schoolgebouw deelt de locatie met basisschool Het Klokhuis. In deze maatschappelijke bestemming in de wijk ligt een groot bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 100%, een maximale bouwhoogte van 6 mtr. en maximale goothoogte van 3 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 100 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is er geen ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt aan het einde van een woonwijk. Tegenover de school zijn er in het openbare gebied aan een zijde van deze weg haakse parkeervakken. Op het terrein van de school zijn geen parkeerplaatsen. Langs de andere zijde van de school loopt een separaat fietspad. De verkeerstromen auto-fiets zijn gescheiden. Van een Kiss and Ride zone is geen sprake, de openbare weg is echter dusdanig breed dat halen en brengen eenvoudig mogelijk is.

Het speelterrein ligt aan de Noordgevel van het gebouw en is dusdanig omvangrijk dat kinderen zowel in de zon als schaduw kunnen spelen. Het terrein is ongeveer 100% verhard en is overzichtelijk. Er is geen ‘ontdekgroen’ op het terrein aanwezig. Er zijn diverse speelvoorzieningen aanwezig. Het gebouw ligt aan een groenstrook welke grenst aan water.

Projectgegevens

school	de Timp
adres	Walcherenstraat 5
plaats	Duiven
schoolbestuur	-
omvang gebouw	1445 m2 BVO
aantal lokalen	11 lokalen en 1 speellokaal
aantal leerlingen	-
bouwjaar	ca. 1992
type gebouw	school met centrale zone

Analyse Locatie

		08. Timp	
		score	opmerking
	Bestemmingsplan		
1	uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	1	
	uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	1	
	Terrein		
2	bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
	auto	5	door woonbuurt
	fiets	5	gemend met auto
	parkeren	5	
	kiss and ridezone	4	smal, rondrijden
3	toegankelijkheid		
	functie voor de wijk	5	toegankelijjk
4	oriëntatie op de zon		
	entree op west	5	entree Zuid
	spelen op zuid/west	1	Noord
5	speelplaats		
	omvang (in verhouding tot het gebouw)	5	
	overzichtelijkheid	5	
	diversiteit	2	vooral bestrating

Algemene Score Locatie	**3,7**

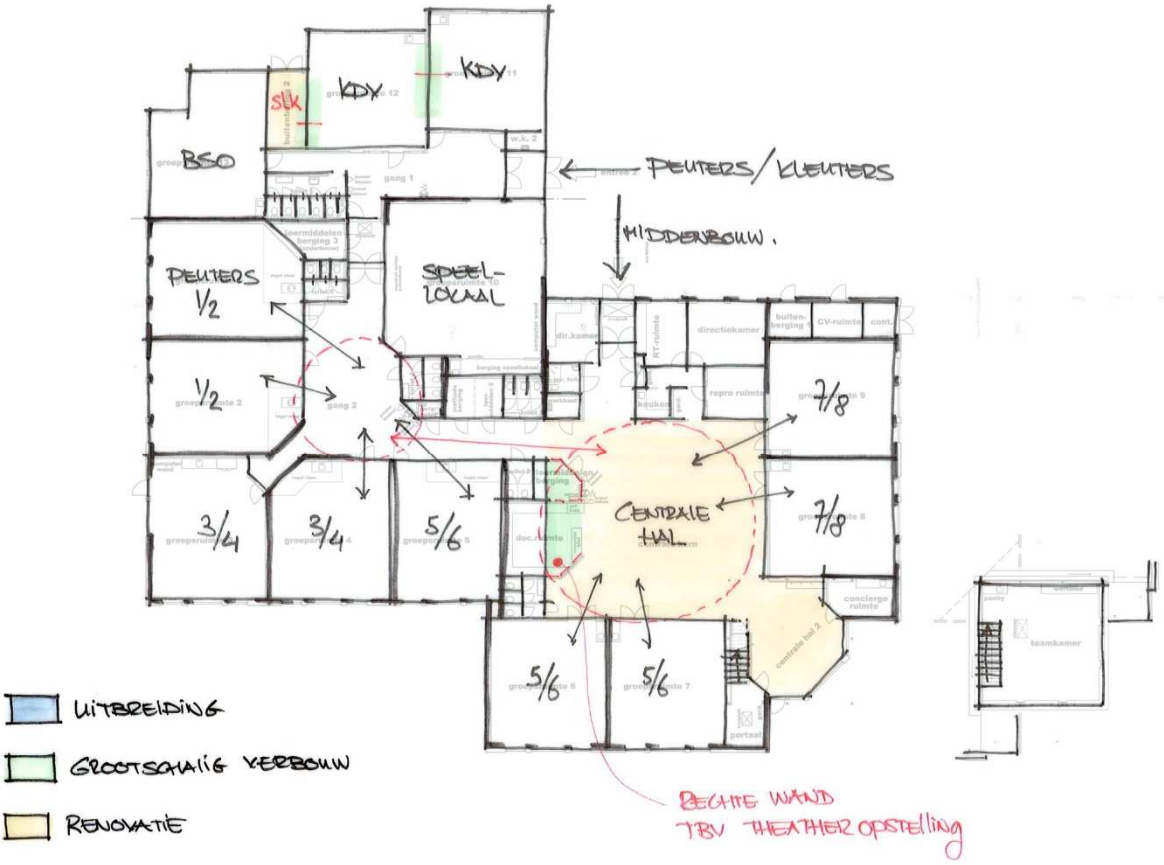

Analyse gebouw

Dit onderwijsgebouw is niet meer als zodanig in gebruik. Hiermee is niet aan een wens of vraag van de schooldirectie te voldoen. Daarom is dit gebouw met een algemene blik onderzocht en kunnen de bevindingen leiden tot een beter functionerend gebouw in algemene zin.

Wijzigingen die het gebouw nieuw leven zouden kunnen inblazen:

- Het oorspronkelijke gebouw kent een duidelijke scheiding tussen de onderbouw en de midden en bovenbouw. Zo staat het speellokaal in het domein van de kleuters en heeft deze geen verder centrale functie. De noodhuisvesting is compact tegen de school aangebouwd. Deze ruimtes zouden prima geschikt kunnen worden gemaakt voor kinderdagopvang.

- De grote centrale ruimte heeft geen zogenaamde theaterwand. Deze zou kunnen worden gemaakt door een deel van het documentatiecentrum te slopen.

Oppervlakte (BVO):

Oppervlakte	**08. Timp**		
	leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**1445**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			1445
Vergroting			0
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	0	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**200**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	0	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**200**
Overmaat tov 2018 in M2			**1245**
Overmaat tov 2032 in m2			**1245**

Volgens de normberekening start een schoolgebouw met 200 m2 vandaar dat de overmaat 200 m2 verschilt met de aanwezige oppervlakte.

Kosten:

Stichtingskosten	**08. Timp**		
	m2	eenheid	sub
Uitbreiding	0	1.705	€ 0
Grootschalig verbouw	40	905	€ 36.200
Renovatie	220	260	€ 57.200
Subtotaal excl. BTW			**€ 93.400**
Totaal incl. BTW			**€ 113.014**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, handhaving van de stadsverwarming voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 0,70	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand stadsverwarming	nieuw stadsverwarming
Warmteafgifte bestaand	hoog temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte ($kWh/m^2/jaar$) Primair energiegebruik ($kWh/m^2/jaar$) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 186,9 125,3 0%	nieuw 102,1 25,3 57%
CO2-emissie	bestaand 58.167 kg	nieuw 6.179 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 360 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 990.567,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 57.017,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 2.130.903,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 18.700 m^3/h

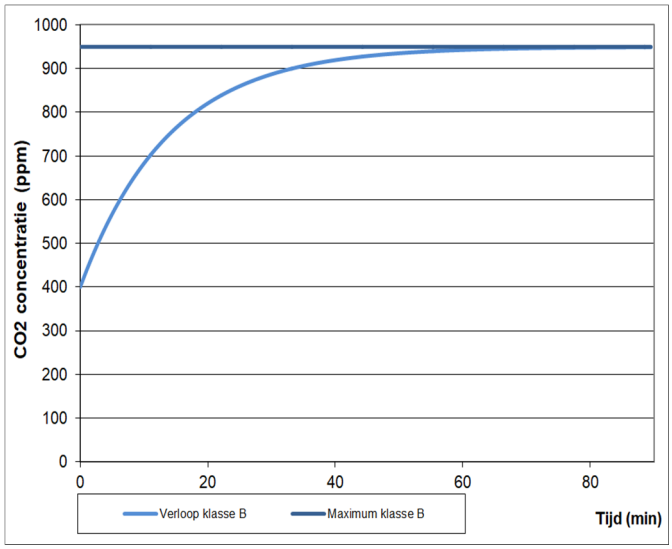

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw wordt voor de Timp niet uitgevoerd (Scenario 3)

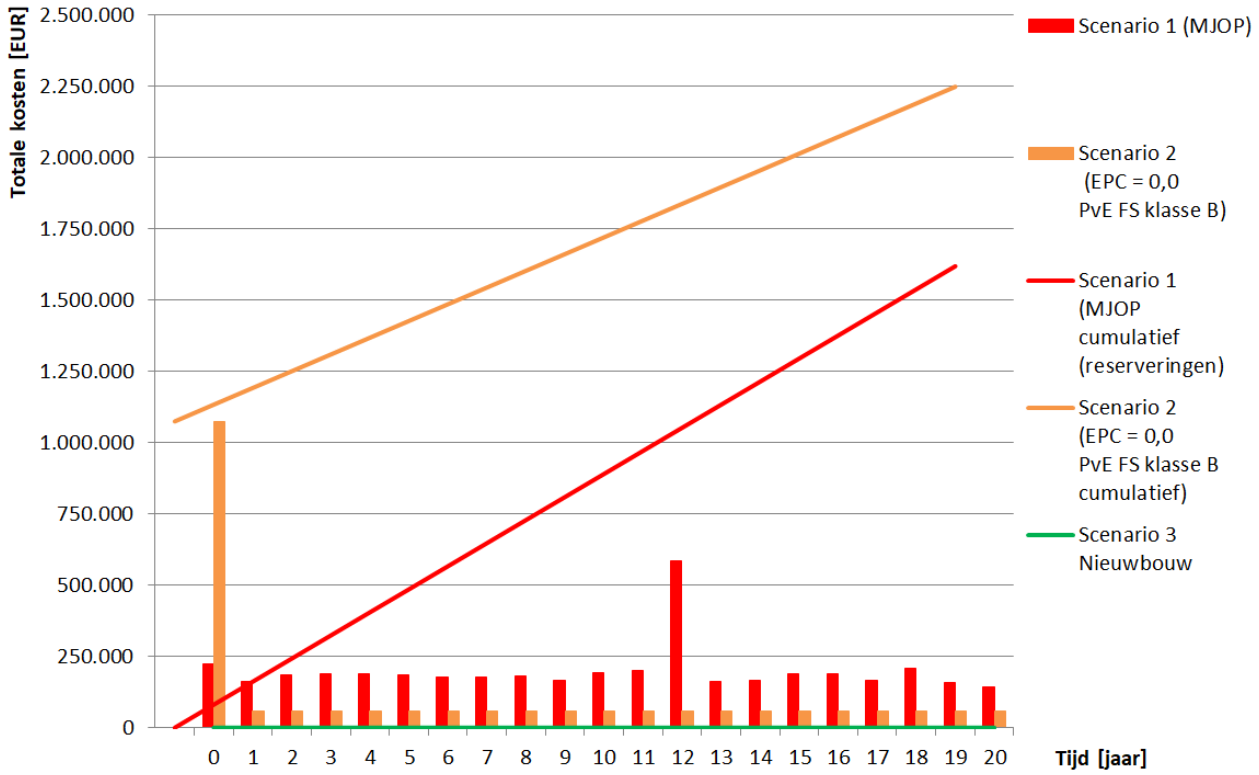

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

9. Basisschool Wereldwijzer

Algemeen

Basisschool Wereldwijzer aan de Goudenregenstraat 1 te Duiven is een school van 1285 m2 en het hoofdgebouw stamt uit 1978. Voor dit schoolgebouw is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd

De school ligt nabij het centrum van Duiven. Het schoolgebouw ligt in een maatschappelijke bestemming met een bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 90%, een maximale bouwhoogte van 6 mtr. en maximale goothoogte van 3 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 90 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is zeer beperkt ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt aan een doorgaande weg naar het centrum. Halen en brengen van kinderen is aan deze zijde van het gebouw lastig. Wel is er aan de andere zijde van het gebouw toegang tot het terrein vanuit de woonwijk. Nabij de school zijn er in het openbare gebied parkeergelegenheden. Langs de doorgaande weg is parkeergelegenheid voor teamleden.

Het speelterrein ligt rondom het gehele gebouw en door daardoor niet overzichtelijk. Het speelterrein is nagenoeg 100% verhard. Er is geen ‘ontdekgroen’ op het terrein aanwezig. Buiten zijn speelvoorzieningen aanwezig. Voor de kleinere kinderen is er een zandbak en diverse speeltoestellen op de kop van het gebouw gesitueerd.

Projectgegevens

school	de Wereldwijzer
adres	Goudenregenstraat 1
plaats	Duiven
schoolbestuur	Stichting Proles
omvang gebouw	1285 m2 BVO
aantal lokalen	8 lokalen en 1 speellokaal
aantal leerlingen	ca. 135
bouwjaar	1978
type gebouw	gangenstructuur

Analyse locatie

	09. Wereldwijzer score	opmerking
Bestemmingsplan		
1 uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	1	
uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	1	
Terrein		
2 bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
auto	3	smal, door wijk
fiets	2	gemengd
parkeren	2	in wijk
kiss and ridezone	2	niet aanwezig
3 toegankelijkheid		
functie voor de wijk	5	toegangkelijk
4 oriëntatie op de zon		
entree op west	3	entree Oost
spelen op zuid/west	3	Zuid/West/Oost
5 speelplaats		
omvang (in verhouding tot het gebouw)	3	
overzichtelijkheid	1	
diversiteit	2	steenachtig

Algemene Score Locatie	**2,3**

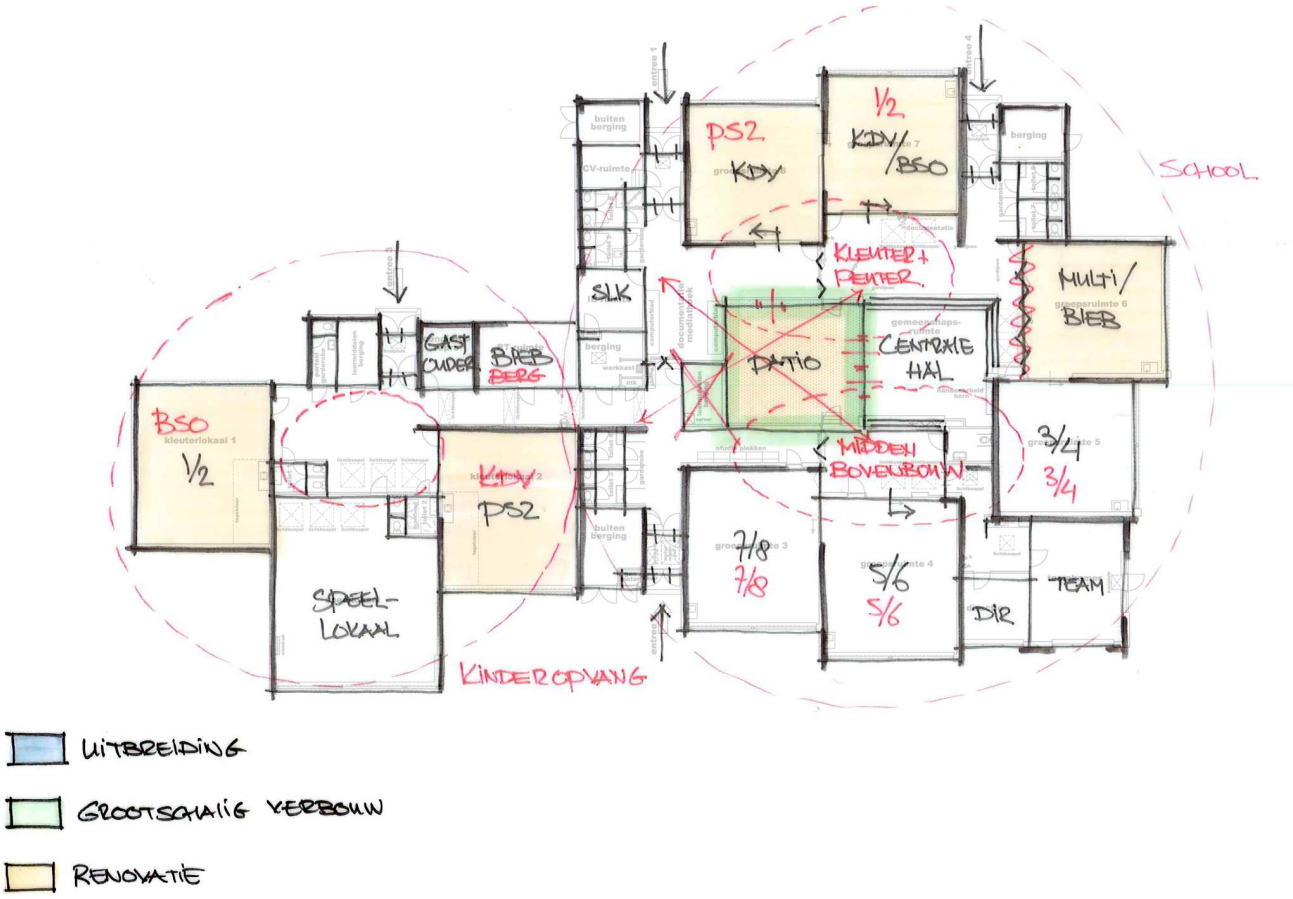

Analyse gebouw

Basisschool Wereldwijzer is opgebouwd uit units. Twee groepsruimten vormen steeds een unit. Hiertussen bevinden zich nevenruimten als; teamkamer, entrees, bergingen en toiletunits. Hierdoor is een overzichtelijke en begrijpelijke plattegrond ontstaan. Het oorspronkelijke kleuterdeel wordt gevormd door twee lokalen waartussen het speellokaal is gepositioneerd. Het gevolg hiervan is dat de kleuters meer zijn afgezonderd van de rest van de school.

Onlangs is door de organisatie van de BSO en KDV een groot deel van het interieur geschilderd. Hierdoor oogt het gebouw nieuw en fris. Welke organisatie in welke ruimte huist lijkt willekeurig te zijn ontstaan. Het verdient aanbeveling hier duidelijkheid in aan te brengen.

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken:

- Ruimtes hergroeperen. Een ‘school-deel’ en een ‘BSO-KDO’ deel maken, om zo een logische routing door het gebouw te bewerkstellingen.

- De patio is van toegevoegde waarde, deze zou toegankelijker kunnen worden gemaakt zodat deze ook voor onderwijsdoeleinden geschikt is.

Oppervlakte (bvo)

Oppervlakte	**09. Wereldwijzer**		
	leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**1283**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			1283
Vergroting			0
Oppervlakte volgens onderwijsnorm op basis van leerlingenaantal 2018	106	5,03	200 **733**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm op basis van leerlingenaantal 2032	106	5,03	200 **733**
Overmaat tov 2018 in M2			**550**
Overmaat tov 2032 in m2			**550**

Kosten

Stichtingskosten	**09. Wereldwijzer**		
	m2	eenheid	sub
Uitbreiding	0	1.975	€ 0
Grootschalig verbouw	65	905	€ 58.825
Renovatie	360	260	€ 93.600
Subtotaal excl. BTW			€ 152.425
Totaal incl. BTW			**€ 184.434**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, een warmtepomp voor warmteopwekking voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 2,2	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand HR-107 ketels	nieuw lucht-water warmtepomp
Warmteafgifte nieuw	laag temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte (kWh/m^2/jaar) Primair energiegebruik (kWh/m^2/jaar) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 270,3 369,4 0%	nieuw 85,1 -0,4 100%
CO2-emissie	bestaand 81.048 kg	nieuw -243 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 500 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 835.634,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 38.153,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 1.598.686,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 10.500 m^3/h

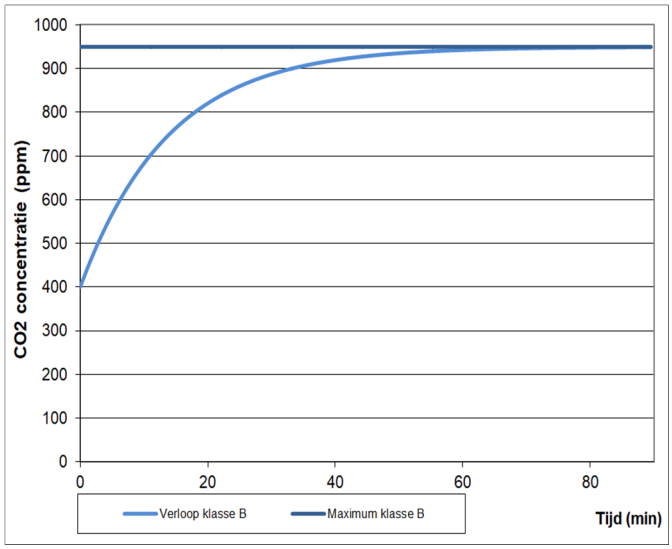

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

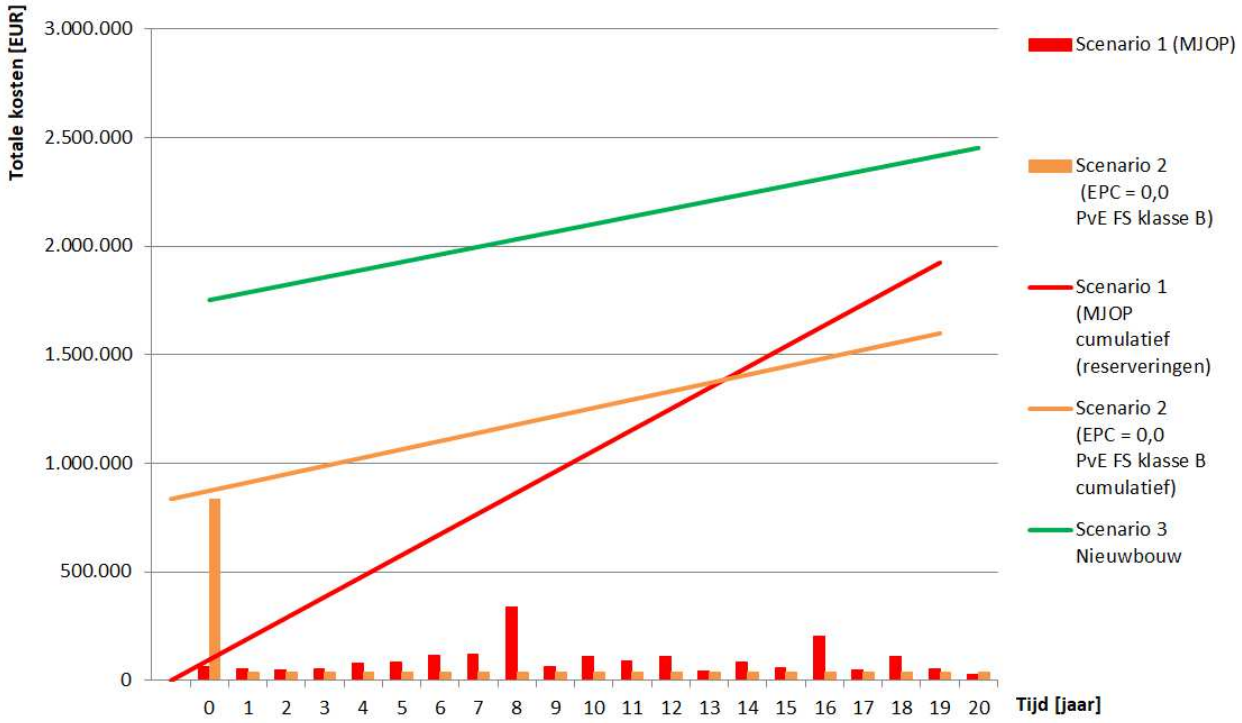

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

10. Basisschool Het Veer

Algemeen

Basisschool Het Veer ligt in een ruim opgezette locatie vlakbij het Eilandplein in Duiven. In deze maatschappelijke bestemming ligt een bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 100%, een maximale bouwhoogte van 8 mtr. en maximale goothoogte van 4 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 120 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is geen ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt aan een doorgaande weg en een zijweg daarvan. Daardoor zijn er langs beide wegen meerdere openbare parkeergelegenheden. Op het terrein van de school zijn geen parkeerplaatsen.

Het speelterrein ligt aan de Noord- Oost en Zuidgevel van het gebouw en is dusdanig omvangrijk dat kinderen zowel in de zon als schaduw kunnen spelen. Het terrein is verdeeld in ongeveer 60% verhard en 40% groen. Er is 'ontdekgroen' op het terrein aanwezig. Voor de kleinere kinderen is er een zandbak en diverse speeltoestellen aan de Noordzijde van het gebouw gesitueerd.

Projectgegevens

school	Basisschool Het Veer
adres	Rottumstraat 85
plaats	Duiven
schoolbestuur	SPO de Liemers
omvang gebouw	1484 m2 BVO
aantal lokalen	13 lokalen en 1 speellokaal
aantal leerlingen	ca. 247
bouwjaar	ca. 1992
type gebouw	lokalen rondom een centrum

		10. Veer	
		score	opmerking
	Bestemmingsplan		
1	uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	1	
	uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	1	
	Terrein		
2	bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
	auto	2	
	fiets	2	gemend met auto
	parkeren	2	in buurt
	kiss and ridezone	2	smal, rondrijden
3	toegankelijkheid		
	functie voor de wijk	5	toegankelijk
4	oriëntatie op de zon		
	entree op west	5	entree Zuid
	spelen op zuid/west	5	Zuid
5	speelplaats		
	omvang (in verhouding tot het gebouw)	3	
	overzichtelijkheid	4	
	diversiteit	5	

Algemene Score Locatie	**3,1**

Locatie analyse

Gebouw analyse

Basisschool Het Veer bestaat oorspronkelijk uit meerdere groepen van twee klaslokalen met daartussen diverse nevenruimten. Centraal in het gebouw, in visueel contact met de buitenruimte, stond het speellokaal. In de loop der jaren hebben er uitbreidingen plaatsgevonden in de vorm van semi-permanente lokalen.
Met name de lange rij lokalen hebben het kleuterdeel lastig beriekbaar gemaakt. Men moet door een toiletunit om, via een korte route, naar deze zijde van het gebouw te komen.

Er is tevens een relatief smalle gang ontstaan achter het speellokaal langs. Het speellokaal is hiermee een inpandige ruimte geworden.

Mogelijkheden om een kwalitatief hart te verkrijgen zijn:

- De BSO ruimte buiten het lokaal te leggen

- Een groepsruimte te verbouwen tot nieuw speellokaal

- Van het speellokaal nieuwe centrale hal te maken.

Oppervlakte

Oppervlakte	**10. Veer** leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**1510**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			1484
Vergroting			26
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	247	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**1442**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	251	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**1463**
Overmaat tov 2018 in M2			**68**
Overmaat tov 2032 in m2			**47**

Kosten

Stichtingskosten	**10. Veer** m2	eenheid	sub
Uitbreiding	26	1.705	€ 44.330
Grootschalig verbouw	177	905	€ 160.185
Renovatie	271	260	€ 70.460
Subtotaal excl. BTW			**€ 274.975**
Totaal incl. BTW			**€ 332.720**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, handhaving van de stadsverwarming voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 0,70	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand stadsverwarming	nieuw stadsverwarming
Warmteafgifte bestaand	hoog temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte ($kWh/m^2/jaar$) Primair energiegebruik ($kWh/m^2/jaar$) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 186,9 125,3 0%	nieuw 102,1 25,3 57%
CO2-emissie	bestaand 59.737 kg	nieuw 6.346 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 370 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 1.242.452,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 55.685,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 2.356.158,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 19.200 m^3/h

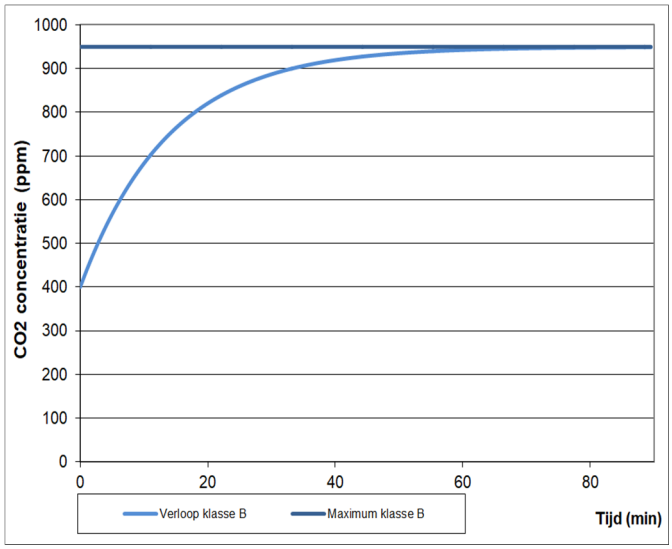

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

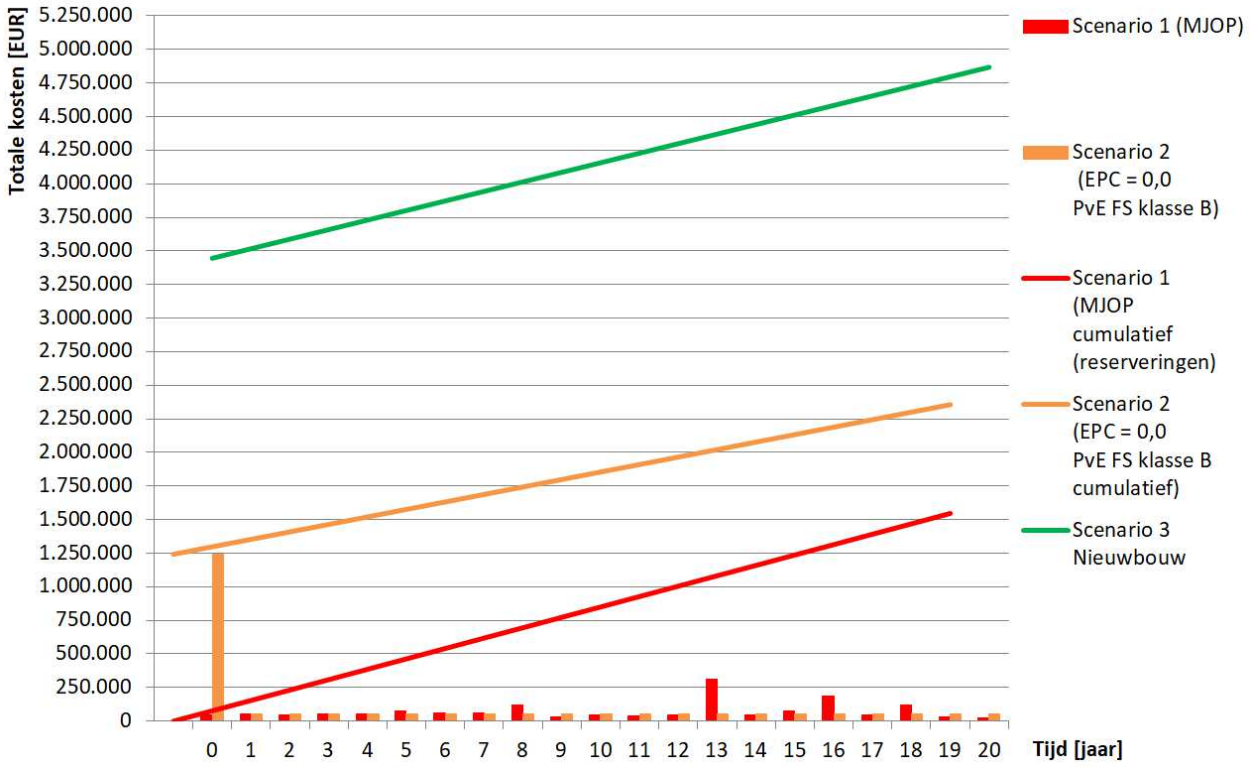

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

11. Basisschool Toermalijn

Algemeen

Basisschool Toermalijn ligt tussen twee woonwijken. Het schoolgebouw is uitgevoerd als zogenaamde schoolwoningen. Naast het gebouw ligt een identiek gebouw welke inmiddels is getransformeerd tot circa 9 woningen. In deze maatschappelijke bestemming ligt een bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 100%, een maximale bouwhoogte van 7 mtr. en maximale goothoogte van 3 mtr voor de laagbouw en respectievelijk 10mtr hoog en goothoogte van 6 mtr.voor de hoogbouw. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 100 % bebouwd. In zowel de hoogte als het oppervlak is geen ruimte voor uitbreiding binnen het bestemmingsplan.

Het gebouw ligt aan rand van een woonwijk en is aan de andere zijde omsloten door openbaar groen. Nabij de school zijn er in het openbare gebied aan een zijde van de wijk openbare parkeer-gelegenheden. Op het terrein van de school zijn geen parkeerplaatsen. Fietsers kunnen afgescheiden van auto's de school bereiken.

Het speelterrein ligt aan de Oostgevel van het gebouw en is dusdanig groot dat kinderen zowel in de zon als schaduw kunnen spelen. Het terrein is verdeeld in ongeveer 90% verhard en 10% groen. Er zijn diverse speelvoorzieningen aanwezig er bestaat tevens de mogelijkheid om in het openbare groen aansluitend aan het schoolterrein te spelen.

Projectgegevens

school	Basisschool Toermalijn
adres	Bergkristal 19
plaats	Duiven
schoolbestuur	PROLES
omvang gebouw	1086 m2 BVO
aantal lokalen	9 lokalen en 1 speellokaal
aantal leerlingen	ca. 106
bouwjaar	ca. 1993
type gebouw	schoolwoningen

Locatie analyse

		11. Toermalijn	
		score	opmerking
	Bestemmingsplan		
1	uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	1	
	uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	1	
	Terrein		
2	bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
	auto	5	
	fiets	5	eigen opgang
	parkeren	4	
	kiss and ridezone	3	doolopend/smal
3	toegankelijkheid		
	functie voor de wijk	5	niet toegankelijk
4	oriëntatie op de zon		
	entree op west	3	entee West
	spelen op zuid/west	3	Oost
5	speelplaats		
	omvang (in verhouding tot het gebouw)	4	
	overzichtelijkheid	5	
	diversiteit	1	vooral straatwerk

Algemene Score Locatie	**3,3**

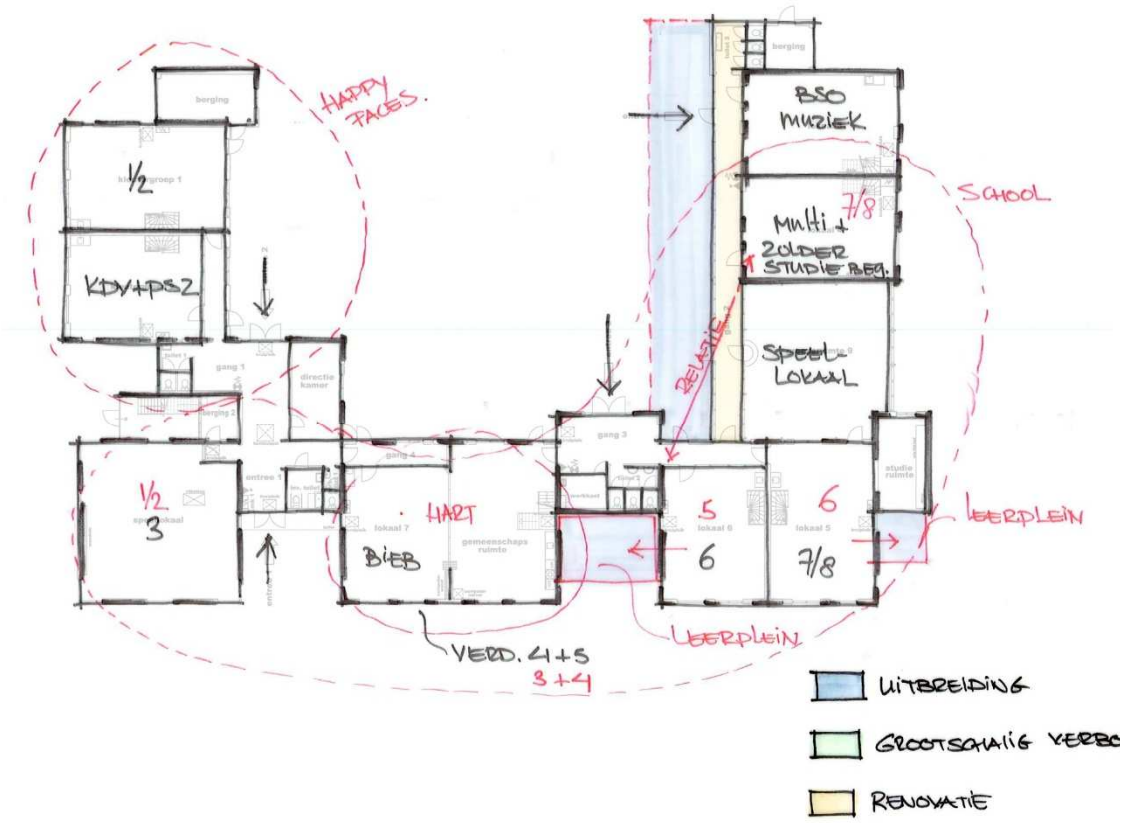

Gebouw

Deze school is ontworpen en gebouwd als zogenaamde schoolwoningen. Het idee dat een locatie in de loop van de jaren zou leeglopen heeft in de jaren 80 tot dergelijke oplossingen geleidt. Naast deze school ligt eenzelfde soort bouwwerk welke recentelijk als collectief particulier opdrachtgeverschap is teruggebracht tot een aantal woningen.

Het totaal wordt gevormd door een 6 tal seniorenwoningen, een twee-onder-een-kap woning en een bungalow. De eengezinswoning vormt het hart van de school, hierin ligt de bibliotheek en de teamkamer. De ruimte doet tevens dienst als hal. De linker vleugel huisvest de onderbouw en groep 3, op de verdieping groepen 4 en 5, een klein deel van de rechtervleugel huisvest groepen 6 en 7/8. Aan het einde van de rechter vleugel liggen BSO/muziek en multifunctionele ruimten.

Dit gebouw zou beter kunnen functioneren als:

- Er een duidelijke hoofdstructuur zou zijn; linkervleugel voor samenwerking met kinderopvangorganisatie happy faces, rechtervleugel voor onderwijs.

Oppervlakte

Oppervlakte	**11. Toermalijn**		
	leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**1206**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			1086
Vergroting			120
Oppervlakte volgens onderwijsnorm op basis van leerlingenaantal 2018	106	5,03	200 **733**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm op basis van leerlingenaantal 2032	107	5,03	200 **738**
Overmaat tov 2018 in M2			**473**
Overmaat tov 2032 in m2			**468**

Kosten

Stichtingskosten	**11. Toermalijn**		
	m2	eenheid	sub
Uitbreiding	120	1.705	€ 204.600
Grootschalig verbouw	0	905	€ 0
Renovatie	40	260	€ 10.400
Subtotaal excl. BTW			**€ 215.000**
Totaal incl. BTW			**€ 260.150**

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, handhaving van de stadsverwarming voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 0,70	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand stadsverwarming	nieuw stadsverwarming
Warmteafgifte bestaand	hoog temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte ($kWh/m^2/jaar$) Primair energiegebruik ($kWh/m^2/jaar$) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 186,9 125,3 0%	nieuw 102,1 25,3 57%
CO2-emissie	bestaand 43.716 kg	nieuw 4.644 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 275 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 958.885,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 52.242,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 2.003.727,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 13.500 m^3/h

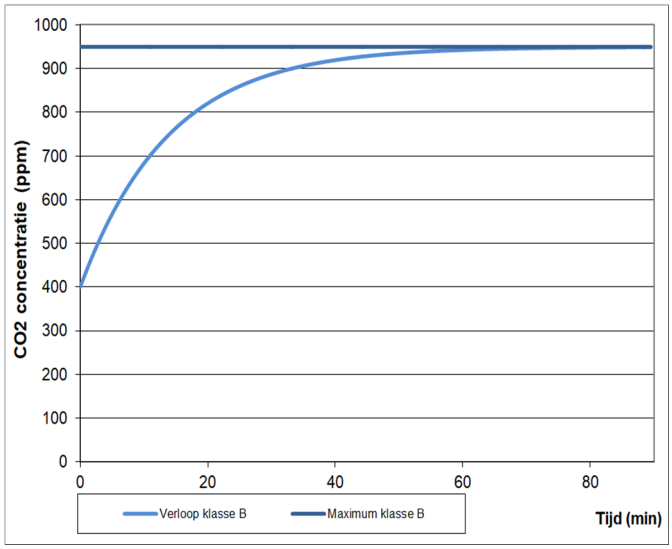

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

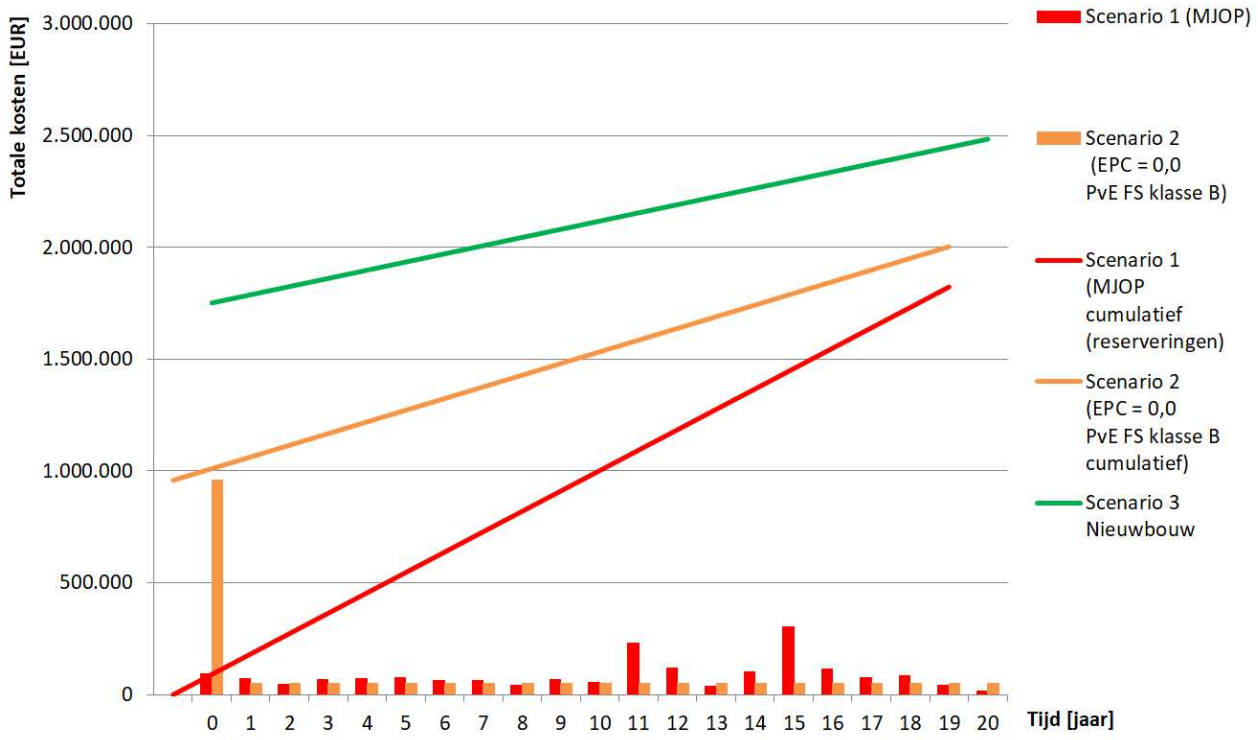

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

12. Basisschool De Wiekslag

Algemeen

Basisschool De Wiekslag ligt aan de rand van een woonwijk. Het schoolgebouw grenst aan een zeer ruime groene zone. In deze maatschappelijke bestemming ligt een bebouwingsvlak waarvoor een bebouwingspercentage geldt van 100%, een maximale bouwhoogte van 10 mtr. en maximale goothoogte van 5 mtr. Het bebouwingsvlak is naar inschatting voor 95 % bebouwd. In de hoogte is nog uitbreidingsmogelijkheid omdat het gebouw slecht circa 3,5 mtr. hoog is met uitzondering van twee piramidekappen en een aantal lichthappers.

Het gebouw ligt aan een smalle, doodlopende, weg aan het einde van de wijk. Nabij de school zijn er in het openbare gebied diverse parkeergelegenheden hoewel deze veel worden gebruikt door aanwonenden. Op het terrein van de school zijn geen parkeerplaatsen.

Het speelterrein ligt aan de Zuid en Westgevel van het gebouw en is dusdanig van omvang dat kinderen zowel in de zon als schaduw kunnen spelen. Het terrein is voorzien van betontegels. Naast de school bevindt zich een openbaar grasveld dat door de school gebruikt kan worden. Voor de kleinere kinderen is er een zandbak en diverse speeltoestellen aan de Noordzijde van het gebouw.

Projectgegevens

school	Basisschool De Wiekslag
adres	Goudhaanstraat 38
plaats	Duiven
schoolbestuur	SPO De Liemers
omvang gebouw	1086 m2 BVO
aantal lokalen	8 lokalen en 1 speellokaal
aantal leerlingen	ca. 130
bouwjaar	ca. 1970
type gebouw	lokalen rondom centrum

		12. Wiekslag	
		score	opmerking
	Bestemmingsplan		
1	uitbreidingsmogelijkh. in oppervlakte	1	
	uitbreidingsmogelijkh. in hoogte	1	
	Terrein		
2	bereikbaarheid/verkeersveiligheid		
	auto	2	smal door wijk
	fiets	4	gescheiden
	parkeren	1	in wijk
	kiss and ridezone	1	niet aanwezig
3	toegankelijkheid		
	functie voor de wijk	5	toegankelijk
4	oriëntatie op de zon		
	entree op west	3	entree Noord
	spelen op zuid/west	4	Zuid/West
5	speelplaats		
	omvang (in verhouding tot het gebouw)	5	
	overzichtelijkheid	4	
	diversiteit	3	steenachtig

Algemene Score Locatie	**2,8**

Locatie analyse

Gebouw analyse

Basisschool De Wiekslag is gebouwd als een compact gebouw met een groepering van steeds twee á drie lokalen met daartussen een ingang, toiletblok of andere nevenfuncties. Naast de teamkamer ligt het speellokaal. Dit lokaal is enkel toegankelijk vanuit de kleuterbouw of via een bergingsdeur grenzend aan de teamkamer.

Midden in de centrale ruimte staat een blok met toiletten en bergingen. Dit blok vormt een obstakel voor zichtlijnen door het gebouw welke de onderbouw beter zouden betrekken bij de rest van de school.

Het is wenselijk om op termijn de volgende aanpassingen te maken:

- Door het speellokaal iets uit te bouwen aan de voorzijde ontstaat binnen de ruimte om een doorloop te maken voor het speellokaal langs. Zo worden de kleuters en peuters meer bij de rest van de school betrokken.

- Wanneer ook een deel van het blok in het midden van het gebouw zou worden afgebroken zou deze relatie nog meer worden versterkt.

- De ruimtes die worden afgebroken zouden naast de kleuterentree kunnen worden herbouwd.

Oppervlakte	**12. Wiekslag** leerl.		oppervlakte
Oppervlakte na metamorfose			**1225**
Huidige oppervlakte school excl. Gymzalen en KDV-ruimten incl. nevenruimte als BSO, Bieb,PSZ			1180
Vergroting			45
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	130	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2018			**854**
Oppervlakte volgens onderwijsnorm	128	5,03	200
op basis van leerlingenaantal 2032			**844**
Overmaat tov 2018 in M2			**371**
Overmaat tov 2032 in m2			**381**

Kosten

Stichtingskosten	**12. Wiekslag** m2	eenheid	sub
Uitbreiding	45	1.705	€ 76.725
Grootschalig verbouw	130	905	€ 117.650
Renovatie	305	260	€ 79.300
Subtotaal excl. BTW			**€ 273.675**
Totaal incl. BTW			**€ 331.147**

Oppervlakte

EPC / energie

Door verbeteringen aan de gebouwschil, toepassing van warmteterugwinning uit de ventilatielucht, een warmtepomp voor warmteopwekking voor de verwarming van het gebouw en energiezuinige verlichting is het mogelijk een EPC 0,00 te behalen.
Bij deze beschouwing is uitgegaan van een zo energiezuinig mogelijk gebouw met zo beperkt mogelijke middelen. Zo is er geen actieve koeling toegepast, en is het ventilatiedebiet uitgelegd op Frisse Scholen klasse B. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.
Comfort- en luchtkwaliteitsverbetering zal hogere investerings- en exploitatiekosten met zich meenemen.

EPC	bestaand 2,2	nieuw 0,00
Bouwkundige schil nieuw	Rc-vloer Rc-gevel Rc-dak triple glas	3,5 m^2K/W 5,0 m^2K/W 8,5 m^2K/W
Warmtelevering	bestaand HR-107 ketels	nieuw lucht-water warmtepomp
Warmteafgifte nieuw	laag temperatuur systeem	
BENG-indicatoren Energiebehoefte (kWh/m^2/jaar) Primair energiegebruik (kWh/m^2/jaar) Aandeel hernieuwbare energie	bestaand 270,3 369,4 0%	nieuw 85,1 -0,4 100%
CO2-emissie	bestaand 68.497 kg	nieuw -205 kg
Ventilatie nieuw	luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd, Frisse scholen B	
Koeling	geen koeling	
Warmtapwater	elektrische boilers	
Verlichting nieuw	LED met daglichtschakeling, veegpuls en aanwezigheidsdetectie	
Duurzame opwekking nieuw	PV-panelen op de (hellende) dakvlakken, totaal 425 m^2	

De investering om te komen tot een EPC 0,00, inclusief onderwijskundige gebouwaanpassingen en in combinatie met Frisse Scholen klasse B bedraagt **€. 896.201,--**. De jaarlijkse exploitatiekosten bedragen **€. 37.505,--**. Totaal komt dit voor 20 jaar uit op een bedrag van **€. 1.646.301,-- incl. BTW**.

Frisse scholen

Bij deze beschouwing wordt een systeem met mechanische toevoer en afvoer van ventilatielucht toegepast, waarbij het luchtdebiet per lokaal op basis van CO_2-concentratie gestuurd wordt. De therm “Frisse scholen” is hierbij van toepassing op het onderdeel ‘ventilatie’ en ‘regelbaarheid van de ventilatie’.

Frisse scholen klasse	B
CO_2 concentratie	950 ppm (maximaal)
Ventilatie systeem	Luchtbehandelingskast met WTW door warmtewiel, debiet CO_2-gestuurd
Luchtdebiet per lokaal, bezetting 31 personen	ca. 1050 m^3/h
Luchtdebiet totaal	ca. 9.000 m^3/h

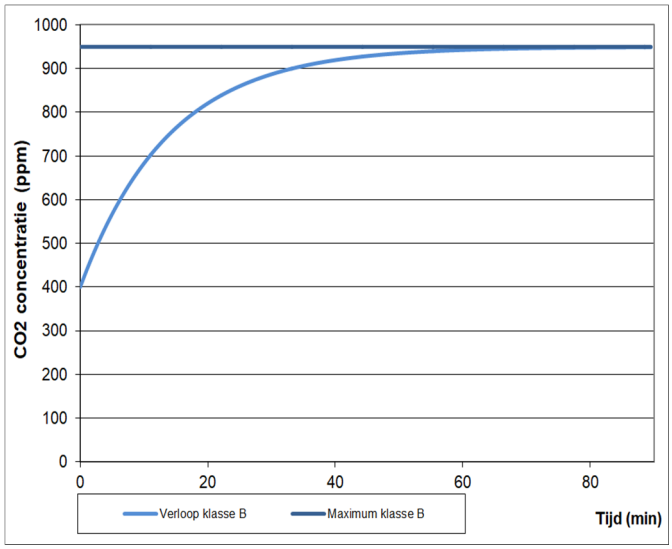

Financiële beschouwing

In de onderstaande grafiek zijn de totale kosten (investering en exploitatie) over een tijd van 20 jaar de volgende varianten weergegeven:

- Huidige situatie in stand houden (Scenario 1)
- Aanpassingen zodat voldaan wordt aan EPC = 0,00 klasse B (Scenario 2)
- Nieuwbouw conform frisse scholen klasse B en EPC = 0,00 (Scenario 3)

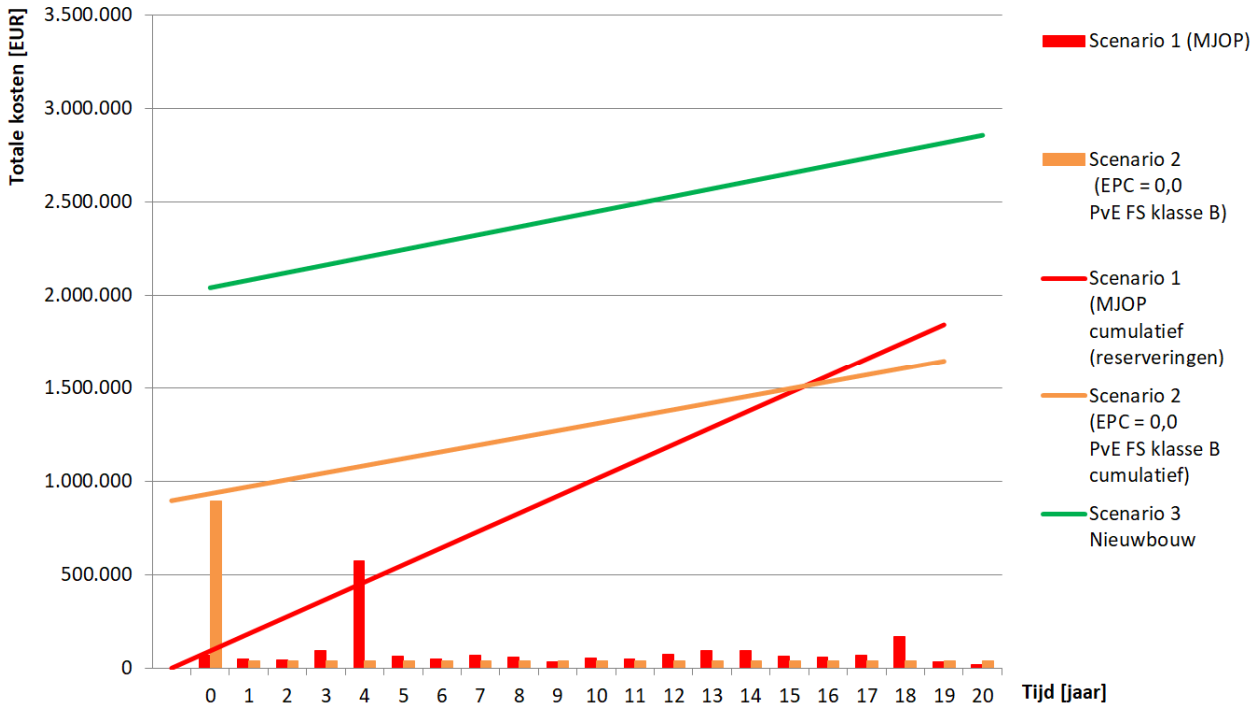

Scenario 1, 2 en 3 weergegeven in een grafiek.

CONCLUSIE EN SAMENVATTING haalbaarheidsstudie 12 onderwijsaccommodaties in gemeente Duiven

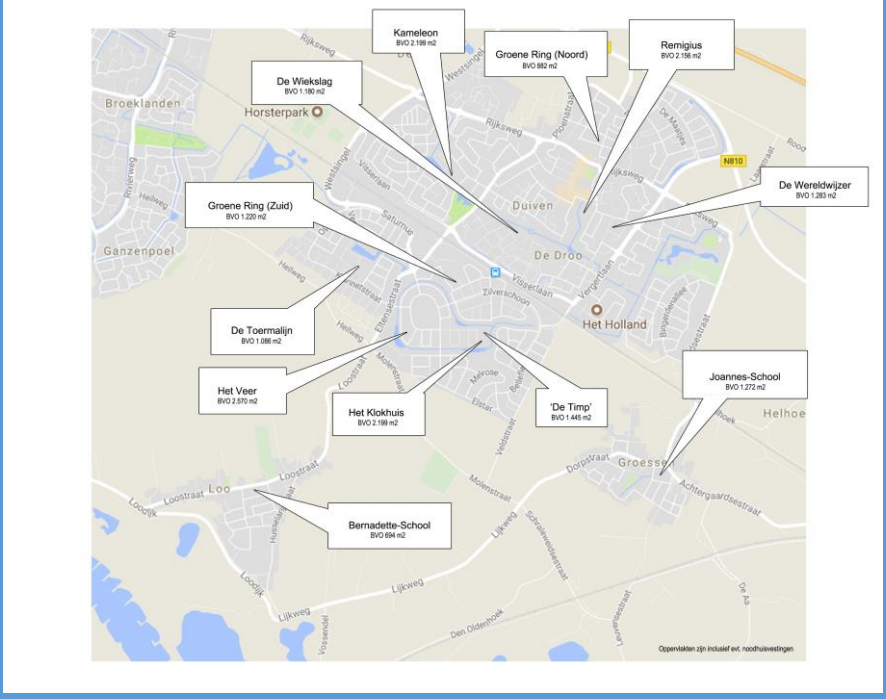

In opdracht van gemeente Duiven

d.d. 21-06-2018

CONDIPLAN Adviseurs Gebouwenbeheer

architectenburo VOM

WILLEMS technisch adviesbureau

Inhoud

1. Inleiding blz. 2

2. Samenvatting

1. Basisschool Bernadette blz. 3
2. De Groene Ring Noord blz. 4
3. De Groene Ring Zuid blz. 5
4. Joannes-School blz. 6
5. Basisschool De Kameleon blz. 7
6. OBS Het Klokhuis blz. 8
7. Basisschool Remigius blz. 9
8. Basisschool De Timp blz. 10
9. Basisschool Wereldwijzer blz. 11
10. Basisschool Het Veer blz. 12
11. Basisschool Toermalijn blz. 13
12. Basisschool De Wiekslag blz. 14

3. Bijlagen blz. 17-28

1. Inleiding

In opdracht van gemeente Duiven voerde Condiplan, Technisch advisbureau Willems en architectenburo VOM een haalbaarheids-studie uit naar de toekomstbestendigheid van 12 locaties voor primair onderwijs in deze gemeente. De bevindingen zijn weergegeven in het document 'Haalbaarheidsstudie voor 12 onderwijsaccommodaties in gemeente Duiven. Het voorliggende rapport geeft een overzicht van deze bevindingen.

Het doel van dit rapport is handvatten te bieden bij het maken van keuzes omtrent, samenvoegen, sluiten, renveren of nieuwbouwen van onderwijsgebouwen in gemeente Duiven.

Als eerste is vanuit onderwijskundig oogpunt gekeken naar het functioneren van het gebouw en welke maatregelen er eventueel noodzakelijk zijn wanneer een bepaalde school nog twintig jaar in gebruik blijft.

Daarnaast zijn voor de twaalf locaties de kosten voor het in stand houden van de betreffende locatie op een rij gezet. Daarbij is zowel het school-deel als het gemeente-deel, respectievelijk het interieur en het exterieur in kaart gebracht. Dat wil zeggen; van deze scholen waarvan geen MJOP-gegevens beschikbaar waren zijn deze, op basis van ervaring cijfers, ingeschat. Bij deze kosten zijn tevens eventuele noodhuisvestingsunit en, indien van toepassing, de gymzaal ook meegenomen. In dit rapport wordt de optelsom van het G-deel en S-deel opgenomen. In de bijlagen treft u de uitgesplitste getallen.

Om voor de verschillende scenario's investeringen in te kunnen schatten is voor alle locaties gekeken naar de installaties. Inzichtelijk is gemaakt welke aanpassingen zijn er noodzakelijk om de school energieneutraal te maken en te laten voldoen aan frisse scholen klasse B. Ook de bouwkundige aanpassingen voor de buitenschil van het gebouw om aan deze strenge eisen te voldoen zijn in deze kosten opgenomen.

Als laatste zijn de MJOP-kosten ingeschat voor de verbouwde school op basis van oppervlakte.

Om een goede vergelijking te kunnen maken is voor alle locaties een nieuwbouw-optie uitgerekend. Deze is bepaald op basis van het huidige leerlingenaantal omdat deze in de meeste gevallen hoger is dan het leerlingaantal over 20 jaar. In de berekening is uitgegaan van bijna-energieneutraal en frisse scholen klasse B

De Scenario's

Dit rapport onderzoekt de kosten die gemoeid gaan met:

1) Bestaande schoolgebouw handhaven en 20 jaar onderhouden

2) Bestaande schoolgebouw bouwkundig en installatietechnisch upgraden en 20 jaar onderhouden

3) Nieuwbouw op basis van huidig leerlingenaantal en 40 jaar onderhouden

Samenvatting

Scenario 1

Voor dit scenario zijn de kosten van zowel het school-deel als het gemeente-deel uit het MJOP inzichtelijk gemaakt. In sommige gevallen was het school-deel niet te achterhalen of voor handen. In deze gevallen is op basis van ervaring cijfers een inschatting gemaakt. Voor sommige locaties is sprake van gebruik van noodhuisvestingsunits. Deze zijn in de MJOP-berekeningen opgenomen. Deze onderhoudskosten zijn vervolgens doorberekend over een periode van 20 jaar.

Wanneer mocht blijken dat voor bepaalde locaties de exacte gegevens noodzakelijk zijn, zal nader onderzoek nodig zijn. Dit rapport gaat over de hooflijnen, maar details kunnen in een later stadium worden achterhaald.

Scenario 2

Voor scenario twee in onderzoek gedaan naar:
- De bouwkundige aanpassingen noodzakelijk voor de energetische upgrade (energie neutraal)
- De upgrade qua installatie die noodzakelijk is voor een energieneutraal gebouw dat qua ventilatie voldoet aan klasse B
- Een screening van de huidige relatie tussen onderwijsconcept en het gebouw. Hierbij is een voorstel gedaan welke aanpassing minimaal noodzakelijk zijn de accommodatie tot in lengte van jaren goed te laten functioneren voor onderwijs.
- Een inschatting van de onderhoudskosten voor het vernieuwde gebouw over een periode van 20 jaar.

Bovenstaande aanpassingen geven een beeld van de investering die nodig is het gebouw te moderniseren. Hoewel de verschillende componenten van dit scenario met zorg zijn samengesteld zijn er aannames gemaakt die nadere uitwerking en toetsing behoeven.

Scenario 3

Dit scenario betreft ten eerste de rekensom van de oppervlakte van de school op basis van het huidige aantal leerlingen vermenigvuldigd met een investering per vierkante meter. Ten tweede zijn de onderhoudskosten over een lengte van 40 jaar bepaald op basis van ervaring cijfers.

3. Samenvatting

NCW (netto contante waarde)

In de grafieken is onderscheidt gemaakt tussen het S deel met energielast, het G deel met investering, en het totaal aan locatiekosten. In de betreffende grafieken staan de drie scenario's naast elkaar.

Naast de mogelijkheden die er op de locatie mogelijk zijn voor onderwijsvormen is er ook behoefte aan inzicht in de kosten. De netto contante waarde methode is een beproefde methode om toekomstige uitgaven naar het heden te kapitaliseren. Dit houdt in dat er per scenario berekend wordt wat er nu aan financiën nodig is om de School te exploiteren in haar huidige vorm, te verbouwen tot EPC 0 en/of nieuw te bouwen voor respectievelijk 20 en in de nieuw te bouwen situatie 40 jaar.

NCW waarde totaal

In deze grafiek is een optelling gemaakt van de begin investering (scenario1,2 of 3). Daarnaast zijn alle kosten om het gebouw in stand te houden, zowel het bestuurlijke deel als het gemeentedeel opgeteld voor de komende 20 jaar en bij nieuwbouw voor 40 jaar. Om een goed beeld te krijgen van het effect van de ingrepen zijn ook de energielasten meegenomen in de optelling voor de duur van de exploitatie.

Hierdoor krijgen we inzicht in de kosten die scenario's per locatie teweeg brengen.

NCW waarde S deel met energie

In deze grafiek zijn de kosten van het S deel en de jaarlijkse energiekosten meegenomen. Hiermee wordt inzicht verkregen in de financiële gevolgen van de scenario's voor het bestuur.

NCW waarde G deel met investering

In deze grafiek zijn de kosten van de begin investering en de kosten voor rekening van de gemeente (G-deel) tijdens de exploitatie periode meegenomen. Hiermee verkrijgen we inzicht in de financiële gevolgen van de scenario's

Algemeen

Bij de berekeningen zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 3,5% en een index van 1,5%. De gebouwen zijn doorgerekend op een EPC 0, en frisse school B terwijl het bouwbesluit nog steeds een EPC van 0,4 normeert.

1. Basisschool Bernadette

NCW vergelijk (totaal over 20 jaar, inclusief energielasten)

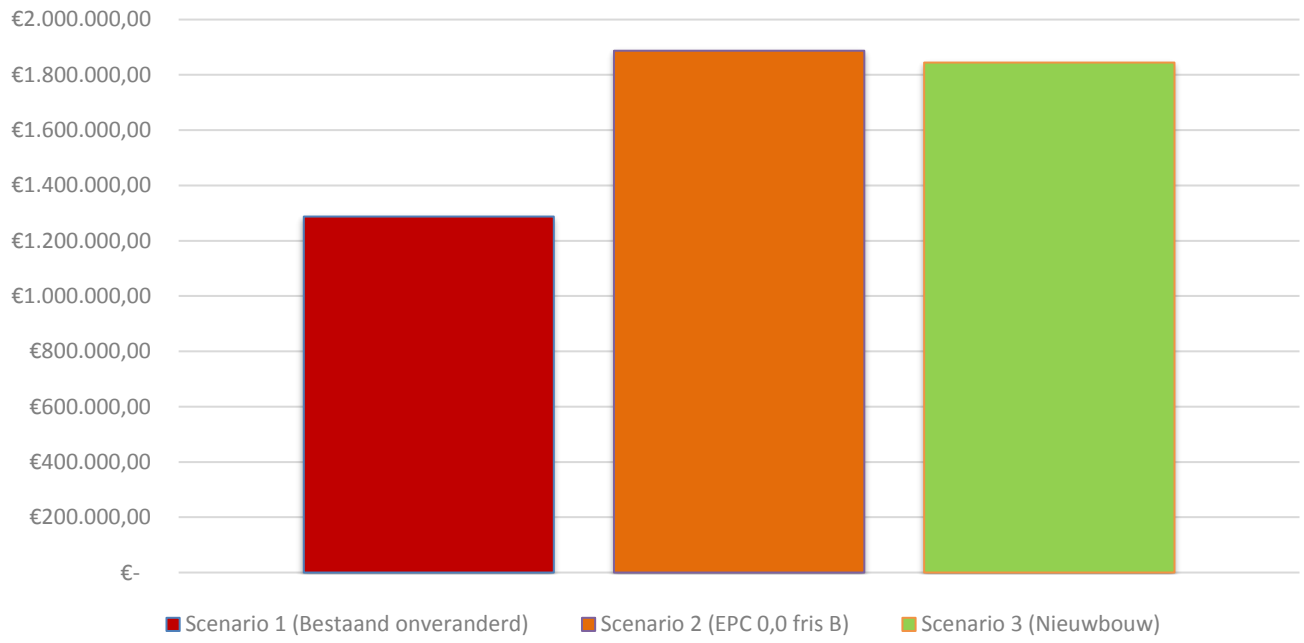

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

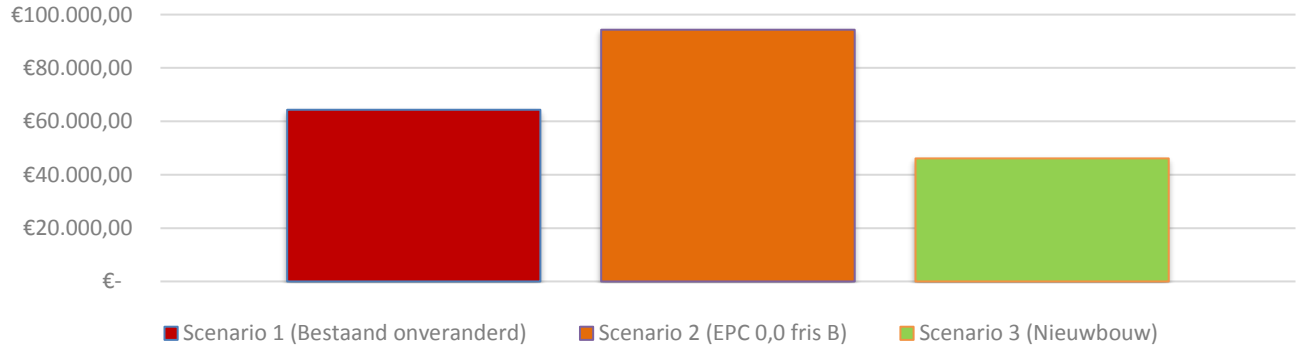

2. Basisschool De Groene Ring (Noord)

NCW vergelijk (totaal over 20 jaar, inclusief energielasten)

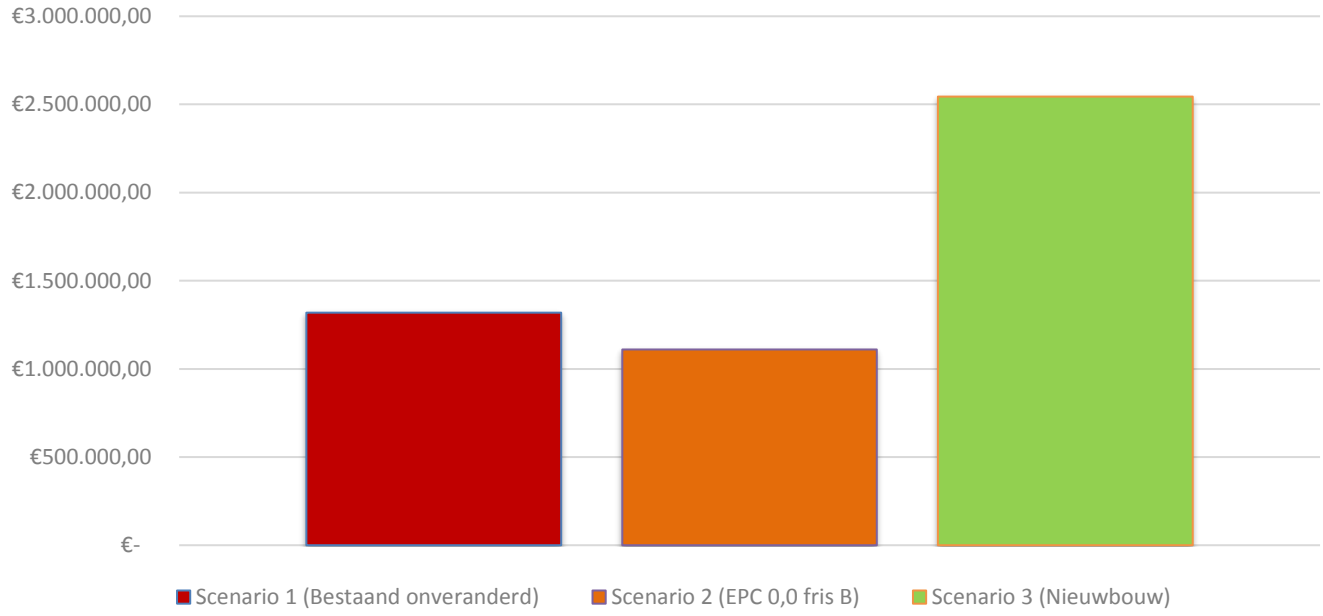

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

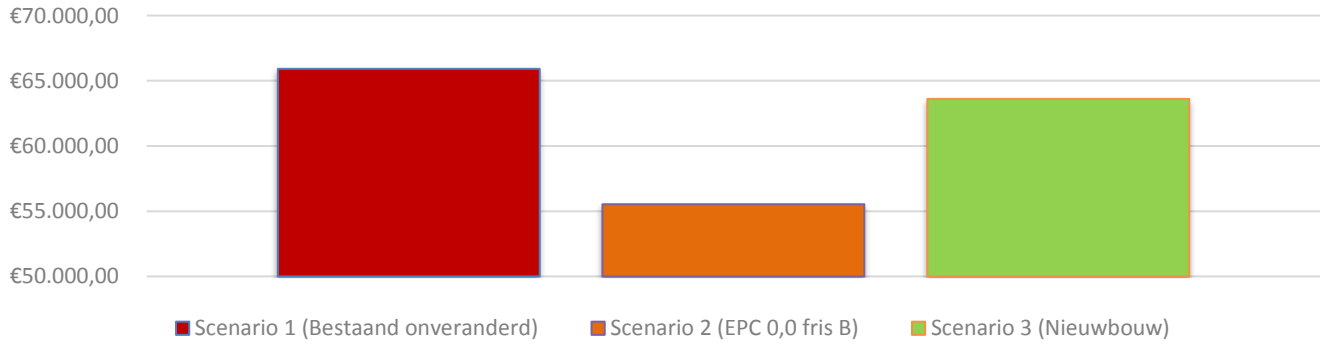

3. Basisschool De Groene Ring (Zuid)

NCW vergelijk (totaal over 20 jaar, inclusief energielasten)

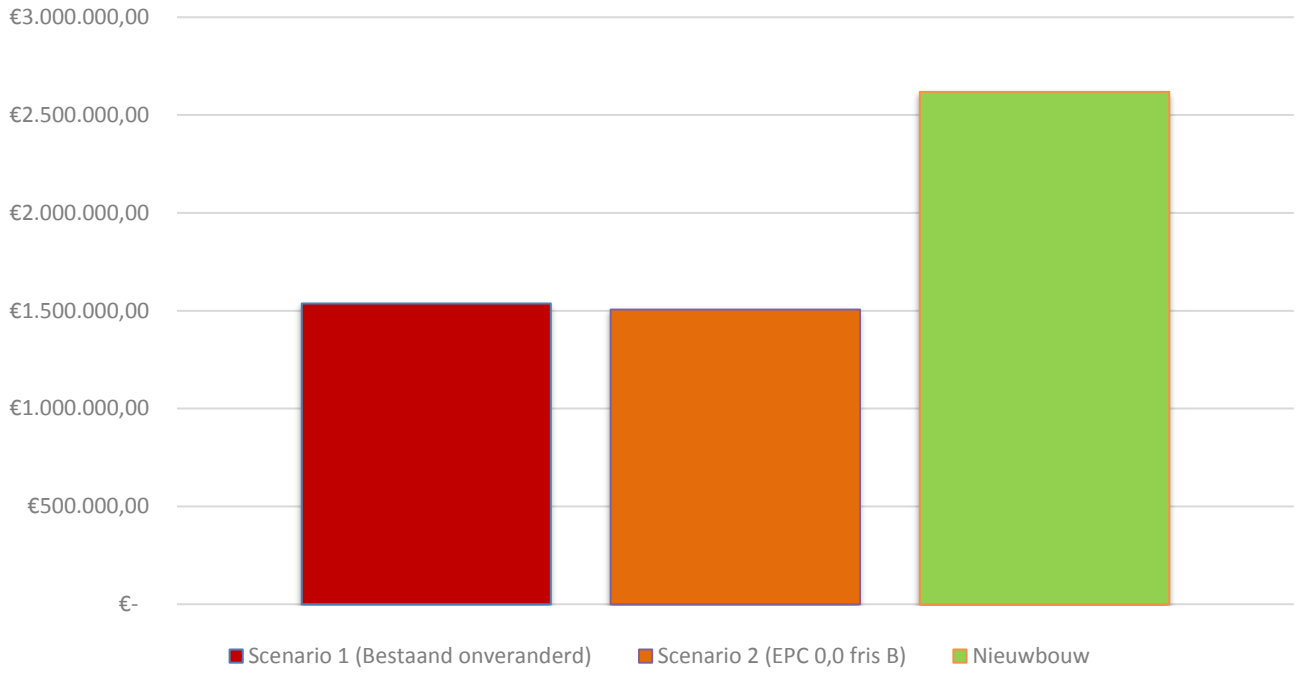

NCW vergelijk (per jaar, inclusief energielasten)

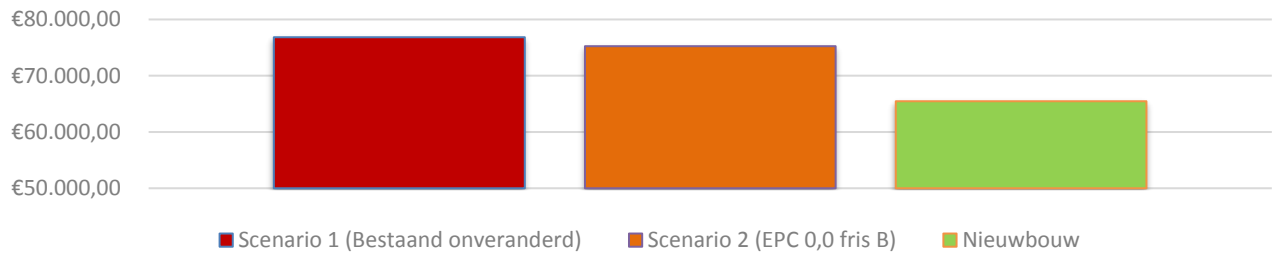

4. Joannes school

NCW vergelijk (totaal over 20 jaar, inclusief energielasten)

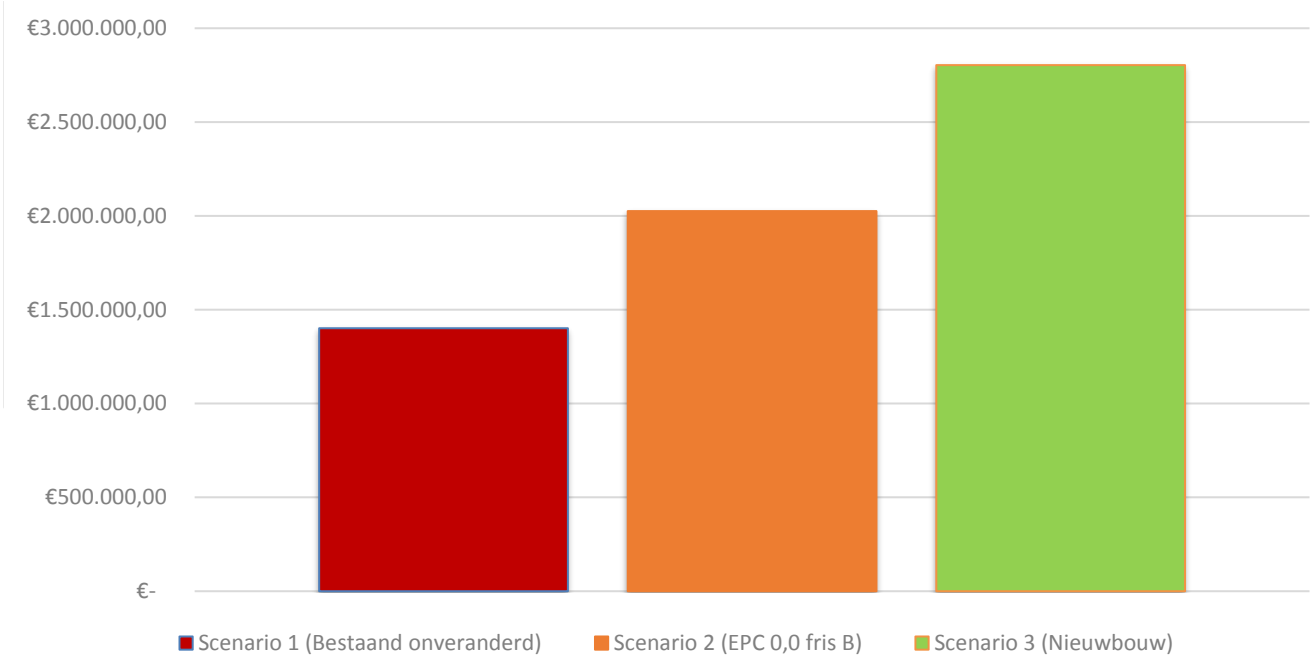

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

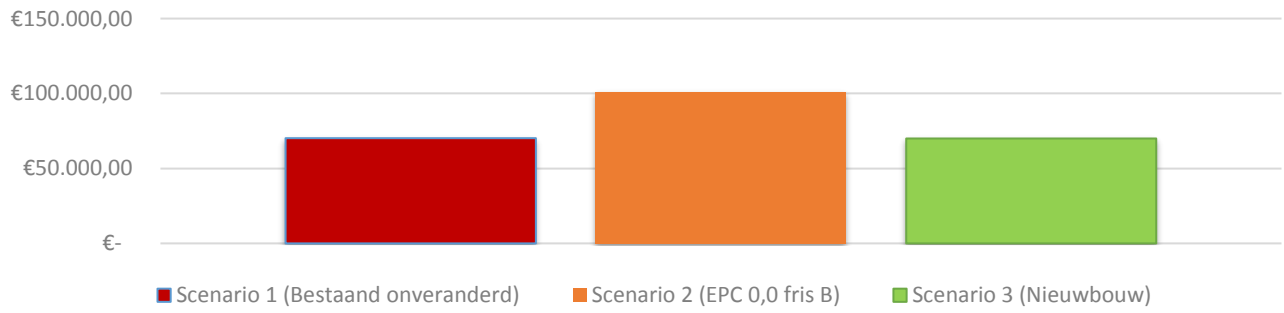

5. Basisschool De Kameleon

NCW vergelijk (over 20 jaar, inclusief energielasten)

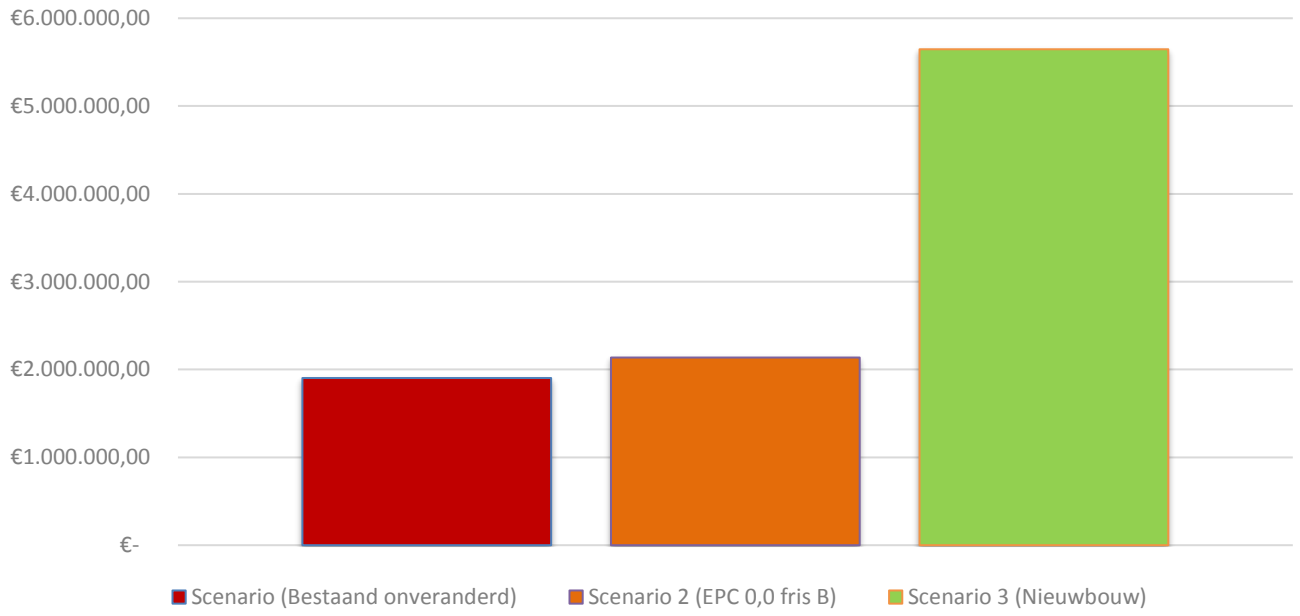

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

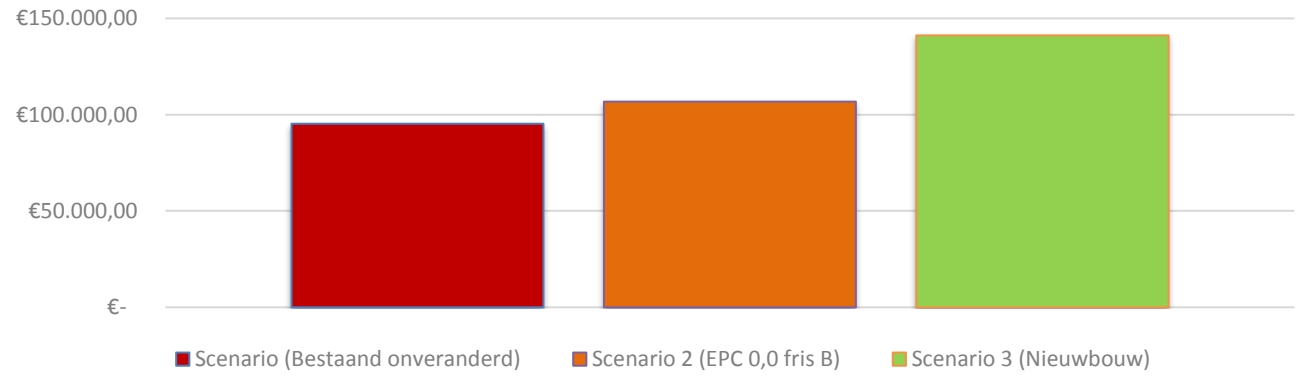

6. Basisschool Het Klokhuis

NCW vergelijk (over 20 jaar, inclusief energielasten)

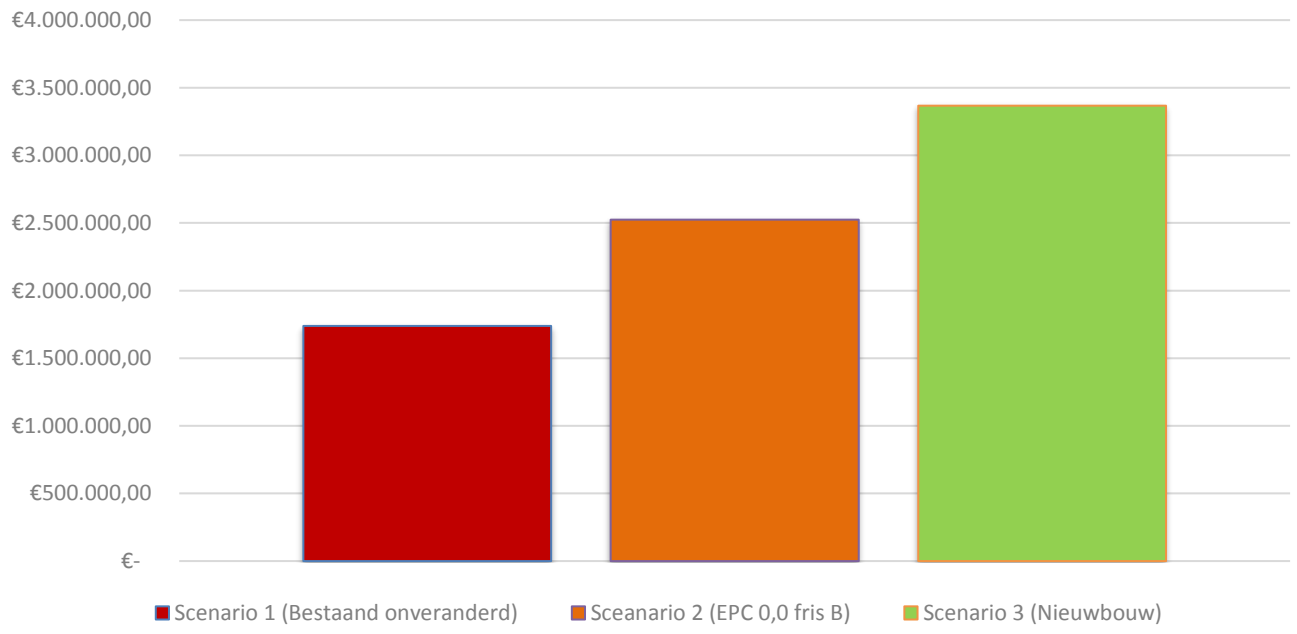

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

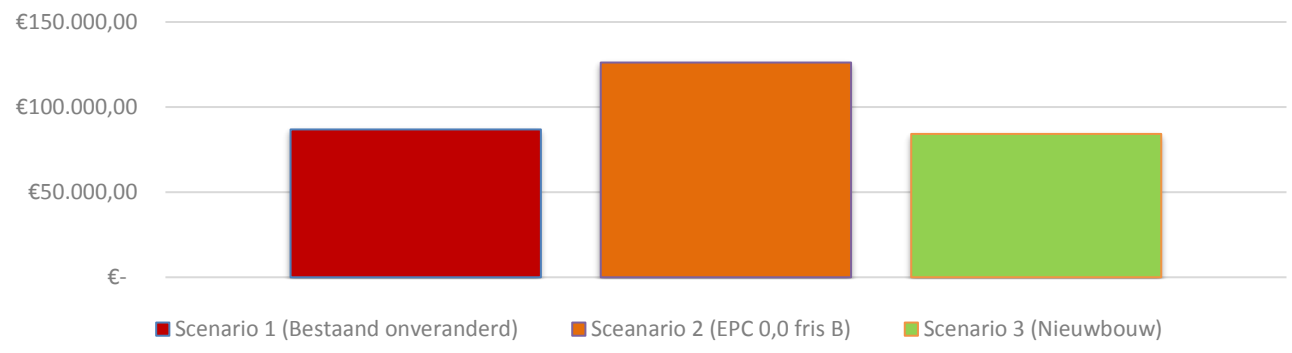

7. Basisschool Remigius

NCW vergelijk (over 20 jaar, inclusief energielasten)

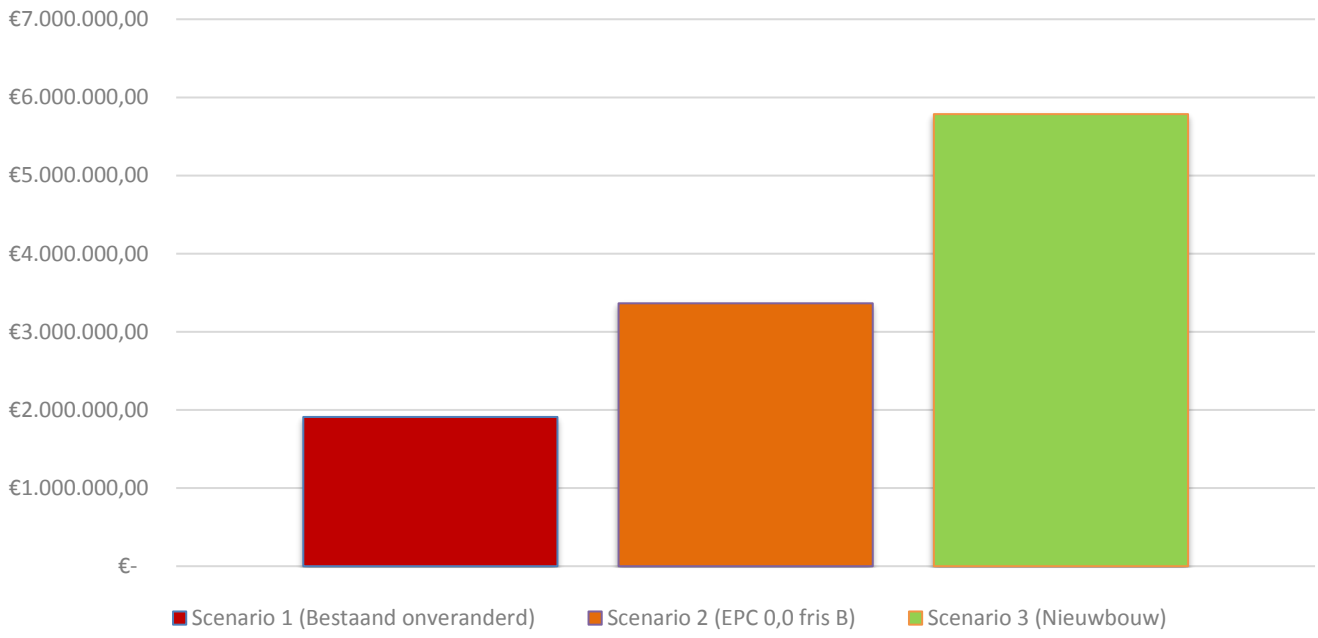

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

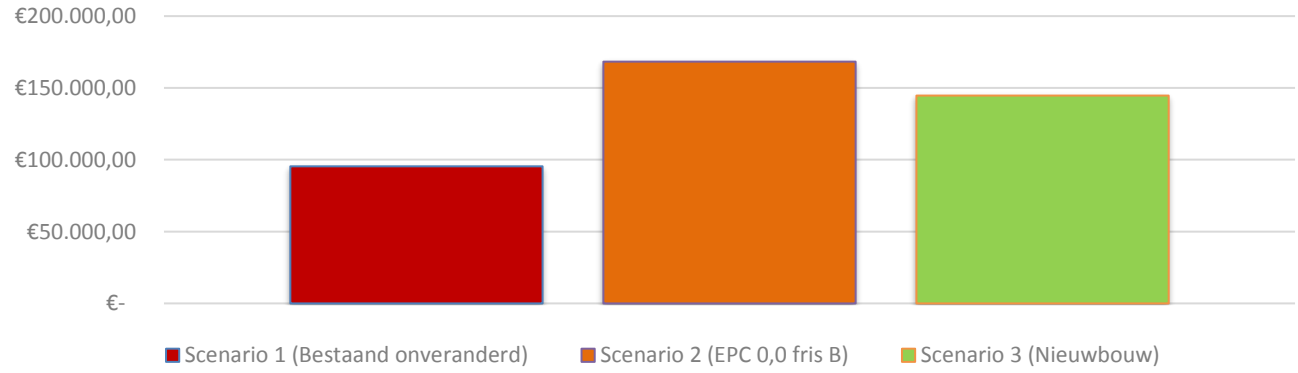

8. Basisschool De Timp

NCW vergelijk (over 20 jaar, inclusief energielasten)

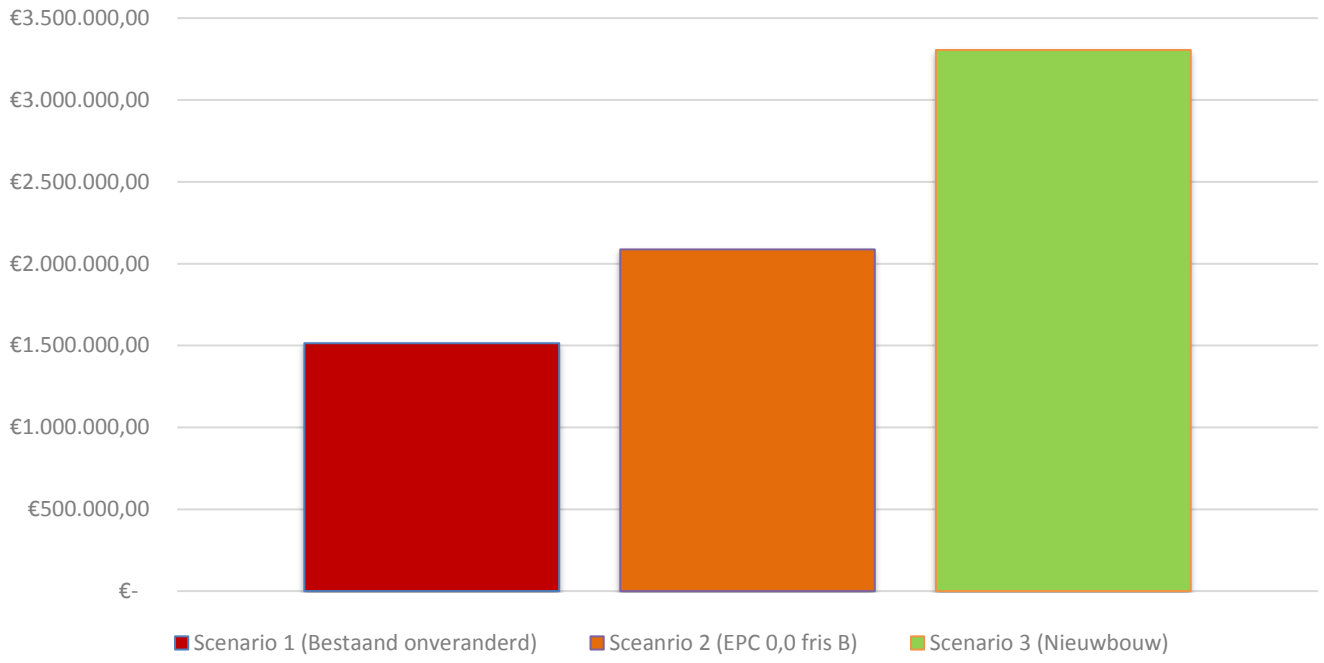

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

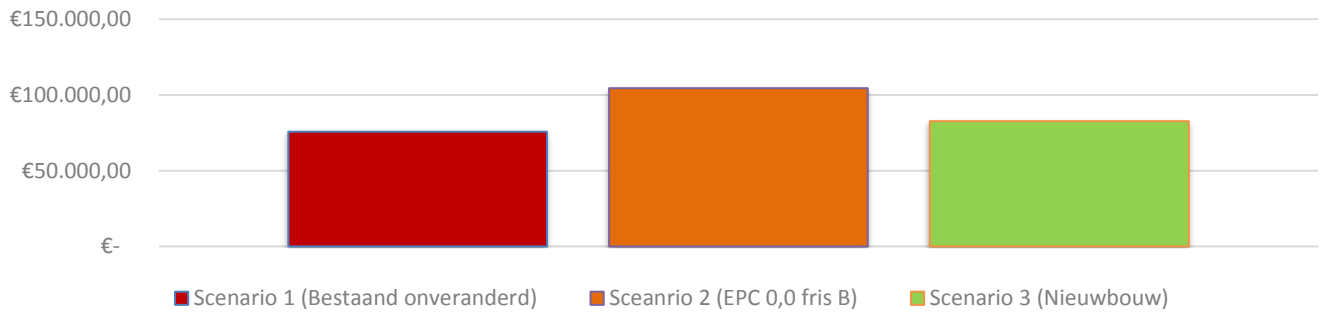

9. Basisschool Wereldwijzer

NCW vergelijk (over 20 jaar, inclusief energielasten)

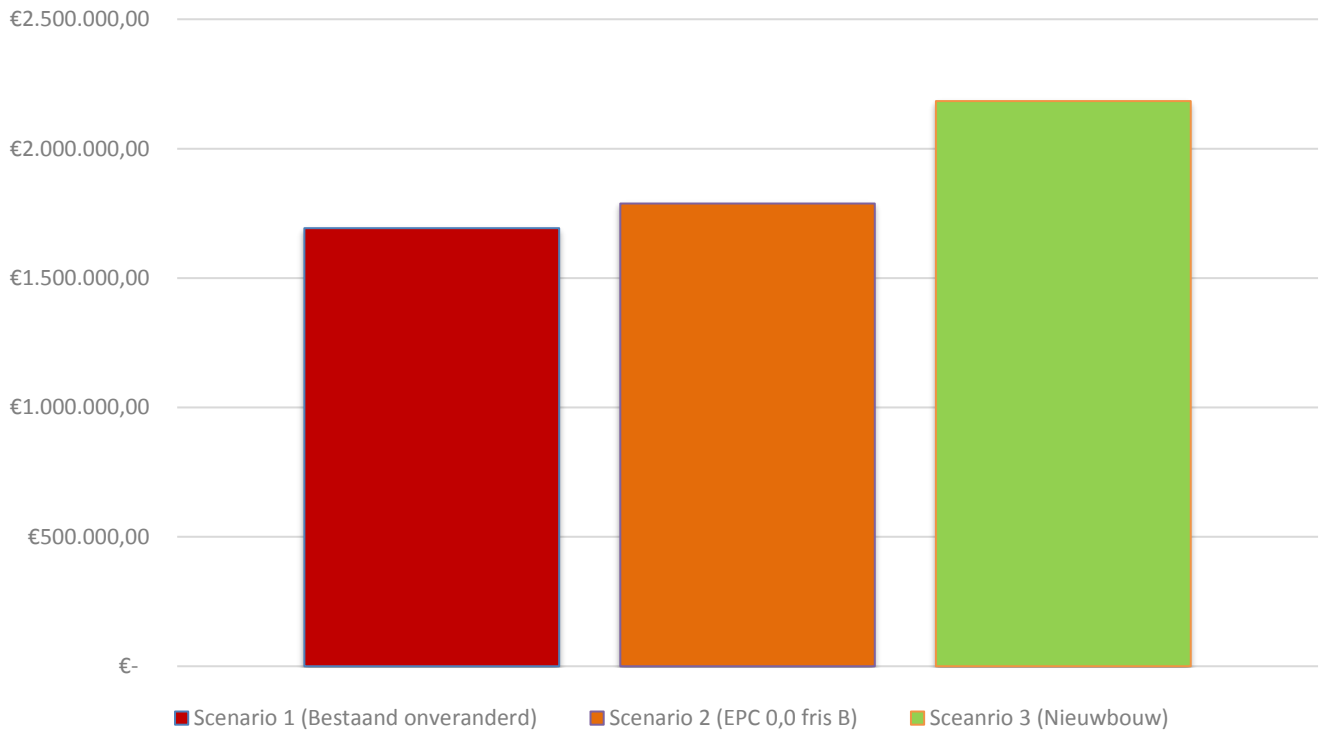

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

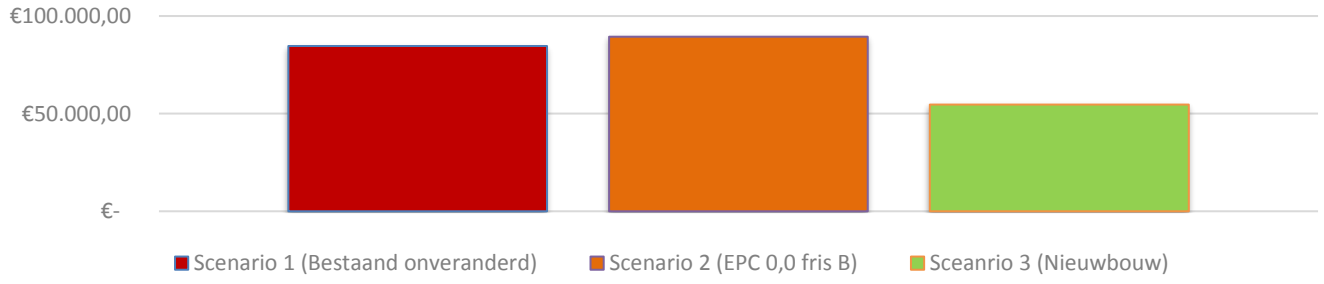

10. Basisschool Het Veer

NCW vergelijk (over 20 jaar, inclusief energielasten)

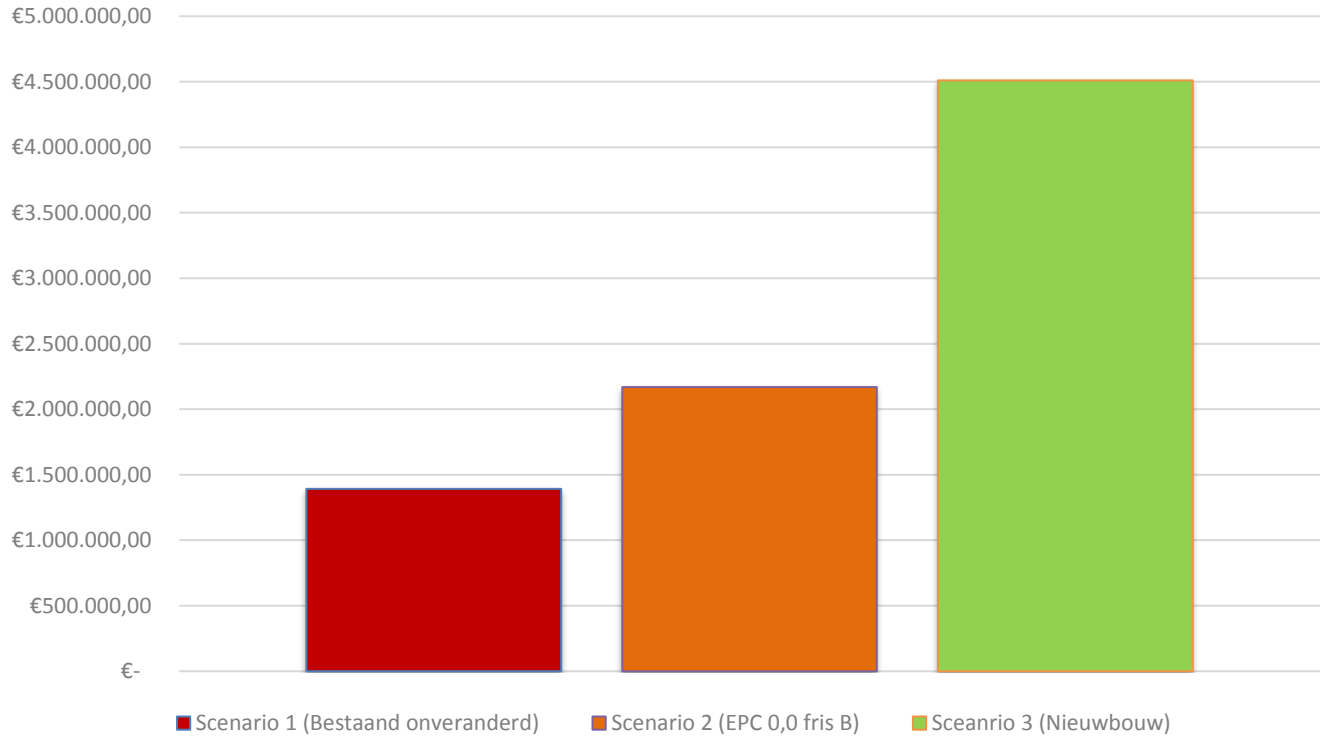

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

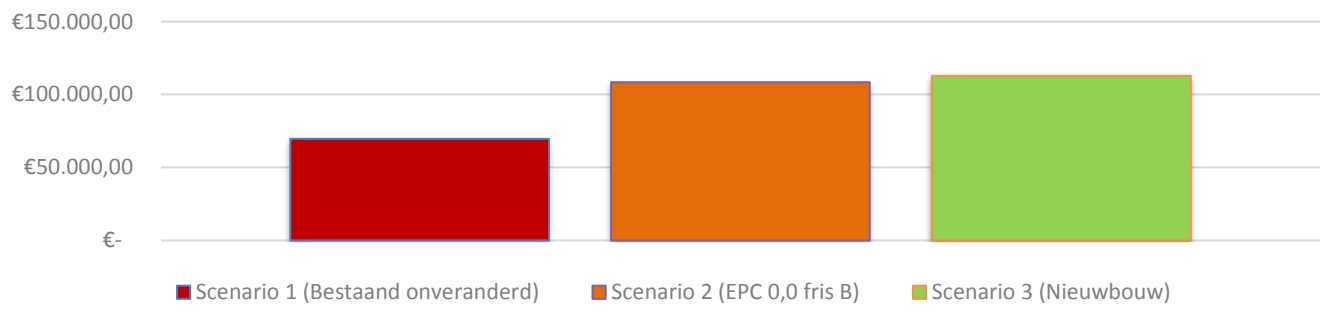

11. Basisschool Toermalijn

NCW vergelijk (over 20 jaar, inclusief energielasten)

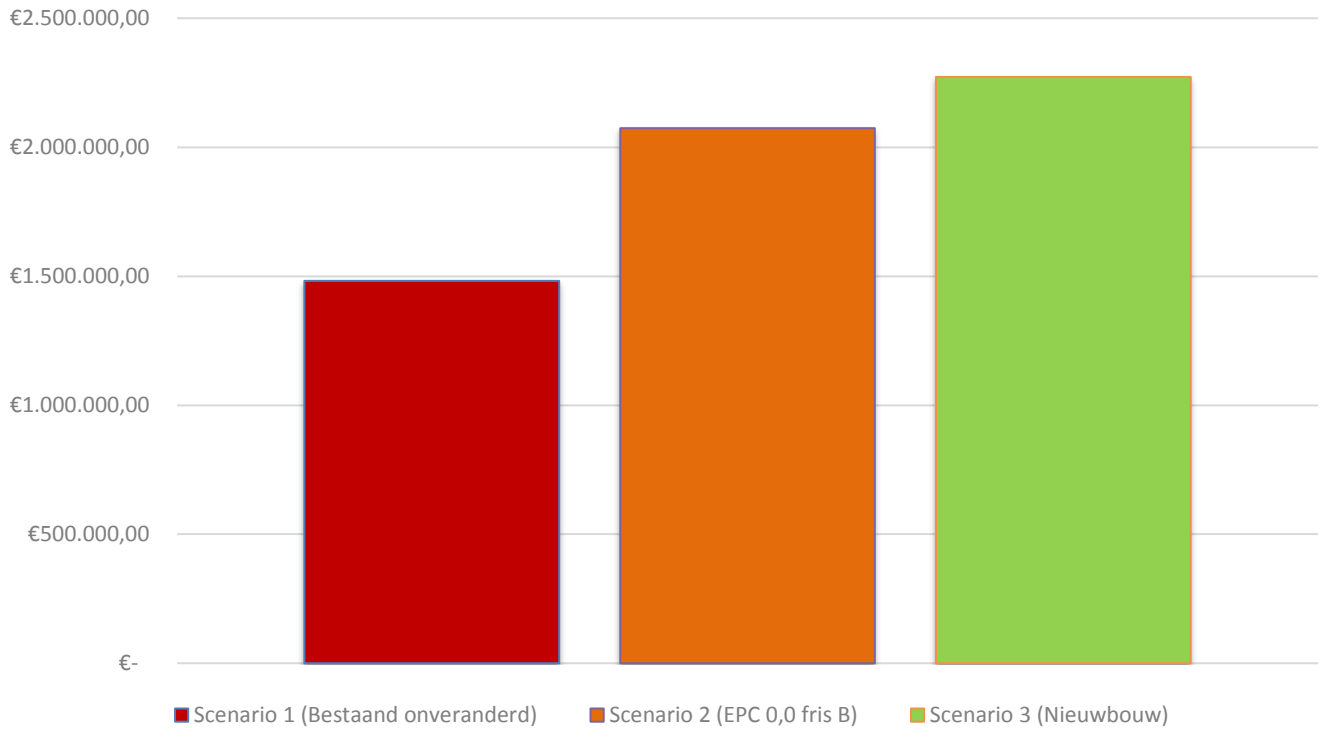

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

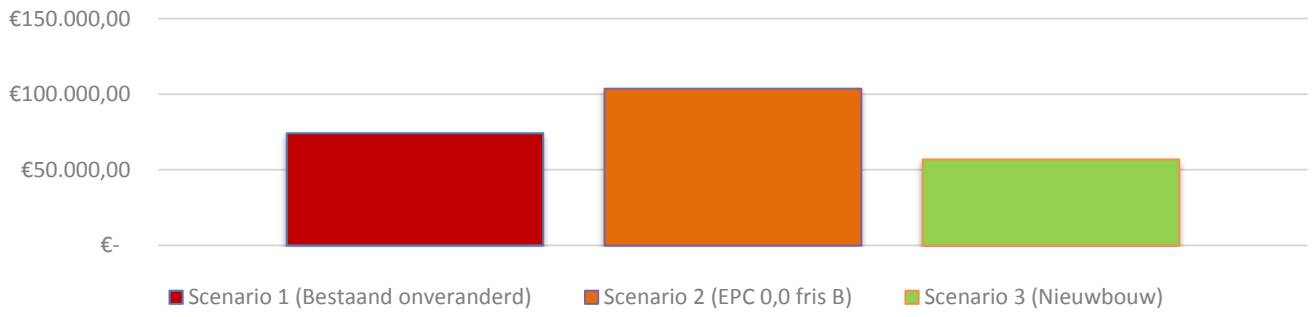

12. Basisschool De Wiekslag

NCW vergelijk (over 20 jaar, inclusief energielasten)

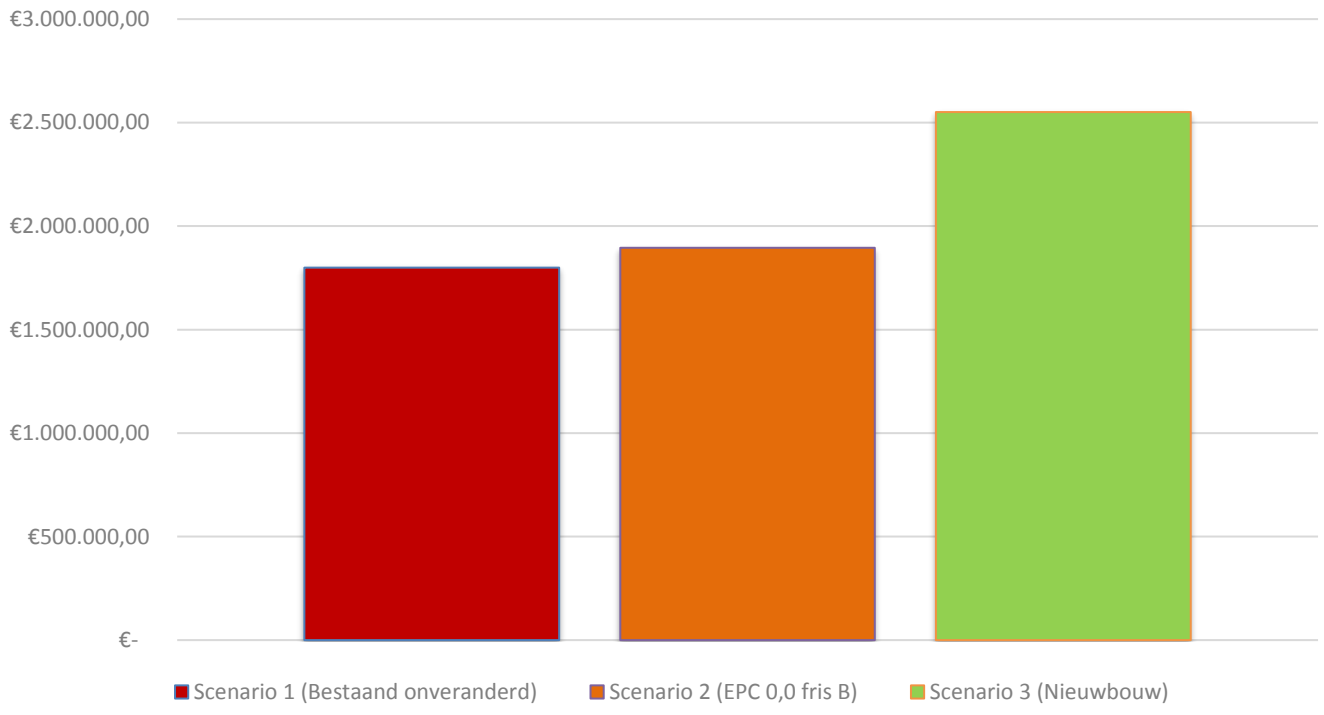

NCW vergelijk (jaarlijks, inclusief energielasten)

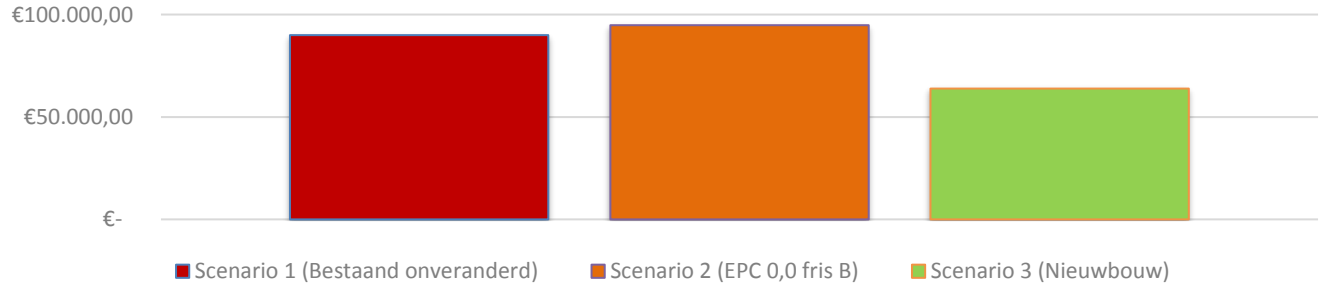

3. Bijlagen

1. Basisschool Bernadette

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

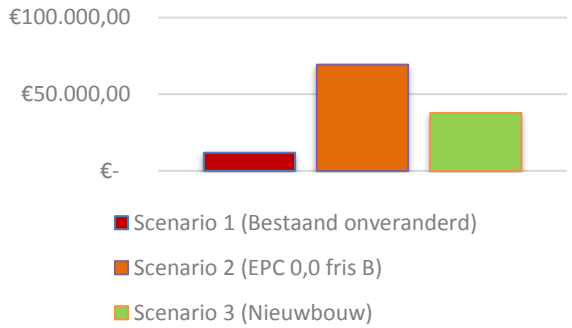

Energielasten (jaarlijks)

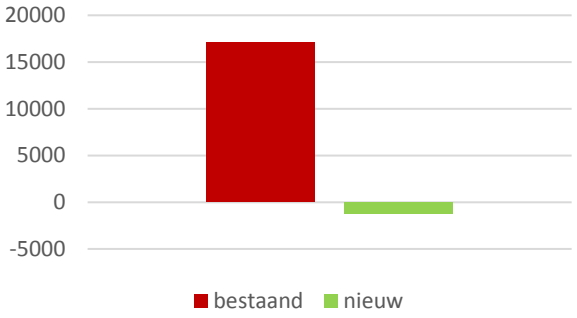

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

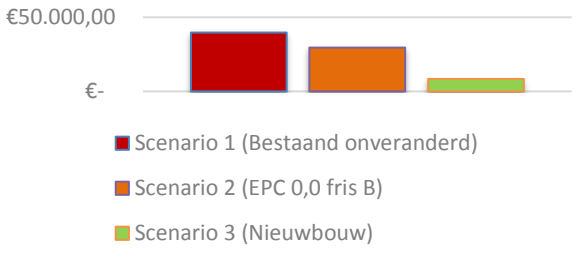

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

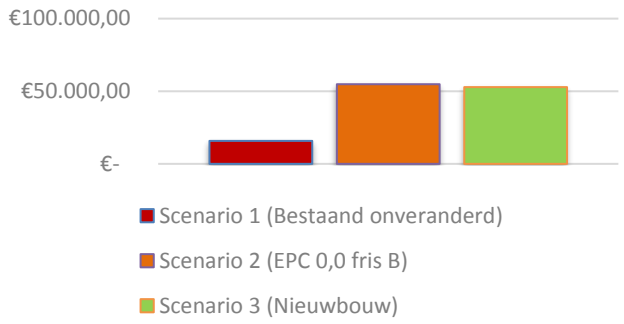

Energielasten (jaarlijks)

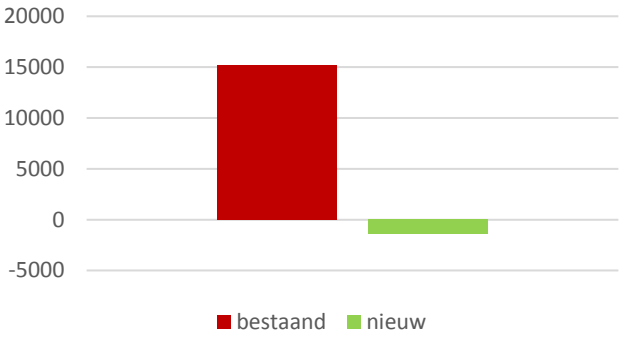

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

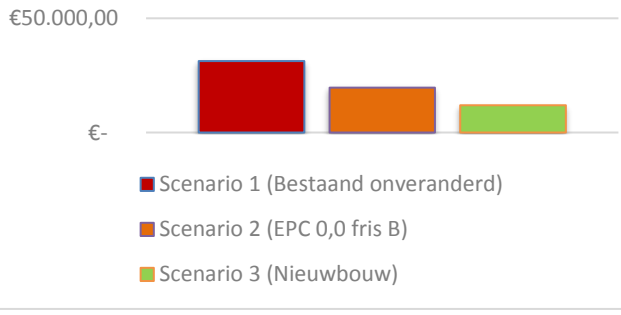

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

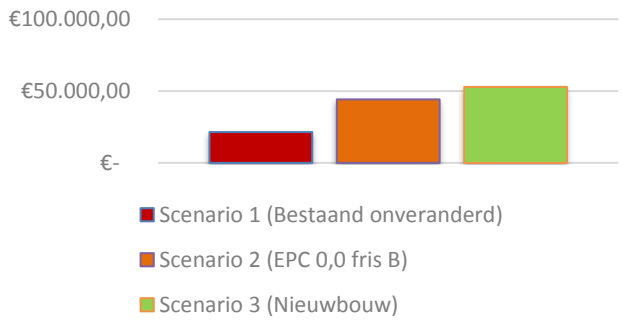

Energielasten (jaarlijks)

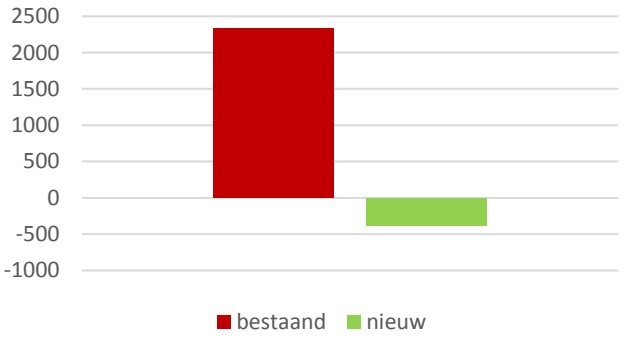

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

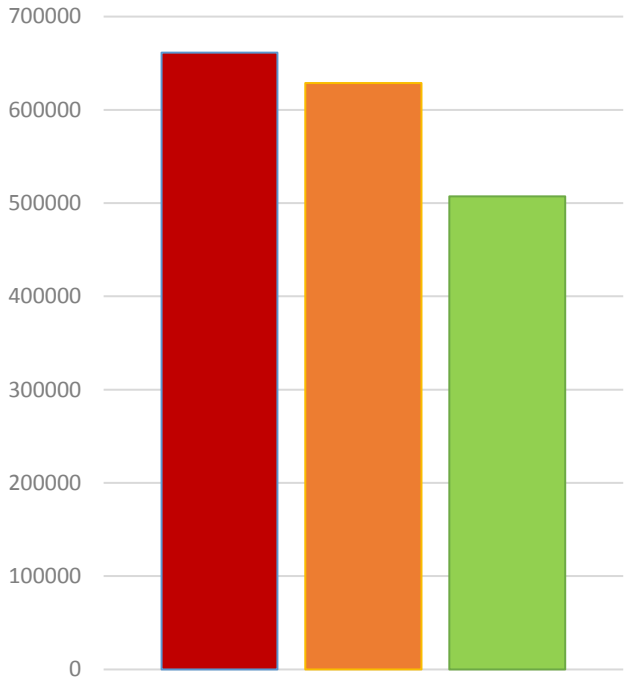

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

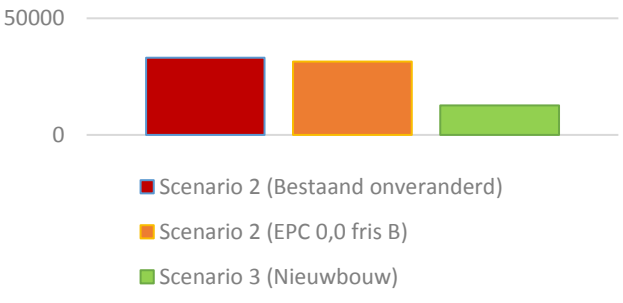

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

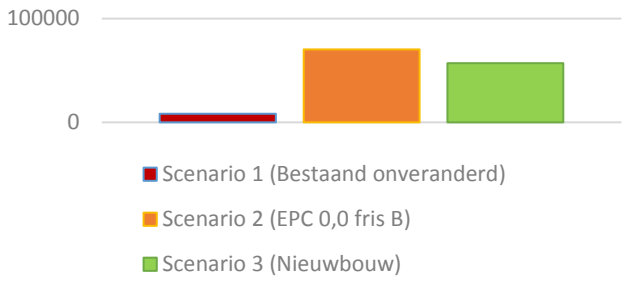

Energielasten (jaarlijks)

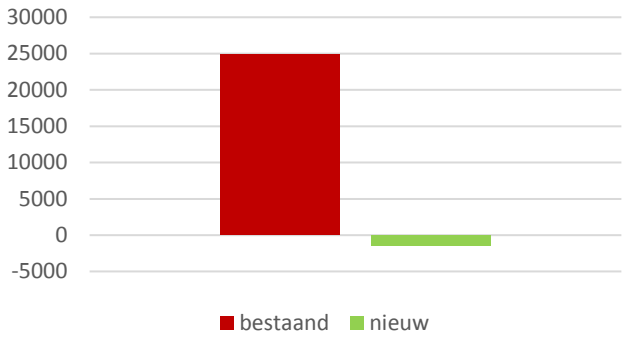

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

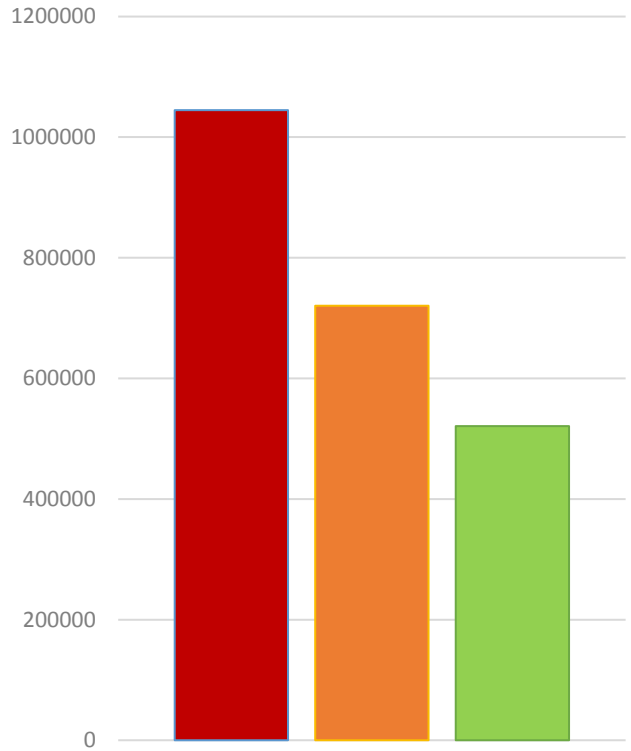

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

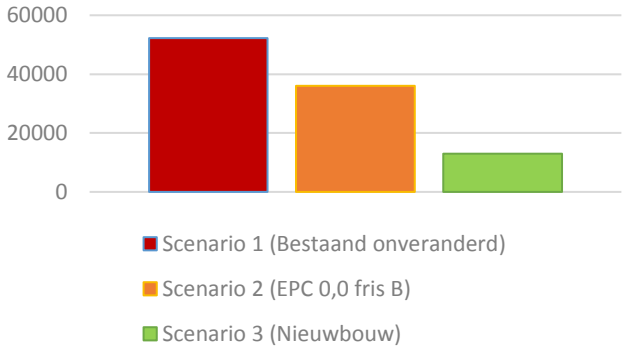

5. Basisschool De Kameleon

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

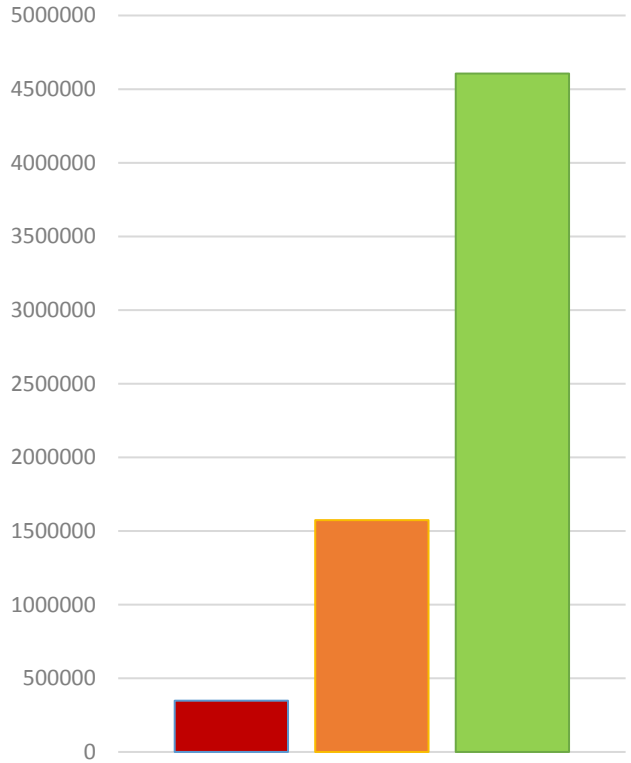

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

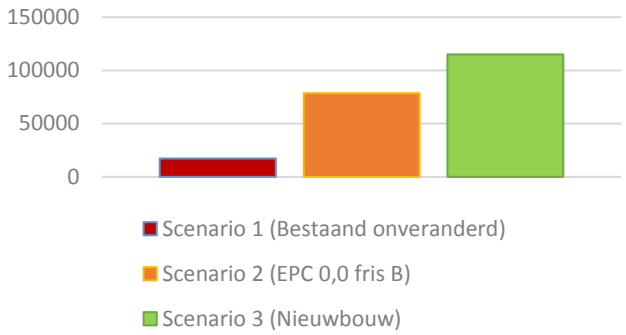

Energielasten (jaarlijks)

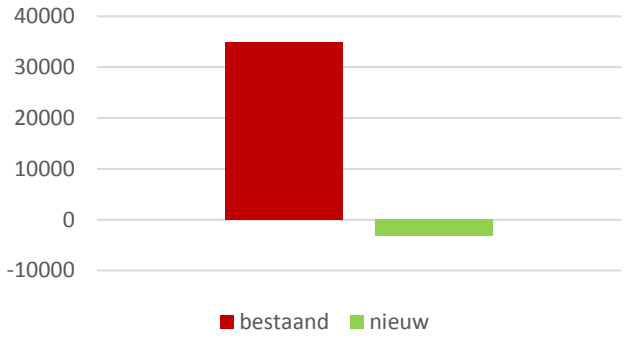

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

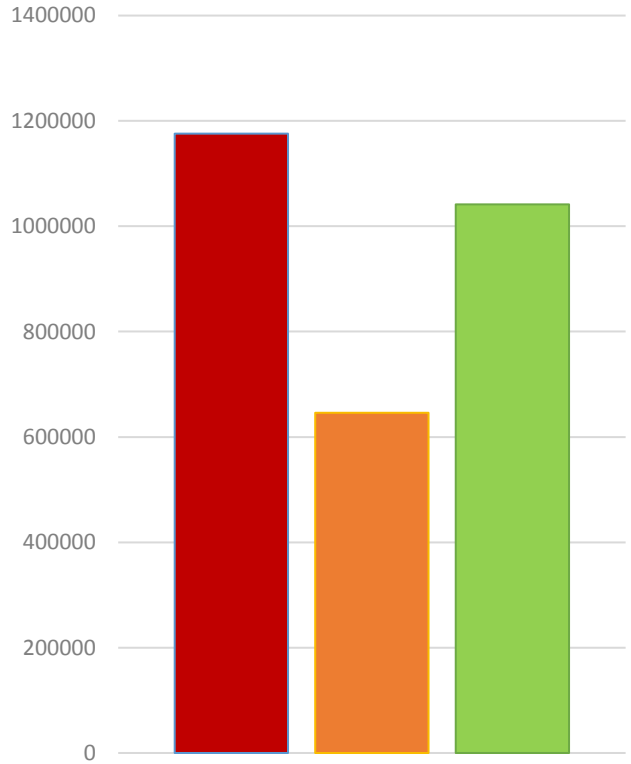

NCW per jaar S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

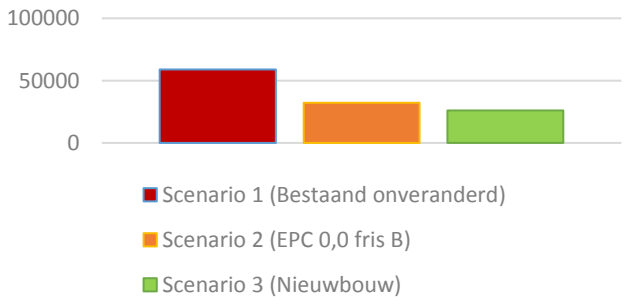

6. OBS Het Klokhuis

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

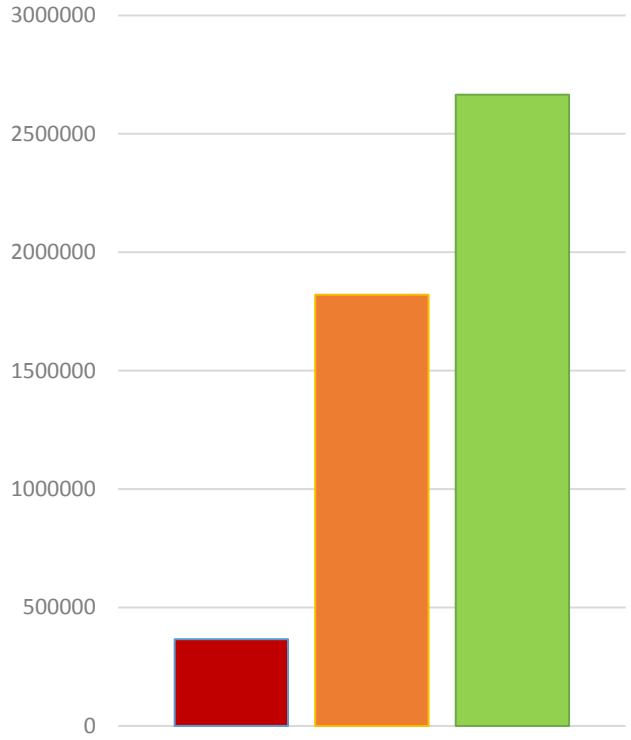

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

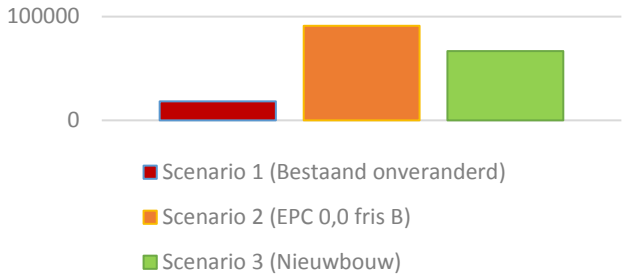

Energielasten (jaarlijks)

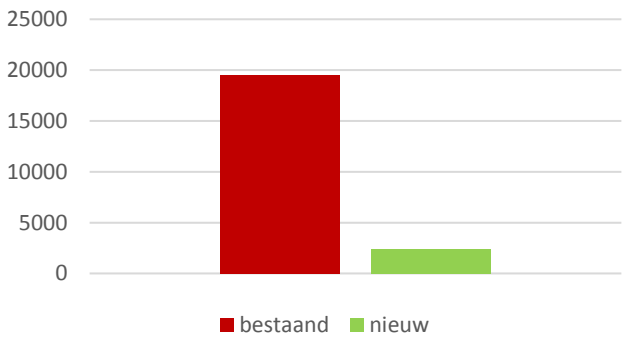

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

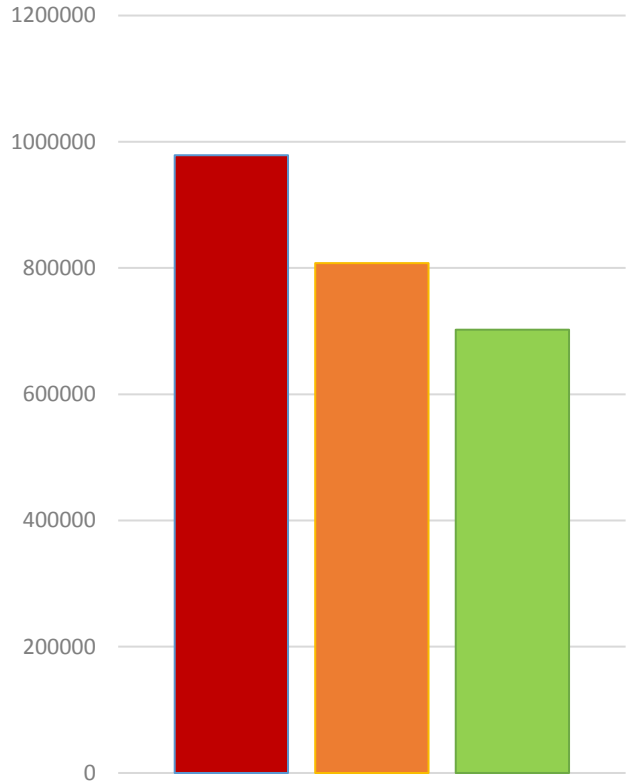

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

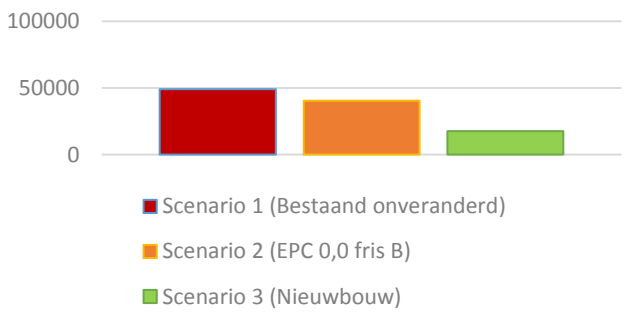

7. Basisschool Remigius

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

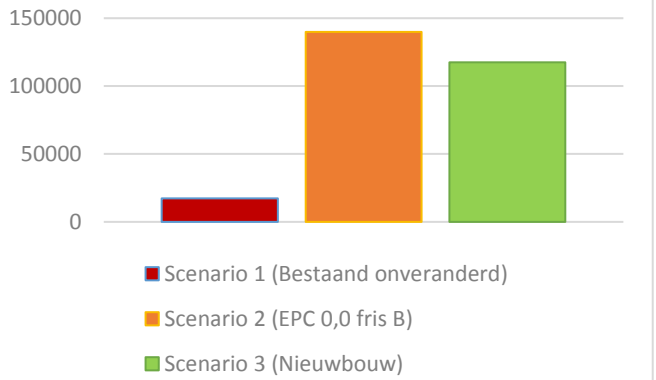

Energielasten (jaarlijks)

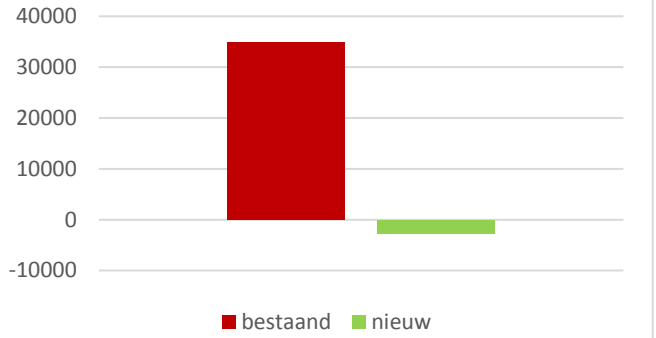

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

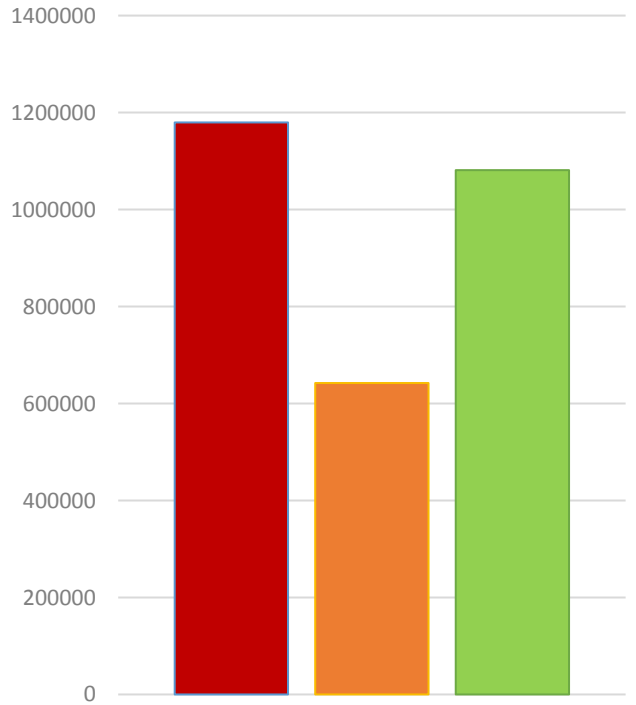

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

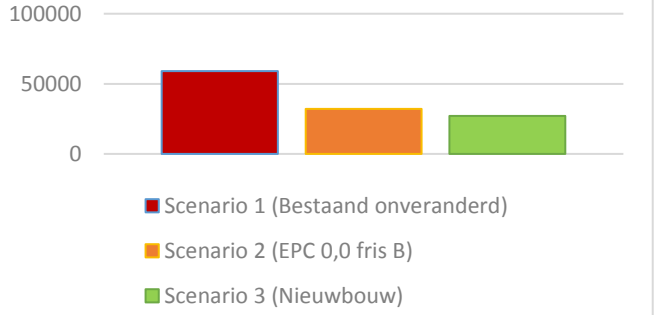

8. Basisschool De Timp

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

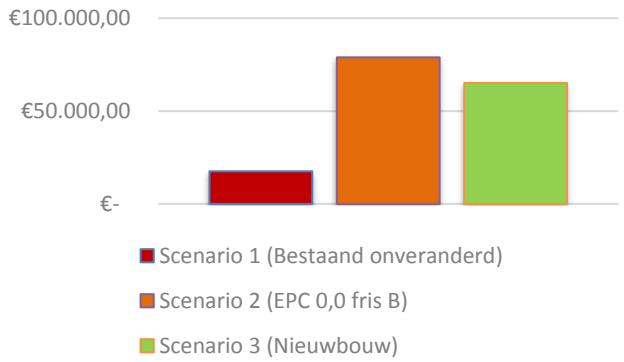

Energielasten (jaarlijks)

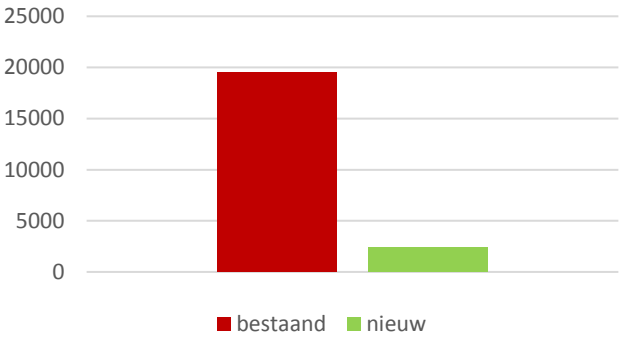

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

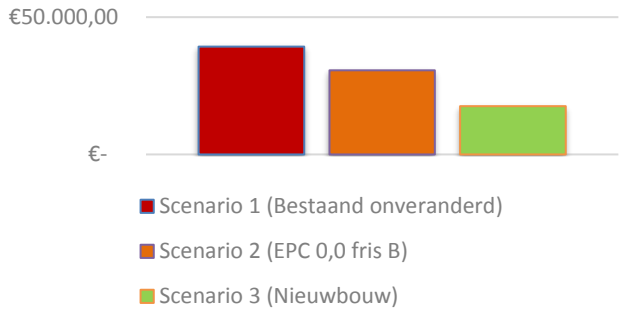

NCW vergelijk G deel met investering (toaal)

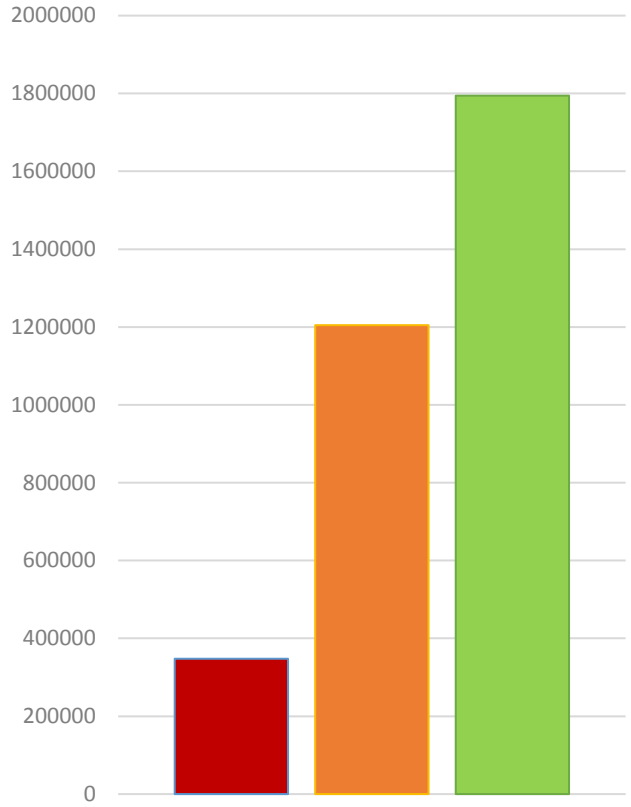

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

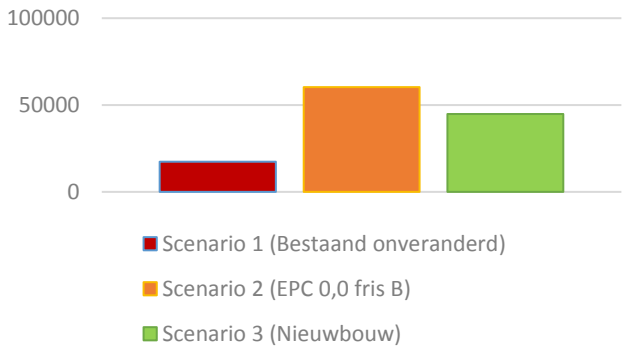

Energielasten (jaarlijks)

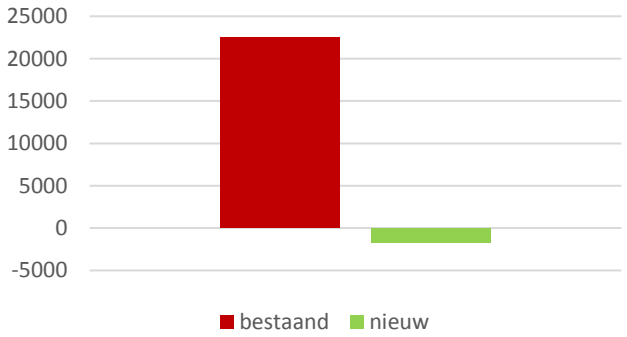

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (toaal)

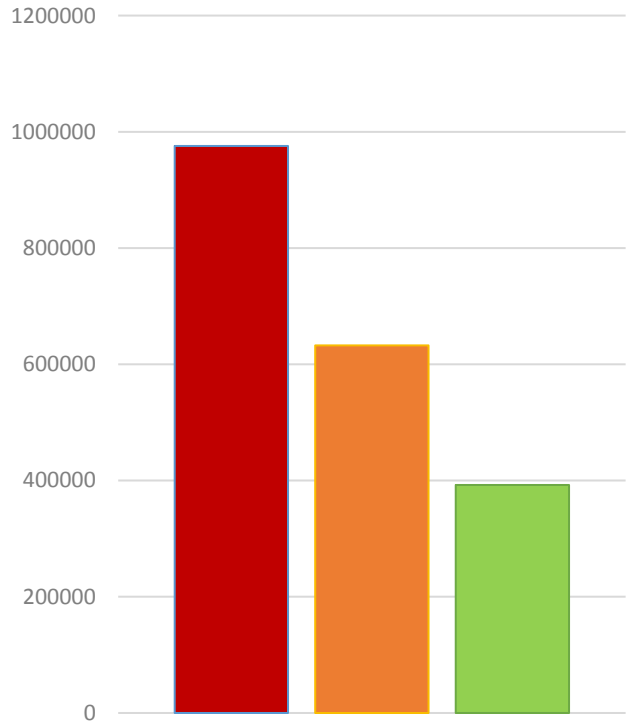

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijjks)

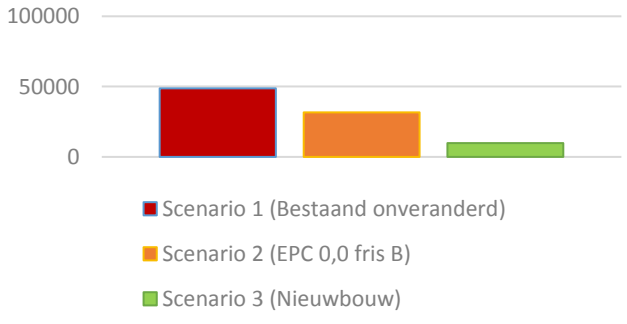

10. Basisschool Het Veer

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

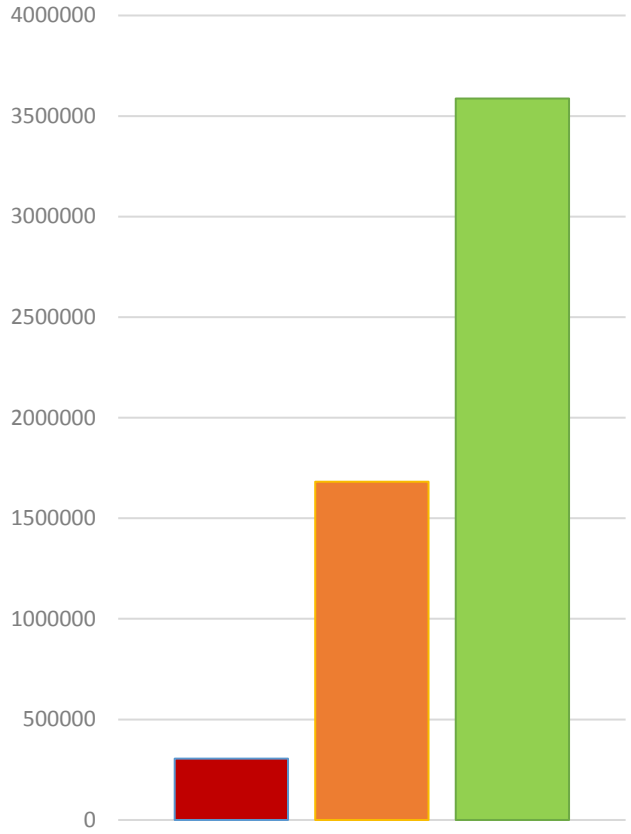

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

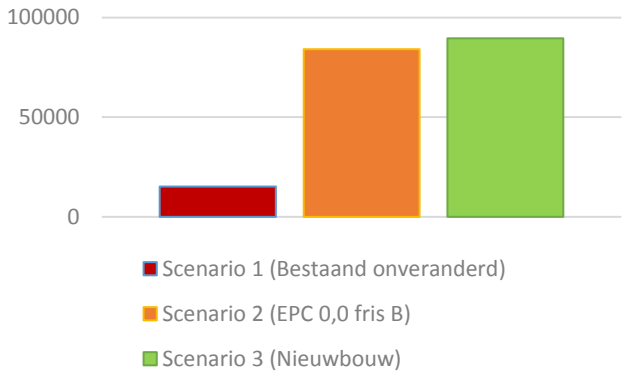

Energielasten (jaarlijks)

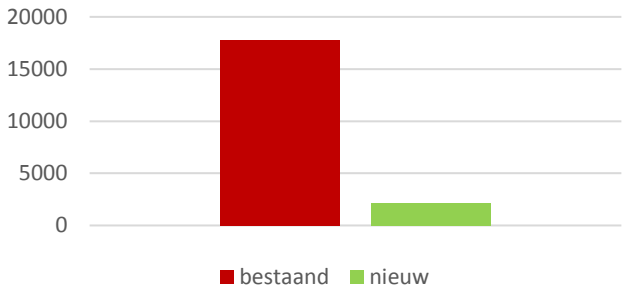

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

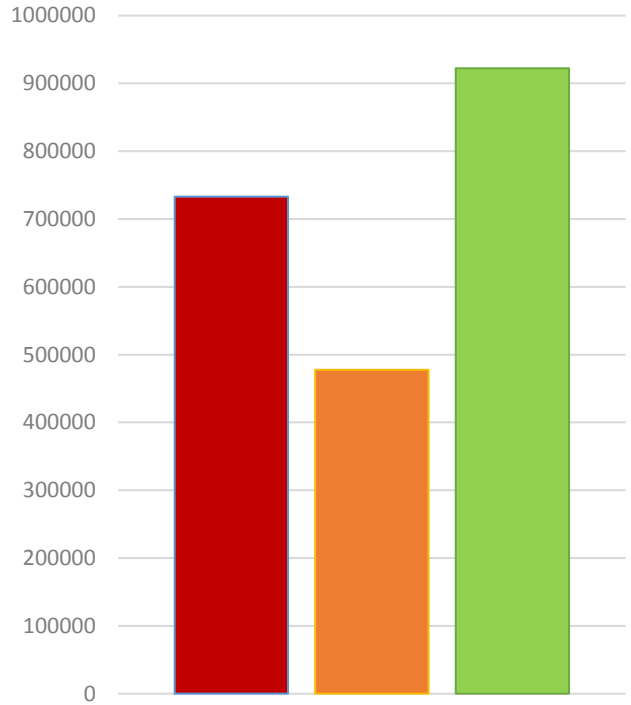

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

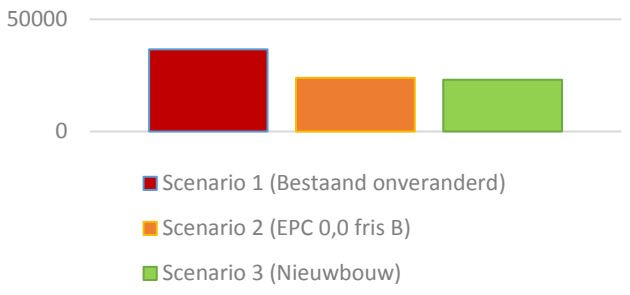

11. Basisschool Toermalijn

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

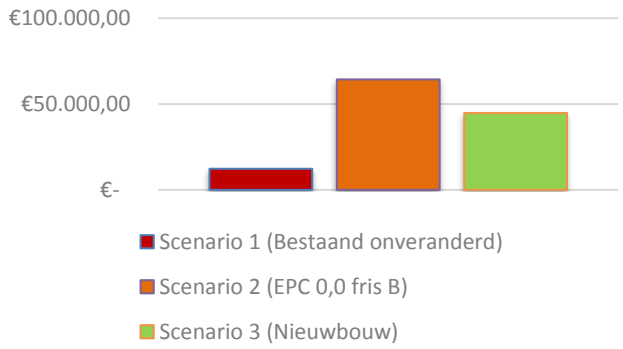

Energielasten (jaarlijks)

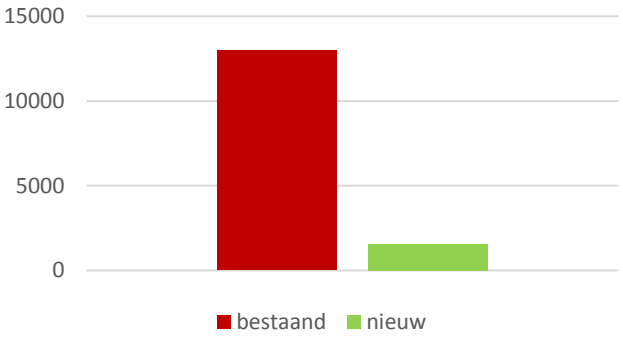

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

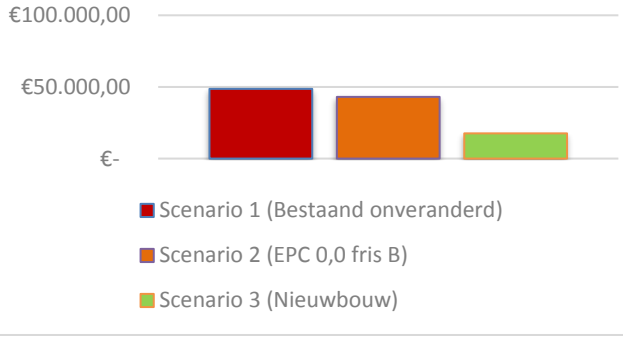

NCW vergelijk G deel met investering (totaal)

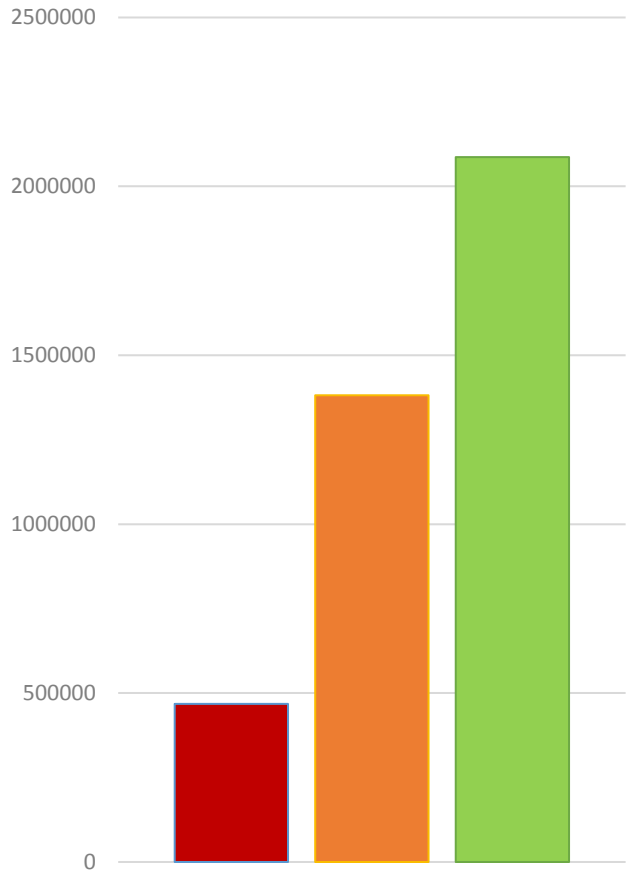

NCW vergelijk G deel met investering (jaarlijks)

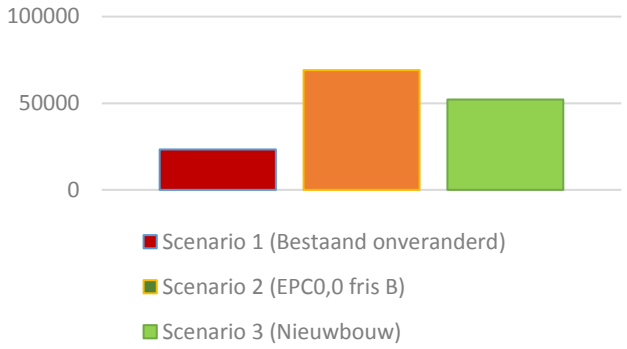

Energielasten (jaarlijks)

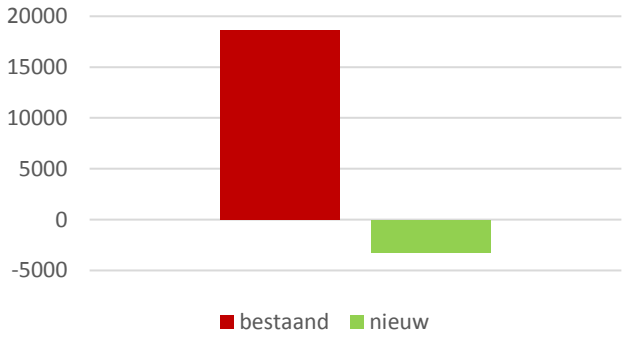

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (totaal)

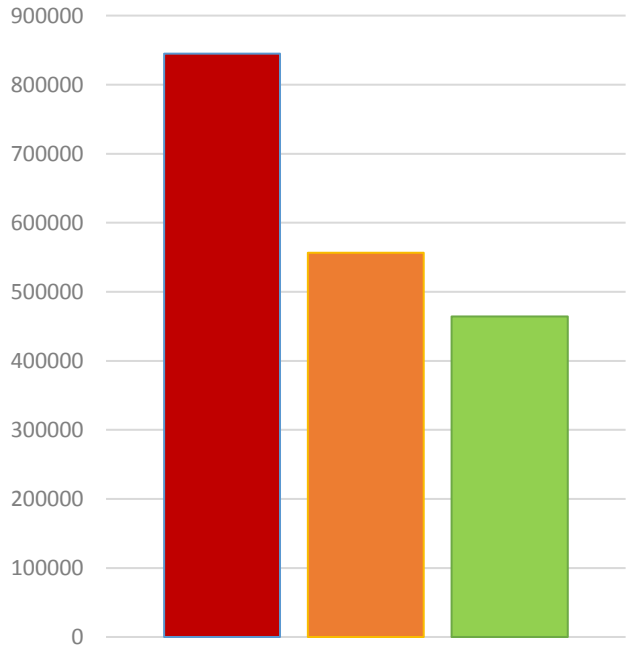

NCW vergelijk S deel zonder investering met energieverbruik (jaarlijks)

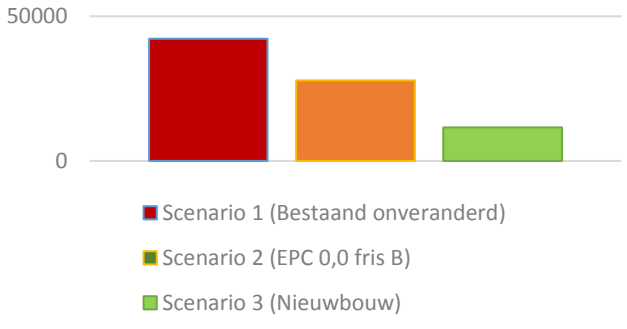

Onderwerp: Notitie Financiering en eigendomsrecht Onderwijsgebouwen en Integrale KindCentra

A. Inleiding:

In verschillende gemeenten worden op dit moment in het kader van het opstellen van een Integraal huisvestingsplan (IHP) plannen ontwikkeld voor de realisatie van één of meerdere Integrale KindCentra. Naast de ingewikkelde inhoudelijke-, bouwtechnische- en beheersmatige aspecten moeten gemeenten in een vroeg stadium een standpunt bepalen over de over de financiering van een dergelijke voorziening. In onderstaande notitie zijn de belangrijkste aspecten opgenomen. Om er voor te zorgen dat beslissingen in dit kader binnen de juiste context worden genomen, is ook informatie opgenomen met betrekking tot het eigendomsrecht.

B. Algemeen:

I. De rollen:

Het Rijk geeft aan drie partijen geld: de schoolbesturen, de gemeenten en de ouders:

a. De schoolbesturen

De schoolbesturen ontvangen van het Rijk een materiële instandhouding (MI) per leerling, bestaande uit twee componenten: een groeps- en een leerlinggebonden component. Het groepsafhankelijke deel is bestemd voor gebouw gebonden kosten. Leidend is het genormeerd aantal vierkante meters per leerling. Van de leerling afhankelijke component moeten diverse facilitaire kosten worden betaald. De financiering vanuit het Rijk volstaat volgens het ministerie van OCW om het binnen onderhoud, het buitenonderhoud (vanaf 1-1-2015) en de gebruiksexploitatie te financieren. Of dat werkelijk zo is, is vaak onderwerp van discussie. Er zijn onderzoeken die aangeven dat dit bedrag structureel te laag is. Er ontstaat ook een financieel probleem wanneer scholen kampen met leegstand of als de gebouwen slecht zijn geïsoleerd. Daarom is het nodig niet alleen naar de hoogte van de financiering te kijken, maar is ook aandacht nodig voor het wegwerken van de overmaat en voor investeringen in energiebesparingen.

b. Gemeenten

Gemeenten ontvangen geld van het Rijk via het gemeentefonds. Deze uitkering is niet geoormerkt, wat inhoudt dat gemeenten het naar eigen inzicht mogen besteden. De uitkering is gebaseerd op een aantal maatstaven, waaronder het aantal leerlingen dat in een gemeente voortgezet onderwijs, praktijkonderwijs en basisonderwijs volgt. Voor deze systematiek is gekozen, omdat de woonplaats van de leerlingen kan afwijken van de locatie van de school. De uitkering voor het reguliere basisonderwijs is wel gebaseerd op de woonplaats van de leerlingen.
In krimpregio's of kleine gemeenten, kunnen hierdoor problemen ontstaan. Als veel leerlingen in naburige gemeenten naar school gaan, heeft de ontvangende gemeente relatief hoge kosten. Het geld volgt de leerling niet. Bij de financiering van IKC's doet zich daarnaast nog een knelpunt voor. Gemeenten zijn wettelijk verplicht om in een basiskwaliteit onderwijshuisvesting te voorzien, maar niet in huisvesting voor kinderopvang. Waar en wanneer er nieuwbouw of uitbreiding van een school plaatsvindt, is een zaak van de gemeente en het schoolbestuur. Om te voorkomen dat er in het geval van een IKC teveel gepuzzeld moet worden met geld is eigenlijk een integraal voorzieningenplan nodig. Daarin kunnen gemeente, schoolbestuur én kinderopvangorganisaties afspraken maken. Ook door-decentralisatie naar schoolbesturen kan een oplossing zijn, zoals in Breda, waar de gemeente per 1 januari 2015 de verantwoording voor de onderwijshuisvesting heeft overgedragen naar de schoolbesturen voor primair en speciaal onderwijs. Let wel: in Breda is de kinderopvang niet bij de doordecentralisatie betrokken.

c. Ouders

Ouders ontvangen van het Rijk kinderopvangtoeslag. Door bezuinigingen op deze toeslag en door de economische crisis is de vraag naar kinderopvang in het verleden drastisch gedaald. Die dalende vraag heeft direct invloed gehad op de ruimtebehoefte van kinderopvang en op de haalbaarheid van kinderopvang in een IKC. Door het recente economische herstel en de verhoging van de toeslag zien we dat de vraag naar kinderopvang weer aantrekt. De snelle vraagdaling tijdens de crisis heeft potentiële investeerders terughoudender gemaakt. Om dat te voorkomen is een evenwichtig overheidsbeleid nodig.

II. Geldstromen

Er zijn ook geldstromen tussen schoolbesturen, gemeenten en kinderopvangorganisaties.
Zo bekostigt de gemeente vervangende nieuwbouw of uitbreiding (zorgplicht). Het schoolbestuur vraagt een voorziening aan en de gemeente beslist wanneer de gelden worden toegekend.
Wanneer een onderwijsgebouw eigendom is van de gemeente zijn er twee mogelijkheden: kinderopvangorganisaties betalen huur aan de schoolbesturen of aan de gemeente.
Gemeenten die zelf in de gebouwen investeren staan op het standpunt, dat school-besturen deze huurinkomsten overdragen aan de gemeente. Gemeenten zijn echter tot tweemaal toe teruggefloten door de Raad van State. Die is van mening dat afdracht van huur rechtstreeks gerelateerd moet zijn aan kosten of inkomstenderving van verhuur aan een BSO. Deze uitspraken kunnen invloed hebben op de bereidheid van de gemeenten om voorinvesteringen te doen voor kinderopvang in een IKC.

Bij nieuwbouwprojecten betalen kinderopvangorganisaties steeds vaker rechtstreeks huur en exploitatielasten aan de gemeente. Een knelpunt is, dat kinderopvangorganisaties bij teruglopende vraag steeds meer moeite hebben om de huur en de exploitatielasten op te brengen. Daarom is het van belang dat er bij nieuwbouwprojecten wordt gewerkt met een reële inschatting van de vraag naar kinderopvang en de bijbehorende ruimtebehoefte.
Als het schoolbestuur juridisch eigenaar is van het gebouw, betaalt de kinderopvangorganisatie huur- en exploitatielasten aan het schoolbestuur.
Huur en exploitatielasten zijn communicerende vaten. De gemeente wil voldoende huurafdracht om de kapitaalslasten te kunnen dekken. Schoolbesturen willen voldoende huurafdracht om de exploitatie te kunnen dekken. Soms is de optelsom van deze kosten te hoog voor de kinderopvangorganisaties.

III. Fysieke modellen

Er bestaan drie fysieke modellen voor een IKC: een IKC in een bestaand gebouw, een IKC in nieuwbouw en een IKC in een netwerk. Een belangrijke vraag bij de start van een IKC is de vraag wie de voorinvestering doet voor aanpassingen of extra oppervlakte voor de kinderopvang: de gemeente, schoolbesturen of de kinderopvangorganisatie.

- Gemeenten hebben een zorgplicht voor de huisvesting van onderwijs, maar niet voor de financiering van huisvesting voor kinderopvang. Desondanks hebben gemeenten in het recente verleden vaak gekozen voor een voorinvestering om ruimtes voor kinderopvang te creëren. Door lokale bezuinigingen en de onzekere markt van de kinderopvang staat die investeringsbereidheid onder druk. Ook de twee uitspraken van de Raad van State hebben hieraan geen goed gedaan.
- Schoolbesturen hebben ook hun twijfels om middelen in te zetten om extra oppervlakte te realiseren voor kinderopvang. Zij mogen hiervoor alleen private middelen inzetten. Daarbij komt, dat als het gebouw niet meer wordt gebruikt als schoolgebouw en wordt afgestoten, de gemeente ook eigenaar wordt van het kinderopvanggedeelte, tenzij hier

juridische afspraken over zijn gemaakt. Daarom is ook bij de schoolbesturen de investeringsbereidheid in ruimtes voor kinderopvang laag. Kinderopvangorganisaties op hun beurt zijn huiverig om investeringen te doen ten behoeve van een IKC. Bij een IKC is het eigendom van de kinderopvang namelijk verweven in het gebouw. Het is soms lastig om het vastgoed te vervreemden of er een andere bestemming aan te geven. Daarbij opereren ze in een onzekere markt.

Welk fysiek model?
Elk fysiek model voor het IKC kent zijn eigen financieringsproblematiek.
Bij een IKC in **een bestaand gebouw** wil de kinderopvangorganisatie graag een lange termijn huurcontract om de investering terug te kunnen verdienen. Indien er sprake is van een bijgebouw voor kinderopvang moeten het recht van opstal en de waarde van de investering bij einde gebruik schoolgebouw of samenwerking goed zijn geborgd.
Bij een IKC in **nieuwbouw** kan een patstelling ontstaan wanneer geen van de partijen bereid is om te investeren in ruimtes voor kinderopvang.
Bij een IKC in een **netwerk** werken meerdere scholen samen met een kinderopvangorganisatie, die in een van de scholen is gehuisvest of in een eigen ruimte in de wijk.
Ook hier kunnen zich problemen voordoen ten aanzien van investeringen en het financieringsvraagstuk.

IV. Eigendom gebouwen

Eigendom
Uitgangspunt van de onderwijswetgeving (WPO/WEC en WVO) is dat het eigendom van het schoolgebouw ligt bij het schoolbestuur. Dit eigendom wordt als zodanig vastgelegd in het kadaster via een notariële akte. In het spraakgebruik wordt bij de schoolgebouwen onderscheid gemaakt tussen het juridisch eigendom (schoolbestuur) en het economisch eigendom (claimrecht). Het eigendom van schoolgebouwen kan bij verschillende partijen liggen.
1) Bij het bevoegd gezag, lees: het schoolbestuur voorzover dit een zelfstandige rechtspersoon is.
2) De gemeente voor zover deze tevens het schoolbestuur is (integraal bestuur en via een bestuurscommissie ex artikel 83 Gemeentewet (Komt nog maar zelden voor in Nederland)
3) Een derde partij die een schoolgebouw in bezit heeft, zoals een woningbouwvereniging of een andere privaatrechtelijk partij.
4) Enkele schoolbesturen die oude scholen in bezit hebben.

Ad 1
- De school is direct eigendom van het bevoegd gezag indien het bevoegd gezag de school zelf bouwt of laat bouwen, ondanks het feit dat het bouwen ervan uit gemeentelijke middelen wordt betaald (art. 103, lid 1 WPO, dan wel art. 101, lid 1 WEC, dan wel art. 76n, lid 1 WVO)
- De school wordt eigendom van het schoolbestuur indien de gemeente het schoolgebouw heeft gebouwd (zodra het gebouw is voltooid, art. 103, lid 2 WPO, dan wel art. 101, lid 2 WEC, dan wel art. 76n, lid 2 WVO).

Ad 2
- Gemeente en bevoegd gezag zijn hier één. De gemeente is en blijft eigenaar.

Ad 3
- Een derde partij bouwt een schoolgebouw en is daarmee eigenaar. De gemeente kan het gebouw kopen en vervolgens aan het bevoegd gezag in eigendom overdragen (zie verder ad 1.)

- De gemeente kan een schoolgebouw aan het bevoegd gezag in gebruik geven omdat het schoolgebouw niet aan de eisen voor eigendomsoverdracht voldoet (bijvoorbeeld als de gemeente het gebouw huurt, art. 103, lid 3 WPO, dan wel art. 101, lid 3 WEC, dan wel art. 76, lid 3 WVO).

Ad 4
Van het genoemde uitgangspunt zijn uitgezonderd de zogenaamde eigendomsscholen als bedoeld in artikel 205 van de Lager-onderwijswet 1920 (Stb. 1974, 565) en als bedoeld in artikel 126 van de Kleuteronderwijswet (Stb. 1974, 564). 'Eigendomsscholen' zijn schoolgebouwen die in het verleden niet met overheidsgelden tot stand zijn gebracht, maar met eigen middelen van het schoolbestuur. Bij de 'eigendomsscholen' is het schoolbestuur volledig eigenaar van het schoolgebouw. Op het moment dat het bevoegd gezag het onderwijsgebruik beëindigd gelden de bepalingen die zijn vastgelegd in het Besluit oude eigendoms- en huurscholen WPO. Dit besluit treft u hier aan.
Het economisch claimrecht is geregeld in de artikelen 110 WPO, 108 WEC, 76u WVO en betekent dat het schoolbestuur, op het moment dat het schoolbestuur besluit dat het onderwijs in het schoolgebouw wordt beëindigd, het betreffende schoolgebouw 'om niet' terugvalt aan de gemeente. Achtergrond van dit wettelijk uitgangspunt is dat de schoolgebouwen met overheidsgeld zijn bekostigd. Met het 'teruggeven' van het schoolgebouw aan de gemeente ontvangt de gemeente compensatie voor de tot op dat moment betaalde investeringskosten. Door de overdracht 'vloeit' het geld weer terug naar de gemeente.

Eigendomsoverdracht bij einde gebruik
Bij het beëindigen van het gebruik van een schoolgebouw door een schoolbestuur kunnen gemeente en bevoegd gezag verklaren dat het gebruik als school niet meer nodig is. Na die verklaring moet het gebruik zijn beëindigd (art. 37, lid 1 van de (model) verordening voorzieningen huisvesting onderwijs). Bij het beëindigen van het gebruik van een door een schoolbestuur bekostigde uitbreiding, krijgt de gemeente op basis van het economisch claimrecht het volledige eigendom van het pand, inclusief het gedeelte wat door het schoolbestuur is bekostigd. Dit op grond van natrekking (artikel 5:20 Burgerlijk Wetboek). In tegenstelling tot de eigendomsoverdracht bij de bouw van een school is het bij eigendomsoverdracht van een schoolgebouw bij het einde van het onderwijsgebruik niet noodzakelijk om deze overdracht via een notariële akte te laten plaatsvinden. Deze overdracht kan plaatsvinden door een gezamenlijke overeenkomst tussen gemeente en schoolbestuur. De verklaring (akte) wordt ook ingeschreven in het Kadaster. Die inschrijving is genoeg om de eigendom over te doen gaan naar de gemeente (art. 110, lid 4 WPO, dan wel art. 108, lid 4 WEC, dan wel art. 76 u, lid 4 WVO juncto art. 80, lid 3 Boek 3 van het Burgerlijk Wetboek).

Bij het einde van het onderwijsgebruik moet een staat van onderhoud worden opgesteld. Op basis van de staat van onderhoud wordt vastgesteld welke onderhoudsactiviteiten nog moeten worden uitgevoerd en door wie. In principe is het de verantwoordelijkheid van het schoolbestuur om de opdracht voor het uitvoeren van het onderhoud te verstrekken. Het schoolbestuur kan met de gemeente overeenkomen dat de gemeente de opdracht verstrekt en dat het schoolbestuur voor dit onderhoud aan de gemeente een vergoeding beschikbaar stelt.

Financiële verrekening bij einde gebruik schoolgebouw voortgezet onderwijs
Bij investeringen van het schoolbestuur onderscheiden we middelen die het schoolbestuur van de overheid heeft ontvangen en middelen uit andere bron, zoals legaten en schenkingen. Ten aanzien van de middelen die afkomstig zijn van de overheid, is er bij beëindiging geen recht op vergoeding aan het schoolbestuur. Dit betreft ook gevormde rente op reserveringen van overheidsgeld. De bewijslast dat het schoolbestuur met eigen middelen investeringen heeft bekostigd, ligt bij het

schoolbestuur. Het schoolbestuur moet aantonen dat een investering met eigen middelen is gedaan, anders claimt de gemeente dat die met overheidsmiddelen is bekostigd. Ook in het geval er geen beëindiging van het bestuur is, maar alleen van het gebruik van het schoolgebouw kan deze redenering worden gebruikt.

Als het schoolbestuur de investering heeft gedaan met eigen middelen, moet de gemeente afrekenen het niet-afgeschreven deel van de investering. Dit staat in de Wijzigingswet Wet op het basisonderwijs, ISOVSO, WVO, enz. (decentralisatie van huisvestingsvoorzieningen). Artikel XVIII van de Wijzigingswet Wet op het basisonderwijs, ISOVSO, WVO, enz. luidt als volgt:

1) Indien artikel 76u van de Wet op het voortgezet onderwijs toepassing vindt, vergoedt de gemeente, indien gedeelten van de gebouwen uit eigen middelen zijn bekostigd en hiervoor geen vergoeding is genoten, aan het bevoegd gezag van de desbetreffende school de restantboekwaarde van die gedeelten, voor zover het gaat om investeringen die hebben plaatsgevonden voor 1 januari 1997.

2) De restantboekwaarde wordt vastgesteld op basis van de afschrijvingstermijn van een dertigjarige annuïtaire lening. Het bevoegd gezag dient de bekostiging uit eigen middelen aan te tonen door middel van een verklaring van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

3) Een schoolbestuur mag de rijksbijdragen uitgeven aan het doel waarvoor ze zijn beschikbaar gesteld. Op het moment dat een schoolbestuur ophoudt te bestaan vindt er een verrekening plaats (zie artikel 110a WVO en artikel 24 Bekostigingsbesluit WVO) met het Rijk. De resterende gelden zijn dus geen eigendom van het bestuur. Een zelfde redenatie geldt voor investeringen in gebouwen. Deze zijn, in geval deze zijn bekostigd met rijksgeld, eigendom van de overheid.

Wat betekent dit voor de ontwikkelingen rond de onderwijsgebouwen in de gemeente Duiven bij met name overdracht oude gebouwen herschikking en nieuwbouw?

a. Overdracht oude gebouwen en investeringen voor eigen rekening:
   Leegkomende onderwijsgebouwen komen weer terug in handen van de gemeente. De vraag komt dan aan de orde hoe zij denkt om te gaan met investeringen die vanuit eigen middelen zijn gefinancierd voor bijvoorbeeld Kinderopvang.
   Voor het beantwoorden van deze vraag wordt aansluiting gezocht bij de wetgeving die is opgesteld met betrekking tot het beëindigen van het gebruik van een schoolgebouw door het Voortgezet Onderwijs (artikel XVIII van de Wijzigingswet Wet op het basisonderwijs, ISOVSO, WVO, enz.): “De restantboekwaarde van die investering wordt vastgesteld op basis van de afschrijvingstermijn van een dertigjarige annuïtaire lening. De Kinderopvangorganisatie dient de bekostiging uit eigen middelen aan te tonen door middel van een verklaring van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.”

b. Realisatie nieuwbouw:
   Op dit moment worden plannen ontwikkeld voor de realisatie van deze nieuwe voorziening voor bv. de Remigiusschool. Naast het bestuur van het basisonderwijs is er een kinderopvangorganisatie als partner. Wanneer de betreffende partij daartoe bereid en in

staat is, heeft het scenario waarin deze betreffende partij zelf de investeringskosten voor haar rekening neemt, de voorkeur. Echter, indien men niet in staat is om zelfstandig het deel wat gerealiseerd moet worden ten behoeve van de kinderopvang te financieren, wordt gekozen voor de weg van medegebruik.
In dat geval ontstaat in deze toekomstige voorziening een soortgelijke situatie als die we zien in oudere schoolgebouwen waarin een kinderopvang organisatie leegstaande lokalen heeft gehuurd van het schoolbestuur. Ruimte die in het verleden door de overheid is gerealiseerd en bekostigd.

De verwachting is dat bij de verdere ontwikkeling van de plannen Duiven zich soortgelijke situaties zullen voorzoen. Daarom is een gelijke gedragslijn voor de toekomst noodzakelijk.

Er zijn twee verschillende uitwerkingen mogelijk, maar in beide gevallen sluit Duiven zich aan bij de landelijke trend (In de regio Achterhoek geldt dit bv. voor de gemeenten Doetinchem, Oude IJsselstreek en Bronckhorst): Gemeenten bekostigen ook het gedeelte van de voorziening dat in gebruik genomen gaat worden door de Kinderopvangorganisatie voor Voorschoolse- en Tussenschoolse Opvang. Buitenschoolse Opvang vindt plaats op basis van medegebruik.

Uitwerking 1:
De basis vormt een huurovereenkomst, waarin is geregeld dat de kinderopvangorganisaties rechtstreeks de huur- en exploitatielasten aan de gemeente betalen. Omdat onderwijs en kinderopvang vaak het gebouw hybride gebruiken, kan er ook voor worden gekozen om de kosten van de kapitaals- en afschrijvingslasten af te rekenen met de gemeente en de exploitatie en beheerskosten met het schoolbestuur. Dan zullen er twee samenhangende juridische overeenkomsten afgesloten moeten worden. Analoog aan de situatie bij oude gebouwen blijven de schoolbesturen ook verantwoordelijk voor de financiële consequenties bij leegstand in nieuwe gebouwen. In de praktijk betekent dit daarnaast, dat de kosten van de kapitaalsinvestering door de gemeente voor de kinderopvangvoorziening in het geval van leegstand ten laste zullen komen van het schoolbestuur. Hiermee wordt gestimuleerd dat het schoolbestuur zich verantwoordelijk blijft voelen voor het verkrijgen c.q. behouden van een kinderopvangorganisatie als partner in het IKC. **Om te voorkomen dat schoolbesturen langdurig (en daarmee in strijd met de wet) geconfronteerd zullen worden met de kapitaalslasten bij leegstand van de m2 kinderopvang in het IKC, verplichten de schoolbesturen en de gemeente zich ten opzichte van elkaar dat zij uiterlijk na 6 maanden leegstand met elkaar in gesprek gaan om een passende oplossing te vinden die de risico's voor het schoolbestuur beperken. Dit kan o.a. door het faciliteren van alternatief gebruik van de leegstaande m2's.**

Uitwerking 2:
De gemeente Doetinchem heeft, in tegenstelling tot het bovenstaande werkwijze, er voor gekozen om met het schoolbestuur een huurovereenkomst af te sluiten waarin gewerkt wordt met een commerciële huurprijs en een minimale looptijd van 5 jaar (IKC-Noord).

Conclusie:
Schoolbesturen en de gemeente geven de voorkeur voor uitwerking 1. In dit model is de rolverdeling zuiver en zullen de schoolbesturen zich blijven inspannen voor een goede partner in de kinderopvang. In dit model blijft de gemeente uit de rol van

vastgoedbeheerder. **Het op 1 januari 2018 bestaande medegebruik in de schoolgebouwen wordt geconsolideerd.**

Bronnen:
- Schoolfacilities november 2014/Karin Soldaat Penta Rho
- Stedebouw & architectuur nr. 6 oktober 2014
- https://vng.nl/onderwerpenindex/onderwijs/onderwijshuisvesting/eigendom-gebouwen-en-eigendomsoverdracht

Concretisering Huisvestingsvoorstel

PO-Raad, VO-Raad en VNG

Opdrachtgever	VO-Raad, VNG en PO raad.
Project	Huisvestingsvoorstel VO-Raad, VNG en PO raad
Datum	13 april 2018
Referentie	1599302-0043.3.0
Auteur(s)	Mike van Schoonderwalt - HEVO B.V. Gerhard Jacobs - HEVO B.V.

Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden gekopieerd, noch aan derden ter inzage worden gegeven.

Statenlaan 8
5223 LA 's-Hertogenbosch

Postbus 70501
5201 CB 's-Hertogenbosch

T +31 (0)73 6 409 409
F +31 (0)73 6 410 118

info@hevo.nl
ISO 9001-gecertificeerd

KvK Brabant 16029774
BTW 0011.60.461.B01

Inleiding

Het huisvestingsvoorstel en de opdracht
Bij de sectorraden van het Primair en Voortgezet Onderwijs en de Vereniging Nederlandse Gemeenten leeft al langer de wens om gemeenten en schoolbesturen meer in staat te stellen om hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor (de kwaliteit van) onderwijshuisvesting waar te maken. Om dit tot uitdrukking te brengen hebben de drie partijen een gezamenlijk voorstel opgesteld: 'Huisvestingsvoorstel VNG, PO-raad, VO-raad' d.d. 14 december 2016 (bijlage 1).

Het voorstel beschrijft een aantal maatregelen die de beoogde gezamenlijke verantwoordelijkheid moet borgen en die meer evenwicht brengt in de relatie tussen gemeenten en schoolbesturen. Binnen het huidige stelsel zijn de beschikbare middelen – mede door de uitname in 2015 uit het gemeentefonds – ruim onvoldoende, en biedt de bestaande regelgeving onvoldoende houvast om efficiënt met middelen om te gaan. Samengevat geeft het huisvestingsvoorstel het volgende weer:

- Gemeenten en schoolbesturen stellen gezamenlijk een meerjarig Integraal Huisvestingsplan (IHP) op, waarover Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) gevoerd wordt en dat in de plaats treedt van de bestaande jaarcyclus. Daarmee krijgt het IHP een wettelijke status.
- Renovatie wordt als voorziening in de wet opgenomen.
- Schoolbesturen stellen verplicht een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) op waarin onderhouds-werkzaamheden en te besteden middelen zijn aangegeven.
- Het investeringsverbod als beschreven in de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) wordt aangepast en versoepeld.

In opdracht van de beide sectorraden en de VNG, heeft HEVO geadviseerd bij het concretiseren van het genoemde huisvestingsvoorstel. Daarbij is vooral gekeken naar onderdelen die aan bestaande wet- en regelgeving raken, waardoor een aantal aanpalende zaken nog separaat uitwerking dienen te krijgen. Binnen het kader van deze adviesopdracht is er daarnaast overleg gevoerd met het Ministerie van OCW, mede ter bepaling van de benodigde aanpassingen van de huidige wetgeving, mogelijk voortvloeiend uit dit advies.

Het rapport is tot stand gekomen binnen de context van een verdergaande samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen, waarmee het Rijk wat meer op afstand kan blijven. Door de verantwoordelijkheid voor de huisvesting meer dan in het verleden een gezamenlijke verantwoordelijkheid te laten zijn, verwachten wij meer ruimte voor het implementeren van maatregelen op het gebied van duurzaamheid en op Total Cost of Ownership gerichte investeringen. Daarnaast is er ruimte om afspraken te maken over lokaal gerichte prioritering in de huisvestingsvoorzieningen.

Verkenning en draagvlak
Om te komen tot de concretisering van het huisvestingsvoorstel, is er met betrokken partijen overleg gevoerd en zijn er een aantal werkconferenties georganiseerd, waaronder:

- Verkennende individuele gesprekken met bestuurders en beleidsambtenaren.
- Werkconferentie ‘Entre Nous’ waarin de probleemstelling nader is onderzocht en uitgediept met vertegenwoordigers van de schoolbesturen (PO en VO) en gemeenten.
- Gesprekken met vertegenwoordigers van het Ministerie van OCW.
- Diverse gesprekken met beleidsmedewerkers van de sectorraden en VNG.
- Werkconferentie ‘En Compagnons’ waarin de uitgewerkte voorstellen aan de vertegenwoordigers van sectorraden, VNG en Ministerie van OCW zijn gepresenteerd en getoetst.
- Presentatie van de conclusies uit het rapport aan de bestuurscommissie op 29 maart 2018.

Adviesrapport
Dit rapport geeft de resultaten weer van de in de afgelopen periode gevoerde overleggen en verwoordt het advies ten aanzien van concretisering van het Huisvestingsvoorstel. Ten slotte worden aanbevelingen gedaan voor verdere concretisering en het realiseren van aangepaste wet- en regelgeving op de volgende elementen:

- De plaats van het IHP in het huisvestingsstelsel en een voorstel om het IHP in een wettelijk kader te vatten.
- De manier waarop het begrip ‘renovatie’ een plek in het stelsel kan krijgen, ook weer met een wettelijke basis.
- Een voorstel ten aanzien van wijziging van het investeringsverbod in het PO.
- De systematiek van financiering van onderwijshuisvesting, in aansluiting op de in het Huisvestingsvoorstel opgenomen wens tot meer gezamenlijke verantwoordelijkheid en het bundelen van de middelen vanuit gemeenten en scholen voor onderwijshuisvesting.

Inhoudsopgave

1.	**Integraal Huisvestingsplan (IHP)**	**5**
1.1.	Huidige situatie	5
1.2.	Bezwaren bij huidige wet- en regelgeving	5
1.3.	Integraal en beleidsrijk	6
1.4.	Reikwijdte van het IHP	6
1.5.	Wettelijke verankering	7
1.6.	Organisatie en proces, rollen en verantwoordelijkheden van partijen	8
1.7.	Financiering, bekostigingsplafond	9
2.	**Renovatie**	**10**
2.1.	Huidige situatie	10
2.2.	Knelpunten huidige wet- en regelgeving	10
2.3.	Definitie van renovatie	11
2.4.	Afwegingskader renovatie-nieuwbouw	12
2.5.	Voorstel wetsaanpassing	12
3.	**Investeringsverbod Primair Onderwijs**	**13**
3.1.	Huidige situatie	13
3.2.	Bezwaren huidige wetgeving	13
3.3.	Voorstel wetsaanpassing	14
4.	**Financiering en verdeling van kosten**	**15**
4.1.	Huidige situatie	15
4.1.1.	Stelsel	15
4.1.2.	Bouwkostenniveaus en normbedragen	15
4.2.	Effecten huisvestingsvoorstel op financiering	15
4.3.	Gezamenlijke financiering onderwijshuisvesting	16
4.3.1.	(Boven)normatieve kwaliteit	16
4.3.2.	Vervroegde realisatie	17
4.3.3.	Schematische weergave keuzemodel financiering onderwijshuisvesting	18
4.3.4.	Meerjarenonderhoudsplanning	19
5.	**Samenvatting**	**20**
BIJLAGEN		**23**

1. Integraal Huisvestingsplan (IHP)

1.1. Huidige situatie

De huidige wetgeving voor huisvesting in het Primair, Voortgezet en Speciaal Onderwijs (respectievelijk de WPO, de WVO en de WEC) voorziet in een beschrijving van een jaarcyclus bij de behandeling van huisvestingsaanvragen:

> *'Burgemeester en wethouders stellen jaarlijks ten behoeve van het eerstvolgende jaar voor een door hen te bepalen tijdstip een bekostigingsplafond vast voor de bekostiging van de voorzieningen in de huisvesting……'*

Daarnaast worden rollen en verantwoordelijkheden alsmede de aard van de voor bekostiging in aanmerking komende voorzieningen beschreven. Eenvoudig gesteld komt het er op neer dat een schoolbestuur een aanvraag voor een voorziening onderbouwd kan indienen en dat de gemeente deze toetst aan wet- en regelgeving (gemeentelijke verordening). De gemeente zal vervolgens overgaan tot het al dan niet toekennen van de aanvraag en uit de toegekende investering voortvloeiende kapitaallasten in de gemeentelijke jaarbegroting(en) opnemen.

1.2. Bezwaren bij huidige wet- en regelgeving

Omdat in het huidige stelsel aanvragen individueel behandeld worden binnen de systematiek van een jaarcyclus, bemoeilijkt dit een beleidsrijke en integrale beschouwing van de benodigde investeringen in het scholenlandschap van een gemeente. De systematiek van de jaarcyclus leidt daarmee in gevallen tot een gefragmenteerde aanpak en overleg tussen de gemeente en de in die gemeente aanwezige schoolbesturen.

Naast dat een gefragmenteerde aanpak een samenhangende en beleidsrijke ontwikkeling van het onderwijslandschap in de gemeente niet faciliteert – en mogelijk zelfs verhindert - is er een reëel risico van niet efficiënte investeringen, waardoor de beoogde kwaliteit van de huisvesting niet wordt bereikt. Tevens geeft de huidige situatie een aanzienlijke afhankelijkheid van schoolbesturen ten opzichte van gemeenten en lokt de gefragmenteerde aanpak onderlinge concurrentie uit tussen schoolbesturen op het gebied van onderwijshuisvesting, binnen eenzelfde verzorgingsgebied. Dit leidt op sommige plekken tot suboptimaal gedrag, dat in de praktijk kan leiden tot ongelijkheid, het niet invullen van huisvestingsbehoeften of tot leegstandsproblematiek.

Naast bovengenoemde bezwaren, geeft de organisatie van huisvestingsbeleid op basis van een jaarcyclus problemen bij de sturing van de kwaliteit van de totale huisvestingsportefeuille voor schoolbesturen en gemeenten. Hierdoor is grip op bijvoorbeeld kwaliteitsverhoging of verduurzaming van de portefeuille in het huidige stelsel moeilijk realiseerbaar.

Dat er toch met jaarcycli gewerkt wordt, vindt zijn oorzaak in het feit dat op veel plaatsen de wet en modelverordening strikt worden gevolgd en het in die gemeenten ontbreekt aan een overstijgend onderwijshuisvestingsbeleid, ter aanvulling op het huidige wettelijke stelsel.

1.3. Integraal en beleidsrijk

De wens van de sectorraden en VNG is om tot een meer integrale aanpak te komen voor het gemeentelijk onderwijsvastgoed, waarbij bovendien sprake is van meer evenwicht in de positie van schoolbesturen en gemeenten. Door een meer planmatige aanpak kan dit bereikt worden. Bovendien wordt het dan beter mogelijk om aanpalende zaken als duurzaamheid, Total Cost of Ownership (TCO) en lokale prioriteiten op een beleidsmatige manier op te nemen in de integrale huisvestingsplannen.

Gelijktijdig blijkt uit consultatiegesprekken met het veld dat de behoefte aan wettelijke aanpassingen sterk verschilt. Er zijn gemeenten die over voldoende expertise en bestuurlijke slagkracht beschikken om tot lokaal passend beleid te komen dat wet- en regelgeving overstijgt. In andere plaatsen is dit er niet en wordt (de letter van) de wet- en regelgeving als leidend en strikt kaderstellend ingezet.

Om tot een passend stelsel te komen, wordt er daarom gezocht naar oplossingen die de partijen in het veld niet belemmeren, maar gelijktijdig voldoende houvast bieden om te komen tot de doelen van het Huisvestingsvoorstel van de VNG en de sectorraden.

1.4. Reikwijdte van het IHP

Om de beschreven doelen in het Huisvestingsvoorstel te concretiseren, wordt voorgesteld om de thans in de wet beschreven jaarcyclus te vervangen door een langere periode, waarin gemeenten na overleg met betrokken schoolbesturen het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastleggen in een meerjarenprogramma (IHP), met een doorkijk naar meerdere jaren na deze periode. Gedacht wordt aan een periode van in totaal ten minste 16 jaren (4 + ten minste 12 jaar); waarmee wordt aangesloten op de gemeentelijke raadscycli van veelvouden van 4 jaar, waarmee het IHP een totale reikwijdte kent van ten minste 16 jaar. Om te voorkomen dat het beleidsmatige karakter van het IHP negatief beïnvloed wordt door een wisselende samenstelling van de Raad, wordt geadviseerd om het IHP in te laten gaan, 2 jaar na het aantreden van een (nieuw) gemeentebestuur.

Omdat zich binnen de gemeenten onvoorziene zaken kunnen afspelen die van invloed kunnen zijn op beleid en middelen, zal er ook een ‘ventiel’ noodzakelijk zijn om de beschikbaarstelling van middelen binnen het IHP te regelen. Nadat het IHP is vastgesteld door gemeente en schoolbesturen, wordt er jaarlijks een gedetailleerd uitvoeringsprogramma vastgesteld binnen de kaders van de 4-jaarlijkse cyclus.

Op basis van de meest actuele gegevens (leerlingenprognoses, kwaliteitseisen etc.) kunnen via het jaarlijks vast te stellen uitvoeringsprogramma aanpassingen op onderdelen van het IHP worden bepaald. Gemeente en schoolbesturen dienen daar dan wel overeenstemming over te bereiken. Voor het overleg over het IHP en het uitvoeringsprogramma wordt aangesloten op het bestaande wettelijk verankerde Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Op de agenda van het OOGO wordt het overleg toegevoegd, gericht op het bereiken van overeenstemming over de *noodzakelijke afwijkingen* van het vastgestelde IHP en het uit het IHP voortvloeiende uitvoeringsprogramma; het is uitdrukkelijk niet de bedoeling om het IHP jaarlijks ter discussie te stellen, dit wordt immers eenmaal per 4 jaar vastgesteld.

De beschreven cycli zijn hieronder in schema weergegeven:

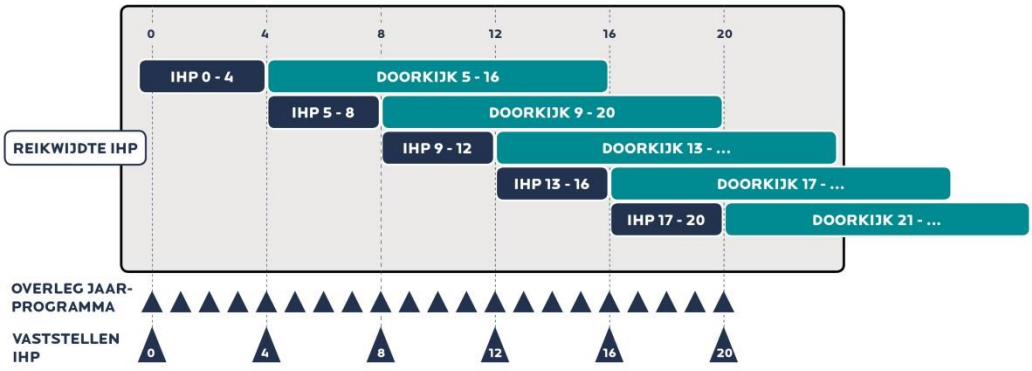

1.5. Wettelijke verankering

Omdat het vormen van een meerjarenprogramma (het IHP) niet vrijblijvend zou moeten zijn, zou de verplichting tot het maken daarvan verankering moeten vinden in de wet, waarbij partijen vrijheid hebben in de wijze van uitwerking van het meerjarenprogramma. Indien partijen het daar over eens zijn kan ook in overleg, en uitsluitend met wederzijdse instemming, afgeweken worden van de hierboven beschreven ‘doorkijk-periode’ van ten minste 12 jaar.

De verankering in de wetgeving leidt daarmee tot aanpassing van de omschreven jaarcyclus in de WPO, de WVO en de WEC, zowel op het gebied van ‘het programma’ (WPO art. 95, WVO art. 76f en WEC art. 93), alsmede ter bepaling van ‘het bekostigingsplafond’ (WPO art. 93, WVO art. 76d en WEC art. 91).

Schematisch ziet de samenhang tussen wet, verordening en het IHP er als volgt uit:

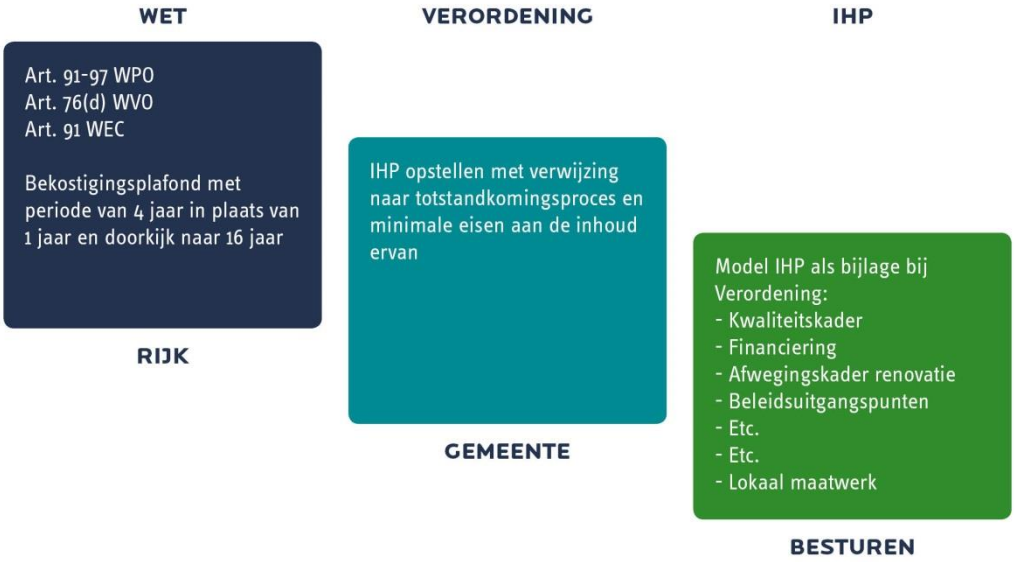

Gemeenten en schoolbesturen krijgen daarmee de wettelijke opdracht tot het vormen van een meerjarenprogramma – het IHP –, waarbij zij de vrijheid hebben in de wijze waarop het IHP wordt vormgegeven. In de wet wordt daarmee alleen de verplichting tot de vorming van het meerjarenprogramma opgenomen, inclusief de termijnen van 4 respectievelijk ten minste 16 jaren en de werking van deze termijnen. Tevens wordt voorgesteld om ten aanzien van het vaststellen van het jaarlijkse uitvoeringsprogramma middels het OOGO, dit op te nemen in de betreffende wetsartikelen.

Om partijen die daar behoefte aan hebben enige steun te bieden in de manier waarop het meerjarenbeleid kan worden vormgegeven, wordt voorgesteld om in de modelverordening nadere handvatten te formuleren. Dit kan door middel van het opnemen van een format-IHP met instrumenten om de verschillende onderdelen van het IHP te laden. De in het IHP te regelen onderwerpen worden daarmee in de gemeentelijke verordeningen – in te vullen naar lokale behoefte – vastgelegd. Een eerste handreiking is te vinden in bijlage 3.

1.6. Organisatie en proces, rollen en verantwoordelijkheden van partijen

Zoals hierboven beschreven, komt het meerjarenprogramma (IHP) tot stand na overleg tussen gemeente en schoolbesturen, waarbij partijen zich inspannen om tot een gezamenlijk gedragen besluit te komen. Mocht een gezamenlijk gedragen IHP in een uiterst geval niet realiseerbaar blijken, dan stelt de gemeente (College van B&W) het IHP vast, waarna deze de daarmee gepaard gaande budgetten ter besluitvorming aan de Raad voorlegt.

Ook de jaarlijkse detaillering van het meerjarenprogramma (IHP) in het OOGO (het jaarlijkse uitvoeringsprogramma) is gericht op het bereiken van overeenstemming over de *afwijkingen* van het eerder vastgestelde IHP. Indien er onverhoopt geen overeenstemming bereikt wordt beslist de gemeente, waarbij het alsdan genomen besluit vatbaar is voor bezwaar en beroep. Indien partijen op lokaal niveau mogelijke geschillen willen oplossen buiten de instrumenten van bezwaar en beroep, kan lokaal gekozen worden voor een in de verordening of het IHP op te nemen mediation- of geschillenregeling. Dit is een laagdrempelig instrument dat tijdrovende formele procedures kan voorkomen en alleen van toepassing is wanneer alle partijen het daar over eens zijn.

1.7. Financiering, bekostigingsplafond

In de financiering van het IHP komt het meerjarige karakter van het IHP goed naar voren; het IHP kent een reikwijdte van ten minste 16 jaar, waarvan de eerste 4 jaar ‘hard’ zijn en de volgende 12 jaar het karakter hebben van een beleidsvoornemen. Voor de eerste 4 jaar maken gemeenten en schoolbesturen bindende afspraken over participatie in de financiering en reserveert de gemeente de benodigde middelen in de gemeentelijke begroting, na goedkeuring daartoe van de Raad (bekostigingsplafond).

De wijze waarop en het kader waarin afspraken over de financiering van onderwijshuisvesting kan worden vormgegeven, wordt behandeld in hoofdstuk 4 van dit rapport.

2. Renovatie

2.1. Huidige situatie

Op dit moment worden in de wet (WPO, WVO en WEC) de volgende voorzieningen beschreven die voor bekostiging in aanmerking komen:

- *Nieuwbouw, een bestaand gebouw of een gedeelte daarvan, verplaatsing van een bestaand gebouw of een gedeelte daarvan, terreinen alsmede eerste aanschaf van leer- en hulpmiddelen en meubilair.*
- *Uitbreiding van de hierboven omschreven voorzieningen.*
- *Medegebruik voor een ruimte die geschikt is voor onderwijs.*
- *Herstel van constructiefouten aan het gebouw of aan het terrein.*
- *Herstel en vervanging in verband met schade aan het gebouw, leer- en hulpmiddelen en meubilair in geval van bijzondere omstandigheden.*

Volgens de gewoonlijk gehanteerde interpretatie van bovenstaande opsomming van begrippen, valt renovatie dus niet onder de voor bekostiging in aanmerking komende voorzieningen. Hierover valt overigens op te merken dat ook het begrip ‘nieuwbouw’ geen nadere definitie kent en kennelijk als eenduidig begrip wordt verondersteld. De wet hanteert het begrip renovatie in het geheel niet; wat daarvan de reden is, is niet duidelijk.

2.2. Knelpunten huidige wet- en regelgeving

Over het algemeen zal ten aanzien van de bekostiging van het reguliere onderhoud gedurende de ‘normale’ levensduur van een gebouw (in de regel 40 jaar) geen onduidelijkheid bestaan. Middelen voor onderhoud zijn in de reguliere bekostiging van het onderwijs opgenomen als onderdeel van de materiële instandhouding. Schoolbesturen dienen daaruit het onderhoud aan de schoolgebouwen te bekostigen en kunnen daarvoor middelen reserveren passend bij de door hen vastgestelde meerjarenonderhoudsplannen.

Daarentegen bestaat er op grond van de huidige wet- en regelgeving wel onduidelijkheid ten aanzien van de onderhoudskosten die ontstaan aan het einde van de technische en economische levensduur van een gebouw. Dit is het moment waarop instandhouding van adequate huisvesting (één van de hoofdprioriteiten zoals geformuleerd in de model-verordening) leidt tot de behoefte tot omvangrijk groot onderhoud, renovatie of vervanging van het gebouw. Het ontbreken van het begrip ‘renovatie’ leidt tot onduidelijkheid en daarmee tot grote verschillen tussen gemeenten in het al dan niet toepassen van renovatie als mogelijke maatregel, dan wel over de wijze van bekostiging daarvan.

Vanwege de geschetste problematiek laten gemeenten en schoolbesturen kansen liggen; renovatie kan een volwaardig – en in een aantal gevallen een beter of duurzamer – alternatief zijn voor nieuwbouw en daarom beter passend zijn als huisvestingsoplossing. Het ontbreekt naast duidelijkheid over bekostiging tevens aan een passend kader voor partijen om de afweging tussen nieuwbouw en renovatie te maken.

2.3. Definitie van renovatie

De sectorraden en de VNG zijn van mening dat renovatie een plaats moet krijgen binnen de wet- en regelgeving inzake onderwijshuisvesting, ook omdat renovatie van bestaand vastgoed uit het oogpunt van verduurzaming een steeds prominentere rol zal krijgen binnen het gemeentelijk vastgoedbeleid.

Om te voorkomen dat de huidige onduidelijkheid – en de daaruit mogelijk voortvloeiende verschillen van inzicht tussen gemeenten en schoolbesturen – over de vraag of een voorgenomen renovatie een levensduurverlengende ingreep betreft of een incidentele gebouwaanpassing (groot onderhoud), dient het begrip renovatie gedefinieerd te worden.

Uitgangspunt dat in dit advies wordt gehanteerd is dat renovatie dient te worden beschouwd als een volwaardig alternatief voor nieuwbouw, in te zetten als mogelijke maatregel (voorziening) aan het einde van de levensduur van een schoolgebouw. Hiermee wordt renovatie niet een extra gemeentelijke verantwoordelijkheid, maar een alternatief voor (vervangende) nieuwbouw, dat reeds behoort tot de gemeentelijke zorgplicht, zoals opgenomen in de wet.

Omdat renovatie als mogelijke ingreep – dan ook in de wet opgenomen als voorziening – deel gaat uitmaken van het meerjarenprogramma (het IHP), worden in de verordening criteria afgesproken volgens welke wordt afgewogen wanneer een gebouw, na het bereiken van het einde van de levensduur, in aanmerking komt voor nieuwbouw en wanneer voor renovatie. Dit wordt het afwegingskader renovatie-nieuwbouw genoemd. Door de afwegingscriteria in de verordening op te nemen, hebben ze een duidelijke juridische status en liggen de uitgangspunten vast, overigens na overleg met de schoolbesturen in het OOGO.

Om als volwaardig alternatief te kunnen gelden moet een renovatie zoals op te nemen als voorziening in de wet, leiden tot een startsituatie (of startconditie) die in kwalitatief opzicht gelijkwaardig is aan nieuwbouw en gericht is op levensduurverlenging van *ten minste* 25 jaar. Dit in tegenstelling tot regulier en groot onderhoud, uit te voeren door het schoolbestuur, dat in het algemeen leidt tot levensduurverlenging *tot maximaal* 20 jaar. Daarmee wordt renovatie zoals hier bedoeld als volgt gedefinieerd:

> *'Renovatie is een grootschalige en integrale aanpak van een bestaand schoolgebouw waarmee de levensduur verlengd wordt met ten minste 25 jaar en het gebouw (weer) voldoet aan de functionele eisen en kwaliteitseisen zoals geformuleerd in het IHP (en ten minste aan vigerende eisen van het Bouwbesluit).*

2.4. Afwegingskader renovatie-nieuwbouw

Om te komen tot een eenduidig en bij het meerjarenprogramma passend perspectief en kwaliteitsniveau, is een afwegingskader nodig ter begeleiding van de keuze tussen beide mogelijke voorzieningen: nieuwbouw of renovatie. Een dergelijk in de verordening vast te stellen afwegingskader dient ten minste de methodiek (‘de businesscase’) te omschrijven hoe gekomen wordt tot de keuze voor renovatie of vervangende nieuwbouw.

Deze methodiek (‘de businesscase’) dient objectieve en meetbare criteria te bevatten die tussen gemeente en schoolbesturen worden overeengekomen als onderdeel van de verordening. Hiermee is voor gemeente en schoolbesturen duidelijkheid gecreëerd over de vraag wanneer renovatie wordt toegepast en wanneer wordt overgegaan tot vervangende nieuwbouw. In schema zien dit proces en de onderlinge samenhang er als volgt uit:

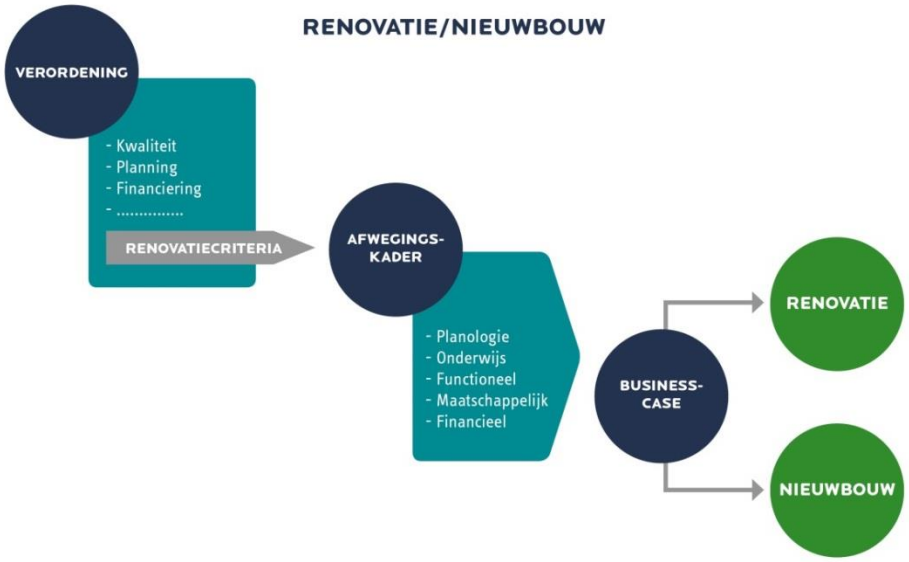

2.5. Voorstel wetsaanpassing

Aanpassing van wetgeving kan vrij eenvoudig plaatsvinden door een beperkte uitbreiding van de definitie ‘Voorzieningen in de huisvesting’ zoals opgenomen in artikel 92 WPO, artikel 76c WVO en artikel 90 WEC. Hierin kan bij de huidige opsomming het begrip renovatie worden toegevoegd. De nadere uitleg van het begrip renovatie kan in de toelichting op de wettekst (Memorie van Toelichting) een plek vinden.

Ter facilitering van gemeenten en schoolbesturen kan daarnaast in de modelverordening een hoofdstuk opgenomen worden ten aanzien van het afwegingskader renovatie-nieuwbouw. Allereerst kan dit door artikel 2 van de modelverordening (omschrijving voorzieningen in de huisvesting) uit te breiden met de voorziening renovatie, met uitstraling naar overige delen van de modelverordening.

3. Investeringsverbod Primair Onderwijs

3.1. Huidige situatie

Met betrekking tot de investeringsmogelijkheden van het bevoegd gezag vermeldt artikel 148 in de WPO het volgende:

> *'Het bevoegd gezag wendt het totaal van de in de artikelen 129, 134 en 137 bedoelde bedragen voor de kosten voor de materiële instandhouding en de personeelskosten uitsluitend aan voor kosten voor materiële instandhouding, personeelskosten van de school of personeelskosten in verband met benoeming of tewerkstelling zonder benoeming van personeel, bedoeld in artikel 29, vijfde lid, dan wel mede voor die kosten van een van de andere scholen van dat bevoegd gezag.'*

Hoewel de wettekst ruimte kan geven voor interpretatie, is deze bedoeld (en wordt deze in de praktijk als zodanig ook uitgelegd) als een verbod op investeringen in zaken anders dan omschreven. Daarmee is investeren in huisvesting ook verboden. Deze bepaling is als amendement in de wet toegevoegd om te voorkomen dat de door de voor onderwijs bedoelde middelen voor oneigenlijke doelen kunnen worden aangewend. Een gelijkluidend verbod op investeringen is eveneens opgenomen in de WEC als artikel 143, dat daarmee eenzelfde uitwerking heeft op scholen in het Speciaal Onderwijs.

3.2. Bezwaren huidige wetgeving

Met de overheveling van de verantwoordelijkheid van het buitenonderhoud in het Primair en Speciaal Onderwijs per 1 januari 2015, kan en mag een schoolbestuur investeren in de kwaliteitsverbetering van haar onderwijsgebouwen. Vanuit het vormgeven van het zogenoemde 'goed huisvaderschap' wordt zelfs verwacht van schoolbesturen dat zij dusdanig onderhoud en in stand houdende investeringen plegen dat er tijdens de levensduur van het gebouw sprake blijft van een voor het onderwijs adequate huisvesting.
Hoe verhoudt bovengenoemde situatie zich tot de beperkingen ten aanzien van de besteding van middelen uit de WPO en de WEC?

Dat het samenspel van verantwoordelijkheden van schoolbesturen en verboden uit het huidige investeringsverbod leidt tot onduidelijkheid, blijkt ook uit de wisselende waarderingen door de accountancy en inspectie in casuïstiek die handelt over de vraag in hoeverre het verbod reikt en op welke wijze er gehandhaafd dient te worden. Dit leidt in de praktijk tot wisselende oordelen op gelijke situaties. Daarnaast geeft het huidige investeringsverbod een te grote (ervaren) beperking in de mogelijkheden voor schoolbesturen om te investeren in huisvesting, ten gunste van de onderwijskwaliteit of bedrijfsvoering van de school.
Bij de behandeling van het wetsvoorstel "overheveling onderhoud buitenkant heeft toenmalig staatssecretaris Dekker de geldende spelregels toegelicht, waardoor er meer speelruimte lijkt te ontstaan voor het onderwijs. Op basis daarvan wordt in de praktijk de volgende gedragslijn gevolgd:

'Bij nieuwbouw is het niet toegestaan dat een bestuur een bijdrage levert aan de nieuwbouw van een school voor dat deel waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Dus het kan niet zo zijn dat de gemeente maar een deel van de vergoeding betaalt en het bestuur de rest laat betalen. De gemeente moet minimaal de normvergoeding zoals die in de eigen huisvestingsverordening is vastgelegd vergoeden. Het bedrag moet ook zodanig zijn dat kan worden voldaan aan de eisen van het Bouwbesluit. Het schoolbestuur mag wel boven deze normen investeren in het gebouw om bijvoorbeeld een lager energieverbruik of beter binnenklimaat te realiseren. Hierbij geldt dat het een redelijk bedrag betreft dat binnen een redelijke termijn kan worden terugverdiend.'

Bovenstaande heeft er toe geleid dat op verschillende plaatsen schoolbesturen samen met gemeenten investeren in huisvestingsprojecten. Hierbij wordt dan uitgegaan van bovenstaande interpretatie van het investeringsverbod. , veelal aangeduid als 'de coulanceregeling'. In de praktijk komt dat er op neer dat het bevoegd gezag 8 à 10% van de investering voor haar rekening neemt, gebaseerd op een verwacht exploitatievoordeel in aanloop naar en na het betrekken van de nieuwe huisvesting.

3.3. Voorstel wetsaanpassing

Met betrekking tot het investeringsverbod is het voorstel om de WPO en de WEC (dan wel de toelichting daarop) zodanig aan te passen dat schoolbesturen de mogelijkheid krijgen om in huisvesting te investeren. Daarbij wordt voorgesteld om aan te sluiten bij de vrijheid van besteding van middelen, zoals geformuleerd in de WVO, artikel 99 lid 3. Dit artikel beschrijft de beperking als volgt:

'Het voor personeels- en exploitatiekosten betaalde bedrag wordt aangewend voor de kosten van personeel, zoals onderscheiden in de artikelen 32 en 32a, voor voorzieningen in de exploitatie. In geval van een overschot op die bedragen, kan dat overschot worden aangewend voor voorzieningen in de huisvesting.'

Door deze aanpassing wordt het verschil tussen de WPO en de WEC enerzijds en de WVO anderzijds opgeheven.

Hiermee kan – met behoud van de zorgplicht van de gemeente – gekomen worden tot kwaliteitsverbetering van de onderwijshuisvesting op basis van een gemeenschappelijke inspanning. Hoofdstuk 4 geeft hiervoor een nadere uitwerking.

4. Financiering en verdeling van kosten

4.1. Huidige situatie

4.1.1. Stelsel

In het huidige stelsel is er sprake van de scheiding van geldstromen voor onderwijs-huisvesting, op grond van enerzijds de gemeentelijke taak tot de zorg voor de voorzieningen in de huisvesting op het grondgebied van de gemeente en anderzijds de taak van de schoolbesturen tot het beheer en onderhoud van de schoolgebouwen die zij in gebruik hebben. Door de toepassing van de in dit adviesrapport genoemde toevoeging van renovatie als gelijkwaardig alternatief voor nieuwbouw en de versoepeling van het investeringsverbod voor het Primair en Speciaal Onderwijs, verandert deze situatie in beginsel niet. Dit geldt ook voor de mogelijkheid die schoolbesturen en gemeenten hebben inzake doordecentralisatie.

Wel vraagt de concretisering van het Huisvestingsvoorstel nadere duiding van de wijze waarop gemeenten en schoolbesturen om kunnen gaan met gezamenlijke financiering van onderwijshuisvesting.

4.1.2. Bouwkostenniveaus en normbedragen

Binnen het huidige stelsel wordt door veel gemeenten gebruik gemaakt van de model-verordening onderwijshuisvesting, zoals door de VNG aangereikt. Onderdeel daarvan bestaat uit de jaarlijks geïndexeerde normbedragen, die weergeven met welke investeringsomvang een voorziening in onderwijshuisvesting gepaard gaat. Door een oplopend verschil tussen de normbedragen uit de verordening en de werkelijke bouwkosten, is er op veel plaatsen een vraagstuk ontstaan over de dekking van de investeringen en hoe om te gaan met te laag geprognosticeerde bekostigingsplafonds.

De in dit rapport geformuleerde concretisering van het Huisvestingsvoorstel en de latere toepassing van de aangereikte oplossingen, gaan ervan uit dat het vraagstuk van het verschil tussen normbedragen en werkelijke bouwkosten wordt opgelost.

4.2. Effecten huisvestingsvoorstel op financiering

De concretisering van het Huisvestingsvoorstel van de sectorraden en de VNG gaat uit van het handhaven van de huidige financieringsstromen. Aanvullend kan de versoepeling van het investeringsverbod leiden tot een gezamenlijke financiering die de kwaliteit van onderwijshuisvesting kan vergroten dan wel het moment van investeren kan vervroegen.

De wijze waarop op lokaal niveau de mogelijkheid tot gezamenlijke financiering wordt vormgegeven, wordt vastgelegd in het IHP. Dit vindt plaats binnen de kaders van de wet, waartoe de vorming van het meerjarenprogramma zelf behoort, het vaststellen van het bekostigingsplafond daarbij en het versoepelde investeringsverbod voor Primair en Speciaal Onderwijs. Als handreiking om te komen tot werkbare en binnen de wet passende afspraken over gezamenlijke financiering, kunnen een aantal spelregels daarvoor worden opgenomen in de gemeentelijke verordening. Deze spelregels worden hieronder toegelicht.

4.3. Gezamenlijke financiering onderwijshuisvesting

4.3.1. (Boven)normatieve kwaliteit

Door de versoepeling van het investeringsverbod wordt het voor zowel het Primair, Speciaal als Voortgezet Onderwijs mogelijk om te investeren in aanvullende bovennormatieve (boven het wettelijk minimum uit het Bouwbesluit) kwaliteit op het moment dat vervangende nieuwbouw of renovatie als gelijkwaardig alternatief wordt gerealiseerd.

In beginsel staat het het schoolbestuur vrij om aanvullend te investeren in huisvesting, gericht op onderwijskwaliteit. Te denken aan specifieke voorzieningen passend bij de onderwijsvisie van de school. Dit is niet anders dan de wijze waarop schoolbesturen thans investeren in bijvoorbeeld inrichting, ICT of onderwijsleermiddelen. Beperking daarbij is het investeren in extra metrage (grotere gebouwen) voor het Primair en Speciaal Onderwijs, of eerste nieuwbouw.

Daarnaast kan een schoolbestuur investeren in kwaliteit ter verlaging van de exploitatielasten met een redelijke terugverdientijd. Hierbij definiëren wij de terugverdientijd als de tijd die nodig is om de omvang van de gehele investering te dekken uit de verlaging van de exploitatiekosten ten opzichte van de situatie wanneer het schoolbestuur niet zou investeren in diezelfde kwaliteitsmaatregel. De redelijkheid in de termijn kan gevonden worden door deze totale terugverdientijd van de desbetreffende kwaliteitsmaatregel kleiner dan of gelijk te laten zijn aan de economische afschrijvingstermijn van de betreffende investering met een maximum van 20 jaar (dit maximum wordt aangebracht om stapeling van nog lopende terugverdienmodellen en uitgaven in groot onderhoud na 20 jaar bij de school te voorkomen).

Rekenvoorbeeld in exploitatieverlagende maatregel:

- *Investering onderhoudsarme wand- en vloerafwerking: + € 50.000,--.*
- *Verwacht exploitatievoordeel in schoonmaak en onderhoud: - € 3.000,--.*
- *Afschrijvingstermijn is 20 jaar.*
- *Terugverdientijd is 50.000/3.000 = 16,7 jaar.*
- *16,7 jaar is kleiner of gelijk aan 20 jaar; de investering is redelijk.*

Bovenstaande is een vereenvoudigde berekening; in voorkomend geval dient ook de invloed van rente in de berekening betrokken te worden. Geadviseerd wordt om bij de businesscase uit te gaan van de netto contante waarde-benadering.

Kan er ook geïnvesteerd worden in normatieve kwaliteit? In beginsel is de taakverdeling en verantwoordelijkheid helder: de gemeente draagt zorg voor de normatieve kwaliteit in het kader van haar zorgplicht. Het is echter denkbaar dat bij de vaststelling van een meerjaren-programma (het IHP), bijvoorbeeld in verband met de wens van partijen om een groot deel van de onderwijshuisvesting te vernieuwen of anderszins het bekostigingsplafond ontoereikend is voor het gewenste programma, de mogelijkheid geboden wordt aan schoolbesturen om te participeren in deze investering. Indien partijen deze mogelijkheid willen inzetten, dan gelden daarvoor – passend bij het voorstel tot versoepeling van het investeringsverbod – de volgende spelregels:

- De investeringsbijdrage van schoolbesturen binnen het normatieve niveau is niet afdwingbaar. Het gaat om een op lokaal niveau overeengekomen vrijwillige samenwerking in de financiering, vast te leggen in het meerjarenprogramma (IHP).
- De investeringsbijdragen van de schoolbesturen overschrijden het niveau, te dekken uit exploitatievoordeel met een redelijke terugverdientijd (maximaal 20 jaar) dat behaald wordt door de beschikbaarheid van de vernieuwde huisvesting, niet.

Door de mogelijkheid tot het bijdragen aan de investering op normatief niveau te koppelen aan het te verwachten exploitatievoordeel, wordt voorkomen dat de participatie door het schoolbestuur negatief uitwerkt op de middelen die de school beschikbaar heeft voor haar primaire proces.

Rekenvoorbeeld vrijwillige investeringsbijdrage:
- *Bij vervangende nieuwbouw vervalt de geplande onderhoudsbehoefte ter grootte van € 150.000,--.*
- *Bij vervangende nieuwbouw wordt een daling van de energielasten verwacht van € 5.000,-- per jaar. De redelijke terugverdientijd is gemaximeerd op 20 jaar.*
- *Maximum vrijwillige bijdrage bestaat dan uit (€ 150.000,--) + (€ 5.000,-- x 20 jaar) = € 250.000,--.*

Bovenstaande is een vereenvoudigde berekening; in voorkomend geval dient ook de invloed van rente in de berekening betrokken te worden. Geadviseerd wordt om bij de businesscase uit te gaan van de netto contante waarde-benadering.

4.3.2. Vervroegde realisatie

Een specifieke vorm van bovennormatieve kwaliteit kan bestaan uit het vervroegd realiseren van een voorziening in de huisvesting, of dat nu vervangende nieuwbouw of renovatie betreft, ten opzichte van het uit de verordening en IHP verwachte moment van de voorziening.

Bij het vormgeven van het meerjarenprogramma (het IHP) maken gemeenten en school-besturen gebruik van de in de verordening aangegeven criteria om te komen tot de planning van de verschillende investeringsmomenten. Bij toepassing van de modelverordening van de VNG staat dit omschreven in bijlage V, die de regeling geeft voor het vaststellen van de prioriteit van de voorzieningen.

Indien in het meerjarenprogramma – door toepassing van het criterium voor de handhaving van een adequaat niveau van de onderwijshuisvesting, bijvoorbeeld op grond van een conditiemeting – wordt verwacht dat een specifieke locatie in bijvoorbeeld het 10^{e} jaar na vaststelling van het meerjarenprogramma zal worden gerealiseerd, kunnen gemeente en schoolbestuur onderzoeken of vervroegde realisatie mogelijk is. Deze vervroegde realisatie kan door het schoolbestuur worden gesteund door een investeringsbijdrage in het normatieve en/of bovennormatieve niveau, of bijvoorbeeld in de vorm van voorfinanciering. Ter bepaling van de maximale omvang van deze investeringsbijdrage gelden dezelfde spelregels als omschreven in paragraaf 4.3.1.

Omdat dit voorbeeld van toepassing van gezamenlijke financiering uitgaat van een vervroegde realisatie van de investering ten opzichte van de in die gemeente gehanteerde criteria, geldt in dit geval dat de afspraak tot vervroegde realisatie en de vaststelling van de investeringsbijdrage van het schoolbestuur een van beide zijden vrijwillige instemming vraagt. Het voorbeeld geeft aan hoe op lokaal niveau invulling gegeven kan worden aan gezamenlijke financiering, binnen de concretisering van het Huisvestingsvoorstel.

4.3.3. Schematische weergave keuzemodel financiering onderwijshuisvesting

In onderstaand diagram worden de mogelijkheden nogmaals weergegeven met daarin:

- De basis, waarin het normatieve niveau (wettelijke minimumeisen Bouwbesluit) wordt gefinancierd door de gemeente. Dit is het geval bij eerste nieuwbouw, dan wel bij vervangende nieuwbouw of renovatie die het normatieve niveau niet overstijgt.
- De mogelijkheid van schoolbesturen om te investeren in een bovennormatief niveau, gericht op onderwijskwaliteit of exploitatieverlagende maatregelen.
- De mogelijkheid tot vrijwillige overeenstemming tussen schoolbestuur en gemeente tot het vervroegd realiseren van een voorziening, vervangende nieuwbouw of renovatie, al dan niet voorzien van bovennormatieve kwaliteit in combinatie met een investeringsbijdrage van het schoolbestuur.

Daarbij richt het Huisvestingsvoorstel zich op het bieden van mogelijkheden tot lokale invulling, binnen een aantal spelregels bij bepaling van de investeringsbijdragen door schoolbesturen. Deze spelregels worden in beginsel bepaald door de blijvende zorgplicht van de gemeenten en het versoepelde investeringsverbod uit dit Huisvestingsvoorstel.

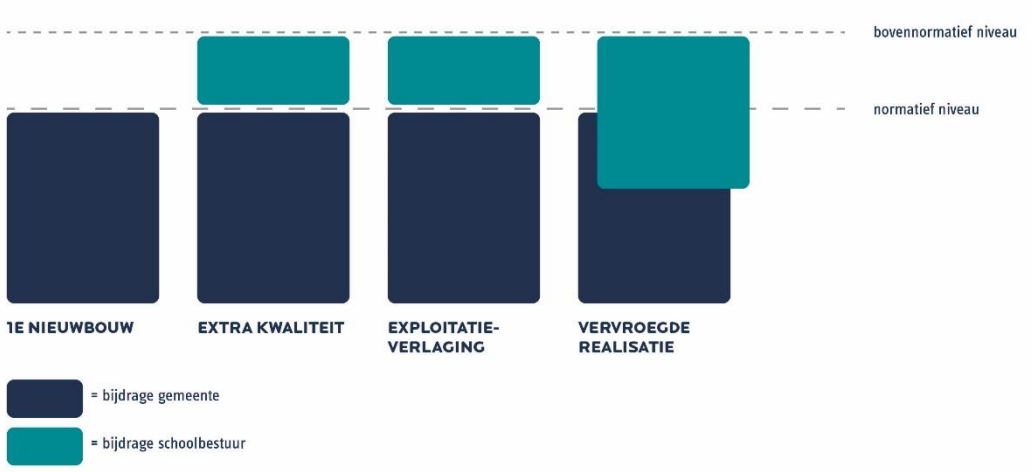

4.3.4. Meerjarenonderhoudsplanning

Als onderdeel van het Huisvestingsvoorstel wordt aan schoolbesturen gevraagd om te komen tot meerjarenonderhoudsplanningen van de in onderhoud en beheer zijnde onderwijs-gebouwen, aansluitend op het voorstel voor het vaststellen van een meerjarenprogramma in de vorm van het IHP.

Het verankeren van deze verplichting heeft tot doel om enerzijds, samen met het vaststellen van het meerjarenprogramma (het IHP), in onderlinge samenwerking tussen de betrokken partijen weer te geven hoe het gehele scholenlandschap in de gemeente op adequaat niveau wordt gehouden; anderzijds dient een meerjarenonderhoudsplanning mede ter bepaling van de mate van exploitatievoordelen, bij de toepassing van de mogelijkheid tot het doen van een investeringsbijdrage door de schoolbesturen, zoals hiervoor beschreven.

Om te komen tot passende meerjarenonderhoudsplanningen voor alle betrokken scholen, wordt voorgesteld om bij vaststelling van een meerjarenprogramma (het IHP) tevens het overzicht van de meerjarenonderhoudsplanningen van de schoolgebouwen in de gemeente op te nemen, met eenzelfde looptijd als het meerjarenprogramma (het IHP) zelf. Als handreiking kunnen minimum vereisten aan de kwaliteit dan wel kan een format van een meerjarenonderhoudsplanning worden gegeven als één van de instrumenten van het format-IHP zoals genoemd in paragraaf 1.5 van dit rapport.

5. Samenvatting

Bij de sectorraden van het Primair en Voortgezet Onderwijs en de Vereniging Nederlandse Gemeenten leeft al langer de wens om gemeenten en schoolbesturen meer in staat te stellen om hun gezamenlijke verantwoordelijkheid voor (de kwaliteit van) onderwijshuisvesting waar te maken. Om dit tot uitdrukking te brengen hebben de drie partijen een gezamenlijk voorstel opgesteld: 'Huisvestingsvoorstel VNG, PO-raad, VO-raad' d.d. 14 december 2016. Het voorstel beschrijft een aantal maatregelen die de beoogde gezamenlijke verantwoordelijkheid moeten borgen en die meer evenwicht brengen in de relatie tussen gemeenten en schoolbesturen. In dit adviesrapport wordt de concretisering van het Huisvestingsvoorstel weergegeven.

Integraal Huisvestingsplan (IHP)
Het huidige stelsel behandelt aanvragen individueel binnen de systematiek van een jaarcyclus. Dit bemoeilijkt een beleidsrijke en integrale beschouwing van de benodigde investeringen in het scholenlandschap van een gemeente. De systematiek van de jaarcyclus leidt daarmee in gevallen tot een gefragmenteerde aanpak en overleg tussen de gemeente en de in die gemeente aanwezige schoolbesturen.

Om de beschreven doelen in het Huisvestingsvoorstel te concretiseren, wordt voorgesteld om de thans in de wet beschreven jaarcyclus te vervangen door een langere periode, waarin gemeenten na overleg met betrokken schoolbesturen het huisvestingsbeleid en het investeringsprogramma voor een periode van 4 jaar vastleggen in een meerjarenprogramma (IHP), met een doorkijk tot ten minste het 16^{e} jaar.

Omdat het vormen van een meerjarenprogramma (het IHP) niet vrijblijvend zou moeten zijn, zou de verplichting tot het maken daarvan verankering moeten vinden in de wet, waarbij partijen vrijheid hebben in de wijze van uitwerking van het meerjarenprogramma. De verankering in de wetgeving leidt daarmee tot aanpassing van de omschreven jaarcyclus in de WPO, de WVO en de WEC, zowel op het gebied van 'het programma' (WPO art. 95, WVO art. 76f en WEC art. 93), alsmede ter bepaling van 'het bekostigingsplafond' (WPO art. 93, WVO art. 76d en WEC art. 91).

Renovatie
Volgens de in de wet (WPO, WVO en de WEC) opgenomen voorzieningen in huisvesting, valt renovatie niet onder de voor bekostiging in aanmerking komende voorzieningen. Vanwege deze lacune laten gemeenten en schoolbesturen kansen liggen; renovatie kan een volwaardig – en in een aantal gevallen een beter of duurzamer – alternatief zijn voor nieuwbouw en daarom beter passend zijn als huisvestingsoplossing. Het ontbreekt naast duidelijkheid over bekostiging tevens aan een passend kader voor partijen om de afweging tussen nieuwbouw en renovatie te maken.

Om renovatie als volwaardig alternatief voor vervangende nieuwbouw in te kunnen zetten, moet renovatie opgenomen worden als voorziening in de wet. Renovatie dient daarbij te leiden tot een startsituatie (of startconditie) die in functioneel en kwalitatief opzicht gelijkwaardig is aan nieuwbouw en gericht is op levensduurverlenging van *ten minste* 25 jaar.

Om te komen tot een eenduidig en bij het meerjarenprogramma passend perspectief en kwaliteitsniveau, is een afwegingskader nodig ter begeleiding van de keuze tussen beide mogelijke voorzieningen: nieuwbouw of renovatie. Door het afwegingskader deel uit te laten maken van de verordening, wordt voor gemeente en schoolbesturen duidelijkheid gecreëerd over de vraag wanneer renovatie wordt toegepast en wanneer wordt overgegaan tot vervangende nieuwbouw.

Investeringsverbod Primair Onderwijs
Hoewel de wet (WPO art. 148 en WEC art. 143) ruimte kan geven voor interpretatie, is deze bedoeld (en wordt in de praktijk als zodanig ook uitgelegd) als een verbod op investeringen in zaken anders dan omschreven. Daarmee is investeren in huisvesting ook verboden.

Met betrekking tot het investeringsverbod is het voorstel om de WPO en de WEC (dan wel de toelichting daarop) zodanig aan te passen dat het overeenkomt met de betreffende bepalingen uit de WVO en dat schoolbesturen in het PO en SO daarmee de mogelijkheid krijgen om in huisvesting te investeren.

De in dit rapport voorgestelde kaders voor de versoepeling van het investeringsverbod zijn in lijn met de versoepeling die is ingezet met de eerder beschreven ‘coulanceregeling’ (op basis van de toelichting van voormalig staatsecretaris Dekker). Hiermee kan – met behoud van de zorgplicht van de gemeente – gekomen worden tot kwaliteitsverbetering van de onderwijshuisvesting op basis van een gemeenschappelijke inspanning.

Financiering en verdeling van kosten
De concretisering van het Huisvestingsvoorstel van de sectorraden en de VNG gaat uit van het handhaven van de huidige financieringsstromen. Aanvullend kan de versoepeling van het investeringsverbod leiden tot een gezamenlijke financiering die de kwaliteit van onderwijshuisvesting kan vergroten dan wel het moment van investeren kan vervroegen.

In deze rapportage worden verschillende mogelijkheden en kaders gegeven bij het investeren door schoolbesturen in huisvesting. Daarbij richt het Huisvestingsvoorstel zich op het bieden van mogelijkheden tot lokale invulling, binnen een aantal spelregels bij bepaling van de investeringsbijdragen door schoolbesturen. Deze spelregels worden in beginsel bepaald door de blijvende zorgplicht van de gemeenten en het versoepelde investeringsverbod uit dit Huisvestingsvoorstel.

Als onderdeel van het Huisvestingsvoorstel wordt aan schoolbesturen gevraagd om te komen tot meerjarenonderhoudsplanningen van de onderwijsgebouwen, aansluitend op het voorstel voor het vaststellen van een meerjarenprogramma (het IHP). Het verankeren van deze verplichting heeft tot doel om enerzijds weer te geven hoe het gehele scholenlandschap in de gemeente op adequaat niveau wordt gehouden; anderzijds dient een meerjaren-onderhoudsplanning mede ter bepaling van de mate van exploitatievoordelen.

BIJLAGEN

Bijlage 1: ‘Huisvestingsvoorstel VNG, PO-raad, VO-raad’ d.d. 14 december 2016
Bijlage 2: samenvatting volgens systematiek Startnota wetswijziging
Bijlage 3: ontwerpstadium IHP-format en –gereedschappen

BENG: Wettelijke eis voor energie-neutraal bouwen

Steeds meer nieuwe woningen en utiliteitsgebouwen zijn energieneutraal. Na 2020 is het zelfs wettelijk verplicht om (bijna) energieneutraal te bouwen. BENG wordt dat genoemd (Bijna EnergieNeutraal Gebouw). Voor het berekenen van de energieprestatie nemen we afscheid van de EPC en gaan we over naar de drie BENG-indicatoren. Wat zijn de praktische consequenties en wat zijn de plannen voor de bestaande gebouwvoorraad?

Tekst Harm Valk en Theo Haytink, Nieman Groep

De afgelopen jaren zijn woningen en gebouwen stapsgewijs steeds energiezuiniger geworden. Bij nieuwe woningen en utiliteitsgebouwen stelt de overheid eisen aan energieprestatie. Die worden vastgelegd aan de hand van de energieprestatiecoëfficiënt (EPC); deze is vanaf 1995 stap voor stap aangescherpt. Voor de bestaande bouw is het energielabel ingevoerd, maar gelden daarnaast al vanaf midden jaren 80 steeds wisselende stimuleringsregelingen voor energiebesparende maatregelen. De STEP-regeling voor de huursector en de ISDE voor particuliere woningeigenaren zijn hiervan de actuele voorbeelden. Nu neemt de overheid een volgende stap door na 2020 te eisen dat nieuwe woningen en gebouwen 'bijna energieneutraal' zijn. Energieneutraal wil zeggen dat over een jaar gemeten de energie per saldo nul is voor het zogenaamde gebouwgebonden energiegebruik (voor woningen: verwarmen, koelen, ventileren, warm tapwater en de hulpenergie hiervoor). Per saldo betekent dat wat je in de winter nodig hebt, kunt compenseren met duurzame opwekking in de zomer, bijvoorbeeld met zonnepanelen. Om dat verschil tussen verbruik in de winter en opwek in de zomer zo klein mogelijk te houden, is het verstandig de energiebehoefte van een gebouw zo laag mogelijk te laten zijn, in de eerste plaats door goede isolatie. Nederland staat hierin niet alleen. Al enige jaren geleden hebben de EU-landen gezamenlijk een stip op de horizon gezet: vanaf 2020 zijn alle nieuwe gebouwen (bijna) energieneutraal. Voor overheidsgebouwen geldt dit al in 2018. De term 'nearly zero energy buildings' (nZEB) uit de Europese 'Energy performance of buildings directive' (EPBD) is in Nederland letterlijk vertaald als BENG: bijna energieneutrale gebouwen. Dit 'bijna' is op twee manieren uit te leggen. Het gaat in de eerste plaats alleen over gebouwgebonden energiegebruik; de gebruiksgebonden energie blijft, net als nu, bij de beoordeling buiten beschouwing. Daarnaast is de term 'bijna' gebruikt om per lidstaat enige vrijheid te geven bij het vaststellen van de eis.

Van EPC naar BENG

De nu bekende EPC is tamelijk abstract. Het is een zogenaamde 'dimensieloze eengetalswaarde'; ofwel: het is wel een getal, maar dat staat niet voor een concrete maat. Dat gaat veranderen. In Nederland wordt de energieprestatie vanaf 2020 uitgedrukt in drie BENG-indicatoren: BENG 1: de energiebehoefte, BENG 2: het primair fossiel energiegebruik en BENG 3: het aandeel hernieuwbare energie. De energiebehoefte (BENG 1) is een maat voor de energiezuinigheid van het gebouw zelf. Naast de isolatie hebben zaken als zonoriëntatie en kierdichtheid daar invloed op.

Primaire fossiele energie (BENG 2) kun je je het beste voorstellen als de energie-inhoud van de brandstof in de elektriciteitscentrale. Doordat er een aandeel duurzame energie wordt gevraagd (BENG 3), kun je concluderen dat dit verplicht wordt. Daarbij telt niet alleen directe opwek mee, zoals in zonnepanelen of –collectoren, maar ook het gebruik van omgevingswarmte uit bijvoorbeeld de bodem of de lucht via een warmtepomp. Een lage energiebehoefte (BENG 1) is een randvoorwaarde voor een robuust energieconcept vanwege het verschil in technische levensduur van gebouw en installaties. Gedurende de technische levensduur van de gebouwschil worden bepalende installatie-componenten, zoals de warmteopwekker, een aantal malen vervangen. Onafhankelijk van die opwekking is dan een beperkte energiebehoefte verzekerd. Een ander opvallend verschil met de EPC is dat de indicatoren zijn

04-07_beng.indd 4 14-09-17 15:52

gekoppeld aan een concrete grootheid: kWh/m² voor BENG 1 en BENG 2 en een percentage voor BENG 3. Let er daarbij wel op dat het niet gaat om de kWh zoals we die op de elektriciteitsmeter aflezen, maar om de thermische energiebehoefte bij BENG 1 en om de hoeveelheid primaire fossiele energie bij BENG 2.
Medio 2015 heeft de overheid de voorgenomen BENG-eisen gepubliceerd; de definitieve eisen worden in het najaar van 2018 verwacht, waarbij gekeken wordt naar de kosten-batenverhouding en de stand van de techniek.
Hoewel de drie BENG-indicatoren sterk verschillen van de EPC, kent de achterliggende fysica natuurlijk veel overeenkomsten. De energiestromen in en aan een gebouw veranderen niet met een nieuwe eis, wel de manier waarop deze worden beoordeeld. Dat betekent dat de onderliggende waarden ook kunnen worden berekend met de bepalingsmethode voor de EPC, NEN 7120. Hoe de waarde van de drie BENG-indicatoren hieruit moet worden berekend, is uitgelegd in de Handreiking BENG van RVO.nl. Veel leveranciers van EPC-software hebben de berekeningen aan elkaar gekoppeld, zodat tegenwoordig bij een EPC-berekening vaak de scores op de BENG-indicatoren als extra informatie wordt vermeld. Dit geeft direct inzicht in de mate waarop een volgend project nog aangepast moet worden om in de toekomst aan de BENG-eisen te kunnen voldoen.

Tabel 1. Voorgenomen BENG-eisen

gebouwfunctie	energiebehoefte	primair fossiel energiegebruik	aandeel hernieuwbare energie
woningbouw	≤ 25 kWh/m²	≤ 25 kWh/m²	≥ 50 %
utiliteitsbouw	≤ 50 kWh/m²	≤ 25 kWh/m²	≥ 50 %
scholen	≤ 50 kWh/m²	≤ 60 kWh/m²	≥ 50 %
zorggebouwen	≤ 65 kWh/m²	≤ 120 kWh/m²	≥ 50 %

04-07_beng.indd 5 14-09-17 15:52

Praktische consequenties

De invoering van de BENG-eisen is niet alleen een wijziging in de rekenmethode, het is ook een aanscherping van de energieprestatie-eisen van nieuwbouw ten opzichte van de huidige eis EPC ⩽ 0,4 (voor woningen). Daarmee ligt het voor de hand dat de introductie leidt tot aanvullende maatregelen die moeten worden getroffen om te voldoen aan de eisen. Om inzicht te krijgen in de praktische consequenties van de invoering van de BENG-indicatoren en de hoogte van de grenswaarde is een aantal studies uitgevoerd, onder andere in opdracht van de partijen uit het Lente-Akkoord. Onderzocht is wat de toekomstige BENG-eisen betekenen en welke ontwerpaspecten, bouwfysische prestaties of installaties effect hebben. Een dergelijke analyse is ook op projectniveau vrij eenvoudig mogelijk met de BENG-uitkomsten uit een EPC-berekening.

1. Ontwerp belangrijker

Omdat de BENG-eisen uitgedrukt worden per m² en omdat er een aparte eis geldt voor de energiebehoefte is het ontwerp van een gebouw van grotere invloed dan bij een EPC-berekening. De vorm en oriëntatie hebben een duidelijk verband met de energiebehoefte van een gebouw. Meer special geldt dit voor de grootte van glasopeningen in samenhang met de oriëntatie. Zongericht ontwerpen van een woning kan 3 á 5 kWh/m² effect hebben op de energiebehoefte. Dit betekent bijvoorbeeld een stimulans voor grotere glasoppervlakken op het zuiden en minder op het noorden. Aangezien de energiebehoefte niet alleen wordt bepaald in de winter, maar ook in de zomer moet er tegelijkertijd aandacht zijn voor zomercomfort; het voorkomen van oververhitting. Het realiseren van zomercomfort betekent het toepassen van bijvoorbeeld een overstek, zonwering, zomernachtventilatie of luiken. Denk daarbij niet alleen aan de zuidgerichte gevels, maar vooral ook aan oost en west. Naast maatregelen is ook het juiste gebruik van zonwering en slim gebruiken van ramen belangrijk. We moeten meer mediterraan gaan wonen en voorkomen dat zon en warme lucht het binnen te heet maken. Dat heeft overigens geen invloed op de uitkomst van de BENG-indicatoren, maar is in de praktijk wel bepalend voor het ervaren comfort. De compactheid van een gebouw bepaalt voor een groot deel de aanvullende maatregelen ten opzichte van de huidige standaard. De eerste BENG-indicator is gekoppeld aan de gebruiksoppervlakte. Een grondgebonden woning met een ongunstige schil/vloer-verhouding (vrijstaande woning, patiobungalow, drive-in woning) heeft daardoor meer energetische maatregelen nodig dan een compacte tussenwoning. Voor gestapelde bouw, zowel woon- als utiliteitgebouwen, is de schil/vloerverhouding doorgaans gunstiger dan bij grondgebonden woningen. Niettemin is het aanzienlijk lastiger om gestapelde bouw, zeker hoger dan vijf lagen, aan de BENG-eisen te laten voldoen. De gevel van een appartement bestaat voor een relatief groot deel uit glas en dat blijft de zwakste schakel voor het warmteverlies en de koelbehoefte, ondanks de eventuele warmtewinst in het stookseizoen.

2. Belang ventilatie

Het ventilatiedebiet en het temperatuurverschil van deze luchtstroom zijn beide van invloed op de energiebehoefte. Een klein ventilatiedebiet draagt bij aan het beperken van de energiebehoefte. Dit realiseren zonder concessies te doen aan de binnenluchtkwaliteit is alleen mogelijk door het meten van die luchtkwaliteit en het daarmee regelen van het ventilatiesysteem, bijvoorbeeld door CO_2-sturing. Het temperatuurverschil tussen de gewenste binnentemperatuur en de inblaastemperatuur van de ventilatielucht kan worden verkleind door warmteterugwinning uit ventilatielucht. Het toepassen van een ventilatiesysteem met gevelroosters of een systeem van gebalanceerde ventilatie met warmteterugwinning blijft beide mogelijk.

3. Samenhang in maatregelen

Net als bij de EPC blijft samenhang tussen maatregelen van belang. Zo is bijvoorbeeld het verbeteren van de gebouwschil of het optimaliseren van de verhouding tussen open en dichte delen niet alleen gunstig voor het beperken van de energiebehoefte (BENG 1), maar ook voor het verminderen van het primair fossiel energiegebruik (BENG 2) en zelfs voor het percentage hernieuwbare energie (BENG 3). De energie die niet nodig is, hoef je immers niet op te wekken. Het gevraagde percentage hernieuwbare energie wordt dan met minder maatregelen al gerealiseerd.

4. Hernieuwbare energiebron verplicht

Elk BENG-gebouw moet voor minimaal 50 procent gebruik maken van hernieuwbare energie. Bij de uitwerking van elk plan moet dus een of andere vorm van hernieuwbare energie worden toegepast. Hernieuwbaar is de opbrengst van: warmtepomp (verwarming/tapwater) minus benodigde fossiele energie, zonnecollectoren (warm water), zonnepanelen (PV = photo-voltaïsch, elektriciteit), wind, waterkracht (mogelijk op gebiedsniveau) en biomassa (bijvoorbeeld houtpellets). Ook in huidige projecten worden warmtepompen en pv-panelen al veelvuldig toegepast. Naar verwachting zal dit aandeel stijgen om de grens van 50 procent hernieuwbare energie te behalen. Let op dat deze gebouwgebonden opwekking geheel los staat van de vraag of de gebruiker van een gebouw groene energie afneemt bij zijn leverancier. Het gaat bij BENG 3 echt om de op, aan of nabij een gebouw opgewekte energie. Groene elektriciteit blijft, net als groen gas, buiten beschouwing omdat het al wordt meegenomen in het rendement van het landelijke net en omdat het energiecontract niet gebonden is aan het gebouw, maar aan de bewoner of gebruiker.

Bestaande bouw

De BENG-eisen gelden in eerste instantie voor nieuwe woningen en gebouwen. Maar het is ook goed mogelijk om bestaande woningen langs de BENG-maatlat te leggen. Vanzelfsprekend horen daar dan andere eisen bij. Naar verwachting zal op termijn een koppeling wor-

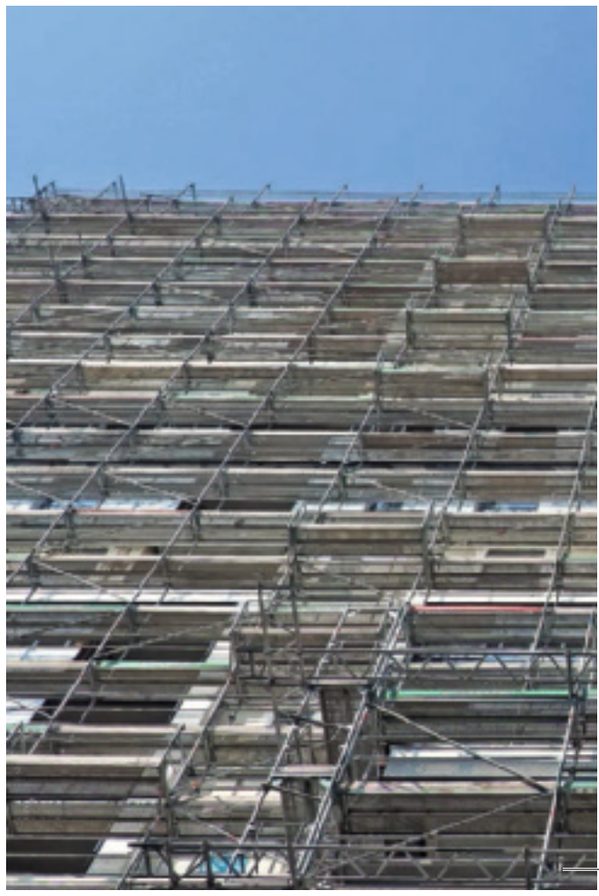

04-07_beng.indd 6 14-09-17 15:52

den gelegd tussen de BENG-eisen en het Energielabel of de berekening van de woningwaarderingspunten. Dat zal echter pas na 2020 gaan spelen. Tot nu toe zijn maatregelen aan bestaande gebouwen vrijwillig. Maar om aan de nationale en internationale klimaatdoelstellingen te voldoen, is het nodig dat ook in de bestaande gebouwvoorraad nog veel energiebesparende maatregelen worden genomen. De overheid heeft in de Energieagenda aangekondigd hoe zij om wil gaan met de bestaande gebouwvoorraad. Een van de concrete maatregelen is de aankondiging van een minimaal Energielabel C voor kantoren vanaf 2023; kantoren met een slechter label moeten worden verbeterd voordat ze dan opnieuw verhuurd of verkocht mogen worden of moeten worden gesloopt. Het is denkbaar dat ook voor andere gebouwcategorieën, zoals woningen, in de verdere toekomst dergelijke eisen gaan gelden. Wanneer en hoe is nog niet bekend en zal zeker ook afhangen van de snelheid waarmee de gebouwde omgeving energiezuiniger wordt op vrijwillige basis, geholpen door stimuleringsmaatregelen.

Van gas los

Gelijktijdig met de voorbereiding op de BENG-eisen speelt de discussie over de positie van aardgas als brandstof voor verwarming en warm tapwater van onze woningen en gebouwen. Om de winning in Groningen te kunnen verlagen en de import van gas beperkt te houden en om over te gaan tot een fossielvrije energielevering, zal er op termijn veel minder aardgas beschikbaar zijn voor gebouwen. De aansluitplicht voor nieuwbouw komt te vervallen. Maar ook voor de bestaande bouw is het denkbaar dat stapsgewijs niet overal meer gas beschikbaar zal zijn, als onderdeel van de energietransitie naar een CO_2-vrije energievoorziening in 2050. Hiervoor gaan de gemeenten in de komende jaren warmteplannen maken. Daarin zal per gebied worden vastgelegd hoe de energievoorziening in de toekomst zal verlopen. Zeker is dat een groter deel van de gebouwen wordt aangesloten op een warmtenet of zogenaamd 'all-electric' wordt, met uitsluitend een aansluiting op het elektriciteitsnet. Alternatieven voor de gasketel, zoals een warmtepomp of (efficiënte) warmtelevering, leiden in alle gevallen tot een lager primair fossiel energiegebruik dan de inzet van gas. Dat levert een gunstige uitkomst op bij BENG-indicator 2 en ook is minder duurzame elektriciteitsopwekking nodig om aan de eis voor BENG-indicator 3 te voldoen. Warmtepompen zijn effectief voor zowel BENG 2 als 3 omdat de gebruikte omgevingsenergie (lucht of bodem) een vorm van hernieuwbare energie is. Biomassa, bijvoorbeeld in de vorm van een houtpelletketel, kan een alternatief zijn en heeft veel invloed omdat de biomassa door de overheid als duurzaam wordt beschouwd, omdat de brandstof niet fossiel is. De voorgenomen BENG-eisen leiden er toe dat toepassing van aardgas voor verwarming en tapwater in gestapelde bouw (van meer dan vijf lagen) sowieso niet meer haalbaar is. Bij een gasketel wordt er geen gebruik gemaakt van hernieuwbare energie. De enige voor de hand liggende gebouwgebonden hernieuwbare bron zijn dan pv-panelen. Bij hoogbouw is het beschikbare dakoppervlak onvoldoende om uitsluitend met een aantal pv-panelen de noodzakelijke hernieuwbare energie op te wekken. Opwekking van zonne-energie aan de gevel heeft door veelvuldig voorkomende beschaduwing en bij de huidige stad van de techniek nog onvoldoende potentie. Consequentie is dat het toepassen van een gasconcept bij hoogbouw praktisch onhaalbaar wordt. Dit is in lijn met de aanpak in de Energieagenda van de overheid.

NOM en ZEN

Binnenkort wordt BENG het wettelijke minimum voor nieuwe gebouwen. De achterliggende visie sluit naadloos aan bij andere ontwikkelingen, zoals de energietransitie naar een fossielvrije energievoorziening. De gebouwde omgeving speelt daarin een belangrijke rol. De markt bereidt zich hier momenteel op voor, door nu al analyses te maken. Met de eisen aan de drie BENG-indicatoren wordt het minimumniveau voor de energiezuinigheid van gebouwen in de bouwregelgeving vastgelegd. Vanzelfsprekend is het ook toegestaan om met een hogere energieprestatie, dus nog energiezuiniger, te bouwen. Dat gebeurt ook nu al. Het ligt dan voor de hand om niet uitsluitend te kijken naar het gebouwgebonden energiegebruik, maar naar de hele energiehuishouding van een gebouw, dus inclusief het gebruikersdeel. Het gebouw levert dan voldoende energie voor wasmachine, tv en spelcomputer thuis en voor de server, het kopieerapparaat en (niet te vergeten) de koffieautomaat op kantoor. Niet BENG, maar NOM: nul-op-de-meter. Bij dat alles moeten we de gebruikers en bewoners niet vergeten. Laten we niet uitsluitend technische randvoorwaarden meewegen, maar op de eerste plaats zorgen voor comfortabele en gezonde woningen en gebouwen, waar mensen zich goed in voelen. Dat noemen we ook wel ZEN: zeer energiezuinige nieuwbouw gericht op het welzijn van gebruikers.

04-07_beng.indd 7 14-09-17 15:52

Gemeenten en schoolbesturen investeren vaak samen in nieuwe schoolgebouwen. Samen realiseren zij hogere kwaliteits- en duurzaamheidsambities bij nieuwbouw- of renovatieopgaven. Het uitgangspunt daarbij is 'Total Cost of Ownership' (TCO). Bij TCO wordt niet alleen gekeken naar de stichtingskosten van schoolgebouwen, maar ook naar de financiële gevolgen van keuzes in het ontwerp van schoolgebouwen. Er wordt bijvoorbeeld rekening gehouden met de kosten tijdens het gebruik van het gebouw voor energie, schoonmaak, onderhoud en bouwkundige aanpassingen.

Total Cost of Ownership en Integrale Huisvestingsplannen: welke kansen zijn er?

Hoe werkt TCO in de praktijk?

In de praktijk betekent dit dat schoolbesturen een deel van de stichtingskosten van een nieuwbouw- of renovatieopgave meefinancieren. Daarbij maken schoolbesturen gebruik van de vergoeding voor materiële instandhouding (mi-vergoeding) die zij ontvangen van het Rijk, ondanks het feit dat uit evaluatie van de mi-vergoeding is gebleken dat deze over het geheel gezien circa 35% te laag is.

Er zijn drie varianten te onderscheiden, die ook tegelijk ingezet kunnen worden.

- In de eerste variant investeert een schoolbestuur het bedrag dat zij hebben gespaard voor grootschalig binnen- en buitenonderhoud. Daarbij is het gespaarde bedrag voor buitenonderhoud logischerwijs beperkt omdat schoolbesturen deze middelen pas sinds 2015 ontvangen.
- In de tweede variant spaart een schoolbestuur het deel van de mi-vergoeding voor binnen- en buitenonderhoud dat niet uitgevoerd hoeft te worden vanwege de aanstaande nieuwbouw of renovatie. Deze periode bedraagt ongeveer vier jaar.
- In de derde variant kapitaliseert een schoolbestuur de te verwachten structurele besparing op exploitatiekosten die ontstaan door het kwaliteits- en duurzaamheidsniveau van het gebouw. In de huidige situatie kunnen dit aanzienlijke besparingen op bijvoorbeeld energiekosten zijn indien wordt voldaan aan de zogeheten BENG-eis: vanaf 2020 moeten alle nieuwe gebouwen in Nederland bijna energieneutrale gebouwen (BENG) zijn.

Wat is het belang van TCO gezien de huidige rolverdeling?

Het afstemmen van stichtingskosten en exploitatielasten middels TCO is belangrijk gezien de huidige rolverdeling tussen gemeenten en schoolbesturen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor nieuwbouw. Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor onderhoud en exploitatie. Het stelsel biedt beide partijen theoretisch de mogelijkheid om de eigen uitgaven te beperken. Gemeenten kunnen eigen uitgaven beperken door relatief goedkope gebouwen neer te zetten, ten koste van hoge onderhouds- en exploitatiekosten.

Gemeenten die TCO-beleid ontwikkelen in IHP's lopen vooruit op mogelijke toekomstige ontwikkelingen.

Schoolbesturen kunnen de eigen uitgaven beperken door weinig te investeren in onderhoud en eerder nieuwbouw aan te vragen bij de gemeente. Door bij nieuwbouw- of renovatieopgaven TCO als uitgangspunt te nemen wordt deze situatie voorkomen.

Wat is de relatie tussen TCO en Integrale Huisvestingsplannen?

Beleid voor TCO wordt vaak op gemeentelijk niveau vastgelegd in Integrale Huisvestingsplannen (IHP's). Een IHP is een gezamenlijk beleidskader van gemeenten, schoolbesturen en (eventueel) andere maatschappelijke partners voor onderwijshuisvesting. Vanuit visie, trends en ontwikkelingen en een analyse van het gebouwenbestand worden strategische keuzes gemaakt voor investeringen in onderwijshuisvesting. Daarbij ontstaat er in de IHP's door TCO realistische investeringsruimte die past bij de kwaliteitseisen die worden gesteld in het Bouwbesluit 2015, BENG en de Kwaliteitskaders van Ruimte-OK. Gemeenten die TCO-beleid ontwikkelen in IHP's lopen vooruit op mogelijke toekomstige ontwikkelingen. De PO-Raad, de VO-Raad en de VNG hebben staatssecretaris Sander Dekker eind 2016 een gezamenlijk voorstel gestuurd om gemeentebesturen te verplichten om in samenspraak met de schoolbesturen een IHP voor ten minste vijftien jaar vast te stellen. Daarbij dient het IHP afgestemd te worden op de meerjarenonderhoudsplanningen van schoolbesturen (MJOP). TCO is een essentieel onderdeel van deze afstemming en is een middel om kwalitatief hoogwaardige en duurzame schoolgebouwen te realiseren.

Dit artikel wordt u aangeboden door:
HEVO B.V.
Tel 073 - 6 409 409
www.hevo.nl | www.rpmbyhevo.nl
michel.drenth@hevo.nl

Omgevingsanalyse Primair onderwijs

Lijstje omgevingsfactoren van (Naam school invullen): IKC-Remigius
Ingevuld door (naam invullen in verband met mogelijke vervolgvragen): Wilbert Arends

1. Geschiedenis - Oude huizen of nieuwbouw - Is de wijk in verandering? -	IKC-Remigius is een echte centrumschool geplaatst in het centrum van Duiven met oude huizen en verspreidde nieuwbouw. Aan het centrum wordt op dit moment gewerkt.
2. Bevolkingssamenstelling - Jongeren/volwassenen/ouderen - Diversiteit - Culturen -	Er komen minder jonge kinderen Het aantal geboortes is de afgelopen jaren sterk teruggelopen. Er is een grote mate van diversiteit en er komen ook nieuwe culturen binnen in de wijk en school. De goedkopere huurwoningen worden door mensen met verschillende achtergronden bewoond. Het opleidingsniveau is over het algemeen mbo of lager.
3. Hoe ziet de wijk er uit? - Openbare ruimte - Groenvoorziening - Openbare gebouwen - Onderhoud van de eigen woonomgeving? -	In het centrum zijn verschillende openbare gebouwen en een winkelcentrum. Door de bewoners wordt de eigen omgeving goed onderhouden. De openbare plantsoenen zien er vaak wel slecht onderhouden uit.
4. Gezondheid - Zonder ontbijt op school - CJG -	Er komen regelmatig kinderen op school zonder ontbijt of tussendoortje. Met maatschappelijk werk en het CJG zijn de lijnen kort en efficiënt. Er moeten wel keuzes gemaakt worden er zijn meer problemen als tijd om ze op te lossen. Nu wij ikc zijn krijgen we nog eerder zicht op eventuele problematiek die bij kinderen of in hun thuissituatie kan spelen. Het is daarom nodig dat we de contacten met cjg en maatschappelijk werk intensiveren.
5. Economie - Werkloosheid - Welvaart -	Trekt nu weer aan en meer ouders zijn aan het werk. Ik neem aan dat de gemeente dit beter weet als de school.

6. Vervoer en veiligheid - Sociale veiligheid - Verkeersveiligheid - Criminaliteit -	Rondom de school is er een groot verkeersprobleem. Er is geen ruimte om kinderen snel en veilig uit de auto te laten stappen. Niet iedereen maakt gebruik van de grote parkeerplaats. Voor de school ligt een drukke weg. Deze moet over gestoken worden door de fietsers en voetgangers. Gelukkig ligt er nu een zebrapad.
7. Organisatie - Wijkraad - Buurthuis/wijkcentrum - Wijkkrantje -	Bij gemeente bekend, lijkt mij. Op school worden we geïnformeerd via de duivenpost.
8. Educatie - Bibliotheek (op school) - Volwasseneducatie -	Wij hebben geen bibliotheek op school maar maken wel gebruik van de groepspas bij de bibliotheek.
9. Ontspanning - Speelmogelijkheden voor kinderen - Wat zijn de meest voorkomende vormen van ontspanning - Welke faciliteiten zijn er?	Speelmogelijkheden zijn er op de verschillende veldjes in de buurt en in het park achter de school. Niet in alle gedeelten van de wijk zijn er voldoende speelvelden. Vanuit het centrum gaan de kinderen toch veel naar andere wijken, bv de voetbalkooi in de Nieuweling.
10. Bewoners - Wat vinden ze van hun wijk? - Welke problemen benoemen ze? - Wat zijn de sterke punten van de wijk?	Deze gegevens lijken mij ook bij de gemeente bekend. Contact met bewoners hebben we als school over de verkeersoverlast, over overlast van spelende kinderen en over het bijhouden van het openbaar groen. Daar nemen we samen met de bewoners actie op als dat nodig is.

Relevante aanvullende informatie:

Geen aanvullingen van onze kant.

Lijstje omgevingsfactoren van de Bernadetteschool:
Ingevuld door Annemieke Miltenburg

1. Geschiedenis - Oude huizen of nieuwbouw - Is de wijk in verandering? -	Er is een diversiteit aan bebouwing in Loo. De laatste tijd komen er steeds meer dure kavels en woningen in de verkoop. Er is behoefte aan betaalbare woningen voor (jonge) mensen. Er komen steeds meer mensen van buitenaf in Loo wonen.
2. Bevolkingssamenstelling - Jongeren/volwassenen/ouderen - Diversiteit - Culturen -	De samenstelling van het dorp is divers qua leeftijd. Er is wel een behoefte van jongeren om in het dorp te (blijven) wonen. Helaas zijn er nauwelijks betaalbare woningen beschikbaar, deze jongeren trekken dan weg uit het dorp. Er wonen voornamelijk autochtone Nederlanders.
3. Hoe ziet de wijk er uit? - Openbare ruimte - Groenvoorziening - Openbare gebouwen - Onderhoud van de eigen woonomgeving? -	Het dorp ligt in een prachtige groene omgeving en er is veel ruimte. Er is een schuttersgebouw, een kerk, een muziekgebouw, een sportcomplex en een school met gymzaal. Er zijn geen winkels aanwezig.
4. Gezondheid - Zonder ontbijt op school - CJG -	De meeste leerlingen groeien op in een veilige verzorgde omgeving. Er zijn geen leerlingen die zonder ontbijt op school komen of onverzorgd op school komen. Het vindplaatsgericht werken werkte niet in Loo. Er zijn wel opvoedingsvragen van ouders bijvoorbeeld over slaap- en eetgedrag.
5. Economie - Werkloosheid - Welvaart -	Op dit moment hebben wij geen ouders die werkloos zijn op school. Er zijn geen leerlingen uit een achterstand milieu (zover wij weten)
6. Vervoer en veiligheid - Sociale veiligheid - Verkeersveiligheid - Criminaliteit -	De sociale veiligheid is aan de ene kant erg groot. Mensen ondersteunen elkaar waar nodig en kennen elkaar. De verkeersveiligheid is voldoende. Het is wel uitkijken met grote landbouw voertuigen en vrachtwagens. De criminaliteit is laag.
7. Organisatie - Wijkraad - Buurthuis/wijkcentrum	De school heeft goede contacten met de Dorpsraad. De Dorpsraad in Loo is zeer actief en voelt zich

- Wijkkrantje -	ook betrokken bij de school. Loo heeft een eigen krantje: de Dorpsstem.
8. Educatie - Bibliotheek (op school) - Volwasseneducatie -	Er is geen bibliotheek op school en er zijn geen faciliteiten voor volwasseneducatie.
9. Ontspanning - Speelmogelijkheden voor kinderen - Wat zijn de meest voorkomende vormen van ontspanning - Welke faciliteiten zijn er?	Er zijn in het dorp een aantal kleine speelgelegenheden. Het speelplein wordt ook na schooltijd gebruikt door kinderen. De sportvereniging SV Loo is actief in het dorp. De meeste leerlingen van de school zitten op handbal of voetbal in het dorp. De muziekvereniging en de Schutterij zijn ook erg actief. De school doet dit schooljaar een project met muziekvereniging Excelsior. Regelmatig worden er in het dorp speciale evenementen georganiseerd bijv. met Koningsdag, Hallooween, Nieuwjaarsduik, Paasvuur etc. De school wordt hierbij regelmatig betrokken. In het dorp wordt veel georganiseerd: concerten in de kerk (Loo Budget concerten), kaartavonden, speciale bijeenkomst voor ouderen door werkgroep 'Loosje' en nog veel meer.
10. Bewoners - Wat vinden ze van hun wijk? - Welke problemen benoemen ze? - Wat zijn de sterke punten van de wijk?	Bewoners geven aan dat het zeer prettig is om hier te wonen. Dit mede vanwege de omgeving en de betrokkenheid bij elkaar.

Relevante aanvullende informatie: geen

Lijstje omgevingsfactoren van IKC Joannes
Ingevuld door Annemieke Miltenburg

1. Geschiedenis - Oude huizen of nieuwbouw - Is de wijk in verandering? -	Een dorp met verschillende bebouwing. Er is nieuwbouw en er zijn oude huizen. De laatste jaren loopt het geboortecijfer terug, de groei is uit de nieuwbouwwijk. Je ziet wel dat er meer verhuizingen zijn naar Groessen toe. Er is wel behoefte aan betaalbare woningen voor jonge gezinnen.
2. Bevolkingssamenstelling - Jongeren/volwassenen/ouderen - Diversiteit - Culturen -	Er wonen veel volwassenen en ouderen in Groessen. Er wonen voornamelijk autochtone Nederlanders.
3. Hoe ziet de wijk er uit? - Openbare ruimte - Groenvoorziening - Openbare gebouwen - Onderhoud van de eigen woonomgeving? -	De Dorpsraad en de bewoners van het dorp zijn betrokken bij de openbare ruimtes. Er is een uitgebreid Dorpsplan.
4. Gezondheid - Zonder ontbijt op school - CJG -	Kinderen in Groessen groeien op in een meestal veilige omgeving. Er zijn geen leerlingen die zonder ontbijt op school komen. Het Vindplaatsgericht werken van het CJG kwam bij ons op school niet van de grond.
5. Economie - Werkloosheid - Welvaart -	Er zijn weinig ouders werkloos. In Groessen wonen veel ondernemers. Kinderen groeien op in een redelijk welvarende omgeving.
6. Vervoer en veiligheid - Sociale veiligheid - Verkeersveiligheid - Criminaliteit -	De sociale veiligheid is over het algemeen goed. De verkeersveiligheid is over het algemeen goed. Criminaliteit is laag.
7. Organisatie - Wijkraad - Buurthuis/wijkcentrum - Wijkkrantje -	Er is een actieve Dorpsraad en er zijn veel verenigingen zeer actief. Betrokkenheid in het dorp is groot. Groessen heeft een eigen krant: De Dorpsbode. Deze verschijnt 4x per jaar.
8. Educatie - Bibliotheek (op school) - Volwasseneducatie -	Er is geen bibliotheek op school. Volwasseneducatie is er, volgens mij niet. Mocht dat er zijn dan is dit wellicht in het Dorpshuis.
9. Ontspanning	Er zijn verschillende kleine speelmogelijkheden voor kinderen in

- Speelmogelijkheden voor kinderen - Wat zijn de meest voorkomende vormen van ontspanning - Welke faciliteiten zijn er?	Groessen. Op dit moment wordt er een nieuw schoolplein aangelegd met veel speelaangelegenheden. Bijna alle leerlingen doen aan sport. Vooral voetbal en handbal zijn populair. Groessen heeft een eigen judo vereniging en een actieve scouting vereniging. Er zijn in het dorp drie muziekverenigingen: EMM/KDO en St. Andries. Met KDO en St. Andries hebben wij als school een samenwerkingsovereenkomst.
10. Bewoners - Wat vinden ze van hun wijk? - Welke problemen benoemen ze? - Wat zijn de sterke punten van de wijk?	Mensen wonen graag in Groessen. Veel jongeren die elders wonen willen graag terug.

Relevante aanvullende informatie: geen

Lijstje omgevingsfactoren van (Naam school invullen): IKC Kameleon
Ingevuld door (naam invullen in verband met mogelijke vervolgvragen): Fons Pieters

1. Geschiedenis - Oude huizen of nieuwbouw - Is de wijk in verandering? -	Bestaande woningen. Wel verhuizingen. Jonge gezinnen komen er wonen. Alleen nieuwbouw in de Ploen.
2. Bevolkingssamenstelling - Jongeren/volwassenen/ouderen - Diversiteit - Culturen -	Weinig andere culturen. Gemengd jongeren en ouderen.
3. Hoe ziet de wijk er uit? - Openbare ruimte - Groenvoorziening - Openbare gebouwen - Onderhoud van de eigen woonomgeving? -	Wijk ziet er goed uit. Groenvoorziening is goed. Onderhoud is goed.
4. Gezondheid - Zonder ontbijt op school - CJG -	Niet veel kinderen naar CJG.
5. Economie - Werkloosheid - Welvaart -	Geen grote werkeloosheid. Bekend van een viertal ouders.
6. Vervoer en veiligheid - Sociale veiligheid - Verkeersveiligheid - Criminaliteit -	Criminaliteit is laag. Verkeersveiligheid is goed. Soms parkeerproblemen bij de school.
7. Organisatie - Wijkraad - Buurthuis/wijkcentrum - Wijkkrantje -	Er is een wijkraad die functioneert
8. Educatie - Bibliotheek (op school) - Volwasseneducatie -	Bieb op school, samenwerking met Liemers bibliotheek.
9. Ontspanning - Speelmogelijkheden voor kinderen - Wat zijn de meest voorkomende vormen van ontspanning - Welke faciliteiten zijn er?	Genoeg speelruimte. Meerdere speeltuinen en speelvelden

10. Bewoners - Wat vinden ze van hun wijk? - Welke problemen benoemen ze? - Wat zijn de sterke punten van de wijk?	Bewoners zijn tevreden. Sociale cohesie is niet groot.

Relevante aanvullende informatie: Prettige wijk om in te wonen met voorzieningen, zoals supermarkt, school en dichtbij het station.

Lijstje omgevingsfactoren van: IKC Het Klokhuis
Ingevuld door: Ans Spee

1. Geschiedenis - Oude huizen of nieuwbouw - Is de wijk in verandering? -	De wijk is ongeveer 30 jaar oud. Geen zichtbare significante veranderingen.
2. Bevolkingssamenstelling - Jongeren/volwassenen/ouderen - Diversiteit - Culturen -	Ruim 20 jaar geleden een wijk met veel kinderen. Inmiddels zijn deze volwassen. In een deel van de speeltuinen zie je weinig tot geen spelende kinderen.
3. Hoe ziet de wijk er uit? - Openbare ruimte - Groenvoorziening - Openbare gebouwen - Onderhoud van de eigen woonomgeving? -	Prettige wijk. Veel groenvoorziening. Openbare gebouwen zijn scholen en een “buurtcentrum”. Op wat kleine zaken na wordt e.e.a. goed onderhouden.
4. Gezondheid - Zonder ontbijt op school - CJG -	Voor zover bekend komen de kinderen met ontbijt op school. Medewerker CJG komt 1x per twee weken op school. Ouders maken hier gebruik van.
5. Economie - Werkloosheid - Welvaart -	Er zijn weer meer ouders aan het werk.
6. Vervoer en veiligheid - Sociale veiligheid - Verkeersveiligheid - Criminaliteit -	De omgeving wordt als veilig ervaren.
7. Organisatie - Wijkraad - Buurthuis/wijkcentrum - Wijkkrantje -	Er is een wijkraad. We ontvangen de Duivenpost.
8. Educatie - Bibliotheek (op school) - Volwasseneducatie -	Wij hebben een bibliotheek op school.
9. Ontspanning - Speelmogelijkheden voor kinderen	Er zijn diverse speeltuinen,

- Wat zijn de meest voorkomende vormen van ontspanning - Welke faciliteiten zijn er?	(sport)verenigingen.
10. Bewoners - Wat vinden ze van hun wijk? - Welke problemen benoemen ze? - Wat zijn de sterke punten van de wijk?	Kan niet voor de buurt spreken, maar woon wel zelf in deze wijk. Heel prettig om hier te wonen. Rustige en nette omgeving. Er worden activiteiten voor buurtbewoners georganiseerd. Er is een buurtwacht, AED aanwezig etc.

Relevante aanvullende informatie: geen

Lijstje omgevingsfactoren van Wereldwijzer
Ingevuld door Karin Kriehn

1. Geschiedenis - Oude huizen of nieuwbouw - Is de wijk in verandering? -	Oud en nieuw.
2. Bevolkingssamenstelling - Jongeren/volwassenen/ouderen - Diversiteit - Culturen -	Divers
3. Hoe ziet de wijk er uit? - Openbare ruimte - Groenvoorziening - Openbare gebouwen - Onderhoud van de eigen woonomgeving? -	Dichtbij het centrum, dus veel voorzieningen/ openbare gebouwen in de omgeving De wijk ziet er hier en daar verpauperd uit.
4. Gezondheid - Zonder ontbijt op school - CJG -	Het is mogelijk dat soms leerlingen zonder ontbijt op school komen CJG bezoekt om de week de school
5. Economie - Werkloosheid - Welvaart -	Populatie is gemêleerd: hoog opgeleide, laag opgeleid, autochtoon, allochtoon en asielzoekers, werkend, werkloos
6. Vervoer en veiligheid - Sociale veiligheid - Verkeersveiligheid - Criminaliteit -	Redelijk veilige buurt
7. Organisatie - Wijkraad - Buurthuis/wijkcentrum - Wijkkrantje -	Wijkagent beschikbaar.
8. Educatie - Bibliotheek (op school) - Volwasseneducatie -	Wij hebben een bibliotheek op school (via gemeente).
9. Ontspanning - Speelmogelijkheden voor kinderen - Wat zijn de meest voorkomende vormen van ontspanning - Welke faciliteiten zijn er?	Op het schoolplein bevinden zich speeltoestellen waar tijdens en na schooltijd gebruik van wordt gemaakt.

10. Bewoners - Wat vinden ze van hun wijk? - Welke problemen benoemen ze? - Wat zijn de sterke punten van de wijk?	Ik verneem nooit problemen over de wijk.

Relevante aanvullende informatie: geen

Lijstje omgevingsfactoren van Toermalijn
Ingevuld door Karin Kriehn

1. Geschiedenis - Oude huizen of nieuwbouw - Is de wijk in verandering? -	Nieuwbouw.
2. Bevolkingssamenstelling - Jongeren/volwassenen/ouderen - Diversiteit - Culturen -	Divers
3. Hoe ziet de wijk er uit? - Openbare ruimte - Groenvoorziening - Openbare gebouwen - Onderhoud van de eigen woonomgeving? -	Veel groen en water, met name koopwoningen
4. Gezondheid - Zonder ontbijt op school - CJG -	N.v.t. CJG bezoekt om de week de school
5. Economie - Werkloosheid - Welvaart -	Populatie hoog opgeleide ouders.
6. Vervoer en veiligheid - Sociale veiligheid - Verkeersveiligheid - Criminaliteit -	Veilige buurt, sociale controle
7. Organisatie - Wijkraad - Buurthuis/wijkcentrum - Wijkkrantje -	Wijkagent beschikbaar, maar contact is niet noodzakelijk. Er is geen buurthuis/krantje
8. Educatie - Bibliotheek (op school) - Volwasseneducatie -	Wij hebben een bibliotheek op school.
9. Ontspanning - Speelmogelijkheden voor kinderen - Wat zijn de meest voorkomende vormen van ontspanning - Welke faciliteiten zijn er?	Buiten het schoolplein bevinden zich speeltoestellen waar tijdens en na schooltijd veel gebruik van wordt gemaakt. Ik wordt wel eens gevist langs het

	water.
10. Bewoners - Wat vinden ze van hun wijk? - Welke problemen benoemen ze? - Wat zijn de sterke punten van de wijk?	Ik verneem nooit problemen over de wijk. Het betreft een schone, vriendelijke wijk.

Relevante aanvullende informatie: geen

Lijstje omgevingsfactoren van Groene Ring (Noord + Zuid) **Niet ontvangen.**

1. Geschiedenis - Oude huizen of nieuwbouw - Is de wijk in verandering? -	
2. Bevolkingssamenstelling - Jongeren/volwassenen/ouderen - Diversiteit - Culturen -	
3. Hoe ziet de wijk er uit? - Openbare ruimte - Groenvoorziening - Openbare gebouwen - Onderhoud van de eigen woonomgeving? -	
4. Gezondheid - Zonder ontbijt op school - CJG -	
5. Economie - Werkloosheid - Welvaart -	
6. Vervoer en veiligheid - Sociale veiligheid - Verkeersveiligheid - Criminaliteit -	
7. Organisatie - Wijkraad - Buurthuis/wijkcentrum - Wijkkrantje -	
8. Educatie - Bibliotheek (op school) - Volwasseneducatie -	
9. Ontspanning - Speelmogelijkheden voor kinderen - Wat zijn de meest voorkomende vormen van ontspanning - Welke faciliteiten zijn er?	
10. Bewoners - Wat vinden ze van hun wijk?	

- Welke problemen benoemen ze? - Wat zijn de sterke punten van de wijk?	

Relevante aanvullende informatie:

*ZFB5F959DD
n*

RAADSBESLUIT

Zaak- & documentnr. : Z/18/037747

Datum besluitvorming : 23 oktober 2018

Onderwerp : Vaststelling integraal huisvestingsplan Primair onderwijs Duiven

Samenvatting
Goede onderwijshuisvesting is een belangrijke factor voor de kwaliteit van het onderwijs in Duiven. Het is belangrijk voor de ontwikkeling en onderwijskwalificatie van onze jonge kinderen en jeugd, waarvoor we met elkaar – scholen en gemeente – verantwoordelijk zijn. Vanuit dat belang willen we samen met de schoolbesturen investeren in kwalitatieve, functionele, eigentijdse scholen, die de diverse onderwijskundige en maatschappelijke vraagstukken aankunnen. Met dit Integraal Huisvestingsplan (IHP) hebben gemeente en schoolbesturen, vanuit de ambitie voor behoud van keuzevrijheid, een goede spreiding en bereikbaarheid en passend onderwijs, het huisvestingsbeleid voor de komende 15 jaar bepaald en wordt het verwachte investeringsprogramma voor de komende 4 jaar vastgelegd.

De raad besluit

Het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs gemeente Duiven 2018 vast te stellen

de griffier,	de voorzitter,
G.J. (Josien) van Buren-van den Berg	drs. H.B.I (Rik) de Lange

Beantwoording vragen van het CDA naar aanleiding van de informatieavond over het IHP:

1. **Wat zijn de eventuele besparingen in m2 en geld als de drie scholen in 1 gebouw i.p.v. twee worden gehuisvest?**
   De schoolbesturen hebben nadrukkelijk aangegeven dat zij een aparte locatie wensen voor de Remigius, respectievelijk de gecombineerde Wiekslag/Wereldwijzer. Zelfs wanneer ze als aparte scholen gevestigd zouden worden onder 1 dak, zal dat normatief geen winst opleveren in de hoeveelheid m2s die gerealiseerd zouden moeten worden.
   Voor de berekening van het zgn. 'ruimtebeslag' geldt een formule zoals deze is opgenomen in de model huisvestingsverordening van het VNG. Hierbij wordt volgens de algemeen geldende NEN 2580 de brut vloeroppervlakte in m2's berekend. Het onderscheid in soorten gebouwen is daarmee geheel vervallen en bij de toedeling wordt ook niet meer gerekend met klaslokalen.
   Voor de toerekening gelden de volgende factoren:
   - Vaste voet (200 m2)
   - Factor leerling: 5,03 m2
   - Factor gewicht:1,4 m2
   - Drempel permanente uitbreiding: 55 m2
   - Drempel tijdelijke uitbreiding: 40 m2.

   Met andere woorden, bouwen onder één dak levert normatief geen directe winst op in m2's, wel kan het zo zijn dat schoolbesturen onderling afspraken maken over gecombineerd gebruik van ruimten en middelen. Dat betaalt zich terug in de exploitatie. Wanneer scholen eventueel zouden gaan fuseren, levert dat per school die verdwijnt een winst op van de vaste voet (zijnde 200 x € 2390,00, zijnde €478.000 bij nieuwbouw)

2. **Een van de scholen hanteert een afstandscriterium van 3 km terwijl in het IHP het uitgangspunt 2 km. is. Wat betekent dat voor de spreiding van scholen over Duiven als we die 3 km hanteren? Zijn er dan (gebouwen) dislocaties die overbodig zijn bij verdere clustering van scholen zonder de spreiding over Duiven geweld aan te doen?**
   De grens van 3 kilometer waarbinnen verwezen wordt naar laagstand zou in Duiven betekenen dat scholen bij eventuele groei over een langere afstand doorverwezen zouden moeten worden naar bestaande leegstand. Onderwijskundig verdient dat niet de schoonheidsprijs, omdat in het onderwijs steeds meer groep doorbrekend onderwijs wordt gegeven en dat komt door die norm te hanteren sterk onder druk te staan en het reizen zou ook de effectieve onderwijstijd sterk nadelig beïnvloeden. In hetzelfde artikel is benoemd dat de gemeente sowieso streeft naar het sluiten van de dislocaties. Dat kan zonder de spreiding geweld aan te doen.

3. **Van wie is de gemeentelijke visie zoals die onder 2.2.1. onder b van het IHP staat? Daarnaast staat in paragraaf 3.4. onder 1., een goede spreiding over Duiven Noord en Zuid. Waarom niet Noord oost en west alsmede Zuid oost en west?**
   De visie zoals verwoord in het IHP is zo geformuleerd door het College. De benaming Duiven Noord/Zuid is puur pragmatisch geformuleerd om de twee delen die nu aanwezig zijn door de aanwezigheid van de spoorlijn.

4. **Kan het verdere traject in een planning geschetst worden met waarbij helder is aangegeven wanneer de raad iets moet besluiten (en wat)?**

De grove planning staat benoemd in de Uitvoeringsagenda. Daar waar in deze agenda de eerste vooronderzoeken worden afgerond, wordt van de raad een standpunt gevraagd over de uitkomsten daarvan. Dat zal bij een positieve reactie leiden tot de aanvraag van een voorbereidingskrediet voor de realisatie van renovatie c.q. nieuwbouw en na afronding daarvan een definitief krediet voor de realisatie van de gekozen aanpak.
Voor ieder project zal een zelfde procedure worden gevolgd met afzonderlijke raadsbesluiten.

5. **Is bij de kosten rekening gehouden met een eventuele opbrengst van de vrijkomende locatie?**
   Nee, dat is niet het geval. Daar is het nu ook nog te vroeg voor. Dit zal worden meegenomen bij de uitvoering van de eerste vooronderzoeken/ locatiestudies.

6. **Waarom is er voor het traject gekozen om eerst afspraken te maken met de schoolbesturen zonder de raad geconsulteerd te hebben?**
   Conform de wet- en regelgeving is het aan de schoolbesturen om invulling te geven aan de taak om onderwijs te verzorgen en om te bepalen op welke wijze men dat invulling wenst te geven. De gemeente heeft de wettelijke taak om invulling te geven aan de zorgplicht voor adequate huisvesting. Het College heeft op grond daarvan ervoor gekozen om te starten met het overleg met de schoolbesturen om met hen tot de (wettelijk noodzakelijke) overeenstemming te komen om daarna met een onderhandelingsresultaat richting Raad te gaan.

7. **Wat wordt bedoeld met de 'harde' afspraken zoals die in paragraaf 3.1 staan?**
   Bij de aanbieding van een raadsvoorstel voor bijvoorbeeld renovatie c.q. nieuwbouw zal een dekkingsvoorstel worden meegestuurd, waarin zichtbaar wordt wat het aandeel van het schoolbestuur is in de te maken investeringskosten (dit alles binnen de wettelijke normen zoals geldend m.b.t. het investeringsverbod).

8. **De investeringen voor de kinderopvangruimte komt voor rekening van de gemeente. Als er geen huurder is, komen de lasten voor rekening van de betreffende school. Vormt dit geen risico voor de kwaliteit van het onderwijs?**
   Dat risico is inderdaad aanwezig en is daarom gelimiteerd (dit mede met het oog op het investeringsverbod). Daarom neemt de gemeente na 1 jaar een rol in het verhuren van de vrij gekomen m2's. Het is daarmee een gezamenlijk belang voor schoolbesturen en gemeente om de vrij gekomen ruimte zo snel mogelijk weer te verhuren. Bij voorkeur voor kinderopvang, zo niet, dan kan een andere passende huurder worden gezocht (binnen de geldende bestemming van het gebouw en de locatie).

Technische vragen integraal huisvestingsplan

- Op welke wijze en wanneer worden de financiële effecten van het raadsbesluit betreffende IHP verwerkt in de begroting?
  Zoals in het IHP staat zullen de benodigde investeringen per onderwijsaccommodatie de komende jaren middels separate kredietvoorstellen aan uw raad worden voorgelegd op basis van de dan actuele verwachte investeringsbedragen. Op dat moment zullen ze ook in begroting worden verwerkt. In het raadsvoorstel zijn in de financiële paragraaf de nu verwachte investeringen met de bijbehorende verwachte kapitaalslasten opgenomen.
- Is de verwachting dat een lening moet worden afgesloten voor de investeringen die de gemeente gaat uitvoeren ten aanzien van de onderwijsgebouwen. (rekening houdend met de spreiding van de investeringen, de huidige liquide middelen, middelen die onderdeel uitmaken van het schatkistbankieren en eventuele inkomsten vanuit bijvoorbeeld het grondbedrijf)?
  We kijken naar de totale liquiditeitsbehoefte/planning en is op dit moment dus nog niet aan te geven. IHP wensen moeten nog in de totale liquiditeitsbehoefte/planning worden opgenomen.
- In de uitwerken van de kapitaallasten wordt gewerkt met een rekenrente van 2%, terwijl we in de begroting 2019 lezen dat het omslagpercentage 0,0% is. Daarnaast wordt in de paragraaf financiering toegelicht dat er de komende jaren geen financieringsbehoefte is. In hoeverre is het verstandig om in het raadsvoorstel rekening te houden met een rentepercentage van 2%? Wordt nu niet een te grote lastendruk op de begroting gepresenteerd?
  De investeringen liggen in de toekomst. De verwachting is dat rente wat gaat oplopen. In die zin is uitgangspunt van 2% als realistisch te betitelen
- In de financiële paragraaf wordt aangegeven dat een aantal boekwaarde moet worden afgewaardeerd. U geeft hierbij de boekwaarde per 1-1-2018. Het moment dat de verschillende gebouwen buiten gebruik gesteld worden is verschillend. Kunt aangeven wat de exploitatielast in de verschillende dienstjaren als de boekwaarde daadwerkelijk wordt afgewaardeerd?
  Zoals in het raadsvoorstel in de financiële paragraaf is aangegeven was de kapitaalslast van de drie gebouwen over 2017 € 40.229,-. Wanneer de gebouwen worden gesloopt wordt de boekwaarde op de gebouwen per direct afgeboekt en vallen deze kapitaalslasten vrij.
- Het gaat om een aanzienlijke afwaardering van de boekwaarde? Is er relatief kort geleden nog geïnvesteerd in 1 van de gebouwen?
  Er is niet recentelijk geïnvesteerd. Een groot deel van de boekwaarde bestaat uit grondwaarde. Hierop wordt niet afgeschreven. Het gaat voor de 3 scholen samen om een bedrag van € 264.322,97. Daarnaast bestaat een ander groot deel van de boekwaarde uit de verdeling van de activa die, door de wijze van administreren in het verleden, niet gekoppeld kon worden aan een accommodatie. In 2016 is dit bedrag naar aanleiding van de nota vastgoed in overleg met de accountant verdeeld over de resterende onderwijsaccommodaties. Dit is nu nog € 93.931.99 per onderwijsaccommodatie. In totaal dus € 281.795,97 voor de 3 accommodaties.
- De gemeente Duiven heeft de ambitie om energieneutraal te worden. In het huisvestingsplan wat nu voorligt is gekozen om voor frisse scholen ambitieniveau B, dat is net boven de

wettelijke norm, onze achterban vraagt zich af, waarom niet gekozen is voor ambitieniveau A. Vraag aan college: Wat zijn de meerkosten om ambitieniveau A te realiseren en wat is dan de terugverdientijd?

In de haalbaarheidsstudie hebben we bewust gekozen voor Frisse Scholen klasse B voor het onderdeel "lucht". Dat klasse B net boven de wettelijke norm ligt bestrijden we. Dit valt eerder toe te kennen aan klasse C. Volgens het PVE Frisse Scholen worden de klassen omschreven als: C voor acceptabel, B voor goed en A voor zeer goed.

De consequentie om van klasse B naar klasse A te gaan is een toename van de ventilatiecapaciteit van ruim 40% (!). Dit betekent als eerste een toename van de energiebehoefte voor zowel het ventilatorvermogen (neemt kwadratisch toe) als de warmteopwekking (om deze lucht op te warmen). Deze extra energiebehoefte staat lijnrecht tegenover de doelstelling "ambitie energieneutraal".

De meerkosten om van klasse B naar klasse A te gaan bedraagt een meerinvestering van ca. € 50 - 60 / m2 BVO. Hierbij wordt opgemerkt dat voor deze meerinvestering niet is onderzocht of hiermee een EPC van 0,0 wordt gerealiseerd. Immers zijn er in dat geval veel meer PV-panelen nodig. Van een terugverdientijd is geen sprake bij de realisatie van ambitieniveau A voor luchtkwaliteit, evenmin bij realisatie ambitieniveau B of C.

- Er is wettelijk geregeld dat gemeenten een informatieplicht hebben ten aanzien van erkende maatregelen voor energiebesparing vanaf 1-1-2018. Deze erkende maatregelen zijn opgenomen in bijlage 10 van de activiteitenregeling van het activiteitenbesluit, nummer 5 ‘onderwijsinstellingen’. Eerst was dit op vrijwillige basis, maar vanaf 1 januari 2019 krijgt dit een verplichtend karakter en moet worden vermeld wat is gedaan om de verplichte maatregelen te realiseren. De vraag die wij hebben is in hoeverre dit plan (IHP) invulling geeft aan deze erkende maatregelen?

  Om antwoord op de vraag te geven gaan we eerst kort in op de wijze van aanpak van de haalbaarheidsstudie. Hierin is kortweg de vraag gesteld welke voorzieningen voor de diverse onderwijsaccommodaties moeten worden getroffen om de levensloop hiervan met 20 jaar te verlengen. Onderdeel hiervan zijn een investeringsplan voor het behalen van een EPC van 0,0, en voor het realiseren van ‘Frisse Scholen’. Om deze doelstellingen te realiseren is eerst de huidige situatie in kaart gebracht waarbij de gebouwgebonden energiestromen in kaart zijn gebracht (conform EPAU methodiek BRL 9500). Vervolgens zijn op basis van die informatie verbetervoorstellen voor de gebouwen gedaan om te komen tot gebouw met een EPC waarde van 0. Het energieverbruik van gebruikersinstallaties, zoals computers, koelkasten e.d. zijn hierin niet opgenomen.

  Invulling haalbaarheidsstudie aan erkende maatregelen volgens activiteitenregeling:

  In de tabel op de volgende pagina is per erkende maatregel aangegeven in hoeverre hier in de haalbaarheidsstudie invulling aan is gegeven. Hierbij gaat het er in hoofdzaak om welke technieken in zijn toegepast om energieverlies te beperken.

  Geconcludeerd kan worden dat de haalbaarheidsstudie ruimschoots invulling geeft aan de “erkende maatregelen die zijn opgenomen in bijlage 10 van de activiteitenregeling”.

Type maatregel	Omschrijving maatregel	Invulling gegeven in haalbaarheidsstudie
Gebouwschil	Warmte- en koudeverlies via buitenmuur beperken	Buitenschil wordt geisoleerd
Ruimteventilatie	Onnodig aanstaan van ventilatie buiten bedrijfstijd voorkomen. Vollasturen ventilatoren beperken door afschakelen van ventilatoren bij lager ventilatiedebiet. Warmte uit retourlucht gebruiken	Gebouwbeheersysteem (met klokfunctie) CO_2-gestuurde ventilatie. Warmteterugwinning d.m.v. warmtewiel
Ruimteverwarming	Energiezuinige warmteopwekking. Weersafhankelijke en geoptimaliseerde regeling, en warmteverlies beperken door leidingisolatie.	Toepassing warmtepomp. Specifieke details niet omschreven in studie, maar wordt wel toegepast.
Ruimte- en buitenverlichting	Geinstalleerd vermogen beperken. Onnodig branden voorkomen.	Toepassing LED-verlichting. Details niet omschreven, maar wordt wel toegepast.
Persluchtinstallatie	Energiezuinige persluchtinstallatie toepassen.	Niet van toepassing.
Stoominstallatie niet zijnde stookinstallatie	Stoom als medium voor ruimteverwarming vervangen.	Niet van toepassing.
Liftinstallatie	Energieverbruik voor verlichting en ventilatie beperken en voorkomen indien lift niet in gebruik.	Niet van toepassing.
Serverruimten	Energiezuinige koelmachine voor koeling serverruimte toepassen.	Gebruikersinstallatie.
Informatie- en communicatie-technologie	Energiezuinig printen en kopieren en energiezuinige ICT.	Gebruikersinstallatie.
Energieregistratie- en bewakingsysteem (EBS)	Borgen van de optimale energiezuinige in- en afstellingen van gebouw gebonden erkende maatregelen voor energiebesparing.	Details niet omschreven, maar wordt wel toegepast.
In werking hebben van een stookinstallatie	Energiezuinige warmteopwekking van tapwater toepassen.	Zie ruimteverwarming.
In werking hebben van een koelinstallatie	Onnodig branden van verlichting in koelcel voorkomen en beperken van isolatie van verdamper door ijsvorming.	Niet van toepassing.
Bereiden van voedingsmiddelen	Het debiet van afzuigsystemen in grootkeukens beperken.	Niet van toepassing.

IHP-Duiven

Informatiebijeenkomst Gemeenteraad 10 oktober 2018

Gemeente Duiven

Tekst

Inhoud presentatie:

- Wat is een Integraal Huisvestingsplan?
- Het proces tot nu toe
- Opbouw van het nieuwe concept IHP
- Beleidsrijk IHP
- Status na vaststelling
- Vervolg traject
- Ruimte voor vragen c.q. nadere toelichting

IHP

Wat was de bedoeling van het traditionele IHP?

Wet: Gemeenten stellen per 4 jaar Integraal Huisvestingsplan op:

- Op basis van de Huisvestingsverordening;
- Planmatige aanpak onderwijshuisvesting;
- Investeringsraming op basis van onderhoudscyclus;
- Schoolbesturen dienen aanvraag in;
- Gemeente wijst toe of wijst af.

Tot nu toe doorgaans beleidsarm!

Nu: IHP nieuwe stijl: Beleidsrijk en integraal.

Nieuw IHP Duiven

Stappen tot nu toe:

- Scenario's consequenties leerlingendaling
- Zichtbaarheid consequenties voor huisvesting (leegstand)
- Splitsingsnorm vastgesteld i.v.m. Loo en Groessen
- Keuze om te werken aan IHP nieuwe stijl:

<u>Strategisch</u> Plan voor de Onderwijshuisvesting in Duiven (PO)

Nieuw IHP Duiven

Proces:

- Voortgangsmeldingen Gemeenteraad (laatste 5 juni 2018)
- Kredietverstrekking t.b.v. inzet expertise en onderzoeken
- Start uitvoering, samen met de schoolbesturen
  - Procesbegeleiding
  - Schouw technische- en onderwijskundige staat gebouwen
  - Eindrapport
- Visieontwikkeling schoolbesturen en gemeente apart, samenvoeging tot gemeenschappelijke visie over aanbod en spreiding
- Formulering beleidsuitgangspunten en criteria
- Koers en uitgangspunten voor de komende 16 jaar! *(nieuwe model)*

Nieuw IHP Duiven

Vervolg proces:

Overeenstemming over de relevante beleidsonderdelen:

- Vorming Integrale Kindcentra
- Financiering m2’s Opvang
- Ambities m.b.t. Frisse Scholen, Duurzaamheid en Energie
- Multifunctioneel gebruik
- Financieringsgrondslag
    - Marktconforme bedragen
    - Schoolbesturen dragen bij aan Renovatie

Gemeente Duiven

Nieuw IHP Duiven

Kwaliteitscriteria gemeente Duiven:

- Gespreid en divers aanbod
  - Criteria van de Huisvestingsverordening
  - Verdeling Duiven Noord en Duiven Zuid
  - Straal van 2 kilometer
- Robuuste scholen (200 lln. Inclusief Opvang)
- Terugdringing dislocaties
- Stimuleren uni-locatie
- Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG) en Frisse Scholen B (Kwaliteitskader VNG/PO-Raad/VO-Raad)

Nieuw IHP Duiven

Dit vertaalt zich in het IHP als volgt:

- Alle scholen zijn opgenomen incl. gymlokalen Loo-Groessen
- Totaalbeeld van alle schoolgebouwen PO *(Rapport Condiplan)*

- Planning aanpak korte en langere termijn (incl. financiële gevolgen)
- Per uitvoering apart besluit, omdat nadere uitwerking nodig is

Nieuw IHP Duiven

Na vaststelling door gemeenteraad:

- Vervolg in bestuurlijk overleg over financiële uitwerking Renovatie
- Uitwerking bestuurlijke keuzes komende jaren in werkgroepen:
  - Onderzoek renovatie/nieuwbouw-locatie Remigius
  - Onderzoek herhuisvesting Wiekslag/Wereldwijzer

Met regelmatig:

- Terugkoppeling gemeenteraad met nieuwe beslismomenten (integrale afweging)

Nieuw IHP Duiven

Ruimte voor vragen c.q. nadere toelichting

Gemeente Duiven

Behandeladvies – Vivare vertelt

Portefeuillehouder	Wethouder Goossen	Zaaknummer	n.v.t.
Behandelend ambtenaar	Dick Boschman / 088 695 3342 / d.boschman@1stroom.nl		
Belangrijkste bespreek- en/of beslispunten	Informatieve presentatie over de organisatie Vivare en hun activiteiten. Vivare is een belangrijke speler in de Duivense woningmarkt omdat zij een groot aantal huizen verhuren als woningcorporatie. In het ontwerpen van woonbeleid dus een partner om rekening mee te houden. Maar wat kan en mag je van een woningcorporatie verwachten? Wat zijn hun mogelijkheden en wat mogen zij niet (meer)?		
Historie	Vivare is vier jaar geleden ook langskomen na de Gemeenteraadsverkiezingen om de nieuwe Raadsleden en fractie-assistenten te informeren over hun organisatie.		
Termijn	n.v.t.		

Politieke Avond	10 oktober 2018		Ronde tafel	
Voorzitter	Griffie	Zaal	Domein	Duur
R. Looijs	E.N. Bosscha	Publieksruimte	Omgeving	60 minuten
Behandeladvies	Het betreft een informatieve bijeenkomst waarin eerst een presentatie wordt gehouden over het onderwerp door de woningcorporatie Vivare. De publieksruimte zal (anders) ingericht worden met het oog op de te houden presentatie. Vervolgens hebben raadsleden en fractie-assistenten ruim de gelegenheid om verhelderende vragen te stellen aan Vivare. Het betreft een losstaande informatieve bijeenkomst voor raadsleden en fractieassistenten. Er is dus geen concreet raadsvoorstel aan gekoppeld waardoor er geen sprake is van een vervolgproces.			
Spreekrecht publiek	- Men kan 10 oktober meepraten aan tafel, aanmelden via griffie@duiven.nl. Zie voor meer informatie https://www.duiven.nl/meedoen			

Woonruimteverdeling

Huisvestingsverordening

- Achtergrond
- Huidige verordening verloopt per 1-1-2020
- Proces naar nieuwe verordening
- Corporaties voeren verordening uit

Gemeente Duiven

Huisvestingsverordening

Achtergrond

- Huisvestingswet
  - Vrijheid van vestiging
  - Sturen doormiddel van verordening
  - Schaarste

Gemeente Duiven

Huisvestingsverordening

Huidige verordening vervalt per 1-1-2020

- Huisvestingsverordening gemeente Duiven 2016
  - Inhoud van de huidige verordening
    - Verdelingsregels
    - Maatschappelijke of economische binding
    - Urgentieregeling

Gemeente Duiven

Huisvestingsverordening

Proces naar nieuwe verordening

aug/okt 2018	uitvoeren evaluatie huidige verordening
nov 2018	informatieavond huurdersverenigingen
nov 2018	vaststellen hoofdlijnen nieuwe verordening
nov/ mrt 2019	uitwerken nieuwe verordening
april 2019	besluit B&W vrijgave voor inspraak
mei/juni 2019	inspraak op nieuwe verordening
aug 2019	inspraak verwerken
sep 2019	definitief raadsvoorstel maken
okt/ dec 2019	besluitvorming gemeenteraad
1 jan 2020	inwerking treden nieuwe huisvestingsverordening Duiven

Gemeente Duiven

Huisvestingsverordening

Woonruimteverdeling door corporaties

gebeurt op basis van de huisvestingsverordening

Gemeente Duiven

Informatiebijeenkomst gemeenteraad Duiven

10 oktober 2018

vivare

Agenda

- Veranderende omgeving
- Actuele thema’s
- Vragen, discussie?

vivare

De omgeving verandert

- Woningwet 2015
  - Passend toewijzen
  - Samenwerking gemeente/corporatie/HBV
  - Scheiding DAEB/niet-DAEB
- Bijzondere doelgroepen
  - Scheiden wonen en zorg
  - Statushouders
- Financiële verzwaring
  - Verhuurdersheffing
  - ATAD

Actuele thema’s

- Beschikbaarheid
- Betaalbaarheid
- Leefbaarheid
- Courante portefeuille
- Prestatieafspraken

vivare

Werkgebied

vivare

Bezit per huurklasse

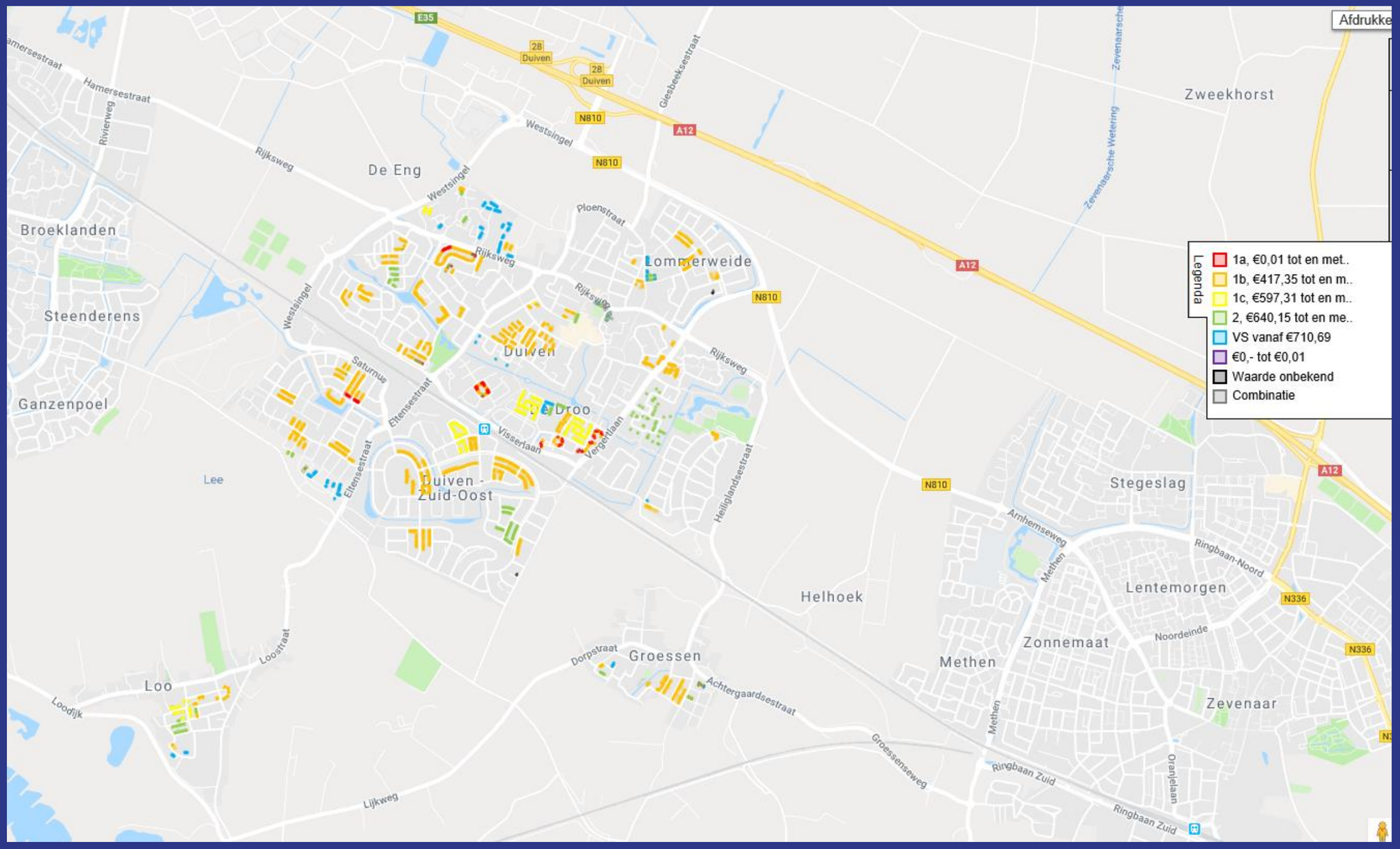

vivare

Beschikbaarheid

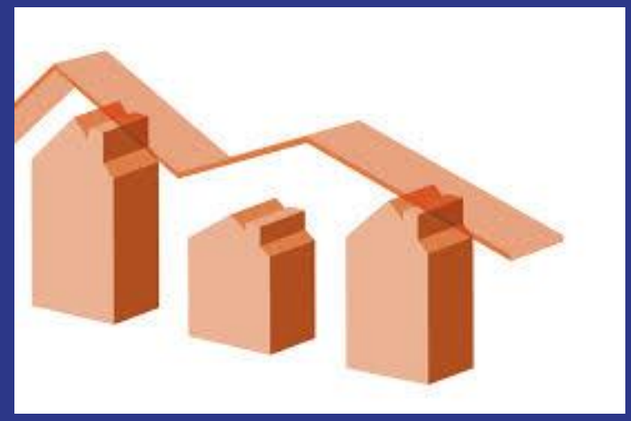

- Primaire doelgroep in toewijzing € 36.165
- Tijdelijke toewijzing (tot 2020) van inkomens tot € 40.349

- Omvang sociale huursector stabiel, spanning korte termijn/lange termijn
- Krapte komt mede door groep huurders met inkomen boven de toewijzingsgrens, die nu in Vivare woningen wonen
- Deze groep ook belangrijk voor de mix in de wijk
- Scheiding DAEB/niet-DAEB gericht op flexibiliteit

vivare

Betaalbaarheid

- Betaalbaarheid hoogste prioriteit
- Passend toewijzen heeft dat extra versterkt.

Passend toewijzen:

- Wettelijk verplicht sinds 1 jan. 2016
- Houdt in dat mensen met bepaald inkomen en huishoudgrootte alleen op woningen met bepaalde huurprijzen mogen reageren
- Noodzakelijk om meer woningen een lagere huur te geven, omdat anders de slaagkans van de doelgroep afneemt.
- Regionale afspraken om passend toewijzen te verankeren in woonruimteverdeelsysteem.

Passend toewijzen

Uw huishoudgrootte	Uw verzamelinkomen	Kale huurprijs per maand (prijspeil 2018) t/m €597,30	€597,31 - €640,14	€640,15 - €710,68
1 persoon	≤ €22.400	✓		
	> €22.400 ≤ €30.400	✓	✓	
	> €30.400 ≤ €36.798	✓	✓	✓
	> €36.798*			✓
2 personen	≤ €30.400	✓		
	> €30.400 ≤ €36.798	✓	✓	✓
	> €36.798*			✓
3 personen +	≤ €30.400	✓	✓	
	> €30.400 ≤ €36.798	✓	✓	✓
	> €36.798*			✓

✓ Reageren kan en u krijgt voorrang boven ✓

✓ Reageren kan maar woningzoekenden met ✓ krijgen voorrang

* Op sommige woningen kunt u ook reageren met een inkomen tot €41.056 per jaar. Zie daarvoor de advertentie.

Entree Corporatiewoningen regio Arnhem-Nijmegen

vivare

Sturen op betaalbaarheid

- Portefeuille verdeelt over huurklassen, om zo voldoende beschikbaar te hebben voor de doelgroep.
- Vivare werkt met een streefhuur per woning.
- Streefhuur is afgeleid van kwaliteit (betere kwaliteit is hogere huur) – betaalbaarheid is leidende principe.

- Verdeling huurklassen:

	Streefhuur 2014	Streefhuur 2016	Streefhuur 2018	Huidige huurverdeling
Tot € 417,34	8%	3%	5%	6%
€ 417,34 - € 597,30	35%	52%	69%	63%
€597,30 - € 640,14	32%	20%	10%	16%
€ 640,14 - € 710,68	18%	18%	9%	11%
€ 710,68 en hoger	7%	7%	7%	4%

Leefbaarheid in wijken op peil houden

- Inperking door woningwet, desalniettemin:

- Het gesprek in samenwerking met stakeholders
- Afstemming van sociaal team met KMW-team Vivare voor actieve trendsignalering
- Delen van wijkplannen
- Maatwerk in maatregelen om verval te voorkomen.
- Spreekuur met partners in Droo-Zuid vanaf 23 okt.

Voorraad is courant,
toekomst vast en duurzaamheid

Wendbaarheid in de portefeuille realiseren door in onderhoud en transformatie te streven naar **courante** producten

Maatregelen moeten **toekomstbestendig** worden uitgevoerd; het moet een basis vormen om later een extra ‘stap’ in de prestatie te maken

Verduurzamen van zoveel mogelijk woningen

Uitgangspunten inzet duurzaamheid

De warmtevraag in de woning beperken en de opgewekte warmte zo lang mogelijk in de woning vasthouden (i.p.v. compenseren)

De investering in duurzaamheid dient zich te vertalen in woonlastenreductie én toename courantheid van de woning

Duurzaamheidsmaatregelen moeten zoveel mogelijk gecombineerd met gepland onderhoud plaatsvinden (efficiency, beperken overlast)

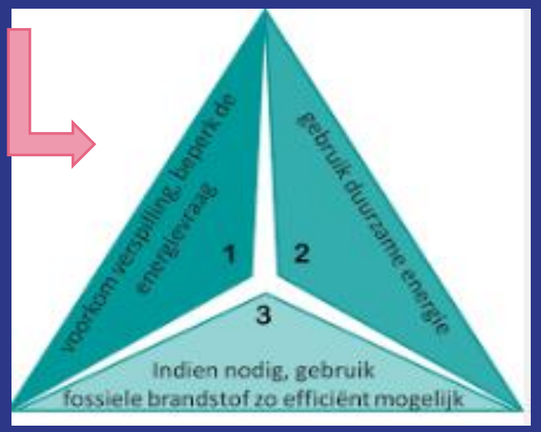

Werkzaamheden bestaand bezit

- Isoleren
- HR-ketel
- Beglazing
- Ventilatie

én

- Binnenzijde
- Planmatig onderhoud

Stand energielabel Duiven

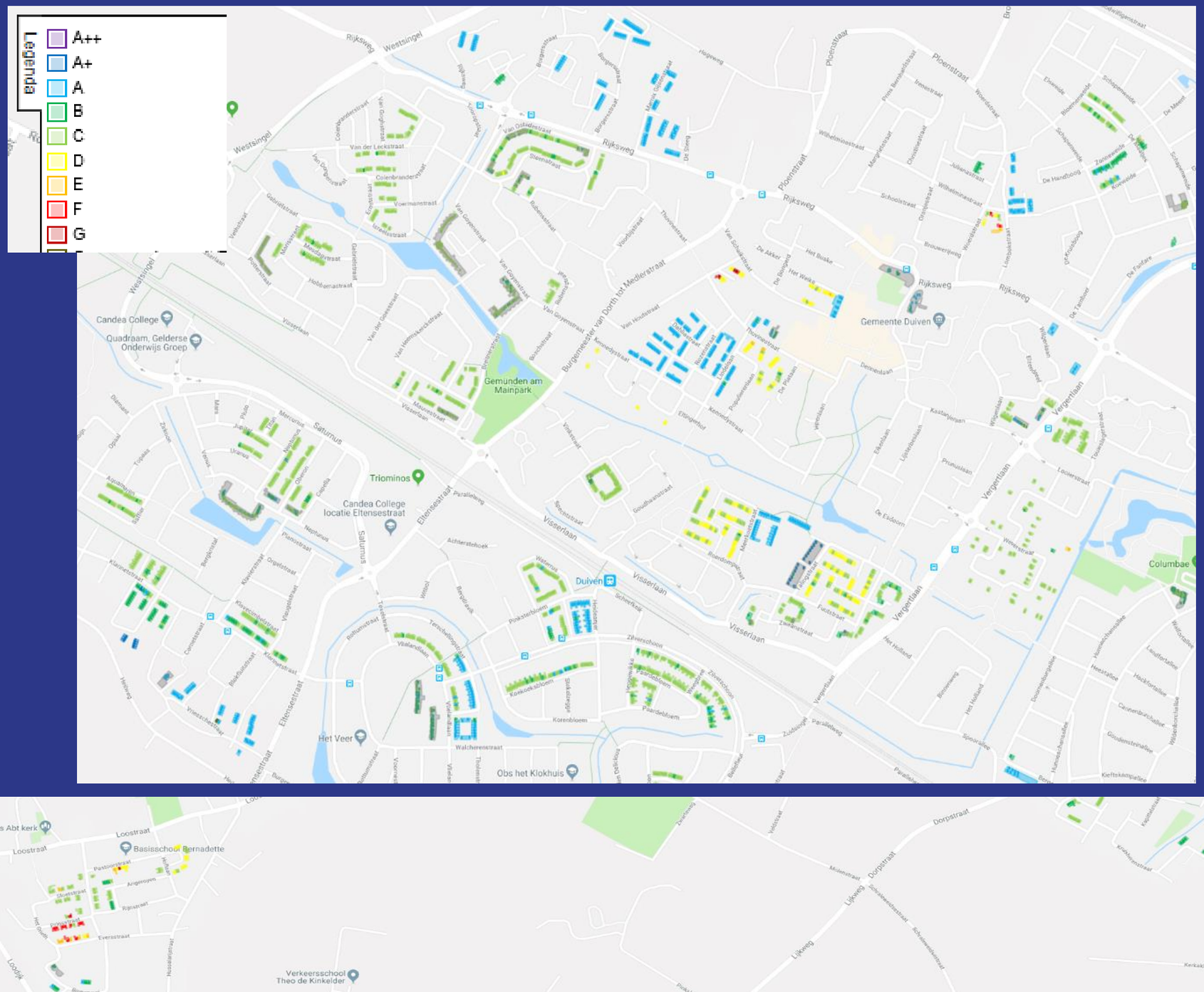

Stand per september 2018
EI = 1,44

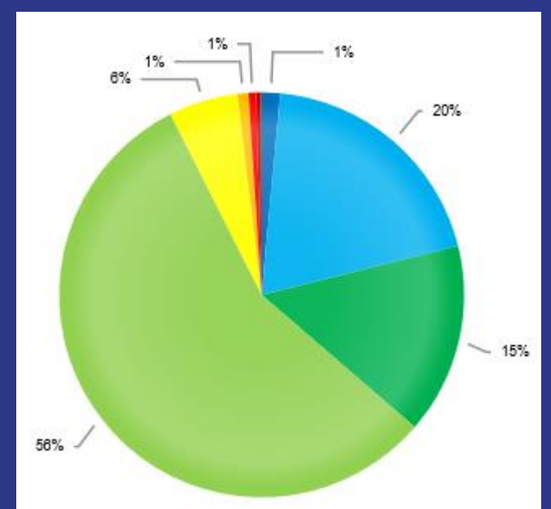

vivare

Van EI naar C02-neutraliteit

- 2018 geen aansluitplicht gas meer
- Bouwbesluit BENG per 2020
- Gemiddeld label B per 2021
- Gemeente warmteplannen per 2021
- Gemiddeld label A per 2030
- 49% CO2 reductie 2030 / geen gas meer uit Groningen
- CO2 neutraal per 2050

vivare

Welke aanpak - maatregel

- Woningtypen: grondgebonden/gestapelde bouw
- Bouwjaar – plattegrond - detaillering
- Versnippert bezit
- Strategie langere termijn

- Energiedrager, op hoofdlijn:
  - Warmtenet (HT/LT)
  - All-electric

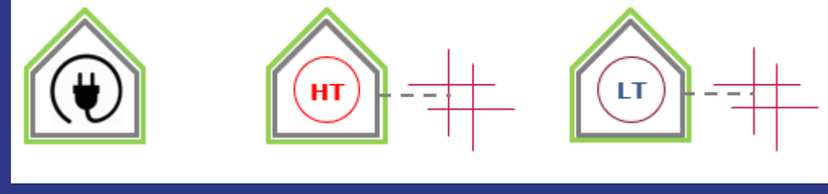

- Aanpak:
  - Sprongsgewijs
  - Stapsgewijs

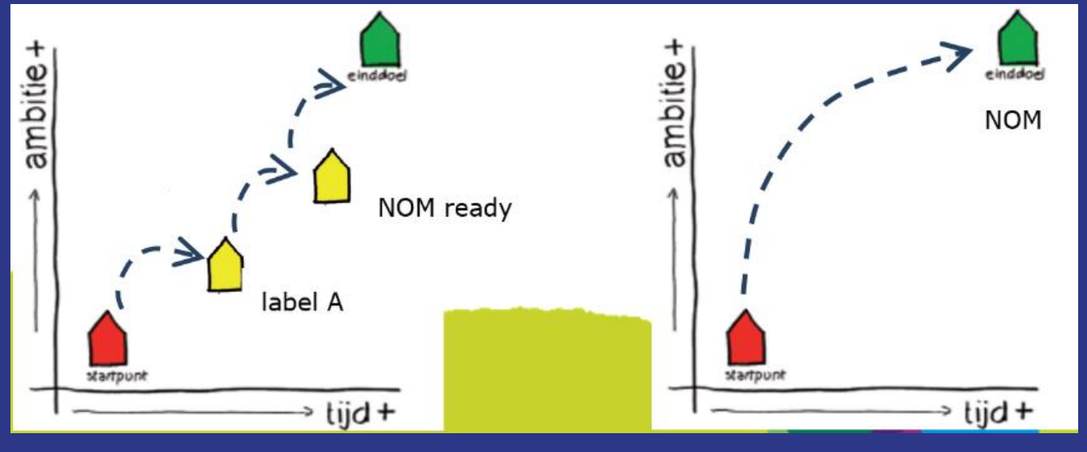

vivare

Bezit Duiven binnen totaal bezit Vivare

Woningen in Duiven/Westervoort in relatie tot overig bezit Vivare:
- zijn jonger (gemiddeld bouwjaar) en daarmee algemeen beter geïsoleerd
- een groot aandeel met warmtenet

-> gunstige invloed op de energieprestatie en CO2-uitstoot, nu en in de toekomst.

- Opgave t.a.v. een gasloze woningvoorraad; al 2/3 op een warmtenet.
- De verwachting is dat de CO2-uitstoot a.g.v. verwarming vanaf 1-1-2020 op 'nul' wordt gezet voor woningen aangesloten op een warmtenet

-> 'theoretische' verbetering op de energieprestatie

Echter nog steeds bouwkundige opgave; (verbeteren comfort) en
nog wel een oplossing voor langere termijn ter verbetering van de overige 1/3

Draagvlak / samenwerken

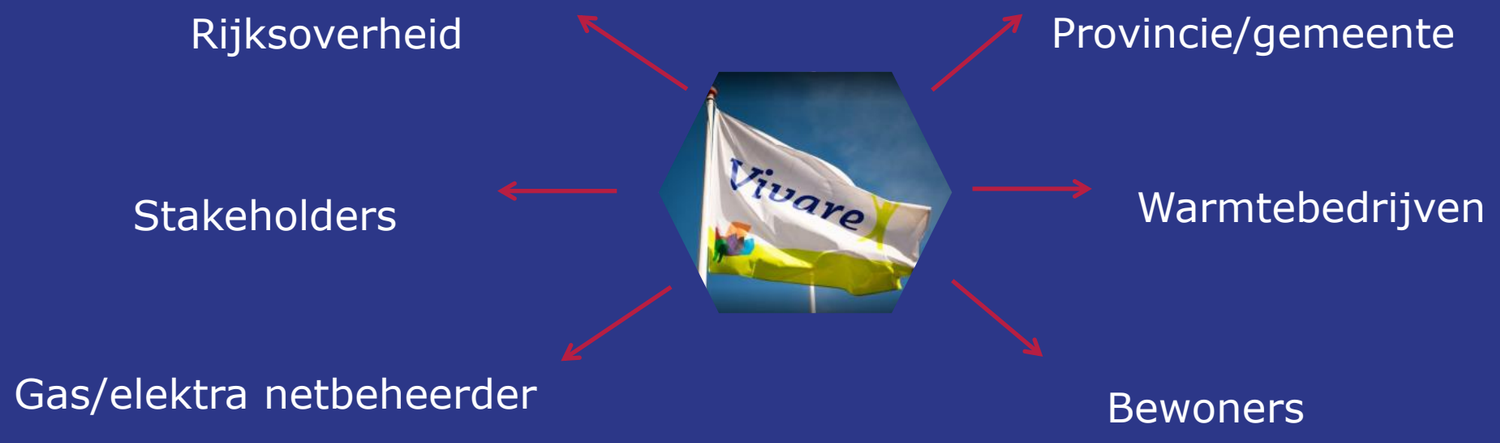

- Inzicht in elkaars belang en gewenste rol
- Inventarisatie alternatieven voor aardgas op gebieds- en wijkniveau
- Inzicht maatschappelijke kosten/investeringen
- Betrekken van bewoners

Gemeente: warmteplannen

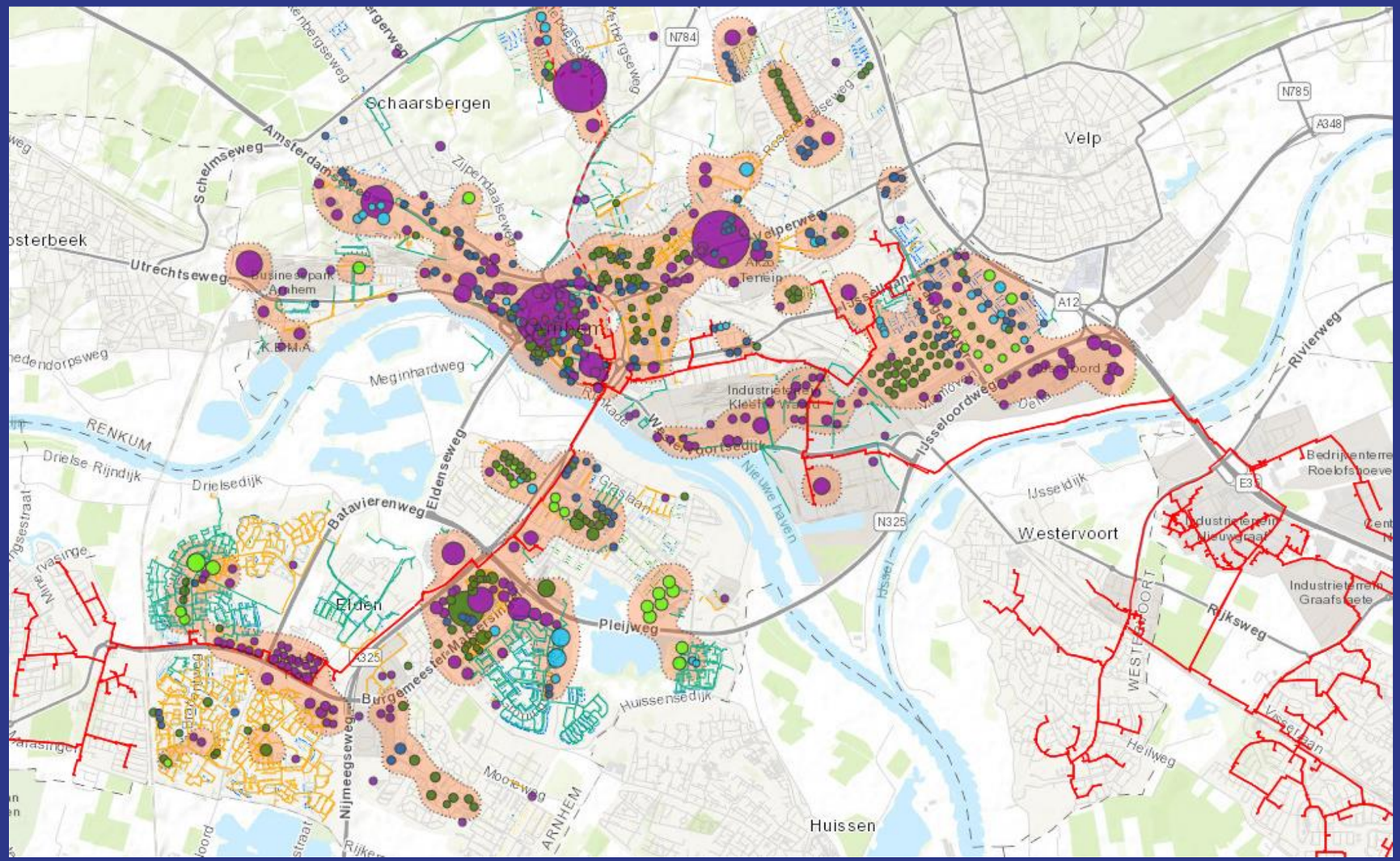

Kansenkaart Arnhem (bron: aardgasvrij Arnhem Nijmegen)

vivare

De duurzaamheidsopgave van ons allen

vivare

Vraagbeperking door gebruik…

Duurzaam doen

Besparen hoeft niets te kosten. Met een paar goede gewoonten kun je juist heel veel winst halen.

Apparaten
Bekijk de tips ›

Water
Bekijk de tips ›

Sluipverbruik
Bekijk de tips ›

Warmte
Bekijk de tips ›

Kleine klusjes

Om te besparen op je energierekening hoef je niet meteen je hele huis te isoleren. Met een paar kleine veranderingen kom je ook al een heel eind.

Warmte
Bekijk de tips ›

Water
Bekijk de tips ›

Licht
Bekijk de tips ›

Comfort
Bekijk de tips ›

https://www.buurkracht.nl/jouw-voordeel/duurzaam-doen

vivare

We willen allemaal snel, maar…..

- Kennis van bezit
- Kennis van elkaars plannen
- Eenduidig doel
- Samenwerking nodig
- Met elkaar leren
- Innovaties
- Financierbaar
- ……..

Prestatieafspraken

- Gelijkwaardigheid in afspraken tussen gemeente/Vivare/Huurdersvereniging

- Eerste kwartaal: evaluatie prestatieafspraken voorgaande jaar
- 1 juli: bod Vivare
- 15 december: prestatieafspraken naar Minister

Vragen?

vivare

vivare

Vivare totaal financiën

Hieronder laten we zien hoe het financiële huishoudboekje van Vivare er gemiddeld op jaarbasis uitziet. Bedragen in miljoenen

Inkomsten

HUREN	164,5
LENING	*23,9*
VERKOOP	6,3

Uitgaven

ONDERHOUD	51
RENTE	21,6
INVESTERINGEN	55,8
BELASTING, HEFFINGEN EN OVERIG	38,2
ORGANISATIE	26,5
LEEFBAARHEID	1,6